FORUMUL CONSTITUȚIONAL

asociația pro democrația

Raportul Forumului Constituțional 2013

Bucureşti 2013

forumconstitutional2013.ro

Raportul Forumului Constituțional - 2013

Raportul Forumului Constituțional 2013

Editor Asociația Pro Democrația
Coordonatori: **Todor Arpad; Irina Ionescu**

		Autori:	
1.	**Cuvânt înainte**	Cristian Pîrvulescu	
2.	**Intoducere**	Cristian Pîrvulescu	
3.	**Cosideraţii generale şi concluzii preliminare**	Arpad Todor	
4.	**Istoria Constituţiilor româneşti**	Cristian Pîrvulescu; Arpad Todor	
5.	**Evenimentele Forumului Constituțional 2013**	Andrada Nimu; Andrei Vlăducu; Irina Ionescu	
6.	**Analiza calitativă și cantitativă a opiniilor privind revizuirea Constituţiei**	Alexandra Nechita; Andrei Vlăducu	
		Coordonatori secțiune:	**Contributori:**
7.	**Preamblul, Principii Generale, Drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale**	Arpad Todor	
7.1.	**Preambul constituţional**		Arpad Todor
7.2.	**Principii generale**		Arpad Todor
7.3.	**Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale**		Ioana Avădani Silviu Daniel Barbu Claudiu Crăciun Iulia Drăjneanu Georgiana Iorgulescu Sergiu Mișcoiu Alexandra Nechita Andrada Nimu Arpad Todor Andrei Vlăducu
7.4.	**Protecția socială a muncii și drepturile și libertățile angajaților**		Iulia Drăjneanu
7.5.	**Reforma democraţiei participative**		Todor Arpad Andrei Vlăducu
7.6.	**Drepturile animalelor**		Andrada Nimu
7.7.	**Avocatul Poporului**	Todor Arpad	
8.	**Reconfigurarea și reechilibrarea relațiilor dintre Parlament, Preşedinte și Guvern**	Irina Ionescu	Bogdan Iancu Arpad Todor Andrei Vlăducu
9.	**Descentralizarea, regionalizarea şi reforma instituţională**	Irina Ionescu	Irina Ionescu Arpad Todor
10.	**Principii de funcţionare a sistemului juridic**	Arpad Todor	Ioana Avădani Silviu Daniel Barbu

11. Economia şi finanțele publice	Arpad Todor	Iulia Drăjneanu Andrada Nimu Arpad Todor
12. Redefinirea și reechilibrarea rolului Curții Constituționale	Arpad Todor	Silviu Daniel Barbu

Membrii Comitetului Stiintific Consultativ

Silviu Barbu Daniel
Ioana Avadani
Georgiana Iorgulescu
Bogdan Iancu
Bogdan Ţonea
Segiu Miscoiu

Au contribuit și:

Alexandra Hoszu
Arina Iacob
Lucian Pamfilie
Elena Radu
Lia Ruscea
Aila Veli

Voluntari:

Ionut Anghelache
Adrian Bazavan
Mihai Alexandru Chira
Raluca Ana-Maria Cocuz
David Diaconu
Denisa Diaconu
Stefan Daniel Dragomir
Adelin Dumitru
Razvan Dunareanu
Ana Enescu
Andreea Gheba
Roxana-Simona Golescu
Laura Grecu
Alexandra Hosszu
Arina Iacob
Alexandru-Gabriel Ioana
Ioana Marinică
Lucian Pamfile
George-Alexandru Paraschiv
Elena- Florentina Radu
Lia-Ruxandra Ruscea
Manuela Georgiana Stoean
Ioana Luiza Strîmbeanu
Andreea Turea
Loredana Vâlcianu
Aila Veli

Sponsori

Ambasada Canadei
Comisia de la Veneția
EximBank România
Friedrich-Ebert-Stiftung România

Parteneri

Academia de Studii Economice, Facultatea de Administrație și Management Public
Ambasada Canadei
Ambasada Norvegiei
Ambasada Republicii Italiene la Bucureşti
APD Craiova
APD Oradea
APD Râmnicu Vâlcea
APD Suceava
APD Timiş
Asociaţia Română de Drept Constituţional
Coaliția Antidiscriminare
Comisia de la Veneția
Consiliul Județean Harghita
Consiliul Judeţean Vrancea
Facultatea de Administrație Publică, S.N.S.P.A
Facultatea de Ştiinţe Administrative şi Juridice, Universitatea Spiru Haret, Braşov.
Facultatea de Ştiinţe Economice, Juridice şi Administrative, Universitatea ”Petru Maior”
Facultatea de Științe Politice, S.N.S.P.A
Friedrich-Ebert-Stiftung România
Fundaţia pentru Dezvoltarea Societății Civile
Hexagonul Facultăților de Drept, Universitățile din București, Craiova, Iași, Sibiu, Timișoara și Cluj
Institutul Cultural Român București
Institutul de Cercetări Juridice „Academician Andrei Rădulescu”
Liga Apărării Drepturilor Omului Bucureşti
Transparency International- Romania
Uniunea Judecătorilor din România
Uniunea Naţională a Comunităţilor de Romi – UNCR
Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi
Universitatea “Dunărea de Jos”, Galaţi
Universitatea “Lucian Blaga”, Sibiu
Universitatea Babes-Bolyai, Facultatea de Drept, Facultatea de Științe Politice
Universitatea din Craiova
Universitatea Transilvania din Braşov, Facultatea de Drept

Cuprins

1. Cuvânt înainte 7
2. Introducere 11
3. Consideraţii generale şi concluzii preliminare 21
4. Istoria Constituţiilor româneşti 25
   4.1 Sistemul politic şi alegerile constituţionale în ţările post-comuniste 27
   4.2 Adoptarea Constituţiei României din 1991 29
   4.3 Forumul Constitutional 2003 30
   4.4 Prezentarea modificărilor survenite în 2003 31
   4.5 Evenimente post 2003 33
   4.6 Cele mai importante crize constituționale după 2003 36
5. Evenimentele Forumului Constituțional 2013 38
   5.1 Dezbaterile Forumului Constituțional din țară 38
   5.2 Dezbaterile Forumului Constituțional din București 42
   5.3 Forumul Constituțional – Comisia de la Veneția 46
   5.4 Forumul Constituțional – platforma online 48
6. Analiza calitativă și cantitativă a opiniilor privind revizuirea Constituţiei 51
7. Preamblul, Principii Generale, Drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale 61
   7.1 Preambul constituţional 61
   7.2 Principii generale 61
   7.3 Drepturile, libertăţile şi îndatoririle fundamentale 68
   7.4 Protecția socială a muncii și drepturile și libertățile angajaților 96
   7.5 Reforma democraţiei participative 98
   7.6 Drepturile animalelor 100
   7.7 Avocatul Poporului 101
8. Reconfigurarea și reechilibrarea relațiilor dintre Parlament, Președinte și Guvern 106
   8.1 Separaţia puterilor în stat 106
   8.2 Parlament – principii de funcționare, schimbarea atribuțiilor și a modalității de alegere 107
   8.3 Guvern – clarificarea procedurilor de numire, remaniere, demitere 112
   8.4 Clarificarea raportului între Guvern şi Parlament. Clarificarea principiilor delegării atribuţiilor 114
   8.5 Clarificarea atribuțiilor Președintelui României în raporturile sale cu Parlamentul și Guvernul . 118
   8.6 Schimbarea modalităţii de alegere a Preşedintelui României – varianta alegerii de către Parlament 121
9. Descentralizarea, regionalizarea şi reforma instituțională 124
   9.1 Ameliorarea funcţionării administraţiei publice şi caracterul funcțiilor publice 124
   9.2 Procesul de regionalizare, autonomie locală şi subsidiaritate 126
10. Principii de funcţionare a sistemului juridic 130
11. Economia şi finanțele publice 137
12. Redefinirea și reechilibrarea rolului Curții Constituționale 142

1. Cuvânt înainte

Dezbaterea privind revizuirea sau modificarea Constituției nu s-a terminat odată cu revizuirea din 2003, ci a continuat, rămânând permanent pe agenda politică. După alegerile prezidențiale din 2009, și acum, din nou, după cele parlamentare din 2012, revizuirea Constituției a trecut de la faza de intenție la acțiune legislativă. Iar în legislatura începută în decembrie 2012, spre deosebire de precedenta legislatură dintre 2008 și 2012, există premisa politică a unei majorități constituționale. Care va fi însă reacția societății la această acțiune politică? La această chestiune a încercat să răspundă Forumul Constituțional.

Argumentul cel mai des folosit pentru a justifica o reformă constituțională amplă a devenit deja un truism: statul trebuie reformat pentru a guverna mai bine societatea! Dar și societatea, la rândul său, nu își ascunde nemulțumirea față de modul în care politicienii dirijează „statul". Și, în consecință, cererile privind o mai clară definire și aplicare a drepturilor și libertăților, dar și a controlului cetățenesc asupra instituțiilor, se manifestă în paralel. Între timp, crizele politice din ultimii ani (două moțiuni de cenzură reușite într-o singură legislatură - în octombrie 2009 și aprilie 2012, două suspendări ale președintelui - în aprilie 2007 și iunie 2012, „fabricarea" majorităților dincolo de rezultatul consultărilor electorale etc.) au accentuat starea de anxietate care a marcat societatea românească în ultima vreme. În paralel, efectele crizei economice amplifică consecințele unor crize politice cu dimensiune variabilă, dar produse cu repetiție. Cât de sigură mai poate fi o revizuire a Constituției într-o astfel de perioadă? Există însă alternativă la revizuirea Constituției? Care ar putea fi costurile statu-quo-ului? Și, dacă va fi modificată, în ce direcție va merge revizuirea constituțională? Pusă în fața acestor întrebări des repetate în cadrul Forumului Constituțional, clasa politică românească va trebui să găsească un mecanism consensual și eficient de acțiune. Raportul Forumului Constituțional poate constitui o bază pentru găsirea unui astfel de consens.

Materialul de față reprezintă rezultatul efortului de sistematizare a ideilor și propunerilor exprimate pe parcursul consultărilor în cadrul Forumului Constituțional realizate în perioada martie–mai 2013. După ce, la începutul anului 2013, Parlamentul României a demarat procedurile de revizuire a Constituţiei României, *Comisia comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României,* încă de la prima întâlnire, a votat înființarea Forumului Constituțional ca structură consultativă și autonomă, cu scopul de a organiza dezbateri cu privire la temele de interes privind revizuirea Constituţiei României.

Deloc paradoxal, întrebările și dileme românilor în 2013 se regăsesc atât în frământările altor societăți, cât și în dezbaterile din științele politice sau din dreptul comparat. Una dintre acestea privește, spre exemplu, statul suveranității în lumea de astăzi. Să se fi vidat, odată cu globalizarea, conceptul „suveranitate"? Nu este chiar așa de simplu! Chiar dacă pentru mulți exegeți ai globalizării "suveranitatea" nu își mai găsește rostul, unii cercetătorii, precum John Agnew[1] constată că suveranitatea nu dispare, ci se deteritorializează. Or, o astfel de realitate în plină dinamică (migrația sezonieră și emigrația românească spre Occident, statutul României în cadrul UE etc.) are o dimensiune constituțională care nu putea scăpa dezbaterilor din cadrul Forumului Constituțional. În același fel, efectele încălzirii globale sau ale îngrijorărilor

[1] *Globalization and Sovereignty*, New York, Rowman and Littelfield, 2009

consumatorilor nu ar trebui neglijate în cadrul unei revizuiri constituționale. Dar, dacă preocupările ecologiste sunt cvasi-consensuale în societatea actuală, căile de rezolvare constituțională a acestor probleme pot fi diferite, dacă nu chiar divergente, în funcție de viziuni mai mult sau mai puțin ideologice sau de interese conjuncturale.

În secolul al XXI-lea, când „revoluția" informatică permite o conectare imediată la realitate, orice revizuire constituțională, și cu atât mai mult una supusă aprobării prin referendum precum în România, nu poate reuși decât prin consultarea, implicarea și cooperarea cetățenilor. În același timp, o bună comunicare dintre politicieni și societatea civilă, în sensul cel mai larg al termenului, este cheia oricărei revizuiri constituționale reușite. În ultimii doi-trei ani, trei forme de consultare publică în vederea revizuirii constituționale au fost folosite în Europa: cea islandeză, care a constat în alegerea unui comitet cetățenesc de redactare a unei noi Constituții, cea maghiară, care a presupus o consultare poștală post factum și criticată de instituțiile europene pentru lipsa sa de coerență, și cea românească, ce a luat forma convocării unui Forum Constituțional.

În Ungaria, majoritatea guvernamentală a votat în aprilie 2011 o revizuire constituțională criticată în Europa, dar și în America. Iar „modul în care această revizuire a fost elaborată și adoptată vorbește împotriva sa". [2]Formula aleasă pentru revizuire a fost una neconsensuală: proiectul de revizuire a fost realizat de o comise specială a Parlamentului maghiar și publicată în toamna lui 2010 ca „material auxiliar". Pe măsură ce criticile interne și externe se întețeau a fost realizată, în februarie 2011, o consultare publică poștală (au fost trimise 8 milioane de chestionare, dar rata de răspuns a fost de sub 10%) asupra a 12 întrebări (de exemplu: «*noua Constituție maghiară trebuie să apere valorile familiei, ordinii, căminului, muncii, sănătății*», *«noua Constituție maghiară trebuie să acorde voturi suplimentare părinților»*, «*noua Constituție maghiară trebuie să exprime valorile coeziunii naționale cu maghiarii care trăiesc în afara granițelor*» sau «*noua Constituție maghiară trebuie să vorbească de asemenea despre obligațiile civice*») al căror răspuns ar fi trebuit să inspire redactarea textului proiectului de revizuire. La puțin timp după această „consultare", în martie 2011, proiectul de revizuire a fost prezentat în Parlament și votat o lună mai târziu. Noua Constituție, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2012, a fost, ca urmare a criticilor Comisiei de la Veneția și ale altor organisme europene, amendată în aprilie 2013. Dar, într-un comunicat comun al președintelui Comisei Europene, Jose Manuel Barroso, și al secretarului general al Consiliului Europei, Thorjborn Jagland, și aceste modificări *„trezesc preocupări în ceea ce privește respectarea principiului primatului dreptului, al dreptului Uniunii Europene și a normelor Consiliului Europei".*

Evoluția evenimentelor din Islanda pare să pună experimentul Constituției 2.0 sub semnul întrebării. Această situație este consecința, pe de-o parte, a victoriei în alegerile din 27 aprilie 2013 a partidelor ce s-au opus deschis reformei constituționale cetățenești, pe de alta, a lipsei de experiență în domeniul tehnicii legislative care a făcut ca textul constituțional propus să nu corespundă standardelor, dar mai ales atitudinii ostile față de partidele politice ale celor care au redactat prima versiune a Constituției cetățenești.

O scrută prezentare a desfășurării evenimentelor din Islanda poate fi instructivă. Ca urmare a efectelor dramatice ale crizei economice din 2008 și în continuarea „revoluției tigăilor" provocată de acestea, a fost inițiată o procedură de revizuire a Constituției care a presupus alegerea unui consiliu cetățenesc format din 25 de cetățeni care au elaborat proiectul unei noi Constituții folosind propunerile primite prin

[2] Andras Jakab, Pal Sonnevend, „Une continuité imparfaite : la nouvelle Constitution hongroise" *JusPolitcum*, no. 8, 2012

intermediul rețelelor de socializare. Acest consiliu, ales la sfârșitul anului 2010 într-un scrutin controversat (prezența la vot a fost doar de 36%), a fost contestat de partidele din opoziție și și-a început activitatea cu mare întârziere. În urma acestui fapt, propunerile care au stat la baza proiectului cetățenesc al noii Constituții au fost strânse în puțin mai mult de trei luni în vara anului 2011. Pentru a consolida rezultatul efortului cetățenesc a fost organizat un referendum consultativ, iar rezultatul părea să dea proiectului cetățenesc de Constituție șansa unui vot favorabil în Parlament: la o prezență de aproape 50% peste 66% dintre cei ce au participat la referendumul din 2011 s-au pronunțat în favoarea noii Constituții. Textul noii Constituții era însă vag redactat, încât s-a apelat la expertiza Comisiei de la Veneția pentru o verificare a compatibilității cu standardele europene, iar Comisia a sugerat o revizuire tehnică a articolelor propuse. Un comitet de experți a redactat (doar din punct de vedere tehnic, fără a interveni asupra propunerilor) o noua formă a Constituției cetățenești[3], dar, între timp, etosul schimbării se diminuase. Conexarea calendarului revizuirii constituționale cu calendarul electoral, altfel spus comasarea alegerilor parlamentare cu referendumul pentru noua Constituție, pe care mizaseră susținătorii noii Constituții, nu a mai putut fi pusă în aplicare. Așa că nouă Constituție islandeză, chiar dacă nu a fost abandonată, este pe un drum înfundat.

În România, Forumul Constituțional a încercat o altă abordare: parteneriatul între societatea civilă cu Parlamentul. Deși nu este prima dată când Forumul Constituțional este folosit pentru consultarea cetățenilor în România, spre deosebire de precedentul Forum Constituțional din 2002-2003, cel din 2013 a fost astfel structurat încât să poată mobiliza cea mai largă participare posibilă. Rolul Forumului, care a funcționat pe trei axe – teritorială, tematică și academică – nu a fost acela de a elabora un proiect de lege de revizuire a Constituției, ci de a strânge propunerile venite din partea organizațiilor societății civile sau a cetățenilor și de a elabora un raport exhaustiv care să stea la baza lucrărilor Comisiei parlamentare de revizuire a Constituției.

Forumul a fost organizat astfel încât să fie accesibil atât specialiștilor, cât și reprezentanţilor organizaţiilor neguvernamentale, ai asociaţiilor profesionale, sindicatelor și autorităților publice locale, dar şi persoanelor fizice, cetăţenilor care înţeleg importanţa participării lor la acest efort comun de schimbare politică şi socială. Forumul Constituţional reuneşte organizaţiile societăţii civile, cetăţeni, universităţi, experţi, comunităţi locale, precum şi alte organizaţii interesate şi activează în colaborare cu *Comisia Comună a Camerei Deputaților şi Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituţiei*.

Între sfârșitul lunii martie și sfârșitul lunii mai, timp în care s-au desfășurat majoritatea dezbaterilor în cadrul Forumului, au fost organizate peste 50 de dezbateri în orașe precum București, Cluj-Napoca, Craiova, Iași, Timișoara, Bacău, Brașov, Brăila, Focșani, Galați, Oradea, Piatra Neamț, Sibiu, Slatina, Suceava, Târgu Mureș și Târgu Neamț. În cadrul dezbaterilor sau pe platforma online http://forumconstitutional2013.ro/ au fost primite peste 400 de propuneri de revizuire ale Constituției, dintre care aproape 50 de propuneri de modificare integrală. În total au fost propuse peste 7.000 de noi formulări ale unor alineate constituționale.

Spre deosebire de Islanda, în România proiectul de revizuire a Constituției va fi elaborat în Parlament, care, spre deosebire de Ungaria, va avea la bază propunerile cetățenilor. Faptul că în Comisia parlamentară vor

[3] Textul acesteia poate fi consultat și pe site forumconstitutional2013.ro.

fi supuse la vot toate propunerile prezentate în Raport va crește probabilitatea ca multe propuneri ale societății civile să fie reținute în forma finală a legii de revizuire a Constituției.

Raportul final al Forumului Constituțional conține, atât într-o formă sintetică în conținut, cât și în totalitate în anexe, toate propunerile primite, dar elaborarea legii de revizuire a Constituției revine Parlamentului. Pentru a asigura un cadru comparativ dezbaterilor din cadrul Forumului Constituțional într-o serie de întâlniri au fost invitați constituționaliști reputați din Germania, Italia și Canada, iar pe 8 și 9 mai a avut loc o dezbatere cu valoare concluzivă la care au participat experți ai Comisiei de la Veneția.

Toate aceste eforturi nu ar fi reușit însă fără participarea şi sprijinul partenerilor Forumului Constituțional, fără disponibilitatea și deschiderea organizațiilor neguvernamentale, universităților, asociațiilor profesionale, partenerilor sociali și reprezentaților autorităților locale, precum și a cetățenilor care au participat la această dezbatere. De asemenea, un cuvânt de mulțumire este adresat voluntarilor și echipei Forumului Constituțional.

2. Introducere

Revizuirea Constituției între schimbare de echilibru şi schimbări de structură

La 10 ani de la precedenta revizuire și la 22 de ani de la validarea sa prin referendum, Constituţia României este mai contestată ca niciodată. După ce și-a făcut datoria, punând bazele regimului politic, Constituţia pare să fi devenit o „problemă". Odată cu modificările din 2003, regimul politic a intrat într-o nouă fază. Încet, tensiunile s-au acumulat între rolul rezervat inițial „autorităților publice" prevăzute la titlul III și introducerea la revizuirea din 2003 a „principiului separațiilor și echilibrului puterilor" la alineatul al patrulea al Articolului 1. Şi, dacă în general regimurile politice noi cunosc în prima perioadă a funcţionării lor *crize de adaptare*,[4] în cazul regimului politic românesc situația s-a complicat ceva mai târziu, pe de-o parte datorită definirii ambigue a mecanismelor de realizare a principiului separației și echilibrului puterilor, pe de altă parte din cauza majoritarismului din ce în ce mai agresiv. Prinsă între tendințele majoritariste ale politicienilor și consensualismul inițial, Constituția a rezistat cu dificultate succesiunii crizelor politice și economice.

Poziția primordială ocupată în cadrul regimului politic Constituția influenţează atât structurarea instituţiilor publice sau private, cât și, prin comportamentul actorilor, politicieni sau simpli cetăţeni, viața de zi cu zi. Instituţiile, în sensul celor scrise în acest capitol introductiv, reprezintă un set de reguli, formale şi informale, care organizează spaţiul politic, şi, prin consecinţă, comunitatea. De aceea, instituțiile nu sunt nici simple instrumente prin care se satisfac nevoi sociale, nici elemente ale infrastructurii ce reproduc automat structura socială sau economică a țării. În fond, Constituţia nu face decât să stabilească „regulile jocului"[5] și tocmai de aceea să ofere răspunsuri clare la întrebări de tipul: „Cum putem trăi împreună limitând cât mai mult conflictele, individuale sau colective, fără să creăm instituţii monstruoase care să ne încalce libertăţile?".

Acumularea tensiunilor politice, sociale și economice, cu precădere criza politică din 2012, dar și alegerile parlamentare și antractul dintre două momente electorale din 2013 au oferit oportunitatea remodelării instituţionale şi restructurării vieţii politice româneşti. Însă, revizuirea constituțională poate să se limiteze la o schimbare de echilibru, și în aceste condiții modificarea Constituţiei nu vizează transformări radicale ale raporturile dintre instituţii, sau poate fi o schimbare de structură, caz în care arhitectura instituțională se transformă semnificativ. Or, schimbările structurale se manifestă atunci când transformările afectează de o manieră care nu este provizorie sau efemeră structura şi funcţionarea organizării politice ale unei comunităţi politice, modificându-i cursul istoric. În astfel de momente, actorii politici și instituționali afectaţi de disfuncţiile instituţionale devin interesaţi de optimizarea funcţionării instituţiilor politice şi de o mai clară distribuţie a rolurilor instituţionale.

Un factor important în acumularea tensiunilor, dar și în remodelarea instituțională, îl reprezintă personalizarea vieții politice. Personalizarea vieţii politice româneşti - influențată atât de cultura politică de la noi care privilegiază comportamente şi atitudini politice bazate pe acceptarea autorităţii liderilor, cât și

[4] Jean-Louis Quermonne, *Les régimes politiques occidentaux*, Paris, Seuil, 1986, p. 46

[5] Bo Rothstein, „Instituţiile politice: o perspectivă de ansamblu" în Robert E Goodin şi Hans-Dieter Klingemann (ed.), *Manual de ştiinţă politică*, Iaşi, Polirom, 2005, p. 136

de sistemul electoral majoritar și de alegerile prezidențiale - a influenţat procesul de instituționalizare, relativizând instituţiile şi asigurând un spaţiu relativ larg de manifestare unui sistem de relaţionare informal. Căci, dacă regimul politic românesc este mai degrabă parlamentar, cum îl analiza și Giovanni Sartori[6] după ce analiza atribuțiile constituționale ale președintelui, personalizarea vieții politice îi dă însă o tendință prezidențialistă.

Și dacă tot am adus aminte de conceptul de regim politic, e bine să atenționăm că acesta nu cunoaşte o abordare unitară în ştiinţa politică și dreptul constituțional comparat. În funcţie de context şi de referinţe (juridice, sociologice sau politologice) conceptul de regim politic are dimensiuni variabile. Or, alături de aceste abordări teoretice, viziunea jurnalistică asupra regimului politic adaugă, prin simplificare, dificultăţi suplimentare. La nivel teoretic, confuzia cel mai des întâlnită este cea între regim în sens constituțional şi sistem politic în abordare sociologică. Sistemul politic, model teoretic introdus sub influenţa teoriei sistemelor şi folosit în special în anii '70-80, exprimă la nivel conceptual, interacţiunile politice şi instituţionale ce determină deciziile cărora li se supun colectivităţile şi indivizi. Pentru unii, de exemplu, sistemul reprezintă exerciţiul puterii ce rezultă din practica instituţională dominantă[7] pentru alţii (şcoala de politică comparată americană) el este rezultanta tuturor structurilor sub aspectul lor politic. Într-o încercare de sinteză, Olivier Duhamel, deși se încadrează mai degrabă în tradiția abordării instituţionaliste clasice, depăşeşte analiza strict constituţională, pune în evidenţă diferenţele dintre prevederile constituţionale, care ar caracteriza regimul politic, şi practica politică ce se face pe baza acestuia, care reprezintă sistemul politic.

Oricum, clasificarea tradiţională a regimurilor politice începută cu Aristotel a cunoscut numeroase variante care nu au adus însă modificări importante, astfel că numărul de titulari ai puterii rămâne încă, pentru mulţi autori, un criteriu valabil. Tendința de a aborda problema regimului doar din perspectivă juridică lasă însă numeroase şi importante aspecte neclarificate. Chiar în interiorul perspectivei juridice există diferenţe de la autor la autor, astfel că regimul politic este fie forma pe care o ia într-o societate raportul între guvernanţi şi guvernaţi (Maurice Duverger, *Les regimes politiques*, Paris, PUF, 1981), fie ansamblul regulilor constituţionale (Olivier Duhamel), fie un ansamblu de mecanisme ce repartizează puterea între diferitele organe şi fixează modul lor de relaţionare (Phillippe Parini, *Les institution politiques*, Paris, A. Colin, 1984). Pentru a depăşi cantonarea într-o definiţie strict instituţională, fără însă a lărgi prea mult unghiul de abordare, Jean-Louis Quermonne propune o definiţie intermediară a regimului politic ca "ansamblu de elemente de ordin ideologic, instituţional şi sociologic care concură la formarea guvernământului într-o ţară dată şi într-o perioadă determinată"[8].

În acest contez se înscrie și disputa ce caracterizează știința politică în ultimele trei decenii privind efectele prezidențialismului, care distinge între regimurile parlamentare (cum ar fi cel italian) și regimurile prezidențiale sau semi-prezidențial (precum cel american sau francez). Din această perspectivă, cea mai mare parte a literaturii ne conduce la ipoteza, subliniată într-un articol sumativ și de Abraham Diskin, Hanna Diskin și Reuven Y. Hazan[9], că regimurile prezidențiale sau semi-prezidențiale sunt mai predispuse la colaps democratic decât cele parlamentare. Motivul pare să rezide în posibilitatea mare de apariție a conflictului dintre executiv și legislativ. Acest tip de abordare a dat naștere unei multitudini de cercetări, în

[6] Giovanni Sartori, „Sul sistema constituzionale romeno", în Studia Politica, Vol I, 1, 2002
[7] Olivier Duhamel, *Les démocraties*, Paris, Seuil, 1996
[8] Jean-Louis Quermonne, *Les regimes politiques Occidentaux,* Paris, Seuil, 1986
[9] „Why Democracies Collapse: The Reasons for Democratic Failure and Success", *International Political Science Review* Vol 26, No. 3, 2005

special în anii 1990. De exemplu, Alfred Stepan și Cindy Skach[10] susțin că prezidențialismul poate împiedica consolidarea democrației. Cu toate acestea, cea mai clară analiză care pune în discuție stabilitatea prezidențialismului este cea realizată de Juan Linz.[11] Printre pericolele prezidențialismul pentru stabilitatea democratică rezidă, după Linz în rigiditatea regimului, alegerile cu sumă zero și legitimitatea dublă, toate acestea subminând capacitatea de a produce compromisuri necesare funcționării unui sistem democratic. Pe de altă parte Donald Horowitz,[12] și Matthew Shugart și John Carey,[13] printre alții, au apărat prezidențialismul. Dezbaterea este departe de a fi rezolvată, dar tendința pare mai degrabă în favoarea parlamentarismului.[14][15]

În cartea sa din 1978[16], Juan Linz analizează prăbușirea regimurilor democratice, lansează deja într-o scurtă prezentare tema deficiențelor specifice care au avut ca rezultat prăbușirea a 12 democrații prezidențialiste. Așa cum explica într-un interviu din 2006[17] Linz reacționa la modelul „jocului imposibil" propus de Guillermo O'Donnell folosit pentru a explica prăbușirea democrației în Argentina în anii 1950. Ori, descoperă Linz, în Italia postbelică, care avea, spre deosebire de Argentina, un regim parlamentar, „jocul" nu a mai fost imposibil. Democrația italiană a rezistat în ciuda prezenței unui puternic partid antisistem, Partidul Comunist, asemănător Partidului peronist din Argentina. Așa a apărut interesul pentru analiza instabilității democrațiilor din America Latină. Pentru Linz, deși este indiscutabil că unele regimuri prezidențiale funcționează mai bine decât altele, superioritatea regimurilor parlamentare rămâne indiscutabilă.

În ce privește regimul semiprezidențial, acesta își face apariția în dezbaterea teoretică privind regimurile politice mai ales odată cu articolul lui Maurice Duverger din 1980.[18] În acest articol Maurice Duverger definea regimul semiprezidențial ca pe un model distinct de modelele zise „pure" precum regimul prezidențial sau parlamentar. În linii generale acest regim politic s-ar caracteriza prin alegerea președintelui de către popor care are o serie de atribuții reale, dar și prin coexistența unui prim ministru responsabil în fața parlamentului. Pe de altă parte, este evident că pentru Duverger conceptul de regim semiprezidențial avea mai degrabă un sens analitic, chiar dacă acesta atrăgea atenția asupra faptului că unele constituții asemănătoare se aplică într-o manieră radical diferită. După trei decenii, demersul analitic al lui Duverger rămâne în centrul analizei instituționale comparate. Dar, așa cum precizau David J. Samuels și Matthew Shugart într-un articol recent[19] noțiunea de regim prezidențial și-a conservat de asemenea pertinența, cu condiția să se distingă între două sub-tipuri de regim prezidențial, după cum Constituția acordă sau nu președintelui puterea formală de a demite primul ministru. Dincolo de această distincție, cei

---

[10] Prezidențialismul și parlamentarismul într-o perspectivă comparată, în Juan Linz și Arturo Valenzuela, *Eșecul democrației prezidențiale*, apărură în engleză în 1994 și tradusă în românește în 2010 la CAPublishing, Cluj-Napoca

[11] Juan Linz, *The Breakdown of Democratic Regimes: Europe*, Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1978; „The Perils of Presidentialism", *Journal of Democracy*, 1, 1990 și „Presidential or Parliamentary Democracy: Does It Make a Difference?" în Juan J. Linz and Arturo Valenzuela (eds), *The Failure of Presidential Democracy*. Baltimore, Johns Hopkins University Press. 1994 tradusă și în românește în 2010 la CAPublishing, Cluj-Napoca

[12] „Comparing Democratic Systems " în *Journal of Democracy* No. 1 , 1990), Scott Mainwaring, („Presidentialism, Multipartism, and Democracy: The Difficult Combination," *Comparative Political Studies*, No 26, 1993

[13] *Presidents and Assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics*. New York, Cambridge University Press, 1992

[14] Arend Lijphart, „Constitutional Choices for New Democracies," *Journal of Democracy,* No 2, 1991

[15] „The Virtues of Parliamentarism: But which Kind of Parliamentarism?" în H.E. Chehabi and A. Stepan (eds), *Politics, Society, and Democracy: Comparative Studies*. Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1995

[16] *The Breakdown of Democratic Regimes*

[17] *Revue Internationale de Politique Comparée*, Vol. 13, No 1, 2006

[18] „A New Political System Model: Semi-Presidential Government", *European Journal of Political Research*, volume 8, n°2, 1980

[19] „La nomination et la révocation du premier ministre en régime semi-présidentiel l'impact de la présidentialisation des partis" *Revue Internationale de Politique Comparée,* Vol. 17, No 1, 2010

doi autori înclină spre teza, confirmată empiric, conform căreia președintele își extrage esențialul puterilor sale din ascendentul pe care îl exercită asupra unui partid majoritar. Și, acesta pare a fi cazul și în România.

Un regim politic, oricum ar fi el definit și oricum ar funcționa echilibrele instituționale nu poate supravieţui dacă nu există o legătură consensuală între practicile politice şi aşteptările populaţiei. Dar, o astfel de relație nu se manifestă mecanic, ci presupune influenţe reciproce. Orice decizie politică reformistă ce se doreşte, pe termen lung, eficientă, trebuie corelată cu tipul dominant de cultură politică nu în sensul subordonării, ci pentru depăşirea în cunoştinţă de cauză a crizelor de adaptare la noile forme de organizare. Rolul elitei politice ca agent al schimbării ar fi acela de a adapta exigenţele transformării economice şi sociale la sistemul de valori existent. Conservatorismul şi dificila adaptare la specificul culturii civice de tip vestic (cultură politică a democraţiei ce se fondează pe participarea la guvernarea locală şi centrală) nu sunt obstacole fatale. Chiar dacă românii preferă instituţiile consensului (Biserica, Armata) celor ale conflictului (Parlament, Guvern, Preşedinte, partide) adaptarea la factorul social nu este consecinţa unor legi inexorabile, ci o alegere politică asumată, dar riscantă.

Criza formulelor guvernamentale clasice a impus tema neguvernabilităţii societăţilor contemporane ca una din liniile centrale ale analizei politice.[20] Emergenţa unor noi instituţii şi elaborarea politicilor publice pare să urmărească adaptarea sistemele instituţionale la dinamica schimbărilor economice şi sociale sunt rezultatele încercării de a păstra controlul asupra proceselor din ce în ce mai rapide şi de aceea mai imprevizibile. Explicaţia guvernabilităţii unei societăţi presupune o cercetare a sistemului instituţional, a tipului de legitimare, a culturii politice dominante. Dacă din ce în ce mai multe societăţi par a deveni neguvernabile sau dacă zone întregi sunt separate de altele printr-o fractură socială din ce în ce mai importantă problema reformării instituţiilor devine crucială.

Analiza funcţionării şi relaţiilor dintre instituţiile politice ce definesc regimul politic indică cadrul formal al guvernării. Şi dacă de multe ori guvernarea nu se reduce doar la cadrul instituţional, acesta imprimă proceselor de guvernare o serie de note esenţiale. Consolidarea instituţiilor devine cheia stabilităţii regimului politic. Dar când instituţiile se găsesc într-un proces de continuă depreciere a autorităţii lor, semnele crizei politice indică şi un dezechilibru în relaţiile instituţionale.

După primul deceniu de la debutul său regimul politic românesc, deși își manifestase disfuncţionalităţile, prezenta o notă de stabilitate ce părea să contrasteze în raport cu instabilitatea perioadei 1990-1992. Al doilea deceniu și începutul celui de-al treilea au fost însă mult mai agitate. Privilegierea construcţiei instituţionale rapide pe termen mediu, iluzorie. Rigiditatea Constituţiei din 1991 reflectă intenţia iniţiatorilor săi de a institui proceduri stabile şi indiscutabile. Dar "cu cât o organizaţie şi o procedură este mai adaptabilă, cu atât este mai instituţionalizată; cu cât este mai puţin adaptabilă şi mai rigidă, cu atât este mai scăzut este nivelul ei de instituţionalizare."[21] Iar această rigiditate a procedurilor constituţionale a facilitat criza de regim pe care România a străbătut-o. Caracterul conjunctural şi limitat al dezbaterilor din Adunarea Constituantă şi-a pus amprenta atât asupra sistemului, cât şi asupra regimului politic. Guvernarea şi nevoile ei de medie şi lungă durată au fost neglijate de constituanţii preocupaţi de consolidarea formei republicane de guvernământ, plebiscitarea regimului.

[20] Mancur Olson, *Creşterea şi declinul naţiunilor*, Bucureşti, Humanitas, 1999, pp. 29-30
[21] Samuel P. Huntington, *Ordinea politică a societăţilor în schimbare*, Iaşi, Polirom, 1999

Absenţa unei disidenţe şi opoziţii organizate şi coerente la regimul lui Ceauşescu a influenţat atât personalizarea excesivă a vieţii politice în perioada fondării noului regim, cât şi constituirea spaţiului public. În jurul temelor inaugurate în 1990 s-a schiţat spaţiul politic ca spaţiu al confruntării şi convergenţelor în probleme publice. Teama de statul omnipotent a devenit una dintre axele noului spaţiu politic. Ieşirea din comunism punea problema controlării guvernului înaintea problemei guvernării. Guvernarea urma să se realizeze natural odată instaurate separaţia puterilor şi economia de piaţă. Statul comunist român, încă din perioada dejistă, a construit guvernarea în jurul unor mituri naţionale pentru a-i asigura o minimă legitimitate. Dar această legitimitate minimală nu s-a realizat în spaţiul public. Comunismul, ca orice totalitarism, distrusese spaţiul public. Odată ajuns la putere, Partidul Comunist a promovat interesele private ale birocraţiei de partid confiscând statul şi guvernarea. Mimarea unei vieţi instituţionale „normale" nu putea însă ascunde formele primare de putere care erau utilizate, între acestea cultul personalităţii, care după căderea comunismului va facilita personalizarea excesivă a politicii românești. Din această cauză capacitatea partidelor politice de a se instituţionaliza a rămas limitată.

Constituirea regimului şi sistemului politic românesc pe ruinele fostului sistem comunist a presupus preluarea unor formule instituţionale. Între acestea, preşedinţia pe care Ceauşescu o introdusese mai degrabă ca pe o instituţie de protocol. Ataşată de către fondatorul său cultului personalităţii şi venind în continuarea mitului conducătorului, funcţia prezidenţială s-a construit în continuarea unei mitologi politice. Şi cum politica reprezintă și un orizont simbolic, funcţia prezidenţială a fost înzestrată în imaginarul colectiv cu mai multă putere decât dispune în descrierea sa constituţională. Această contradicţie aparentă a fost depăşită prin practica politică efectivă. Preşedintele Ion Iliescu nu doar a reinaugurat funcţia prezidenţială, dar prin prezenţa sa în această postură între 1990-1996 şi din nou din 2000 în 2004 a imprimat o anumită practică. *Majoritatea prezidenţială* formată din parlamentarii care recunoşteau autoritatea preşedintelui, dincolo de afilierile lor partidiste, a constituit dominanta perioadei 1992-1996. Numirea unui prim-ministru fără apartenenţă de partid şi fără veleităţi politice a uşurat dominaţia preşedinţiei asupra celorlalte instituţii politice. Dacă interludiul reprezentat de președinția lui Emil Constantinescu tensiunea instituțională, deși existentă, nu a debordat, după alegerea lui Traian Băsescu ca președinte, în 2004, elementele crizei au fost dezghețate.

Constituţional, Preşedintele României nu are foarte multe puteri. În raport cu Parlamentul, Preşedintele nu are posibilitatea reală de dizolvare, prevederile constituționale condiţionând dizolvarea Parlamentului de respingerea de către acesta de două ori în 60 de zile a votului de încredere pentru formarea Guvernului. Puterea Preşedintelui României nu constă în prerogativele sale. Din cele trei elemente considerate esenţiale pentru definirea sistemului politic prezidenţialist, alegerea directă a preşedintelui, alegerea prin scrutin majoritar a parlamentarilor şi puterea reală de a dizolva Parlamentul[22] în cazul României doar prima condiţie este întrunită. Influenţa preşedintelui României vine din poziţia sa în raport cu principalii actori politici, în special cu partidele. Și, câtă vreme funcţia prezidenţială va fi interesantă pentru şefii partidelor, aceasta va rămâne, dincolo de revizuirile constituționale pro sau antiprezidențialiste, importantă.

Dacă, din punct de vedere strict constituţional putem vorbi despre cele trei modele de regim politic – prezidenţial, semiprezidenţial şi parlamentar -, perspectiva sistemică propusă de Duhamel pune în evidenţă și trei forme concrete de manifestare: parlamentarismul, guvernamentalismul şi prezidenţialismul. În acest sens, rolul partidelor politice este determinant pentru construcţia instituţională

[22] Olivier Duhamel, *Les democraties,* Paris, Seuil, 1994, pp. 277-278

şi stabilitatea politică. Jocul partidelor asigură stabilitatea sau instabilitatea instituţiilor. Modul în care sunt organizate, rolul liderilor în viaţa de partid, capacitatea lor de a guverna sunt elemente fără de care nu se poate analiza viaţa politică și instituțională a unui stat. În variantele sale actuale, parlamentarismul presupune supremaţia partidelor în influenţarea vieţii politice, iar disciplina de partid asigură liderilor posibilitatea de a controla Parlamentul. Orientarea liderilor de partid spre funcţia de preşedinte sau spre cea de prim-ministru are consecinţe asupra rolului instituţiilor. Funcţionarea, de exemplu, a regimului semiprezidenţial austriac ca un sistem guvernamentalist se datorează orientării liderilor de partide spre funcţia de cancelar, ceea ce face ca funcţia de preşedinte să fie ocupată de personaje secundare, ce nu dispun de resurse reale pentru influenţarea vieţii politice.

Beneficiind de prerogative reduse în timp de criză, spre deosebire de preşedinţii unor republici parlamentare precum Italia sau Cehia care pot dizolva Parlamentul, preşedintele României este pus în situaţia de a asista la jocul politic al partidelor. Obligat prin Constituţie să vegheze la buna funcţionare a autorităţilor publice, dar şi să medieze între puterile statului precum şi între stat şi societate, Preşedintele poate apela la prerogativele sale sau poate lăsa cale liberă soluţiilor de tip parlamentar de rezolvare a crizei. Dincolo de medierea pe care o realizează între instituţiile statului şi între acestea şi societate, Preşedintele poate utiliza - și a făcut-o în două rânduri, în 2007 și 2009 - și procedura referendumului ca mijloc de reglare a situaţiilor conflictuale cu celelalte instituţii.

Tendinţa prezidenţialistă a dominat viaţa instituţională românească răspunzând slabei instituţionalizări a partidelor şi instabilităţii politice. Fiind instituţia cu ce mai mare stabilitate Preşedintele a încercat să devină cheia de boltă a sistemului instituţional. Și, evoluția crizelor succesive arată că de modul în care îţi găseşte echilibrul această instituţie depinde construcţia stabilă a regimului politic românesc. Criza de regim, cu care se confruntă de obicei regimurile nou instituite în perioadă iniţială, dar care la noi s-a prelungit - a avut în centru instituția preşedintelui.

Deşi situaţia raporturilor dintre instituţia preşedintelui şi cea a primului-ministru a cunoscut și în România o asemănare celei din societăţile occidentale, respectiv o diminuare progresivă a influenţei primei instituţii în profitul celei de a doua,[23] raportul de putere nu este încă tranșat. Cu toate aceste, imposibilitatea formală a preşedintelui de a-l demite pe primul-ministru, introdusă în 2003, dă seama despre o stare de fapt. Pe de altă parte, procesele de integrare europeană au redus permanent rolul şefilor de stat, indiferent de modul de alegere al acestora. De aceea, dezbaterea privind modul de alegere a Preşedintelui are în România un caracter mai degrabă tactic. Aşa cum arată tabelul de mai jos, în 14 din cele 20 de republici ale Uniunii Europene preşedinţii sunt aleşi prin vor popular. Opţiunea pentru un preşedinte ales prin vot indirect este o consecinţă a tradiţiilor instituţionale ale perioadei interbelice, în general, statele care au optat pentru această formulă având o tradiţie republicană şi parlamentaristă. Problema centrală în ceea ce priveşte raporturile dintre Preşedinte şi Guvern rezidă în puterile ce revin celor două instituţii şi nu în modul în care sunt alese.

Tabel 1. Situaţia statelor Uniunii Europene în privinţa modului de alegere a şefului statului

Nr.	Statul	Forma de guvernământ	Modul de alegere	Durata mandatului

[23] Michel Lascombe, „Le soleil a rendez-vous avec la lune: quel réaménagement des pouvoirs entre le Président de la République et le Premier ministre?" în *Droit public,* Numéro spécial, 1/2 2002, Paris, LGDJ, 2002, p. 234

crt.		/ tip de regim	al şefului de stat	
1	**Austria****	Republică semiprezidenţială*	Vot popular	6 ani
2	**Belgia**	Monarhie constituţională	Dinastie ereditară	Nelimitată
3	**Bulgaria**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
4	**Cehia**	Republică parlamentară	Vot popular	5 ani
5	**Cipru**	Republică prezidenţială	Vot popular	5 ani
6	**Croaţia***	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
7	**Danemarca**	Monarhie constituţională	Dinastie ereditară	Nelimitată
8	**Estonia****	Republică parlamentară	Vot indirect, ales de Adunarea națională	5 ani
9	**Franţa**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
10	**Finlanda**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	6 ani
11	**Grecia**	Republică parlamentară	Vot indirect, ales de Consiliul grecilor (Parlamentul grec)	5 ani
12	**Germania**	Republică parlamentară	Vot indirect al unui colegiu electoral	5 ani
13	**Italia**	Republică parlamentară	Vot indirect al unui colegiu electoral format din parlamentari și aleși locali	7 ani
14	**Irlanda****	Republică semiprezidenţială	Vot popular	7 ani
15	**Letonia****	Republică parlamentară	Vot indirect, ales de Seim	4 ani
16	**Lituania**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
17	**Luxemburg**	Monarhie constituţională	Dinastie ereditară	Nelimitată
18	**Malta**	Republică parlamentară	Vot indirect; ales de Camera Reprezentanților	5 ani
19	**Marea Britanie**	Monarhie constituţională	Dinastie ereditară	Nelimitată
20	**Olanda**	Monarhie constituţională	Dinastie ereditară	Nelimitată
21	**Polonia**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
22	**Portugalia**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
23	**România**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
24	**Slovacia**	Republică parlamentară	Vot popular	5 ani
25	**Slovenia**	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
26	**Spania**	Monarhie constituţională	Dinastie ereditară	Nelimitată
27	**Suedia**	Monarhie	Dinastie ereditară	Nelimitată

		constituţională		
28	**Ungaria**	Republică parlamentară	Vot indirect, ales de Adunarea națională	5 ani

*În acest tabel formula „republică semiprezidențială" desemnează statele în care președintele este ales direct de popor.

*Croația devine membră a UE la 1 iulie 2013

**Constituții interbelice revizuite

Pe de altă parte, în procesul de reformă constituţională schimbarea duratei mandatului prezidenţial poate influenţa direcţia viitoare a regimului politic. Aşa cum se observă din Tabelul 2 și în statele europene nemembre ale UE tendința este în favoarea mandatului de 5 ani, 6 din cele 13 republici optând pentru această variantă. De altfel, şi în republicile Uniunii europene, cu excepția Letoniei unde mandatul este de 4 ani, a Italiei și Irlandei - unde este de 7 ani, și a Finlandei cu un mandat de 6 ani, toate celelalte 16 state republicane cunosc mandatul prezidenţial de 5 ani.

Tabel 2. Situaţia statelor europene nemembre UE în privinţa modului de alegere a şefului statului şi a duratei mandatului acestuia

Statul	Forma de guvernământ / tipul de regim	Modul de alegere al şefului statului	Durata mandatului
Albania	Republică parlamentară	Vot indirect	5 ani
Andora	Monarhie constituțională	Co-prinți sunt președintele Franței și episcopul de Urgell (episcopia este echivalentă cu partea de vest a Catalonia)	Limitată la durata funcției în virtutea căreia sunt desemnați co-prinți
Belarus	Republică semiprezidenţială**	Vot popular	5 ani
Bosnia-Herţegovina*	Republică semipreziudenţială	Vot popular	4 ani
Elveția	Republică parlamentară	Vot indirect, ales dintre membrii Consiliului federal (guvern) de Adunarea federală	1 an
Islanda	Republică parlamentară	Vot popular	4 ani
Norvegia /Liechtenstein	Monarhie constituțională	Dinastie ereditară	Nelimitată
Macedonia	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
Monaco	Monarhie constituțională	Dinastie ereditară	Nelimitată
Muntenegru	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
Moldova	Republică parlamentară	Vot indirect	4 ani
Suedia	Monarhie constituțională	Dinastie ereditară	Nelimitată
Rusia	Republică semiprezidenţială	Vot popular	4 ani
San Marino	Republică parlamentară	Vot indirect, 2 co-președinți (capitani-regenți) aleși dintre membri Congresului statului (guvern) de Marele Consiliu General	1⁄2 an
Serbia	Republică semiprezidenţială	Vot popular	4 ani
Turcia	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani
Ucraina	Republică semiprezidenţială	Vot popular	5 ani

*Preşedinţie colectivă formată din trei persoane alese: un bosniac, un croat şi un sârb.

**În acest tabel formula „republica semiprezidențială" desemnează statele în care președintele este ales direct de popor

Revizuirea constituţională nu va putea eluda nici problema controversată a bicameralismului. Din tabelul de mai jos se poate observa o corelație între tipul de stat, mărimea populației și bicameralism.

Tabel 3. Situaţia statelor Uniunii Europene în privinţa tipului de parlamentarism, a formei de stat și a populației

Nr. crt.	Statul	Tipul de parlamentarism	Tipul de stat	Populația
1	**Austria**	Bicameral	Federal	8 460 390 (2012)
2	**Belgia**	Bicameral	Federal	11 116 243 (2012)
3	**Bulgaria**	Monocameral	Unitar	7 364 570 (2011)
4	**Cehia**	Bicameral	Unitar	10 190 213 (2011)
5	**Cipru**	Monocameral	Unitar	1 120 489 (2011)
6	**Croaţia***		Unitar	4 284 889 (2011)
7	**Danemarca**	Monocameral	Unitar	5 529 888 (2011)
8	**Estonia**	Monocameral	Unitar	1 282 963 (2011)
9	**Franţa**	Bicameral	Unitar	65 800 000 (2013)
10	**Finlanda**	Monocameral	Unitar	5 422 950 (2012)
11	**Grecia**	Monocameral	Unitar	9 903 268 (2011)
12	**Germania**	Republică parlamentară	Federal	81 843 743 (2012)
13	**Italia**	Bicameral	Unitar	60 626 442 (2011)
14	**Irlanda**	Bicameral	Unitar	4 722 028 (2012)
15	**Letonia**	Monocameral	Unitar	2 204 708 (2011)
16	**Lituania**	Monocameral	Unitar	3 535 547 (2011)
17	**Luxemburg**	Monocameral	Unitar	524 853 (2010)
18	**Malta**	Monocameral	Unitar	408 333 (2011)
19	**Marea Britanie**	Bicameral	Unitar, prin devoluția din 1998 a fost acordată autonomie națiunilor constitutive (Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord)	63 181 775 (2012)
20	**Olanda**	Bicameral	Unitar	16 733 72 (2012)
21	**Polonia**	Bicameral	Unitar	38 544 513 (2012)
22	**Portugalia**	Monocameral	Unitar	10 561 614 (2011)
23	**România**	Bicameral	Unitar	18 706 081 (2013)
24	**Slovacia**	Monocameral	Unitar	5 483 088 (2012)
25	**Slovenia**	Monocameral	Unitar	2 000 092 (2011)
26	**Spania**	Bicameral	Unitar	46 754 784 (2011)
27	**Suedia**	Monocameral	Unitar	9 514 406 (2012)
28	**Ungaria**	Monocameral	Unitar	9 937 628 (2011)

Așa cum se vede și din analiza de mai sus, există riscul ca revizuirea constituțională din 2013 să se aplece doar asupra instituțiilor politice și a relației dintre acestea, ratând șansa unei reforme reale a normelor constituționale care ar putea influenţa consolidarea democraţiei româneşti pentru o perioadă îndelungată. Spre deosebire de modificarea din 2003, care s-a făcut sub imperiul unor imperative externe, dezbaterea pentru viitoarea modificare a Constituţiei trebuie să ia în considerare atât raporturile între diferitele instituţii politice, cât şi raportul între stat şi societate, precum şi raporturile între diferite grupuri sociale. Datorită faptului că orice modificare a Constituţiei va fi adoptată prin referendum, este necesar ca dezbaterea publică asupra modificării Constituţiei să reușească să informeze cetăţenii asupra a ceea ce votează. Mai mult, dezbaterea privind modificarea Constituţiei ar putea oferi oportunitatea îmbogăţirii culturii politice a cetăţenilor români, aspect esenţial al consolidării democratice.

Trebuie subliniat că indiferent de dorințele şi speranțele celor implicați în actualul proces de revizuire a Constituției, în practică, Constituţiile nu vor putea genera toate rezultatele aşteptate. De exemplu, protecţia practică a drepturilor civile nu se ridică la standardele prevăzute de majoritatea Constituţiilor moderne.[24] În acest sens, în special în cazul ţărilor în tranziţie, este important ca idealul constituţional să reprezinte un ţel care să inspire schimbările instituţionale. Mai mult, pe măsură ce realităţile unei ţări în perpetua tranziţie vor aduce diferiţi actori sociali şi politici în poziţii antagonice, generând diferite situaţii neprevăzute, limitele unei Constituţii vor fi testate permanent. Astfel, aceste limite vor deveni din ce în ce mai evidente odată cu trecerea timpului. Din această cauză, trebuie subliniată importanța culturii respectului legii, prin rolul proeminent acordat constituțional și real valorilor de dreptate şi egalitate.

[24] David S. Law "Globalization and the Future of Constitutional Rights " *NW. U. L. REV.* Vol. 102(3), 1999 pp. 11

3. Consideraţii generale şi concluzii preliminare

Evenimentele din ultimii ani fac să devină din ce în ce mai clar că este nevoie de o nouă modificare a Constituţiei. Unul dintre motivele fundamentale pentru care o nouă reformă constituţională reprezintă o necesitate, este faptul că, în ciuda unor formulări extinse, actuala Constituţie are nevoie de nenumărate interpretări de fiecare dată când apar o serie de tensiuni politice. Nu numai că actuala Constituţie şi interpretările date de Curtea Constituţională nu au reuşit să rezolve blocajul instituţional între Preşedinte, Guvern şi Parlament, dar există premisele ca acest blocaj să se perpetueze şi pe viitor.

Întrucât viitoarea reformă va influenţa consolidarea democraţiei româneşti pentru o perioadă îndelungată, este necesar ca implicaţiile posibilelor modificări să fie înţelese de un număr cât mai mare de cetăţeni. Spre deosebire de modificarea din 2003, care s-a făcut sub imperiul unor imperative externe, dezbaterea pentru viitoare modificare a Constituţiei trebuie să ia în considerare atât raporturile între diferitele instituţii politice cât şi raportul între stat şi societate, precum şi raporturile între diferite grupuri sociale. Datorită faptului că orice modificare a Constituţie va fi adoptată prin referendum, este necesar ca dezbaterea publică asupra modificării Constituţiei să informeze cetăţenii asupra a ceea ce votează. Mai mult, viitoarea modificare a Constituţiei oferă şansa ca prin dezbaterea declanşată să ajute la îmbogăţirea culturii politice a cetăţenilor români, aspect esenţial al consolidării democratice. Posibila schimbare constituţională din 2013 oferă societăţii romanesti oportunitatea de a creea una dintre cele mai moderne constitutii europene, una care sa preia cele mai recente si avansate formule de definire a drepturilor si libertatilor dar si cele mai relevante practici institutionale.

Constituţia reprezintă unul dintre cele mai importante elemente instituţionale aflate la baza procesului de democratizare care a avut loc, după 1989, în multe din ţările post-comuniste. Importanţa fundamentală a Constituţiei reiese din faptul că aceasta influenţează modul de structurare a instituţiilor statului, iar acest mod de structurare influenţează comportamentul tuturor actorilor, atât al politicienilor, cât şi al cetăţenilor. Astfel, alegerile constituţionale iniţiale, dar şi reformele ulterioare, au influenţat capital şansele de dezvoltare democratică a ţărilor central şi est-europene. Abordarea instituţiilor din acest material porneşte de la teza conform căreia instituţiile reprezintă un set de reguli, formale şi informale, care organizează spaţiul politic, şi prin consecinţă, comunitatea. Ele nu sunt simple instrumente prin care se satisfac nevoi sociale, nici elemente ale infrastructurii ce reproduc automat structura socială sau economică. În această viziune, Constituţia defineşte „regulile jocului”[25], si trebuie să poată oferi răspunsuri clare in toate situațiile întrebării: „Cum să facem să putem convieţui astfel încât să limităm conflictele, individuale sau colective, fără să creăm instituţii monstruoase care să ne încalce libertăţile?”.

Trebuie subliniat ca indiferent de dorințele si speranțele celor implicați in actualul proces de revizuire a Constituției, în practică, Constituţiile nu va putea genera toate rezultatele aşteptate. De exemplu, protecţia practică a drepturilor civile nu se ridică la standardele prevăzute de majoritatea Constituţiilor moderne[26]. În acest sens, în special în cazul ţărilor în tranziţie, este important ca idealul constituţional să reprezinte un ţel care să inspire schimbările instituţionale. Mai mult, pe măsură ce realităţile ale unei ţări în perpetua

[25] Bo Rothstein, „Instituţiile politice: o perspectivă de ansamblu” în Robert E Goodin şi Hans-Dieter Klingemann (ed.), *Manual de ştiinţă politică*, Iaşi, Polirom, 2005, pp. 136.
[26] David S. Law “Globalization and the Future of Constitutional Rights ” *NW. U. L. REV.* Vol. 102(3), 1999 pp. 11

tranziţie vor aduce diferiţi actori sociali şi politici în poziţii antagonice, generând diferite situaţii neprevăzute, limitele unei Constituţii vor fi testate permanent. Astfel, aceste limite vor deveni din ce în ce mai evidente odată cu trecerea timpului. Din această cauză, trebuie subliniat in permanenta faptul ca o cultura a respectului legii, prin rolul proeminent pe care îl acordă valorilor de dreptate şi egalitate, este o componentă esenţială a democraţiei, înţeleasă nu doar ca simplu mecanism instituţional, ci ca o stare de spirit a societăţii.

Materialul de față reprezintă rezultatul efortului de sistematizare a ideilor și propunerilor concrete exprimate în cadrul activităților din Cadrul Forumului Constituțional în perioada aprilie – mai 2013. La începutul lui 2013 Parlamentul României a demarat procedurile de revizuire a Constituţiei României. În urma hotărârii Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României de a crea Forumul Constituțional, a fost demarată organizarea unei serii de evenimente având ca scop realizarea unei dezbateri cât mai largi la nivelul societăţii româneşti cu privire la temele de interes privind revizuirea Constituţiei României

Forumul a fost organizat astfel încât să fie accesibil atât specialiştilor reprezentanţilor organizaţiilor, instituţiilor sau asociaţiilor profesionale, cât şi persoanelor fizice, cetăţenilor care înţeleg importanţa participării lor la acest efort comun de schimbare politică şi socială. Forumul Constituţional reuneşte organizaţiile societăţii civile, cetăţeni, universităţi, experţi, comunităţi locale, precum şi alte organizaţii interesate şi activează în colaborare cu Comisia Comună a Camerei Deputaților şi Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituţiei.

Până în acest moment, în cadrul Forumului Constituțional au avut loc peste 40 de dezbateri în orașe precum București, Târgu Mureș, Sibiu, Bacău, Târgu Neamț, Timișoara, Piatra Neamț, Suceava, Slatina sau Iași; la care au participat peste 1200 de persoane; au fost trimise mai aproape 400 de propuneri de revizuire ale Constituției pe platforma on-line http://forumconstitutional2013.ro/. **rincipalele teme** atinse de Forumul Constituțional în dezbaterile organizate în țară și în București au fost: Problematica de mediu în contextul revizuirii Constituției, statutul magistraților, rolul și atribuțiile Curții Constituționale, definirea Constituțională a atribuțiilor Parlamentului, Președintelui și Guvernului, reperele constituționale privind mecanismele de consultare și de petiționare, rolul Avocatului poporului, dreptul de asociere, de protest și de liberă exprimare, securitatea națională și rolul instituțiilor statului în materie, drepturi și libertăți fundamentale, cetățenia europeană, societatea civilă, drepturile minorităților în cadrul Constituției României: egalitate de șanse, egalitate de gen, drepturile minorităților, prerogativele administrației publice centrale a statului român in relația cu Uniunea Europeană, transparența instituțională și dreptul la informație al cetățenilor în relația cu autoritățile, problematica drepturilor sociale, autoritate judecătorească, rolul partenerilor sociali în arhitectura constituțională și dreptul la educație și autonomia universitară.

În urma analizei preliminare a volumului foarte mare de informații care a rezultat în urma desfășurării activităților Forumului Constituțional au fost reliefate o serie de teme recurente cu privire la modalitățile în care actuala Constituție a României ar trebui modificată astfel încât aceasta să acest document să fie servească mai bine nevoilor societății românești contemporane.

Pe parcursul dezbaterilor s-a menţionat în numeroase rânduri importanţa dezbaterii constituţionale şi a educaţiei civice şi democratice. Astfel, este recomandabil ca societatea românească şi autorităţile publice

să includă în cadrul sistemelor de educaţie formale şi informale activitati ce vizează înţelegerea mai buna şi asumarea responsabilă a principiilor şi prevederilor constituţionale, în special în zona drepturilor ş libertăţilor.

Repere metodologice

Secțiunile de analiză a propunerilor privind diferitele articole ale Constituției României au fost realizate prin sintetizarea celor peste 42 de dezbateri din cadrul Forumului (rezultând în peste 120 de ore de înregistrări audio), a discuțiilor informale purtate de experții Forumului Constituțional cu participanții la aceste evenimente, analiza propunerilor trimise către Forumul Constituțional, a discuțiilor din cadrul Forumului Online, discuțiile cu experții Comisiei de la Veneția și analiza chestionarelor completate de participanții din cadrul dezbaterilor. Volumul enorm de informații (peste 5000 de pagini de documente) care a trebuit procesat într-un termen, sistematizat și condensat într-un termen foarte scurt a implică o limitare a acurateței Raportului în raport cu opiniile exprimate. Nu în ultimul rând, trebuie subliniat că în conformitate cu regulile Forumului Constituțional, reflectarea propunerilor în cadrul Raportului a ținut cont și de numărul și importanța organizațiilor care au avansat diferite puncte de vedere. Totuși, pentru ca membrii *Comisiei Comune a Camerei Deputaților şi Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituţiei* și publicul să aibă acces documentația relevantă, în Anexa B, am grupat în funcție de articolele vizate marea majoritate a propunerilor trimise către Forumul Constituțional.

Principalele concluzii ale Forumului Constituţional

În următoarele paragrafe urmărim să sumarizăm cele mai importante concluzii ale Forumului Constituțional, concluzii care reflectă principalele puncte de interes pentru ameliorarea actualei Constituții a României:

- Actualele modificări ale constituţiei trebuie să urmărească ameliorarea unor deficienţe cauzate de aplicarea ei în ultimii ani, dar trebuie să nu devină prea complexă astfel încât să creeze potenţiale blocaje în rezolvarea unor crize viitoare.

- Extinderea unor drepturi sau detalierea şi clarificare unor drepturi care sunt prevăzute la nivel de principii dar care nu sunt respectate în practică. Capitolul de Drepturi si şi libertăți conţine un număr semnificativ de propuneri, printre cele care au fost reiterate cel mai des: libertatea de întrunire, libertatea de exprimare, anti-discriminare, dreptul la informare, dreptul la educatie, dreptul la un mediu curat, si ținând cont de evolutia tehnologie informatiei,, protecţia intimităţii si a datelor cu caracter privat.

- Introducere unor garanţii clare împotriva abuzurilor și incompetenței organelor şi funcționarilor statului și a unor mecanisme de sancționare adecvată

- În condiţiile în care structural sistemul politic nu va fi schimbat – preşedinte ales directşi Parlament bicameral – este de dorit o mai clară definire a atribuţiilor fiecărei instituții astfel încă s se evite suprapunerile care tind să genereze conflict. Pe de altă parte, forma revizuită a Constituţiei trebuie să

ofere un ghid mai clar de rezolvare a conflictelor, blocajelor şi crizelor viitoare, fără a tranfera întreaga responsabilitate și putere de decizie către Curtea Constituțională.

- Clarificarea rolului Parlamentului în raport cu Președintele și Guvernul.

- Limitarea unei din cele mai mari surse de instabilitate legislativă – abuzul de ordonanţe de urgenţă si de asumare a răspundetii Guvernului prin introducerea unor repere clar cuantificabile și a unui număr maxim de asumări per sesiune si termen stricte în care o ordonanţă de urgenţă să fie aprobată

- Justiţie – creșterea predictibilității, a celerității actului de justiție și introducerea unor mecanisme adecvate de responsabilizare a procurorilor și judecătorilor.

- Curtea Constituțională – creșterea numărului de judecători și introducerea unor mecanisme mai clare care să garanteze calitatea profesională a celor numiți.

4. Istoria Constituţiilor româneşti

Încă din vremea Greciei Antice, gânditori precum Platon şi Aristotel au încercat să indentifice instituţiile politice din care derivă cea mai bună organizare socială. Deşi odată cu apariţia ştiinţelor sociale, în secolul XIX, câmpul de analiză s-a extins, încă nu am răspuns dilemelor clasice. Chiar dacă se folosesc metodologii şi scale valorice pentru evaluarea instuțiilor, Constituțiile își păstrează locul în definirea întregii societăţi.

Din caracterul Constituţiei putem analiza stabilitatea şi caracteristicile regimurilor politice. În România, de-a lungul a 185 de ani, începând cu anul 1821, durata medie a unui regim politic a fost de 14 ani şi 2 luni, acest fapt denotând instabilitate politică. Cele 13 regimuri ce s-au succedat indică inconsistenţă instituţională şi o dorinţă de stabilitate: domniile pământene (1822-1827), ocupaţia rusă sau începutul protectoratului rusesc (1827-1834), domniile regulamentare (1834-1849), ocupaţia rusească sau regimul puterii protectoare (1849-1854), ocupaţia turco-austriacă sau regimul puterilor garante (1854-1859), regimul convenţionalist şi domnia lui Cuza (1859-1866), monarhia constituţională (1866-1938), monarhia autoritară (1938-1940), regimul statului român al Mareşalului Antonescu (1940-1944), tranziţia cvasi-constituţională (1944-1947), totalitarismul de tip sovietic (1947-1989), regimul tranziţiei instituţionale (1989-1991), regimul constituţional-republican cu trăsături semiprezidenţiale (1991-prezent).

Cei 72 de ani ce au trecut între instalarea monarhiei constituţionale şi lovitura de stat autoritară a lui Carol al II-lea reprezintă cel mai stabil regim politic românesc din epoca modernă. După 1938 România a mai trecut prin şase regimuri politice, de la dictatura regală şi regimul personal al mareşalului Antonescu, cu o scurtă perioadă cvasi-constituțională, la totalitarism şi, după tranziţia instituţională din 1990, se ajunge la etapa republican-democratică de astăzi. Nu doar cel mai rezistent regim politic, monarhia a fost şi mai dinamică decât, de exemplu, următorul cel mai longeviv regim: comunismul care deşi a rezistat 42 de ani, a divizat societatea şi a inhibat dezvoltarea unor instituţii funcţionale.

În ciuda teoriei formelor fără fond, regimul constituţional s-a dovedit cel mai rezistent şi activ instituţional. Abordarea Constituţiei ca instituţie-reper ne facilitează sistematizarea instituţională, iar mai important, rolul de fundament constitutiv al principiului legalităţii. Constituţia subliniază domnia legii în consolidarea regimurilor politice.

La scurt timp după elaborarea celor două modele constituţionale clasice, principatele române au experimentat și ele un prim moment consituţional, Proiectul de Constituţie a lui Ionică Tăutu din 1822, reprezentat de Constituţia Cărvunarilor, care prevedea în mod vag idea separaţiei puterilor între Sfâtul obştesc şi Domn și cuprindea articole inspirate din Declaraţia Drepturilor Omului şi Cetăţeanului din august 1789. Însă Constituţia Cărvunarilor nu a putut fi aplicată din cauza opoziţiei marii boierimi, marcând căutările instituţionale din următorii cinci sute de ani.

Primul aranjament constituţional din Principate, impus de regimul de ocupaţie rusesc, a însemnat, în 1831 în Muntenia şi în 1832 în Moldova, adoptarea Regulamentelor Organice. Acestea prevedeau separaţia puterilor în stat şi principii moderne de organizare a statului, contribuind la dezvoltarea instituţională a Principatelor. Deşi respinse de Revolutiile din 1848 din cauza originii lor ruseşti, Regulamentele Organice

conţineau prevederi aproape identice, astfel favorizând unirea Principatelor şi grăbind procesul de transformare instituţională şi culturală.

Deşi nu erau un Parlament democratic, adunările regulamentare reprezentau totuşi un progres faţă de situaţia anterioară. Conform Regulamentelor legislativul era întruchipat de Adunarea Obştească, aleasă pentru 5 ani şi în componenţa căreia intrau doar marii boieri. În Muntenia, de exemplu, în afară de cei 3 exponenţi ai Bisericii, erau reprezentanţi încă 20 de boieri de treapta I şi 19 deputaţi ai judeţelor. Din perspectiva incipientei separaţii a puterii în stat, puterea judecătorească era reprezentată de tribunalele judeţene, de divanurile judecătoreşti de la București, Craiova şi Iaşi şi prin Înaltul Divan Domnesc. Executivul va continua să domine, chiar dacă era îngrădit de celelalte puteri, prin persoana domnului.

Convenţia de la Paris din 1958, ca şi Regulamentele Organice, a fost rezultatul intervenţiei străine. Această primă Constituţie democratică a stabilit norme fundamentale privind organizarea politico-juridica a Principatelor. Convenţia de la Paris impune, pentru prima dată în practica noastră constituţională, principiul separaţiei puterilor, exercitate de Domn şi de o Adunarea electivă, cu participarea unui organ comun, Comisia Centrală, aflată la Focşani. Aceasta avea sarcina de a pregăti legi comune pentru Principate, ocupându-se şi de codificarea legilor existente, de revizuirea Regulamentelor Organice, a legiuirilor cu caracter civil, penal, comercial şi de procedura. La 24 ianuarie 1862, odată cu dispariţia Comisiei Centrale şi constituirea unui singur legislativ, se înlesneşte procesul legislativ, însă dispare singura forţă capabilă de a media între executiv şi legislativ.

Din acest punct de vedere, Statutul Dezvoltator al Convenţiei de la Paris (1864), proclamat de Alexandru Ioan Cuza, este relevant deoarece include importantele modificări constituţionale. Este important să menţionăm consfinţirea ideii de bicameralism, prin crearea Corpului Ponderator, care alături de Adunarea Electivă trebuia să constituie puterea legiuitoare şi idea că mandatul de deputat este incompatibil cu funcţii administrative sau dregătorii. Statutul lui Cuza, deşi încă din preambul sublinia continuitatea şi legitimitatea Convenţiei de la Paris, este considerat de mulţi autori prima Constituţie a României.

Ascensiunea politică şi constituţionala a României nu s-a încheiat cu abdicarea lui Al. Ioan Cuza, ci a dobândit noi dimensiuni prin implementarea Constituţiei de la 1 iulie 1866. Aceasta era inspirată de Constituţia belgiană din 1831, considerată cea mai liberala din Europa timpului. Constituţia românească din 1866 conţinea idei precum: suveranitatea naţională, principiul guvernământului reprezentativ, separaţia puterilor, monarhia ereditară, responsabilitatea ministerială, recunoaşterea drepturilor omului şi cetăţeanului. Prin aceasta Constituţie România, încă sub suzeranitate otomană, îşi dobândeşte pentru prima dată caracterul de stat indivizibil şi suveran, fiind *primul stat constituţional al Europei de Sud-Est*.

Ca urmare a Marii Uniri din 1918 România a adoptat Constituţia din 29 martie 1923, juridic mai elaborată decât cea din 1866. La 20 februarie 1938 o Constituţie de tip corporatist, elaborată la iniţiativa regelui Carol al II-lea, a luat locul legii fundamentale din 1923.

Constituţia din 1938 încerca să limiteze individualismul şi să dea întâietate socialului, propunându-şi să transforme statul individualist în stat comunitar corporatist. În acelaşi timp, ea admitea proprietatea şi capitalul ca *drepturi inviolabile*, îndepărtându-se de la principiile Constituţiei din 1923, care recunoştea proprietatea ca funcţie socială şi revenind astfel la principiile Constituţiei din 1866. Constituţia de la 1938 concentrează puterile politice în mâna regelui, care dobândeşte prerogative deosebit de mari. Această Constituţie a fost suspendată în vara anului 1940, ca urmare a evenimentelor care au dus la abdicarea regelui Carol al II-lea.

Constituţia din 13 aprilie 1948 este de inspiraţie comunistă, înlătura principiul separaţiei puterilor în stat, decreteaza Marea Adunare Naţională organ suprem în stat şi astfel marchează trecerea spre un regim întemeiat pe monopartidism şi autoritarism statal, precum şi spre o economie centralizată şi dirijată politic.

Constituţia din 1952, mai precis decât cea din 1948, indică proletariatul drept bază a statului. Puterea politică rezultata din alianţa clasei muncitoare şi a ţărănimii muncitoare, gestionată de organele statului, organizate într-un sistem piramidal, ierarhizat şi centralizat, în vârful căruia se situa Marea Adunare Naţională.

Constituţia din 1965 consacra monopolul politic al Partidul Comunist, fără a recunoaşte principiul separaţiei puterilor în stat sau a încorpora vreuna dintre tradiţiile constituţionale româneşti. Este de menţionat ca activitatea de elaborare a legilor era preluată de către Consiliul de Stat. În martie 1974 apare, ca urmare a modificării Constituţiei din 1965, funcţia de *Preşedinte* al Republicii, care încorpora atribuţii legislative şi administrative.

4.1 Sistemul politic şi alegerile constituţionale în ţările post-comuniste

După aproape jumătate de secol de dominaţie sovietică România, concomitent cu ţările care au fost parte din lumea comunistă, a început procesul de democratizare. Însă deciziile acestor ţări au fost predeterminate de trecutul lor comun, iar pentru a înţelege mai bine alegerile constituţionale făcute în România, trebuie să privim în mod comparativ alegerile făcute în celelalte ţări post-comuniste.

Procesul de democratizare a fost declanșat de factori externi precum decăderea puterii economice a URSS și „doctrina Sinatra”. Chiar dacă acest proces a fost unul mai abrupt sau mai îndelungat, depinzând de statul în discuţie, el a fost unul paşnic, exceptând România, Yugoslavia şi Albania. În cadrul unor adunări alese sub legile socialiste s-a renunţat la modelul sovietic și s-au demarat schimbări constituţionale ca raspuns la presiunea crescândă a noilor forțe politice.

Constituţia ca instrument al tranziţiei

Prin abandonarea sistemului politic ce avea la baza Partidului Comunist noile Constituţii au creat contextul propice pentru transformarea sistemului electoral. Acesta din urmă, spre deosebire de funcția din fostul regim, trebuia să asigure funcţionarea democraţiei reprezentative. În noile regimuri partidele erau un mod de exprimare a voinţei populare, nu un actor dominant în administraţie și stat.

Din documente de propagandă, Constituţiile au devenit cu adevărat legi fundamentale. Prioritatea schimbării este pusă pe seama necesității de a defini clar regulile ce urmau să le înlocuiască pe cele existente și a necesității de a impiedica folosirea arbitrară a forței.

Toate ţările care au devenit membre ale UE, cu excepţia Letoniei şi Ungariei, au preferat să înlocuiască vechea Constituţie cu una noua. Letonia a decis reintroducerea Constituţiei din 1922, iar Ungaria, din cauza divergenţelor dintre diferitele forţe politice, a ales amendarea graduală a legii fundamentale. Este important să menționăm că doar în România, Estonia şi Lituania adoptarea Constituției a fost rezultatul

unui referendum și al aprobării de către Adunarea Legislativă, dar din cauza excluderii de la vot a minorității ruse în ultimele două țări se poate spune că doar în România Constituţia a fost aprobată prin voinţa exprimată a locuitorilor ţării.

Regimuri prezidenţiale versus Regimuri parlamentare

Poate cel mai important semn pentru o democratizare viitoare a fost limita puterii acordate preşedintelui. Doar Rusia a optat pentru un sistem prezidenţial, în timp ce toate celelalte țări europene un ales fie un regim parlamentar, fie un regim semi-prezidențial. Chiar dacă în mod formal toate Constituţiile au menționat principiul separării puterilor, România a specificat în 2003 acest aspect în mod expres, spre deosebire de Bulgaria, Slovenia, Cehia şi Estonia, care au facut această precizare de la început.

Formarea guvernului şi responsabilitatea ministerială

Deşi votul de încredere din partea Parlamentului este comun tuturor ţărilor post-comuniste europene în numirea Prim-Ministrului, în şase state şeful statului nu este constrâns în mod expres în alegerea Prim-Ministrului, pe când în România Preşedintele trebuie să se consulte cu partidul care deţine majoritatea sau cu partidele reprezentate în adunare, iar în Slovenia Preşedintele consultă liderii grupurilor parlamentare. Însă această consultare este doar formală, şeful statului având în final libertatea de a alege. În Polonia, Seimul poate propune o moțiune de încredere sau nu după alegerea Prim-Ministrului de către Preşedinte, pe când în Ungaria, Slovenia, şi Bulgaria Primul-Ministru este ales în mod direct de întregul Parlament.

În toate tarile central și est-europene guvernul răspunde formal în faţa Parlamentului, însă rolul de control diferă de la ţară la ţară. În unele ţări este necesar un vot de încredere din partea Parlamentul pentru Guvern în ansamblu, iar în altele Primul-Ministru trebuie să primească girul Parlamentului. În general, în aproape toate Constituţiile votul de neîncredere duce la dizolvarea unui cabinet, act care poate fi îndeplinit de diferiţi actori politici.

Numirea miniştrilor şi Responsabilitatea Guvernamentală

Numirea miniştrilor de către Preşedinte cu aprobarea Primului-Ministru este cea mai întâlnită formulă, cu exceptiile în care miniştrii sunt aleşi de către Parlament sau de Preşedinte la propunerea Primului-Ministru. În două dintre Constituţii există prevederi care limitează posibilitatea de a schimba în mod fundamental structura guvernului fără a obţine un vot de încredere din partea Parlamentului. În afară de cazul României şi Cehiei responsabilitatea ministerială se află la nivel individual.

Alegerea Preşedinţilor

În jumătate din ţările post-comuniste membre ale Uniunii Europene Constituţiile stipulează că Preşedinţii sunt aleși prin sufragiu universal, însă în Letonia, Estonia, Ungaria, Cehia şi Slovacia, Preşedintele este ales de către Parlament. În Estonia, dacă niciun candidat nu poate obţine majoritatea, Parlamentul alege un Preşedinte dintre primii doi candidați.

Puterile Preşedintelui

Nu există o corelație între modul de alegere a Preşedintelui și limita puterii sale. Doar în 7 țări din cele analizate este necesară aprobarea Prim-Ministrului pentru deciziile Preşedintelui.

Preşedintele are ca funcţie centrală asigurarea funcţionării eficiente a instituţiilor fundamentale ale statului. Toţi preşedinţii au dreptul de a retrimite Parlamentului spre dezbatere legile deja aprobate, diferă însă modul în care legile sunt adoptate: majoritate simplă, majoritatea necesară și primei dezbateri sau majoritate absolută.

Relaţiile Preşedintelui cu Guvernul

Deși în general colaborarea între Preşedinte şi Guvern este relativ scăzută, în cazul Poloniei, României şi Slovaciei, Prim-Ministrul trebuie să-l informeze pe Preşedinte despre activităţile guvernului. De mentionat este ca unele Constituţii permit preşedinţilor să numească înalți demnitari cu acordul Prim-Ministrului (Polonia şi Bulgaria) sau fără (Slovacia, Slovenia, România).

Responsabilitatea prezidenţială

Toate ţările post-comuniste democratice au limitat responsabilitatea Preşedintelui, cel mai des aplicat model de sancţiune fiind suspendarea sa de către Parlament, urmată de demiterea de către Curtea Constituţională sau curţile superioare. O altă procedură implică demiterea Preşedintelui de către Parlament sau în urma unui referendum.

4.2 Adoptarea Constituţiei României din 1991

Începutul schimbărilor ce au survenit în 1989 a imprimat un caracter preponderent instituţional perioadei de început a tranziţiei - în funcţie de caracteristicile naţional-comunismului ceauşist şi de prăbuşirea violentă a regimului şi sistemului politic. Faptul că grupurile politice din Frontul Salvării Naționale au ajuns la un compromis, în ceea ce privește Adunarea Constituantă, a accelerat evoluția instituțiilor politice românești. Schimbare structurală ce a modelat atât construcţia şi funcţionarea instituţiilor politice româneşti, cât şi practica politică, Constituţia din 1991, a rămas dependentă de un anumit climat politic. Dacă în timpul primului ciclu guvernamental constituţional, între 1992 şi 1996, raporturile inter-instituţionale nu au cunoscut crize majore, limitele Constituţiei au fost evidenţiate de alternanţa la guvernare din 1996, în corelaţie cu specificul guvernării de coaliţie ce indică transferul de la un prezidenţialism diminuat spre un parlamentarism cu tentă guvernamentalistă. Corelarea proceselor de instituţionalizare politică cu creşterea eficienţei economice şi sociale a guvernării şi cu contextele culturale în care o comunitate politică dată se manifestă, imprimă un grad de obiectivitate mai mare analizei proceselor de tranziţie.

Dacă procesul iniţial de adoptare a Constituţiei Românei, în 1990-1991, s-a realizat fără a beneficia de suportul unei dezbateri publice sistematice, fiind rezervat mai ales experţilor şi actorilor politici parlamentari (constituanţi), ocazia modificării nu putea să nu presupună o consultare cât mai largă. Modificarea Constituției, deși este văzută ca o schimbare normală în cadrul unui sistem politic, se concentrează pe transformări radicale în raporturile dintre intituțiile politice.

Președenția, una dintre formele instituționale preluate de la regimul comunist, este reinaugurată de Ion Iliescu, care timp de 8 ani şi-a pus amprenata asupra instituţiei. Iliescu a imprimat şi o anumită practică funcţiei prezidenţiale, majoritatea prezidenţială formată din parlamentarii care recunoşteau autoritatea preşedintelui, dincolo de afilierile lor partizane a constituit dominantă perioadei 1992 – 1996. La început, dominaţia preşedinţiei asupra celorlalte instituţii politice a fost uşurată şi de numirea unui Prim-Ministru

neafiliat unui partid. Preşedintele României nu are, din punct de vedere constituţional, foarte multe puteri. În raport cu Parlamentul, Preşedintele nu are posibilitatea reală de dizolvare, prevederile art. 89, al. 1 condiţionând dizolvarea Parlamentului de respingerea de către acesta de două ori în 60 de zile a votului de încredere pentru formarea Guvernului. Puterea Preşedintelui României nu constă în prerogativele sale. Dintre cele trei elemente considerate esenţiale pentru definirea sistemului politic prezidenţialist, alegerea directă a preşedintelui, alegerea prin scrutin majoritar a parlamentarilor şi puterea reală de a dizolva Parlamentul,[27] în cazul României doar prima condiţie este întrunită. Influenţa Preşedintelui României vine din poziţia sa în raport cu principalii actori politici, cu partidele. Câtă vreme funcţia prezidenţială va fi interesantă pentru şefii partidelor, aceasta va antrena o influenţă importantă, dacă nu decisivă acordată palatului Cotroceni.

Ion Iliescu a personalizat instituţia prezidenţială, iar acest lucru a concentrat şi concentrează atenţia opiniei publice şi a actorilor politici asupra acestei instituţii. Din acest motiv a fost invocată problema numărului de mandate prezidenţiale în contextul dezbaterilor privind modificarea Constituţiei.

4.3 Forumul Constitutional 2003

În anul 2003 s-a creat un cadru instituţionalizat de revizuire a Constituţiei prin intermediul *Forumului Constituţional* ce reprezenta parteneriatul între Parlament şi societatea civilă. Procesul de revizuire a Constituţiei nu a fost demarat pentru a îmbunătăţi legea fundamentală, ci pentru a perfecţiona prevederile constituţionale cu viitorul statut al României, acela de membru al Uniunii Europene. Forumul Constituţional a fost principalul instrument prin care cetăţenii puteau participa cu propuneri în cadrul Comisiei parlmanetare de revizuire a Constituţiei.

Numirea Asociaţiei Pro Democraţia ca şi factor activ în realizarea viitoarei reforme constituţionale din România este determinată de succesul implicării sale în dezbaterea similară din anul 2003 şi deasemena de o lungă experienţă instituţională acumulată în urma implicării în multe dezbateri de interes public şi în urma unor proiecte legislative ce ulterior s-au materializat. Asociaţia Pro Democraţia a fost cel mai important contributor al societăţii civile în cadrul dezbaterilor privind modificările constituţionale din 2003, prin desfăşurarea proiectului *Forumul Constituţional*, în perioada iulie - octombrie 2002. Conceput ca un for de dezbatere cu amploare naţională, *Forumul Constituţional* a înglobat o serie de activităţi cum ar fi: ateliere de lucru pentru organizaţiile societăţii civile; conferinţe regionale; deschiderea şi administrarea paginii web a *Forumului Constituţional* şi a forumului on-line, www.forumconstitutional.ro; informarea publicului prin intermediul afişului şi logo-ului *Forumului Constituţional;* programul de consultare prin intermediul cărţilor poştale puse gratuit la dispoziţia cetăţenilor în peste 400 oficii poştale din toată ţara; procesarea opiniilor exprimate şi redactarea Raportului final; punerea la dispoziţia opiniei publice şi a tuturor instituţiilor Statului a Raportului final al *Forumului Constituţional* în Conferinţa de Închidere.

Rezultatele şi concluziile dezbaterilor din cadrul *Forumului Constituţional* au fost prezentate membrilor Comisiei, principalele concluzii reliefând gradul mare de nemulţumire cu privire la modul în care autorităţile statului funcţionează şi interacţionează. Totuşi, majoritatea propunerilor (aproximativ 80%) s-au referit doar la un aspect al distribuirii de atribuţii la nivel instituţional. Această situaţie a fost provocată de faptul că orice modificare a competenţelor sau a modalităţii de numire sau demitere a unei autorităţile

[27] Olivier Duhamel, *Les democraties,* Paris, Seuil, 1994, pp 277-278.

publice implică şi o modificare a reglementărilor constituţionale ce privesc celelalte autorităţi publice. Punctual, cele mai importante propuneri au fost:

- forma de guvernământ – preferinţele opinenţilor au fost împărţite între susţinerea actualei forme, considerată a fi „republică semi-prezidenţială", şi alte forme de republică – republică parlamentară şi republică prezidenţială şi chiar monarhie constituţională.

- renunţarea la sistemul parlamentar bicameral sau menţinerea sistemului parlamentar bicameral cu departajarea atribuţiilor celor două Camere;

- consacrarea expresă a principiului separaţiei puterilor în stat şi delimitarea mai corectă a atribuţiilor Guvernului faţă de cele ale Parlamentului (existând propuneri în favoarea eliminării răspunderii Guvernului în faţa Parlamentului şi alegerea Primului Ministru direct de către electorat);

- garantarea constituţională explicită a dreptului la proprietate;

În final, chiar dacă numai o parte dintre recomandările reieşite din cadrul proiectului *Forumul Constituţional* au fost incluse în modificările constituţionale, se poate considera că modificările determinate de consultarea cu societatea civilă reprezintă o adevărată victorie a democraţiei. Astfel, restrângerea imunităţii parlamentare, clarificările atribuţiilor celor doua Camere ale Parlamentului, modificările privind regimul Ordonanţelor de Urgenţă, garantarea proprietăţii private, modificările în privinţa principiilor de funcţionare ale administraţiei publice locale sunt modificări care au venit din partea societăţii civile.

4.4 Prezentarea modificărilor survenite în 2003

Modificări necesare integrării în NATO şi UE

(1) S-a impus o limitare a suveranităţii naţionale[28], prin recunoaşterea dreptului instituţiilor Uniunii Europene de a adopta acte normative obligatorii pentru statele membre. Parlamentul României nu mai este astfel unica autoritate legiuitoare. Instituirea supremaţiei dreptului comunitar în raport cu dreptul intern, a presupus modificarea art. 11 din legea fundamentală, în sensul recunoaşterii unei poziţii supraordonate a dreptului internaţional faţă de legile interne.

„(1) Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferării unor atribuţii către instituţiile comunitare, precum şi al exercitării în comun cu celelalte state membre a competenţelor prevăzute în aceste tratate, se face prin lege adoptată în şedinţa comună a Camerei Deputaţilor şi Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor. (2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum şi celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate faţă de dispoziţiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare."

[28] Dragoş Iliescu Modificarea Constituţiei României în perspectiva aderării la Uniunea Europeană, Buletin de informare Legislativă nr. 4/2002

(2) A fost eliminată restricţia aplicată cetăţenilor români cu dublă naţionalitate de a deţine funcţii publice în România: „Art.16, alin.(3). Funcţiile şi demnităţile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condiţiile legii, de persoanele care au cetăţenia română şi domiciliul în ţară."

(3) S-a introdus dreptul cetăţenilor ţărilor membre ale UE de a vota şi a candida la alegerile locale precum şi de a deţine terenuri în proprietate: „Art.16, alin.(4). În condiţiile aderării României la Uniunea Europeană, cetăţenii Uniunii care îndeplinesc cerinţele legii organice au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în autorităţile administraţiei publice locale." La art.44, alin.(2) se prevede: „[…] Cetăţenii străini şi apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condiţiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană şi din alte tratate internaţionale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, în condiţiile prevăzute prin lege organică, precum şi prin moştenire legală."

(4) Au fost introduse alegerile pentru Parlamentul European: „Art. 38. În condiţiile aderării României la Uniunea Europeană, cetăţenii români au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în Parlamentul European."

Modificări referitoare la puterea politică

(1) După revizuirea din 2003, Constituţia menţionează explicit principiul separaţiei puterilor în stat: "Art.1, alin. (4). Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale."

(2) Prin stabilirea domeniilor în care fiecare dintre cele două Camere este Cameră decizională în procesul de legiferare (şi hotărăşte forma finală în care este adoptată legea) s-a eliminat procedura de mediere din procesul legislativ. În acord cu acest lucru, s-a mai introdus prevederea conform căreia „prima Cameră sesizată se pronunţă în termen de 45 de zile", pentru coduri şi alte legi de complexitate deosebită termenul fiind de 60 de zile, iar în cazul depăşirii acestor termene se consideră că proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate" (art.75, alin.(2));

(3) Prevederile legate de imunitatea parlamentarilor au fost modificate, în sensul că, „deputaţii şi senatorii pot fi urmăriţi şi trimişi în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului" (art.72, alin.(2)). Chiar dacă este menţionată posibilitatea iniţierii trimiterii în judecată, Constituţia limitează posibilitatea de anchetă a organelor penale în sensul că membrii Parlamentului „...nu pot fi percheziţionaţi, reţinuţi sau arestaţi fără încuviinţarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor. Urmărirea şi trimiterea în judecată penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie."

(4) Puterea Curţii Constituţionale a crescut în procesul de legiferare prin eliminarea posibilităţii ca Parlamentul să poată trece peste o decizie de neconstituţionalitate a Curţii Constituţionale, prin votarea legii respective cu o majoritate de două treimi din numărul total al senatorilor şi deputaţilor: Art.147, alin.(2). „în cazurile de neconstituţionalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispoziţiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curţii Constituţionale."

Alte modificări

(1) Sunt recunoscuţi partenerii sociali, organizaţiile patronale şi asociaţiile profesionale: „Art.9. Sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale se constituie şi îşi desfăşoară activitatea potrivit statutelor lor, în condiţiile legii. Ele contribuie la apărarea drepturilor şi la promovarea intereselor profesionale, economice şi sociale ale membrilor lor.";

(2) Statutul proprietăţii se schimbă din ocrotită în garantată de către Stat: „Art.44, alin.(2) Proprietatea privată este garantată şi ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular";

(3) Serviciul militar nu mai este obligatoriu;

(4) S-a redus numărul minim necesar de cetăţeni care pot iniţia o propunere legislativă, de la 250.000, la 100.000, precum şi numărul minim necesar de semnături care trebuie strânse în favoarea propunerii dîntr-un judeţ, de la 10.000 la 5.000;

(4) Consiliului Economic şi Social s-a menţinut drept „...organ consultativ al Parlamentului şi al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare (art.141).

4.5 Evenimente post 2003

În continuarea efortului de a realiza o dezbatere cu privire la punctele cheie privind o potenţială viitoare reformă constitutional, în 2008 Asociaţia Pro Democraţia a realizat proiectul „Dezbateri privind reforma constituţională" sprijinit de Fundaţia Hanns Seidel. Dezbaterile au fost organizate în mai multe orașe din țară și au participat membrii ai comunităţii academice, membrii ai ONG-urilor şi ziarişti.

Dezbaterile au avut un caracter exploratoriu, încercând să identifice care sunt cele mai importante teme de discuţie cu privire la o viitoare reformă constituţională, şi care ar fi alternativele asupra cărora se vor purta negocierile. În acest stadiu cea mai mare parte a discuţiilor s-au concentrat pe analiza problemelor care există în actuala constelaţie instituţională din România. Întrebările de la care s-a plecat în cadrul discuţiilor au fost legate de: (1) oportunitatea reformei constituţionale, (2) capacitatea de reformă a instituţiilor democraţiei reprezentative din România, (3) oportunitatea regionalizării (reforma democraţiei la nivel local) şi (4) reforma participării cetăţeneşti. Prezentarea detaliată a rezultatelor tuturor acestor dezbateri a fost realizată în studiul "Reforma constituționala în România - Teme, dezbateri și propuneri" (accesibil la: http://www.apd.ro/publicatie.php?id=58)

Sinteza ideilor prezentate în dezbateri

Principalele idei care reies din dezbaterile organizate de Asociaţia pro Democraţia şi care relevante şi pentru actuala discuţie privind reforma Constituţiei României sunt următoarele:

A. Principalele idei cu privire la oportunitatea reformei constituţionale:

1. Pentru a răspunde la întrebarea legată de necesitatea unei reforme constituţionale, aproape toţi participanţii la dezbatere s-au referit la tensiunea existentă între texul constituţional şi interpretarea sa. În acest context Curtea Constituţională se dovedeşte a fi actorul principal. Libertatea sa de interpretare a Constituţiei, în special inconsecvenţa şi deciziile controversate, determină formularea unei concluzii favorabile reformei constituţionale. Aceasta ar necesita clarificarea, încă din textul legii fundamentale, a unor probleme care până acum s-au aflat la îndemâna judecătorilor din cadrul Curţii Constituţionale;

2. Cele mai importante modificări vor trebui făcute în sensul clarificării prevederilor actuale astfel încât să nu mai fie nevoie de o mediere a Curţii Constituţionale;

3. O perioadă de pregătire a modificării constituţionale de 2-3 ani este esenţială. Cetăţenii trebuie să înţeleagă şi să se familiarizeze cu modificările înainte de a fi chemaţi să le valideze prin referendum;

4. Este posibil ca o viitoare reformă constituţională să nu rezolve problemele cu care se confruntă România tocmai datorită faptului că ele nu sunt generate de Constituţie ci de proasta raportare a actorilor instituţionali la Constituţie. Această lipsă de respect faţă de lege şi permanenta încercare de a o interpreta în favoarea cuiva este de altfel o caracteristică foarte prezentă la nivelul societăţi. Acest gen de problemă poate să-şi găsească rezolvarea doar prîntr-o schimbare societală foarte amplă.

B. Principalele idei cu privire la reforma democraţiei reprezentative:

1. În repetate rânduri se atrage atenţia asupra absenţei definirii clare a raporturilor instituţionale între puterile statului din textul actualei Constituţii. Această absenţă generează instabilitate permanentă, dezbaterile conducând la concluzia că este necesară o clarificare a acestor raporturi, dincolo de enumerarea atribuţiilor fiecărei puteri;

2. Principala problemă a reformei constituţionale se rezumă la clarificarea tipului de regim politic din România. Deşi este foarte popular printre oamenii politic, sistemul parlamentar nu are destul suport din partea cetăţenilor pentru a putea fi impus în România.

3. În cazul menţinerii unui regim similar, datorită slabelor şanse ca o forţă politică sa adune majoritatea de două treimi pentru a acţiona în absenţa unui larg consens, clarificarea instituţională este fundamentală. Această clarificare trebuie să ofere un grad ridicat de predictibilitate a interpretării prevederilor constituţionale;

4. Un alt aspect important al discuţiilor a privit necesitatea ca o reformă constituţională să reprezinte un consens cât se poate de larg între partidele politice. Un asemenea consens ar fi în primă instanţă necesar pentru a permite unei asemenea reforme să se înfăptuiască, să fie adoptată de Parlament. Pe de altă parte, consensul este necesar mai ales pentru ca rezultatul reformei constituţionale să nu mai reprezinte preferinţele unei forţe politice, ci un set de principii acceptat pe scară mai largă;

5. O idee vehiculată de mai mulţi participanţi la dezbateri ar fi posibilitatea de a profita de un eventual proces de reorganizare administrativă, pentru a reorganiza sistemul parlamentar. Astfel, Senatul ar putea deveni un corp de reprezentare a regiunilor şi a altor comunităţi locale, cu atribuţii reduse la nivel legislativ, după modelul Senatului francez;

6. Tipul de control constituţional pe care îl vom putea organiza în viitor este una dintre temele discuţiilor care s-au purtat. Cea mai inventivă dintre propuneri este aceea de a relua un control de constituţionalitate făcut de instanţa supremă în secţiunile reunite, aşa cum era el reglementat în 1923. Este un control, nu de tip american, ci european, care ar putea fi tratat cu mai multa atenţie ca o soluţie în viitor.

C. Principalele idei cu privire la reforma democraţiei la nivel local:

1. Spre deosebire de anii anteriori, subiectul regionalizării a devenit o temă de discuţie care nu mai incită la o respingere. În general participanţii au fost de acord cu privire la faptul că actuala structură organizatorică nu este foarte eficientă şi că regionalizarea ar putea reprezenta o alternativă foarte bună;

2. Regionalizarea este un proces gândit la nivel european pentru eficientizarea politicilor publice. A fost studiat şi demonstrat că numai o comunitate de câteva milioane de locuitori poate oferi baza pentru implementarea eficientă a unor politic la nivel intermediar sub-naţional. De aceea regionalizarea este un proces pe care Uniunea Europeană îl promovează. Dar la momentul de faţă, în România, deşi există organisme regionale, nu se implementează politici la nivel de regiune, ci doar la nivelul a maximum 2-3 judeţe dîntr-o regiune. În plus competenţele organismelor regionale sunt foarte limitate. De aceea, se impune o regândire a modului cum sunt create politicile regionale;

3. Orice proces de regionalizare trebuie să fie gândit astfel încât să maximizeze şansele regiunilor de a beneficia de oportunităţile de finanţarea europene. Un factor *sine qua non* este reprezentat de capacitatea financiară a regiunilor, capacitate necesară pentru a asigura co-finanţarea pentru proiectele europene;

4. A întârzia o regionalizare efectivă în România ar însemna pierderea unor importante sume de bani, alocate de bugetul european chiar pentru finanţarea politicilor regionale;

5. Crearea regiunilor prin definirea lor la nivel constituţional trebuie să prevadă eventualele tensiuni între noul nivel administrativ şi cel local, judeţean şi central. Aşa cum o demonstrează evoluţia raporturilor între puterile centrale, fără o Constituţie foarte clară cu privire la raporturi şi modalităţile de rezolvare a unor conflicte, nu numai cu privire la atribuţii, va duce la eventuale blocaje;

6. Regionalizarea este în primul rând privită ca o reformă ce priveşte chestiuni financiare şi fiscale, de extragere şi redistribuire a veniturilor către şi de la centru. Problemele de identitate regională, de definire a apartenenţei cetăţenilor la această structură sau cele de natură etnice sunt marginale în raport cu problema economică;

7. Având în vedere acest lucru se generează o dezbatere care ţine de echilibrul dintre dezvoltarea regională şi solidaritatea naţională. O parte din argumente subliniază necesitatea implementării unei sistem de echilibrare între contribuţia şi beneficiul unei regiuni de la Bugetul de Stat. În sprijinul acestei viziuni este adus argumentul polilor de creştere: regiuni mai dezvoltate, capabile sa producă o dezvoltare accelerată şi pentru cei din jur. Pe de altă parte este adus în discuţie exemplul Uniunii Europene şi a fondurilor europene de coeziune;

8. Faptul că problematica identităţii regionale lipseşte din discuţie, iar dezbaterea se concentrează pe chestiuni financiare, pare a fi determinată şi de un argument foarte puternic: România nu are tradiţie administrativă regională. Din cauza acestei lipse de tradiţie, procesul de regionalizare ar putea fi foarte dificil şi este greu să se ia o decizie în ceea ce priveşte modelul adoptat, dintre posibilităţile numeroase prezente în ţările Uniunii Europene;

9. Una dintre cele mai importante chestiuni concrete pe care participanţii la dezbateri le-au sesizat a fost conflictul dintre alegerea directă a Preşedintelui Consiliului Judeţean şi posibilitatea ca în procesul de regionalizare această funcţie să fie desfiinţată. Două chestiuni se pot afla în conflict cu această acţiune de desfiinţare a funcţiei sau de reducere substanţială a atribuţiilor sale: (a) problema de legitimitate populară dată de alegerea directa; (b) problema clienţilor politici care îşi vor pierde funcţiile publice locale. Această situaţie va determina o puternică opoziţie de la nivel judeţean împotriva creării unor regiuni puternice.

D. Principalele idei cu privire la reforma democraţiei participative:

1. Se impune o modificare a legii referendumului, pentru că prezenţa de 50%+1 dintre alegători este foarte puţin probabilă pentru validarea unei modificări constituţionale. Dacă o asemenea modificare nu se produce se impune o mobilizare exemplară a publicului, pentru a se evita fraudele care s-u produs în 2003;

2. Publicul nu se simte atins direct de probleme reformei constituţionale întrucât nu există o înţelegere a relaţiei între modificările de constituţionale şi efectele asupra vieţii de zi cu zi;

3. În spaţiul public românesc există încă multe tendinţe autoritariste disimulate. Un bun exemplu este dorinţa de a desfiinţa sau de a diminua serios Parlamentul ca o soluţie a problemelor politice şi a corupţiei. De aceea este nevoie de moderarea din partea experţilor a oricărei dezbateri constituţionale, pentru a nu apărea derapaje.

4.6 Cele mai importante crize constituționale după 2003

Începând cu anul 2003, data ultimei revizuiri a Constituției României, pot fi identificate cel puţin patru tipuri crize constituționale majore definite în jurul relației dintre Președinte și Guvern; a celei dintre Președinte și Parlament; a suspendării președintelui României, precum și a relațiilor conflictuale din interiorul Parlamentului. Curtea Constituţională a fost chemată să arbitreze în special conflicte esenţialmente politice, mascate de argumente instituţionale şi procedurale.

Conflictul dintre Președinte și Guvern oferă cel puţin două exemple extrem de puternice, ambele cu un impact semnificativ asupra raportului între puteri şi chiar, asupra celorlalte tipuri de crize constituţionale care au existat. Pe de o parte, a existat conflictul dintre Președinte și Primul Ministru, pe de altă parte, conflictul dintre Președinte și membrii Guvernului. Din perspectiva primului palier, perioada cuprinsă între aprilie 2007 - decembrie 2008 a fost caracterizată de o relație de coabitare extrem de conflictuală între Președintele Traian Băsescu și Primul Ministru Călin Popescu Tăriceanu. Chiar începând cu vara anului 2005, Premierul Călin Popescu Tăriceanu și-a anunțat intenția de a dimisiona din funcție, pe fondul acestor tensiuni şi a tendinţei Preşedintelui de a exercita cât mai atribuţii executive, la limita interpretării

Constituţiei. Din acest moment relația dintre premier și președinte a fost marcată de declarații politice conflictuale, plecarea miniştrilor PDL din Guvern și formarea unui guvern minoritar care a supraviețuit cu ajutorul opoziției (PSD). Această situație s-a încheiat doar odată cu alegerile din iarna 2008. Un caz similar, începând cu luna aprilie 2012 şi continuând până în prezent, este conflictul dintre Președintele Traian Băsescu și Primul Ministru Victor Ponta. Conflictul s-a centrat, de data aceasta, asupra atribuţiilor în materie de politică externă (reprezentarea României la Consiliul European), culminând cu o încercare de suspendare a Președintelui în vara lui 2012. Situația s-a aplanat, cel puţin aparent, când Traian Băsescu și Victor Ponta au semnat un acord prin care garantează cooperarea instituțională dintre Președinție și Guvern, dar și un angajament privind respectarea Constituției, de ambele părți. Acest pact este un argument în plus care dovedește existența unui nivel ridicat de tensiune politică la nivelul sistemului instituțional.

În ceea ce privește conflictul dintre președinte și membrii guvernului acesta s-a materializat prin suspendarea din funcție în 2006 a Ministrului Apărării Teodor Atanasiu de către Traian Băsescu în baza Art. 100 din Constituție și a legii privind responsabilitatea ministerială. Un alt palier al acestui conflict s-a dezvoltat în jurul prerogativei numirii miniștrilor de către Președinte, cel mai ilustrativ exemplu fiind constituit de cazul Norica Nicolai. Curtea Constituțională a dat în acest caz dreptul Președintelui de a refuza propunerea Premierului privind numirea ei ca Ministru al Justiției.

O a doua criză constituțională majoră a constat în tentativele de suspendare a Președintelui României, în anul 2007 și anul 2012. În anul 2007, Președintele Traian Băsescu a fost suspendat fiind acuzat de încălcări grave ale Constituţiei şi imixtiune în viaţa politică. Opoziția a început procedura de suspendare a Președintelui cu toate că aceasta nu a primit aviz favorabil de la Curtea Constituțională. În urma referendumul din 19 mai 2007, Președintele Traian Băsescu și-a recăpătat prerogativele la data de 24 mai 2007. Cea de-a doua suspendare a Președintelui a avut loc pe 6 iulie 2012 în urma unor noi acuzații privind încălcarea Constituției, dar referendumul din 29 iulie 2012 a fost invalidat deoarece nu s-a îndeplinit criteriul prezenţei majorității cetăţenilor la vot. Ambiguitatea textelor constituționale în materia suspendării a plasat Curtea Constituțională Română în postura decidentului cheie în conflictul constituțional dintre Președinte și Parlament. Implicarea CCR a vizat atât avizul consultativ pentru suspendarea, cât și validarea referendumurilor și controlului constituționalității legii referendumului, centrându-se asupra problemelor legate de îndeplinirea cvorumului.

O altă criză constituțională majoră a constat în conflictul dintre Președinte și Parlament, evidențiindu-se discuțiile privind procedurile de avizare a începerii urmăririi penale pentru diverși demnitari (miniștri, parlamentari), punându-se în discuție sunt limitele dintre prerogativele prezidențiale și cele parlamentare. Un exemplu în acest sens îl constituie seria de scrisori dintre Președintele Traian Băsescu și Președintele Camerei Deputaților, Bogdan Olteanu care conțineau acuzații de tergiversare a procedurii de avizare a începerii urmăririi penale pentru deputații Partidului Social Democrat Adrian Năstase și Miron Mitrea.

În final, s-a ajuns în situaţie de criză constituțională din cauza conflictelor privind funcționarea internă a Parlamentului, existând solicitări de control a Curții Constituționale a României asupra regulamentelor parlamentare și a hotărârilor Camerelor. În acest sens, un exemplu definitoriu ar fi revocarea din funcția a Președintelui Camerei Deputaților, Adrian Năstase în anul 2005. Cazuri similare au vizat demiterea Președintelui Camerei Deputaților, Roberta Anastase sau a Președintelui Senatului, Vasile Blaga în anul 2012.

5. Evenimentele Forumului Constituțional 2013

În cadrul acestui document vom prezenta evenimentele Forumului Constituțional. În acest sens, menționăm autenticitatea acestui proces de consultare publică, autenticitate ce rezidă din participarea unui larg număr de cetățeni, organizații ale societății civile, universități, comunități locale, patronate și experți în domeniu, atât la dezbaterile Forumului, cât și pe platforma on-line disponibilă.

Dezbaterile publice ale Forumului Constituțional au fost organizate pe trei axe tematice: **Axa teritorială**, cu întâlniri, la nivel local, județean, regional și, în final, o întâlnire națională; **Axa tematică** cu dezbateri cu specialiști și reprezentanți ai organizațiilor din diferite domenii. Au fost organizate minim 5 forumuri tematice, în cadrul fiecărui forum fiind realizate un număr de minimum 2 dezbateri publice și **Axa academică**, cu specialiști în drept public și constituțional sau în științe politice care au dezbătut principalele teme legate de revizuirea Constituției. Fiecare dezbatere a avut la bază o metodologie comună. În acest sens, au existat o serie de dezbateri organizate în țară, pe axele teritorială și academică; și o serie de dezbateri tematice organizate în București la Senatul României.

În prima parte vom descrie pe scurt **evenimentele din țară** desfășurate pe cele două axe. Dezbaterile au avut loc în orașe precum Iași, Craiova, Slatina, Călărași, Vrancea, Galați, Brașov, Suceava, Piatra Neamț, Târgu Neamț, Bacău, Oradea, Târgu Mureș și Timișoara. Vor fi prezentate detalii ce țin de locul și data evenimentelor, participanții-cheie și principalele propuneri dezbătute. În cea de-a doua secțiune prezentăm **dezbaterile din București**, desfășurate pe Axa Tematică. Acestea au fost organizate pe principalele teme vizate de Constituție: reforma constituţională, rolul şi atribuţiile Curţii Constituţionale a României, independența justiției, definirea constituțională a atribuțiilor Parlamentului, Preşedintelui şi Guvernului, rolul Avocatului poporului, dreptul de asociere, de protest şi de liberă exprimare, securitatea națională, drepturile și libertățile fundamentale, cetățenia europeană, drepturile minorităților, drepturile sociale, prerogativele administrației publice centrale a statului român în relația cu Uniunea Europeană, transparența instituțională, rolul partenerilor sociali, descentralizare etc. În cea de-a treia parte ne vom axa pe opiniile exprimate de **experții Comisiei de la Veneția** din cadrul Consiliului Europei prezenți la conferința care a avut ca scop analizarea principalelor propuneri de revizuire a Constituției înaintate Forumului Constituțional. În ultima parte, vom prezenta ce a însemnat **platforma on-line** a Forumului, care a găzduit peste 100 de subiecte de discuții, aproximativ 7000 de utilizări și 11 000 de vizualizări.

5.1 Dezbaterile Forumului Constituțional din țară

Forumul Constituțional a debutat cu o dezbatere pe Axa Academică la **Iași** sâmbătă, 30 martie 2013 la Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza”. Specialiștii în drept constituțional și în științe sociale au avut oportunitatea să dezbată principalele teme legate de revizuirea Constituției, precum relațiile între autoritățile publice la nivel central și local, separarea puterilor în stat și drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor. Evenimentul a fost moderat de Conf. Univ. Andrei Țăranu, profesor al Facultății de Științe Politice, S.N.S.P.A și Todor Arpad, Coordonator Executiv al Forumului Constituțional. Printre participanți s-au aflat: Prof. Univ. Dr. VasileIșan, rectorul Universității ”Alexandru Ioan Cuza”, Lect. Univ. Dr. Marius Nicolae Bălan, Prodecan al Facultății de Drept, Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza”, Prof.

Univ. Dr. George Poede, Prodecan – Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Univ. ”Alexandru Ioan Cuza”, Prof. Univ. Dr. Genoveva Vrabie, Președinte a Universității ”Mihail Kogălniceanu”, Lect. univ. dr. Lucian Dîrdala, Președintele Senatului Universității ”Mihail Kogălniceanu” și Dumitru Popa, Cancelarul Universității ”Apollonia”. În viziunea profesorului George Poede, regionalizarea este un produs al descentralizării, ce vizează calitatea serviciilor și nivelul de finanțare. Pe de altă parte, Alina Huluban a dorit să clarifice raportul dintre administrația centrală și cea regională, mai ales din perspectiva fondurilor, iar George Poede a sugerat înființarea unui *Tribunal electoral*.

Cel de-al doilea eveniment al Forumului a avut loc la **Universitatea din Craiova.** Instituția a fost invitată să participe în data de 2 aprilie 2013 la dezbaterea publică a revizuirii Constituției României. Pentru că acest proces este deosebit de important pentru întreaga societate românească, conducerea instituției de învățământ superior a cerut colectivului de drept constituțional al Facultății de Drept și Științe Administrative să realizeze un proiect de lege de revizuire a Constituției care să fie fundamentat doar pe considerații științifice și care să răspundă nevoilor reale de protecție a drepturilor și libertăților persoanelor, de consolidare a democrației și a statului de drept și de funcționalizare a sistemului constituțional și politic. La raportul colectivului de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova au lucrat prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănișor, conf. univ. dr. Sebastian Rădulețu, conf. univ. dr. George Gîrleșteanu, lect. univ. dr. Mădălina Nica, lect. univ. dr. Sonia Drăghici și asist. univ. dr. Mădălina Putinei. Liviu Luca a amintit faptul ca articolul I nu a fost modificat în nicio Constituție. În plus, acesta a adăugat faptul că regionalizarea este un subiect problematic pentru România. Referitor la vot Denisa Moican a considerat că acesta este atât un drept cât și o responsabilitate, și tocmai din acest motiv ar trebui să devină obligatoriu.

Cel de-al treilea eveniment organizat de Forumul Constituțional în țară a avut loc în data de 4 aprilie 2013, **la Consiliul Județean Olt** din **Slatina.** Principalele teme de dezbatere au fost centrate în jurul problemei descentralizării și a regionalizării, a drepturilor și obligațiilor cetățenești și a relației dintre președinte și parlament. Evenimentul a fost moderat de Todor Arpad, Coordonator Executiv al Forumului Constituțional. Printre vorbitorii s-au aflat Paul Stănescu, Președintele Consiliului Județean Olt, Ion Ciugulea și Marius Oprescu, Vicepreședinții Consiliului Județean Olt, Minel Prina, primarul din Slatina, precum și senatorul Darius Vâlcov și deputații Emil Moț, Daniel Bărbulescu, Florin Iordache, Virgil Delureanu, Dan Ciocan, Luminița Adam și Dumitru Niculescu. Florin Iordache a menționat că dorește o definire clară a rolului președintelui în Constituție. Luminița Adam a considerat că obligativitatea votului duce la responsabilizarea cetățeanului și această propunere ar trebui dezbătută. Mădălina Nica a vorbit despre drepturile de generația a III-a, cu mențiunea că acestea ar trebui introduse ca fiind drepturi fundamentale.

Câteva zile mai târziu, în data de 11 aprilie a avut loc o dezbatere în localitatea **Rasa, județul Călărași**. Evenimentul a vizat în mod special consultarea societății civile, dar și reprezentanții administrației de la nivel local și organizații precum Camera de Comerț, Agricultură și Industrie Călărași sau Asociația Primarilor din județul Călărași. Discuțiile s-au axat în principal pe procesul de regionalizare și modul în care acesta va fi implementat prin Constituție, întrebarea lansată de prof. Cristian Pîrvulescu fiind în ce măsură ar putea funcționa aceste regiuni și ce beneficii ar genera ele. Printre participanți s-au numărat Dragoș Șeuleanu, Nicolae Pandea, Marian Drăgan, Daniel Florea, Raluca Surdu, Aurel Nicolae, Vasile Iliuță, Alexandru Dinu, Constantin Pârvu, Gheorghe Nichi, Vasilica Dobrescu, George Avram, Alexandru Boboc. Nicolae Pandea a susținut comasarea comunelor, dar fără a se renunța la tradiție, cultură și autenticitatea fiecăreia dintre ele. Comentariile lui Iliuță Vasile au vizat garantarea proprietății, și faptul că resursele subsolului nu ar trebui să aparțină doar statului. În altă ordine de idei, Constantin Pârvu a considerat că asigurarea vieții persoanelor cu handicap ar trebui suportată din bugetul național și nu din cel local.

Următoarea dezbatere a avut loc în data de 12 aprilie la **Consiliul Județean Vrancea**. Dezbaterea a fost moderată de Cristian Pîrvulescu, iar printre participanți îi amintim pe Gabriela Obodariu, Asociația Pro Democrația Focșani, Dragoș Bârlădeanul, Ionel Cel-mare și vicepreședinți ai Consiliului Județean. Au mai fost prezenți parlamentarii de Vrancea Ciprian Nica, Laurențiu Țigăeru Roșca, Victor Roman, Cristian Dumitrescu, Angel Tîlvăr și Neagu Murgu, precum și consilieri județeni, primari și alți reprezentanți ai societății civile locale, precum și cetățeni. Neagu Corneliu a propus adăugarea unui articol care să precizeze caracterul obligativ al validării referendumului în ceea ce privește articolul 90. În viziunea acestuia, participarea la vot ar trebui sa fie obligatorie. Judecătorul Croitoru Mariana s-a pronunțat pentru răspunderea directă a magistraților, cu precizarea că, în acest context, autoritatea judiciară ar trebui definită în mod clar ca şi putere în stat.

La **Galați**, dezbaterea Forumului Constituțional i-a avut ca invitați pe Florin Iordache, secretarul Comisiei Parlamentare pentru revizuirea Constituției, deputații Bogdan Ciucă (PC), Viorel Ştefan, Florin Pâslaru (PSD), Victor Paul Dobre (PNL) şi Mircea Toader (PDL) , reprezentanţi ai administraţiei locale – primarul Marius Stan, viceprimarul Florin Popa, consilieri locali, dar şi membri ai societăţii civile şi academice din Galați - membri de sindicat, ai ONG-urilor, profesori universitari şi studenţi ai Facultăţii de Drept din cadrul Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi, inclusiv decanul Facultăţii de Drept, prof. Florin Tudor[29].

O altă dezbatere organizată de Forumul Constituțional a fost organizată în Aula "Sergiu T. Chiriacescu" a **Universității "Transilvania"** din **Brașov** în data de 13 aprilie. Dezbaterea a fost coordonată de Cristian Pîrvulescu, Coordonatorul Forumului și de Cristinel Murzea, Decanul Facultății de Drept din Brașov. Dezbaterea s-a încadrat în Axa Academică a Forumului. Printre participanți au fost profesori universitari și specialiști în drept din Brașov, București și din județele învecinate ale Brașovului. Principalele articole din Constituție dezbătute au fost Art. 2 alin.(1), Art. 4, alin.(1), Art. 6 alin.(1), Art. 75 alin.(2), Art. 76 alin.(1) și (2), Art. 84 alin.(2), Art. 85 alin.(1) și (3), Art. 90, Art. 95 alin.(1) și (2) și Art. 103 alin.(1). Istoricul Mircea Botei s-a pronunțat pentru organizarea unui referendum care să ofere un fundament pentru schimbarea formei de guvernământ. O altă propunere din partea domnului Ion Iordache a vizat organizarea magistraților, considerând că procurorul este independent, în afara oricărei ingerinţe.

Încadrată în Axa teritorială, dezbaterea desfășurată la Suceava privind propunerile de revizuire a Constituției din Sala "Ciprian Porumbescu" din **cadrul Consiliului Județean Suceava**, a avut loc miercuri, 17 aprilie 2013. Evenimentul, organizat de Asociația Pentru Suceava în parteneriat cu Asociația Pro Democrația și moderat de Adi Botezatu, sociolog și politolog, proaspăt deținător al unui doctorat în geostrategie, s-a bucurat de participarea unui număr semnificativ de suceveni interesați să discute pe marginea principalelor argumente, alternative și soluții pentru revizuirea textului constituțional actual și să propună eliminarea, modificarea sau introducerea de noi articole. Astfel, la această dezbatere cu caracter consultativ au participat reprezentanți din Suceava ai mediului academic, ai asociațiilor profesionale, patronatelor, sindicatelor, societății civile și ai altor categorii profesionale.

La **Piatra Neamț** Forumul Constituțional a organizat o dezbatere moderată de Coordonatorul Executiv al Forumului, Arpad Todor. Printre participanți s-au numărat reprezentanții societății civile locale și președinții ai Asociației Pro Democrația din Piatra Neamț. Dezbaterea s-a axat în jurul drepturilor și statutului magistraților, regionalizarea și separarea puterilor în stat, dar și relațiile dintre autoritățile publice. Dezbaterea a avut loc vineri, 19 aprilie 2013. Cultele religioase au propus introducerea numelui lui Dumnezeu în Constituție cât și faptul că poporul român este creștin. Referitor la articolul 48, s-a propus o clarificare a noțiunii de familie.

[29] http://www.presagalati.ro/forumul-constitutional-la-galati/32104.html

În aceeași zi, 19 aprilie, a avut loc o dezbatere în sala de consiliu a **Primăriei Târgu Neamț**. Printre vorbitori s-au numărat Vasile Năstaselu, profesor la Colegiul National "Stefan cel Mare", Ioan Marinică, reprezentant Ronsis și Adrian Vasnic, reprezentant CREED. Temele principale ale dezbaterii au fost cele legate de regionalizare și reforma instituțiilor. Problema parlamentului unicameral a fost văzută de Vasile Năstăselu ca fiind o anomalie. Acesta a propus însă, un număr redus de parlamentari şi atribuţii clare privind Senatul şi Camera Deputaţilor. La rândul său, Dinu Sabadac a propuns ca membrii Curţii Constituţionale să fie din sfera juridicului: procurori, judecători sau profesori universitari de drept constituţional.

Tot în data de 19 aprilie, la **Bacău** a avut loc o dezbatere organizată de Forumul Constituțional la Centrul de Afaceri și Expoziții "Mircea Cancicov". La această dezbatere au luat parte mai mult de 50 de participanți, printre care prof. Alexandru Amititeloaiei, Universitatea "George Bacovia", Manole Chiriac, președintele Federației Sindicatelor Libere din Învățământ, CSDR, prof. Alin Popa, Universitatea "Vasile Alecsandri", Bacău. Temele principale ale dezbaterii au fost vârsta minimă pentru exercitarea dreptului de vot și locul învățământului în sistemul constituțional. Ion Balcan a propus acordarea unui procent de 6% din produsul intern brut pentru învățământ. În ceea ce o privește, Carmen Zaharia a susținut ideea monarhiei constituționale ca formă de guvernământ și reducerea Parlamentului la 300 de membri. În vederea evitării manipulării populației, Silvia Neagu a avut o propunere referitoare la un anumit nivel de studii necesar participării la vot.

În **Oradea** în Sala Mare a Prefecturii a avut loc dezbaterea despre revizuirea Constituției, pe temele descentralizării și regionalizării, moderată de Claudiu Crăciun, Expert Coordonator al Forumului. Printre participanți îi amintim pe: Adrian Simon, președintele clubului Asociației Pro Democrația Oradea, Mişu-Jean Manolescu, Rectorul Universităţii "Agora", Rozaria Biro, senator UDMR de Bihor, Victor Papp, Ioan Cupşa, precum alți cetățeni și reprezentanți ai ONG-urilor.

Câteva zile mai târziu, Forumul Constituțional a organizat o dezbatere pe Axa Academică, în data de 22 aprilie la **Facultatea de Drept a Universității "Lucian Blaga" din Sibiu**. Printre participanți s-au numărat prof. Ioan Santai, Universitatea "Alma Mater", Sibiu; Cristina Stanus, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu; prof. Vasile Tabara, Decanul Facultatii de Stiinte Politice, Relatii Internationale și Studii de Securitate, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu. Printre temele esențiale amintim regionalizarea, modalitatea de legiferare prin ordonanțe de urgență și raportul Președinte – Guvern – Parlament. Deputatul Gheorghe Frăticiu a fost de părere că pragul pentru validarea Referendumului ar trebui să fie coborât, altfel el neputându-se concretiza. O alta propunere a venit din partea viceprimarului George Petrescu, care a susținut votul obligatoriu ca formă de evitare a corupției electorale.

La **Cluj**, în data de 23 aprilie în Sala "Robert Schuman" a Facultății de Studii Europene a avut loc o dezbatere pe Axa Academică moderată de Coordonatorul Forumului, Cristian Pîrvulescu. La dezbatere au participat cadre universitare, cercetători, studenți de la Universitatea Babeș-Bolyai, dar și experți de la alte universități și institute din țară. Organizatorul evenimentului în parteneriat cu Forumul Constituțional a fost Sergiu Mișcoiu.

O altă dezbatere structurată pe Axa Academică a avut loc în data de 24 aprilie la **Palatul Culturii din Târgu Mureș**. Au participat aproximativ 50 de persoane, printre care Smaranda Enache, copreședinte al Ligii Pro Europa, prof. Lucian Chiriac, din partea Universității "Petru Maior" din Târgu Mureș și Akos Mora, senator. Temele principale au fost raportul dintre puteri și autorități, regionalizarea, precum și alte aspecte ce ar trebui revizuite din Constituție.

Dezbaterea „Drepturile și libertățile cetățeanului în relația cu autoritățile statului", în data de 30 aprilie, a fost organizată de Forumul Constituțional la **Timișoara** în clădirea Palatului Administrativ Timiș, Sala de Consiliu a CJT în parteneriat cu Asociația Pro Democrația (APD) – Clubul Timișoara și Liga Apărării

Drepturilor Omului (LADO). Reperele principale ale dezbaterii pe cele două teme selectate pentru analiză au fost drepturile și libertățile și relația cetățean – autoritățile statului. Amintim articolele dezbătute: Art. 26, 28, Art. 30, Art. 37, al.2, Art. 47 etc.

5.2 Dezbaterile Forumului Constituțional din București

Dezbaterile din București au debutat cu evenimentul găzduit de **Banca Națională a României**, în data de 2 aprilie. Evenimentul a avut loc sub egida Forumului Constituțional și a fost sponsorizat de EximBank România. Au participat experți din domeniul economico-financiar. Dezbaterea a fost moderată de Coordonatorul Forumului Constituțional, Cristian Pîrvulescu, și a avut ca principali vorbitori pe viceguvernatorul BNR, Bogdan Olteanu, membrul în Consiliul de Administrare al BNR, Napoleon Pop, Președintele și directorul executiv al Raiffeisen Bank, Steven van Groningen, Președintele AmCham România, Sorin Mîndruțescu, Președintele Deloitte România, George Toma Mucibabici, și Președintele Asociației Oamenilor de Afaceri din România, Florin Ion Pogonaru. Cele mai importante teme abordate au fost: relațiile între autoritățile publice la nivel central și local; asigurarea controlului parlamentar și cetățenesc privind legile adoptate de Parlament; crearea instrumentelor parlamentare pentru evaluarea politicilor publice și profesionalizarea și depolitizarea funcțiilor politice; introducerea unor noi drepturi și redefinirea altora pentru consolidarea regimului juridic al drepturilor omului și respectarea demnității umane. Bogdan Olteanu a afirmat că Bancă Centrală ar trebui să fie independentă iar prerogativa emisiunii monetare să fie prinsă în actul constitutiv. Florin Ion Pogonaru a menţionat faptul că pentru familiile care au copii minori ar trebui să se acorde un vot suplimentar astfel încât părinţii să voteze în numele copiilor. Mihai Ionescu, reprezentant al Asociației Exportatorilor (ANEIR), a adus în discuție stabilitatea legislativă, obligativitatea votului și a menționat trei caracteristici de îndeplinit de justiție: celeritate, profesionalism (profesionalizarea instanțelor) și responsabilitate în pronunțarea sentințelor. Steven van Groningen, reprezentând investitorii străini cu drept de vot, a pledat pentru depolitizarea și profesionalizarea funcțiilor publice, în timp ce Sorin Mândruțescu a vorbit despre limitarea numărului de mandate al aleșilor locali și a menționat faptul că migrațiile politice ar trebui interzise. Napoleon Pop a afirmat faptul că în afara Parlamentului nu poate exista cvorum atât timp cât votul nu este obligatoriu.

Cea de-a doua dezbatere organizată de Forumul Constituțional în București a avut loc în data de 10 aprilie. Dezbaterea a avut o tematică ecologică și s-a desfășurat la **Senatul României** Președintele Asociației Ecocivica, Niculae Rădulescu-Dobrogea, a specificat faptul că dorește modificarea alineatului 2 din articolul 35 prin înlocuirea sintagmei ,,au îndatorirea" cu ,,au obligația" în ideea că astfel se va pune mai mult accentul pe faptul că autoritățile sunt cele care trebuie să aibă grijă de mediu. De asemenea, acesta și-a exprimat propunerea ca biodiversitatea să fie recunoscută de Constituție. Reprezentanta Societății Ornitologice Romane, Cristina Sut, a făcut public faptul că dorește adăugarea a patru noi alineate la articolul 35 care se referă, pe larg, la dreptul de acces la natură a cetățeanului. Acestea sunt răspunderea în egală măsură de calitatea mediului a părților fizice și juridice, asigurarea protecției, refacerea mediului și modul cum sunt gestionate resursele naturale de către stat și valoarea de conservare a peisajului natural.

Cea de-a treia dezbatere organizată în București a avut loc în data de 12 aprilie. Forumul Constituțional a organizat în parteneriat cu **Transparency International** un eveniment care a avut ca obiectiv stabilirea propunerilor de modificare a Constituției, axat pe Capitolul "Autoritatea judecătorească". Dezbaterea s-a finalizat cu centralizarea propunerilor transmise din partea Uniunii Naționale a Judecătorilor, Asociației Procurorilor din România, Asociației Magistraților din România, Baroului București. Centralizarea lor a fost

punctul de plecare al discuțiilor din cadrul conferinței consultative ale căror rezultate au fost înaintate Comisiei de revizuire a Constituției din cadrul Parlamentului României. Fiedmann-Nicolescu a propus să se adauge mențiunea că justiția ar trebui să fie autentică și unitară. În plus, acesta a menționat că ar trebui stabilit un capitol separat care să conțină principiile separării puterilor în stat, precizând și faptul că ar trebui să avem o Constituție nouă și nu una revizuită. Victor Alistar a adus în discuție faptul că în toate aspectele carierei, CSM ar trebui să fie instituția care va lua decizia. Atât doamna Popa, cât și doamna Afrăsinei au fost de acord cu propunerile privind independența și inamovibilitatea procurorilor, și a celei privind casarea soluțiilor procurorilor, iar referitor la numirea procurorilor, s-a hotărât că ar trebui ca decizia de numire să aparțină CSM, iar Președintele României să fie cel care va da doar decretul de numire. În finalul dezbaterii s-a vorbit despre prezența societății civile în cadrul structurii CSM.

O altă dezbatere organizată în parteneriat a fost „Reforma constituțională: rolul și atribuțiile Curții Constituționale a României". Partenerul Forumului a fost **Fundația " Friedrich Ebert",** iar dezbaterea s-a desfășurat în data de 15 aprilie. Evenimentul a fost găzduit de Senatul României și moderat de Cristian Pîrvulescu, coordonatorul Forumului Constituțional. Printre participanți s-au numărat: Herta Däubler-Gmelin (fost Ministru al Justiției, Germania); Alexandru Athanasiu (membru în Comitetul European de Drepturi Sociale, Consiliul Europei, PSD); Valeriu Stoica (fost Ministru al Justiției); Varga Attila (Universitatea Sapientia Cluj-Napoca, UDMR); Tudor Chiuariu (președinte, Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări a senatului României). Principalele teme abordate în cadrul discuției au vizat nominalizarea judecătorilor Curții Constituționale, definirea clară a competențelor acestora, imparțialitatea instituției și profesionalismul membrilor săi. S-a argumentat necesitatea clarificării textului constituțional privind rolul și atribuțiile Curții Constituționale. Alexandru Athanasiu a declarat că vrea definirea clară a competențelor judecătorilor constituționali prin introducerea unor criterii clare și măsurabile deoarece actualele sunt precare. O altă mențiune a fost că acesta pledează pentru eliminarea din Constituție a prevederii în care Curtea Constituțională are și alte atribuți prevăzute de lege deoarece această exprimare reprezintă o lacună în Constituție care lasă loc de dubii juridic. De asemenea, acesta și-a exprimat dezacordul cu privire la pensiile pe care judecătorii Curții Constituționale le primesc deoarece pot fi încasate pe timpul serviciului activ, numindu-le ,,pensii credit". Attilo Varga a propus creșterea numărului judecătorilor Curții la 15 aleși în felul următor: 5 de către Camera Deputaților, 5 de către Senat și 5 de către Președinte. Gabriela Crețu a specificat faptul că dorește o apropiere de Constituția Germaniei prin faptul că orice individ ar trebui să aibă acces direct la Curtea Constituțională, astfel s-ar pune mai bine în valoare drepturile omului și atribuția Constituției de contract social dintre cetățeni și stat.

Marți, 17 aprilie, **Senatul României** a găzduit două dezbateri pe tema revizuirii Constituției. Evenimentele au avut loc sub egida Forumului Constituțional. Prima dezbatere a avut ca temă "Securitatea națională, România în tratatele internaționale, rolul instituțiilor statului în materie". Dezbaterea a fost moderată de Arpad Todor, Coordonatorul Executiv al Forumului Constituțional și a avut ca principali vorbitori pe Mihaiu Mărgărit, reprezentant al Eurodefence, Constantin Degeratu, reprezentant al Institutului de Studii de Securitate "Dimitrie Cantemir", Liviu Mureșan, Președintele Fundației "EURISC" și George Scutaru, deputat. A doua dezbatere a fost moderată de Irina Ionescu, Expert coordonator al Forumului Constituțional și s-a concentrat pe "Drepturile și libertățile fundamentale. Cetățenia europeană vs. subsidiaritate". La dezbatere au participat reprezentanți ai societății civile. Cele mai importante teme abordate au fost transparența decizională privind funcționarea Avocatului Poporului și a instituțiilor care reglementează această instituție, precum și dreptul de asociere, protest și liberă exprimare. De asemenea, participanții și-au manifestat interesul de a trimite propuneri punctuale de revizuire a Constituției României în formatul cerut de Forumul Constituțional. În prima dezbatere, cea pe tema securității naționale, Claudiu Degeratu a menționat că și-ar dori ca prin Constituție să fie interzisă achiziționarea de

echipament vechi. Ruxandra Ivan a făcut precizări în ceea ce ține de necesitatea stabilirii unui control mai strict al Parlamentului asupra structurilor de securitate: armată și servicii secrete. Radu Ungureanu a făcut mențiuni referitoare la modul în care funcționează Consiliul Suprem De Securitate și anume asupra faptului că tot ce se emite de acesta reprezintă documente neangajabile ce nu pot trece fără o cooperare a Parlamentului. De asemenea, a mai precizat faptul că rolul opoziției trebuie întărit și trebuie făcut mai funcțional. Radu Cucuta a remarcat faptul că în Constituție se subliniază o suprapunere între securitate și apărare, fapt ce nu ar trebui să se întâmple. Tot Claudiu Degeratu a menționat faptul că ar trebui introdus un articol cu privire la investițiile în domeniul militar pentru ca România să țină pasul cu structurile euro-atlantice.

Cea de-a doua dezbatere s-a concentrat pe crearea condițiilor și instrumentelor constituționale și legislative pentru garantarea pluralismului politic, social, economic și filosofic. (Art. 9.), introducerea unor noi drepturi și redefinirea altora pentru a asigura consolidarea regimului juridic al drepturilor omului și respectarea demnității umane și introducerea unor instrumente constituționale eficiente care să asigure respectarea drepturilor. Alexandru Surcel a afirmat faptul că rubrica de vot blanc pe buletinul de vot ar crește prezența la vot. Mihai Cătălin a prezentat faptul că votul nu ar trebui să fie obligatoriu. Mai mulți participanți s-au poziționat împotriva mențiunii în Constituție a limbii regionale și au pledat pentru supremația referendumului național.

În data de 19 aprilie, o dezbatere pe tema revizuirii Constituției a avut loc la **Senatul României.** Dezbatere a avut ca temă ”Drepturile minorităților în cadrul Constituției României. Egalitate de gen, egalitate de șanse”. Dezbaterea a fost moderată de Mihaela Miroiu, profesor universitar în cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative, (S.N.S.P.A) și a avut ca principali vorbitori pe Liviu Rotman Prof. Univ. la S.N.S.P.A, Oana Băluță, Lect. Dr. al Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea București, Ciprian Necula, reprezentant Romano ButiQ, Andreea Bragă, reprezentantă Centrul Fillia, Iulian Stoian, reprezentant al Fundației Soros, Mihaela Danga, Centrul pentru Jurnalism Independent și Adriana Iordache, reprezentantă a Societății Academice din România. Cele mai importante aspecte dezbătute au fost cele cu privire la recunoașterea minorităților naționale istorice ca factori constitutivi ai statului, reprezentarea organizațiilor minorităților naționale în ambele Camere (Art. 63), drepturile minorităților naționale, introducerea cotelor pentru femei și minorități, respectiv respingerea violenței domestice și a urii de gen. În acest sens, Mihaela Miroiu consideră că ”din democrație și din pluralismul democratic face parte în mod substanțial faptul de a fi reprezentat proporțional”. Aceasta mai menționează și propunerea cu privire la Articolul 37, alineatul 1 – dreptul de a fi ales. Mihaela Miroiu consideră că acest articol ar trebui modificat din ”Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot” în ”Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot, femei și bărbați”, pentru a întări ideea de participare a femeilor la procesul politic și electoral. Cătălin Mihai a fost de părere că partidele nu au voie să se constituie pe criterii etnice, iar Alexandru Surcel, reprezentant al Asociației România Vie, a susținut renunțarea la locurile speciale pentru romi. Liviu Rotman a menționat că numărul parlamentarilor este foarte ridicat, însă acest aspect nu are legătură cu reprezentarea minorităților. Iulian Stoian a propus modificarea articolului 4 prin introducerea orientării sexuale.

Forumul Constituțional a organizat o a doua dezbatere în parteneriat cu **Fundația Friedrich Erbert** România în data de 25 aprilie, cu tema ”Reforma constituțională: Autoritatea judecătorească”. Evenimentul a fost găzduit de Senatul României și moderat de Dana Gîrbovan (UNJR) și Victoria Stoiciu (FES România). Printre participanți s-au numărat: Victor Ponta, Prim-Ministrul României, Robert Cazanciuc, Ministru al Justiției, Adrian Bordea, Vice-Președintele al Consiliului Superior al Magistraturii, Tudor Chiuariu, președinte al Comisiei Juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări a Senatului României, Simina Tănăsescu, Prof. Dr. univ. Universitatea din București, Cristina Trăilă, secretar executiv PDL, Natalia Roman,

preşedinte UNJR, Sorin Roşca Stănescu, PNL, Alexandru Şerban şi Marius Tudose, Consiliul Superior al Magistraturii. Principalele teme abordate au fost: prevederea cuprinsă în art. 23, alin.3 din Constituție, privind durata de 24 ore a reținerii și statutul procurorului, cea a Consiliului Superior al Magistraturii, precum și durata mandatului membrilor CSM, durata mandatului preşedintelui şi vicepreşedintelui CSM, caracterul permanent/nepermanent al activității acestora, calea de atac a hotărârilor date de secțiile și plenul CSM. Alina Macavei a afirmat că este necesar ca procurorul să fie independent, să i se dea resursele pentru a-și face datoria, iar judecătorul trebuie să fie imparțial, să decidă independent, orice asociere cu avocații este nocivă pentru justiție. Sorin Roșca Stănescu s-a poziționat favorabil față de ideea conform căreia puterea judecătorească este reprezentată doar de judecători, iar procurorii să fie scoși de sub orice putere politică. Cristina Trăilăn a propuS să existe un corp al procurorilor separat de al judecătorilor, rezultând astfel separarea puterii judecătorești (judecătorii) de procurori (demersul statului de a acuza).

În cadrul seriei de evenimente din cadrul Forumului Constituțional, **Transparency International** România a organizat cea de-a doua dezbatere privind revizuirea Constituției României – "Crearea unui cadru etic, de integritate și de responsabilitate socială în reglementarea constituțională a autorității judecătorești. Evenimentul a avut ca puncte de discuție prezentarea și dezbaterea pe articole a propunerilor de modificări primite, stabilirea priorităților în cadrul procesului de revizuire din propunerile enunțate și adoptarea modificărilor propuse și fundamentarea teoretică a acestora. Astfel, au fost dezbătute propunerile primite atât din partea asociațiilor profesionale din domeniu, participante și în cadrul primului eveniment, cât și din partea reprezentanților organizațiilor neguvernamentale prezente: Centrul de Resurse Juridice, Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki, Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului, Asociația Civicus România, Fundația pentru Apărarea Drepturilor Cetățenilor împotriva Abuzurilor Statului, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile. Cele mai importante teme abordate au vizat revizuirea articolelor referitoare la drepturile și libertățile fundamentale, componența Consiliului Superior al Magistraturii și statutul membrilor săi, statutul judecătorilor și cel al procurorilor.

Forumul Constituțional a organizat luni, 29 aprilie, masa rotundă "Crize constituționale și Curți Constituționale: Cazurile României și Italiei" în parteneriat cu **Ambasada Italiei,** la **Senatul României**.. Evenimentul l-a avut ca invitat pe Fulco Lanchester, profesor de drept constituțional și drept comparat, Director al Departamentului de Științe Politice "La Sapienza" al Universității din Roma și a fost moderat de Cristian Pîrvulescu, Coordonatorul Forumului Constituțional. La eveniment au participat Diego Brasioli, Ambasadorul Italiei, Tudor Chiuariu, senator, Dan Pavel, politolog, Gheorghe Stoica și Dragoș Comescu reprezentanți Universitatea București și Adrian Niculescu, profesor la Facultate de Științe Politice, S.N.S.P.A.

În cadrul dezbaterii pe tema parteneriatului social, organizată tot în data de 29 aprilie la **Senatul României**, Mircea Radea, reprezentând Acțiunea 2012, a propus să se introducă la articolul 39 – libertatea întrunirilor - un nou alineat care să specifice faptul că libertatea întrunirilor este garantată de către stat și nu poate fi limitată prin lege. Nasty Vlădoiu a apreciat ca fiind utilă o instituţie de tipul Ombudsman Militar – o persoană aleasă în aceleaşi condiţii ca şi Avocatul Poporului, dar cu o specializare pe dimensiunea militară, care să militeze pentru drepturile şi libertăţile militarilor. George Mihai, reprezentant al Camerei de Comerț România-Tunisia, a insistat în special asupra a două drepturi: dreptul la libera informare, considerând informaţia o valoare ce trebuie utilizată constant şi dreptul la libertate economică corelat cu un acces liber la profesie. O altă propunere s-a referit la dezvoltarea mediului și protejarea naturii.

5.3 Forumul Constituțional – Comisia de la Veneția

Forumul Constituțional a organizat în parteneriat cu experții **Comisiei de la Veneția** conferința care a avut ca scop analizarea principalelor propuneri de revizuire a Constituției înaintate Forumului Constituțional. Conferința a avut loc în data de 8 și 9 mai 2013 la Senatul României (sala Avram Iancu) și la Hotelul Marriott. Au fost invitați principalii actori politici implicați în procesul de revizuire a Constituției României. Conferința a fost organizată în patru paneluri și o sesiune plenară cu privire la concluziile evenimentului. Astfel, Panelul I s-a axat pe ”Drepturi și libertăți”, Panelul II pe ”Reconfigurarea și reechilibrarea relației dintre Parlament, Președinte și Guvern”, Panelul III, care a cuprins discuțiile axate pe Descentralizare și regionalizare și Panelul IV discuțiile cu privire la ”Reformarea și îmbunătățirea performanței sistemului judiciar. Ajustarea și clarificarea rolului Curții Constituționale”.

Participanți au fost: din partea Delegației Comisiei de la Veneția, Thomas Markert, Director, Secretar al Comisiei de la Veneția, Artemiza-Tatiana Chisca, Seful Institutiei Democratice și a Diviziei pentru Drepturi Fundamentale, Comisia de la Veneția, James Hamilton, Președintele Asociației Internaționale a Procurorilor, Evgeny Tanchev, Fost Președinte al Curții Constituționale din Bulgaria, Giorgio Malinveri, Fost membru al Comisiei de la Veneția și fost judecător la Curtea Europeana a Drepturilor Omului și Pawel Swianiewicz, Președinte al Departamentului de Dezvoltare Locală, Universitatea din Varșovia, Victor Ponta, Primul-Ministru al României, Crin Antonescu, Președintele Senatului, Membrii Comisiei Comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției, precum și liderii partidelor politice parlamentare, liderii societății civile și experți în domeniu.

În acest sens, Thomas Markert a considerat că activitatea Forumului Constituțional este un răspuns foarte constructiv la criza politică de anul trecut. Aspectele pozitive ale crizei de atunci se vad astăzi în propunerile societății civile care trebuie luate serios în considerare în cadrul procesului parlamentar. Menționăm că opiniile exprimate de experții Comisiei de la Veneţia din cadrul Consiliului Europei, cu ocazia dezbaterii organizate de Forumul Constituţional spre sfârşitul perioadei de primire a propunerilor de revizuire a Constituţiei României, au fost axate pe 4 direcţii. Aceste direcţii au vizat principalele elemente în jurul cărora s-a conturat dezbaterea publică pe această tematică în ultimul deceniu, evidenţiind „punctele nevralgice” ale arhitecturii constituţionale conturate în 1991 şi 2003. De asemenea, au fost avute în vedere şi provocările generate de statutul României de stat membru al Uniunii Europene, ale căror valenţe au devenit din ce în ce mai clare în ultimii ani. Vom prezenta pe scurt concluziile evenimentului:

(1) Drepturi și libertăți

Principalele aspecte abordate au fost dreptul la informaţie, protecţia cetăţenilor în raporturile cu autorităţile, libertatea întrunirilor, durata reţinerii conform Art. 23, , protecţia copilului şi dreptul la educaţie, dreptul la un mediu sănătos, aspecte privind discriminarea.

S-a subliniat că extinderea prevederilor privind discriminarea trebuie să utilizeze formule cât mai cuprinzătoare pentru a acoperi o varietate cât mai mare de cazuri, oferind în acelaşi timp formulări constituţionale flexibile în perspectiva cerinţelor viitoare în materie de drepturi şi libertăţi. În privinţa dreptului la informaţie, sunt necesare anumite îmbunătăţiri, dar obligaţiile statului trebuie bine circumscrise pentru a evita suprasolicitarea sistemului şi cu înţelegerea faptului că cetăţenii nu pot avea acces la absolut orice fel de informaţie. În mod similar, libertatea întrunirilor nu poate fi una absolută, fiind necesară informarea autorităţilor cu privire la organizarea de întruniri în spaţii publice, chiar dacă se elimină permisiunea prealabilă acordată de autorităţi pentru desfăşurarea acestora. De asemenea, în

opinia experţilor, durata reţinerii ar trebui menţinută la 24h. În ceea ce priveşte întreaga gamă de drepturi din aria dreptului copiilor, sunt necesare garanții suplimentare.

(2) Reconfigurarea și reechilibrarea relațiilor dintre Parlament, Preşedinte şi Guvern

Reechilibrarea relaţiilor între puterea legislativă şi executivă, precum şi în interiorul acesteia din urmă, este indisolubil legată de o opţiune mai clară pentru un anume tip de regim – parlamentar sau prezidenţial. Doar în acest mod se poate asigura o coerenţă reală între legitimitatea, reprezentativitatea, atribuţiile între principalele instituţii ale statului, precum şi la nivelul raporturilor lor reciproce. Complementar, o atare opţiune trebuie să respecte în continuare principii ca separaţia puterilor sau concertarea atribuţiilor pentru a asigura coerenţa necesară sistemului. Aspectele electorale sau privind consultările populare sunt şi ele subordonate în bună măsură unei opţiuni privind tipul de regim politic şi fundamentele legitimităţii sale. Cu toate acestea, unele elemente - cum ar fi sistemul unicameral vs. cel bicameral sunt în mare măsură o chestiune de alegere. În acelaşi timp însă, poate fi definită în mod mai clar diferenţierea între camere – pornind de la modul de alegere şi, în concordanţă cu aceste principii, acordând atribuţii corespunzătoare.

În privința Parlamentului, există însă o serie de recomandări bine conturate. S-au exprimat poziţii clare împotriva mandatului imperativ, a limitării numărului de mandate ale parlamentarilor sau a pierderii mandatului ca sancţiune pentru traseismul politic, a interzicerii parlamentarilor să facă parte din cabinet. De asemenea, s-a considerat că imunitatea parlamentară trebuie menţinută în parametrii actuali. Raporturile Parlamentului cu Guvernul trebuie redimensionate în special în plan legislativ pentru a se evita pe viitor abuzurile Guvernului. Delegarea legislativă trebuie menţinută însă este absolut necesară o limitare a numărului de ordonanţe emise prin circumscrierea mai exactă a situaţiilor când astfel de acte pot fi emise. În mod similar, trebuie limitată generarea legislaţiei prin apelul excesiv la asumarea răspunderii Guvernului în faţa Parlamentului.

Alegerea directă a Preşedintelui s-a detaşat ca cea mai probabilă opţiune ţinând cont de tipul de legitimitate agreat de opinia publică românească, însă acest tip de legitimitate trebuie să fie corelată cu anumite prerogative ale instituţiei. În contrapondere, trebuie să existe şi o formă de responsabilitate pentru actele sale. Cu toate acestea, există tendinţa parlamentarizării regimului, dacă se ţine cont de propunerile şi opiniile înaintate Forumului. Într-o asemenea logică, Preşedintele nu va putea fi un jucător principal în mecanismul de numire al Guvernului, de demitere a acestuia sau de revocare a membrilor săi; greutatea deciziilor se mută în sfera Parlamentului. S-a exprimat însă o opinie favorabilă cu privire la crearea unei proceduri de numire a Guvernului în care, după o intervenţie iniţială a Preşedintelui, Parlamentul să poată exprima opţiuni în nominalizarea candidaţilor. De asemenea, varianta unei moţiuni de cenzură constructive a fost considerată o variantă de lucru mai eficientă în arhitectura constituţională românească.

(3) Decentralizarea și regionalizarea – mijloace de modernizarea instituțiilor publice românești

Principala opinie care s-a detaşat privind aspectele legate administraţia publică şi în special de administraţia locală a vizat nivelul de informaţie (detaliere) inclus în textul constituţional – s-a subliniat că un grad înalt de precizări constituţionale în materie generează incapacitatea de adaptarea la schimbări şi nevoi viitoare, prin caracterul inflexibil al oricărui text constituţional. Atât aspectele privind organizarea teritorială, cât şi autorităţile publice însărcinate cu administrarea acestora trebuie să se limiteze la precizarea principiilor generale de funcţionare. Printre acestea, a fost exprimat acordul privind introducerea principiului subsidiarităţii, a unor garanţii suplimentare pentru aplicarea autonomiei locale,

precum şi întărirea responsabilităţii şi clarificarea atribuţiilor autorităţilor locale în materie financiar-fiscală.

În plus, crearea regiunilor prin constituție trebuie să evite cu precădere excesul de reglementare în materie – revizuirea are menirea de a crea structura de oportunităţi pentru o atare reformă administrativă – etalând principiile şi operând modificări doar asupra acelor prevederi care ar bloca regionalizarea. De asemenea, s-a subliniat faptul că definirea atribuţiilor regionale trebuie să pornească de la obiectivul principal al acestui demers - descentralizarea - şi nu concentrarea prerogativelor existente în prezent la niveluri inferioare ale administraţiei publice locale.

(4) Reformarea și îmbunătățirea performanței sistemului judiciar. Ajustarea și clarificarea rolului Curții Constituționale

Au existat două direcţii majore în jurul cărora s-au axat opiniile exprimate de experţii Comisiei: problematica referitoare la Consiliul Superior al Magistraturii şi cea referitoare la Curtea Constituţională. În special, accentul a căzut pe componenţa celor două organisme precum şi pe atribuţiile lor. În privinţa Curţii Constituţionale s-a subliniat necesitatea ameliorării procesului de selecţie a judecătorilor, cuplată cu logica funcţionării instituției. Astfel, un număr mai mare de judecători ar permite un sistem cu două nivele de decizie, care a ar funcţiona ca primă instanţă şi instanţă de apel. Deşi ar asigura un control mai bun asupra deciziilor curţii, inclusiv o selectivitate mai mare a cauzelor în paralel cu creşterea celerităţii soluţionării lor, această formulă este foarte puţin experimentată la nivel internaţional şi poate prezenta unele riscuri. De asemenea, a fost agreată o definire mai clară privind limitele implicării Curţii în conflictele dintre autorități (Art. 146 lit. e).

În privinţa Consiliului Superior al Magistraturii, s-a remarcat posibilitatea creării a două organisme distincte – pentru procurori şi pentru judecători, din perspectiva conflictelor de interese potenţiale care au impact negativ asupra funcţionării instituţiei. Ameliorarea mecanismelor de participare a reprezentanţilor societăţii civile a fost, de asemenea, evidenţiată – atât în materia depolitizării selecţiei cât şi a posibilităţii efective de a se implica în deciziile instituţiei.

Răspunderea materială a judecătorilor pentru deciziile care sunt ulterior dovedite eronate, spre exemplu prin apelul la instanţele internaţionale, a fost respinsă de experţii Comisiei deoarece încalcă independenţa justiţiei, exercitând o presiune nepermisă asupra acestora. În acelaşi timp, s-a agreat necesitatea clarificării raporturilor între Guvern (Ministerul Justiţiei), Ministerul Public şi procurori, pentru a concilia principiile independenței, inamovibilităţii, subordonării şi controlului ierarhic, permiţând o funcţionare eficientă a acestei părţi din sistem în condiţii de suprasolicitare (numărul de cauze, termene, etc.).

5.4 Forumul Constituțional – platforma online

La sfârșitul lunii martie 2013, a fost lansat site-ul www.forumconstitutional2013.ro, având drept scop principal, punerea la dispoziție tuturor cetățenilor români o platformă pe care aceștia să-și poată exprima opiniile cu privire la revizuirea Constituției. Acesta a plecat de la premisa că fiecare contribuție a cetățenilor (care face cunoscute propunerile referitoare la diferite aspecte ale revizuirii) contribuie la buna organizare și desfășurare a Forumului Constituțional, crescând șansele adoptării unei Constituții larg dezbătute, bazată pe consens. Regulamentul de funcționare al forumului a fost clar formulat în secțiunea ,,*Categorii*" specificându-se faptul că Forumul Constituțional pune această platformă la dispoziția tuturor celor interesați de revizuirea Constituției României, acționând ca moderator al discuției și administrator al forumului. De asemenea acesta a fost deschis tuturor cetățenilor români, egali în drepturi și obligații. În

cadrul forumului nu au fost admise: violența verbală, atacurile la persoană, discriminarea pe bază de rasă, sex, credință religioasă sau apartenență politică, precum și postarea mesajelor publicitare de prezentare a unor produse sau servicii.

De-a lungul perioadei de funcționare a forumului au fost create **112 subiecte de discuții**, acestea variind ca teme de la probleme legate de forma de guvernământ a statului român, până la precizări în legătură cu drepturile de generația a treia, răspunderea magistraților, nesupunerea civică, răspunderea judecătorească, legea electorală, legalizarea drogurilor ușoare, democrația directă, drepturile animalelor, transparența decizională, cotele de gen, regionalizarea administrativ-teritorială, drepturile minorităților sexuale, relația dintre instituțiile statului, garantarea prin Constituție a unui anumit procent din PIB pentru educație și sănătate, sau autonomia locală. Un număr total de 316 utilizatori s-au înregistrat pe platforma Forumului Constituțional, postând aproximativ **700 de comentarii** pe marginea subiectelor, acestea contribuind la o deliberare eficientă și activă care a îmbogățit calitatea argumentelor aduse în favoarea diferitelor opinii. Rata de vizualizare și accesare a forumului a fost de aproximativ **11.000 de vizualizări și 7000 de accesări ale unor utilizatori unici**. Media totală a vizitelor pe zi a fost de **234**, acestea provenind din peste **25 de țări** precum Germania, Franța, Italia, Marea Britanie, SUA, Japonia, Rusia, Norvegia, Olanda, Suedia, Canada, Ungaria, Danemarca, Austria, Luxemburg, Spania, Ucraina, Grecia, Elveția, Portugalia, Belgia, China, Lituania, Portugalia și Arabia Saudită. Diversitatea opiniilor și a discuțiilor generate în cadrul forumului constituie indicator relevant în ceea ce privește gradul ridicat de vizibilitate și utilizare.

Principalele teme în jurul cărora s-au concentrat subiectele de discuție pot fi împărțite în: structura instituțiilor; relația dintre instituții; drepturile; modificarea regulilor electorale; regionalizarea și propunerile inovative. În cele ce urmează vom readuce în prim plan unele dintre cele mai interesante argumente și teme care au generat comentarii și dezbateri în interiorul forumului.

În ceea ce privește structura instituțiilor**,** una dintre cele mai prezente propuneri a fost aceea a reducerii numărului de parlamentari, ajungându-se la diferite forme instituționale. Una dintre acestea stipulează ca numărul parlamentarilor să nu depășească 300 de membri, având o formă bicamerală, dar cu un Senat care să nu depășească 99 de membri și o Cameră a Deputaților de maxim 201 membri. Un argument adus în favoarea acestui design instituțional pleacă de la premisa că un deputat ar putea reprezenta 140.000 de cetățeni în loc de 70.000 câți sunt în prezent, iar un senator 320.000 de cetățeni în loc de 160.000, aleși într-un sistem uninominal deoarece costurile campaniilor electorale și al întreținerii parlamentarilor ar fi mai mici decât în prezent. Pe de altă parte, un argument adus în favoarea păstrării unui număr mare de parlamentari este oferit în cheia costurile mai mari ale lobby-ului pentru a influența decizia, dacă trebuie să ia în calcul mai mulți parlamentari, ajungând ca eventual acestea să depășească posibilele beneficii. În ceea ce privește structura bicamerală sau unicamerală a Parlamentului, de asemenea există discuții, singurul punct în care este atins consensul în această situație fiind acela că atribuțiile celor două camere ar trebui să fie bine definite, fără a se suprapune. O inovație în acest sens o constituie propunerea venită în virtutea regionalizării, de introducere a Camerelor Regionale ca instituții reprezentative ale regiunilor, care să respecte mai bine preferințele sociale ale cetățenilor și care ar avea capacitatea de a rezolva eficient problemele particulare ale fiecărei regiuni.

Palierul relațiilor dintre instituții este dominat de ideea reglementării raporturilor dintre instituțiile statului, ca mecanism foarte important în asigurarea unei comunicări eficiente între acestea și a bunei guvernări. Unele dintre opiniile privind reglementarea acestora pleacă de la falimentul sistemului constituțional francez semi-prezidențial (considerat ca fiind specific României), și înlocuirea acestuia cu un sistem parlamentar pur, având un președinte ales de către cetățeni dar cu atribuții limitate și funcții onorifice. Privitor la eficientizarea și eliminarea neînțelegerilor dintre instituțiile executive și cele

legislative, a fost făcută propunerea ca membrii legislativului să nu poată ocupa funcții executive, această regulă aplicându-se atât la nivel central cât și la nivel regional sau local.

Categoria drepturilor este acoperită la nivelul forumului de discuțiilor privind întărirea prevederilor privind consimțământul persoanei atunci când se urmărește monitorizarea acestuia de către instituțiile statului și a secretului corespondenței. De asemenea o altă discuție s-a făcut în jurul dreptului la întruniri, specificându-se eliminarea prevederii privind înștiințarea sau obținerea unei autorizații prealabile, cât și definirea unui spațiu public destinat eminamente discuțiilor, asupra căruia să nu intervină nicio lege restrictivă. Aceste propuneri vin ca răspunsuri la problemele legate de lacunele legislative care reglementează întrunirile publice și eliminarea posibilelor abuzuri din partea organelor abilitate să vegheze la respectarea ordinii și liniștii publice. O propunere interesantă în sfera drepturilor este aceea a reglementării prin Constituție a posesiei de arme pentru a te putea apăra împotriva abuzurilor sau a violării proprietății. Nu în ultimul rând este amintit și dreptul la asigurare socială, considerându-se că orice persoană care aparține câmpului muncii de minim 15 ani are dreptul la asigurări sociale oferite de stat (pensie, indemnizații, asigurare medical etc.).

Regulile care definesc competiția electorală sunt și ele cuprinse în discuțiile de pe forum, introducându-se ideea apariției *,,votului de blam"* pe buletinul de vot, pentru a măsura raportul dintre interesul civil al cetățenilor români și lipsa de opțiuni. Această modificare a plecat de la asumpția că lipsa unei opțiuni convenabile poate în momentul de față să fie taxată prin neprezentare la vot, sau prin invalidarea votului, constituind alternative insuficiente. O altă propunere legată de rata mare a absenteismului în cadrul alegerilor stipulează ca acestea să se desfășoare la mijlocul săptămânii, într-o zi lucrătoare, angajații din mediul privat și public putând primi liber în acea zi dacă aduc o dovadă a faptului că au votat. Această soluție este considerată superioară celei a introducerii votului obligatoriu. Tot în cadrul acestui capitol se înscrie și propunerea privind limitarea numărului de mandate ale parlamentarilor și ai altor aleși la 2 mandate, pentru a evita abuzurile de putere și cartelizarea mediului politic.

Subiectul regionalizării a generat o dezbatere pro și contra fiind emise mai multe argumente în acest sens. Unul dintre ele, îndreptat împotriva regionalizării consideră că aceasta are un rol centralizator, în care autoritățile centrale sunt direct interesate să negocieze cu 8 autorități regionale și nu cu 41 de președinți de consilii județene, fiindu-le mai ușor să își impună interesele. Forma descentralizată a regionalizării, prevede ca fiecare localitate să aibă un buget colectat din surse proprii, cu obligația de a forma și un buget comun de consolidare între regiuni. Alte argumente invocate în avantajul regionalizării vizează creșterea gradului de colectare a taxelor și a impozitelor prin introducerea autonomiei financiare locale, precum și creșterea flexibilității și al eficienței fondurilor alocate, deoarece autoritățile locale au informații detaliate despre problemele specifice fiecărei zone. Principalele temeri ridicate de subiectul regionalizării în rândul utilizatorilor forumului se manifestă în direcția pericolului pe care îl ridică federalizarea la adresa unității statului național român.

Un capitol important care reiese din analiza forumului este cel al propunerilor inovative. Una dintre acestea este garantarea prin Constituție a unui procent din PIB către sectoarele educației și învățământului, deoarece acestea sunt domeniile cheie care pun bazele unui stat sănătos. O altă propunere inovativă o constituie ideea înlocuirii democrației reprezentative cu cea participativă prin intermediul internetului. Tema cotelor de gen a fost atinsă și ea în cadrul forumului, plecându-se de la premisa că ar trebui să existe o cotă obligatorie de reprezentare în Parlamentul României a femeilor, care să se ridice la 30% . Unul din argumentele care stau în spatele acestei propuneri este acela că populația României este formată din 52% femei, ale căror probleme specifice sunt des ignorate, considerate neimportante sau trecute într-un plan secundar. Cotele de gen ar reprezenta un pas important pentru asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. Nu în ultimul rând tema nesupunerii civice este atinsă

și ea, ca răspuns la impunerea unei voințe a majorității asupra minorităților care nu se pot proteja prin forme legale.

Suma tuturor discuțiilor și a subiectelor formulate în cadrul forumului, a dus către coagularea unor poziții coerente și la introducerea unor teme noi pe agenda Forumului Constituțional. În acest sens considerăm benefică această inițiativă de a oferi o platformă virtuală cetățenilor români, prin intermediul cărora pot delibera pe marginea unor temelor și a subiectelor care îi interesează.

6. Analiza calitativă și cantitativă a opiniilor privind revizuirea Constituţiei

Pe durata **programului de dezbateri** stabilit de **Forumul Constituţional în vederea Revizuirii Constituţiei României** s-au aplicat **chestionare invitaţilor** care au participat la evenimentele organizate. Numărul total de chestionare introduse in baza de date este de **550 de exemplare.**[30] Perioada în care s-au aplicat chestionarele este de aproximativ o lună, şi este cuprinsă între datele **10 aprilie 2013 şi 10 mai 2013**. Ca întindere geografică, chestionarele au fost aplicate în aproximativ toate **judeţele ţării** (Olt, Brașov Galați, Călărași, Dolj, Suceava, Neamț, Bacău, Sibiu, Cluj, Brăila, Târgu-Mureș, Timișoara, Oradea, Arad, Vrancea, Covasna), cu precădere în **Bucureşti**, şi în special în oraşele unde s-au ţinut dezbateri organizate de Forum Constituţional sau în parteneriat cu **instituții** (Institutul Cultural Român, Banca Națională a României, Uniunea Națională a Judecătorilor din România, Universitatea Politehnică din București) sau **ONG-uri de profil** (Transparency International, Friedrich-Ebert-Stiftung, Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile). Chestionarul a fost creat de echipa de coordonare a Forumului, şi temele abordate în cadrul chestionarului sunt împărţite pe diferite arii de interes care vizează: **oportunitatea revizuirii Constituţiei României, principalele domenii de revizuire, modificări privind drepturile, libertăţile şi îndatoririle cetăţenilor, modificări privind Parlamentul României cât şi ale Preşedintelui, modificări cu privire la Justiţie, economico-financiare dar şi procedura de revizuire.**

În cadrul prezentei analize a fost consultat şi **Barometrul de Opinie Publică Adevărul despre România** realizat de **INSCOP research** la comanda Adevărul. Sondajul a fost realizat în perioada **20-28 aprilie 2013**, pe un eșantion de **1050 persoane** și este reprezentativ pentru populația României de 18 ani și peste 18 ani. Eroarea maximă admisă a datelor este de ± 3%, la un grad de încredere de 95%. **Menţionăm că pachetul de întrebări privind revizuirea Constituţie a fost elaborat în parteneriat cu Forumul Constituţional.** De asemenea s-a avut în vedere şi rezultatele raportului de cercetare, denumit: **Percepții și atitudini ale românilor față de modificarea Constituției**, furnizate de **Institutul Roman de Evaluare şi Strategie - IRES**, în urma aplicării unui interviu telefonic asistat (CATI) a unui număr de **1452 de subiecţi** în perioada **19-20 aprilie 2013**, eroarea maximă tolerată de ± 2%.

Majoritatea participanţilor care au completat chestionarul în cadrul dezbaterilor Forumului Constituţional, au răspuns că **revizuirea Constituţiei Românie** este în mare şi în foarte mare măsură **necesară**. Mai exact **78,8%** dintre cei intervievaţi sunt de părere că actuala Constituţie are nevoie de o etapă de revizuire, spre deosebire de 21,2% care sunt ca părere că este necesar dar în mică măsură. Pentru a accentua importanta revizuirii la momentul actual, aproximativ **80%** au răspuns că procesul revizuirii este **necesar** în acest moment şi **nu trebuie amânat**, spre deosebire de cei 24,3% care consideră că revizuirea Constituţiei nu ar trebui urgentată.

[30] Completarea chestionarelor a fost voluntară, mulți din participnații la dezbateri au preferat să nu completeze chestionarul. Într-o serie de dezbateri de la începutul Forumului Constituțional nu au fost aplicate chestionare.

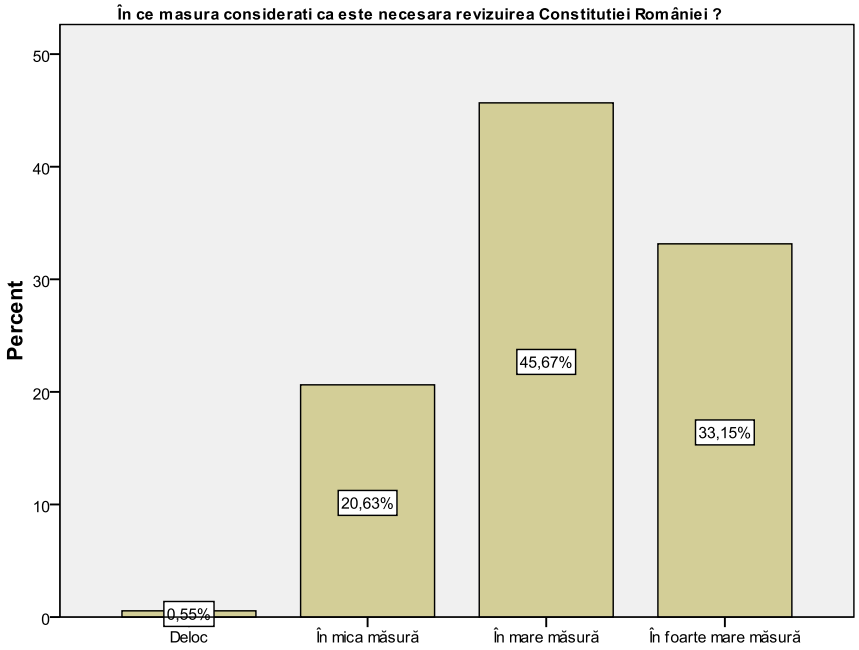

În **sondajul INSCOP**[31] observăm că **54,9%** dintre cei care au răspuns sondajului consideră că **modificarea Constituţiei este necesară** în mare şi foarte mare măsură şi doar 23,9% considera că nu este o prioritate.

De reținut că aproximativ **60%** din participanţii care au completat **chestionarul Forumului**, sunt de părere că ar trebui făcute **modificări semnificative** la actuala **Constituţie**, iar aproximativ 20% susțin că actuala formă ar trebui să fie înlocuită cu un nou text constituţional. Însă aproximativ 20% dintre participanţi care sunt de părere că la actualul text ar trebui să fie operare mici ajustări.

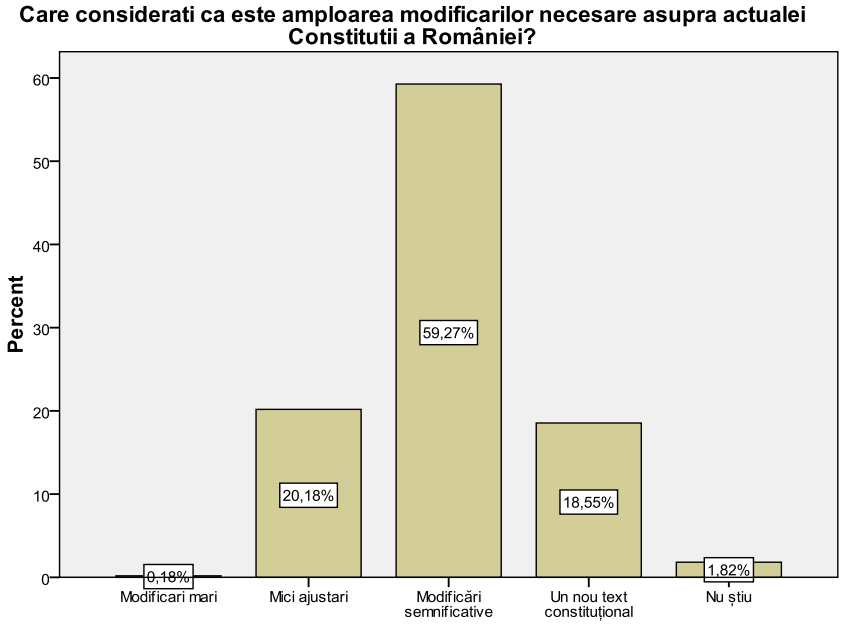

[31] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.

În conformitate cu **sondajul IRES**[32], **75%** dintre cetăţeni sunt de părere că **modificarea Constituţiei este importantă** în special **pentru cetăţeni.**

De altfel, din **sondajul INSCOP**[33], reiese că **40,8%** din populaţia ţării va **participa la** referendumul pentru schimbarea Constituţiei, chiar dacă 31,9% din populaţie este încă nehotărâtă în legătură cu participarea la vot, iar la polul opus doar 10% din cetăţeni sunt convinşi că nu doresc să participe la vot. Doar 6,4% din populaţie consideră că actuala Constituţie nu trebuie modificată. **Sondajului IRES**[34], aduce la cunoştinţă că **75%** dintre cetăţenii români, sigur **vor participa** în toamnă la **referendumul** pentru modificarea Constituţiei, iar **94%** dintre români consideră că **oamenii ar trebui să voteze** pentru modificarea Constituţiei.

La capitolul familiarizării populaţiei cu textul constituţional, din sondaj se observă că **50%** din cetăţeni **cunosc parţial** prevederile actualei **Constituţii**, în schimb **26,6% nu cunosc** deloc prevederile actualei **Constituţii**, spre deosebire de cei 8,5% care cunosc bine Constituţia. Din **raportul de cercetare IRES**[35], se observă că **78% din totalul populaţiei a auzit de modificarea Constituţiei din acest an** spre deosebire de 21% care nu erau în cunoştinţă de cauză. În baza sondajului IRES, reiese că **49%** dintre cetăţeni nu au citit niciodată Constituția, spre deosebire de **39%** care **au citit-o parţial** şi doar **12% au citit Constituţia integral**.

Sondajul **IRES**[36] arată că **60%** dintre cetăţeni consideră că **viaţa lor va fi influenţată** de modificarea Constituţiei, **37%** considerând că vor avea un **trai mai bun, 56% considerând că drepturile lor vor fi mai bine respectate** în urma modificării Constituţiei.

Întreg procesul de revizuire este considerat important de către cetăţeni prin prisma aspectelor precum **chestiuni politice, sociale, economice, legate de justiţie**, însă şi **instituţii** precum **Parlamentul, Preşedintele, Guvernul, Curtea Constituţională, ministerele, Consiliul Suprem al Magistraţilor** dar nu în ultimul rând modificări care vizează atât pe **cetăţeni** cât şi pe **autorităţile publice**.

De asemenea, printre **modificările cele mai des menţionate de invitaţii la dezbateri** au fost cele de **natură politică** urmate de cele **sociale şi economice,** dar nu în ultimul rând modificări **legate de justiţie**. Însă în cadrul sondajului **INSCOP**[37] la nivelul ţării, **60,9%** dintre cetăţeni sunt de părere că problematica economică ar trebui să fie modificată în Constituţie, urmată de teme precum: **protejarea mai bună a drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor (57,5%), prevederi privind mediul înconjurător şi sănătatea publică (56,8%), prevedei privind problemele sociale (56,6%)**, iar **51% dintre cetăţeni** sunt de părere că trebuiesc modificate în Constituţie **atribuţiile şi raporturile dintre Preşedinte, Guvern şi Parlament**.

Sondajul **INSCOP**[38] de arată că **49%** din populaţie consideră că ar trebui să fie stipulate în Constituţie **relaţiile Statului Român cu Uniunea Europeană** spre deosebire de rezultatul din **chestionarul** aplicat **invitaţilor Forumului Constituţional** din care **71%** consideră că ar trebui aplicate Constituţiei modificări care vizează **relaţia Statului Român cu Uniunea Europeană**.

[32] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[33] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[34] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[35] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[36] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[37] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[38] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.

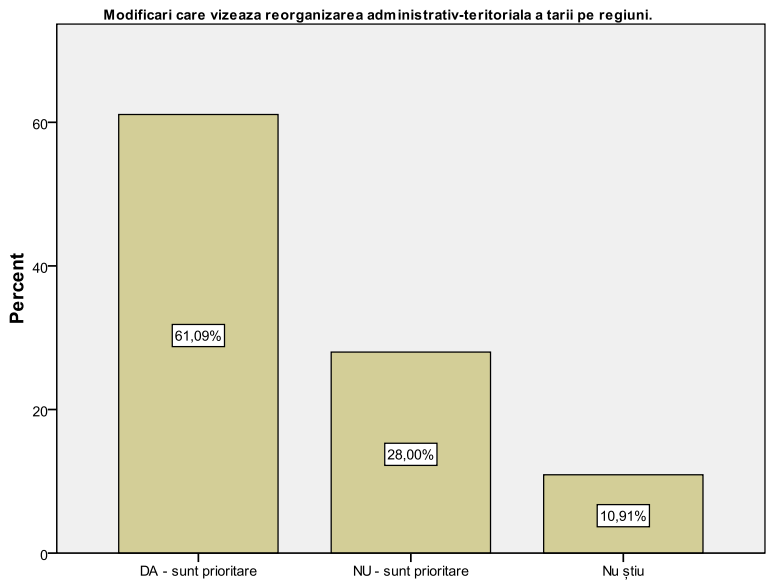

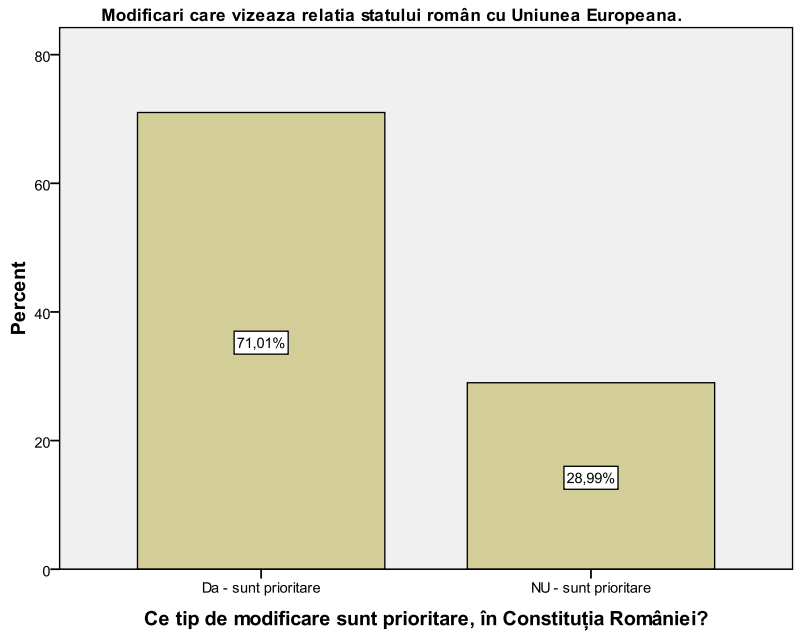

Rezultate sondajului **INSCOP**[39] pun în evidenţă faptul că **32%** dintre cetăţeni sunt de părere că ar trebui introduse **regiunile** ca unitate administrativ teritorială spre deosebire de procentul dublu (**61%)** dintre participanţii la **dezbaterile FC** care au **răspuns afirmativ** la întrebarea din chestionar. La capătul opus, din **sondaj INSCOP**[40] avem valorile **40,8%** sunt de părere că modificările nu ar trebui să vizeze **reorganizarea administrativ teritorială** a ţării în regiuni, de altfel **28%** dintre intervievaţii chestionarulu**i nu doresc reorganizarea** ţării pe regiuni. De asemenea, conform **sondajului IRES**, **54%** dintre cetățenii români sunt de acord cu **regionalizare** spre deosebire de **39%** din populaţie care **nu acceptă** idea **împărţirii** în regiuni.

[39] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[40] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.

Sondajul IRES[41] **relevă că 78%** din cetăţenii României **nu sunt de acord cu revizuirea Articolului 1 din Constituţie privind statul naţional, unitar şi indivizibil**, rezultate asemănătoare cu cele ale **chestionarului Forumului** din care reiese că **74% dintre intervievaţi nu sunt de acord cu modificarea acestui articol**. Procentajul din populaţie este net inferior, doar 13% doreşte o rectificare a articolului, iar dintre invitaţii la dezbateri doar 18%.

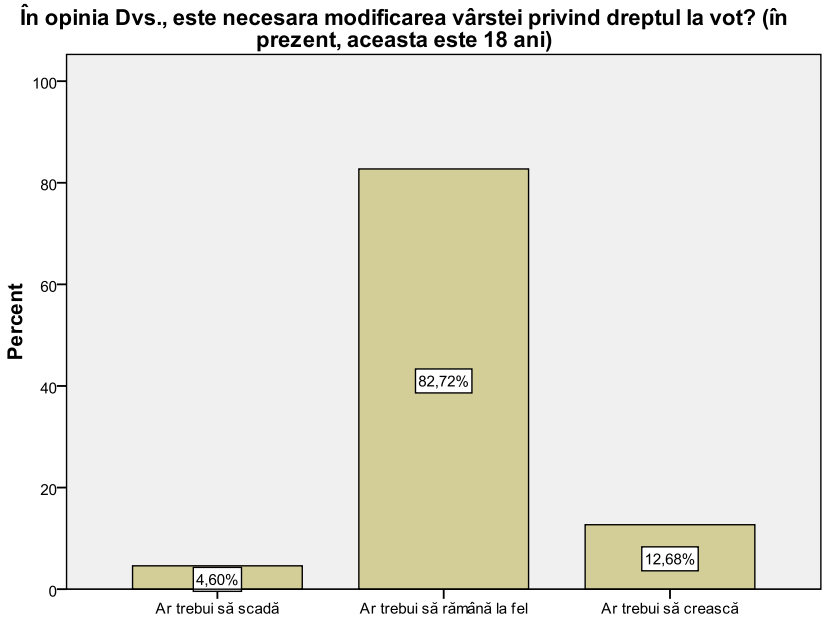

Nu se doreşte o modificare a constituţiei legată de vârsta privind dreptul de vot, **77,5%** din populaţie doreşte ca **ea să rămână aceeaşi,** iar **83%** dintre participanţii la dezbaterile FC au **aceeaşi părere.**

Cu privire la **modificarea rolului Parlamentului**, părerile sunt împărţite, din sondajul **INSCOP**[42] reiese că **40%** din totatul populaţiei doreşte ca **rolul să rămână la fel**, **24%** din populaţie doreşte ca rolul Parlamanetului să **scadă**, şi **20%** doreşte să **crească**. În **sondajul IRES**[43], **25% dintre cetăţeni** doresc ca **rolul Parlamentului să rămână la fel**, **40% din cetăţeni** doresc ca **rolul să scadă** iar **31%** doresc ca **rolul să crească**. În cazul **chestionarului Forumului**, **31%** dintre intervievaţi doresc că funcţia Parlamentului să fie **aceeaşi, 25%** doresc ca funcția să **scadă** şi **35,8%** doresc o **extindere** a funcţiei Parlamentului.

[41] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[42] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[43] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.

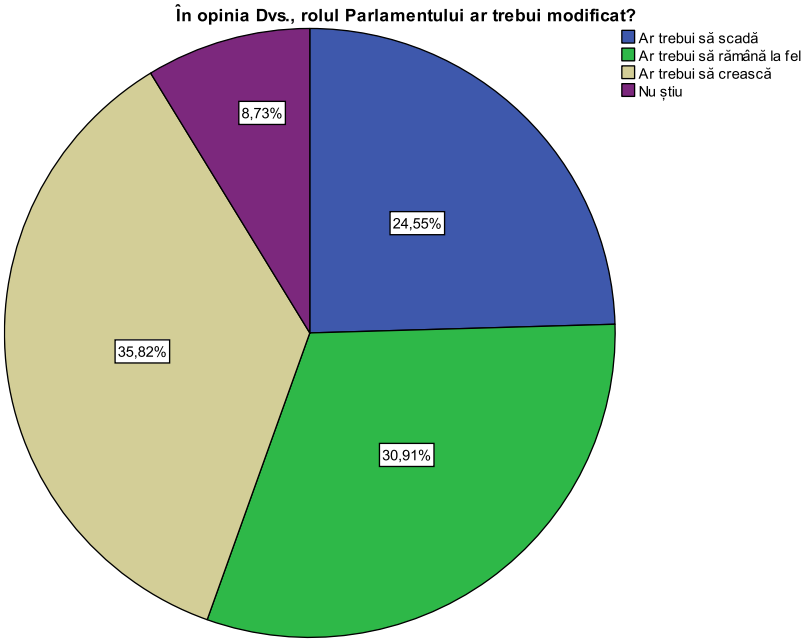

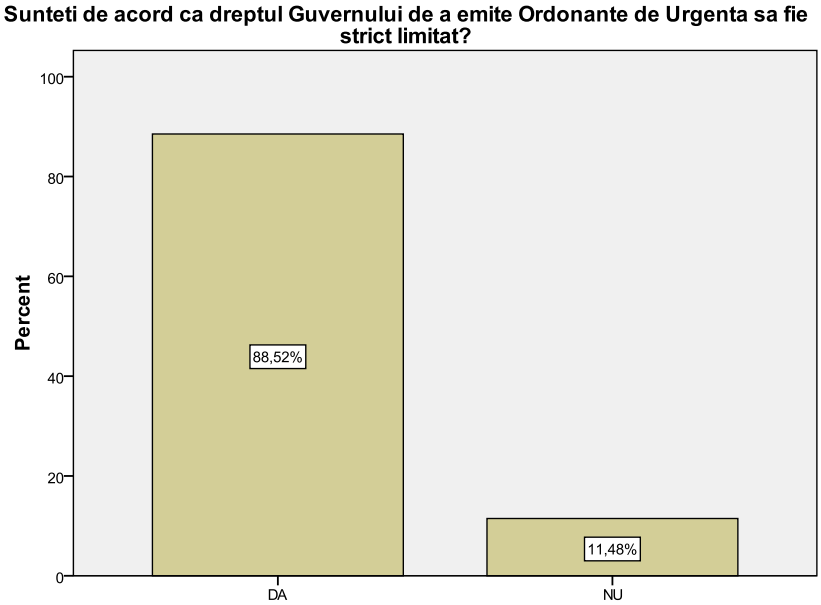

În legătură cu **limitarea emiterii Ordonanţelor de Urgenţă de către Guvern**, părerile sunt împărţite: după sondajul **INSCOP**[44], aproximativ **40**% din populația țării este **de acord** cu limitarea acestora, în schimb **32,7**% din populație **nu este de acord**. În urma **aplicării chestionarului FC**, rezultatele sunt categorice: **88,5%** dintre cei intervievaţi **sunt de acord cu limitarea Guvernului** şi doar 11% nu sunt de acord cu aceasta.

[44] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.

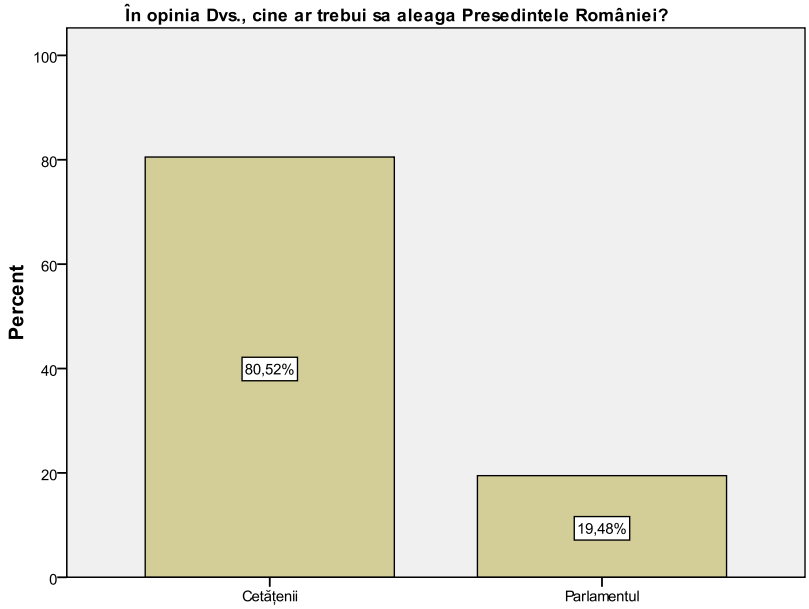

Peste **trei sferturi** dintre invitaţii dezbaterilor FC, au fost de părere că **Parlamentul** ar trebui să rămână **bicameral** şi s-au pronunţat cu stabilirea în Constituţie a **numărului parlamanetarilor**.

Opinia cetăţenilor cu privire la cine ar trebui să aleagă Preşedintele arată că peste **80%,** atât în **sondaje** cât şi din **chestionarele FC,** sunt de părere că **alegerea Preşedintelui** ar trebui să rămână la latitudinea **cetăţenilor** şi **nu a Parlamentului (sub 20%).**

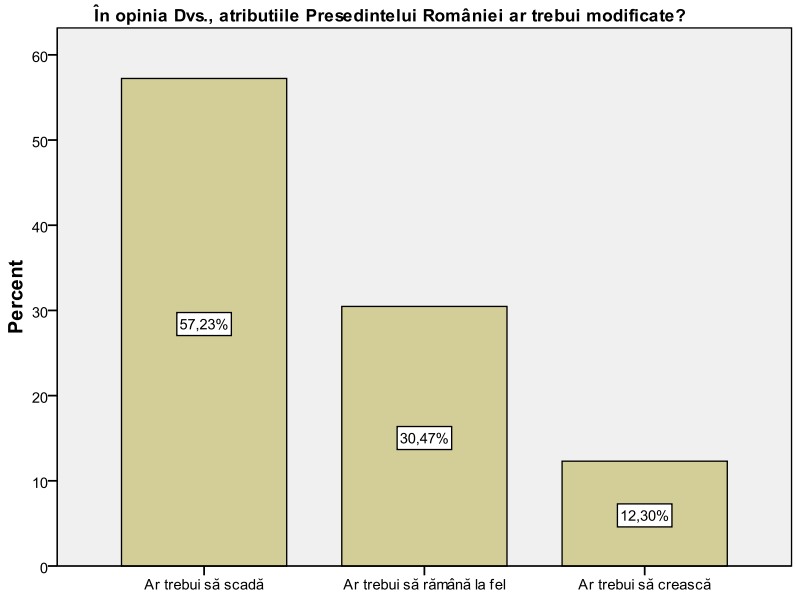

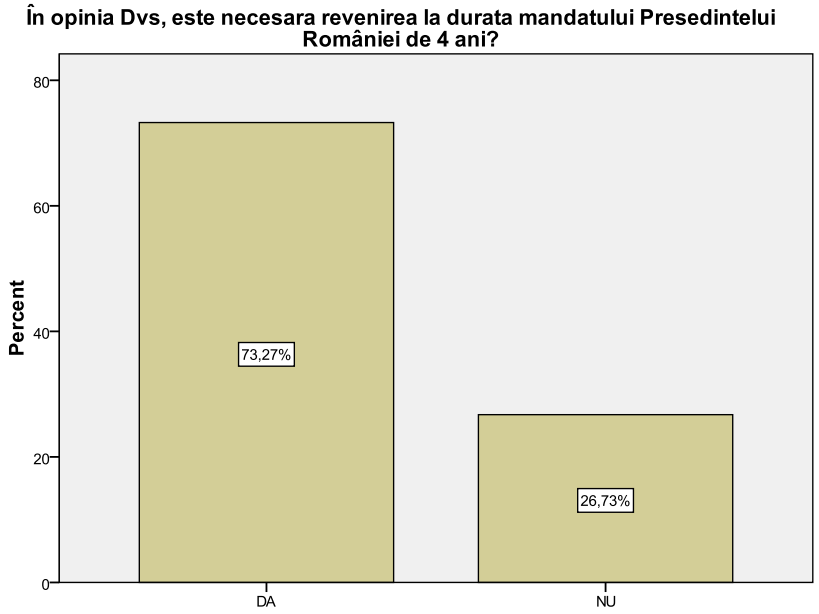

În legătură cu **atribuţiile preşedintelui**, **în sondaje, 37%** dintre cetăţeni consideră că atribuţiile preşedintelui ar trebui să **rămână la fel**, **22,2%** consideră că ar trebui să **scadă** şi tot atâţia cred că ar trebui să **crească**. Din rezultatele **chestionarelor FC** reiese însă că **57%** doresc ca atribuţiile să îşi **micşoreze** spectrul**, 30%** nu doresc **nici o modificare,** iar **13%** doresc o **creştere** a atribuţiilor.

La nivel naţional, **trei sferturi din populaţie** consideră necesară **revenirea mandatului** Preşedintelui României la durata de **4 ani**. Un procent de sub **30%** atât în sondajele naţionale cât şi în chestionare arată dorinţa cetăţenilor de a se rămâne la mandatul Preşedintelui la **5 ani.**

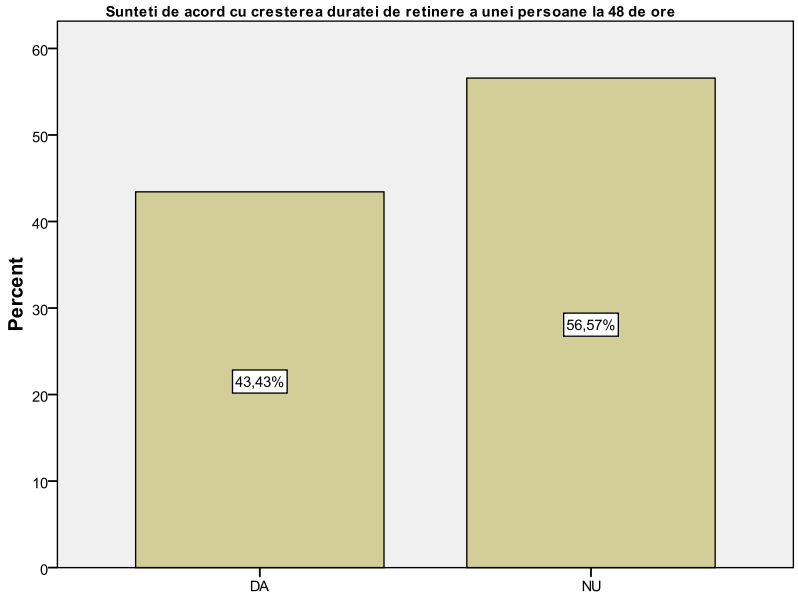

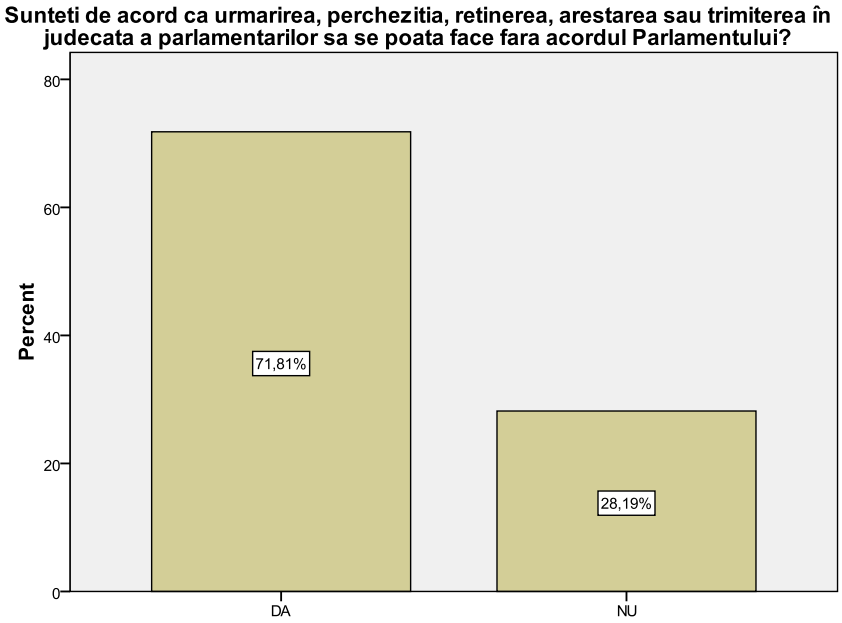

În legătură cu **creşterea duratei de reţinere a unei persoane la 48 de ore**, în prezent termenul fiind de 24 de ore, participanţii care au răspuns la chestionare se arată sceptici şi doar **43%** din ei sunt doritori ai **schimbării** iar **56% nu sunt de acord cu modificarea**. Însă în sondajul naţional **IRES**, situaţia este distinctă, **76%** din populaţie este de acord cu creşterea perioadei de reţinere la **48 de ore**, în opoziţie cu **18%** care **nu** doreşte **schimbarea**.

Privind **urmărirea, percheziţionarea, reţinerea, arestarea sau trimiterea în judecată fa parlamentarilor fără acordul Parlamentului**, la nivelul populaţiei, **85% sunt de acord cu această prevedere** şi doar **13% împotrivă**. În cazul **chestionarelor FC**, situaţia este asemănătoare, **71%** dintre participanţi **sunt de acord** cu această modificare şi doar **28% împortivă**.

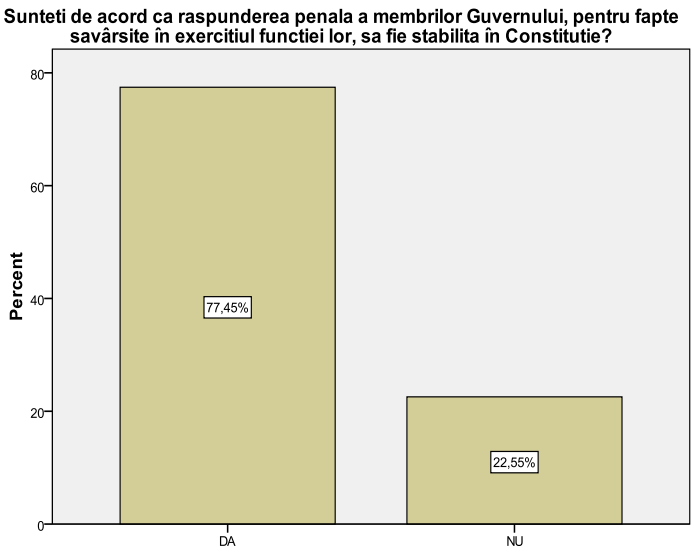

Stabilirea în Constituţie a clauzei privind **răspunderea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor**, la nivelul populaţiei, **85% sunt de acord cu această prevedere** şi doar **9% împotrivă**. Părerea în rândurile **participanţilor la evenimentele organizate de Forum** este asemănătoare, **77%** dintre participanţi **sunt de acord** cu această modificare şi doar **22% împortivă**.

Cu privire la introducerea în Constituţie a prevederilor legate de **deficitul bugetar care nu poate fi mai mare de 3% din PIB**, **datoria publică nu poate depăşi 60% din PIB, iar împrumuturile externe pot fi contracte numai în domeniul investiţiilor**, la nivel naţional aproximativ **trei sferturi** sunt de părere că aceste prevederi ar trebui **introduse în Constituţia României.**

7. Preamblul, Principii Generale, Drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale

7.1 Preambul constituţional

În cadrul materialelor trimise către Forumul Constituțional și a dezbaterilor există o serie de propuneri de introducere a unui Preambul mai mult sau mai puțin amplu, propuneri care fac referire la importanța democrației, idealurile Revoluției din decembrie 1989[45], importanța religiei, declaraţia de la Alba-Iulia, a Bisericii Ortodoxe, și la aspecte care țin de suveranitatea națională.

7.2 Principii generale

Articolul 1 - Statul român și Articolul 152 - Limitele revizuirii

Chiar dacă mandatul Forumului Constituțional a fost limitat la avansarea de propuneri pe acele teme de revizuire a Constituției care intră în competența *Comisiei Comune a Camerei Deputaților şi Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituţiei*, în cadrul dezbaterilor au fost abordate toate temele de interes pentru participanți. Astfel, dezbaterile legate de necesitatea ameliorarii formulărilor din cadrul Articolului 1 al Constituției României au fost dintre cele mai prezente și au rezultat într-un număr de cel puțin 35 de propuneri de modificare. În general, participanții interesați de acest subiect și-au manifestat nemulțumirea cu privire la limitările impuse prin articolul 152 (1)[46]. De altfel, și cele peste 30 de propuneri cu privire la modificarea articolului 152 sunt strâns legate de limitările impuse de acesta.[47] Aceste propuneri au vizat în general eliminarea sau modificarea articolului astfel încât, să fie posibile modificări constituționale care să vizeze forma de guvernare (republicană sau monarhie[48]), sistemul politic (cu o serie de propuneri privind caracterul parlamentar al regimului politic din România), caracterul social,[49] laicitatea statului, referiri la religie (în special la caracterul ortodox al poporului român). Conform argumentației organizațiilor[50] care au propus introducerea conceptului de „laic", în descrierea statului Român, completarea aduce o clarificare necesară prin care se garantează caracterul secular al

[45] Cornel Mihalache.
[46] Au fost aduse argumente de genul: nu au un caracter democratic întrucât limitează suveranitatea poporului , forma de guvernare a fost impusă prin ocupația Sovietică și nu au fost supuse în mod direct unui referendum.
[47] O expunere mai detaliată poate fi găsită în Propunerea.
[48] Propuneri în acest sens au fost formulate de Cornel Mihalache, Asociația pentru Informare despre Regatul României.
[49] Asociația CIVICUS România.
[50] Lista organizațiilor care au facut propunerea: ActiveWatch – Agenția de Monitorizare a Presei, Alianța Civică Democratică a Romilor, ANBCC – Asociația Națională a Birourilor de Consiliere pentru Cetățeni, APADOR-CH – Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki, Asociația Accept, Asociația EPAS, Asociația FRONT, Asociația Mame pentru Mame, Asociația pentru Educație Politică, Asociația Română Anti-SIDA, Asociația Secular Umanistă din România (ASUR), Asociația Solidaritate pentru Libertatea de Conștiință, Asociația Transcena, Centras – Centrul de Asistență pentru Organizații Nonguvernamentale, Centrul de Studii în Idei Politice, Centrul de Studii Internaționale, Centrul Educația 2000+, Centrul FILIA, Centrul Parteneriat pentru Egalitate, Centrul pentru Jurnalism Independent, CeRe – Centrul de Resurse pentru Participare Publică, ECPI – Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice, Expert Forum, Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală, Fundația Soros, Fundația Tineri pentru Tineri, Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului – GRADO, Centrul Rațiu pentru Democrație, Roma Education Fund România, Societatea Academică din România, Societatea pentru Educație Contraceptivă și Sexuală, SoLib – Societatea pentru Libertate Individuală.

statului și se întărește separarea între stat și cultele religioase, fără a periclita drepturile deja afirmate. Formulări similare se găsesc și în Constituțiile altor state din întreaga lume, spre exemplu: Franța (art. 1), Portugalia (art. 41), Turcia (art. 2), SUA (primul amendament), Mexic (art. 40) sau Japonia (art. 20). Una dintre propunerile venite din partea Asociaţiei Magistraţilor din România prevede menţionarea la alineatul (4) a absenţei unei ierarhii între puterile legislativă, executivă şi judecătorească, obligativitatea respectării hotărârilor judecătoreşti[51] și formulări privind indivizibilitatea și suveranitatea statului. [52]O alta propunere a fost de completare a Art. 1, aliniatul 3, care definește statul roman, prin adaugarea cuvantului ‚ecologic' Termenul 'ecologic', atât în accepțiunea generală cât și în dreptul constituțional comparat, nu se referă (doar) la 'protecția mediului'. Ecologic înseamnă și acceptarea diversității inerente oricărei societăți contemporane și a relațiilor armonioase între toate elementele întregului social. Propunerea a fost facuta de catre Coalitia pentru Mediu din Romania (70 organizatii membre), Coalitia Natura2000 (55 organizatii membre) si Federația Națională pentru Protecția Animalelor (45 de organizații membre). De asemenea, menționăm și propunerea formulării unui nou alineat (6) prin care să se asigure în mod legal accesul egal al femeilor și bărbaților la mandate electorale și la funcții alese, precum și la responsabilități profesionale și sociale egale[53]. Și corpul profesoral al Facultății de drept a Universității din Craiova a contribuit la dezvoltarea acestui articol prin propunerea unui alineat nou care să menționeze că națiunea este un corp politic și civic. Suplimentar, consideră necesar să se menționeze în alineatul 3 că România este și un stat liberal, ca opus al statului totalitar ante-decembrist, și laic, echidistant față de cultele manifestate, și din asta decurg și libertatea persoanelor și pluralismul.

De altfel, dinre cei care au participat la dezbateri si au completat chestionarul distribuit de catre Forumul Constituțional, doar 18 % au fost de acord ca actuala revizuire să vizeze inclusiv Articolului 1 din Constituția României privind statutul național, unitar și indivizibil.

Formulare actuală Art. 1	**Formulare modificată Art.1** **(care NU fac obiectul Art 152 alin.1)**
(1) România este stat naţional, suveran şi independent, unitar şi indivizibil. **(2)** Forma de guvernământ a statului român este republica. **(3)** România este stat de drept, democratic şi social, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradiţiilor democratice ale poporului român şi idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989, şi sunt garantate. **(4)** Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale. **(5)** În România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie.	**(2)** Forma de guvernământ a statului român este <u>republica.parlamentară.</u> **(3)** România este stat de drept, <u>democratic, laic, social și ecologic</u>, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradiţiilor democratice ale poporului român şi idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989, şi sunt garantate.

<u>Articolul 2 - Suveranitatea</u>

[51] Art. 1, alin. (5) – „ În România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor, <u>precum și respectarea hotărârilor judecătoreşti sunt obligatorii”.</u>
[52] Lista de propuneri se gaseste în Anexa B.
[53] Mihaela Miroiu.

Problema formulării principiului suveranității a apărut într-o serie de dezbateri din cadrul Forumului Constituțional, au fost facute referiri legate de necesitatea de a clarifica cărei entitati aparţine suveranitatea. O schimbare de principiu care ar avea repercusiuni asupra mai multor formulări din textul constituțional vizeaza înlocuirea sintagmei „poporul român" cu cea de „națiune română," formulare care ar fi mai incluzivă față de cetățenii români care aparțin altor minorități etnice.[54] Totuși și termenul de națiune poate avea de asemenea conotații etnice. O formulare în spriritula Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, care pune persoana în centrul acţiunii, ar renunţa la referire la entităţi abstracte şi s-ar referi la cetățenii români drept depozitari ai suveranității. De asemenea, unele propuneri fac referire la interziceriea discriminării, iar altele vizează reformularea manierei in care este definită exercitarea suveranității eventual prin accentuarea primatului unuia din mecanime (în special referendumul). Referendumul, ca mecanism de execitare a suveranității poporului, se propune a fi valabil și a-și produce efectele în sensul stabilit de majoritatea celor înscriși pe listele permanente care au participat la referendum și și-au exprimat în mod valabil votul, printre aceștia putând participa și cetățenii care au domiciliul sau reședința ori călătoresc în străinătate și sunt înscriși pe listele suplimentare. De asemenea, este solicitată o formulare explicativă pentru noțiunea de "popor român" plasată înaintea primului aliniat al articolului 2.
Propunerile Universității din Craiova vizează ca alineatul 1 să specifice forma de guvernământ, republica. Alineatul 2 va menționa că poporul român poate manifesta suveranitatea națională și în mod direct și că această formă de exercitare directă a suverantăți va fi reglementată prin Codul electoral. În viziunea corpului profesoral aceste mențiuni sunt mai degrabă adecvate art. 2 decât 1 deoarece rolul acestuia este de a explicita forma de guvernământ și mecanismele ei. Scopul demersului este acela de a familiariza cetățeii cu sensul conceptului de republică, forma de guvernămât în care suveranitatea aparține poporului, întrucât percepția actuală, datorită faptului că măsura a fost inițial introdusă în timpul regimului comunist, este că republica este opusă monarhiei. În acest sens, toate mențiunile privind puterile statului trebuie justificate ca decurgând din faptul că a fost investit cu încrederea populației și că acestea se vor manifesta doar în litera și în spiritul legii. În plus, Universitatea din Craiova a propus introducerea unui articol nou la acest capitol prin care să fie definite caracteristicile libertății individuale. Rolul acestui articol ar fi să reafirme importanța libertății, fapt omis în primul text constituțional din 1991 când s-a păstrat însă o viziune specifică regimului comunist în care se firmă importanța egalității.

Formularea actuala Art. 2	**Formulări modificate Art. 2**
(1) Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum.	**(1)** Suveranitatea naţională aparţine <u>naţiunii române</u>, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum. sau **(1)** Suveranitatea naţională aparţine <u>cetăţenilor români</u>, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum.

<u>Articolul 3 - Teritoriul</u>

[54] Propuneri formulate de Ion M Diaconu.

Majoritatea propunerilor care ar implica modificarea articolului 3 privesc potenţialul proces de regionalizare a României şi vor fi tratate în secţiunea **Procesul de regionalizare.** Aşa cum va fi discutat în respectiva secţiune, cu excepţia propunerilor de a nu menţiona regiunile, există două variante: menţionarea expresă a regiunilor ca diviziune administrativă sau menţionarea posibilităţii creării regiunilor. În plus, una din propunerile înaintate pentru revizuirea acestui articol, ținând seama de contextul actual al problemei regionalizării, face referire la consultarea opiniei cetățenilor care își au reședința sau domiciliul pe raza teritorială a județelor care vor intra în alcătuirea regiunilor, consultarea acestora având titlu obligatoriu. De asemenea, orice modificare legată de delimitarea regiunilor se poate realiza numai după consultarea prealabilă a cetățenilor din acel teritoriu.

Formulare actuală Art. 3	**Formulare modificată Art. 3 - Varianta 1**	**Formulare modificată Art. 3 -Varianta 2**
Art 3 **(3)** Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii.	Art 3 (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe, județe și regiuni. În condițiile legii, unele orase sunt declarate municipii.	Art 3 **(3)** Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii. În condițiile legii se pot înființa regiuni ale căror atribuţii sunt stabilite prin lege organică.[55]

Articolul 4 - Unitatea poporului și egalitatea între cetateni

Discuţiile din jurul articolului 4. au vizat menționarea expresă a **interzicerii discriminării** și extinderea criteriilor pentru care este interzisă discriminarea astfel încât să cuprindă o serie de criterii de discriminare importante în societatea contemporană. În argumentaţia Coaliţiei Anti-Discriminare, această modificare ar fi în concordanţă cu "**articolul 14 din CEDO** precum și cu articolul **1 din Protocolul Adițional 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului** care prevede *1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţa la o minoritate naţională, avere, naştere sau oricare altă situaţie.*"[56]

Formulare actuală Art.4	**Formulare modificată Art.4**
Art 4 (2) România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi, fără deosebire de rasă, de naţionalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenenţă politică, de avere sau de origine socială	**Art.4(2)** România este patria comuna și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi. Este interzisă orice discriminare bazată pe sex, culoare, naționalitate, origine etnică sau socială, trăsături genetice, limbă, credinţă sau religie, opinii politice sau de altă natură, proprietate, naștere, dizabilităţi, vârstă sau orientare sexuală[57]

Articolul 5 - Cetățenia

[55] O formulare diferita este oferita de Confl Univ. Dr Varga Atilla.
[56] Pentru argumentaţia extinsă vezi propunerea din Anexa A.
[57] Formularea este puţin diferită de cea propusă de Coaliţia AntiDiscriminare

A fost înaintată propunerea ca actualul text al articolului 5 să fie îmbogățit prin introducerea unui alineat 3 care să specifice că cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligații prevăzute de acestea. Propunerea este condiționată de eliminarea Aliniatului 1 al Art. 15, altminteri specificația va fi redundantă. Motivația pentru introducerea prevederii la nivelul acestui articol constă în faptul că toate specificațiile privind cetățenia ar trebui să se regăsească într-un articol coerent[58].

Articolul 6 - Dreptul la identitate

Discuţiile şi propunerile legate de dreptul la identitate au vizat extinderea formulărilor constituţionale pentru sublinierea acestuia ca un drept fundamental şi pentru îmbunătățirea protecției minorităților, inclusiv cele sexuale. Un alt set de propuneri au avut ca obiectiv modificarea alineatului 2 al acestui articol în sensul înlocuirii formulării ”persoanelor” cu ”cetățenii români” pentru a pune în evidență faptul că toți minoritarii sunt cetățeni români. Pe de altă parte, se dorește includerea aserțiunii potrivit căreia minoritățile naționale sunt părți constitutive ale statului român, acesta din urmă recunoscând oficial rolul major și contribuția fundamentală a minorităților naționale la evoluția provinciilor instorice ale României, în special aportul decisiv al minorităților maghiară și germană la dezvoltarea civilizației urbane și culturii materiale și spirituale din Transilvania. De asemenea, o propunerea a presupus menţionarea faptului că măsurile luate de Stat în vederea protejării dreptului la identitate a diferitelor minorităţi,respectă principiul nediscriminării majorităţii.

Formulare actuală Art. 6	**Formulare modificată Art.6**
(1) Statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase. **(2)** Măsurile de protecţie luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate şi de nediscriminare în raport cu ceilalţi cetăţeni români.	**(1)** Statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale <u>şi de alte tipuri</u> dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase. **(2)** Măsurile de protecţie luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale <u>şi de alte tipuri</u> trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate şi de nediscriminare în raport cu ceilalţi cetăţeni români.

Articolul 7 - Românii din străinatate

Problematica cetățenilor români din străinătate a devenit din ce în ce mai importantă în contextual creșterii semnificative a mobilității acestora. În cadrul dezbaterilor, a fost reiterată necesitatea introducerii obligației Statului român de a asigura condițiile pentru exprimarea dreptului la vot a cetățenilor români din străinătate. De asemenea, în cadrul acestui articol, propunerile primite de Forumul Constituțional cu privire la rolul cetățenilor români din străinătate în fixarea cvorumului reprezintă o reacție la criza constituțională ce a avut loc in cazul referendumului pentru demiterea Președintelui României, din august 2012.

În plus referitor la asigurarea dreptului de vot pentru românii din afara granițelor tării este adusă o completare comform căreia numărul acestora să fie luat în considerare la calcularea cvorumului.

[58] Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept.

Formulare actuală Art. 7	Formularea sugerată Art.7
Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor țării și acționează pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, cu respectarea legislației statului ai cărui cetățeni sunt.	Statul sprijină întărirea legăturilor cu romanii din afara frontierelor țării și acționează pentru păstrarea, dezvoltarea si exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice si religioase, cu respectarea legislației statului ai cărui cetățeni sunt. Statul asigură condițiile pentru exprimarea dreptului la vot pentru cetățenii români aflați în afara granițelor țării.[59]

Articolul 8 - Pluralismul si partidele politice

Problematica ameliorării pluralismului prin modificarea articolului 8 a apărut de câteva ori în cadrul dezbaterilor. Menționăm introducerea a două alineate, unul în care să se stipuleze faptul că în societatea românească, pluralismul este o condiție și o garanție a democrației, iar altul care să accentueze exprimarea voinței politice a cetățenilor, cu menționarea clară a femeilor și a bărbaților deopotrivă. De asemenea, fost primit un număr limitat de propuneri ce vizau interzicerea sponsorizării partidelor de către firme și eliminarea sintagmei ,,o garanţie" din formularea alineatului 1. Privitor la Art. 8 și Art.9 au fost înregistrate și propuneri de redefinire a conceptului de pluralism politic al societăți la realizarea căruia contribuie nu doar partidele politice, ci și celelalte forme de asociere voluntară. În acest spirit, recomandarea presupunea reorganizarea articolelor 8-9 ca articole distincte pentru fiecare dintre cele patru categorii de organizații: partide politice, sindicate, patronate, asociații profesionale și organizații non-guvernamentale și clarificarea rolului lor în conducerea statului.60 De asemenea, restructurarea ar trebui să clarifice mecanismele de colaborarea dintre sindicate, patronate, asociații profesionale și organizațiile non-guvernamentale în cadrul Consiliului Economic și Social, în temeiul legilor specifice.
Alături de propunerile de interzicere a sponsorizărilor, au fost primite propuneri care vizau adăugarea unui aliniat 3 care să prevadă interzicerea constituirii de partide politice pe criterii etnice.
Au existat dezbateri privind organizarea si rolul partidelor politice. In acest caz , este relevanta nu atat prevederea constitutionala ci ansamblul de acte normative si practici existente. Partidele politice sunt indispensabile intr-o democratie consolidata. Schimbarea Constitutiei poate oferi oportunitatea de a analiza si revizui legislatiea privind partidele politice, astfel incat partidele politice sa se bucure de increderea cetatenilor si sa poata constibuit la mentinerea unui climat politic democratic durabil. Comisia de la Venetia, partenera Forumului Constitutional a emis o serie de documente si recomandari pe aceasta tema[61].

Articolul 10 – Relaţii Internaţionale

[59] Comentarii Conf. Univ. dr. Silviu Gabriel Barbu şi Conf. Univ. Dr. Bogdan Ţonea: „Dreptul la vot este o formulare restrictivă. Se propune din considerente de claritate juridică, precum şi pentru a include totalitatea drepturilor politice, care vizează şi dreptul de a fi ales, formularea „exprimarea drepturilor politice". Această prevedere acoperă şi situaţia în care un cetăţean român aflat în străinătate ar dori să candideze în alegeri, nu numai să aleagă, prin urmare, reprezentanţele României ar avea aceleaşi obligaţii juridice ca în cazul dreptului de vot."
[60] Propunerea d-lui Dr. Ing. Nicolae Heredea.
[61] Code of good practice in the field of political parties, (CDL-AD(2009)021), Guidelines on political party regulation OSCE/ODIHR/Venice Commission, (CDL-AD(2010)024), Guidelines on prohibition and dissolution of political parties and analogous measures (CDL-INF(2000)1), the Guidelines and explanatory report on legislation on political parties: some specific issues (CDL-AD(2004)007), the Report on the participation of political parties in elections (CDL-AD(2006)025), the Report on the establishment, organisation and activities of political parties on the basis of the replies to the questionnaire on the establishment, organisation and activities of political parties (CDL-AD (2004).

Din partea unei organizații a Diasporei a fost primită o propunere privind eliminarea sintagmei ,,și pe celelalte norme" din cadrul formulării articolului deoarece face referire la un corp de norme care nu este clar definibil.

Formulare actuală Art. 10	**Formularea sugerată Art.10**
România întreţine şi dezvoltă relaţii paşnice cu toate statele şi, în acest cadru, relaţii de bună vecinătate, întemeiate pe principiile şi pe celelalte norme general admise ale dreptului internaţional.	România întreţine şi dezvoltă relaţii paşnice cu toate statele şi, în acest cadru, relaţii de bună vecinătate, întemeiate pe principiile general admise ale dreptului internaţional.

Articolul 11 – Dreptul internaţional şi Dreptul Intern

Au fost formulate două propuneri privind menționarea *bunei credințe* în îndeplinirea obligațiilor ce îi revin României ca urmare a ratificării unui tratat și privind principiul intrării în vigoare automată a tratatului odată cu ratificarea. Pe lângă aceste propuneri, a fostpropusă reunirea articolelor 11 şi 20 prin reunirea dispoziţiilor privind dreptul internaţional şi dreptul intern, şi a fost înaintată sugestia de a adăuga un aliniat nou , aliniatul 4, care să prevadă faptul că este de datoria statului român de a adapta legislația națională la cerințele care decurg din tratatele ratificate de Parlament în urma statutului României de stat membru NATO și UE.

Articolul 12 - Simboluri naţionale

Discuțiile din jurul articolul 12 au vizat în principal modificarea zilei naționale a României de la data de 1 decembrie la data de 10 mai. Motivarea acestei modificări a fost făcută pe baza simbolismului și a relevanței acestei zile, în data de 10 mai 1877 având loc Proclamația de Independență, care este asociată cu câștigarea libertății și a drepturilor. De asemenea, au existat o serie de propuneri care vizau modificarea stemei României, în acest sens prezentându-se diverse alternative. Tot la capitolul modificări se înscrie și propunerea de schimbare a imnului național cu unul cu text și muzică noi sub pretextele că actualul imn nu are decât valoare istorică, este modest din punct de vedere muzical și greu de interpretat mai ales de vocile bărbătești, iar prezența multor cuvinte arhaice înlesnește înțelegerea textului pentru mulți dintre români. Pe de altă parte, este propusă adăugarea unui aliniat nou care să prevadă faptul că însemnele, drapele și simbolurile fiecărei mari regiuni, ale fiecărui județ și ale fiecărei comune, decise de consiliile locale și teritoriale vor putea fi arborate liber inclusiv pe instituțiile publice ale statului, obligatoriu alături de cele ale României.

Articolul 13 – Limba oficială

Principala propunere pentru modificarea acestui articol privește introducerea unui alineat (2) care să specifice că ,,*în ariile în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere semnificativă, limba acestora se va considera limbă regională, în condițiile prevăzute de legea organică"*[62]. Argumentul din spatele acestei completări este aceea că o astfel de reglementare nu ar aduce atingere caracterului oficial al limbii române, ci ar contribui la promovarea principiului democrației și diversității culturale, fiind în concordanță cu *Carta Europeană a Limbilor Minoritare și Regionale*.

[62] Propunere formulată de Centrul de Resurse Juridice.

În acelaşi timp însă nu ar avea temei juridic introducerea unui astfel de alineat privind limba regională, întrucât, limba oficială *pe tot teritoriul statului român* este limba română şi acest aspect nu poate face obiectul revizuirii**.** În mod logic, regiunile, ca parte a statului se supun aceluiaşi principiu. O astfel de precedere că poate duce la apariţia unor interpretări juridice aberante, care pot genera discriminări tocmai pentru cealaltă parte, devenită minoritară din punct de vedere etnic[63].

7.3 Drepturile, libertăţile şi îndatoririle fundamentale

Articolul 15 – Universalitatea

Nu au existat dezbateri semnificative privind acest articol. Au fost primite 3 propuneri, două privind reformularea textului și una privind eliminarea alineatului (2). Propunerea de la articolul 5 este în concordanță cu ceea ce se propune privitor la acest articol care în formularea actuală nu dă seama de principiul afirmat în denumirea articolului ”Universalitatea” considerându-se ilogic ca într-un text privind universalitatea drepturilor omului să se facă referire la cetățeni și la aplicarea legii în timp, motiv pentru care se optează pentru formulări care să afirme faptul că toți oamenii se bucură de drepturi doar pentru că sunt oameni, că aceste drepturi sunt inalienabile și imprescriptibile.

Formulare actuală Art. 15	**Formularea sugerată Art.15**
România întreţine şi dezvoltă relaţii paşnice cu toate statele şi, în acest cadru, relaţii de bună vecinătate, întemeiate pe principiile şi pe celelalte norme general admise ale dreptului internaţional.	**(1)** Persoanele beneficiază de drepturile şi de libertăţile consacrate prin Constituţie şi prin alte legi şi au obligaţiile prevăzute de acestea. **(2)** Legea dispune numai pentru viitor, cu excepţia legii penale sau contravenţionale mai favorabile.

Articolul 15 (Articol Nou) - Neretroactivitatea Legilor

Univesrsitatea din Craiova, Facultatea de drept propune întărirea principiului neretroactivității legii în cazul legilor care restrând exercițiul drepturilor și al libertăților care se vor aplica doar pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.
Dl. Evgeny TANCHEV – Membru al Comisiei de la Veneţia şi fost preşedinte al Curţii Constituţionale din Bulgaria s-a pronunțat cu privire la acest principiu expunând o versiune mai precaută de aplicare a lui prin deciziile Curții Constituționale în materia Convenției Europene a Drepturilor Omului sau a altor convenții internaționale. Exemplu adus era cel al Curții constituționale din Germania sau a celei din Austria unde se poate decide ca o cauză să fie amânată pentru a nu produce presiune în societate.

ARTICOLUL 16 - Egalitatea în Drepturi

Referirile din cadrul dezbaterilor au vizat în general introducerea unor modificări prin care să se limiteze posibilitatea agentilor politici de a emite acte legislative și administrative care ar putea genera situații în care *de facto* anumite persoane se află deasupra legii. O astfel de modificare privește extinderea alineatului (2) după cum urmează: ”Nimeni nu este mai presus de lege. Parlamentul și Guvernul nu pot

[63] Opinie exprimată de Conf. Univ. Dr. Silviu Gabriel Barbu şi Conf. Univ. dr. Bogdan Ţonea.

emite legi care garantează drepturi suplimentare sau imunități anumitor categorii de cetățeni. Orice lege în acest sens va fi în favoarea tuturor cetățenilor, fără excepție". De asemenea,una din propuneri a vizat extinderea alineatului (1) pentru a face referire la categoriile față de care în practică ar exista discriminări în fața legii (minorităţile sexuale). Amintim și propunerile care au vizat alinierea textului Constituției cu actualul statul al României, aliniatul (4) urmând să fie redactat astfel : Cetăţenii Uniunii care îndeplinesc cerinţele legii organice au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în autorităţile administraţiei publice locale. Pe lângă acest aspect, în cazul aliniatului (1) se propune înlocuirea termenului "cetățenii" cu "persoanele".

Referirile din cadrul dezbaterilor au vizat în general introducerea unor modificări prin care să se limiteze posibilitatea actorilor politici de a emite acte legislative și administrative care ar putea genera situații în care *de facto* anumite persoane se află deasupra legii. O astfel de modificare privește extinderea alineatului (2) d pentru a explicita interdicţia de a elabora acte care conduc la această situaţie. De asemenea,una din propuneri a vizat extinderea alineatului (1) pentru a face referire la categoriile față de care în practică ar exista discriminări în fața legii (minorităţile sexuale).

Formulare actuală Art. 16	**Formulare sugerată Art. 16**
(2) Nimeni nu este mai presus de lege.	**(2)** Nimeni nu este mai presus de lege. Parlamentul și Guvernul nu pot emite legi, hotărări, decizii sau ordonanţe care garantează privilegii suplimentare sau imunități anumitor categorii de cetățeni

Articolele 17-20 - Cetatenii romani în strainatate, Cetatenii straini şi apatrizii, Extradarea şi expulzarea

Problematica cetățenilor români din străinătate, respectiv a cetățenilor străini din România, precum și problema expulzării și a extrădării sunt reglementate în textul constituțional la **Titlul II, Capitolul I**, Articolele 17-20.

Dispoziții cu privire la cetățenie se găsesc încă din Constituția de la 1866, document care are în vedere calitatea de român și de împământenire – adică de dobândirea cetățeniei. În Constituția de la 1938 este menționată cetățenia română, naționalitatea și naționalitatea română, iar în Constituțiile de după război se menționează numai cetățenia română[64]. Revizuirea constituțională din 2003 a vizat unele din articolele acestui Capitol. De exemplu, Articolului 19 i s-a introdus un nou alineat (1) în care se stipulează faptul că cetățenii români pot fi extrădați în baza convențiilor internaționale la care România este parte, totodată menționându-se și clauza de reciprocitate în acest sens. De asemenea, alineatul (2) al Articolului 20 se modifică în favoarea cetățenilor români, în cazul în care există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului. Dacă legile interne sau Constituția conțin dispoziții mai favorabile decât legile sau tratatele internaționale, atunci acestea vor prima.

În Articolul 2 al Convenției Europene asupra cetățeniei se precizează că: „cetățenie înseamnă legătura juridică dintre o persoană și un stat și nu indică originea etnică a persoanei." România, o dată cu ratificarea Convenției prin Legea 396/2002, a făcut anumite modificări cu privire la efectuarea serviciului militar, dobândirea și renunțarea la cetățenie și dubla cetățenie . Legea cetățeniei române Nr. 21/1991 republicată în 2010 în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 576/13. 08. 2010 respectă principiile Convenției

[64] Sinteză privind problematica cetățeniei, Autoritatea Electorală Permanentă, București, p. 2

Europene. Tratatul de la Maastricht, semnat la 7 februarie 1992 și intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993, adoptat de România în 2007, stipulează în Articolul 17 (fostul articol 8) că orice persoană având naționalitatea uneia dintre Statele Membre este cetățean al Uniunii Europene. Cetățenia europeană nu înlocuiește cetățenia națională, ci o completează prin adăugarea de noi drepturi: dreptul de liberă circulație și de stabilire în Statele Membre; dreptul de a beneficia pe teritoriul unui stat terț (stat care nu este membru al Uniunii Europene) de protecție consulară din partea autorităților diplomatice ale unui alt Stat Membru, în cazul în care statul din care provine nu are reprezentanță diplomatică sau consulară în statul terț respectiv; dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European și în cadrul alegerilor locale în statul de rezidență; dreptul de petiționare în Parlamentul European; dreptul de a depune, la Ombudsmanul European, o reclamație cu privire la funcționarea defectuoasă a instituțiilor comunitare.

Opiniile și propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituțional din 2013 au vizat trei direcții principale: (1)o abordare mai strânsă asupra cetățeniei europene și asupra garantării anumitor drepturi cetățenești a românilor din străinătate și a străinilor din România; (2) o desemnare mai clară a Tratatelor din care România face parte raportată la drepturile fundamentale ale omului; și (3) problematica dublei cetățenii. Propunerile enunţate privind această problematică au provenit de la cadre universitare, reprezentanți ai ONG-urilor și cetățenii români din Diaspora.

(1) Cetățenia europeană[65] – în cadrul Forumului Constituțional au avut loc mai multe discuții pe această temă, în special la dezbaterea"Cetățenia europeană vs. subsidiaritate", propunerile fiind pentru modificarea termenului de "interpretare" cu cel de "garantare" și aplicare a dispozițiilor constituționale cu privire la drepturile și libertățile cetățenilor în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte (**Art. 20**). De asemenea, propunerile în acest sens au privit menționarea calității de cetățean al Uniunii Europene (**Art. 17**), dar și stipularea îndatoririlor cetățenilor români plecați în străinătate față de cetățenii români rămași în țară. Referitor la străinii aflați în România, conform recomandărilor emise de Comisia de la Veneția prin *Codului de bune practici în materie de referendum* din data de 19 martie 2007, Cap. I Referendumul și patrimoniul electoral european, 1. 1.b. ii este recomandabil ca după o anumită perioadă de rezidență, străinilor să li se permită să voteze la un referendum pe plan local.

(2) Tratatele internaționale cu privire la drepturile fundamentale ale omului se regăsesc în propunerile primite pentru **Articolul 18**, legat de protecția generală a persoanelor și a averilor garantată de Constituție și de alte legi pentru cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România. Se propune menționarea tratatelor internaționale, precum Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană și Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene[66].

(3) Problematica dublei cetățenii a primit în general critici de la participații în cadrul dezbaterilor Forumului. Aceasta se regăsește în **Articolul 5**, alin. 1 din Constituție și în Legea nr. 21/1991 republicata in 2010 în Monitorul Oficial, Partea I nr. 576 din 13 august 2010. În acest sens, Articolul 18 a făcut obiectul unor propuneri de restrângere ce țin de accesul la posturi publice de conducere a persoanelor cu dublă cetățenie.

---

[66] În ceea ce privește dreptul de azil ce se regăsește în Art. 18, alin. 2 trebuie să menționăm că în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, Articolul 18 stipulează că " Dreptul de azil este garantat cu respectarea normelor prevăzute de Convenția de la Geneva din 28 iulie 1951 și de Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților și în conformitate cu Tratatul privind Uniunea Europeană și cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumite în continuare „tratatele").

Formularea actuală	Formularea modificată
ARTICOLUL 17 Cetățenii români în străinătate Cetățenii români se bucură în străinătate de protecția statului român și trebuie să-și îndeplinească obligațiile, cu excepția acelora ce nu sunt compatibile cu absența lor din țară.	ARTICOLUL 17 Cetățenii români în străinătate Cetățenii români se bucură în străinătate de protecția statului român **conferită de calitatea de cetățean al României și al Uniunii Europene**și trebuie să-și îndeplinească obligațiile **față de statul român și față de cetățenii români**, cu excepția acelora ce nu sunt compatibile cu absența lor din țară.
ARTICOLUL 18 Cetățenii străini și apatrizii (1) Cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi. (2) Dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor și a convențiilor internaționale la care România este parte.	ARTICOLUL 18 Cetățenii străini și apatrizii (1) Cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție, **tratate și de către convențiile internaționale la care România este parte, precum** și de alte legi **organice**. (2) Dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor și a convențiilor internaționale la care România este parte.
ARTICOLUL 20 Tratatele internaționale privind drepturile omului (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele șl cu celelalte tratate la care România este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.	ARTICOLUL 20 Tratatele internaționale privind drepturile omului (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi **garantate** și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele șl cu celelalte tratate la care România este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

Articolul 21 - Accesul liber la justiție

Principala propunere pentru modificare acestui articol priveste înlocuire sintagmei „rezonabil" de la actualul alin.3 cu „optim si previzibil", asa cum apare și în noul Cod de procedură civilă. De asemenea, în aceeași direcție, a fost propusă introducerea obligativității ca Cetățenii care au formulat plângeri privind ilegalități și abuzuri vor fi informați periodic privind stadiul investigațiilor. O propunerea mai extinsă de revizuire a acestui articol formulată de Universitatea din Craiova, Facultatea de drept se regăsește în Anexa B (p 58). De asemenea, a fost propusă introducerea unei corelaţii între veniturile persoanelor şi taxa de timbru care li se aplică.

Formulare actuală Art. 21	Formulare modificată Art. 21
(3) Partile au dreptul la un proces echitabil si la solutionarea cauzelor intr-un termen rezonabil.	(3) Parţile au dreptul la un proces echitabil şi la soluţionarea cauzelor într-un termen optim şi previzibil. Procesul trebuie să se desfăşoare în raport cu cadrul legal clar şi previzibil de la începutul procesului (4) în tot cursul procesului penal trebuie respectat

	principiul egalității armelor între apărare și acuzare. [67] (5) Cetățenii care au formulat plângeri privind ilegalități și abuzuri vor fi informați periodic privind stadiul investigațiilor ce îi privesc.

Articolul 22 – Dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică

În scopul adaptării Constituției României la Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, se recomandă modificarea denumirii Articolului 22 – Demnitatea umană, dreptul la viata și la integritate fizica si psihica. Formularea principiului ar trebui să fie identică cu cea din *Cartă.*

Formulare actuală Art. 22	Formulare sugerată pentru Art. 22
(1) Dreptul la viata, precum si dreptul la integritate fizica si psihica ale persoanei sunt garantate. **(2)** Nimeni nu poate fi supus torturii si nici unui fel de pedeapsa sau de tratament inuman ori degradant. **(3)** Pedeapsa cu moartea este interzisa.	**Demnitatea umană, dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică** (1) Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată. **(2)** Dreptul la viata, precum si dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate. **(3)** Nimeni nu poate fi supus torturii si niciunui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant. **(4)** Pedeapsa cu moartea este interzisă.

Articolul 23 - Libertatea individuală

În contextul interesului foarte mare faţă de introducerea unor garanţii constituţionale mult mai puternice pentru respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale, clarificarea limitelor în care pot acţiona instituţiile coercitive ale Statului a primit o mare atenţie, în special cele legate de reţinere, arestare şi procedura conducerii administrative.

Retinerea

S-au conturat doua opinii în ceea ce priveste reținerea unei persoane: păstrarea termenului actual de 24 de ore sau mărirea acestuia la 48 sau 72 de ore.

- *Opinia 1:* Cei care sustin marirea duratei reținerii au ca și argument fortarea judecării propunerii de arestare preventiva fără studierea temeinică de către judecător a dosarului, fără pregatirea corespunzatoare a apărării, inclusiv pe timpul nopții (altminteri expiră termenul de 24 de ore):

(3) Retinerea nu poate depasi 72 de ore.

- *Opinia 2*: retinerea unei persoane este o masura privativa de libertate, care ar trebui dispusă numai de judecator, in sensul art.6 din Conventie. Se doreste mentinerea duratei de 24 de ore si coroborarea acesteia cu modificarile aduse Codului de procedura penala, in sensul aplicarii jurisdictiei judecatorului de drepturi si libertati:

(3) Retinerea nu poate depasi 24 de ore si poate fi dispusa numai de judecator.

[67] Propunere din unui colectiv din partea Univ Craiova, Facultatea de Drept

O posibila solutie ar fi pastrarea termenului de 24 de ore fara a face trimitere la autoritatea judiciara competenta. **Marirea duratei de la 24 de ore la 72 de ore este excesiva.** În practică, folosirea procedurii de reținere de către procurori a fost de multe ori percepută în spațiul public ca o măsura abuzivă, mai ales în cazul unor situatii în care presupusele fapte penale s-au petrecut cu mult timp în urmă. In ceea ce priveste studierea dosarului, a se vedea propunerea de la art.23 (4). In ceea ce priveste autoritatea judiciara competenta in a lua masura retinerii, acest lucru depinde foarte mult de statutul procurorului. Daca acesta va fi independent, asemenea judecatorului, nu ar mai fi necesara trimiterea la judecator ci s-ar valorifica astfel noul statut. Daca, dimpotriva, statutul lui va fi modificat, in sensul cresterii subordonarii ierarhice, atunci ar fi posibila trimiterea la judecator. În momentul de față articolul 23 nu face o distincție clară între organele de cercetare penală - în prezent polițiștii au competenta de a dispune retinerea, deși ei fac parte din Puterea Executiva in mod clar, in timp ce procurorii au alt statut constitutional, iar retinerea trebuie să poată fi dispusă doar de procuror.

O altă opinie este ca retinerea să nu depăşească 24 de ore, dar să fie dispusă de un magistrat. Argumentele cele mai importante sunt legate ***de gravitatea măsurii, întrucât este o măsură invazivă***, care ***crează traume în situaţia în care se dispune nejustificat***, putând avea consecinţe judiciare deosebite. În contextul actual, al tratatelor internaţionale de extrădare, al procedurilor de lucru prin Birourile Naţionale Interpol şi Europol, teama că, dacă un potenţial făptuitor nu este reţinut, acesta dispare, nu mai este justificată. Un alt argument este acela al ***dozării mijloacelor de instrumentare a cauzelor, prin forţarea anchetatorilor să utilizeze probe obţinute în mod independent şi nu sub presiunea arestului***. De altfel, toate declaraţiile obţinute în aceste condiţii sunt potenţial viciate, întrucât există prezumpţia că pot fi obţinute prin constrângere psihică, – 3 zile în arest, fiind o perioadă destul de lungă şi generatoare de urmări pentru psihicul uman. De altfel, nici înainte de 1989 reţinerea nu dura mai mult de 24 de ore (art. 31 din Constituţia din 1965). Argumentul că astfel s-ar asigura o mai bună apărare *este unul aparent* întrucât, ancheta trebuie să urmărească probarea faptei prin probe obiective şi independente şi nu obţinerea informaţiilor de la persoana arestată[68].

Arestarea

Propunerea se întemeiază pe faptul că arestarea preventivă este o privare de liberatate a persoanei, ca aceasta trebuie sa fie o masura exceptionala si ca ar trebui sa fie dispusa de catre instanta competenta sa judece cauza in fond, după o analiză temeinică:

Formulare actuală Art. 23	**Formulare modificată Art. 23**
(4) Arestarea preventiva se dispune de judecator si numai in cursul procesului penal.	(4) Arestarea preventiva se dispune de instanta de judecata competenta si numai in cursul procesului penal. In cursul urmaririi penale, propunerea de arestare preventiva se judeca de un complet colegial.

Propunerea este fezabila prin precizarea instantei competente intrucat in forma noului Cod de procedura penala competenta apartine fie instantei de fond, fie instantei de circumscriptie a parchetului solicitant.

Conducerea administrativă

S-a propus introducerea in Constitutie a institutiei „conducerii adminstrative" pe care o opereaza Politia, pentru a-i da garantiile pe care le au persoanele retinute sau arestate. O alta opinie a fost contrara in sensul ca, odata introdusa in Constitutie o asemenea institutie, este foarte dificil a mai indrepta ceva

[68] Opinie exprimată de Conf. Univ. Dr. Silviu Gabriel Barbu şi Conf. Univ. Dr. Bogdan Ţonea.

ulterior si ca, pe de alta parte, ar trebui operate modificarile necesare in sediul materiei, respectiv Legea 218/2002 privind organizarea si functionarea Politiei Romane. Propunerea de introducere a „conducerii adminstrative": *(8) Celui condus administrativ, reţinut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştinţă, în limba pe care o înţelege, motivele conducerii adminstrative, ale reţinerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu.*

Formulare actuală Art. 23	Formulare modificată Art. 23[69]
(8) Ceui retinut sau arestat i se aduc indata la cunostinta, in limba pe care o intelege, motivele retinerii sau ale arestarii, iar invinuirea, in cel mai scurt termen; invinuirea se aduce la cunostinta numai in prezenta unui avocat, ales sau numit din oficiu.	*(8) Celui condus administrativ, reţinut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştinţă, în limba pe care o înţelege, motivele conducerii adminstrative, ale reţinerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu.*

Articolul 24 - Dreptul la apărare

S-a propus completarea art.24, alin. 2 cu precizarea dreptului partii de a dispune de timpul si inlesnirile necesare pregatirii apararii:

Formulare actuală Art. 24	**Formulare modificată Art. 24**
(2) In tot cursul procesului, partile au dreptul sa fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.	(2) *In tot cursul procesului, părțile au dreptul sa fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu si de a dispune de timpul si înlesnirile necesare pentru pregătirea apărării.* [70].

Articolul 25 – Libera circulație

A fost propusă modificarea articolului 25, alineatul (1) cu textul ,,*Dreptul la liberă circulație, în țară și în străinătate, este garantat. Numai prin hotărâre judecătorească împotriva acelor persoane care sunt eliberate condiționat se pot stabili condiții de exercitare sau de restricționare a acestui drept*"[71]. Motivarea acestei modificări este aceea că legea nu poate restricționa drepturile universale ale cetățenilor, dar își poate exercita puterea doar în cazuri particulare, pe baza unei decizii judecătorești.

Articolul 26 - Viaţa intimă, familială şi privată

Intimitatea vieţii familiale şi private este o noţiune care a evoluat în timp şi care, în practică, apără în primul rând persoanele publice. În general, deşi la nivel principial statele democratice încearcă să apere viaţa intimă, există şi părerea contrară – cu referire specială la demnitari – şi anume că, o dată cu atribuţiile determinate de o demnitate publică vin şi anumite responsabilităţi şi aspecte mai puţin plăcute. Unul dintre acestea fiind limitarea drastică a intimităţii vieţii private. În ceea ce priveşte protecţia vieţii private a persoanelor obişnuite, aceasta este mai strict apărată, dar şi mai puţin atacată. În ultimii ani,

[69] Georgiana Iorgulescu, Centrul de Resurse Juridice.
[70] APADOR-CH.
[71] Propunere formulată de ong-ul INFANCY MARTA. Formularea este similară şi celei înaintate de Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept.

dezvoltarea unor metode noi de ascultare și interceptare a canalelor de comunicare și dezvoltarea unor tehnici de verificare a tuturor acestor canale, cu justificarea apărării împotriva amenințării de natură teroristă a condus la o intruziune agresivă în spațiul comunicării dintre persoane. În acest context sunt necesare o serie de garnații suplimentare cu privire la păstrarea unui spațiu privat protejat[72]. Dar nu numai spațiul privat trebuie protejat, ci și membrii familiei. În acest sens, a fost propusă adăugarea la alineatul (1) următoarea formulare: Autorităţile publice respectă şi ocrotesc viaţa intimă, familială şi privată și **protejează membrii familiei de abuzuri și violențe**.

De asemenea, în cadrul dezbaterilor a fost propusă introducerea unui alineat suplimentar care sa garanteze informarea persoanei în ceea ce priveste orice masura de supraveghere dispusa, dreptul subsecvent al acesteia de a cere repararea unor potentiale abuzuri, precum si a unui termen maxim de a aduce la cunostinta persoanei supravegheate acest fapt.

În aceiaşi direcţie, ar fi utilă eliminarea sintagmei *bunele moravuri* întrucât este anacronică şi poate permiteinterpretări abuzive din partea autorităţilor

Nu în ultimul rând, problematica protecţiei datelor personale, este prevăzută în mod expres în *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene*, ca obligaţie a instituţiilor statului dar şi a actorilor privaţi este strâns legată de acest aspect. În acest sens se poate modifica alineatul (1) pentru introducerea obligaţiei autorităţilor de a întreprinde măsuri privind protejarea datelor personale. Formulările propuse urmează îndeaproepe textul propus în Cartă.

Formulare actuală Art. 26	**Formulare modificată Art. 26**
ARTICOLUL 26 - Viata intima, familiala si privata **(1)** Autoritatile publice respecta si ocrotesc viata intima, familiala si privata. **(2)** Persoana fizica are dreptul sa dispuna de ea insasi, daca nu incalca drepturile si libertatile altora, ordinea publica sau bunele moravuri.	**ARTICOLUL 26 - Viata intimă, familială, privată *şi datele cu caracter personal*** (1)Autoritatile publice au obligaţia de a respecta si ocroti viata intima, familiala si privata. **(2)** Persoana fizica are dreptul sa dispuna de ea insasi, daca nu incalca drepturile si libertatile altora, sau ordinea publica. (3) Dreptul persoanelor la protecția datelor cu caracter personal care le privesc este garantat. *Autoritatile publice au obligaţia de a întreprinde măsuri de protejare a datelor personale a cetăţenilor români.* *(4) Datele personale trebuie tratate în mod corect, în scopurile precizate și pe baza consimțământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege. Persoanele au dreptul de acces la datele colectate care o privesc, precum și dreptul de a obține rectificarea acestora.* *(5) Respectarea acestor norme se supune controlului unei autorități independente.* *(6) Orice măsura de supraveghere a unei persoane trebuie adusa la cunoștința acesteia in cel mult 90/180 de zile de la data încetării.*

Articolul 27 - Inviolabilitatea domiciliului

[72] Au fost înaintate propuneri de modificare a acestui articol și de Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept.

În aceeaşi direcţie au existat propuneri de modificare a articolului 27, prin precizarea instantei competente sa se pronunte asupra cererii de perchezitie, ca fiind instanta competenta sa judece in fond. Principalul argument, tine de faptul că dispunerea percheziţiei de către tipul de instanță căreia i-ar reveni competenţa judecăţii în fond constituie o garanţie suplimentară a inviolabilităţii domiciliului.[73]

Formulare actuală Art. 27	Formulare modificată Art. 27
(3) Perchezitia se dispune de judecator si se efectueaza in conditiile si in formele prevazute de lege.	(3) Percheziţia se dispune de instanţele de judecată competente şi se efectuează în condiţiile şi în formele prevăzute de lege.

Articolul 28 - Secretul corespondenţei

Pe parcursul dezbaterilor din cadrul Forumului Constituțional a fost reiterat argumentul că actualele prevederi constituționale nu reprezintă o protecție reală în fața tendinței autorităților, dar și a unor organisme private, de a folosi tehnici moderne de interceptare a canalelor de comunicații. Gravitatea situației este reliefată și de faptul că la nivelul mediului economic și financiar se resimte o profundă neîncredere vis-a - vis de felul în care informațiile obținute de serviciile speciale sunt folosite. De aceea, chiar dacă în mod normal în textul constituțional nu ar trebui prevăzute detalii speciale, dincolo de reglementarea de principiu, situația contemporană impune adoptarea unor prevederi mai detaliate. În acest spirit, se se pot adopta trei noi alineate in sensul sporirii garantiilor aduse cetatenilor, precizandu-se ca in prezent autorizatiile de interceptare a convorbirilor si comunicaţiilor se emit de catre presedintele instantei sau judecatorul desemnat de acesta, iar nu de un complet de judecata desemnat aleatoriu, ceea ce poate crea suspiciuni. Opinia este că exista o practica raspandita a autorizarii interceptarilor in faza actelor premergatoare, desi exista o decizie a Curtii Constitutionale care in considerente impune cerinta urmaririi penale. Nu în ultimul rând, au existat opinii pentru stabilirea unor limite mai stricte legate de procedura și a perioada în care autoritățile statului pot folosi date personale pe durata procedurilor juridice. Nu în ultimul rând, toate aceste prevederi, ar trebui întărite prin prevederea, la nivelul textului constituţional, a obligativităţii instituirii unor sancţiuni pentru nerespectare de către autorităţi sau alte organisme, consolidare garanţii existente, specificare situaţii speciale când pot exista ingerinţe.

Formulare actuală Art. 28	Formulare modificată Art. 28
Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri postale, al convorbirilor telefonice si al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.	(1) Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri postale, al convorbirilor telefonice si al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil. (2) Interceptarea si inregistrarea convorbirilor sau comunicarilor efectuate prin telefon ori alt mijloc electronic de comunicare, inregistrarea in mediul ambiental, localizarea sau urmarirea prin GPS prin alte mijloace electronice de supraveghere, inregistrarea de imagini, obtinerea listei convorbirilor telefonice ori alte asemenea tehnici indicate in lege se dispune de instanta de judecata competenta. (3) In caz de urgenta, cand intarzierea obtinerii autorizarii prevazute la alin.(2) ar aduce grave prejudicii activitatii de urmarire penala, procurorul care efectueaza sau supravegheaza urmarirea penala poate dispune, cu titlu provizoriu, prin ordonanta motivata, luarea uneia dintre aceste masuri pe o perioada de cel mult 48 de ore. (4) In termen de 24 de ore de la expirarea termenului

[73] Propunere Dan Lupascu si Horatiu Dumbrava

	prevazut la alin.(3), procurorul se adreseaza instantei competente care decide asupra masurii dispuse de procuror. (5) Sancţiunile pentru instituţiile publice sau private şi persoanele care nu respectă prevederile de la alineatele (1)-(4) sunt prevăzute prin lege organică.

Articolul 29 - Libertatea constiinței

Problematica rolului credinței, al rolului cultelor, a educației religioase și a relației cu Statul a reprezentat una din temele care a suscitat poziții opuse pe acest subiect. Pe de o parte, susținătorii precizării clare a caracterului laic al statului au accentuat nevoia separarii financiare dintre Stat și culte, precum și precizarea caracterului opțional al educației religioase, impunerea unei educații neutre privind religia sau chiar eliminnarea ei din școlile publice (urmând a fi organizată de către culte cu resurse financiare proprii). Pe de altă parte, propunerile venite din partea reprezentanților unor culte și a unor ONG-uri asociate au pus accent pe nevoia menținerii sprijinului din partea statului și a organizării continue a unei educații religioase. Trebuie subliniat faptul că, în continuarea existenței unei susțineri financiare pentru culte și organizarea educației religioase în școlile publice nu implică lipsa de laicitate a Statului român. Nu în ultimul rând, trebuie menționat faptul că într-o Constituţie se afirmă principii juridice şi nu instrumente operationale de management public. Întrucât acesta este unul din punctele cele mai polarizante ale dezbaterilor din cadrul Forumului Constituțional prezentam propunerile pe această temă în anexe.[74] Pe de altă parte, din cadrul propunerii formulate de un număr de 33 de organizații există o prezentăm următoarele propuneri care au scopul de clarificare a unor aspecte importante. Modificarea propusă a alineatului 4 lărgește sfera de aplicare la toate interacțiunile sociale și nu doar la cele dintre culte, îmbunătățind astfel cadrul de apărare a libertății de conștiință. Este o ajustare necesară pentru că, în lumea modernă, acțiunile de învrăjbire religioasă sunt adesea inițiate nu de culte, și nici măcar de grupuri sau persoane susținute de acestea, ci de terțe grupuri sau persoane care în mod abuziv se revendică de la un curent religios sau altul. În ceea ce privește asistența religioasă în anumite situații, modificarea propusa a alinetaului 5 întărește dreptul indivizilor prin obligația statului nu doar de a înlesni, ci chiar de a asigura astfel de servicii. Este corectată forma de plural a cuvântului „azil", conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române. Modificarea propusă a alineatului 6 introduce un principiu extrem de important, care a fost formulat în tratatele internaționale ulterior scrierii Constituției: interesul superior al copilului. Prin această formulare se urmărește împiedicarea unor eventuale acțiuni ale părinților sau tutorilor care să facă rău copilului, prevalându-se de libertatea de conștiință.

Formulare actuală Art. 29	**Formulare modificată Art. 29**
(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.	(4) Sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.
(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.	(5^1) Statul asigură accesul la asistență religioasă în armată, în spitale, în penitenciare, în *aziluri* și în orfelinate, conform legii.
(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.	(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine, *în conformitate cu principiul interesului superior al copilului.*

Articolul 30 - Libertatea de exprimare

[74] O poziție elaborată a fost formulată de **Articolul 29** și semnată de un număr de 34 de organizații și poate fi găsită în Anexa B.

Problematica asigurării unui cadrul constituțional adecvat care să poată oferi instrumente de blocare a orcărei tentative sau tentații de a crea mecanisme directe sau indirecte de limitare a libertății de exprimare a fost o temă de discuție importantă în 1991, 2002-2003 dar și în discuțiile din ultimii ani cu privire la o nouă potențială revizuire a Constituției României. Pe de altă parte, tensiunea permanentă între principiul libertății de exprimare și nevoia protejării altor drepturi și libertăți personale cum ar fi demnitatea umană, prezumția de nevinovăție, protecția intimității, protecția minorilor a condus la discuții permanente cu privire la mecanismele prin care libertatea de exprimare poate fi reglementata, evitând totuși abuzurile. Nu în ultimul rând, în cadrul dezbaterilor din cadrul Forumului Constituțional au fost ridicate o serie de probleme cu privire la limitarea libertății de exprimare pentru denigrarea simbolurilor naționale, poporului, națiunii (vezi Articolul 12).

Chiar dacă în practică actualele formulări Constituționale nu au generat probleme semnificative, fiind enunțate la nivel de principiu, au existat o serie de propuneri pentru detalierea acestui articol. O coaliție formată din 32 de organizații ale societății civile a trimis o propunere pentru modificarea articolelor 30 în direcția clarificării suplimentare a condițiilor prin care se realizează dreptul la exprimare. Aceste modificari nu ar afecta în mod semnificativ spiritul formulărilor realizate în 1991 însă ar fi necesare datorită evoluțiilor tehnologice din ultimele două decenii și a schimbării unor caracteristici importante ale mijloacelor de comunicare în masa odată cu dezvoltarea internetului. Adăugăm acestor propuneri o mențiune a urii de gen, problematică prezentă din ce în ce mai mult în spațiul public românescu.

Formulare actuală Art. 30	**Formulare modificată Art. 30**

(1) Libertatea de exprimare a gandurilor, a opiniilor sau a credintelor si libertatea creatiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare in public, sunt inviolabile. **(2)** Cenzura de orice fel este interzisa. **(3)** Libertatea presei implica si libertatea de a infiinta publicatii. **(4)** Nici o publicatie nu poate fi suprimata. **(5)** Legea poate impune mijloacelor de comunicare in masa obligatia de a face publica sursa finantarii. **(6)** Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viata particulara a persoanei si nici dreptul la propria imagine. **(7)** Sunt interzise de lege defaimarea tarii si a natiunii, indemnul la razboi de agresiune, la ura nationala, rasiala, de clasa sau religioasa, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenta publica, precum si manifestarile obscene, contrare bunelor moravuri. **(8)** Raspunderea civila pentru informatia sau pentru creatia adusa la cunostinta publica revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestarii artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, in conditiile legii. Delictele de presa se stabilesc prin lege	1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. (2)*Statul garantează libertatea, independența și pluralismul mijloacelor de comunicare în masă.* Cenzura de orice fel este interzisă. (3) Libertatea de exprimare implică şi libertatea de a înființa *mijloace de comunicare în masă.* *(4) Niciun mijloc de comunicare nu poate fi suspendat sau suprimat.* *(5) Mijloacele de comunicare în masă au obligatia de a declara public sursele finanţării şi structura acţionariatului. Procedura declarării se stabileşte prin lege.* (6) Exercitarea acestor libertăţi poate fi supusă unor formalităţi, condiţii, restrângeri sau sancţiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea naţională, integritatea teritorială sau siguranţa publică, apărarea ordinii şi prevenirea infracţiunilor, protecţia sănătăţii sau a moralei, protecţia reputaţiei sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informaţii confidenţiale sau pentru a garanta autoritatea şi imparţialitatea puterii judecătoreşti. (7) Sunt interzise de lege defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, *de gen,* rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenţă publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri. (8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine, *după caz, autorului, celui care exercită răspunderea editorială sau mijlocului de comunicare în masă, în condițiile legii.*

Articolul 31 - Dreptul la informație

Principiul transparentei instituționale – reprezintă una din temele apărute în multe din dezbateri în contextul nemultumirii cetățenilor față de opacitatea și ineficiența multor instituții centrale și locale din România. Introducerea acestui principiu la nivelul textului constituțional ar trebui sa influențeze modalitatea în care sunt gândite reformele instituționale din anii următori . Au existat o serie de sugestii privind introducerea unor referințe la principiile ***bunei guvernări*** (așa cum sunt ele definite de Națiunile Unite). O propunere extinsă a fost formulată de Centrul pentru Jurnalism Independent în numele unei coaliţii formată din 32 de ONG-uri. Trebuie subliniat faptul că în cadrul discuţiilor cu experţii Comisiei de la Veneţia a fost menţionată necesitatea menţinerii unor prevederi care să fie rezonabile tinând cont de implicaţiile logistice de a oferi informaţii publice în permanenţă. Pe de altă parte, dacă principiul transparentizarii este integrat in modul in care institutiile publice produc si sistematizeaza informatiile, majoritatea informatiilor de interes public pot fi produse in mod automat, ca urmare a activitatilor curente. Chiar daca la nivelul textului Constitutional nu sunt necesare detalii suplimentare, o mai buna conturare a principiului transparentei insitutionale poate genera efecte sistemice pe termen imediat, mediu și lung. Trebuie menționat că din discuțiile cu experții Comisiei de la Veneția a reieșit sugestia de a

ca reformularea articolului să țină cont de fezabilitatea administrativă a extinderii principiului transparentizării

Formulare actuală Art.31	**Formulare modificată Art.31 – varianta 1**	**Formulare modificată Art.31 – varianta 2**
(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informatie de interes public nu poate fi ingradit. **(2)** Autoritatile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate sa asigure informarea corecta a cetatenilor asupra treburilor publice si asupra problemelor de interes personal. **(3)** Dreptul la informatie nu trebuie sa prejudicieze masurile de protectie a tinerilor sau securitatea nationala. **(4)** Mijloacele de informare in masa, publice si private, sunt obligate sa asigure informarea corecta a opiniei publice. **(5)** Serviciile publice de radio si de televiziune sunt autonome. Ele trebuie sa garanteze grupurilor sociale si politice importante exercitarea dreptului la antena. Organizarea acestor servicii si controlul parlamentar asupra activitatii lor se reglementeaza prin lege organica.	(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public este garantat. Orice persoană poate primi și distribui informații fără ingerința autorităților publice. (2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă și promptă a persoanelor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal, la cerere sau din oficiu. (3) Orice restrângere a dreptului de a accesa informații de interes public trebuie să fie de strictă interpretare, prevăzută de lege și necesară într-o societate democratică[75]. (4) Mijloacele de comunicare în masă, publice și private, sunt obligate să asigure informarea corectă a publicului. (5) Serviciile publice de radio și de televiziune şi agenția națională de presă[76] sunt autonome. Ele trebuie să garanteze tuturor grupurilor sociale și politice acces la antenă. Organizarea acestor servicii și controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică.	(1)Accesul persoanelor la informaţii de interes public este garantat (5) Serviciile publice de radio, televiziune şi agenţia naţională de ştiri sunt autonome. Ele trebuie să garanteze tuturor grupurilor sociale și politice acces la antenă. Organizarea acestor servicii și controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică.

O alta propunere a venit din partea Coalitiei de Mediu, a Coalitiei Natura 2000 si a Federatiei Nationale pentru Protectia Animalelor si vizeaza completarea titlului articolului prin adaugarea "si la participarea la luarea deciziilor" si introducerea unui alineat 6. Această propunere este justificată în felul următor**:** „Având în vedere importanta crescândă a participării publice la luarea deciziilor, prin modalităţi suplimentare celor clasice indirecte prin alegeri, referendum şi exercitarea dreptului de petiţionare şi de acces la justiţie, dat fiind faptul că premisa în acest sens - accesul la informaţiile de interes public - este consacrat constituţional de peste două decenii şi reglementat legal de peste un deceniu, în general, precum şi în legislaţii sectoriale, ca cea de mediu, de urbanism şi funciară, şi că participarea publică la luarea deciziilor în general este reglementată legal de un deceniu, prin Legea 52 / 2003, iar în unele sectoare, cum este cel de mediu, chiar de mai demult (prin ratificarea Convenţiei de la Aarhus prin Legea 86 / 2000), dar nu este consacrată încă şi constituţional."

[75] Din discutiile cu experţii Comisiei de la Veneţia, ar fi bine ca acest paragraf să fie ultimul în cadrul articolului, astfel încât să fie clar că "restringerile" se aplica unitar şi prevederilor referitare la mediile publice.
[76] Primatul Gintei.

Formulare actuală Art. 31	Formulare modificată Art. 31
ARTICOLUL 31 - Dreptul la informatie (1)..(5) Identic	ARTICOLUL 31: Dreptul la informație *şi de participare la luarea deciziilor* (1)..(5) Identic (6) Orice persoană are dreptul să participe la elaborarea deciziilor publice in mod direct sau prin intermediul organizatiilor neguvernamentale / formelor asociative recunoscute de lege.

Mai menționăm și propunerile Grupului de lucru: ”Societatea civilă – o voce puternică în procesul de revizuire a Constituției României”, formată din Centrul de Resurse pentru participare publică – CeRe, Asociaţia Naţională a Birourilor de Consiliere pentru Cetăţeni – ANBCC, Asociaţia Romano BoutiQ, Asociaţia ActiveWatch – Agenţia de Monitorizare a Presei (AW – AMP) cu privire la alineatele (1) – (4).

Formulare actuală Art. 31	Formulare modificată Art. 31
(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit. **(2)** Autorităţile publice, potrivit competenţelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal. **(3)** Dreptul la informaţie nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecţie a tinerilor sau securitatea naţională. **(4)** Mijloacele de informare în masă, publice şi private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice. **(5)** Serviciile publice de radio şi de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze grupurilor sociale şi politice importante exercitarea dreptului la antenă. Organizarea acestor servicii şi controlul parlamentar asupra activităţii lor se reglementează prin lege organică.	1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit. *Orice persoană poate primi şi distribui informaţii fără ingerinţa autorităţilor publice.* (2) Autorităţile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corecta şi *consultarea* cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal. *Informaţiile privind treburile publice se publica gratuit în cel mai uşor prelucrabil format ori suport, indiferent de modul de exprimare.* *(2^1) Informaţiile referitoare la veniturile şi cheltuielile autorităţilor şi instituţiilor publice se publică, din oficiu, într-un format care permite identificarea unică a fiecărei informaţii.* *(3) Orice restrângere a dreptul de a accesa informaţii de interes public trebuie să fie de strictă interpretare, prevăzută de lege şi necesară într-o societate democratică. În exercitarea atribuţiilor de serviciu, Avocatul poporului şi magistraţii au acces la toate informaţiile deţinute de autorităţile şi instituţiile publice, indiferent de nivelul lor de clasificare.*[77] (4) Mijloacele de informare în masă, publice şi private, sunt obligate să asigure informarea corectă a *publicului.* (5) Serviciile publice de radio şi de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze tuturor grupurilor sociale şi politice acces la antenă. Organizarea acestor servicii şi controlul parlamentar asupra activităţii lor se reglementează prin lege organică.

<u>Articolul 32 - Dreptul la învăţătură</u>

Discuția despre potențialele modificări ale formulării acestui drept au fost aduse în atenția participanților la dezbateri de reprezentații unei largi coaliții de ONG-uri și au privit extinderea formulărilor din cadrul articolului. De asemenea, **s**-a propus introducerea sintagmei ecologica in completarea altor tipuri de

[77]Adăugire în urma discuţiilor din 16 mai; sugestie făcută de http://semanticu.wordpress.com/, http://apador.org/ şi http://crj.ro/

educatie[78]. Justificare: “Nominalizarea concretă a unor arii specifice care trebuie acoperite de sectorul formal de educaţie la nivel educaţional este necesară pentru a se asigura că nu vor rămâne în afara curriculelor domenii importante precum educaţia ecologică, ce a fost doar cu caracter opţional sau tratată superficial sau inadecvat. Asigurarea educaţiei în aceste domenii prin sistemul de învăţământ presupune educaţia şi responsabilizarea generaţiilor următoare, aceasta fiind o premiză a unei dezvoltări durabile a societăţii”.

Opiniile exprimate de reprezentanții universităților publice și private care au participat la dezbaterile FC au coincis asupra nevoii de a adapta prevederile acestui articol în cotextul extinderii libertăților individuale garantate de stat și al încurajării dezvoltării intelectuale a tuturor cetățenilor. Un alt punct focal al discuției a fost și atenționarea privind riscurile de inoculare a unor direcții ideologice prin intermediul educației și nevoia garantării unei formări imparțiale. Având în vedere contribuția lor la formarea indivizilor, universitățile publice au solicitat ca prevederile alineatului 6 să fie clarificate și întărite prin legile specifice și neamestecul politicului și a aparatului administrativ în treburile universității întrucât ambiguitatea actualei formulări ridică probleme în asumarea unei strategii de dezvoltare pe termen lung.

Formulare actuală Art. 32	**Formulare modificată Art. 32**
(1) Dreptul la invatatura este asigurat prin invatamantul general obligatoriu, prin invatamantul liceal si prin cel profesional, prin invatamantul superior, precum si prin alte forme de instructie si de perfectionare. **(2)** Invatamantul de toate gradele se desfasoara in limba romana. In conditiile legii, invatamantul se poate desfasura si intr-o limba de circulatie internationala. **(3)** Dreptul persoanelor apartinand minoritatilor nationale de a invata limba lor materna si dreptul de a putea fi instruite in aceasta limba sunt garantate; modalitatile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege. **(4)** Invatamantul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acorda burse sociale de studii copiilor si tinerilor proveniti din familii defavorizate si celor institutionalizati, in conditiile legii. **(5)** Invatamantul de toate gradele se desfasoara in unitati de stat, particulare si confesionale, in conditiile legii.	<u>*Art. 32 Dreptul la educație*</u> *(1) Orice persoană are dreptul la educație, precum și la accesul la formare profesională și formare continuă. Dreptul la educație este asigurat pe tot parcursul vieții prin structuri educaționale organizate conform legii. Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale.* *(2) Învățământul general de minim zece clase este gratuit, universal și obligatoriu. Statul este obligat să asigure accesul tuturor persoanelor la învățământul general.* (3) Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. În condițiile legii, învățământul se poate desfășura și într-o limbă de circulație internațională *sau în alte limbi ale Uniunii Europene.* (4) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege[79]. (5) *Educația în instituțiile de stat, de toate gradele, este gratuită, potrivit legii. Statul trebuie să asigure, în condițiile legii, accesul egal la educație tuturor persoanelor, ținând cont de nevoile și abilitățile lor speciale, precum și de situația lor materială.* Statul acordă burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați, în condițiile legii. (6) Învățământul de toate gradele se desfășoară în unități de stat, particulare și confesionale, în condițiile legii. *Statul stabilește standarde de calitate în educație*

[78] Propunerea a fost facuta de catre Coalitia de Mediu din Romania(70 organizatii membre), Coalitia Natura 2000 (50 organizatii membre) si Federația Națională pentru Protecția Animalelor (45 de organizații membre).
[79] Au fost înaintate propuneri de modificare a acestui articol și de Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept.

(6) Autonomia universitara este garantata. **(7)** Statul asigura libertatea invatamantului religios, potrivit cerintelor specifice fiecarui cult. In scolile de stat, invatamantul religios este organizat si garantat prin lege.	*pentru fiecare nivel și formă de învățământ și monitorizează respectarea acestora.* *(7) Autonomia universitară este garantată.* (8) Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege. *Părinții au dreptul neîngrădit de a alege între cursuri despre una din religiile recunoscute și cursuri generale de istoria culturii / religiilor.* *(8) Statul asigură educaţia ecologică, culturală, științifică, sportivă, socială, civică si economică prin sistemul de învățământ.*

Articolul 33 - Accesul la cultură

Discuțiile privind modificarea Articolului 33 nu au fost foarte prezente in cadrul dezbaterilor. Au fost avansate doua propuneri, una privind introducere la alineatul (3) a unor prevederi referitoare la - dezvoltarea creativității, promovarea valorilor culturale și artistice iar o alta propune, a unei coalitii formate din 34 de ONG-uri , presupunea o formulare extinsă a articolului.

Formulare actuală Art. 33	**Formulare actuală Art. 33**
(1) Accesul la cultura este garantat, in conditiile legii. **(2)** Libertatea persoanei de a-si dezvolta spiritualitatea si de a accede la valorile culturii nationale si universale nu poate fi ingradita. **(3)** Statul trebuie sa asigure pastrarea identitatii spirituale, sprijinirea culturii nationale, stimularea artelor, protejarea si conservarea mostenirii culturale, dezvoltarea creativitatii contemporane, promovarea valorilor culturale si artistice ale Romaniei in lume.	*Art. 33 Dreptul la cultură / Drepturi culturale* *(1) Statul garantează dreptul la cultură ca drept fundamental într-o societate democratică și recunoaște importanța culturii ca factor de dezvoltare umană, de incluziune și coeziune socială, de dezvoltare economică.* (2) Statul garantează accesul la cultură și *dreptul tuturor persoanelor de a participa neîngrădit la viața culturală și de a-și manifesta propriile practici culturale*, cu condiția respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale. *(3) Statul trebuie să asigure protecția patrimoniului natural și cultural construit și să adopte măsuri preventive și represive particulare, în cadrul principiului durabilității, pentru a-i asigura conservarea și punerea în valoare. Protecția patrimoniului natural și cultural construit este parte integrantă din obiectivul de apărare a siguranței naționale.* (4) Libertatea persoanei de a-și dezvolta *personalitatea prin cultură* și de a accede la *patrimoniul* culturii naționale și universale nu poate fi îngrădită. (5) Statul trebuie să asigure păstrarea identității *culturale, să protejeze și să promoveze diversitatea expresiilor culturale la nivel național și să încurajeze dialogul intercultural.* Totodată, statul are obligația *să încurajeze artele, să asigure libertatea de exprimare și dezvoltare a creativității contemporane, să protejeze și să pună în valoare patrimoniul cultural și artistic al României în lume.*

Propunerile Grupului de lucru: ”Societatea civilă – o voce puternică în procesul de revizuire a Constituției României”, formată din Centrul de Resurse pentru participare publică – CeRe, Asociaţia Naţională a Birourilor de Consiliere pentru Cetăţeni – ANBCC, Asociaţia Romano BoutiQ, Asociaţia ActiveWatch – Agenţia de Monitorizare a Presei (AW – AMP) vizează modificarea Art. 33 prin redenumirea articolului în „Dreptul la cultură” sau „Drepturi culturale”, introducerea unui articol de început care să recunoască

dreptul la cultură ca drept fundamental,introducerea unui articol despre protejarea şi punerea în valoare a patrimoniului natural şi cultural construit, introducerea dreptului de participare la viaţa culturală, introducerea unei menţiuni despre protejarea şi promovarea diversităţii expresiilor culturale, introducerea unei menţiuni despre libertatea de exprimare a creativităţii contemporane, modificări de terminologie (din "moştenire culturală" şi "valori culturale" în "patrimoniu cultural", din "identitate spirituală" în identitate culturală"). De asemenea, alte propuneri în ceea ce priveşte acest articol susţin că este necesară o redefinire a ceea ce înseamnă drepturi culturale în acord cu reglementările internaţionale, care au impus cultura ca drept fundamental al omului (Declaraţia universală a drepturilor omului , Convenţia internaţională cu privire la drepturile civile sau politice şi Convenţia internaţională cu privire la drepturile economice, sociale şi cultural). Astfel, reprezentanţii societăţii civile consideră că e nevoie de asigurarea accesibilităţii propriu-zise la cultură, de oferirea şi încurajarea unor căi de participare la diversitatea vieţii culturale. În lipsa recunoaşterii dreptului la participare, accesul pur şi simplu poate rămâne un element static.

Articolul 34 - Dreptul la ocrotirea sănătăţii

Dreptul la ocrotirea sănătății este unul economic, social și cultural și vizează dreptul la cel mai ridicat standard de sănătate ce poate fi asigurat. În plan internațional, acest drept este recunoscut prin Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenţia Naţiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilităţi. Constituția României revizuită în 2003 garantează dreptul la ocrotirea sănătăți prin prevederile din Titlul I, Art. 34. Menționăm, că spre deosebire de enunțarea generală a principiului ocrotirii sănătății din Art 34(1) al Constituției României, Declarația Universală a Drepturilor Omului specifică în Art 25(1) că orice persoană are dreptul la asistență pentru a trăi în condiții prielnice supraviețuirii și dezvoltării sale și împotriva oricăror incidente independente de voința sa. Obligațiile asumate de România prin ratificarea Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale prevăd că statul își asumă să asigure tuturor cetățenilor accesul la cea mai bună îngrijire fizică și mintală pe care o poate atinge.

Propunerile de modificare a acestui articol au vizat specificarea importanței pe care asistența medicală o are pentru dezvoltarea armonioasă a oricărui individ și a obligației împărtășite de toți indivizii care desfășoară activități în domeniul ocrotirii sănătății de a trata omul ca principiu prim[80]. Am înregistrat și propunerea de a specifica faptul că statul garantează îngrijire medicală tuturor cetățenilor și tratamente gratuite persoanelor care nu dispun de mijloace materiale. Administrarea tratamentului se va face în baza acordului exprimat al pacientului. Excepțiile de la această prevedere vor fi specificate prin lege organică. Dreptul la asistență medicală, conform Art 34(3), ar trebui revizuit pentru a specifica faptul că orice stare de boală sau altă stare care presupune acordarea de îngrijiri medicale se va bucura de prestații care vor include minimal îngrijirea acordată de medici generaliști care vor efectua și vizite la domiciliu dacă acest lucru este justificat, de medici specialiști în spitale și furnizarea de produse farmaceutice pe baza rețetelor eliberate de medici. Femeile vor primi îngrijiri prenatale în timpul sarcinii și îngrijire pe durata nașterii din partea unui medic sau a unei moașe calificată iar spitalizarea va fi asigurată pentru mama și nou-născut[81].

O altă propunere a vizat interzicerea dublei taxări în cazul acelor servicii medicale a căror gratuitate este prevăzută în normativul specific. Argumentația a vizat faptul că dreptul la asistență medicală gratuită este

[80] Propunerile aparțin d-lui Ciobanu Felix, Ordinul Cavalerilor Echității.
[81] Propunerea aparține Asocieației Naționale a Asiguraților și Pacienților din Asigurările Sociale de Sănătate.

încălcat frecvent de corpul medical care taxează pacienții pe căi legale sau ilegale[82]. Aceste propuneri au fost enunțate de specialiști care fac parte din corpul medical activ în prezent și reprezintă mărturii ale stării actuale al sistemului medical căruia i s-a acordat o importanță ridicată printre drepturile enunțate în cadrul acestui articol.

Articolul 35 - Dreptul la un mediu sănătos

Propuneri si justificari redactate de catre Coalitia pentru Mediu din Romania (70 organizatii membre), Coalitia Natura2000 (55 organizatii membre) si Federația Națională pentru Protecția Animalelor (45 de organizații membre). "Prevedereile referitoare la *protecţia, utilizarea durabilă şi refacerea mediului natural, conservarea naturii vii şi celorlalte resurse naturale* precum şi la *păstrarea peisajului natural şi cultural, cu valoare de conservare*, se încadrează în obligaţiile asumate de România prin Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană, această formulare fiind una generală care include, din punct de vedere tehnic, numeroase demersuri prevăzute în legislaţia europeană şi naţională. În ceea ce priveşte *tragerea la răspundere a persoanelor fizice şi juridice pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi avutului unei persoane ca urmare a unor contravenţii şi infracţiuni ecologice*, considerăm că această prevedere reprezintă cheia respectării acestui drept fundamental, dreptul la mediu sănătos. Aceasta implică o mai bună cuantificare a prejudiciului de mediu, astfel încât aceasta să vină în sprijinul sistemului judiciar în stabilirea sancţiunilor.

Referitor la *dreptul de acces în natură*, considerăm că această prevedere vine în completarea formulării actuale a art. nr 35 din Constituţie, deoarece dreptul la mediu sănătos nu presupune doar respectarea unor parametrii optimi pentru sănătatea oamenilor şi pentru biodiversitate, ci şi posibilitatea de a explora componentele mediului natural". În principiu, propunerile din partea Coaliției pentru Mediu din România și Coaliția Natura 2000 sugerează că ar trebui specificat explicit prin ce metode autorităţile garantează şi recunosc dreptul la un mediu sănătos, formularea actuală fiind limitată in definirea acestui concept. Nu în ultimul rând, Coaliția pentru Mediu din România, Coaliția Natura 2000 și Federația Națională pentru Protecția Animalelor au propus introducerea unui Capitol nou în cadrul Constituției României, Capitol care se regăsește în Anexa A[83].

De asemenea, un grup de 34 de ONG-uri au propus introducerea unui nou alineat care să garanteze dreptul la apă potabilă şi aer curat astfel încât să se puna o mai mare presiune asupra responsabilităţii guvernului de a adopta politici pentru a evita contaminarea surselor de apă şi de a se asigura că nu există discriminare în ceea ce priveşte accesul cetăţenilor la apă.

Formularea actuală Art. 35	**Formularea modificată Art. 35**
(1) Statul recunoaşte dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos şi echilibrat ecologic. (2) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept. (3) Persoanele fizice şi juridice au îndatorirea de a proteja şi a ameliora mediul înconjurător.	(1) Statul recunoaşte şi garantează dreptul oricărei persoane la un mediu natural sănătos şi ecologic funcţional, prin: a) asigurarea cadrului legislativ, instituţional şi educaţional; b) protecţia, utilizarea durabilă şi refacerea mediului natural, conservarea naturii vii şi celorlalte resurse naturale; c) păstrarea peisajului natural şi cultural, cu valoare de conservare; d) planificarea teritoriala adecvata, avand in vedere atat respectul fata de mediu, peisaj si patrimoniul cultural, cat si

[82] Propunerea aparține Asocieației Naționale a Asiguraților și Pacienților din Asigurările Sociale de Sănătate.
[83] Au fost integrate şi propuneri de modificare a acestui articol înaintate de Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept.

	dezvoltarea sustenabila a comunitatilor e) tragerea la răspundere a persoanelor fizice şi juridice pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi patrimoniului unei persoane ca urmare a unor contravenţii şi infracţiuni ecologice. (2) Persoanele fizice şi juridice au obligaţia de a proteja mediul natural şi de a contribui la reconstrucţia ecologică a mediului afectat. (3) Cetăţenii au drept de acces în natură.

Articolul 36 – Dreptul la vot

Grupul de lucru"Societatea civilă – o voce puternică în procesul de revizuire a Constituției României" propune schimbarea formulei actuale „Nu au dreptul la vot debilii sau alienații mintali" în „ Nu au dreptul la vot persoanele puse sub interdicţie din raţiuni medicale" pentru că cea actuală este ofensatoare, conform *Convenţiei privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilităţi*, ratificată prin *Legea nr. 221/2010..* De asemenea, una dintre criticile aduse Constituţiei actuale este aceea că nu ţine cont de problematica de gen şi că nu promovează elminarea discriminărilor de gen. De aceea, Mihaela Miroiu, propune a se modifica articolul 37 prin adoptarea formulării „Au dreptul de a fi aleşi cetăţenii cu drept de vot, femei și bărbați".

Au existat propuneri prin care prin care cetăţenii să poată participa în mod direct la blocarea sau validarea principalelor decizii care au impact asupra vieţii comunităţii, cel mai adesea fiind invocat votul electronic. De asemenea, s-a sugerat introducerea unor prevederi explicite privind exprimarea votului de către cetăţenii din străinătate: „Legea stabileşte capacitaţile şi modalitaţile în exercitarea dreptului de a vota a cetăţenilor rezidenţi în strainatate şi asigură un caracter efectiv. În acest scop Statul asigura o circumspecţie electotala căreia îi sunt acordate sedii cu numar stabilit de norma constituţională şi conform criteriilor determinate de lege[84]." O serie de participanți au cerut introducerea unor mențiuni exprese la posibilitatea introducerii votului electronic pentru cetățenii români cu reședința în afara granițelor României, ca modalitate prin care se caută asigurarea unor condiții pentru exercitarea votului.

Formulare actuală Art. 36	**Formulare modificată Art. 36**
(1) Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până la ziua alegerilor inclusiv. (2) Nu au dreptul la vot debilii sau alienații mintali, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.	(1) *Cetățenii au obligația fundamentală de a vota, de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv*[85]. (2) Nu au drept de vot *persoanele puse sub interdicţie din raţiuni medicale* şi nici persoanele condamnate la pierderea drepturilor electorale, prin hotărâre judecătorească definitivă[86]. INTRODUCEREA UNOR MODALITĂȚI ALTERNATIVE DE VOT (3) INTORDUCEREA VOTULUI OBLIGATORIU *(3) Votul este obligatoriu la alegerile parlamentare, prezidențiale și referendum*[87]*.*

[84] Cătălin Cojocariu.
[85] Propunere formulată din partea domnului Bogdan Cristea.
[86] Propunere formulată din partea Grupului de lucru: "Societatea civilă – o voce puternică în procesul de revizuire a Constituției României", formată din Centrul de Resurse pentru participare publică – CeRe, Asociaţia Naţională a Birourilor de Consiliere pentru Cetăţeni – ANBCC, Asociaţia Romano BoutiQ, Asociaţia ActiveWatch – Agenţia de Monitorizare a Presei (AW – AMP)
[87] Propunere forumulată din partea domnului Florin Negoiță.

Articolul 37 – Dreptul de a fi ales

Propunerile în jurul acestui articol s-au concentrat asupra modificării vârstei de alegere a candidaților în Parlamentul României, aceasta fiind egalizată la un nivel comun de 30 de ani pentru candidații la toate funcțiile politice. O altă propunere a vizat menționarea genului cetățenilor cu drept de vot – femei și bărbați – pentru a fi cât mai clar evidențiat rolul femeilor în ceea ce privește activitatea politică. De asemenea, au existat propuneri de modificare ale Articolului 37 în următorul sens:

Formulare actuală Art. 37	Formulare modificată Art.37
(1) Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16, alieatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3). (2) Candidații trebuie să fi împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.	(1) Procedura de desemnare a candidaților la alegeri din partea formațiunilor și organizațiilor participante la alegeri se desfășoară după principiul democrației și al transparenței. (2) Toți cetățenii care au calitatea de membri ai formațiunilor sau ai organizațiilor participante la alegeri au dreptul de a participa la procedura desemnării candidaților la alegeri din partea formațiunilor și organizațiilor respective.

Argumentul censului de vârstă pentru toate funcţiile elective este bazat în special pe considerente care ţin de experienţa profesională necesară acoperirii unor domenii din viaşa socială. De asemenea, se contribuie indirect la creşterea gradului de profesionalizare a instituţiilor alese, prin accesul unor cetăţeni cu experienţă profesională relevantă sau, cel puţin existentă.

Articolul 38 – Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

Propunerile referitoare la acest articol vizează adaptarea textului la exigenţele realităţii. Pe de o parte, se solicită eliminarea sintagmei „În condiţiile aderării României la Uniunea Europeană”[88], care nu mai este conformă cu realitatea, România fiind deja stat membru. Pe de altă parte, se solicită precizări suplimentare cu privire la condiţiile de alegere[89] (similar, spre exemplu, Art. 37 alin. 2, privind dreptul de fi ales în Camera Deputaţilor, în Senat sau la funcţia de Preşedinte al României). De asemenea, se subliniază faptul că în forma actuală articolul nu defineşte categoria constituţională de europarlamentar român şi nici rolul acestuia (reprezentare a cetăţenilor români, a intereselor României)[90].

Articolul 39 - Libertatea întrunirilor

Libertatea întrunirilor, cunoscută și ca dreptul de asociere este dreptul individual de a organiza reuniuni în care, în mod colectiv, cetățenii își exprimă, promovează, susțin și apără interesele comune. Libertatea întrunirilor se înscrie în categoria drepturilor omului, a drepturilor politice și a libertăților civile. Constituția României diferențiază, prin Art 39, libertatea întrunirilor de dreptul de asociere, garantat prin prevederile

[88] Cadre didactice universitare, Universitatea din Craiova.
[89] Nicolae Heredea.
[90] CS I Dr. Constantin Nica.

Art. 40. Libertatea întrunirilor este stipulată în următoarele convenții internaționale pentru apărarea drepturilor omului:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (Art. 20) – definește general dreptul la întrunire și asociere și menționează că nimeni nu poate fi obligat să facă parte dintr-o asociație.
- Conventia internationala cu privire la drepturile civile si politice (Art. 21) – menționează că acest drept este garantat pentru reuniunile pașnice;
- Declarația Europeană a Drepturilor Omului (Ar. 11) – prevede că acest drept nu poate fi supus altor restrângeri decât celor care au în vedere protejarea securității naționale, a siguranței publice, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei ori a drepturilor și a libertății altora.

Prevederile acestui articol nu au fost modificate în urma procesului de revizuire a Constituției României în 2003 iar cadrul legal de normare precede chiar Constituția din 1991.

Enunțarea propunerilor înregistrate pentru revizuirea Art. 39:
Conform justificărilor de modificare a acestui articol rezultă că actuala formulare a acestui articol este insuficientă pentru a garanta că nu există abuzuri din partea autorităților publice împotriva cetățenilor care se reunesc pentru demonstrații în spațiul public[91]. Totodată, întrucât acest domeniu este reglementat de legi specifice, am înregistrat propunerea ca, în încheiere, articolul să fie completat cu prevederea „în condițiile legii”[92]. Se solicită stipularea aspectului că întrunirile publice pot, dar nu trebuie, să fie anunțate și că nu pot fi interzise reuniunile spontane[93]. Trebuie avut în vedere și că limitarea libertății de întrunire contravine și altor principii enunțate în Constituția României și în convențiile internaționale, respectiv libertății de exprimare și libertății de gândire, conștință și de religie.

Comisia de la Venetia a emis numeroase recomandari privind exercitarea dreptului la libera intrunire[94]. Experţii săi consideră liberatatea de intrunire un drept democratic fundamental care nu ar trebui să fie interpretat in mod restrictiv si care acopera toate tipurile de adunari pasnice, atat publice cat si private.

Propunerile de modificare a acestui articol au fost aduse și în atenția Comisiei de Veneția. Notăm intervenția d-lui Giorgio Malinverni care a accentuat importanța garantării acestui drept și a asigurării condițiilor de desfășurare a reuniunilor în condiții de siguranță pentru participanți dar și pentru ceilalți cetățeni.

Formulare actuală Art. 39	**Formulare modificată Art. 39 – varianta 1**	**Formulare modificată Art. 39 – varianta 2**
Mitingurile, demonstraţiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere şi se pot organiza şi desfăşura numai în mod paşnic, fără nici un fel de arme.	*(1) Cetățenii au dreptul de a manifesta pașnic și neînarmați fără să înștiințeze sau să obțină autorizația autorităților în prealabil.*	(1) Dreptul persoanelor de a organiza și de a participa la întruniri publice cu caracter pașnic este garantat. (2) Organizarea şi desfăşurarea unor întruniri publice nu poate fi condiţionată de existenţa unei

[91] Propunerea aparține APADOR-CH.
[92] Propunerea aparține d-lui Lector universitar doctor Ion Diaconu
[93] Propunerea aparține d-lui Alexandru Cristian Surcel, România Vie.
[94] Compilation of Venice Commission opinions concerning freedom of assembly CDL(2012)014 rev. Vezi si Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR).

		notificări sau aprobări prealabile. (3) Nimeni nu poate fi evacuat de pe domeniul public fără un motiv întemeiat.

Articolul 40 - Dreptul de asociere

Libertatea de asociere reprezintă dreptul indivizilor de a face parte din grupuri, de a adera la ele și de le părăsi în baza unei decizii personale și conferă asociațiilor dreptul de a adopta măsuri care urmăresc interesele membrilor,în urma unui proces de consultare colectivă. La nivel național, acest drept este garantat prin prevederile Art. 40, Dreptul de Asociere. Menționăm că prevederile acestui articol nu au fost modificate prin procedura de revizuire a constituției din 1993. La nivel internațional, acest drept este recunoscut prin:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (Art. 20) – definește general dreptul la întrunire și asociere și menționează că nimeni nu poate fi obligat să facă parte dintr-o asociație.
- Conventia internationala cu privire la drepturile civile si politice (Art. 22) – menționează că acest drept este garantat pentru reuniunile pașnice;
- Declarația Europeană a Drepturilor Omului (Ar. 11) – prevede că orice persoană are dreptul la libertate de asociere, inclusiv a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.
- Conventia din 1948 a Organizatiei Internationale a Muncii privind libertatea sindicala si ocrotirea dreptului sindical (Art. 2) – atât angajații cât și angajatorii au dreptul de a se asocia, fără autorizație prealabilă, și să constituie organizații la alegerea lor și să se afilieze la ele, condiționați doar de respectarea statutelor acestor organizații.

Ai fopt primite propuneri de modificare a Art 40(3) întrucât se consideră că actualul text constituţional cu privire la Dreptul de asociere contravine prevederilor Declarației Universale a Drepturilor Omului (art.20 şi art.21) şi nu respectă Recomandarea 1572 din 2002, aprobată în Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei din 3 septembrie 2002 privind dreptul de asociere al membrilor forţelor armate. Conform acestei Convenții a Statelor Membre dreptul de asociere este liber pentru toți cetățenii iar actuala formulare contravine exercitării acestui drept[95]. Suplimentar, se recomandă și completarea Art. 40(2) cu sintagma „a respectarii drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului”, după cum urmează: „*Partidele sau organizaţiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic,* ***a respectarii drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului,*** *a principiilor statului de drept ori a suveranităţii, a integrităţii sau a independenţei României sunt neconstituţionale*”, rolul acestei completări fiind acela de a responsabiliza partidele politice în raport cu cetățenii[96]. Grupul de lucru: ”Societatea civilă – o voce puternică în procesul de revizuire a Constituției României” susţine eliminarea alineatului 4 ”Asociaţiile cu caracter secret sunt interzise” şi susține introducerea precizării că dreptul de asociere al cetăţenilor, sub orice formă (inclusiv partide locale) nu poate fi îngrădit. Această propunere porneşte de la problema că actual legislaţie românească privind organizarea şi înfiinţarea partidelor este foarte restrictivă pentru înfiinţarea de noi formaţiuni; acelaşi cadru legislative nu oferă posibilitatea înfiinţării partidelor locale

[95] Propunerea apartine d-lui Dumitrescu Marin, ASOCIAŢIA DREPTUL DE ASCOCIERE.
[96] Propunerea apartine d-lui Lector universitar doctor Ion Diaconu

Propunerile de modificare a acestui articol au fost aduse și în atenția Comisiei de Veneția. Întrucât umărul de membri ai fiecăreia dintre organizațiile create în temeiul acestui drept este folosit ca fundament pentru obținerea unui suport mai larg din partea statului sau pentru un loc mai important la masa negocierilor colective, Forumul Constituțional atrage atenția asupra obligației acestor organizații de a funcționa în acord cu principiile transparenței și integrității.

Articolul 44 - Dreptul de proprietate privată

Problematica propietăţilor obţinute pe căi ilegale a apărut frecvent în cadrul dezbaterilor şi a propunerilor din cadrul Forumului Constituţional. Astfel, menţionăm propunerea de la alineatul (8) să fie eliminată propoziția ” Caracterul licit al dobândirii se prezumă,” cu justificare că eliminarea va facilita evitarea situațiilor în care curțile de justiție – în lipsa dovezilor – nu au putut decide confiscarea bunurilor pe care proprietarii acestora nu le putea justifica.

O alta propunere a fost facuta de catre Coalitia pentru Mediu din Romania(70 organizatii membre), Coalitia Natura 2000 (50 organizatii membre) si Federația Națională pentru Protecția Animalelor (45 de organizații membre**).** Justificare ține de necesitatea menționării obligației „proprietarilor de terenuri de a asigura menţinerea şi refacerea funcţiilor ecologice şi sociale ale proprietăţii în beneficiul societăţii, reprezintă o asigurare a planificării unor acţiuni durabile în cadrul proprietăţilor, deoarece impactul probabil al acestor acţiuni se poate răsfrânge asupra proprietăţilor învecinate, sau chiar la nivel regional, fapt ce poate afecta dreptul cetăţenilor de a convieţui într-un mediu sănătos. Asigurarea compensării pierderilor economice ce derivă din respectarea măsurilor impuse pentru protecţia şi conservarea naturii de către Statul Român, reprezintă una din modalităţile de implementare reală a prevederilor europene şi naţionale. Considerăm că este necesar ca această prevedere să fie cuprinsă explicit în Constituţie, deoarece consecintele sale ar fi extrem de benefice pentru respectarea cadrului legislativ privind reţeaua de arii naturale protejate.”

Formulare actuală art. 44 alin 1 şi 7	**Formulare modificată Art. 44**
(1) Dreptul de proprietate, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate. Conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege. … (7) Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecţia mediului şi asigurarea bunei vecinătăţi, precum şi la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.	(1) Dreptul de proprietate, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate. Conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege. (7)Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecţia mediului natural, <u>menținerea și refacerea funcțiilor ecologice și sociale specifice</u> proprietății şi asigurarea bunei vecinătăţi, precum şi la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului. (10) **NOU** Statul asigură compensarea pierderilor economice ce derivă din impunerea măsurilor pentru protecţia şi conservarea naturii.

Articolul 47 - Nivelul de trai

Modificarea Articolul 47 referitor la nivelul de trai a primit propuneri care vizează menționarea instituțiilor guvernamentale și parlamentare cu privire la elaborarea de strategii naționale economico-sociale în corpul articolului. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, prin Art. 34, Securitatea socială și

asistența socială (1) stipulează recunoașterea și respectarea Uniunii a dreptului de acces la prestațiile de securitate socială și la serviciile sociale care acordă protecție în caz de maternitate, boală, accident de muncă, dependență de alte persoane sau bătrânețe, precum și în caz de pierdere a locului de muncă, în conformitate cu normele stabilite de dreptul Uniunii și de legislațiile și practicile naționale[97], în acord cu articolul citat mai sus.

Articolul 48 - Familia

Articolul 48, al Titlului II, Capitolului II, Drepturile și libertățile fundamentale a primit mai multe propuneri de modificare într-o serie de dezbateri din cadrul Forumului Constituțional. Însa unele din propuneri contravin Declarației Universale a Drepturilor Omului și a normelor europene la care România a aderat[98]. Totuși, există propuneri care sugerează o nevoie de a accentua rolul familiei în conformitate cu tradiția românească și după standardele universal recunoscute, ca instituție esențială pentru societate și civilizație. Astfel, Alianța Familiilor din Romania/ Avocat Petre Costea, a realizat o extindere a alineatelor actuale cu scopul de a asigura rolul fundamental al familei şi de a defini mai bine cadrul de desfăşurare al acesteia[99] ; se propune introducerea alineatului „Dreptul parintilor de a asigura cresterea, educarea și instruirea propriilor copii este un drept fundamental", cât şi a alineatului „Fiecare copil are dreptul la o mama si la un tată".Menționăm alte propuneri cu privire la înlocuirea sintagmei "căsătorie" (alin. 1) cu cea de "parteneriat domestic" încheiat între persoane de același sex sau de sex diferit, formulare mai inclusivă pentru cetățenii români care aparțin minorităților sexuale. În acest sens, accentul cade pe ideea de egalitate a tuturor cetățenilor în drepturi, prevăzută în Constituția României și în majoritatea constituțiilor europene[100] și previne discriminarea bazată pe orientarea sexuală[101]. De asemenea, o altă propunere a vizat introducerea unui nou aliniat (4) în care să se stipuleze dreptul copilului la o familie, în vederea contribuirii serviciilor publice specializate la reintegrarea copiilor aflați sub măsură de protecție specială.

Formulare actuală Art.48	**Formulare modificată Art.48**
(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între șoți, pe egalitatea acestora şi pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. (2) Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă. (3) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie.	(1) Familia se întemeiază pe **parteneriatul** liber consimțit între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. (2) Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă. (3) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie.

Articolul 49 - Protecția copiilor și a tinerilor și Articolul *60 bis - Crearea unei instituții specializate în apărarea dreptului copiilor*

[97] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, p. 326

[98] Protocolul Adițional 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Art. 1: " 1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație."

[99] Propunerea d-lui Petre Costea: „se propune introducerea alineatului „Dreptul parintilor de a asigura cresterea, educarea si instruirea propriilor copii este un drept fundamental", cât şi a alineatului „Fiecare copil are dreptul la o mama si la un tata".

[100] Statele europene care recunosc prin lege parteneriatul domestic sunt: Spania, Portugalia, Islanda, Suedia, Norvegia, Belgia, Olanda, Danemarca și Franța.

[101] Vezi Titlul I, Articolul 4, alin 2 și formularea propusă de Coaliția AntiDiscriminare

În contextul evoluțiilor sociale din ultimii ani, în special al creșterii migrației în țările membre ale UE. Proces care afectează în mod direct viața unui număr semnificativ de copii, dar și a creșterii mediatizării cazurilor de abuz împotriva copiilor, revizuirea Constituției României poate reprezenta un prilej fie pentru introducerea unor mențiuni mult mai clare privind obligațiile statului de a proteja drepturile copiilor, fie chiar pentru crearea unei instituții specializate în apărarea dreptului copiilor. Chiar dacă practica unei instituții specializate este izolată la nivel european contextul social din România, precum și interesul redus acordat de alte instituții alte statului problematicii drepturilor copiilor poate necesita o astfel de modificare. Nu în ultimul rând, problema tratării într-un mod special a drepturilor copiilor poate fi prevăzută în mod expres prin introducerea unor referiri privind crearea unor secții specializate în minori în cadrul diferitelor instituții (cu implicații privind modificarea codului penal, respctiv codului civil).

Formulare modificată Art. 49	**Articol nou 60 bis.**[102]
ARTICOLUL 49 - Protectia copiilor si a tinerilor **(1)** Copiii si tinerii se bucura de un regim special de protectie si de asistenta in realizarea drepturilor lor. **(2)** Statul acorda alocatii pentru copii si ajutoare pentru ingrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protectie sociala a copiilor si a tinerilor se stabilesc prin lege. **(3)** Exploatarea minorilor, folosirea lor in activitati care le-ar dauna sanatatii, moralitatii sau care le-ar pune in primejdie viata ori dezvoltarea normala sunt interzise. **(4)** Minorii sub varsta de 15 ani nu pot fi angajati ca salariati. **(5)** Autoritatile publice au obligatia sa contribuie la asigurarea conditiilor pentru participarea libera a tinerilor la viata politica, sociala, economica, culturala si sportiva a tarii.	**60 bis. Numirea, rolul, exercitarea atribuțiilor și răspunderea Apărătorului Drepturilor Copilului în fața Parlamentului** (1) Apărătorul Drepturilor Copilului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea și promovarea drepturilor şi libertăţilor copiilor. Adjuncţii Apărătorului Drepturilor Copilului sunt specializaţi pe domenii de activitate. (2) Apărătorul Drepturilor Copilului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. (3) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Apărătorului Drepturilor Copilului se stabilesc prin lege organică. (4) Apărătorul Drepturilor Copilului îşi exercită atribuţiile din oficiu sau la cererea persoanelor care constată lezarea drepturilor şi în libertăţilor copiilor, în limitele stabilite de lege. (5) Autorităţile publice sunt obligate să asigure Apărătorul Drepturilor Copilului sprijinul necesar în exercitarea atribuţiilor sale.(6) Apărătorul Drepturilor Copilului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conţine recomandări privind legislaţia sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor.

O altă propunere ce vizează drepturile copilului vine din partea Asociației ”Salvați Copii”. Cu sprijinul Preşedinţiei Camerei Deputaţilor, Salvaţi Copiii a organizat, în iulie 2011, un eveniment care a generat contextul depunerii ultimei propuneri legislative vizând Avocatul Copilului, a cărei redactare a avut ca sursă de inspirație, printre alte documente, reglementările legale poloneze privind Avocatul Copilului. Cu toate că, la data evenimentului, propunerea a primit şi suportul Preşedinţiei Senatului, contextul şi schimbările politice s-au numărat printre factorii care au condus la respingerea acesteia de către plenul Senatului. Avocatul Copilului aduce în mod constant drepturilor copilului în atenţia publicului larg şi a Guvernului. El poate propune în mod liber – pe baza experienţei relevante – noi legi sau amendarea legilor existente și poate contribui cu idei la dezvoltarea şi implementarea politicilor şi la înfiinţarea de servicii pentru copii. Toate acţiunile Avocatului Copilului se raporteze la informaţiile actuale despre situaţia copiilor, inclusiv la informaţiile colectate în mod direct de la copii şi tineri. De aceea, Avocatul Copilului are un rol esențial de a atrage atenţia Guvernului şi autorităţilor locale asupra situaţiei vulnerabile a copiilor într-o societate dominată de adulţi şi interesele lor, cât şi asupra obligaţiilor stabilite de Convenţia ONU cu

[102] Propunere trimisă de Sergiu Mișcoiu.

privire la Drepturile Copilului (CDC). În acest sens, propunerile legislative de introducere a instituției Avocatului Copilului vizează următoarele articole:

Formulare actuală Art. 49	**Formulare modificată Art.49[103]**
ARTICOLUL 49 Protecţia copiilor şi a tinerilor (1) Copiii şi tinerii se bucură de un regim special de protecţie şi de asistenţă în realizarea drepturilor lor. (2) Statul acordă alocaţii pentru copii şi ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecţie socială a copiilor şi a tinerilor se stabilesc prin lege. (3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activităţi care le-ar dăuna sănătăţii, moralităţii sau care le-ar pune în primejdie viaţa ori dezvoltarea normală sunt interzise. (4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajaţi ca salariaţi. (5) Autorităţile publice au obligaţia să contribuie la asigurarea condiţiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viaţa politică, socială, economică, culturală şi sportivă a ţării.	*Articolul 49 - Protecţia drepturilor copilului* (1) Copiii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor. (2) Statul acordă alocații pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecție socială a copiilor se stabilesc prin lege. (3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise. (4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajați ca salariați. *(5) Competența și procedura de numire a Avocatului privind Drepturile Copilului se stabilesc prin lege.*

România, ca stat semnatar al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, trebuie să trateze domeniul vast al promovării și protecției drepturilor copilului cu prioritate și separat de alte domenii. Însăși Legea 272/2004 privind promovarea și protecția drepturilor copilului constituie un argument serios în acest sens.

Alineatul 5 se rezumă, similar Constituției Polone, la consacrarea instituției Avocatului Copilului în Constituție, organizarea și funcționarea ei urmând a fi stabilite printr-o lege dedicată. În acest fel, Parlamentul României va analiza separat și cu atenție suprapunerile de prerogative și complementaritatea cu Avocatul Poporului.

Articolul 50 - Protecţia persoanelor cu handicap

În ceea ce priveşte dezbaterile privind revizuirea articolului 50, acestea evidenţiază necesitatea de a schimba forma actuală „ persoane cu handicap" în „persoane cu dizabilităţi", ţinând cont de obligaţiile pe care şi le-a asumat România în calitate de stat parte la Convenţia privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilităţi ratificată prin Legea nr. 221 din 2010. În acest sens, modificarea Art. 50 este necesară pentru a reflecta termenul folosit în mod curent:

Formulare modificată Art. 50 – Varianta 1	**Formulare modificată Art. 50 – Varianta 2[104]**
ARTICOLUL 50 - Protecția persoanelor cu dizabilităţi Persoanele cu **dizabilităţi** se bucura de protecție speciala. Statul asigura realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor **şi prevenire a discriminării**, de prevenire si de tratament ale **dizabilităţilor**, in vederea participării efective a persoanelor cu **dizabilităţi** în viața comunității, respectând drepturile si îndatoririle ce revin părinților si tutorilor.	*ARTICOLUL 50 - Protecția persoanelor cu dizabilităţi* Persoanele cu dizabilităţi se bucură pe deplin de toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului, în condiții de egalitate cu ceilalți. Statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor și de incluziune, de prevenire și de tratament, în vederea participării efective a persoanelor cu dizabilităţi în viața comunității, respectând drepturile și îndatoririle ce revin părinților și tutorilor.

[103] Salvaţi Copiii.
[104] Varianta propusă de *Coaliţia 32*

Majoritatea celor care au propus modificarea acestui articol au subliniat faptul ca este necesara o corelare mult mai clara a Constitutiei cu Conventia ONU privind drepturile Persoanelor cu Dizabilitati. In ciuda faptului ca au avut loc anumite schimbari (adoptarea OUG 84/2010 pentru modificarea Legii 448/2006) acestea au fost considerate insuficiente. In acest sens, un bun exemplu este cel al utilizarii termenului de „handicap" care ar trebui eliminat din varii considerente.

Articolul 51 - Dreptul de petiționare

Dreptul de petiționare este stipulat în Constituția României prin Art. 51 iar formularea acestuia nu a fost modificată în urma procesului de revizuire din 2003. Acest drept al cetățenilor de a se adresa autorităților statului pentru soluționarea unor plângeri, pentru corectarea unei nedreptăți, sau pentru a solicita susținerea statului trebuie să fie manifestat fără teama de a suporta pedepse sau represalii. În plan internațional, acest drept este stipulat în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (Art 44) – garantează dreptul de petiționare a Parlamentului European.

Dezbaterea internațională se poartă între organizațiile care vor să impună mai multe restricții în calea cetățenilor care încearcă să influențeze actul legislativ, această acțiune fiind considerată de unii drept „lobby" civil și grupurile care susțin că acest tip de restricții se opun dreptului constituțional de petiționare. Trebuie avut în vedere că exercitarea dreptului de petiționare poate, în unele cazuri, să coincidă cu activitatea de lobby. În actualele condiții legislative, această activitate nu este recunoscută de cadrul normativ al României dar sondajele publice indică tocmai folosirea dreptului de petiționare de către organizațiile care au capacitatea de a atrage susținerea unui număr mare de cetățeni pentru diferite inițiative cetățenești.

Am înregistrat propuneri de modificare a Art. 51 prin care să se garanteze că inițiativele legislative cetățenești sunt aduse în atenția forului legislativ iar ulterior proponenții inițiativei sunt informați și consultați asupra dezvoltării textului de lege nou sau asupra modificărilor care sunt aduse vechiului text de lege amendat[105]. Alte sesizări înregistrate de Forumul Constituțional au vizat compensarea într-un termen rezonabil a daunelor provocate de întârzierea autorităților cărora li s-a adresat petiția. Practica actuală sesizată de petenți este ca instanțele să invoce lipsa de fonduri pentru a întârzia compensația cuvenită petentului.

Articolul 52 - Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

Una din temele asupra căreia majoritatea participanților în cadrul dezbaterilor au fost de acord a fost necesitatea responsabilizării suplimentara a statului şi a reprezentanţilor statului în raport cu cetăţenii. Un prim aspect ține de modificarea alineatului (3) prin completarea lui cu sintagma *respectiv prin gravă incompetenţă profesională.* O altă propunere vizează înlocuirea "pagubelor" cu "prejudiciilor" și cu adăugarea termenului de despăgubire "echitabilă", la nivel de principiu. O altă modalitate de formulare a acestui deziderat poate lua forma largirii raspunderii statului pentru pagubele cauzate de funcționarea

[105] Propunerea unui alienate noi: *51A :(1) Cetateni in numar de cel putin 50, au dreptul sa se adreseze direct, in scris, Primului-Ministrul pentru a crea in regim de urgenta o Audiere Publica cu o comisie de 10 membri formata din reprezentanti ai Parlamentului, Avocatul Poporului, Guvernului, Primul-ministru, Presedintelui, oricare din cei 50 de cetateni, si alti cetateani interesati.(2) Accesul presei este garantat, (3) Concluziile sunt folosite in elaborarea sau modificarea unei legi in termen maxim de 90 zile.* Propunrea aparține d-lui V. Ivan

anormala a justiției, precum și introducerea asigurarii obligatorii a magistratilor. Teza I este preluata din Constitutia Spaniei.

În schimb, parte din opiniile exprimate din randul corpului judecătorilor cer modificarea articolului în sensul eliminării sintagmelor „rea credinţă „ şi „grava neglijenţă” printr-o formulare care să facă referire la erori judiciare (versiunea 3).

Opinia dlui. Hamiltom, membru supleant al Comisiei de la Venetia este, de fapt, aceea ca judecatorii nu pot sa judece liber sub auspiciile obligarii la plata potentialelor prejudicii. În acest context, modificarea textului trebuie să țină cont de sensul în care va fi clarificata notiunea de magistrat: ce inseamna ea, este nevoie sa se pastreze, ce atribute ii revin? In functie de statutul procurorului, daca se opteza ca acesta sa nu fie magistrat (desi a fi magistrat nu inseamna nimic concret), este bine ca in loc de acesta sintagma sa se foloseasca separat cea de „judecator” si cea de „procuror”.

Formulare actuală Art. 52	**Formulare modificată Art. 52**
(1) Persoana vatamata intr-un drept al sau ori intr-un interes legitim, de o autoritate publica, printr-un act administrativ sau prin nesolutionarea in termenul legal a unei cereri, este indreptatita sa obtina recunoasterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului si repararea pagubei. **(2)** Condiţiile şi limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică. **(3)** Statul raspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Raspunderea statului este stabilita in conditiile legii si nu inlatura raspunderea magistratilor care si-au exercitat functia cu rea-credinta sau grava neglijenta.	**1)** Persoana vatamata intr-un drept al sau ori intr-un interes legitim, de o autoritate publica, printr-un act administrativ sau prin nesolutionarea in termenul legal a unei cereri, este indreptatita sa obtina recunoasterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului si repararea *prejudiciului printr-o despăgubire echitabilă.* **Versiunea 1** (3) Răspunderea statului este stabilită în condiţiile legii şi nu înlătură răspunderea judecătorilor sau procurorilor, pentru erorile judiciare săvârşite cu rea credinţă sau prin gravă neglijenţă, *respectiv prin gravă incompetenţă profesională.* **Versiunea 2** *(3) Prejudiciile cauzate prin erorile judiciare şi cele care sunt consecinţa funcţionării anormale a administrării justiţiei dau dreptul la despăgubire echitabila, care este în sarcina statului, în condiţiile legii. Răspunderea patrimonială a statului pentru pagubele cauzate prin erorile judiciare nu înlătură răspunderea magistraţilor care şi-au exercitat funcţia cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă. Asigurarea de răspundere patrimonială a magistraţilor este obligatorie, în condiţiile legii.* **Versiunea 3** *Prejudiciile cauzate prin erorile judiciare şi cele care sunt consecinţa funcţionării anormale a administrării justiţiei dau dreptul la despăgubire, care este în sarcina statului, în condiţiile legii. Răspunderea patrimonială a statului pentru pagubele cauzate prin erorile judiciare implică răspunderea magistraţilor care au comis erorile judiciare. Asigurarea de răspundere patrimonială a magistraţilor este obligatorie, în condiţiile legii.*

Articolul 54 – Fidelitatea față de țară

În contextul dezbaterii caracterului laic-religios al activităţilor şi elementelor ce ţin de autorităţile statului, un grup de 34 de ONG-uri consideră că ideea de sacralitate a fidelităţii fată de ţară nu işi are locul in

articolul 54 al Constituţiei, acestea argumentând că „Sacralitatea unei obligaţii laice este lipsită de sens din perspectivă laică şi blasfemiatoare din perspectivă religioasă”. În cadrul aceluiaşi articol, se propune introducerea unui nou alineat care susţine că orice cetăţean al UE poate fi numit sau ales în funcţii publice, având aceleaşi obligaţi de fidelitate în exercitarea demnităţii sau funcţiei ca şi cetăţenii români**.**

7.4 Protecția socială a muncii și drepturile și libertățile angajaților

Problematica protecției sociale a muncii și drepturile și libertățile angajaților este reglementată în textul constituţional în trei secțiuni diferite:

1) Titlul I, Art. 9 **Sindicatele, patronatele si asociațiile profesionale**
2) Titlul II, CAPITOLUL II, Art. 41-44
3) Titlul IV, Art. 141 **- Consiliul Economic si Social**

Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale a căror existență este garantată prin Art. 9 au rolul de a asigura apărarea drepturilor şi promovarea intereselor profesionale, economice şi sociale ale membrilor lor iar atribuțiile lor sunt întărite pentru toți cetățenii prin prevederilor articolelor 41-43. În urma procesului de revizuirea constituţională din 2003, Art. 9. a fost modificat de la forma originală „*Sindicatele se constituie si isi desfesoara activitatea potrivit cu statutele lor, in conditiile legii. Ele contribuie la apararea drepturilor si la promovarea intereselor profesionale, economice si sociale ale salariatilor*” la forma actuală prin care sunt recunoscuţi partenerii sociali, organizaţiile patronale şi asociaţiile profesionale: „*Sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale se constituie şi îşi desfăşoară activitatea potrivit statutelor lor, în condiţiile legii. Ele contribuie la apărarea drepturilor şi la promovarea intereselor profesionale, economice şi sociale ale membrilor lor*.” Trebuie semnalată, de asemenea, consacrarea constituţională în 2003 a Consiliului Economic şi Social, prin introducerea Art. 141: „*Consiliul Economic şi Social este organ consultativ al Parlamentului şi al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare*”, instituție însărcinată cu promovarea dialogului tripartit pentru soluționarea conflictelor sociale.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat 5 direcţii principale:

1) corelarea drepturilor angajaților, specificate în Art. 41 (2), cu realitatea socială, economică și politică actuală;
2) libertatea economică se află în relație directă cu exercitarea liberă de constrângeri a profesiei pentru bărbați și femei;
3) clarificarea semnificațiilor atribuite conceptului de protecție socială și de stat-social;
4) reglementarea imparțială a dreptului la grevă și a condițiilor în care acesta poate fi exercitat;
5) funcționalitatea Consiliului Economic și Social a cărui existență este fundamentală pentru derularea dialogului social dar care a contribuit semnificativ la blocarea acestuia în ultimii ani.

Aceste propuneri au fost enunțate de specialiști care și-au dovedit experiența în derularea mai multor procese de negociere colectivă, în realizarea dialogului social tripartit în cadrul Consiliului Economic și Social, reprezentanți ai confederațiilor sindicale și patronale reprezentative la nivel național. Alte propuneri au fost formulate de reprezentanți ai unor importante camere de comerț bilaterale care au

prezentat problemele cu care se confruntă antreprenorii români și străinii care își desfășoară afacerile în România. Trebuie însă subliniat că aceste chestiuni au fost aduse în discuţie de participanţi la mai multe dezbateri organizate în cadrul Forumului, dovadă că aceste aspecte sunt semnificative pentru o categorie mai largă de cetățeni și actori sociali.

Nu în ultimul rând, trebuie menționat faptul că interesul cetățenilor este orientat cu preponderență catre punerea în acord a prevederilor care normează economia, drepturile și libertățile cetățenilor.Peste 55% dintre respondenți se pronunță în favoarea unei mai bune articulări ale acestor secțiuni.

Enunțarea propunerilor înregistrate de revizuire a articolelor care vizează protecția socială a muncii, drepturile și libertățile angajatorilor și ale angajaților:

Propunerile de modificare a Art. 9 au vizat clarificarea responsabilităților pe care sindicatele și patronatele le au în raport cu membrii lor. O astfel de propunere este: *„Art. 9. Sindicatele, patronatele si asociațiile profesionale se constituie și își desfașoară activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii organice. Ele au misiunea de a apara drepturile și de a promova intereselor profesionale, economice si sociale ale membrilor lor.”*[106] Conform recomandărilor formulate de Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept, articolul 8 ar trebui să preia iterarea libertății de asociere iar art. 9 ar trebui să definească rolul partidelor și să asigure alianțelor politice un statut constituțional. Despre limitele înființării partidelor se propune ca acestea să fie obligate să respecte „statul de drept” și nu „ordinea de drept” pentru că ultimul concept este prea vag. Alineatul 1 ar trebui să menționeze și că partidele politice sunt persoane juridice de drept privat.

În vederea revizuirii **articolului 41,** s-au înregistrat propuneri de afirmare a susținerii statului pentru profesionalizarea continua a angajaților, pentru garantarea liberei circulații a persoanelor în vederea ocupării unui loc de muncă și pentru protecția sociala a femeilor împotriva oricărei discriminări de gen (cu stipularea clară că Art. 41 –”Munca egală înseamnă că orice discriminare **de gen este interzisă**”) și pentru asigurarea sprijinului social adecvat pentru mame și copii; s-a propus înlocuirea substantivului „salariați” din Art 41. (2) cu sintagma „persoanele care desfășoară activitatea în temeiul unui **raport de muncă**” sau „prestație personală sau patrimonială” întrucât actuala formulare este limitativă și exlude o serie de categorii de lucrători. Alte propuneri în de acelasi tip au în vedere modificarea alin (4) pentru a înlocui sintagma „convențiilor civile” cu terminologia folosită în legile specific, respectiv „contractelor și acordurilor colective de muncă”.

Au existat propuneri ca **Articolul 43** să fie completat cu mențiunea că dreptul la grevă se va exercita în accord cu legile în vigoare si cu faptul că „Legea stabilește categoriile de personal, situațiile și condițiile” în care se manifestă dreptul la grevă (alineatul (2)). Pe de altă parte, s-a propus ca alineatul (1) să fie modificat pentru a garanta dreptul la grevă „Persoanelor care își desfășoară activitatea în temeiul unui raport de muncă (…), potrivit legii”. La **Art. 41** au fost înregistrate recomandări de extindere a prevederilor alin (3) pentru a susține remunerarea echitabilă a muncii în condițiile depășirii normei zilnice: *„Durata normala a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore. Depăsirea duratei normale trebuie remunerată cu un salariu majorat sau cu o compensare reprezentând oreler care depașesc durata normală a zilei de lucru.”*[107]

[106] Formularea a fost propusă de AMCOR, Proffessional Corner.
[107] Formularea a fost propusă de AMCOR, Proffessional Corner.

În cazul **Articolului 141** care reglementeză Consiliul Economic şi Social, a fost propusă menționarea expresă a funcției acestui organ de a organiza la dialogul social și dialogul civic ca modalități instituționalizate de consultare permanentă între decidenții politici, administrativi, actorii sociali, economici și societatea civilă.

Formulare actuală Art. 141	**Formulare sugerată Art. 141**
Consiliul Economic şi Social Consiliul Economic şi Social este organ consultativ al Parlamentului şi al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare.	Consiliul Economic şi Social Consiliul Economic şi Social este organ consultativ al Parlamentului şi al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare. Prin intermediul Consiliul Economic şi Social este organizat procesul de dialog social și civic modalități instituționalizate de consultare permanentă între instituțiile politice, instituțiile administrtive, actorii sociali, economici și societatea civilă

7.5 Reforma democraţiei participative

Procesul de revizuire a Constituției României reprezintă o oportunitate unică de creștere a calității democrației participative în România prin ameliorarea posibilităţii cetăţenilor de a se implica în mod direct în deciziile politice şi administrative la nivel local, judeţean şi naţional.. Temele de discuţie legate de democraţia reprezentativă şi cea la nivel local au fost în permanenţă în centrul atenţiei atat în în ultimii ani, cât și în cadrul dezbaterilor din Forumul Constituțional. Totuși, dincolo de declarațiile de principiu, modul în care cetăţenii participă la luarea deciziilor, dincolo de participarea în alegeri, a fost o temă relativ ignorată în dezbaterea publică românească. De altfel, Constituţia României pune un puternic accent pe democraţia reprezentativă. Conform **Art. 2** „Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum." Întrucât nu se oferă nici o clarificare suplimentară referitoare la tipul de referendum prin care se poate realiza suveranitatea, aceasta a rămas doar în domeniul referendumului de aprobare legislativă.

De asemenea, la nivel constituţional implicarea altor organizaţii în luarea unor decizii nu este menţionată explicit decât cu privire la Consiliul Economic şi Social. Conform **Art. 141** acesta este organul consultativ al Parlamentului şi al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare. Totuşi, atât datorită faptului că nu există prevederi exprese, dar şi a faptului că România nu are o tradiţie a consultării, acest organism este mai degrabă neutilizat. Dacă democraţia reprezentativă transferă dreptul decizional către reprezentanţi, prin creşterea gradului de implicare a cetăţenilor în luarea deciziilor, se urmăreşte o creştere a legitimităţii democratice a input-ului decizional. Astfel, poporul poate participa nu doar la luarea unor decizii în mod mediat ci chiar la stabilirea temelor de discuţie[108].[109] Una din cele mai importante caracteristici ale puterii politice se leagă de capacitatea sa de a decide ce tip de probleme pot fi discutate. Dar, alegerea unor reprezentanţi pe baza unui program, nu oferă nici o garanţie că aceşti vor aduce în discuţie temele cele mai relevante pentru cetăţeni. Democraţia directă reprezintă o modalitate de structurare a deciziilor într-o societate democratică, în care se pune un

[108] Scharpf, F.W. Political institutions, decision styles and policy choices. In R.M. Czada & A. Windhoff-Héritier (eds), *Political Choice*. Frankfurt-am-Main/Boulder, CO: Campus/Westview Press. 1991, pp. 21–28.
[109] ACE Encyclopedia, "Focus on Direct Democracy "http://aceproject.org/ace-en/focus/direct-democracy.

accent deosebit pe consultarea permanentă a cetăţenilor. Există patru forme principale prin care acest lucru se realizează:

1. Referendumul prin care cetăţenii sunt consultanţi cu privire la decizii legislative specifice;
2. Existenţa unui cadrul legal prin care iniţiativele cetăţeneşti să se poată desfăşura în mod facil, inclusiv prin iniţierea unor amendamente constituţionale sau impunerea obligativităţii votului Parlamentului asupra unei probleme importante;
3. Facilitarea procedurilor de revocare sau demitere prin referendum a unui ales sau a unei legi
4. Existenţa unor mecanisme de consultare astfel încât, de exemplu un text de lege, nu va fi votat decât după ce toţi actorii interesaţi şi-au spus punctul de vedere.

Caracteristica comună a acestor mecanisme este aceea că pun un accent mult mai mare pe exercitare în mod direct a puterii de către cetăţeni. De aceea, democraţia directă poate fi văzută drept un proces antagonic democraţiei reprezentative, întrucât creează o competiţie în câmpul decizional între cetăţeni şi aleşi. Principalul argument în favoarea democraţiei directe este acela că poate duce la o reducere a deficitului democratic şi poate aplana scăderea încrederii alegătorilor în instituţiile democraţiei reprezentative. Astfel, prin mutarea centrului de putere dinspre reprezentanţii aleşi către cetăţeni, se poate obţine o creştere a interesului pentru viaţa comunităţii.

Existența **Articolului 2** în Constituția României ce prevede în mod expres suveranitatea poporului român face necesară completarea **Articolului 90** cu următoarea mențiune : ” Voința exprimată de alegători prin referendum, validat ca fiind legal, este obligatorie pentru toate autoritățile și instituțiile statului.”, asigurându-se astfel o creștere a gradului de democratizare al vieții politice românești actuale[110].

În concluzie, chiar dacă revizuirea Constituţiei României nu poate duce în mod direct la o creştere a calităţii democraţiei la nivel local, judeţean şi naţional, o serie de modificăr constituţionale pot ajuta la facilitarea generării pe viitor a unor structuri asociative şi/sau deliberative care să faciliteze acest proces. Printre cele mai importante modificări susţinute de un număr relevant din participanţii la dezbaterile Forumului Constituţional menţionăm:

- **Art 74** - Inițiativa legislativă. Scăderea numărului de semnături necesare pentru realizarea unei propuneri legislative la doar 50-75 000 de cetățeni. Un argument în favoarea acestei propuneri este legat de costurile reduse ale acțiunii colective și eficiența cu care grupurile mai mici pot acționa.
- **Art 90** – Referendumul.
    - **Referendumul de inițiativă cetățenească. Dreptul cetăţenilor de a iniţia un referendum** a fost menţionat de o serie de propuenri, sugerându-se un prag de 150 000-200 000 cetățeni sau un mecanism care să asigure o distribuţie echilibrată la nivelul ţării.

      „Referendumul mai pote fi convocat de parlament, la nivel national, și consiliile judetene și cele locale și primari, la nivel local, dar și de catre avocatul poporului, precum și de catre cel putin 100.000 de cetățeni la nivel central și 5% din populatia cu drept de vot a fiecarui judet/localitati la nivel local. Referendumul popular nu poate privi chestiuni privind politica

[110] Ordinul Cavalerilor Echității.

externa, apararea, siguranta nationala, integritatea și caracterul national și unitar al statului, fiscalitatea."[111]

- **Dreptul cetăţenilor de a abroga o lege prin referendum** a fost de asemenea prezent în propuneri.

  O formulare de acest gen ar menționa că orice lege, cu excepția celor dintr-un anumit număr de domenii poate fi aborgată prin intermediul unui Referendum. În acest context a existat o propunere și mai radicală, prin prevederea expresă că orice lege aprobată printr-un referendum să poată fi abogată doar printr-un alt referendum [112]

- Un alt palier de discuție s-a dezvoltat în jurul modului în care un referendum poate fi validat, fie prin majoritate absolută, fie prin majoritate calificată. În cazul particular al validării revizuirii Constituției, părerea dominantă a fost că acesta trebuie să fie validat cu majoritate absolută.

7.6 Drepturile animalelor

Câteva propuneri primite de Forumul Constituțional au vizat introducerea unui articol care să stipuleze **drepturile animalelor**. În acest sens, la baza acestui articol stau *Legea 60 din 24 martie 2004 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția animalelor de companie*, semnata la Strasbourg la 23 iunie 2003, publicată în Monitorul Oficial cu nr. 400/ 5 mai 2004; *Legea nr. 305 din 12 iulie 2006 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice*, adoptată la Strasbourg la 18 martie 1986 și *Protocolul de amendare a Convenției europene pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice*, adoptat la Strasbourg la 22 iunie 1998, semnate de România la 15 februarie 2006; *Tratatul Privind Funcționarea Uniunii Europene* și *Declarația Universală a Drepturilor Animalelo*r proclamată în 15 octombrie 1987. În acest sens, în Articolul 13 al Tratatului cu privire la Funcționarea Uniunii Europene se stipulează faptul că Uniunea și statele membre țin seama de toate cerințele bunăstării animalelor ca ființe sensibile și respectă actele cu putere de lege și norme administrative[113]. De asemenea, în Declarația Universală a Drepturilor Animalelor se stipulează în Preambul faptul că " orice ființă vie are drepturi naturale, orice animal dotat cu sistem nervos are drepturile sale specifice"; că "disprețuirea sau simpla nerecunoaștere a acestor drepturi naturale provoacă grave prejudicii naturii și conduc omul la crime împotriva animalelor" și că "respectul omului față de animale este inseparabil de respectul reciproc al oamenilor". În consecință, se cere introducerea unui nou articol cu privire la drepturile animalelor**.** Acest articol ar enunța următoarele: Drepturile constituționale privind drepturile animalelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Animalelor, cu legile, pactele și celelalte tratate internaționale la care România este parte.
Propunerea Coaliţiei de Mediu, Coaliţiei Natura 2000 şi Federaţiei Nationale pentru Protectia Animalelor de introducere a unui articol:

[111] Asociaţia România Vie.
[112] Platforma Civică Acţiunea 2012.
[113] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Tratatul privind Uniunea Europeană, p. 55, 30. 02. 2010

Articol nou. Drepturile animalelor
Recunoscând animalele ca fiinţe simţitoare şi sensibile, care percep suferinţă fizică şi psihică, statul şi cetăţenii au obligaţia să asigure dreptul la viaţă al animalelor, respectul pentru animale şi demnitatea lor, luând măsurile necesare pentru a le proteja.

7.7 Avocatul Poporului

Problematica Avocatului Poporului este reglementată de textul constituţional la **Titlul II, Capitolul IV.**

Revizuirea Constituţiei în 2003 a vizat stabilirea alegrii sale în şedinţă comună a camerelor Parlamentului şi nu doar de către Senat, în virtutea importanţei instituţiei. De asemenea, s-a precizat existenţa unor adjuncţi specializaţi ai Avocatului Poporului, pentru a spori eficienţa activităţii sale.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat 2 dimensiuni principale, în speţă cele enumerate la **Art. 58 şi 59***: 1) Numirea şi rolul, 2) Exercitarea atribuţiilor.*

(1) Numirea şi rolul Avocatului Poporului, se consideră necesar a fi mult mai bine precizate în textul constituţional, principalul argument[114] fiind „nevoia prevederii explicite a independenţei Avocatului Poporului şi a mandatului instituţiei în conformitate cu Principiile ONU de la Paris din 1993 privind Instituţiile Naţionale cu Rol în Protejarea şi Promovarea Drepturilor Omului”[115]. În baza acestor principii „instituţia ar putea fi acreditată de către International Coordinating Committee for National Human Rights Institutions"[116]. Se consideră că lipsa acreditării indică „imposibilitatea în care se află Avocatul Poporului de a îndeplini un dublu rol de protejare a drepturilor omului, inclusiv prin primirea, investigarea și soluționarea de plângeri, medierea de conflicte și monitorizarea activităților relevante pe de o parte, și promovarea drepturilor omului prin educație, informare, lucrul cu media, formare și capacitare a actorilor publici și privați, inclusiv prin activități de asistare a Guvernului în elaborarea de norme, politici și analize cu impact în domeniul drepturilor omului[117].

Formulare actuală Art. 58	Formulare sugerată Art. 58[118]	Formulare sugerată Art. 58[119]	Formulare sugerată Art. 58[120]
(1) Avocatul Poporului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor şi	**Rolul** (1) Avocatul Poporului este instituţia independentă cu rol în	**Rolul Avocatului Poporului** **(**1) Avocatul Poporului este instituția	

[114] Coaliţia Antidiscriminare şi grupul de lucru “Societatea civilă - o voce puternică în procesul de revizuire a Constituţiei României” (Ce-Re, Active Watch, ANBCC).
[115] Principiile ONU de la Paris din 1993 privind Instituţiile Naţionale cu Rol în Protejarea şi Promovarea Drepturilor Omului disponibile la: http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm
[116]Lista instituțiilor acreditate A, B, C sau suspendate de către ICC este disponibilă la: http://nhri.ohchr.org/EN/Documents/Chart%20of%20the%20Status%20of%20NHRIs%20%2811%20Feb%202013%29.pdf. Din această prezentare geografică, Avocatul Poporului lipsește.
[117]A se vedea analiza Fundamental Rights Agency of the European Union din 2010 *National Human Rights Institutions in the EU MemberStates (Strengtheningthe fundamental rightsarchitecture in the EU I)*disponibilă la: http://fra.europa.eu/en/publication/2012/national-human-rights-institutions-eu-member-states-strengthening-fundamental.
[118] Grupul de lucru “Societatea civilă - o voce puternică în procesul de revizuire a Constituţiei României” (Ce-Re, Active Watch, ANBCC).
[119] Coaliţia Antidisriminare.
[120] Conf. univ. dr. Bogdan Ţonea.

libertăţilor persoanelor fizice. Adjuncţii Avocatului Poporului sunt specializaţi pe domenii de activitate. (2) Avocatul Poporului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul . (3) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică.	protejarea şi promovarea drepturilor omului în raport cu autorităţile publice. (2) Avocatul Poporului primeşte, investighează şi soluţionează plângeri, inclusiv prin monitorizarea activităţilor autorităţilor publice centrale şi locale din perspectiva respectării drepturilor omului, elaborarea de recomandări şi medierea de conflicte. (3) Avocatul poporului colaborează cu societatea civilă şi cu organizaţiile internaţionale de profil, inclusiv prin asistarea Guvernului în elaborarea de acte normative şi politici publice cu impact în domeniul drepturilor omului.	independentă cu rol în protejarea și promovarea drepturilor omului în raport cu autoritățile publice. (2) Mandatul de protejare a drepturilor omului de către Avocatul Poporului constă în principal în primirea, investigarea și soluționarea de plângeri, inclusiv prin monitorizarea activităților autorităților publice centrale și locale din perspectiva respectării drepturilor omului, elaborarea de recomandări și medierea de conflicte. (3) Mandatul de promovare a drepturilor omului se realizează în colaborarea cu societatea civilă și cu organizațiile internaționale de profil, inclusiv prin asistarea Guvernului în elaborarea de acte normative și politici publice cu impact în domeniul drepturilor omului.	(2) Mandatul de protejare a drepturilor omului de către Avocatul Poporului constă, în principal în primirea, investigarea și soluționarea de plângeri - *altele decât cele penale*—privind protecţia sau respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor români, inclusiv prin monitorizarea activităților autorităților publice centrale și locale *din perspectiva respectării drepturilor omului, elaborarea de recomandări și medierea de conflicte*. (3) Mandatul de promovare a drepturilor omului se *realizează prin elaborarea de recomandări și medierea de conflicte*, în colaborare cu societatea civilă și cu organizațiile internaționale de profil, inclusiv prin asistarea Guvernului în elaborarea de acte normative și politici publice cu impact în domeniul drepturilor omului.
	Numirea (1) Avocatul Poporului este numit de Parlament prin vot pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor. Al doilea clasat, în ordinea voturilor devine prim adjunct. Alţi adjuncţi sunt specializaţi pe domenii de activitate. (2)[1] Mandatul Avocatului Poporului şi al adjuncţilor săi încetează în urma demisiei, decesului, a pierderii drepturilor electorale sau a stării de incompatibilitate. (2) Avocatul Poporului şi	(1) Avocatul Poporului este numit de Parlament pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor si libertăților. Adjuncții Avocatului Poporului sunt specializați pe domenii de activitate. (2)[1] Mandatul Avocatului Poporului și al adjuncților săi încetează în urma demisiei, decesului, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate.	(1) Avocatul Poporului este numit de Parlament pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor si libertăţilor *fundamentale, în aceleaşi condiţii de calificare profesională, ca şi cele aplicabile judecătorilor Curţii Constituţionale*. Adjuncții Avocatului Poporului sunt specializați pe domenii de activitate. (2) identic

	adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. (3) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică.	(2) identic (3) identic	(3) identic

Poate fi menţionată şi propunerea privind alegerea directă a Avocatului Poporului prin vot universal şi liber exprimat, desfăşurat concomitent cu alegerile parlamentare, pe o durată de 4 ani, dintr-o serie de candidaţi independenţi[121]. De asemenea, solicitarea privind includerea în textul constituţional a sancţiunii cu revocarea pentru fapte deosebit de grave, săvârșite in timpul exercitării atribuțiunilor de serviciu, sau in afara acestora[122].

Amintim în acest sens propunerea din partea Asociației ”Salvați Copii” cu privire la consolidarea funcţiei **Avocatului Copilului, ca adjunct al Avocatului Poporului[123]**. Mandatul Avocatului Poporului din ţara noastră este unul limitat care îi permite să intervină doar în cazurile în care drepturile copilului sunt încălcate de către instituţii publice. De acest domeniu se ocupă unul din adjuncții Avocatului Poporului care are în sarcina sa și protecția drepturilor familiei, tinerilor, pensionarilor și persoanelor cu handicap. În cadrul acestui departament, în 2012, s-au înregistrat 952 de petiții, din care doar 55 de petiții făceau referire la drepturile copilului , ceea ce înseamnă, din punct de vedere al timpului alocat, o petiție pe săptămână într-o țară în care aproape 2 milioane de copii trăiesc în sărăcie, iar 400.172 de copii (3-17 ani) nu erau cuprinşi, la începutul anului școlar 2011, în sistemul de învăţământ.

În acest sens, Art. 3 (1) și 4 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului stipulează că ”În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.” ”Statele părți se angajează să ia toate măsurile legislative, administrative și de orice altă natură necesare în vederea punerii în aplicare a drepturilor recunoscute în prezenta Convenție”. Argumentul este întărit și prin art. 20 din Constituția României care acordă dispozițiilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului prioritate chiar și în fața Constituției, cu excepția cazului în care aceasta din urmă ar conține dispoziții mai favorabile, ceea ce, evident, aici nu este cazul.

Formulare actuală Art. 58	**Formulare sugerată Art.58 [124]**
(1) Avocatul Poporului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor persoanelor fizice. Adjuncţii Avocatului Poporului sunt specializaţi pe domenii de activitate. (2) Avocatul Poporului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici	1) Avocatul Poporului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor persoanelor fizice. *(2) Avocatul Poporului este asistat de adjuncţi, specializaţi pe următoarele domenii de activitate:*

[121] Platforma Civică Acţiunea 2012, similar România Vie.
[122] Vasile Petrovici.
[123] Pentru propunerea referitoare la art. 58 a fost luat ca model Avocatul Copilului din Polonia, iar pentru alin. 2 au fost consultate legislaţiile privind Avocatul Copilului din Franţa (Défenseur des Enfants), Grecia (Deputy Ombudsman for Children) și declaraţiile ENOC (Reţeaua Europeană a Ombudsmanilor pentru Copii).
[124] Salvaţi Copiii.

o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. (3) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică.	*a) drepturile copilului;* *b) drepturile omului, egalitate de şanse între bărbaţi şi femei, tineri, culte religioase şi minorităţi naţionale;* *c) armată, justiţie, poliţie, penitenciare;* *d) proprietate, muncă, drepturile familiei, ale pensionarilor şi ale persoanelor cu handicap, protecţie socială, impozite şi taxe."* *Adjunctul specializat pe drepturile copilului e denumit Avocatul Copilului şi va fi ales dintre persoanele cu cunoştinţe şi experienţă în domeniul promovării şi respectării drepturilor copilului.* (3) Avocatul Poporului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. (4) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică.

În mod similar, prin corelaţie cu propunerile înaintate privind Art. 35 Dreptul la un mediu sănătos, ar putea fi utilă existenţa unui **adjunct al Avocatului Poporului specializat pe domeniul mediului**, pentru a primi sesizări şi petiţii în această problematică[125].

(2) Exercitarea atribuţiilor vizează o clarificare a modalităţii de exercitare a mandatului Avocatului Poporului în sensul rolului de protejare a drepturilor omului, precum şi creşterea rolului Avocatului Poporului prin recunoașterea caracterului obligatoriu și prioritar al discutării și punerii în practică a recomandărilor acestei instituții.

Formulare actuală Art. 59	**Formulare sugerată Art. 59[126]**	**Formulare sugerată Art. 59[127]**
(1) Avocatul Poporului îşi exercită atribuţiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile şi în libertăţile lor, în limitele stabilite de lege. (2) Autorităţile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuţiilor sale.	(1) Avocatul Poporului îşi exercită atribuţiile în mod independent şi autonom, din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile şi în libertăţile lor sau a persoanelor interesate, în limitele stabilite de lege. 2)[1] Avocatul Poporului are obligaţia de a ridica excepţia de neconstituţionalitate în privinţa legilor şi ordonanţelor care ar putea conduce la încălcarea drepturilor sau a libertăţilor fundamentale constatate în condiţiile Art. 58 reformulat.	(1) Avocatul Poporului își exercită atribuțiile în mod independent și autonom, din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile și în libertățile lor sau a persoanelor interesate, în limitele stabilite de lege. (2)[1128] Avocatul Poporului are obligația de a sesiza Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor în cazurile în care este sesizat prin petiții că actele normative respective duc la

[125] A se vedea secţiunea privind Art. 35 pentru o argumentaţie mai detaliată în acest sens.

[126] Grupul de lucru "Societatea civilă - o voce puternică în procesul de revizuire a Constituţiei României" (Ce-Re, Active Watch, ANBCC).

[127] Coaliţia Antidisriminare

[128] Comentariu Conf. univ. dr. Bogdan Ţonea.: 1. Introducerea unei astfel de prevederi în textul fundamental crează impresia, periculoasă juridic, cum că legile în România pot avea şi un alt caracter decât cel obligatoriu şi că Avocatul Poporului ar acţiona în general în funcţie de interese părtinitoare în soluţionarea cazurilor pe care le are în atenţie, nu in interesul general, lucru cum nu se poate mai fals. 2. Formularea *„petiţiile au fost temeinic motivate"* generează un concept similar cu cel de *„încălcare gravă a constituţiei.*" Nu se poate distinge, în mod real, între o petiţie motivată de una temeinic motivată.

[128] Scharpf, F.W. Political institutions, decision styles and policy choices. In R.M. Czada & A. Windhoff-Héritier (eds), *Political Choice*. Frankfurt-am-Main/Boulder, CO: Campus/Westview Press. 1991, pp. 21–28.

[128] ACE Encyclopedia, "Focus on Direct Democracy "http://aceproject.org/ace-en/focus/direct-democracy.

	(2) Autorităţile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuţiilor sale, să analizeze şi să răspundă recomandărilor sale.	încălcarea drepturilor sau a libertăților fundamentale, în măsura în care petițiile au fost temeinic motivate. (2) Autoritățile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar in exercitarea atribuțiilor sale și să analizeze și să răspundă în mod prioritar recomandărilor sale.

8. Reconfigurarea și reechilibrarea relațiilor dintre Parlament, Președinte și Guvern

8.1 Separaţia puterilor în stat

Clarificarea raporturilor între Parlament, Preşedinte şi Guvern reprezintă principalul obiectiv al revizuirii Constituţiei, susţinut de majoritatea participanţilor la Forumul Constituţional[129], precum şi de opinia publică românească şi, nu în ultimul rând, o bună parte din actorii politici. O atare clarificare este considerată **soluţia** cea mai eficientă pentru **crizele politice şi instituţionale** mult prea frecvente, transformate de-a lungul timpului în adevărate crize constituţionale.

Din punct de vedere constituţional, această clarificare echivalează cu **respectarea principiului separaţiei puterilor în stat**. Atât pe fond, la nivelul textului constituţional, cât şi în practică, la nivelul acţiunii politice curente. O separaţie reală a puterilor[130] garantează o funcţionare nu doar eficientă ci şi coerentă a principalelor instituţii ale statului, deoarece presupune că atât 1) prerogativele lor, cât şi 2) raporturile între ele sunt definite în mod clar, complet, coerent, armonios.

De asemenea, ar fi necesară si o modificare a **Art. 1 alin 4** pentru a fi precizate mult mai clar autorităţile care exercită puterea exelcutivă şi legislativă. Astfel, poate fi menţionat explicit faptul că puterea legislativă aparţine Parlamentului întărindu-se definiţia de „unica autoritate legiuitoare a ţării" dată în Art. 61 alin 1. De asemenea, acest alineat 4 al Art. 1 poate servi şi la clarificarea raporturilor din interiorul puterii executive, spre exemplu, menţionându-se explicit că Guvenul este actorul central al puterii executive.

Clarificarea opţiunii pentru tipul de regim politic (parlamentar sau prezidenţial) reprezintă, la rândul său, una din cele mai eficiente soluţii pentru realizarea acestei separaţii a puterilor. Dar chiar şi într-un regim semi-prezidenţial (care dublează tensiunile prin conflictele din interiorul puterii executive şi prin riscul coabitării între cei trei actori având culori politice diferite), prerogativele puterilor şi raporturile între ele pot fi definite evitând formulări incomplete şi ambigue.

Sinteza principalelor propuneri de revizuire a Constituţiei pe tema „Parlament, Preşedinte, Guvern" indică, cu deosebită precizie, necesitatea asigurării unei mult mai bune separaţii a puterilor în cazul românesc.

Propunerile privind eficientizarea funcţionării Parlamentului şi creşterea responsabilităţii aleşilor indică opţiunea pentru un Parlament care să îşi exercite în mod real funcţiile şi rolul în sistem. Atât din punct de vedere legislativ, cât şi al controlului asupra executivului (în virtutea statutului său de organ reprezentativ suprem). În consecinţă, implicarea Guvernului în activitatea legislativă trebuie diminuată pentru a respecta supremaţia Parlamentului în exercitarea acestei prerogative. În mod automat, se obţine o separare a Parlamentului şi Guvernului pe zona legislativă, cum reiese şi din propunerile privind limitarea delegării legislative. De asemenea, controlul exercitat de Parlament asupra executivului se materializează prin

[129] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013: 51% din respondenţi consideră necesară modificarea atribuţiilor şi raporturilor între Parlament, Preşedinte şi Guvern

[130] Conceptul trebuie înţeles în sensul definit de ştiinţa politică şi dreptul constituţional în sintagma „separaţia şi controlul reciproc al puterilor" (en. checks and balances) care este fundamentul echilibrului instituţional prin diferenţierea funcţională a puterilor şi controlul reciproc exercitat de acestea.

responsabilitatea directă a Guvernului în faţa sa pentru întreaga activitate desfăşurată. Acceptând această responsabilitate în relaţia Guvern – Parlament, este clarificată şi procedura de investire a Guvernului, în care, pe cale de consecinţă, Parlamentul trebuie să aibă rolul decisiv. În mod automat, se obţine şi o separare a Guvernului de Preşedinte, faţă de care Guvernul nu este responsabil, ci împreună cu care împarte puterea executivă. Se mai obţine şi o clarificare a raporturilor Parlament – Preşedinte, care nu exercită împreună puterea de a decide soarta Guvernului. Parlamentul are însă rolul de a controla activitatea Preşedintelui, ca parte a puterii executive, fără însă a putea decide unilateral soarta acestuia. Fiind ales în mod direct, Preşedintele poate fi demis printr-un mecanism similar (referendumul). De asemenea, în virtutea aceleiaşi legitimităţi, Preşedintele poate doar dizolva Parlamentul în situaţia în care acesta nu îşi exercită atribuţiile fundamentale (legiferare şi control), fără însă a-i putea uzurpa aceste atribuţii (cum ar fi controlul sau numirea Guvernului) înainte de încheierea procedurilor prin care acestea sunt exercitate.

8.2 Parlament – principii de funcționare, schimbarea atribuțiilor și a modalității de alegere

Problematica alegerii şi funcţionării Parlamentului este reglementată de textul constituţional la **Titlul III, Capitolul I.**

Revizuirea Constituţiei în 2003 a adus modificări importante în privinţa redefinirii competenţei camerelor şi regândirii procedurii legislative pentru creşterea eficienţei activităţii parlamentare. S-a introdus o diferenţiere de competenţe decizionale între camere, în funcţie de diverse domenii de politică publică şi tipuri de legi, însă doar în ceea ce priveşte decizia finală (ambele camere îşi exprimă prin vot opinia referitoare la toate proiectele de lege prezentate Parlamentului). De asemenea, a apărut o inovaţie procedurală în materia adoptării tacite.
O altă modificare importantă a vizat clarificarea aspectelor privind imunitatea parlamentară – parlamentarii nu pot fi traşi la răspundere *doar pentru* aspectele ce ţin de exercitarea mandatului, orice alte fapte nefiind acoperite de acest tip de imunitate.

În ultimul deceniu, efectele acestor prevederi noi şi clarificări nu au avut adesea rezultatul urmărit. Cel puţin în privinţa procedurii legislative, s-a subliniat că textul constituţional revizuit a introdus noi surse de ambiguitate, generând noi probleme. În acelaşi timp, accentul în dezbaterea publică a căzut cu precădere pe regândirea compoziţiei şi structurii Parlamentului, prin schimbarea tipului de scrutin, în speranţa responsabilizării aleşilor, referendumuri privind reducerea numărului de parlamentari sau trecerea la un parlament unicameral pentru a creşte eficienţa activităţii instituţiei şi a reduce costurile sale de funcţionare.

Susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei pune în evidenţă opţiuni relativ ambivalente privind locul Parlamentului în sistem. Astfel, rolul Parlamentului în viitoarea Constituţie ar fi trebuit să scadă conform unui sondaj realizat în luna februarie a acestui an (40%[131]) sau să rămână mai curând neschimbat conform unui sondaj realizat în luna aprilie (40.4%[132]). Nici participanţii la Forumul Constituțional nu au o opinie tranşantă: 35.28% consideră că rolul Parlamentului ar trebui să crească, iar 24.55% că ar trebui să

[131] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[132] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.

scară. Cu toate acestea, există opţiuni clare privind reducerea numărului de parlamentari la 300 (97%), iar 72.50% din participanţii la Forumul Constituțional consideră că numărul de parlamentari trebuie stabilit de Constituţie. De asemenea, majoritatea covârşitoare a acestora (75,39%) se declară în favoarea unui Parlament bicameral.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat toate cele trei secţiuni ale acestui capitol constituţional (Organizare şi funcţionare,Statutul deputaţilor şi al senatorilor, Legiferarea), însă s-au detaşat în mod special *4 dimensiuni principale*: 1) structura şi compoziţia Parlamentului, 2)statutul parlamentarilor. Propunerile au vizat doar în mai mică măsură 3) diferenţierea funcţională a camerelor, 4) separarea logicii de reprezentare a Senatului.

Aspectele privind procedura legislativă se regăsesc în dezbaterile şi propunerile înaintate Forumului, dar în mai mică măsură. Accentul cade cu precădere pe ceea ce se consideră a fi „cauzele structurale" ale problemelor funcţionării Parlamentului şi, implicit, ale sincopelor procedurii legislative.

(1) Structura şi compoziţia Parlamentului

Propunerile înaintate Forumului, precum şi opiniile exprimate în cadrul dezbaterilor converg către diminuarea *numărului de parlamentari*, cifrele situându-se între 100 şi 400 de membri, cu o medie de 300[133], în funcţie şi de numărul de camere imaginat. În privinţa opţiunii bicamerale, ea întruneşte numărul cel mai mare de aderenţi deşi există şi propuneri privind formula unicamerală[134]. Trebuie menționată recomandarea expertului Comisiei de la Veneția de a nu reduce numărul de parlamentari sub un număr la care ar fi foarte dificilă desfășurarea activității instituției. De exemplu, trebuie asigurat un număr suficient de parlamentari pentru a constitui toate comisiile parlamentare necesare.

Variantele care vizează *formula bicamerală* încearcă adesea să introducă o diferenţiere între camere conform logicii de reprezentare. Soluţia cea mai frecvent apărută este prin corelarea reformei Senatului cu regionalizarea, criteriul de reprezentativitate în această cameră fiind colectivităţile locale (sub diverse forme)[135]. Alternativa este o soluţie de tip corporatist, prin reprezentarea diverselor interese din plan social şi economic (asociaţii profesionale, sindicate – patronate, colectivităţi locale, culte)[136]. Se propune chiar formula senatorilor de drept.

(2)Statutul parlamentarilor

Mandatul reprezentativ se doreşte a fi, conform majorităţii propunerilor primite unul de tip imperativ, o soluţie privind modificarea corespunzătoare a **Art.69** fiind ilustrată în tabelul alăturat, coloana 2. În acelaşi timp, un număr foarte mare de propuneri, exprimate mai ales în cadrul dezbaterilor, vizează pierderea de către aleşi a mandatului în cazul părăsirii formaţiunii politice alături de care au câştigat acest mandat (coloana 3 şi 4).

Formulare actuală Art. 69	**Formulare sugerată Art. 69**	**Formulare sugerată Art. 69**	**Formulare sugerată Art. 69**
(1) În exercitarea mandatului, deputaţii şi	(1)În exercitarea mandatului, deputaţii şi senatorii sunt în	(1) În exercitarea mandatului, deputaţii şi	În exercitarea mandatului, deputaţii

[133] Asociaţia România Vie sau Gh.Bostan sau Tomica Florica.
[134] Dan Corolea, parlament unicameral, 200 de membri. Platforma Civică Acţiunea 2012, parlament unicameral 300 de membri.
[135] Conf. Univ. Dr. Attila Varga.
[136] Conf, Univ. Dr. Viorel Ciobanu, sau Cadre didactice universitare ale Universităţii din Craiova.

senatorii sunt în serviciul poporului. (2) Orice mandat imperativ este nul.	serviciul poporului, care, organizat în colegii electorale, poate cere revocarea mandatului de parlamentar în condiţiile legii organice[137]. (2) abrogat.	senatorii sunt în serviciul poporului şi vor acţiona pentru îndeplinirea angajamentelor asumate faţă de electorat şi a programului politic pe care acesta l-a votat. (2) Dacă pe timpul mandatului deputaţii şi senatorii renunţă la calitatea de membru al partidului pe al cărui program politic au candidat, pierd mandatul, iar partidul respectiv îl va atribui altui membru, potrivit legii organice[138].	şi senatorii sunt în serviciul poporului, câtă vreme îşi păstrează calitatea de membru al partidului politic sau poziţia de independent din momentul alegerii. În caz contrar, pentru a-şi păstra mandatul, deputatul sau senatorul trebuie să organizeze, cu sprijinul autorităţilor administraţiei publice locale, dar pe cheltuiala lui, în colegiul în care a fost ales, un referendum local în cadrul căruia populaţia cu drept de vot să-şi dea acordul pentru schimbarea poziţiei din momentul alegerii[139].

Majoritatea propunerilor sugerează, de asemenea, modificarea **Art.71 alin.2** pentru a fi prevăzută incompatibilitatea dintre calitatea de parlamentar şi cea de membru al Guvernului.

În ceea ce priveşte imunitatea parlamentară (Art. 72), se propune eliminarea posibilității revocării măsurii de către camera sesizată în cazul reținerii în flagrant sau eliminarea încuviinţării camerei în materie de percheziție, reținere sau arestare, precum şi a competentei ÎCCJ.

Un alt aspect important legat de situația parlamentarilor a privit modalitățile prin care să poată fi limitată sau chiar eliminată migrația politică. Intrucât impunerea unui mandat imperativ, sau demiterea în cazul părăsirii partidului sunt soluții mai puțin fezabile, o variantă intermediară ar fi introducerea procedurii de revocare a parlamentarilor care au fost aleși în alegeri în cadrul unui partid (care paote face parte din cadrul unei alianțe politice sau electorale). O astfel de procedură ar putea menționa în cazul acestora, inițierea unui rederendum de demitere se poate realiza prin strângerea unui număr de semnături a minimum 20% cetățenii înscriși pe listele electorale din colegiul uninominal respectiv.

Formulare actuală Art. 70	**Formulare sugerată Art. 70**
(1) Deputaţii şi senatorii intră în exerciţiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub condiţia validării alegerii şi a depunerii jurământului. Jurământul se stabileşte prin lege organică. **(2)** Calitatea de deputat sau de senator încetează la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de	(1) şi (2) identic (3) NOU Deputații și senatorii care renunță la calitatea de membru al formațiunii politice sub sigla căreia au fost aleși, pot fi supuși unei proceduri de revocare prin organizara unui referendum în colegiul în care au fost aleși. Procedura se stabilește prin lege organică.

[137] Conf. Univ. dr. Bogdan Ţonea.
[138] Conf. Univ. dr. Alexandru Amititeloaie.
[139] Conf. Univ. Dr. Viorel Ciobanu.

incompatibilitate ori de deces.	

(3) Aspectele privind legiferarea fac referire pe de o parte la diferenţierea competenţelor camerelor în conformitate **cu Art. 65 în corelaţie cu Art.75**, iar pe de altă parte la diverse detalii din procedura de legiferare.

Astfel, se propune renunţarea la procedura adoptării tacite (eventual prin prelungirea termenelor procedurale)[140], dezbaterea şi adoptarea codurilor de legi în şedinţă comună a camerelor, cu majorităţi calificate[141], precizarea, la **Art. 77**, că nu legea ci unele prevederi pot fi supuse reexaminării, implicit reformulării unora dintre acestea, eliminării sau păstrării lor în forma iniţială[142].

În ceea ce priveşte diferenţierea competenţelor camerelor, una din variantele sugerate este ilustrată în tabelul alăturat.

Variantă de diferenţiere a competenţelor camerelor: Art. 65 în corelaţie cu Art.75

Formulare actuală Art. 65	**Formulare sugerată Art. 65**
(1) Camera Deputaţilor şi Senatul lucrează în şedinţe separate. (2) Camerele îşi desfăşoară lucrările şi în şedinţe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, pentru: a) primirea mesajului Preşedintelui României; b) aprobarea bugetului de stat şi a bugetului asigurărilor sociale de stat; c) declararea mobilizării totale sau parţiale; d) declararea stării de război; e) suspendarea sau încetarea ostilităţilor militare; f) aprobarea strategiei naţionale de apărare a ţării; g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Ţării; h) numirea, la propunerea Preşedintelui României, a directorilor serviciilor de informaţii şi exercitarea controlului asupra activităţii acestor servicii; i) numirea Avocatului Poporului; j) stabilirea statutului deputaţilor şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora; k) îndeplinirea altor atribuţii care, potrivit Constituţiei sau regulamentului, se exercită în şedinţă comună.	(1)Camera Deputaţilor şi Senatul lucrează în şedinţe separate După alin (1) un alineat nou (2)* Camera Deputaţilor are următoarele atribuţii: a) adoptă legi organice şi legi ordinare potrivit procedurii de legiferare; b) adoptă propriul Regulament de organizare şi funcţionare; c) adoptă hotărâri; d) exercită funcţia de control asupra Guvernului prin întrebări, interpelări şi moţiuni simple. Senatul are următoarele atribuţii: a) adoptă legile de ratificare a tratatelor şi acordurilor internaţionale la care România este parte, precum şi a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau acorduri; b) adoptă legi din domeniul apărării, siguranţei naţionale, precum şi a administraţiei publice locale, a teritoriului, şi a regimului general privind autonomia locală; b) adoptă hotărâri; c) numeşte ambasadori la propunerea Preşedintelui României; d) numeşte directorii serviciilor de informaţii la propunerea Preşedintelui României, şi exercită controlul asupra activităţii acestor servicii; e) exercită funcţia de control asupra Guvernului prin întrebări, interpelări moţiuni simple, şi prin înfiinţarea unor comisii speciale de anchete în condiţiile legii; f) aprobă strategia naţională de apărare a ţării. alin (2) – completare (2) Camerele îşi desfăşoară lucrările în şedinţe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, pentru:

[140] Cadre didactice universitare, Facultatea de Drept din cadrul Universităţii Transilvania din Braşov.
[141] Cadre didactice universitare ale Universităţii din Craiova
[142] CS I Dr. Constantin Nica.

	a) alegerea Preşedintelui Republicii, b) primirea mesajului Preşedintelui, c) aprobarea bugetului de stat şi a bugetului asigurărilor sociale de stat, d) declararea mobilizării totale sau parţiale, e) declararea stării de război, f) suspendarea sau încetarea ostilităţilor militare, g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Ţării, h) numirea a şase judecători la Curţii Constituţionale, i) numirea Avocatului Poporului, j) stabilirea statutului deputaţilor şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora, k) îndeplinirea altor atribuţii care, potrivit Constituţiei, sau regulamentului, se exercită în şedinţă comună[143].
Formulare actuală Art. 75 alin 1	**Formulare sugerată Art. 75 alin 1**
(1) Se supun spre dezbatere şi adoptare Camerei Deputaţilor, ca primă Cameră sesizată, proiectele de legi şi propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internaţionale şi a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum şi proiectele legilor organice prevăzute la articolul 31 alineatul (5), articolul 40 alineatul (3), articolul 55 alineatul (2), articolul 58 alineatul (3), articolul 73 alineatul (3) literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul (2), articolul 102 alineatul (3), articolul 105 alineatul (2), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatele (2) şi (3), articolul 120 alineatul (2), articolul 126 alineatele (4) şi (5) şi articolul 142 alineatul (5). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii şi adoptării, ca primă Cameră sesizată, Senatului.	(1)Se supun spre dezbatere şi adoptare Camerei Deputaţilor, ca primă Cameră sesizată, proiectele de legi şi propunerile legislative pentru ratificarea tratelor sau a altor acorduri internaţionale şi a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum şi proiectele de legi organice prevăzute la articolul 3 alineatul (3), 55 alineatul (2), articolul 73 alineatul (3) literele e), f), g), şi o), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatul (2) şi (3), articolul 120 alineatul (2). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii şi adoptării, ca primă Cameră sesizată Senatului[144].

Experţii comisiei de la Veneţia au subliniat că revizuirea Constituţiei în sensul regândirii modului de organizare a Parlamentului, dar şi a rolului său în raport cu executivul este legată strict de o clarificare a opţiunilor privind tipul de regim. Compoziţia şi modul de alegere al Parlamentului sunt şi ele subordonate în bună măsură unei opţiuni privind tipul de regim politic şi fundamentele legitimităţii sale. În mod similar, cea privind prezenţa parlamentarilor în cabinet.

Cu toate acestea, unele elemente - cum ar fi sistemul unicameral vs. cel bicameral sunt în mare măsură o chestiune de alegere, dincolo de opţiunea pentru tipul de regim. În acelaşi timp însă, poate fi definită în mod mai clar diferenţierea între camere – pornind de la modul de alegere şi, în concordanţă cu aceste principii, acordând atribuţii corespunzătoare.

În acelaşi timp, există însă o serie de recomandări bine conturate. S-au exprimat poziţii clare împotriva mandatului imperativ, a limitării numărului de mandate ale parlamentarilor sau a pierderii mandatului ca sancţiune pentru traseismul politic, a interzicerii parlamentarilor să facă parte din cabinet. De asemenea, s-a considerat că imunitatea parlamentară trebuie menţinută în parametrii actuali. S-a subliniat în mod explicit că stabilirea numărului de Parlamentari, respectiv reducerea acestuia, trebuie să aibă în vedere faptul că trebuie asigurată o dimensiune funcţională a Parlamentului: trebuie să fie suficienţi parlamentari pentru a se putea lucra în mod eficient pe toate dimensiunile activităţii parlamentare, în special la nivelul comisiilor.

[143] Conf. Univ. Dr. Attila Varga.
[144] Conf. Univ. Dr. Attila Varga.

(4) Separarea logicii de reprezentare a Senatului în cazul creării regiunilor administrative. În acest caz, Senatul ar putea deveni o cameră a regiunilor, cu atribuții de dezbatere a legilor cu impact direct asupra funcționării administrative și financiare a regiunilor. Totuși, chiar și în acest caz ar fi recomandată existența unei posibilități de control privind actele adoptate de Camera Deputaților.

8.3 Guvern – clarificarea procedurilor de numire, remaniere, demitere

Problematica procedurilor de numire a Guvernului, precum şi aspecte ca remanierea /revocarea /demiterea sunt reglementate de textul constituţional la **Titlul III, Capitolul III,** în directă corelaţie cu **Art. 85** din cadrul **Titlului III, Capitolul II.**

Revizuirea Constituţiei în 2003 a vizat modificări destinate scăderii puterii Preşedintelui în materie, introducând la **Art. 85 alin. 3** obligativitatea votului exprimat de Parlament în cazul în care prin remaniere se produce schimbarea structurii sau compoziţiei politice a Guvernului. De asemenea, prin Art. 107 alin 2 textul constituţional prevede explicit faptul că Preşedintele nu îl poate revoca pe Primul Ministru. Cu toate acestea, problema implicării Președintelui în investirea Guvernului sau în numirea miniştrilor a reprezentat una din principalele surse de tensiune în ultimul deceniu, în special din cauza ambiguităţilor Art. 103 alin.1. Acestea au putut fi interpretate „în funcţie de contextul politic" de Preşedinte şi de partidele parlamentare, conducând la numeroase situaţii de blocaj - fie el şi potenţial – în măsura în care de aplicarea acestui alineat depindea utilizarea altor instrumente constituționale de către Parlament, cum ar fi retragerea încrederii Guvernului.
În mod similar, responsabilitatea partajată de Premier şi Preşedinte în numirea şi revocarea miniştrilor, a generat situaţii tensionate, în care Preşedintele a exercitat un drept de veto pe care constituţia nu îl prevede explicit, el derivând tot dintr-o interpretare adaptată contextului politic de moment.

Susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei exprimă interesul pentru crearea unor mecanisme care să permită evitarea conflictelor interminabile privind numirea Guvernului, fie şi prin scurtarea termenelor în care „ameninţarea" dizolvării Parlamentului determină găsirea unor soluţii şi evitarea permanentizării crizelor de acest gen. Astfel, 67%[145] din respondenţi se declară de acord cu reducerea termenului în care Preşedintele poate dizolva Parlamentul dacă nu acordă votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 45 de zile (față de 60 în prezent). O asemenea opţiune este susţinută şi de participanţii la Forumul Constituţional în proporţie de 54.99%.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat două dimensiuni principale 1) clarificarea procedurii de investire a Guvernului în raport cu rolul Preşedintelui şi al partidelor parlamentare şi 2) Remanierea Guvernului.

(1) Clarificarea procedurii de investire a Guvernului în raport cu rolul Preşedintelui şi al partidelor parlamentare vizează în special o soluţie în care să fie cât mai exact cuantificate opţiunile la dispoziţia Preşedintelui, lăsând însă rolul cheie în acest proces Parlamentului, în condiţiile în care răspunderea membrilor Guvernului este direcţionată către Parlament[146]. Întreaga procedură vizează în special **Art. 103**,

[145] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[146] Poate fi menţionată existenţa unei propuneri referitoare la abrogarea **alin 2 al Art. 107**, oferind posibilitatea Preşedintelui de a revoca Primul Ministru.

unde în acest moment, sunt expuse mai multe detalii privind interacţiunea Preşedinte – Parlament, dar se reflectă direct şi asupra **Art. 85.**

Formulare actuală Art. 103	**Formulare sugerată Art. 103 alin 1.**	**Formulare sugerată Art. 103 alin 1.**	**Formulare sugerată Art. 103 alin NOU**
(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament. (2) Candidatul pentru funcţia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului şi a întregii liste a Guvernului. (3) Programul şi lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor.	(1) Preşedintele României desemenază candidatul pentru funcţia de prim-ministru propus de partidul ori alianţa politică sau electorală înregistrată oficial care a obţinut cel mai mare număr de mandate în Parlament[147]. Procedura se desfăşoară după cum urmează: ……	(1) Preşedintele României va desemna pentru funcţia de prim-ministru candidatul propus de partidul care are majoritatea simplă din numărul total al mandatelor de parlamentar[148].	(4) În situaţia în care candidatul desemnat la funcţia de prim-ministru conform alineatului 1 nu obţine votul de încredere al Parlamentului conform alineatelor 2 şi 3, Parlamentul poate alege Primul-ministru şi acorda încredere Guvernului cu majoritatea voturilor deputaţilor şi senatorilor, în termen de 14 zile de la constatarea neîndeplinirii cerinţelor prevăzute la alineatele 2 şi 3, pe baza candidaturilor depuse în Parlament cu susţinerea a cel puţin o treime din numărul deputaţilor şi senatorilor. Candidaturile pentru funcţia de prim-ministru depuse în Parlament conţin lista propusă a Guvernului şi proiectul programului de guvernare[149]**.**

(2) Remanierea Guvernului se doreşte a fi în mod mai clar definită în responsabilitatea Primului Ministru.

Formulare actuală Art. 85 alin 2.	**Formulare sugerată Art. 85 alin 2.**
(2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanţă a postului, Preşedintele revocă şi numeşte, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.	(2) Remanierea Guvernului este atribuţia şi răspunderea primului-ministru. Primul-ministru va cere un aviz consultativ din partea comisiilor de specialitate din Parlamentul României. Primul-ministru se va consulta în prealabil cu Preşedintele României, și va care va semna actul de revocare sau de numire[150].

Experţii comisiei de la Veneţia au pus în evidenţă faptul că opţiunea prevalentă de parlamentarizare a sistemului, din partea participanţilor la Forum, trebuie pusă şi ea în acord cu o diminuare a prerogativelor Preşedintelui în special în material numirii şi demiterii cabinetului, respectiv a definirii responsabilităţii cabinetului cu preponderenţă în raport cu Parlamentul. În acest cazul acestei opțiuni, primul-ministru ar trebui să poată în continuare demite miniștri, însă să fie obligat să trimită spre aprobare Parlamentului

[147] Versiune modificată a propunerii înaintate de CS I Dr. Aristide Cioabă.
[148] Versiune modificată a propunerii înaintate de Aurelian Giugăl, Gelu Sabău.
[149] Conf. univ. dr. Valentin Naumescu.
[150] Versiune modificată a propunerii înaintate de Conf. univ. dr. Attila Varga.

propunerea pentru un înlocuitor. De asemenea ar trebui prevăzută posibilitatea introducerii unei moțiuni simple împotriva unor miniștri, moțiuni care în caz de adoptare ar conduce la demiterea automată a respectivului ministru.

8.4 Clarificarea raportului între Guvern şi Parlament. Clarificarea principiilor delegării atribuţiilor

Problematica raporturilor între Parlament şi Guvern este reglementată de textul constituţional la **Titlul III, Capitolul IV,** dar sub incidenţa lor poate intra şi Art. 109 din cadrul **Titlului III, Capitolul III.**

Revizuirea Constituţiei în 2003 a vizat în mod explicit problema funcţiei legislative exercitate de Guvern. În principal a fost vizată delegarea legislativă, aducându-se modificări substanţiale Art. 114 (devenit 115). Cu toate acestea, efectele în ultimul deceniu au fost preponderent negative. Astfel, noul text circumscria exact ariile tematice în care nu pot fi emise ordonanţe de urgenţă, tocmai pentru a limita excesele executivului în acest sens. Însă, schimbarea de perspectivă privind caracterul excepţional al situaţiilor care permit utilizarea de către Guvern a acestui instrument legislativ, nu face decât să dăuneze scopului. Dacă în prima variantă a textului constituţional (1991) situațiile excepționale se refereau, în logica întregii Constituţii, mai curând la stări de urgență sau de asediu, în noul text (2003) ele se definesc ca situaţii a căror reglementare nu mai poate fi amânată. Astfel, aria de cuprindere se extinde la infinit. În plan secund, s-a restabilit o situaţie de dezechilibru între Parlament şi Guvern în cazul asumării răspunderii sub incidenţa Art. 114, precizându-se că amendamentele depuse de Parlamentari pot fi acceptate de Guvern şi introduse în forma proiectului de lege care este aprobat prin această procedură.

Analiza procesului legislativ în ultimul deceniu arată clar că Guvernul abuzează de această prerogativă, nu doar din punct de vedere cantitativ ci şi pe fond, adesea fiind „ignorat" Parlamentul prin emiterea unor ordonanţe de urgenţă cu prevederi care încalcă în mod flagrant voinţa Parlamentului, exprimată la o distanţă de câteva zile. De asemenea, s-a ajuns, pe fondul unor majorităţi politice confortabile, la abuzul prin intermediul asumării răspunderii pentru proiecte de legi.

Pe de altă parte, niciunul din sistemele constituționale care au întreprins demersuri pentru a controla practica delegării funcției de legiferare prin limite de substanță la nivelul contenciosului constituțional (prin control intrinsec) nu pare a fi reușit în această încercare. De exemplu, Tribunalul Federal Constituțional German a încercat, în primele decenii după adoptarea Legii Fundamentale din 1949, să implementeze în chip consecvent cerințele Art. 80 (legea de abilitare trebuie conform prevederii în cauză să precizeze "conținutul, scopul și întinderea delegării" [*Inhalt, Zweck und Ausmaß*]). Ulterior, încă din anii 70, Tribunalul Federal Constituțional a relaxat standardele inițiale până la abandon. De asemenea, practica Curții Supreme a Statelor Unite cu privire la doctrina "non-delegării funcției de legiferare" a încetat după doar două decizii de neconstituționalitate adoptate în baza acestei doctrine (ambele datează din 1935). Problema specifică ridicată de delegare în sistemul nostru constituțional este acordarea către executiv a posibilității de legiferare prin ordonanțe de urgență, direct în baza Constituției și sub pretextul sau cu „beneficiul prealabil" al definirii urgenței. Contenciosul constituțional nu poate evalua eficient criteriul urgenței, fiind vorba prin definiție despre o apreciere de oportunitate care nu poate fi tradusă în formă normativă și deci nu poate fi controlată printr-un mecanism judiciar. Altfel, spus, nu poate fi stabilită o regulă sau un standard care să definească excepția, excepția fiind prin definiție ceva ce iese din normă.

Fenomenul de creștere îngrijorătoare a numărului de ordonanțe de urgență este accentuat la noi și de procedura legislativă greoaie. Problema delegării și a unei eventuale revizuiri a Art. 115 trebuie așadar privită în contextul mai larg al nevoii de a reforma sistemul legislativ, inclusiv în contextul posibilității accentuării altor supape de legiferare executivă în cazul restrângerii constituționale a delegării legislative (de ex., angajarea răspunderii)[151].

Susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei în sensul limitării posibilităţii Guvernului de a emite ordonanţe de urgenţă este destul de largă, 39.4%[152] din respondenţi solicitând aceste modificări. În cazul participanţilor la Forumul Constituţional susţinerea este deosebit de tranşant exprimată , 88.52% dintre aceştia fiind pentru o astfel de prevedere.

Dacă se dorește limitarea acestei practici prin revizuire, ideală ar fi o soluţie procedurală. Posibile ajustări ale articolului în cauză ar putea copia mecanismul parțial analog al Art. 77 din Constituția Italiei, așa încât o ordonanță de urgență care nu este aprobată de Parlament în 60 de zile (30 pentru fiecare cameră) să își înceteze automat efectele. Desigur, nicio formă constituțională nu oferă garanții perfecte (în Italia, Executivul reitera pur și simplu ”decretele-legi”, imediat după expirarea termenului (o decizie din anii ‘90 a Curții Constituționale a Italiei a declarat practica aceasta neconstituțională). S-ar putea de asemenea limita adoptarea ordonanțelor de urgență la perioadele în care Parlamentul nu este în sesiune. Limitarea numărului de ordonanțe de urgență printr-o cifră maximală (de exemplu, două pe sesiune), așa cum s-a propus recent, nu este de dorit, deoarece intră în contradicție flagrantă cu logica acestei instituții. De asemenea, s-ar putea renunța cu totul la ordonanțele de urgență și eventual prevedea o procedură de urgență pentru solicitarea unei legi de abilitare în circumstanțe de excepție. Un astfel de mecanism ar reconcilia nevoia de reglementare în condiții speciale cu garanțiile oferite de un control minim parlamentar și o dezbatere publică[153].

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat trei dimensiuni principale: 1) delegarea legislativă, 2) încrederea acordată de Parlament Guvernului, 3) răspunderea membrilor Guvernului.

(1) Delegarea legislativă, cuprinsă în **Art. 115**, se doreşte a fi strict limitată sau chiar eliminată de către majoritatea participanților la Forumul Constituţional, subiectul fiind abordat în multe dintre dezbaterile[154] organizate în această perioadă. În ipoteza menţinerii se sugerează definirea unor limite clare, stabilirea unui statut al acestor acte normative până la adoptarea lor de către Parlament sau posibilitatea emiterii lor doar în situațiile de urgenţă / asediu, aşa cum sunt definite de Constituţie.

Formulare actuală Art. 115 alin 1 şi 2	**Formulare sugerată Art. 115 alin 1 şi 2**	**Formulare sugerată Art. 115 alin NOU**	**Formulare sugerată Art. 115 alin NOU.**
(1) Parlamentul poate adopta o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanţe în domenii care nu	(1) Parlamentul poate adopta o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii	(x) Guvernul poate adopta ordonanţe de urgenţă numai în situaţii excepţionale	(x) Până la data aprobării de către Parlament a ordonanţelor, acestea sunt acte administrative cu

[151] Paragraful reprezintă contribuţia domnului Bogdan Iancu – cadru didactic Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Ştiinţe Politice , reprezentant al Societăţii Academice Române la Forumul Constituţional.
[152] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[153] Paragraful reprezintă contribuţia domnului Bogdan Iancu – cadru didactic Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Ştiinţe Politice , reprezentant al Societăţii Academice Române la Forumul Constituţional.
[154] Spre exemplu, dezbaterea cu reprezentanţi ai mediului de afaceri, găzduită de Banca Naţională a României.

fac obiectul legilor organice. (2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul şi data până la care se pot emite ordonanţe.	care nu fac obiectul legilor organice. (2) Legea de abilitare va stabili, in mod obligatoriu, domeniul şi data până la care se pot emite ordonanțe, precum si numărul maxim de ordonanțe, care pot fi emise in intervalul de timp specificat[155]. (5) Ordonanţa de urgenţă intră în vigoare numai după depunerea sa spre dezbatere în procedură de urgenţă la Camera competentă să fie sesizată şi după publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, dacă nu se află în sesiune, se convoacă în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, după caz, de la trimitere. Dacă în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizată nu se pronunţă asupra ordonanţei, aceasta este considerată respinsă.	precum starea de mobilizare generală, de război, de asediu sau de catastrofă.	caracter normativ şi pot fi controlate de către instanţele ordinare[156].

S-a sugerat, de asemenea, crearea unui mecanism prin care Guvernul poate cere in mod excepțional adoptarea unor legi de către Parlament intr-un termen clar definit (Ex. 5 zile lucrătoare). Parlamentul este obligat să analizeze şi să exprime un vot, dar avantajul este că soluţia legislativă are greutatea unei legi adoptate prin dezbatere in Parlament, nu a unei ordonanţe care abia apoi este validată de Parlament[157].

În acelaşi timp, a fost subliniată în dezbateri importanţa normelor metodologice de aplicare a legilor, vizându-se introducerea unor prevederi mai clare privind obligativitatea Guvernului de a realiza într-un termen clar stabilit normele metodologice pentru implementarea legilor aprobate de Parlament.

(2) *Încrederea acordată de Parlament Guvernului* cumulează **Ar. 113 şi 114.** Propunerile vizează în special introducerea obligativității **moțiunii de cenzură constructive -** moţiunea de cenzură iniţiată va indica şi candidatul pentru funcţia de prim ministru în cazul retragerii încrederii acordate Guvernului.
Angajarea răspunderii se doreşte a fi limitată la programe sau declaraţii de politică generală[158] şi, indiferent dacă vizează sau nu legi, la o frecvenţă redusă de utilizare (o dată pe sesiune[159], o dată pe an[160])

Formulare actuală Art. 114	**Formulare sugerată Art. 114**
(1) Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului, în şedinţă comună,	**(1)** Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului, în şedinţă comună,

[155] Variantă definită pornind de la propuenrea înaintată de Sorin Caian.
[156] Cadre didactice universitare, Universitatea din Craiova.
[157] Mugur Şteţ, Banca Naţioală a României.
[158] Conf. Univ. Dr. Attila Varga.
[159] Sorin Caian
[160] Asociaţia România Vie.

asupra unui program, a unei declaraţii de politică generală sau a unui proiect de lege.	asupra unui program, a unei declaraţii de politică generală sau a unui proiect de lege, de maxim două ori pe parcursul unei sesiuni paralementare normale.

În cadrul dezbaterilor din cadrul Forumului Constituțional a fost reiterată posibilitatea ca miniștrii Cabinetului să fie demiși în mod individual prin adoptarea unei moțiuni simple de cenzură de către Plenul renuit al celor două Camere.

Formulare actuală Art. 113.	**Formulare sugerată Art. 113.**
(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moţiuni de cenzură, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor.	(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului doar prin adoptarea unei moţiuni de cenzură care **va cuprinde numele noului candidat la funcţia de prim-ministru**. Preşedintele va desemna drept candidat la funcţia de prim-ministru persoana nominalizată de iniţiatorii moţiunii de cenzură adoptate. Prevederile dispoziţiilor art. 103 alin. (3) şi (4) se aplică în mod corespunzător[161]. (1)* Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, pot retrage încrederea acordată unui ministru al Guvernului prin adoptarea unei moţiuni de cenzură, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. În caz de adoptare ministrul este considerat demis.

În acelaşi timp poate fi menţionată sugestia de modificare a **Art.112 (2)** pentru a clarifica raporturile Parlament - Guvern. Astfel, Moţiunea simplă, adoptată, ar trebui să fie înzestrată cu efecte politice exprese, poate după modelul moţiunii de cenzură[162].

(3) *Răspunderea membrilor Guvernului*, cuprinsă în **Art. 109**, necesită în opinia participanţilor la Forum formulări mai clare privind competenţele camerelor Parlamentului şi Preşedintelui în materie.

Formulare actuală Art.109 alin 2	**Formulare sugerată Art.109 alin 2**
(2) Numai Camera Deputaţilor, Senatul şi Preşedintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Preşedintele României poate dispune suspendarea acestora din funcţie. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcţie. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.	(2) Numai Camera Deputaţilor şi Senatul, are dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor, aceştia fiind în acelaşi timp deputaţi sau senatori. În cazul acelor membrii ai Guvernului care nu au funcţia de deputat sau senator Preşedintele României are dreptul de a cere urmărirea penală pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiilor lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, primul-ministru va înainta motivat propunerea de suspendare a acestora Preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului. Suspendarea din funcţie a acestora se va decide în şedinţa comună a celor două Camere. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui de drept din funcţie. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie[163].

[161] Cadre didactice universitare, Universitatea din Craiova. De asemenea, CS I Dr. Aristide Cioabă.
[162] CS I Dr. Constantin Nica.
[163] Conf. Univ. Dr. Attila Varga.

Experţii Comisiei de la Veneţia au acceptat faptul că raporturile Parlamentului cu Guvernul trebuie redimensionate în special în plan legislativ pentru a se evita pe viitor abuzurile Guvernului. În opinia lor, delegarea legislativă trebuie menţinută însă este absolut necesară o limitare a numărului de ordonanţe emise prin circumscrierea mai exactă a situaţiilor când astfel de acte pot fi emise. În mod similar, trebuie limitată generarea legislaţiei prin apelul excesiv la asumarea răspunderii Guvernului în faţa Parlamentului.

8.5 Clarificarea atribuțiilor Președintelui României în raporturile sale cu Parlamentul și Guvernul[164]

Problematica atribuţiilor Preşedintelui României este reglementată de textul constituţional la **Titlul III, Capitolul II.**

Revizuirea Constituţiei în 2003 nu a adus atingere unor aspecte esenţiale în ceea ce priveşte atribuţiile Preşedintelui sau relaţiile sale cu Parlamentul şi Guvernul. Elementele de noutate au vizat anumite clarificări punctuale privind imunitatea, punerea sub acuzare, instituirea stării de urgenţă sau asediu, precum şi încheierea tratatelor internaționale.

Cu toate acestea*, în ultimul deceniu* au existat anumite *puncte de tensiune cu privire la rolul jucat de Preşedinte pe scena politică sau în sistemul instituţional.* O bună parte din aceste tensiuni provin din neclarităţi ale textului constituţional actual sau reclamă introducerea unor reglementări suplimentare. Astfel, s-a remarcat problematica rolului jucat de Preşedinte în calitate de mediator între puterile statului, precum şi între stat şi societate conform Art. 80 alin.2, în corelaţie cu Art. 84 alin.1 privind independenţa sa politică. Acţiunile sau declaraţiile Preşedintelui au fost adesea criticate pentru natura sa partizană sau pentru abdicarea de la rolul de mediator echidistant, o revizuire a Constituţiei fiind apreciată ca necesară pentru a clarifica şi delimita mai bine rolul pe care Președintele „poate" şi pe cel pe care „trebuie" să îl joace în relaţia cu puterile statului, cu societatea şi cu clasa politică. De asemenea, au fost puse recent în discuţie atribuţiile preşedintelui în domeniul politicii externe (Art. 91 alin 1), în condiţiile conflictului cu Primul Ministru privind participarea la reuniunile Consiliului European[165]. Tot în raporturile cu executivul, participarea Preşedintelui la şedinţele Guvernului şi consultarea cu acesta (Art. 86 şi 87) au generat tensiuni bazate pe acuzaţii de implicare nepermisă sau exagerată în aceste domenii. Nu în ultimul rând, cele două proceduri de suspendare activate în 2007 şi 2012 au generat dezbateri cu privire la prevederile Art. 95 din Constituţie, atât în materia rolului jucat de Curtea Constituţională sau de Parlament, cât şi în materia procedurii în sine (dacă este oportună, dacă este eficientă), aşa cum este ea imaginată în acest moment de textul constituţional.

Susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei referitor la atribuțiile Preşedintelui arătă în luna februarie[166] a acestui an o uşoară preferinţă pentru reducerea acestora (52% se pronunţau pentru reducerea lor, 45% pentru creşterea acestor atribuţii). Cu toate acestea, în aprilie[167] interesul cetăţenilor pentru această problemă a scăzut și doar 22% din respondenţi mai susţin diminuarea atribuţiilor Preşedintelui, un procent similar opinând că ele ar trebui să crească. Participanţii la Forumul Constituţional

[164] Pentru atribuţii în materia numirii Guvernului sau aspecte privind referendumul a se vedea secţiunile speciale din acest raport.
[165] DECIZIA CCR Nr.683din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial nr.479 din 12.07.2012.
[166] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[167] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.

care au completat chestionare consideră, cel mai frecvent (57.23%), că aceste atribuţii ar trebui să scadă. Doar 12.30% ar dori creşterea acestora. În ceea ce priveşte prerogativa Președintelui de a dizolva Parlamentul dacă nu acordă votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 45 de zile (față de 60 în prezent), 67%[168] din respondenţi ar susţine o astfel de modificare.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat 6 dimensiuni principale: 1) redimensionarea funcţiei prezidenţiale în ipoteza unui regim parlamentar, 2) rolul de mediator al Președintelui, 3) neutralitatea politică a Preşedintelui, 4) participarea la şedinţele Guvernului, 5) dizolvarea Parlamentului, 6) suspendarea şi punerea sub acuzare a Preşedintelui.

(1) *Redimensionarea funcţiei prezidenţiale în ipoteza unui regim parlamentar* (Art. 80) cuprinde propuneri privind crearea unei funcţii de reprezentare şi protocol, de natură simbolică, în consonanţă cu logica unui astfel de regim.

(2) *Rolul de mediator al Președintelui* **(Art. 80, alin.2)** trebuie circumscris mai bine, în opinia participanţilor la Forum, prin precizarea mai clară a situaţiilor în care acesta îşi exercită atribuţiile de mediator.

Formulare actuală Art.80 alin 2	**Formulare sugerată Art.80 alin 2**
(2) Preşedintele României veghează la respectarea Constituţiei şi la buna funcţionare a autorităţilor publice. În acest scop, Preşedintele exercită funcţia de mediere între puterile statului, precum şi între stat şi societate.	(2) Preşedintele României asigură funcţionarea ordonată a autorităţilor publice, conform Constituţiei şi legilor în vigoare. Preşedintele mediază între puterile statului, precum şi între stat şi societate, în legătură cu probleme politice inter-instituţionale majore, ori cu conflicte sociale grave care ameninţă sau tulbură funcţionarea ordonată a autorităţilor publice[169].

(3) *Neutralitatea politică a Preşedintelui* reprezintă unul din cele mai frecvente articole vizate pentru revizuire din această secţiune, propunerile punând accent pe precizarea explicită în textul constituţional a situaţiilor în care Preşedintele nu are voie „să se implice", fie prin declaraţii, fie prin acţiuni. Revizuirea vizează **Art. 84 alin 1.**
Un exemplu de reformulare, în acest sens, este prezentat mai jos:

Formulare actuală Art.84 alin 1	**Formulare sugerată Art.84 alin 1**
(1) În timpul mandatului, Preşedintele României nu poate fi membru al unui partid şi nu poate îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată.	(1) În timpul mandatului, Preşedintele României trebuie să fie neutru, independent şi imparţial, nu-şi poate exprima sprijinul pentru un partid sau un candidat, nu poate participa ca invitat la manifestările organizate de partidele politice şi nu-şi poate exprima public opiniile în legătură cu activitatea partidelor politice sau oamenilor politici[170].

(4) *Participarea la şedinţele Guvernului şi consultarea cu acesta* **(Art. 86 şi 87)** se doreşte a fi limitată, în special prin precizarea explicită a situaţiilor în care Preşedintele poate participa la aceste şedinţe, prin menţiunea, în textul constituţional, că participarea se realizează la cererea Primului Ministru şi prin

[168] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[169] CS I Dr. Aristide Cioabă.
[170] Prof. Univ. Dr. Viorel Ciobanu.

eliminarea posibilităţii de a prezida şedinţele la care participă. Propunerile care au vizat trecerea la un regim parlamentar sugerează eliminarea acestor articole.

În această arie tematică, pot fi menţionate şi propuneri privind lărgirea ariei de acte ale Preşedintelui contrasemnate de Primul Ministru (**Art. 101**).

(5) *Dizolvarea Parlamentului*, ca atribuţie a Preşedintelui, în cazul în care Parlamentul nu acordă votul de încredere unui nou Guvern, vizează în special reducerea duratei menţionate la Art. 89 alin. 1, la 45, respectiv 30 de zile.

(6) *Suspendarea şi punerea sub acuzare a Preşedintelui* cumulează propuneri care vizează atât extinderea ariei situaţiilor când Preşedintele poate fi suspendat, în special în corelaţie cu încălcări ale statutului de mediator şi ale poziţiei de neutralitate politică (vezi Art. 80 alin. 2 şi Art. 84 alin.1) , dar şi dizolvarea Parlamentului în cazul în care suspendarea decisă de legislativ este invalidată prin referendum.

Formulare actuală Art.95	**Formulare sugerată Art.95 – varianta 1**	**Formulare sugerată Art.95 – varianta 2**
(1) În cazul săvârşirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituţiei, Preşedintele României poate fi suspendat din funcţie de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, după consultarea Curţii Constituţionale. Preşedintele poate da Parlamentului explicaţii cu privire la faptele ce i se impută. (2) Propunerea de suspendare din funcţie poate fi iniţiată de cel puţin o treime din numărul deputaţilor şi senatorilor şi se aduce, neîntârziat, la cunoştinţă Preşedintelui. (3) Dacă propunerea de suspendare din funcţie este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Preşedintelui.	(1) În cazul săvârşirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituţiei, sau al manifestării repetate a unor comportamente incompatibile cu rolul atribuit de Constituţie, prin care alterează exercitarea funcţiei de mediere şi provoacă sau întreţine conflicte inter-instituţionale, Preşedintele României poate fi suspendat din funcţie de Camera Deputaţilor şi de Senat, în ședință comună, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, după consultarea Curţii Constituţionale. Preşedintele poate da Parlamentului explicaţii cu privire la faptele şi comportamentul ce i se impută[171].	**(4)NOU** Dacă propunerea de suspendare din funcție a fost invalidată prin referendum, Parlamentul va fi dizolvat, urmând ca in termen de 30 de zile calendaristice să se organizeze alegeri parlamentare, perioada în care Guvernul nu va avea dreptul să inițieze nici o măsură legislativa, respectiv, ordonanțe de urgenţă, cu excepția cazurilor de forţă majoră[172].

Alte propuneri privind atribuţiile Preşedintelui vizează domeniile *politicii externe* (vezi conflictul cu Primul Ministru privind reprezentarea în plan european). Au fost expuse mai multe variante, după cum se prezintă mai jos.

Formulare actuală Art. 91	**Formulare sugerată Art. 91**
(1) Preşedintele încheie tratate internaţionale în numele României, negociate de Guvern, şi le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil.	(1+**)Preşedintele cooperează în domeniul politicii externe şi al reprezentării României la reuniunile Consiliului European cu primul-ministru şi ministrul**

[171] CS I Dr. Aristide Cioabă.
[172] Aurelian Alexandru Teodoru

Celelalte tratate şi acorduri internaţionale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.	**competent.** (1) IDENTIC
(2) Preşedintele, la propunerea Guvernului, acreditează şi recheamă reprezentanţii diplomatici ai României şi aprobă înfiinţarea, desfiinţarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.	(2) IDENTIC
(3) Reprezentanţii diplomatici ai altor state sunt acreditaţi pe lângă Preşedintele României.	(3) IDENTIC (3') **Preşedintele României reprezintă statul roman în relaţiile cu alte state şi participă la reuniunile Consiliului European când se aprobă şi se semnează Tratate ale UE, sau se discută probleme referitoare la politica externă şi de apărare comună a UE[173].**

O formulare alternativă propusă pentru alin. 1 este „Preşedintele României reprezintă statul român în activitățile diplomatice la nivelul șefilor de state”.[174]

Experţii Comisiei de la Veneţia s-au pronunţat în special cu privire la procedura de suspendare din funcţie a Preşedintelui, subliniind că este recomandabilă menţinerea validării unei astfel de decizii prin referendum, simpla hotărâre a Parlamentului, chiar şi cu o majoritate de 2/3 nefiind o garanţie suficientă.
În ceea ce priveşte lărgirea ariei de acte ale Preşedintelui contrasemnate de Primul Ministru, s-a exprimat o poziţie pozitivă subliniind că, pe fond, o asemenea măsură mai curând degrevează de responsabilitate Preşedintele, decât să acţioneze ca un veto.

8.6 Schimbarea modalităţii de alegere a Preşedintelui României – varianta alegerii de către Parlament

Problematica alegerii Preşedintelui României este reglementată în textul constituţional la **Titlul III, Capitolul II, articolele 81-83.** Începem discuția prin sublinierea faptului că *susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei* în sensul alegerii Preşedintelui de către Parlament este extrem de slabă, 82%[175] in respondenţi declarându-se împotrivă (deci, pentru alegerea directă). Un procent similar este observat în răspunsurile date de participanţii la dezbaterile Forumului Constituţional, din analiza chestionarelor completate reieşind că 80.52% dintre aceştia sunt pentru alegerea directă a Preşedintelui.Însă, există susţinere pentru revenirea la un mandat de 4 ani al Preşedintelui. Astfel, 78%[176] din respondenţi se declarau pentru o astfel de revizuire în luna februarie, iar 46,8% susţineau această opţiune în aprilie[177] în perioada Forumului Constituţional. Participanţii la sondajul realizat de Forum declară în proporţie de 73.27% că doresc revenirea la un mandat de 4 ani. De asemenea, 46.7%[178] din cetăţeni consideră că mandatul preşedintelui şi parlamentului trebuie să înceapă (să se încheie) în acelaşi timp. În privinţa numărului de mandate, la sondajele naţionale s-a observat că 50%[179] ar pleda pentru un singur mandat, în

[173] CS I Dr. Aristide Cioabă.
[174] Bogdan Cristea.
[175] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[176] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[177] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[178] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[179] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.

timp ce participanţii care au completat chestionarele puse la dispoziţie de Forumul Constituţional se declară mai curând în favoarea păstrării unui număr de 2 mandate.

Totuși, dezbaterea cu privire la modalitatea de alegere – directă, prin votul exprimat de cetăţeni, sau indirectă, prin votul exprimat de Parlament - se subscrie în mod fundamental opţiunii privind tipul de regim. Deşi, cel puţin teoretic, se poate imagina un regim parlamentar cu un preşedinte ales direct, logica legitimităţii democratice tinde să confere unui lider ales direct o serie de prerogative mult mai extinse în comparaţie cu cele rezervate în mod curent preşedinţilor unei republici parlamentare. De altfel, întreaga dezbatere la nivelul opiniei publice şi clasei politice derivă din necesitatea clarificării suplimentare şi, într-o anumită măsură, fixării funcţiei prezidenţiale într-o manieră care să depășească ambiguităţile şi tensiunile generate de logica semi-prezidenţialismului: legitimitate mare vs. prerogative limitate dar neclar definite (şi, în consecinţă, exploatabile politic în numele acestei legitimităţi,) având consecinţe instituţionale directe.

Revizuirea Constituţiei în 2003 nu a adus atingere acestor aspecte, exceptând prevederile Art. 83, prin care s-a crescut durata mandatului de la 4 la 5 ani tocmai pentru a echilibra raportul de forţe între Preşedinte şi Parlament, prin prisma decuplării suplimentare de logica electorală şi politică a funcţiei prezidenţiale.

Propunerile privind această problematică au făcut obiectul a numeroase opinii exprimate sau documente înaintate de participanţi în cadrul Forumului. Trebuie însă subliniat aportul specialiştilor în domeniul dreptului constituţional în această materie.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat: 1) modalitatea de alegere a Preşedintelui României şi 2) durata mandatului acestuia.

(1) Alegerea Preşedintelui de către Parlament **(Art. 81)** se regăseşte în majoritatea propunerilor înaintate Forumului. Alternativele posibile pot fi descrise după cum urmează:

- **Electorii:** alegerea de către plenul reunit al celor două camere (majoritatea propunerilor) sau alegerea de către un Senat al regiunilor.
- **Candidaţii:** parlamentari sau cetăţeni care au susținerea a cel puțin 25% din numărul parlamentarilor[180].
- **Majoritatea necesară:** 50% + 1 voturi din numărul total al parlamentarilor (majoritatea propunerilor) sau 2/3 din numărul total al parlamentarilor.
- **Numărul de tururi de scrutin:** procedură obişnuită de 2 tururi (majoritatea propunerilor) sau variante multiple până la epuizarea opţiunilor (vezi tabel).

Modalităţi de alegere a Preşedintelui României prin tururi multiple de scrutin la nivelul Parlamentului

Formulare modificată Art. 81 – varianta 1	Formulare modificată Art. 81 – varianta 2
Alegerea Preşedintelui va avea loc în mai multe tururi de scrutin, până când unul dintre candidaţi va întruni 50% + 1 voturi din numărul total al parlamentarilor. După fiecare tur de scrutin va fi eliminat candidatul care a întrunit cel mai mic număr de voturi, sau mai mulţi candidaţi care nu au reuşit să obţină un număr de voturi	Pentru alegerea Preşedintelui este nevoie de o majoritate de două treimi din numărul total al deputaţilor şi senatorilor. Votul se exprimă prin scrutin secret în cel mult trei tururi. În cazul în care nici unul dintre candidaţi nu a întrunit majoritatea de două treimi se organizează cel de al doilea tur de scrutin. La al treilea

[180] Gh. Candea.

egal cu media voturilor exprimate minus 15 % din respectiva medie în primul tur, sau minus 10 % din medie în tururile următoare[181].	tur de scrutin este suficient votul majorităţii din numărul total al membrilor celor două Camere[182].

(2) În ceea ce priveşte durata mandatului **(Art. 83)**, opiniile exprimate au vizat în special tot decalarea alegerilor pentru Preşedintele României faţă de cele parlamentare. Astfel, s-au propus intervale de 3 ani, 4 ani (cu scrutin organizat la mijlocul perioadei mandatului parlamentar) sau 6 ani, cu posibilitatea existenţei unui singur mandat[183].

Experţii Comisiei de la Veneţia au subliniat că modul de alegere al Preşedintelui trebuie corelat cu opţiunea privind un anumit tip de regim, pentru a creşte coerenţa raporturilor cu celelalte instituţii, dar şi cu natura prerogativelor care se doresc a-i fi acordate (legitimitatea alegerii directe va reclama constant prerogative mai generoase). În eventualitatea alegerii de către Parlament, s-a sugerat faptul că nu trebuie impuse praguri înalte pentru majoritatea care decide alegerea, deoarece pot induce blocaje. Sunt recomandate mecanisme mai complexe, care să permită diverse alternative în cazuri dificile, decât instituirea unor super-majorităţi electoare. Au fost exprimate rezerve cu privire la alegerea Preşedintelui de către reprezentanţii regiunilor.

[181] Alianta Civică - Constantin Geangu, Christian Mititelu, Marius Bazu.
[182] Conf. Univ. Dr. Varga Attila.
[183] Cadre didactice universitare, Universitatea din Craiova.

9. Descentralizarea, regionalizarea şi reforma instituțională

9.1 Ameliorarea funcţionării administraţiei publice şi caracterul funcțiilor publice

Problematica administraţiei publice centrale şi locale este reglementată în textul constituţional la **Titlul III, Capitolul V, articolele 116-123.**

Revizuirea constituţională din 2003 a vizat la rândul său unele din articolele acestui capitol. Spre exemplu, s-a introdus utilizarea limbilor minorităţilor naţionale în relaţia cu administraţia publică locală din comunităţile unde ponderea acestor minorităţi este semnificativă. De asemenea, s-a clarificat faptul că între prefecţi şi reprezentanţii aleşi ai autorităţilor publice locale nu există raporturi de subordonare.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat 3 direcţii principale: 1) depolitizarea şi profesionalizarea funcţiei publice; 2) creşterea participării cetăţeniilor la deciziile care privesc soarta comunităţii, 3) statutul aleşilor locali, 4) precizări privind autorităţile administrative autonome. Propunerile privind această problematică au provenit atât din rândul specialiştilor (cadre didactice în domeniul administraţiei publice sau dreptului din marile centre universitare, experţi din organizaţiilor non-guvernamentale), a funcţionarilor din administraţia publică locală şi centrală, cât şi a cetăţenilor. Trebuie însă subliniat că aceste chestiuni au fost aduse în discuţie de participanţii la majoritatea dezbaterilor organizate în cadrul Forumului, dovadă a măsurii în care afectează o serie foarte variată de actori sociali, civici sau instituţionali.

Susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei în sensul reducerii numărului de mandate pentru orice ales local este covârşitoare, 79%[184] declarându-se în favoarea unei astfel de prevederi. Cu această prevedere s-au declarat de acord şi 62.78% din participanţii la dezbaterile Forumului Constituţional care au completat chestionare.

(1) *Depolitizarea şi profesionalizarea funcţiei publice* au fost menţionate de un număr mare de propuneri, făcându-se referire explicit la necesitatea clarificării constituţionale a faptului că numirile cu caracter politic din cadrul administraţiei publice pot fi făcute doar până la rangul de secretar de stat.

(2) *Creşterea participării cetăţeniilor la deciziile care privesc soarta comunităţii* reprezintă una din cele mai frecvente solicitări din cadrul dezbaterilor organizate în cadrul Forumului Constituţional din 2013. S-a propus crearea unor mecanisme prin care cetăţenii să poată participa în mod direct la blocarea sau validarea principalelor decizii care au impact asupra vieţii comunităţii, cel mai adesea fiind invocat votul electronic.

(3) *Statutul aleşilor locali* a făcut obiectul unor propuneri vizând în special privind accesul / reprezentarea în astfel de funcţii: cea mai frecventă solicitare a fost limitarea numărului de mandate al aleşilor locali (în special, 2 mandate). De asemenea, s-a propus acordarea dreptului cetăţenilor europeni de a ocupa funcţii

[184] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.

în administraţia publică (în corelaţie cu Art. 16 alin 3 si Art.35 alin 1), includerea în consiliile locale a reprezentanţilor minorităţilor naţionale în comunităţile unde ponderea acestora este semnificativă, eliminarea privind retragerea sprijinului politic a consilierilor locali care părăsesc partidul alături de care au candidat (în spiritul eliminării unei forme de mandat imperativ, pe logica Art. 69).

Propunere articol de introdus la începutul Capitolului V Administraţia publică
Înainte de Art.116 Principiile organizării administraţiei publice (1) Administraţia publică centrală şi locală funcţionează pe baza principiilor: eficienţei, urmăriri interesului public şi al transparenţei instituţionale. (2) Cu excepţia funcţiilor alese sau numite, funcţionarii publici din administraţia centrală şi locală sunt selectaţi şi avansează pe baza unor reguli clar stabilite, care să urmărească principiile profesionalizării, independenței politice şi al integrităţii profesionale. (3) Reformele din administraţia publică centrală şi locală trebuie să urmărească principiul depolitizării funției publice. (4) În cadrul administraţiei publice centrale funcţiile numite sunt: ministru, secretar de stat, sub-secretar de stat. (5) În cadrul administraţiei publice locale, funcţiile numite sunt: consilieri.

(4) *Precizările privind autorităţile administrative autonome*[185] vizează modificări corelate ale **Art. 116 şi 117.**

Formulare actuală Art. 116	**Formulare sugerată Art. 116**
(2) Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autorităţi administrative autonome.	(2)Autorităţile administrative autonome se organizează sub coordonarea Senatului, în condiţiile legii organice.
Formulare actuală Art. 117	**Formulare sugerată Art. 117**
(1) Ministerele se înfiinţează, se organizează şi funcţionează potrivit legii. (2) Guvernul şi ministerele, cu avizul Curţii de Conturi, pot înfiinţa organe de specialitate, în subordinea lor, numai dacă legea le recunoaşte această competenţă. (3) Autorităţi administrative autonome se pot înfiinţa prin lege organică.	(2)Parlamentul poate înfiinţa autorităţi administrative autonome prin lege organică. Acestea îşi desfăşoară activitatea în condiţii de autonomie organică, funcţională şi bugetară.

Modificarea operată la nivelul alin. (2) al Art. 116 vizează două aspecte: pe de o partea, eliminarea competenţei Guvernului şi a ministerelor de creare a unor structuri administrative subordonate acestora în contextul inexistenţei actuale a unor limite clare a exercitării acestei competenţe, iar pe de altă parte, determinarea clară a instituţiei juridice a autorităţilor administrative autonome ca structuri administrative nesubordonate Guvernului, dar plasate sub coordonarea Senatului. Modificarea Art. 117 este în directă corelaţie cu cea de la Art. 116.

S-a sugerat pentru punerea în acord a textului constituţional cu realităţile legislative, respectiv modificarea **Art. 122 alin. 2**: precizându-se că **şi preşedintele consiliului judeţean**, alături de consiliul judeţean este ales şi funcţionează în condițiile legii[186].

Formulare actuală Art. 122	**Formulare sugerată Art. 122**

[185] Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei
[186] Prof. univ. dr. Rodica Narcisa Petrescu.

(2) Consiliul judeţean este ales şi funcţionează în condiţiile legii.	**(2)** Consiliul judeţean și președintele Consiliului județean sunt aleși şi funcţionează în condiţiile legii.

9.2 Procesul de regionalizare, autonomie locală şi subsidiaritate

Problematica principiilor de funcţionare ale administraţiei publice locale este reglementată în textul constituţional la **Titlul III, Capitolul V, articolele 120-123**. De asemenea, tematica regionalizării se subscrie în mare aceloraşi articole, dar aduce atingere si **Art. 3 din cadrul Titlului I.**

Revizuirea constituţională din 2003 a adus atingere acestor chestiuni prin introducerea unui nou principiu de funcţionare a administraţiei publice locale (deconcentrarea) la Art. 120 alin 1, problematica acestui tip de principii făcând, de altfel obiectul a numeroase dezbateri în societatea românească în special în ceea ce priveşte implementarea şi garanţiile acelor principii incluse treptat în legislaţia românească.
În ceea ce priveşte problematica regionalizării, dezbaterea datează încă dinainte de revizuirea Constituţiei. Argumentele în favoarea acestui demers, vizând în special descentralizarea, eficientizarea administrării comunităţilor, adaptarea la nevoile locale, atragerea de fonduri europene, au întâmpinat o opoziţie în special prin prisma necesităţii unor garanţii privind partajarea competenţelor între nivelul regional şi cel judeţean – local, astfel încât să nu fie adusă atingere logicii descentralizării, subsidiarităţii sau autonomiei locale.

Opiniile şi propunerile exprimate în cadrul Forumului Constituţional din 2013 au vizat 2 direcţii principale: 1) clarificarea şi extinderea principiilor pe baza cărora funcţionează administraţia publică locală; 2) înfiinţarea regiunilor, definirea competenţelor acestora şi clarificarea raporturilor în cadrul organelor administraţiei publice locale şi centrale.

Propunerile privind regionalizarea sunt menţionate într-un mare număr de propuneri înaintate Forumului. Trebuie însă subliniat aportul specialiştilor în domeniul administraţiei publice sau dreptului, experţilor din organizaţiilor non-guvernamentale, inclusiv a actorilor sociali sau economici, a funcţionarilor din administraţia publică locală şi centrală în formularea de articole pe această temă.

Susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei în sensul introducerii regiunilor cunoaşte o relativă scădere, în măsura în care în luna februarie[187] 54% se declarau în favoarea unui astfel de demers, în timp ce în aprilie doar 32%[188] aveau o opinie similară. Cu toate acestea, procentul celor care se opun în mod clar a rămas constant la 40%. De asemenea, 61.09% din participanţii dezbaterile Forumului Constituţional care au completat chestionare consideră că reorganizarea administrativ-teritorială a ţării pe regiuni este prioritară.

(1) *Clarificarea şi extinderea principiilor pe baza cărora funcţionează administraţia publică românească* a vizat în special introducerea principiului **subsidiarităţii** la **Art. 120 alin 1[189].**

Formulare actuală – Art. 120 alin 1	**Formualre sugerată Art. 120 alin 1**
(1) Administraţia publică din unităţile administrativ-	(1) Administraţia publică din unităţile administrativ-

[187] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[188] Sondaj INSCOP, 20-28 aprilie 2013.
[189] Conf. Univ. Dr. Varga Attila, Gh. Candea.

teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale şi deconcentrării serviciilor publice.	teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, *subsidiarităţii,* autonomiei locale şi deconcentrării serviciilor publice.

De asemenea, s-a subliniat necesitatea unor reglementări suplimentare pentru clarificarea principiului **autonomiei locale**[190], o mai bună definire a componentelor acesteia (de reglementare, financiară, contractuală, funcţională), precum şi a garanţiilor pentru respectarea acestui principiu. Mai jos exemplificăm o propunere care ar introduce o serie de bariere stricte în raporturile Guvernului cu autorităţile locale.

Propunere introducere articol nou – Titlul III, Cap. V, Secţiunea 2[191].
Art. Garantarea autonomiei locale (1) Parlamentul este singura autoritate legislativă în domeniul autonomiei locale. Domeniile autonomiei locale pot fi reglementate numai prin legi organice. Guvernul nu poate adopta acte prin care să reglementeze autonomia locală sau să îi restrângă exerciţiul. (2) Autorităţile administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală pot sesiza Curtea Constituţională pentru a se pronunţa asupra constituţionalităţii legilor prin care este reglementată autonomia locală sau a celor prin care consideră că este restrâns exerciţiul acesteia. (3) Soluţionarea conflictelor de competenţe dintre Guvern sau administraţia publică centrală de specialitate şi organele administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală este de competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.

Propunerile au mai vizat responsabilizarea fiscală la nivelul autorităților publice, acordarea autonomiei culturale unor unități administrative în funcţie de profilul fiecărei zone, în paralel cu interzicerea explicită a autonomiei teritoriale.

(2) *Înfiinţarea regiunilor, definirea competenţelor acestora şi clarificarea raporturilor în cadrul organelor administraţiei publice locale şi centrale.*

Participanţii care s-au pronunţat în favoarea procesului de regionalizare, sau care au considerat că acesta este obligatoriu (pentru a facilita absorbţia fondurilor europene) au subliniat necesitatea unor menţiuni la nivelul textului constituţional. **Astfel, pentru a conferi regiunilor un statut constituțional egal și coerent cu cel al celorlalte forme de organizare administrativă, este necesară definirea lor într-un mod simetric cu atribuțiile comunelor, orașelor și județelor.** În acest sens este considerată necesară modificarea **Art. 3 alin 3:** „Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, in comune, orașe, județe **și regiuni**. In condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii[192].”

În mod similar, s-a subliniat necesitatea clarificării şi raporturilor regiunilor mai ales cu judeţele şi cu prefectul, în calitate de reprezentant al Guvernului în teritoriu, în special pentru respectarea spiritului principiilor administraţiei publice locale. În acest sens, s-a făcut referire frecvent la atribuţiile financiare ale diverselor nivele de competenţă din trinomul Guvern – regiuni – comunităţi locale, precum şi la

[190] Universitatea din Craiova a prezentat o serie de propuneri de modificare a Articolului 120, completat de articole noi care să întregească noua viziune asupra unei sfere noi de determinare a domeniilor în care doar comunitățile locale, prin organele lor alese, se pot autodetermina. Definesc în acest sens conceptele de: autonomie funcțională, autonomie financiară; autonomie contractuală. Participarea cetățenilor este și ea reproiectată pentru a întări dreptul de petiționare. Tot la nivelul acestor articole se vor introduce clarificări privind raporturile asministrației cu persoanelor aparținând minorităților naționale, cu respectarea Art. 6. Și garantarea autonomiei locale.
[191] Cadre didactice universitare, Universitatea din Craiova.
[192] Vezi referinţe Art. 3 din prezentul raport.

necesitatea corelării definirii atribuţiilor în plan regional cu logica funcţionării procesului decizional şi financiar european.

Alternative propuse privind definirea organelor administraţiei publice la nivel regional:

- crearea unei structuri similare cu cea de la nivel central – preşedinte, comisie regională, adunare regională[193]
    - competenţa unei adunări regionale de a adopta un statut al regiunii, transformat în lege prin decizia Parlamentului României, fără a putea fi modificat unilateral de niciuna din părţi.
- existenţa unor organe de tip comitet de conducere a regiunii[194]
- existenţa simultană a unui prefect de regiune şi a unui prefect judeţean, între care să existe o relaţie de subordonare[195]
- rolul de mediator al prefectului între stat şi regiune.

A existat inclusiv o serie de propuneri vizând inclusiv **desfiinţarea judeţului sau funcţiei prefectului**, în special în condiţiile creării regiunilor.

De asemenea, trebuie subliniat faptul că o serie de participanţi la dezbaterile Forumului Constituţional s-au pronunţat **împotriva procesului de regionalizare,** menţionând incertitudinile cu privire la beneficii şi riscurile privind unitatea statului român**.**

Experţii *Comisiei de la Veneţia din cadrul Consiliului Europei* au subliniat în mod special necesitatea extinderii principiilor care guvernează funcţionarea administraţiei publice locale, făcând referire directă la subsidiaritate şi la aspectele financiare (gestiunea fondurilor, solidaritatea fiscală).
În privinţa regiunilor, s-a făcut referire la două principii conductoare în revizuirea textului constituţional.

- Definirea atribuţiilor regionale trebuie să pornească de la obiectivul principal al acestui demers şi anume descentralizarea şi nu concentrarea prerogativelor existente în prezent la niveluri inferioare ale administraţiei publice locale.
- Definirea atribuţiilor regionale trebuie să rămână la nivelul unor principii elementare, a unor modificări absolut necesare pentru a permite crearea lor şi evitarea conflictelor cu prevederi din actualul text. Includerea unui număr mare de detalii precum cele privind organele de administrare a regiunilor, competenţele acestora, numărul regiunilor ar putea genera probleme în viitor prin caracterul lor inflexibil, lipsind guvernanţii de posibilitatea adaptării acestor forme de organizare administrativă la necesităţile viitoare.

Formulările propuse în tabelul de mai jos se referă doar la principiile generale de organizare a regiunilor, oferind posibilitatea ca marea majoritate a detaliilor administrative, financiare şi de partajare a competenţelor să fie stabilite prin legi organice. Totuși, în condițiile transferului de atribuții către nivelul regional, introducerea unui nivel ierarhic între prefecții regional și cei județeni ar putea asigura o mai bună coerentizare a activității guvernului în teritoriu:

---

[193] Asociaţia POLITEIA – Cluj şi Consiliul Naţional Maghiar din Transilvania (CNMT), Bakk Miklós.
[194] Idem, dar şi alte propuneri.
[195] Bujor Stefan Cristinel: **Art. 123„(1)** Guvernul numeşte un prefect în fiecare judeţ şi în fiecare regiune.Prefectul de judeţ functionează sub autoritatea prefectului de regiune."

Propunere pentru introducere unui articol nou – Articolul 122* Regiunile, autoritățile regionale
(1) Consiliul Regional este autoritatea administraţiei publice pentru coordonarea activităţii consiliilor Comunale, orăşeneşti și a Consiliilor Județene, şi în vederea realizării serviciilor publice, politicilor publice, planurilor de investiţii şi proiectelor de interes regional. (2) Consiliul regional este ales şi funcţionează în condiţiile legii. Preşedintele Consiliului regional este ales în condiţiile legii organice.
Propunere pentru introducere unui articol nou – Articolul 123* Prefectul regional
(1) Guvernul numeşte un prefect în fiecare regiune. (2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan regional şi coordonează activitatea Subprefecților județeni (3) Atribuţiile prefectului se stabilesc prin lege organică. (4) Între prefecţii regionali, pe de o parte, consiliile locale şi primari, consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, precum şi Consiliile Regionale şi Preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare. (5) Prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, un act al consiliului judeţean, al celui local sau al primarului, Consiliului regional sau al Preşedintelui Consiliului Regional, al Prefecţilor, în cazul în care consideră actul ilegal.

Articolul 123 ar urma să fie modificat în raport cu detaliile atribuțiilor funcției de Prefect regional.

10. Principii de funcţionare a sistemului juridic

Discuțiile legate de Titlul III Capitolul VI Autoritatea judecătorească au ocupat un spațiu extins în cadrul Forumului Constituțional, fiind organizate 3 evenimente pe această tematică și un panel special în cadrul analizei propunerilor înaintate Forumului Constituțional împreună cu experții Comisiei de la Veneția. De asemenea, aproape în toate dezbaterile Forumului Constituțional a fost adusă în discuție în mod direct sau indirect problema calității actului de justiție, a independenței lui și a celor mai bune modalități de schimbare a textului constituțional pentru a ameliora situația existentă.

Susţinerea populaţiei privind revizuirea Constituţiei pe această tematică se prezintă după cum urmează. Majoritatea covârşitoare a participanților la Forumul Constituţional (83.53%) sunt de acord cu răspunderea directă a magistraţilor pentru erorile săvârşite, un procent similar celui prezentat la nivel naţional (93%[196]). În privinţa creşterii duratei de reţinere a unei persoane la 48 de ore, o temă conexă domeniului justiţiei, susţinerea una destul de mare în februarie acest an - 76%[197] din populaţie este de acord cu creşterea perioadei de reţinere la 48 de ore. Cu toate acestea, majoritatea participanților (56%) la Forumul Constituţional care au completat chestionarele nu sunt de acord cu modificarea.

Participanţii la discuţii din afara sistemului juridic au formulat în special două tipuri de deziderate:

- În domeniul funcţionării instituţiilor - introducerea unor garanţii clare împotriva abuzurilor și incompetenței organelor şi funcționarilor statului, precum și a unor mecanisme de sancționare adecvată;
- În domeniu justiţiei – creșterea predictibilității, a celerității actului de justiție și introducerea unor mecanisme adecvate de responsabilizare a procurorilor și judecătorilor. O serie de participanți au insistat pe introducerea unor mecanisme de responsabilizare materială a judecătorilor și procurorilor.

În schimb, participanţii la dezbaterile Forumului Constituţional care lucrează în cadrul sistemului juridic au insistat pe modificarea Constituţiei României în direcţia:

- Clarificării rolului diferitelor componente ale sistemului (Ministerul Public, CSM, ÎCCJ, restul instanţelor) şi a relaţiei dintre ele;
- Clarificarea statutului Procurorilor;
- Clarificarea mecanismelor de intrare, avans profesional şi ieşire din sistem;
- Introducerea unor garanţii suplimentare privind limitarea ingerinţelor politicului în actul de justiţie;
- Ameliorarea condiţiilor de muncă.

Unul din argumentele aduse de specialişti este că cele două tipuri de deziderate se află într-un grad mare de sinergie întrucât doar prin clarificarea relaţiilor dintre instituţii, ameliorarea procedurilor de intrare, avans profesional şi ieşire din sistem, garantarea independenţei magistraţilor şi asigurarea unor condiţii de muncă adecvate putem avea un sistem juridic performant şi capabil să răspundă nevoilor societăţii.

[196] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[197] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.

Dincolo de aceste deziderate, transpunerea lor într-o serie de modificări punctuale ale textului constituţional, modificări care să conducă în mod predictibil la ţelurile asumate şi să nu genereze efecte perverse / neprevăzute reprezintă o sarcină deosebit de dificilă, cu siguranță mai dificilă decât în cazul celorlalte capitole ale textului constituţional. Întrucât sistemul juridic reprezintă un ansamblu instituțional mult mai interdependent decât cel politic, **nevoia de coerență de ansamblu** este fundamentală. Întrucât ar trebui luate cel puțin zece decizii de principiu cu privire aspecte fundamentale (de exemplu: statutul procurorilor, menținerea unității sau împărțirea CSM), fiecare din aceste decizii de principiu având mai multe nuanțe, numărul de combinații posibile de modificări necesare crește în mod exponențial. În acest sens, dincolo de modificările unor articole, membrii *Comisiei Comune a Camerei Deputaților şi Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituţiei* ar putea mai întâi să convină asupra unei viziuni de principiu cu privire la sistemul juridic, ulterior procedând la modificarea articolelor constituționale astfel încât acestea să confere o coerență funcțională sistemului.

În continuare vom detalia unele din propunerile concrete de modificare a **CAPITOLULUI VI - Autoritatea judecătorească:**

a. **Introducerea unor garanţii clare împotriva abuzurilor și incompetenței organelor şi funcționarilor statului și a unor mecanisme de sancționare adecvată:**

- În primul rând, un număr semnificativ din aceste mecanisme pot fi create prin modificările sugerate la articolele din Titlul II Capitolul II - Drepturile si libertăţile fundamentale, în special articolele 22 – Dreptul la viață şi la integritate fizică și psihică, 23 - Libertatea individuală , 24 – Dreptul la apărare, 27 – Inviolabilitatea domiciliului, 28 – Secretul corespondenței, 39 – Libertatea întrunirilor, 40 – Dreptul la asociere.
- În al doilea rând, introducerea unor prevederi exprese cu privire la sancţionarea abuzurilor şi greşelilor săvârşite cu rea credinţă:
    - Parte din aceste modificări pot fi introduse prin modificarea **Articolului 52 – Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică**.
    - Introducerea responsabilității patrimoniale a magistraţilor în cazul unor eventuale greşeli judiciare. Această propunere a fost considerată drept neoportună de către experţii Comisiei de la Veneţia.
- În al treilea rând, clarificarea mecanismelor disciplinare pentru cazuri de incompetență, neglijență și abuz, atât în cazul procurorilor, cât și al judecătorilor:
    - Una din propunerile enunțate a fost ca hotărârile CSM în materie disciplinară să rămână definitive fără a putea fi atacate la alte instanțe.
    - O altă variantă prevede întărirea independenței Inspecției Judiciare.
- În al patrulea rând, introducerea unor alineate constituționale prin care să fie obligatorii prevederi legale clare legate de durata procedurii de urmărire penală, soluţionarea cauzelor, luarea deciziilor la nivelul instanţelor de judecată.
- În al cincilea rând, introducerea unor reglementări referitoare la statutul actelor de constatare a contravențiilor și de pedepsire a abuzurilor în acest domeniu. Se propune ca orice persoana vătămată de săvârşirea unei fapte contravenționale să se poată adresa justiției pentru repararea pagubei şi pentru aplicarea sancţiunilor contravenționale împotriva făptuitorului.

b. Statutul judecătorilor și instanțele de judecată

Una din propunerile reiterate în acest domeniu a fost aceea de a transfera toate atribuțiile privind cariera judecătorilor, dar și mecanismele de sancționare a lor către CSM. Unul din articolele cele mai discutate în acest sens este **Articolul 124 - înfăptuirea justiției**, în special menționarea expresă a faptului că justiția se înfăptuiește de către instanțele judecătorești, pentru a înlătura orice dubiu în acest sens.

"(1) Justiţia se înfăptuiește de către instanţele judecătoreşti în numele legii."

De asemenea, au fost formulate propuneri pentru extinderea alineatului (1) al aceluiaşi articol cu menționarea expresă a faptului că înfăptuirea justiției se realizează cu respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale şi cu aplicarea legii mai favorabile, fie că aceasta este națională ori internațională, în situația în care aceasta din urmă nu conține dispoziții contrare Constituției.

„(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii, cu respectarea prevederilor mai favorabile, care garantează respectarea drepturilor şi libertarilor fundamentale ale omului."

În cazul alineatului (3) al Art. 124 au fost formulate propuneri privind adăugarea imparțialității şi responsabilității ca fiind valori constituționale și menționarea lor ca obligații ale judecătorilor.

Legat de **Articolul 125- Statutul judecătorilor,** a fost discutată solicitarea de acordarea a statutului de „demnitar" tuturor judecătorilor şi nu numai celor de la ÎCCJ ori CSM, după cum este acordată tuturor celor care fac parte din puterile legislativă şi executivă. În esență, afirmația este corectă, însă nu Constituția este sediul materiei. Pe de altă parte, dacă titulatura de „demnitar" conduce la anumite avantaje materiale ori logistice, aceasta este o problemă a legii organice/ordinare. Experţii Comisiei de la Veneția au subliniat că astfel de detalii nu sunt reglementate de texe constituţionale.

De asemenea, a fost discutată propunerea de adăugare a unor prerogative CSM, precum suspendarea, detașarea, delegarea, prerogative care există în legea organică, dar nu şi în Constituție:

"(2) Propunerile de numire în funcția de judecător, precum şi promovarea, numirea în funcție de conducere, transferarea, detașarea, delegarea şi sancționarea judecătorilor sunt de competenţa Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii."

Nu în ultimul rând, organizațiile judecătorilor au propus extinderea funcțiilor didactice permise judecătorilor, pentru a elimina neuniformitatea practicii, anume prin referire la functii didactice „de execuție sau de conducere".

„(3) Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcțiilor didactice de execuție sau de conducere din învăţământul superior."

Totuși, ținând cont de volumul de dosare şi de faptul că cei care profesează în învățământul superior fac parte, de regulă, din complete colegiale, pentru a nu condiționa timpul de deliberare ori de desfășurare a ședințelor de rolul în catedra universitară, este bine ca judecătorii să rămână doar cu funcții de execuție.

Legat de **Articolul 126 - Instanțele judecătorești,** din partea corpului magistraților au fost enunțate o serie de propuneri vizând**:** Alin.(2) *„Competenta instanțelor judecătorești şi procedura de judecata sunt prevăzute numai prin lege organica"* cu argumentul ca pentru a se evita modificarea competenţelor şi bulversarea sistemului judiciar prin legi ordinare ori ordonanțe de urgenţă, s-a propus ca acestea să fie prevăzute numai prin lege organică.

La Alin.(3) a fost propus ca *" Înalta Curte de Casație şi Justiție asigură interpretarea şi aplicarea unitară a legii, potrivit competenţei sale."* Cu argumentul că ÎCCJ trebuie sa asigure interpretarea şi unificarea practicii judiciare nu numai de către instanțele judecătorești, ci si de către ea însăși.

La Alin. (4) a fost propusa formularea *"(4) Organizarea şi funcționarea instanțelor judecătorești, precum şi statutul judecătorilor sunt reglementate prin lege organică."*
Pe de altă parte a fost exprimată și poziția conform căreia organizarea şi funcționarea instanțelor trebuie să fie un tot unitar, la fel şi statutul judecătorilor, astfel încât nu se justifică o lege specială pentru ÎCCJ ci, mai degrabă, un act normativ unic (de exemplu, Codul organizării judiciare). Repartizarea aleatorie a dosarelor trebuie să fie un principiu care sa guverneze toate instanțele de judecată, inclusiv pentru completele de 5 judecători ale ÎCCJ. Nu în ultimul rând, a fost propusă scoaterea membrilor care nu sunt magistraţi din rândul persoanelor care participă în instanțele specializate (litigii de muncă şi asigurări sociale) întrucât, prin participarea acestora, se încalcă principiul independenţei şi imparțialității judecătorului.

Legat de **Articolul 129- Folosirea cailor de atac** a fost propusă extinderea părților care ar putea ataca o hotărâre a unei instanțe întrucât reglementarea actuală prevede posibilitatea atacării hotărârilor judecătorești doar de către părțile interesate şi Ministerul Public, fără a acoperi integral sfera celor posibil interesați (de pildă, Codul de procedură penală se refera si la „ persoane ale căror interese legitime au fost vatamane).

"*Hotărârile judecătorești pot fi atacate, în condițiile legii."*

c. Clarificarea statutului procurorilor și rolul Ministerului Public

Legat în special de **Articolul 131, Rolul Ministerului Public**, în privința denumirii, s-au conturat mai multe variante: păstrarea actualei titulaturi, dar modificarea denumirii parchetelor în sensul că acestea să nu mai conțină sintagma „de pe lângă" ci sa fie ale instanțelor (ex.: Parchetul Judecătoriei Sectorului 1). O altă variantă a avut în vedere eliminarea denumirii de Minister Public şi păstrarea doar a celei de Parchet General, dar s-a avut în vedere şi revenirea la denumirea de „procuratură". Denumirile, în esență, nu au nici o semnificație, ci numai atributele funcției de procuror.

În opinia dlui. James Hamilton, membru supleant al Comisiei de la Veneția, cele trei atribute ale Ministerului Public pot intra ușor în conflict. Pe scurt, este foarte dificil să reprezinți, în același timp, interesele generale ale societăţii, să aperi ordinea de drept, dar şi drepturile şi libertățile cetățenilor. De pildă, poate exista un conflict între Guvern (politica penală) şi drepturile omului. Ce va face procurorul? Practica curentă arată că va aplica politica penală.

În cazul persoanelor vulnerabile, acestea, de cele mai multe ori, nu îşi pot apăra singure drepturile. Conform actualei Constituții, procurorul ar trebui să vegheze ca drepturile acelor persoane să nu fie încălcate (de exemplu, persoane cu dizabilități) şi chiar să pledeze în instanță în numele lor. În realitate, în Romania, procurorul are numai funcția de acuzare. În această situație, de drepturile si libertățile civile ar trebui să se preocupe o altă persoana, fie Avocatul Poporului, fie un alt apărător public.

Indiferent spre care model se va merge (un statut asemenea judecătorului ori un statut de subordonare ierarhică) procurorul nu poate exercita toate cele 3 atribute. Cu toate acestea, o parte dintre propuneri au pledat în acest sens:

(1) Procurorul işi exercită atribuțiile în cadrul unităţilor de procuratură constituite in condițiile legii.
Sau
(1) În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societăţii, apără legalitatea precum şi drepturile şi interesele legitime şi libertățile persoanelor.
Sau
(1) În activitatea judiciară, Ministerul Public apără legalitatea şi reprezintă interesele generale ale societății.

De asemenea au existat propuneri care vizau trecerea poliției judiciare în subordinea parchetelor cu scopul de a eficientiza activitatea de urmărire penală și lărgirea ariei de reprezentare a Ministerului Public privind apărarea legalității, a intereselor legitime și libertății persoanelor, fără a se limita doar la cetățeni.

Articolul 132 privind **statutul procurorilor** a generat discuții în ceea ce privește consolidarea statutului procurorului și eliminarea oricărei influențe politice în privința carierei acestuia, precum și în ceea ce privește crearea identității de statut pentru a crește eficiența sistemul judiciar. În acest sens s-a propus introducerea unor alineate care să stipuleze că statutul procurorilor este garantat, funcția de procuror fiind incompatibilă cu orice funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice sau de conducere din învățământul superior. De asemenea controlul ierarhic sub autoritatea Ministrului de Justiție sau a Procurorului General împreună cu modificările de mai sus ar fi în interesului justițiabilului.

d. Reformarea Consiliului Superior al Magistraturii

În ceea ce privește **Articolul 133 Rolul şi Structura CSM** - au fost propuse modificări privind definirea rolului și stabilirea structurii instituționale a unui Consiliu al Procurorilor şi, separat, a unui Consiliu al Judecătorilor.
În acest sens, Consiliul Procurorilor ar trebui să fie o entitate compusă din 12 membri, o parte fiind aleși în adunările generale ale procurorilor, reprezentanți ai societății civile, împreună cu ministrul justiției și procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎnalaCurte de Casație și Justiție. Atribuţiile Consiliul Procurorilor vizează rolul de instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a procurorilor. De asemenea, se propune ca, în astfel de cazuri, Ministrul Justiției și Procurorul General să nu aibă drept de vot. Singura modalitate prin care să poată fi atacate hotărârile Consiliului Procurorilor în materie disciplinară a fost propusă cea de la nivelul Înaltei Curţi de Casație și Justiție. La rândul său, Consiliul Superior al Judecătorilor ar trebui să îndeplinească rolul de instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor.

CONSILIUL PROCURORILOR[198]:	CONSILIUL SUPERIOR AL JUDECĂTORILOR[199]:
Varianta I. (1) Consiliul Procurorilor este garantul independenţei justiţiei. (2) Consiliul Procurorilor este alcătuit din 12 membri, din care: a) 8 sunt aleşi în adunările generale ale procurorilor şi validaţi de Senat; 2 reprezentanţi ai parchetului general, 2 reprezentanţi ai CA, 2 reprezentanţi ai Tribunalelor, 2 reprezentanţi ai Judecătoriilor. b) 2 reprezentanţi ai societăţii civile, specialişti în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputaţie profesională şi morală, aleşi de Senat; aceştia participă numai la lucrările în plen; c) ministrul justiţiei, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie (3) Preşedintele Consiliului Procurorilor este ales pentru un singur mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit , dintre procurorii prevăzuţi la alineatul (2) litera a). (4) Durata mandatului Consiliului Procurorilor este de 4 ani. (5) Hotărârile Consiliului Procurorilor se iau prin vot secret. (6) Hotărârile Consiliului Procurorilor sunt definitive şi irevocabile, cu excepţia celor prevăzute la articolul 134 alineatul (2). **Varianta II.** (1) Consiliul Procurorilor îndeplineşte rolul de instanţă de judecată, prin secţiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situaţii, ministrul justiţiei, şi procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu au drept de vot. (2) Hotărârile Consiliului Procurorilor în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.	(1) Consiliul Superior al Judecătorilor propune Preşedintelui României numirea în funcţie a judecătorilor, cu excepţia celor stagiari, în condiţiile legii. (2) Consiliul Superior al Judecătorilor îndeplineşte rolul de instanţă de judecată, prin secţiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situaţii, ministrul justiţiei, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie nu au drept de vot. (3) Hotărârile Consiliului Superior al Judecătorilor în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. (4) Consiliul Superior al Judecătorilor îndeplineşte şi alte atribuţii stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenţei justiţiei.

Atribuțiie Consiliului Superior al Magistraturii – **Articolul 134** - au fost menţionate existând o dezbatere dacă această structură trebuie să numească în funcție judecătorii și procurorii, sau dacă aceasta ar trebui să-i propună Președintelui României.

O serie de alte propuneri repetate în cadrul Forumului Constituțional au privit, de asemenea:

- Asigurarea pentru procuror a unui statut de independenţă asemănător judecătorului, în acord cu jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg;
- Independența și inamovibilitatea procurorilor la nivelul cazurilor particulare, casarea soluțiilor procurorilor.

[198] Extras din material pus la dispoziţie de Transparency International România, cuprizând o selecţie a propunerilor pe tematica sistemului judiciar.
[199] Extras din material pus la dispoziţie de Transparency International România, cuprizând o selecţie a propunerilor pe tematica sistemului judiciar.

- Existenţa unui paralelism judecători procurori: Toate reglementările referitoare la procurori, ca principii, ar trebui să fie aceleași și la judecători.

11. Economia şi finanțele publice

Discuțiile cu privire la articolele din cadrul Titlului IV au fost abordate în cadrul dezbaterii organizate în parteneriat cu Banca Națională a României, dar au apărut într-o serie de alte dezbateri și de propuneri. În această secțiune prezentăm pe scurt sinteza principalelor propuneri:

Pentru modificarea Articolului 135 cu privire la Economie au fost primite mai multe propuneri în cadrul Forumului Constituțional. Grupul de lucru "Societatea civilă – o voce puternică în procesul de revizuire a Constituției" format din ONG-urile CeRE, ANBCC, ActiveWatch, FDSC, FIC, Asociația Romano BoutiQ și CEE Trust au propus adăugarea unui **Aliniat (3)**: *„Infracțiunile legate de corupție economică, asimilate corupției și toate infracțiunile legate de ordinea financiară sunt sancționate de lege. Autoritățile și instituțiile publice au obligația să prevină și combată, în conformitate cu legea, toate formele de delincvență ce apar în activitatea administrației și a organelor publice, în utilizarea fondurilor pe care le controlează și în transferurile sau managementul resurselor publice. Abuzul poziției dominante sau monopolul, precum și toate celelalte practici contrare principiilor competiției libere și corecte în relațiile economice, sunt sancționate de lege"*. Argumentele sunt fundamentate pe evaluările care arată că practicile neconcurențiale și corupția sunt principalele obstacole în atingerea obiectivului constituțional al acestui articol[200]. Obiectivele acestei modificări sunt:

- asigurarea coerenței politicii fiscale a României cu mecanismele de stabilitate și de responsabilitate dezvoltate la nivelul Uniunii Europene ca urmare a crizei economice, dar și de reducere a decalajelor de dezvoltare economică generate de corupție;
- conturarea unei politici de administrare a fondurilor publice bazate pe responsabilitate, răspundere, transparență și predictibilitate și
- asigurarea unui cadru de responsabilitate socială și fiscală a Statului în ceea ce privește administrarea resurselor publice[201].

Alte propuneri de modificare pentru acest articol sunt: la **Alin. 2:** (a) interzicerea serviciilor de informații de a desfășura activități comerciale[202], (c) stimularea cercetării științifice și tehnologice naționale, a antreprenorialului inovativ, a artei și protecția dreptului de autor[203], (d) Gospodăria și exploatarea durabilă a resurselor naturale, în concordanță cu interesul național cu respectarea dreptului la un mediu sănătos.[204] (h) utilizarea cheltuielilor și veniturilor publice pentru dezvoltarea economică a României, în condiții de stabilitate și pentru menținerea unui echilibru macroeconomic[205], (e) Ocrotirea și refacerea mediului natural cu compensarea prejudiciului de mediu precum și menținerea echilibrului ecologic[206] și la **Alin. 3** libertatea comerțului[207].

Având în vedere că legislaţia privind protecţia mediului se aplică la nivel orizontal şi intervine în toate domeniile cheie ale economiei, modificările propuse pentru **Art. 135** din Constituţie reprezintă o

[200] Idem, p. 36
[201] Idem.
[202] Gheorghe Candea, Sorin Roșca Stănescu
[203] prof. univ. dr. Robert Sova, prof. univ. dr. Pavel Nastase
[204] Coalitia Natura 2000 România, Erika Stanciu
[205] Bujor Ștefan Cristinel
[206] Coalitia Natura 2000 România, Erika Stanciu
[207] Idem

reconfirmare a dreptului fundamental la mediu sănătos, fără a aduce o împovărare suplimentară. Propunerea a fost făcuta de către Coaliția de Mediu din Romania (70 organizații membre), Coaliția Natura 2000 (50 organizații membre) şi Federația Națională pentru Protecția Animalelor (45 de organizații membre).

Formularea actuală Art. 135	**Formularea modificată Art. 135**
(1) Economia României este economie de piaţă, bazată pe libera iniţiativă şi concurenţă. (2) Statul trebuie să asigure: a) libertatea comerţului, protecţia concurenţei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producţie; b) protejarea intereselor naţionale în activitatea economică, financiară şi valutară; c) stimularea cercetării ştiinţifice şi tehnologice naţionale, a artei şi protecţia dreptului de autor; d) exploatarea resurselor naturale, în concordanţă cu interesul naţional; e) refacerea şi ocrotirea mediului înconjurător, precum şi menţinerea echilibrului ecologic;	(1) Economia României este economie de piaţă, bazată pe libera iniţiativă şi concurenţă. (2) Statul **are obligaţia** să asigure: a) libertatea comerţului, protecţia concurenţei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producţie; b) protejarea intereselor naţionale în activitatea economică, financiară şi valutară; c) stimularea cercetării ştiinţifice şi tehnologice naţionale, a artei şi protecţia dreptului de autor; d) **gospodărirea şi exploatarea durabilă** a resurselor naturale, în concordanţă cu interesul naţional **cu respectarea dreptului la un mediu sănătos**; e) **protecţia şi** menţinerea echilibrului ecologic, precum şi **refacerea** mediului **natural după caz**, **cu compensarea prejudiciului de mediu**;

Articolul 136 – **Proprietatea** a fost vizat de următoarele modificări: **Alin. (1)** Proprietatea este publică și privată. Proprietatea privată este inclusiv intelectuală, rezultată din dreptul și regimul juridic al mărcilor potrivit legii[208]. În acest sens, se dorește recunoașterea proprietății private în mod explicit și a proprietății intelectuale, generatoare de efecte juridice materiale. Adăugiri i s-au adus și **Alin. (3):** în primul rând menționarea bunurilor de patrimoniului speologic și a faunei sălbatice de interes conservativ[209]**,** respectiv aducerea spre consultare publică prin referendum național în ceea ce privește concesionarea bogățiilor de interes public. Un nou aliniat a fost propus articolului, **Alin. (6):** Registrele de proprietate sunt publice și pot fi consultate gratuit. Extractele de pe acestea se taxează la cel mult prețul materialelor din care sunt confecționate pentru titularul dreptului, reprezentanții, succesorii ori succesibilii acestuia, precum și pentru alte persoane stabilite de legea organică[210]. În acest sens, justificarea rezidă în accesibilitatea registrelor și eficientizarea plății impozitelor și verificării acestora.

De asemenea, Coaliția de Mediu din Romania (70 organizații membre), Coaliția Natura 2000 (50 organizații membre) si Federația Națională pentru Protecția Animalelor (45 de organizații membre). Au propus introducerea unei prevederi speciale conform căreia bunurile patrimoniului speologic sunt o componentă a subsolului, dar cu identitate separată, justificându-se astfel menţionarea explicită, iar fauna sălbatică de interes conservativ reprezintă o componentă a mediului natural.

Formulare actuală Art. 136	**Formularea modificată Art. 136**
(1) Proprietatea este publică sau privată. (2) Proprietatea publică este garantată şi ocrotită prin lege şi aparţine statului sau unităţilor administrativ-teritoriale. (3) Bogăţiile de interes public ale subsolului, spaţiul	(1) Proprietatea este publică sau privată. (2) Proprietatea publică este garantată şi ocrotită prin lege şi aparţine statului sau unităţilor administrativ-teritoriale. (3) Bogăţiile de interes public ale subsolului, **bunurile patrimoniului speologic**, **fauna sălbatică de interes**

[208] Nicolae Ungureanu
[209] Coalitia Natura 2000 România, Erika Stanciu
[210] Adrian Mihai Ionescu

aerian, apele cu potenţial energetic valorificabil, de interes naţional, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice şi ale platoului continental, precum şi alte bunuri stabilite de legea organică, fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice.	**conservativ**, spaţiul aerian, apele valorificabil, de interes naţional, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice şi ale platoului continental, precum şi alte bunuri stabilite de legea organică, fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice.

Propunerile formulate referitoare la **Articolul 137** cu privire la **sistemul financiar** trimise de Banca Națională a României vizează inserarea unui articol distinct, sub titulatura ”Moneda națională și banca centrală” care să reglementeze aspectele legate de banca centrală și care să cuprindă dispozițiile **alin. (2)** referitoare la moneda națională. O altă propunere are în vedere stabilirea anumitor principii constituționale de recuperare a pagubelor produse în sistemul financiar.

Articolul 138, Bugetul public național, se înscrie printre articolele care nu au suferit nicio modificare în urma procesului de revizuire a Constituției din 2003. Acesta se înscrie în categoria mai largă a prevederilor privind sistemul fiscal-bugetar. Alături de celelalte propuneri de revizuire legate de Titlul IV. Economia şi finanţele publice şi de Art. 56, obiectivul asumat prin Pactul Euro Plus la care România este parte şi prin care este încurajată transpunerea în legislaţia naţională (prin constituţie sau printr-o lege-cadru) a regulilor fiscale cuprinse în Pactul pentru Stabilitate şi Creştere (dar şi a articolelor 121 şi 126 şi 136 din Tratatul UE pe care acesta este bazat) este acela de a corecta deficiențele descoperite și de a practica o politică mai responsabilă față de cetățeni și față de celelalte state membre. Această misiune se va îndeplini prin asigurarea coerenței politicii fiscale a României cu mecanismele existente la nivelul Uniunii Europene, prin garantarea criteriilor de responsabilitate, răspundere, transparență și predictibilitate în administrarea fondurilor publice și în asigurarea unui cadru de responsabilitate socială și fiscală a Statului în administrarea resurselor publice.

Propunerile de modificare a **Articolului 138** înaintate Forumului Constituţional au constat în introducerea unei serii de măsuri în registrul amintit anterior. În acest sens, am înregistrat propunerea de a modifica alineatul 5 și de a introduce **noi alineate, 6 și 7**. Rolul acestora va fi de a transparentiza sursele de finanțare dar și de a stabili proiecte de dezvoltare și termeni de finalizare a acestora corelați cu factorii contextuali relevanți[211]. În argumentarea acestei propuneri au fost invocate atât angajamentele asumate de România prin Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în cadrul uniunii economice şi monetare, dar şi prin alte mecanisme de guvernanţă economică responsabilă ale UE, dar și obiectivul de consolidare a unui cadru bugetar sustenabil şi responsabil menit a asigura premisele unei dezvoltări economice şi sociale pe termen mediu şi lung. Se dorește internalizarea principiilor care fundamentează mecanismele de cooperare la nivel european și nu doar aplicarea lor automată.

Introducerea unui nou **Alin (6)** constituie mijlocul de stabilire a elementelor de constituţionalitate necesare pentru alinierea României la modalitatea europeană de planificare bugetară multianuală și vine în întâmpinarea altor principii de politică fiscală responsabilă: predictibilitatea şi stabilitatea, echitatea şi impactul deciziilor asupra generaţiilor viitoare, precum şi utilizarea eficientă a unor resurse publice limitate

[211] *„(5) Nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanţare, detalierea transparentă a destinaţiei acesteia şi respectarea principiului responsabilităţii fiscal bugetare.*
(6) Programele de bugetare multianuală se elaborează de către Guvern şi se supun aprobării Parlamentului o dată la cinci ani. Acestea vor avea ca obiectiv implementarea unor politici fiscale şi de dezvoltare economică sustenabile şi responsabile pe termen mediu şi lung.
(7) Bugetul public naţional şi programele de bugetare multianuală urmăresc obiectivul unor finanţe publice sustenabile şi solide, cu respectarea regulii privind un buget echilibrat, conform legii” Propunerea a fost înaintată de Grupul de Lucru -“Societatea civilă - o voce puternică în procesul de revizuire a Constituţiei.

astfel încât acestea să genereze dezvoltare durabilă. Introducerea noului **Alin (7)** vizează stabilirea cadrului necesar pentru respectarea angajamentelor asumate de România în cadrul Pactului Europlus în ceea ce priveşte limitele datoriei publice şi ale deficitului bugetar. Asumarea acestei măsuri nu este obligatorie din perspectiva Pactului dar ar putea reprezenta un semnal pozitiv privind dorința de a realiza un buget echilibrat.

Având în vedere motivele invocate în spațiul public pentru a justifica deficitul de personal de calitate și a resurselor necesare pentru a asigura un sistem de îngrijire medicală care să respecte standardele minimale de funcționare, mai mulți cetățeni au transmis propunerea ca sistemul de sănătate să aibă un buget anual protejat împotriva fluctuațiilor care l-ar putea pune în incapacitate de funcționare.[212]

În cadrul dezbaterilor facilitate de Forumul Constituțional privind **Articolul 138**, participanții și-au exprimat interesul pentru corelarea transparentă și funcțională între prevederile care urmează a fi introduse privind procesul de regionalizare și criteriile care vor sta la baza alocărilor bugetare către acestea. Acest punct de vedere a fost exprimat și de expertul Comisiei de la Veneția, d-l. Giorgio Malinverni.

La nivel naţional[213] aproximativ trei sferturi din populație este de acord cu prevederile legate de deficitul bugetar care nu să nu poată depăși 3% din PIB. De asemenea, se doreşte ca datoria publică se doreşte a fi limitată la 60% din PIB și contractarea împrumuturilor externe să fie limitată numai în domeniul investițiilor. Toate aceste prevederi ar trebui introduse în Constituţia României, în opinia respondenţilor. O opinie similară au exprimat şi participanţii la dezbaterile Forumului Constituţional, care au completat chestionarele puse la dispoziţie.

Articolul 140 - Curtea de Conturi vizează instituția supremă a statului ce exercită control financiar extern asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare ale sectorului public. Scopul Curții de Conturi este să ofere garanții că resursele materiale și financiare ale instituțiilor publice sunt cheltuite cu respectarea prevederilor legale în vigoare. Calitatea administrării financiare se evaluează pe baza criteriilor de eficiență și eficacitate a costurilor. Atribuțiile, modul de numire al membrilor Curții de conturi și modul în care funcționează aceasta sunt stabilite prin Art. 140 al Constituției României.

Disfuncționalitățile sesizate în spațiul public privind această instituție vizează în mod deosebit faptul că raporturile Curții sunt dezbătute în Parlament cu mare întârziere. În plus, rapoartele care cuprind informații clasificate nu sunt făcute publice, la fel cum activitatea investigativă a Curții devine publică doar la încheierea unui raport, fapt care poate contraveni interesului public în condițiile în care desfășurarea investigației și elaborarea raportului pot dura, în unele cazuri, ani de zile[214].

Propunerile de modificare a Art. 140 au vizat eficientizarea procedurilor, imparțialitatea și pregătirea profesională a membrilor numiți de Parlament. Am înregistrat propunerea ca, anterior numirii lor de către Parlament, membrii instanțelor de judecată să fie propuşi de Curtea de Conturi. În vederea eficientizării costurilor, a existat propunerea ca personalul să fie alocat pentru realizarea activităților în funcție de proiectele în desfășurare. Totodată se dorește specificarea faptului că instanțele Curților de Conturi "nu

[212] Propunerile aparțin d-lor Ciobanu Felix și Bujor Stefan Cristinel.
[213] Sondaj IRES, 19-20 februarie 2013.
[214] Transparency Internationa-Romania, Studiu privind sistemul national de integritate – România, Ediția a treia, Bucuresti 2012

judeca apeluri", ci numai recursuri,pentru a reduce timpul de așteptare pentru pronunțarea curții competente[215].

Întrucât Curtea de Conturi se pronunță în cazuri de utilizare nejudicioasă a resurselor publice, a fost înaintată recomandarea să fie introdus un alineat nou prin care să se prevadă și garantarea prin Constituţie a recuperării prejudiciilor constatate ,prin măsuri operative,ce pot fi dispuse de structuri specializate[216].

Acest articol se înscrie în zona de interes manifestat al cetățenilor care au răspuns în sondajele de opinie că sunt preponderent interesați de prevederile privind economia, justiția socială și responsabilizarea sectorului public în raport cu populația.

[215] Propunerea aparține d-lui Dumitru Buzgure, Societatea Țăranul Român.
[216] Propunerea aparține d-lui Bujor Ştefan Cristinel

12. Redefinirea și reechilibrarea rolului Curții Constituționale

Problematica rolului Curţii Constituţionale în sistemul politico-juridic din România a apărut de mai multe ori în cadrul dezbaterilor din cadrul Forumului Constituțional și a propunerilor de reformă înaintate. Rolul special jucat de Curtea Constituțională în ultimii zece ani a fost determinat de modificarea din cadrul Constituției din 2003 prin care a fost introdusă o nouă atribuţie a CCR la art. 146 lit. e), plasând instituţia în rol de arbitru cheie în relaţiile între principalele puteri ale statului:

- în relaţia între legislativ şi executiv
- între componentele puterii executive.

> *e) soluţionează conflictele juridice de natură constituţională dintre autorităţile publice, la cererea Preşedintelui României, a unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a primului-ministru sau a preşedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;*

În contextul elementelor de natura semi-prezidenţială a regimului politic românesc şi a ambiguităţilor Constituţiei privind prerogativele reprezentanţilor puterii executive şi legislative, a relaţiilor între reprezentanţii puterii executive şi legislative, precum şi a celor din interiorul celei executive (Premier - Preşedinte), noul statul al CCR a transformat această instituţie în ultimul decident al multor potenţiale conflicte politice şi/sau juridice.

În acest context, apelul la CCR pentru rezolvarea conflictelor între autorităţile publice a fost practic inevitabil. Însăşi introducerea acestui aliniat survenea în urma constatării faptului că, în funcţionarea statului român după 1989, apar numeroase situaţii care trebuie tranşate pentru a asigura funcţionarea normală a sistemului şi continuitatea acestuia. În acelaşi timp, eforturile realizate la revizuirea din 2003 cu privire la clarificarea prerogativelor şi raporturilor între principalele puteri ale statului s-au dovedit insuficiente. Aşadar, s-a apelat şi intens la instrumentul constituţional oferit de art. 146 lit. e).

Cereri de soluţionare a conflictului juridic de natură constituţională dintre autorităţile publice, potrivit art.146 lit.e)

Subiect sesizare / an	Preşedintele României	Preşedinte cameră parlamentară	Premier	Preşedintele CSM	TOTAL
2005		2			2
2006				1	1
2007		1	1		2
2008	2	2	2	1	7
2009	1	2		1	
2010		1	1		2
2011					
2012	2			1	3
TOTAL	5	8	4	4	21

Sursa: statistici puse la dispoziţie pe site-ul CCR, www.ccr.ro

a. Configuraţia politică a puterii executive şi legislative

Configuraţia politică a Parlamentului, precum şi identitatea politică a deţinătorilor funcţiei executive au complicat adesea raporturile între autorităţile publice. Conflictele strict politice între partidele majorităţii parlamentare / formulei guvernamentale au determinat actorii respectivi să apeleze la CCR pentru tranşarea acestor conflicte: Din acest punct de vedere există 5 situaţii majore în care conflictele între putere şi opoziţie sau chiar în interiorul câmpului puterii au generat conflicte între autorităţile publice.

Relaţia Preşedinte - Premier / Guvern

Coabitarea conflictuală Preşedinte Premier (Ex: Traian Băsescu – Călin Popescu Tăriceanu (aprilie 2007 – decembrie 2008) Traian Băsescu – Victor Ponta (aprilie 2012 – prezent). Trebuie observat faptul că în 2012, Traian Băsescu si Victor Ponta au semnat un acord care garantează cooperare instituțională intre Președinție si Guvern, dar si un angajament in respectarea Constituției, de ambele parți. Acest exemplu ilustrează deosebit de clar nivelul potenţial de tensiune politică tradus la nivelul sistemului instituțional. În consecinţă, CCR nu este considerată un arbitru sau un garant suficient de puternic al constituţionalităţii şi funcţionalităţii sistemului. Printre cele mai relevante conflicte menționăm Suspendarea din funcţie a miniştrilor de către Preşedinte (Ex:Ministrului Apărării Teodor Atanasiu de către Traian Băsescu în baza Art. 100 din Constituţie şi a Legii privind responsabilitatea ministerială (2006)) și blocarea numiri ale unor miniştri de către Preşedinte: Curtea Constituţională ia conferit dreptul Preşedintelui să refuze propunerea Premierului pentru desemnarea unui ministru (numirea Noricăi Nicolai în funcţia de Ministru a Justiţiei, 2008).

Nu in ultimul rând, prerogativele de politică externă au reprezentat subiectul unei intense dispute pe parcursul anului 2012– Preşedinte vs. Premier. Ex: Decizie CCR conform căreia Preşedintele este cel care reprezintă România la reuniunile Consiliului European, iar premierul participă doar când are o delegare expresă în acest sens din partea şefului statului.

Relaţia Preşedinte – Parlament

În primul rând trebuie subliniată implicarea mult mai activă a Preşedintelui României în procesul legislativ: Dacă în perioada 1991- 2003 CCR a fost sesizată de 2 ori de către Preşedintele României pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare, în perioada 2004-2013 aceasta a fost sesizată de 22 de ori.

De asemenea, conflictele legate de procedura de avizare a începerii urmăririi penale pentru diverşi demnitari (miniştri, parlamentari) au fost prezente în permanență. Printre exemple amintim: Seria de scrisori între Preşedintele Traian Băsescu şi Preşedintele Camerei Deputaţilor, Bogdan Olteanu cu acuzaţii de tergiversarea a procedurii de avizare a începerii urmăririi penale pentru deputaţii PSD Adrian Năstase şi Miron Mitrea. De asemenea, în 2008 CCR a fost sesizată pentru o excepţie de neconstituţionalitate privind Legea răspunderii ministeriale (2008).

Suspendarea Preşedintelui României (2007, 2012)

Implicarea CCR a vizat atât avizul consultativ pentru suspendare, cât şi validarea referendumurilor şi controlul de constituţionalitate asupra legii referendumului (problema cvorumului). Ambiguitatea textelor constituţionale în materia suspendării a plasat CCR în decidentul cheie în conflictul instituţional (Preşedinte – Parlament), dar şi în cel politic. Trebuie observat faptul ca problemele legate de constituţionalitatea actelor normative referitoare la referendum au apărut şi în cazul seriei de referendumuri organizate la iniţiativa Preşedintelui Traian Băsescu.

Conflicte privind funcţionarea Parlamentului

Din seria acestor conflicte menționăm solicitările de control de constituţionalitate privind regulamentele parlamentare, dar şi privind anumite hotărâri ale Camerelor și conflictele privind revocarea din funcţie ale Preşedinţilor celor două camere. (Ex: Revocarea Preşedintelui Camerei Deputaţilor, Adrian Năstase (2005); Revocarea Preşedintelui Camerei Deputaţilor, Roberta Anastase şi a Preşedintelui Senatului, Vasile Blaga (2012))

Conflict între Parlament şi puterea judecătorească
Cel mai recent conflict se referă ș a solicitarea Agenției Naționale de Integritate către Consiliului Superior al Magistraturii sesizarea CCR în legătură cu existenţa unui conflict de natură juridică între puterea judecătorească şi cea legislativă, după ce Senatul a decis sa nu întrerupă mandatul lui Mircea Diaconu, care avea o decizie definitivă în instanță privind incompatibilitatea.

b. Modul de numire al judecătorilor CCR

Numirea judecătorilor la CCR de către actori politici – Preşedintele României / Camera Deputaţilor / Senat – aflaţi adesea în tabere distincte din punct de vedere politic, a generat permanent suspiciuni privind lipsa de imparţialitate politică a membrilor CCR şi, implicit, a deciziilor luate de Curte.

Obs. Indirect, această situaţie a transformat adesea CCR în instrument politic (şi deci, actor principal) în conflictele de pe scena politică. Astfel, sesizarea CCR s-a făcut adesea în funcţie de configuraţia sa „politică" prezumată, pornind de la judecătorii numiţi de una din cele trei instanţe de mai sus şi de culoarea lor politică. Unul din aspectele care generează multe suspiciuni privind tendința de „politizare" a deciziilor CCR este faptul că deciziile sale nu funcţionează pe logica precedentului juridic, apărând contradicţii, fie şi numai aparente pentru nespecialişti, între deciziile emise de-a lungul timpului.

c. Decizii politice cu grad înalt de conflictualitate

Calitatea slabă a legislaţiei româneşti, a generat un număr semnificativ de contestaţii în materie de constituţionalitate, sub forma controlului prin excepţii ridicate în faţa instanţelor de judecată în baza art. 146 lit d. Însuşi numărul imens de acte normative (luând în considerare doar legile şi ordonanţele guvernamentale) emise după 1990, dar în special după 2000, conduce aproape inevitabil la existenţa unui cadru legislativ de slabă calitate şi instabil. Apelul la controlul de constituţionalitate sau modificări succesive este doar consecinţa logică a acestui fapt. Astfel, creşterea exponenţială a numărului excepţiilor de constituționalitate în ultima decadă ilustrează cât se poate de clar „centralitatea" CCR în „procesul legislativ" românesc.

Excepţii ridicate în faţa instanţelor de judecată

An	Excepţii ridicate în faţa instanţelor de judecată
1992	24
1993	88
1994	116
1995	132
1996	292
1997	570
1998	179
1999	246
2000	384
2001	432
2002	539
2003	573
2004	728
2005	1037
2006	2455
2007	1834
2008	2851
2009	8819

2010	**4743**
2011	**1661**
2012	**1554**
TOTAL	29257

Sursa: statistici puse la dispoziţie pe site-ul CCR, www.ccr.ro

Explicaţiile acestor fenomene – calitatea slabă a legislaţiei şi recursul la CCR -, paradoxal sau nu, sunt în mare măsură corelate. Pot fi avansate cel puţin două explicaţii în acest sens, a căror dezvoltare va fi concentrată pe apelul la CCR pentru tranşarea unor decizii eminamente politice ale autorităţilor publice.

d. Implicarea CCR în moderarea deciziilor de politici publice

Dincolo de conflictele de natură constituțională, în ultimii ani CCR a devenit instanţa în faţa căreia au fost contestate aceste decizii folosindu-se argumente de constituţionalitate pentru măsuri eminamente politice sau opţiuni în materie de politici publice. Recursul la CCR în aceste cazuri a fost generat atât de situaţii de „super majoritate" (culoare politică identică Preşedinte – Premier – Parlament, opoziţie în inferioritate netă), cât şi de coabitare. Exemple de măsuri conflictuale, care au condus la apelul la CCR:

- Schimbarea sistemului electoral (ex: CCR a fost sesizată pentru legea votului uninominal, comasarea alegerilor locale cu cele prezidenţiale)
- Măsurile de austeritate (ex: CCR a fost sesizată pentru tăierea pensiilor şi salariilor, recalcularea pensiilor speciale – ambele în 2010)
- Lupta împotriva corupţiei (vezi relaţia conflictuală Preşedinte –Guvern – Parlament privind prerogativele în materie, blocajele reciproce generate de conflicte politice)
- Reforma justiţiei (ex: Legislaţia privind statutul judecătorilor şi procurorilor)

e. Specularea ambiguităților legislative

Nu în ultimul rând, un tip aparte de mecanism prin care CCR a fost chemată să se pronunțe a ținut de tendința actorilor politici de a utiliza în mod constant oportunităţile unui cadru legislativ ambiguu pentru a promova măsuri legislative declarate neconstituţionale de către CCR.

De exemplu, o practică frecventă este emiterea de ordonanţe pentru a reglementa aspecte declarate neconstituţionale în anumite proiecte legislative (control anterior) sau legi (excepţii de neconstituţionalitate). Astfel, există o serie de domenii foarte importante în care au existat modificări succesive de legi: legislaţia electorală, legislaţia privind referendumul, și legislaţia privind justiţia

f. Propuneri de reformă a CCR înaintate Forumului Constituţional şi exprimate în cadrul dezbaterilor

În cadrul discuțiilor au existat mai multe propuneri de **creștere a numărului de judecători ai Curţii** la 12 sau chiar 14 judecători, dând astfel posibilitatea acestui organism de a analiza cauzele care îi sunt prezentate cu mai multă atenţie sau rapiditate (a se vedea mai jos şi sistemul de două instanţe sugerat pentru organizarea CCR).

În mai multe din dezbaterile din cadrul Forumului Constituțional problema **calităţii profesionale și morale a judecătorilor** din cadrul CCR a fost intens disputată. În acest sens au fost avansate o serie de propuneri privind ameliorarea mecanismelor de selecție a judecătorilor CCR. Printre propuneri amintim:

- Introducerea unor criterii de competenţă şi imparţialitate. Necesitatea ca cei selectați să fi avut un traseu profesional care să dovedească o independență politică constantă.
- Detalierea a criteriilor de selecție a judecătorilor și al modului de evaluare a acestora.

- **Variante alternative de numire a judecătorilor CCR:**
    - 5 judecători nominalizați de către Parlament, 5 de către Guvern împreună cu Președintele și 5 de către Consiliul Superior al Magistraturii. Se consideră că introducerea CSM între instituțiile cu drept de a propune judecători la CCR ar putea conduce la o creștere a calității membrilor CCR și ar asigura o coerenţă mai mare între deciziile CCR și cele ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.
    - 3 judecători numiţi de către Corpurile universitare specializate, 3 de către funcționari ai principalelor profesii juridice și 3 de către Înalta Curte de Justiție și Casație.
    - 5judecători sunt numiţi de Parlament în şedinţa comună a celor două Camere, 5de Preşedintele Republicii, 5 de Consiliul Superior al Magistraturii (dacă rămâne această instituţie în formă actuală sau de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie)
    - 3 judecători sunt numiţi de Camera Deputaţilor, trei de Senat, 3 de Preşedintele României, 3 de Consiliul Superior al Judecătorilor, 3 de Consiliul Superior al Procurorilor.

- În strânsă legătură cu extinderea numărului de judecători este și propunerea de **introducere a unui sistem în două instanțe** în cu un complet de 5 judecători în primă instanţă și un al doilea complet de recurs format din 9 judecători, care să decidă în mod definitiv privind actele primei instanţe. Conform acestei propuneri, instanța de recurs din cadrul CCR ar urma să se pronunțe pe toate tipurile de acte pe care le emite Curtea în exercitarea atribuțiilor.
    - Trebuie subliniat că în cadrul discuțiilor cu experții Comisiei de la Veneția această propunere a fost comentată negativ de către Evgeni Tanchev întrucât ar genera mari probleme privind statutul unei legi în timpul scurs dintre decizia primului și celui de-al doilea complet.

- Limitarea puterii decizionale a CCR se poate face, conform propunerilor înaintate către Forum şi a dezbaterilor pe temă, prin introducerea unui sistem prin care aceste decizii să poată fi anulate:
    - Revenirea la sistemul aflat în vigoare până în 2003 prin care o majoritate de 2/3 din membrii Parlamentului poate „contrazice" deciziile CCR
    - Introducerea Referendumului ca modalitate de anulare a unei decizii
- Extinderea listei instituțiilor care se pot adresa Curții Constituționale și extinderea tipului de acte asupra cărora se poate pronunța CCR, a făcut obiectul mai multor discuții, propunându-se ca:
    - CCR să poată fi sesizată şi de Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării[217].
    - CCR să se pronunţe şi asupra actelor normative (...) emise de autorităţile (...) regionale, la sesizarea Guvernului, a preşedintelui Regiunii, a cel puţin doi preşedinţi de consiliu judeţean, sau a unui număr de consilieri judeţeni sau consilieri regionali în condiţiile stabilite de lege organică[218].
- O serie de propuneri au privit clarificarea tipului de conflicte pe care CCR soluţionează.
    - O astfel de propunere ar cere ca CCR să judece conflictele „de competenţă" de natură constituţională dintre autorităţile publice fundamentale ale puterii legislative, executive şi judecătoreşti, la cererea uneia dintre părţi ai conflictului[219].
    - O propunere a APADOR-CH vizează eliminarea justificării deciziilor și a sugestiilor privind reformularea unui text, prin impunerea cererii ca CCR să se pronunțe în termeni de DA/NU cu privire la constituționalitatea unui text. Trebuie menționat că practica comună a Curților Constituționale este totuși de a oferi o justificare pentru deciziile lor.
- **Au exista și o serie de propuneri privind** scăderea duratei mandatului judecătorilor la 4 ani astfel încât gradul de reînnoire să fie mai mare sau propunerea de organizare a CCR în cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție.

---

[217] Dezbatere 19 aprilie 2013, Senatul României, pe tema „Drepturile minorităților în cadrul Constituției României: Egalitate de șanse, egalitate de gen, drepturile minorităților."
[218] Conf. Univ. Dr. Attila Varga
[219] Conf. Univ. Dr. Attila Varga

Titlu nou: Protectia naturii

(Preluare integrala din contributia celor trei entitati trimisa Forumului Constitutional). Datorita interconectarii problematicii de mediu cu cea a sanatatii publice se poate creea un titlu nou ***Protectia naturii si a sanatatii***.

"Cele trei entități: Coaliția pentru Mediu din România, Coaliția Natura 2000 și Federația Națională pentru Protecția Animalelor găsesc oportună introducerea unui nou titlu în Constituția României, numit **Protecția Naturii** și întărirea articolelor existente cu termeni mai specifici. Încă din 1984 prin adoptarea *Strategiei Sănătăţii pentru Toţi* de către Organizaţia Mondială a Sănătăţii a fost oficial recunoscută dependenţa directă a sănătăţii populaţiei de starea componentelor de mediu.

Comisia Europeană estimează că o parte semnificativă din totalul bolilor din țările industrializate pot fi atribuite factorilor de mediu. Aceștia variază de la produse chimice, contaminarea alimentelor sau alergii, calitatea aerului interior și exterior, până la poluarea solului, calitatea locuințelor, zgomotul, apa și canalizarea. Comisia Europeană acordă un interes special bolilor respiratorii și cancerului admițând că grupurile cele mai vulnerabile sunt copiii. Un sondaj recent despre așteptările românilor de la procesul de revizuire a Constituției arată că 56,8% din cetățeni sunt interesați de prevederile privind mediul înconjurător şi sănătatea publică, fiind a treia tema majoră de interes după economie (60,9%) și drepturile și libertățile cetățenilor (57,5%).

Titlul	**Protecția Naturii**
Articolul (1) Natura, locul în care se manifestă existența viețuitoarelor și a omului, are dreptul la respectarea integrală a existenței sale, la întreținerea și regenerarea ciclurilor sale de viață, structurilor, funcțiilor și proceselor evolutive. Statul trebuie să ofere stimulente pentru persoanele fizice și juridice pentru a proteja natura și pentru a promova respectul pentru toate elementele pe care le cuprinde un ecosistem. Articolul (2) În cazuri de impact asupra mediului grave sau permanente, inclusiv cele cauzate de exploatarea resurselor naturale neregenerabile, statul va stabili mecanisme eficiente pentru a realiza restaurarea și vor adopta măsuri adecvate pentru a elimina sau a atenua consecințele negative asupra mediului.	

Bd. Mareşal Al. Averescu nr. 17,
Pavilion F, Et. 3, Sector 1, 011454 Bucureşti
telefon: (004 021) 222 82 45
fax: (004 021) 222 82 54
E-mail: forumconstitutional@apd.ro

Articolul (3) Statul trebuie să aplice măsuri preventive cu privire la activitățile care ar putea duce la dispariția unor specii, distrugerea ecosistemelor și modificarea permanentă a ciclurilor naturale. Introducerea de organisme și materii organice și anorganice care ar putea schimba definitiv active genetice ale națiunii este interzisă. Statul protejează speciile autohtone de floră şi faună sălbatică, precum şi soiuri de plante tradiţionale folosite în agricultura tradiţională.

Articolul (4) Recunoscând animalele ca fiinţe simţitoare şi sensibile, care percep suferinţă fizică şi psihică, Statul şi persoanele au obligaţia să asigure dreptul la o viaţă adecvată animalelor, respectul pentru animale şi demnitatea lor, luând măsurile necesare pentru a le proteja.

Articolul (5) Ecocidul este acţiunea extensivă de a crea pagube importante, distrugerea sau pierderea de ecosistem(e) dintr-un anumit teritoriu, în urma acţiunilor umane sau din alte cauze într-o asemenea măsură încât bunăstarea locuitorilor acelui teritoriu a fost sau va fi sever diminuată și se va pedepsi prin privare de libertate.

Articolul (6) Avocatul naturii/de mediu (Green Ombudsman) este autoritatea publică autonomă şi independentă faţă de orice altă autoritate publică şi are drept scop apărarea drepturilor oamenilor privind respectarea naturii şi bunăstarii oamenilor în raportul acestora cu autorităţile publice.

(1) Avocatul Naturii este numit de Parlament pentru 5 ani şi nu poate îndeplini nici o alta funcție publică sau privată, cu excepția functiilor didactice din invatamantul superior.

(2) Organizarea si functionarea institutiei Avocatul Naturii se stabilesc prin lege organică.

(3) Avocatul Naturii îşi exercită atribuţiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile lor de mediu sau care au constatat nerespectări ale normelor de protecţia naturii, în condiţiile legii.

(4) Autorităţile publice sunt obligate sa asigure Avocatului Naturii sprijinul necesar în exercitarea atribuţiilor sale.

(5) Avocatul Naturii prezintă Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conţine recomandări privind legislaţia sau alte măsuri, pentru ocrotirea naturii şi drepturilor de mediu ale cetăţenilor.

Bd. Mareşal Al. Averescu nr. 17,
Pavilion F, Et. 3, Sector 1, 011454 Bucureşti
telefon: (004 021) 222 82 45
fax: (004 021) 222 82 54
E-mail: forumconstitutional@apd.ro

Justificare:

Prin aceste articole ne propune o abordare cu totul nouă în ceea ce privește protecția mediului. Plecăm de la premisa că sănătatea omului este în strânsă legătură cu sănătatea mediului natural, fapt demonstrat și acceptat de către Instituțiile Europene și Organizaţia Mondială a Sănătăţii, care au și derulat un program în acest scop. Doar acceptând faptul că Natura, locul în care se manifestă existența viețuitoarelor inclusiv a omului, este o entitate în sine, care are dreptul la respectarea integrală a existenței sale, putem face un pas important către cunoașterea legăturii om – natură și asigurarea unei coexistențe armonioase. Articolele legii naturii sunt specifice și îndrăznețe, nu lasă loc de interpretări și urmăresc un singur scop: respectarea mediului natural ca izvor de viață și sănătate pentru noi și pentru generațiilor viitoare.

O prevedere constitutionala privind drepturile animalelor intareste principiul legalitatii privind ocrotirea animalelor, oferind repere decisive pentru aprecierea conduitelor umane privitoare la animale. Aceasta obligatie trebuie satisfacuta atat potrivit principiilor europene, cat si avand in vedere principii interne, suplimentare de asigurare a protectiei animalelor

În 2012, un document de reflecție cu privire la dreptul de Ecocid a fost trimis la toate guvernele din întreaga lume. În ianuarie 2013, un comitet de unsprezece cetățeni din nouă țări UE a lansat oficial inițiativa cetățenească "End Ecocide în Europa" în Parlamentul European. Această inițiativă vizează incriminarea ecocidului, pagubirea și distrugerea ecosistemelor, inclusiv interzicerea accesului pe piață pentru produsele bazate pe ecocide în UE și al investițiilor în activități care cauzeaza ecocid. Keith Taylor, Eva Joly și Jo Leinen sunt primii deputaţi care, în mod public, au semnat această iniţiativă.

În calitate de „green ombudsman”, acesta investighează plângerile referitoare la o gamă largă deaspecte de protecţia naturii , cum ar fi distrugerea sau degradarea arealelor naturale, acordarea de licenţe de instalatii industriale care aduc prejudicii naturii şi bunăstării oamenilor, etc.

Bd. Mareşal Al. Averescu nr. 17,
Pavilion F, Et. 3, Sector 1, 011454 Bucureşti
telefon: (004 021) 222 82 45
fax: (004 021) 222 82 54
E-mail: forumconstitutional@apd.ro

ANEXA A

SISTEMATIZAREA INTERMEDIARĂ A PROPUNERILOR INAINTATE FORUMULUI CONSTITUȚIONAL

Preambul	**Propus de/ Susţinători**
(1(1)În numele Atotputernicului Dumnezeu, România este stat naţional, suveran şi independent, unitar şi indivizibil. **Justificare/Argumente** Ioan Alexandru, în anul 1991, când Adunarea Constituantă încă nu ajunsese la formula definitivă a textului noii Constituţii - votată apoi prin referendum la 8 decembrie - a propus un preambul la articolul 1 aliniatul (1) ,,În numele Atotputernicului Dumnezeu”. Menţionăm că modificarea propusă nu aduce atingere caracterului naţional, independent, unitar şi indivizibil al statului român, respectand art. 152 al Constituţiei. **Obiective** Acest preambul este esenţial pentru relevarea dimensiunii spirituale a poporului român, sub semnul căreia a stat în permanenţă, de la Sfântul Andrei, trecând prin perioada de apărare a creştinătăţii, prin luptele domnitorilor săi Ştefan cel Mare, Matei Basarab, Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu şi până astăzi. Ar fi o declaraţie axiologică de legătură cu istoria neamului şi ar afirma sensul spiritual al existenţei poporului şi statului român. **Prevederi** Constituţia Germaniei: PREAMBUL - Conştient de răspunderea sa în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor (...) Constituţia Poloniei: We, the Polish Nation (...), Both those who believe în God as the source of truth, justice, good and beauty (...) Constituţia Argentinei: invoking the protection of God, source of all reason and justice: Constituţia Australiei: humbly relying on the blessing of Almighty God, Constituţia Greciei: În the name of the Holy and Consubstantial and Indivisible Trinity Constituţia Elveţiei: Au nom de Dieu Tout-Puissant.	**Grupul civic "Ioan Alexandru"**
Obiective Este necesar un Preambul asemănător cu cel al Constituţiei Federale a Germaniei și la noua Constituție a României. **Prevederi**	**PNTCD, Victor Negara**

În Preambulul Constituției Republicii Federale a Germaniei se spune următoarele : "În cunoștința deplină ca reponsabilitate sa în fata lui Dumnezeu și a oamenilor,inspirată din voință sa proprie, ca membru deplin într-o Europa Unită,ce are scopul de a servi pacea lumii, a împuternicit Poporul German Autoritatea sa constituțională a Legii fundamentale"	
Evitarea înţelegerii greşite că statul este cel ce dă drepturi cetăţeanului. **Obiective** Pe cale de consecinţă, legile de înfiinţare a diverselor instituţii ale statului vor trebui să arate de la început că ele există spre a servi cetăţenilor acestei ţări, şi nu invers. **Prevederi** Ţările cu un astfel de Preambul.	**Alianţa Civica, Christian Mititelu, Marius Bazu, Constantin Geangu**
Lipseste preambulul şi idea expresă că o constituţie este creată de popor pentru popor şi pentru urmaşii săi în respecatarea unor idealuri ce trebuie respectate. **Obiective** Legătura dintre intemeitori, poporul continuator, urmaşi, obiectivele şi scopurile sale. **Prevederi** Constituţia Franţei, Italiei, Elveţiei și cea a SUA.	**ONG INFANCY MARTA, Maier S.**
Mottoul "Nihil sine Deo / Nimic fără Dumnezeu" pe prima pagină. Justificare/Argumente Mântuitorul Iisus Hristos este "Dumnezeu adevarat din veci şi, Om adevărat în zilele de pe urmă". **Obiective** Introducerea lui Dumnezeu în Constituţie.	**Netcu Tatiana**
Noi, cetățenii români, indiferent de naționalitate, în scopul de a crea bunăstarea națiunii române, de a stabili și garanta statul de drept, de a asigura pacea socială prin dezvoltarea comunităților și a binelui comun, de a garanta binecuvântarea libertății și democrației pentru noi și pentru urmașii noștri, de a consolida și dezvolta cultura și civilizația națională, într-o Uniune Europeană a unității în diversitate, am decis prin referendum, să adoptăm prezenta Constituție pentru România.	**BNR**
Se adaugă: „Prin prezentul Contract Social, numit în continuare Constituţie, decidem că: Poporul român proclamă inamovibilitatea şi inalienabilitatea drepturilor omului ca temelie a statului român, în care toate puterile în stat – puterea legislativă, puterea executivă şi justiţia au obligaţia de a le respecta şi apăra, - ca drept aplicabil în mod nemijlocit, fără discriminare pentru toţi cetăţenii români şi urmaşii acestora. Deviza poporului român este Respectul cetăţeanului faţă de om şi a omului faţă de cetăţean.” **Justificare/Argumente** Contractul social al poporului convenit prin vot universal este obligatoriu de a fi respectat de către toate persoanele care îndeplinesc funcţii de	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**

demnitate – prin alegeri sau numire, precum şi orice alte funcţii în slujba publică.	

Articolul 1 – Statul român **Propus de/ Susţinători**

(2) Forma de guvernământ a României este MONARHIE PARLAMENTARĂ.	
(2) Semnificația termenilor cuprinși în art. 1 alin (1) se stabilește avand în vedere în primul rând dispozițiile prezentei Constituții. **Justificare/Argumente** Având în vedere faptul că art. 1 alin.(1) cuprinde trăsăturile fundamentale ale statului român, este firesc, ca interpretarea acestor noțiuni să se facă în având ca reper principal textul Constituției care se aprobă prin referendum - expresie a suveranității poporului. **Obiective** Obiectivul vizat de propunere este acela ca textul art. 1 alin. (1) să devină mai comprehensibil.	**Tamas Bodi**
(2)Forma de guvernământ a statului român este monarhie constituțională. **Justificare/Argumente** Casa Regală Romînă este imaculată din toate punctele de vedere. Nu vor mai fi ajutate grupurile de interese din România. **Obiective** O reprezentare mai bună în Europa și în lume. Toate monarhiile din Europa de Vest sunt înrudite între ele dar și cu Casa Regală Română: Marea Britanie,Spania, Olanda, Luxemburg, Belgia , Norvegia, Danemarca, Suedia.	**Trofin Laurențiu Marian**
(2) Forma de guvernământ a statului român este monarhia. **Justificare/Argumente** Instituția monarhică a funcţionat mai bine în România decât cea a președenției și este tradițională. **Obiective** Instaurarea monarhiei. **Prevederi**	**Laurențiu Dobre**

Din constituțiile statelor ce au ca formă de guvernamânt monarhia constituțională.	
(6) Statul român are obligația constituțională, legală, morală și istorică de a intreprinde toate acțiunile, căile și metodele necesare pentru a asigura Unirea, revenirea Basarabiei, Bucovinei și a celolalte teritorii răpite ilegal, la sânul Patriei-Mamă. **Obiective** Dezideratul Unirii și Reîntregirii țării și Neamului românesc trebuie transformat astfel într-un principiu constituțional, care să servească apoi la crearea instrumentelor practice, de natură politică, juridică, economică și diplomatică, necesare în concret pentru refacerea României Mari. **Prevederi** Fosta Republica Federală a Germaniei avea trecută în Constituția sa și obligația de a face Unirea cu restul Germaniei, lucru ce s-a și petrecut dealtfel în 1989.	**Popa-Gavrilovici Gioni**
(2) Forma de guvernământ a statului român este Republica Parlamentară. **Justificare/Argumente** Astăzi apar situații când Parlamentul și Guvernul sunt de o culoare politică iar Președintele de altă culoare politică. Cu un Președinte ,,jucător" există pericolul apariției multor disfuncționalități ale instituțiilor statului: Președinte, Parlament, Guvern, Justiție, etc. Tot de actualotate este și faptul că structurile de putere ale statului sunt folosite împotriva adversarilor politici. **Obiective** Dispar divergențele păguboase pentru funcționarea Statului de drept și a Democrației. Se vor realiza relații de colaborare și de control reciproc între puterile statului. Dispare interesul de a se folosi structurile de putere împotriva adversarilor politici, etc. **Prevederi** Din țările cu sistem de guvernământ Republica Parlamentară.	**Tudor Anghel**
(1)Statul român este organismul creat de poporul român pentru apărarea şi promovarea intereselor sale. (2)Persoanele aflate în funcţiile de conducere ale statului sunt în slujba cetăţenilor. (3)Nerespectarea prevederilor Constituţiei de către o persoană aflată în una din structurile statului atrage după sine pierderea funcţiei deţinute. (5)"În România respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie" trebuie completat cu ce se întîmplă în cazul încălcării Constituției. **Justificare/Argumente** Aşa cum Constituţia precizează ce trebuie înţeles prin noţiunea de "Parlament"	**Valy Roșca**

(respectiv ,,Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării", art. 61) tot aşa Constituţia trebuie să precizeze ce anume trebuie înţeles prin noţiunea de "Stat".	
(1)România este un stat-națiune, suveran și independent, unitar și indivizibil. Națiunea română, ca sintagmă folosită în text, cuprinde poporul român și minoritățile conlocuitoare. **Justificare/Argumente** Se elimină tentația prezentării ca discriminatorii a sintagmelor ,,stat national" și ,,poporul român". **Obiective** Eliminarea sensibilităților maghiarilor - adesea alimentate de extremism - și accentuarea mândriei de cetățenie română pentru minoritățile naționale.	**Mihai Ietter şi cunoscuţii**
(6) Statul Român se organizează şi funcţionează cu respectarea efectivă a drepturilor cetăţenilor. Dreptul la viaţă este absolut sau efectiv şi este prioritar oricărui interes economic sau de altă natură. Dreptul la viaţă este garantat tuturor cetăţenilor, implică proprietatea şi folosinţa: locuinţei de familie, hranei, medicamentelor, resurselor energetice, mijloacelor de comunicare şi socializare. Dreptul la viaţă absolut este asigurat cetăţenilor care solicită expres statului exercitarea lui şi implică obligaţia de a asigura cel mult un descendent , în respectul dreptului la viaţă al generaţiilor prezente şi viitoare. Dreptul la viaţă efectiv este garantat cetăţenilor, statul asigurând posibilitatea cetăţenilor de a adopta conduita necesară atingerii intereselor urmărite, în respectul dreptului la viaţă al generaţiilor prezente și viitoare. **Justificare/Argumente** Statul nu se implică în asigurarea şi perpetuarea vietii umane, înregistrându-se o degradare morală, socială şi discrepanţe materiale majore în societate cu impact negativ. **Obiective** Cresterea responsabilităţii cetăţeanului. Garantarea vieţii generaţiilor prezente şi viitoare. Intensificarea competiţiei economice prin dezvoltarea serviciului public de garantare a vieţii. **Prevederi** Declaraţia Universală a Drepturilor Omului.	
(2)Statul are ca fundament unitatea naţiunii române şi solidaritatea cetăţenilor. (3)România este patria comună a cetăţenilor săi, fără deosebire de rasă, de origine etnică, de sex, de limbă, de religie, de opinie, de apartenenţă politică, de avere sau de origine socială.	

(1)România este stat naţional, suveran şi independent, unitar, indivizibil şi democratic. **Justificare/Argumente** Statul român trebuie să aibă ca preocupare principală lărgirea exerciţiului democraţiei, astfel încât un număr cât mai mare de cetăţeni să fie implicaţi în procesul decizional.	**Asociaţia ,,România Vie”**
(3) România este stat de drept, democratic şi social, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme şi sunt garantate. **Justificare/Argumente** Nu putem vorbi, istoric, despre o tradiție democratică în România. **Obiective** Sintagma „tradiţia democratică a poporului român” ar trebui eliminată.	**Asociația CIVICUS România**
(4) Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale, fără nicio ierarhie între acestea. **Justificare/Argumente** Se impune a se menționa că niciuna dintre cele trei puteri nu este mai presus, între acestea nefiind stabilită o ierarhie. Acest principiu nu trebuie să excludă însă colaborarea celor trei puteri.	**Asociația Magistraților din România**
(5) În România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor, precum şi respectarea hotărârilor judecătoreşti sunt obligatorii. **Justificare/Argumente** Respectarea hotărârilor judecătoreşti este esenţa statului de drept. Conferind valoare constituţională acestui principiu se garantează în mod concret valori supreme precum demnitatea omului, drepturile şi libertăţile persoanelor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic. Consacrarea constituţională a obligaţiei de respectare a hotărârilor judecătoreşti derivă şi din echilibrul puterilor în stat, fiind de natură să sublinieze responsabilitatea înfăptuirii justiţiei.	**Curtea de Apel Bucuresti, Judecător Dan Lupașcu**
(1)România nu este un stat naţional. Astfel, articolul 1 ar trebui schimbat şi, în prealabil, ar trebui făcut revizuibil. **Justificare/Argumente** Acest concept, specific secolelor XVIII-XX și mai ales secolului ai XIX-lea, este astăzi perimat şi nu mai este utilizat în niciun alt stat european; de altfel, mai mult decât atât, din punct de vedere etnic, nici nu există, nu poate exista în realitate, iar susţinerea conceptului şi perpetuarea lui în Constituţie, dincolo de	

faptul că nu are nicio justificare, este jignitor pentru minorităţile natţonale, care sunt astfel, implicit considerate ca inexistente sau neglijabile, deşi sunt numeroase şi importante pe teritoriul României.	
(1)România este stat naţional, suveran şi independent, unitar şi indivizibil, iar minorităţile naţionale sunt doar cetăţeni români. **Justificare/Argumente** Astfel s-ar elimina formulările pline de viclenie ce au luat aspect de încrâncenare şi lipsă de respect faţă de statul adoptiv, pe care ele l-au ales să convieţuiască, dar fără a se erija în stăpâni pe aceste locuri. Astfel se practică în atâtea state din Europa şi de pe Glob: America, Franţa, etc.	**Preot prof. Constantin Chilim**
(2) Statul are ca fundament unitatea naţiunii române şi solidaritatea cetăţenilor săi. (3)România este patria comună a cetăţenilor săi, fără deosebire de rasă, de origine etnică, de sex, de limbă, de religie, de opinie, de apartenenţă politică, de avere sau de origine socială. Celelalte paragrafe ale art. 1 să formeze art. 2, sub acelaşi titlu, în următoarea redactare: (1)România este stat de drept, democratic şi social, în care demnitatea, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradiţiilor democratice ale naţiunii române şi ale idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989 şi sunt garantate. (2)Forma de guvernământ a statului român este republica. (3)Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor, legislativă, executivă şi judecătorească în cadrul democraţiei constituţionale. (4)În România respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie. **Justificare/Argumente** Se propune înlocuirea noţiunii de popor român cu cea de naţiune română, constituţiile majorităţii statelor europene, membre UE, folosesc conceptul de naţiune: Polonia, Spania, Slovenia, Croaţina, Slovacia, Ungaria. Se propune eliminarea conceptului de naţionalitate, care provine din concepţiile vechi, ale fostelor state socialiste federale, unde era folosit în locul noţiunii de minoritate, în documentele internaţionale privind drepturile omului naţionalitatea desemnează în prezent cetăţenia, ceea ce în textul alin.(3) nu ar avea sens - cetăţenia, fără deosebire de cetăţenie. Conceptul de origine etnică, care este propus include persoanele care fac parte din minorităţi. Se propune includerea în acest articol a alin.(2) şi (3) din fostul articol 4, pentru a lega direct trăsăturile statului român de cetăţenii săi şi pentru a da expresie conceptului de cetăţenie civică şi politică care înglobează pe toţi cetăţenii. De ce stat naţional?: statul român a fost creat în 1859 prin unirea lui Cuza, ca stat naţional conform Principiului Naţionalităţilor care se aplica în acea	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**

perioadă (ca şi Italia, Germania, Serbia, Grecia și altele); În anul 1918 la statul român existent s-au alipit noi provincii locuite în majoritate de români, prin voinţa locuitorilor din aceste provincii, exprimată de foruri cu largă participare a acestora, nu s-a format un nou stat, ci statului naţional existent s-au alipit teritorii locuite în majoritate de români. Constituţia din 1923 a consacrat caracterul naţional al statului român, a fost repusă în vigoare la 31 august 1944. Statul român a recunoscut o serie de minorităţi cărora le-a acordat drepturi lingvistice şi culturale, confrom concepţiei acceptate în cadrul Ligii Naţiunilor. A trecut aproape un secol şi cetăţenii români de origini etnice diferite trăiesc împreună pe acest teritoriu, nimic fundamental nu s-a schimbat în România, nici demografic , nici politic, care să faca necesară o altă caracterizare a României. Avem în vedere concepţia modernă a naţiunii civice şi politice, care include pe toţi cetăţenii, indiferent de originea lor etnică, de apartenenţa la minorităţile naţionale pe care desigur România le recunoaşte şi cărora le acordă drepturi conform concepţiei predominante în Europa în domeniul drepturilor omului, de aici decurge şi noţiunea de stat naşional şi cea de minoritate naţională recunoscute în România. De ce unitar și indivizibil?: Conceptul de stat unitar se deosebeste de cel de stat federal, el este organizat ca o singură structură de organe, într-o subordonare verticală, în timp ce statele federale dispun de structuri de organizare paralele cu competenţe separate, la nivelul federal şi cel al provinciilor, cantoanelor sau al landurilor componente. Stat indivizibil, în sensul că se exclude posibilitatea ruperii unor părti din teritoriul statului. Constiţutiile altor state din Europa le definesc unitare, deşi au în cuprinsul lor regiuni sau unităţi cu autonomie teritorială. Niciun document internaţional nu recunoaşte un drept la autonomie pe baze etnice, dimpotrivă, aceasta nu este acceptat în mod explicit, Tratatul romano-ungur de cooperare şi bunăvecinătate din 1996 de la Timişoara conţine înţelegerea celor două state că nu au obligaţia de a acorda persoanelor care fac parte din minorităţi dreptul la un statut special de autonomie pe criterii etnice. Ori, autonomia aşa numitului ţinut secuiesc ar fi în mod clar autonomie etnică. De ce stat suveran și independent?: În general, majoritatea statelor, inclusiv cele din UE se califică în constituţiile lor drept suverane şi independente, relaţia cu UE şi cu dreptul Uniunii este tratat separat într-un alt articol.	
()Conducerea statului român se asigură de către o preşedenţie colegială formată dîntr-un politicial ales prin sufragiu universal, patriarhul României şi un reprezentant al mediului academic ales dintre preşedinţii academiilor de ştiinţe şi rectorii universităţilor. Toate deciziile urmând a se lua cu minim 2:1 din voturi. **Justificare/Argumente** Aşa se va putea asigura şi Democratia şi Stabilitatea și Competenţa. **Obiective** Schimbarea formei de conducere a statului român.	**Plăcintă Lazăr**
()Statul aparţine cetăţenilor, deci Constituţia este lege fundamentală pentru cetăţeni.	**Neculoiu I. Ioan**

Justificare/Argumente Se cere mai clar definit Statul Român cu tot ce îi aparţine şi locul lui în lume, în text şi prin anexele la Constituţie. **Obiective** Definirea mai clară a Statului Român.	
()Baza valorilor poporului român se regaseşte în tradiţia creştină, pe care statul are datoria de a o proteja. **Justificare/Argumente** Un prim argument în sensul tradiţiei creştine a poporului român este prezent chiar în textul actualei Constituţii, unde la art. 82, jurământul preşedintelui şi al demnitarilor se încheie cu formulă "Aşa să mă ajute Dumnezeu!". În tradiţia constituţionala românească, începând cu reformele lui Alexandru Ioan Cuza şi până la Constituţia de la 1923- recunoscută drept printre cele mai democratice, se fac referiri la tradiţia creştină a românilor. Astfel, în proiectul de Constituţie al lui Al.I. Cuza se prevedea expres "existenţa unui Corp ponderator (Senat) din care să facă parte printre alţii, "mitropoliţii ţării, episcopii eparhielor", iar în Legea Fundamentală a României Mari se specifică fără echivoc: "Biserica creştină ortodoxă şi cea greco-catolică sunt biserici româneşti". Practic, statul modern român de inspiraţie franceză, pornea de la realitatea incontestabilă a creştinismului poporului pe care îl păstoreşte. Tot constituţia de la 1923 defineşte şi modul în care statul înţelege să respecte această realitate: "O lege specială va statornici principiile fundamentale ale acestei organizaţii unitare, precum şi modalitatea după care Biserica îşi va regulamenta, conduce şi administra, prin organele sale proprii şi prin controlul statului, chestiunile sale religioase, culturale, fundaţionale şi epitropeşti. Chestiunile spirituale şi canonice ale Bisericii ortodoxe române se vor regula de o singură autoritate sinodală centrală. Mitropoliţii şi episcopii Bisericii Ortodoxe române se vor alege potrivit unei singure legi speciale. Raporturile dintre diferitele culte şi stat se vor stabili prin lege.	
(3)România este un stat de drept, democratic, ecologic și social în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradiţiilor democratice ale poporului român şi idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989, şi sunt garantate. **Justificare:** Termenul 'ecologic', atât în accepțiunea generală cât și în dreptul constituțional comparat, nu se referă (doar) la 'protecția mediului'. Ecologic înseamnăși acceptare a diversității inerente oricărei societăți contemporane și relații armonioase între toate elementele întregului social. **Prevederi similare:** Un exemplu apropiat este Constituția statului Muntenegru.	**Coaliţia pentru Mediu**

(2) Forma de guvernământ a statului este republica parlamentată. (3) România este stat de drept, democratic şi social, în care demnitatea omului este intangibilă, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea reprezintă valori supreme, în spiritul idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989, şi sunt garantate. (5) În România, respectarea supremaţiei Constituţiei este obligatorie, în care legiferarea ţine de ordinea constituţională, iar puterea executivă şi jurisdicţia, de lege şi legalitate. (6) Împotriva oricăruia se angajează să înlăture această ordine, toţi românii au dreptul să se împotrivească, dacă altă posibilitate nu există. **Justificare/Argumente** (2) Datorită calităţii de suveran pe care o are poporul român, reprezentanţii acestuia sunt aleşi să îi reprezinte interesele prin Parlament – ca mandatari, consecinţa fiind aceea că nu poate exista, în afara poporului, alt interpus al suveranităţii. (3) Formele de organizare civică nu pot crea discriminări pe criterii de scop şi interese de grup. De asemenea, nu putem introduce „slogane" neconforme cu adevărul istoric. (5) Obligativitatea Parlamentului de a emite legi în concordanţă cu Constituţia, deoarece mandatarii poporului, parlamentarii, sunt mandataţi să respecte contractul social impus de mandanţi. (6) Dreptul semnatarului, prin vot, a Contractului Social, numit Constituţie, de a-şi apăra modul ales de a convieţui în România.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22"**
România este stat national, suveran și independent, unitar, indivizibil și democratic. **Justificare/Argumente** Aspectul democratic ni se pare esential pentru introducerea în textul definirii statului român.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
Poporul isi poate alege prin Referendum, forma de organizare statala: Monarhie Constitutionala/Republica Parlamentara etc. Acesta-referendumul, se poate realiza cu cel putin sase luni inainte de alegerile presidentiale urmatoare.	**Adrian Stasek – PNL**
Articolul trebuie despărţit în două. Într-o primă parte trebuie spus ce este statul , ce înseamnă fiecare dintre cele trei noţiuni alăturate acum, de drept, democratic şi social. **Justificare** Aceasta, pentru că în ultimii ani se spune obsesiv, de către toate oficialităţile ca România este/nu este stat de drept. Dar nimic nu se spune despre celelalte	**Nicolae Heredea**

două atribute, democratic şi social. Într-o a doua parte trebuie înşirate principalele valori, dar pentru toate cele trei atribute ale statului menţionate. Înşiruirea actuală nu acoperă această cerinţă. Pe de altă parte, dacă se foloseşte termenul de pluralism politic de ce să nu se folosească şi alţi termeni asemănători cum ar fi pluralism civic, pluralism etnic, pluralism profesional ş.a. Sunt mai multe categorii şi număr, de ONG-uri, fundaţii, asociaţii profesionale, decât partide. În final formularea referitoare la „idealurile revoluţiei din decembrie 1989" trebuie eliminată. Nu îşi mai are rostul pentru evoluţia viitoare a statului român. Dacă idealurile revoluţiei din decembrie 1989 sunt cele care au condus la actualul stat, actuala societate, atunci păcat de revoluţie; dacă însă idealurile au fost modificate, deturnate ajungându-se la actuala situaţie, atunci păcat de ele; oricum nu mai este nevoie să ne raportăm la ele, pentru că nu mai reprezintă nimic valoros pentru viitor.	
(1)România este o republica democratica fundamentata pe munca și pe respectul valorilor.	**Cojocariu**
(2)Forma de guvernământ a statului român este republică parlamentară. **Justificare** Precizarea referitoare la forma de guvernământ republican deşi strict formal nu ar fi necesară, dar considerăm totuşi oportună. Prin această subliniem, una dintre poate cele mai grave dificienţe a Constituţiei din 1991 şi anume sistemul semiprezidenţial de tip francez, dar care nici prin reglementare şi nici în practica politică nu urmăreşte, şi nu are caracteristicile modelului amintit. Sistemul semiprezidenţial astfel cum a fost concepută şi cum funcţionează în sistemul constituţional francez s-a dovedit a fi desebit de complicat pentru sistemul şi clasa politică din România. Mai mult nici receptarea („transpalantul constituţional") în sistemul nostru politic nu a fost prea reuşită, şi aceasta a confirmat experienţa, nu doar a ultimilor zece ani. Prin urmare considerăm că este de dorit adoptarea unui regim politic mai coerent, mai funcţional, experimantat în multe ţări europene, şi care crează raporturi instituţinale, de putere şi dintre puterile statului, respectiv mecanisme de exercitare a puterii mult mai clare, lipsite de posibile confuzii. Acest regim politic guvernamental ar fi cel parlamentar. Dintre statele membere ale UE în 16 funcţionează acest sitem (în toate cele 7 monarchii şi în 9 republici, şi doar în 10 state funcţionează regim semiprezidenţial, şi într-un singur stat regim prezidenţial). Doresc să menţionez că nu privesc această soluţie constituţională, ca pe un remediu la toate problemele ale vieţii politice şi a ordinii constituţionale, ci mai degarbă, ca la un instrument politico-juridic de natură constituţională, mai potrivită României, ca un factor real de modernizare a staului şi care poate asigura o funcţionare mai eficientă, mai previzibilă, mai democratică, mai puţin conflictuală a statului.	**Varga Attila**

(4)*Exercitarea puterii statului de către autorităţile publice trebuie să fie proporţională şi nediscriminatorie **Justificare** Principiul proporţionalităţii este prezentă în dreptul comunitar şi larg dezbătută în doctrina juridică românească conferind un rol important şi pentru dreptul intern. Considerăm deosebit de importantă consacrarea constituţională a principiului proporţionalităţii, întrucât aceasta s-ar constitui într-o veritabilă obligaţie constituţională pentru toate autorităţile statului de a-şi exercita atribuţiile în aşa fel încât măsurile adoptate să se înscrie în limitele puterii discreţionare recunoscute de lege, şi să nu reprezinte un exces de putere. De asemenea s-a remarcat în literatura de specialitate că această reglemenatre ar oferi Curţii Constituţionale de a sancţiona prin controlul de constituţionalitate a legilor şi ordonanţelor excesul de putere a Parlamentului ţi a Guvernului, folosind drept criteriu principiul proporţionalităţii.	
(2)Națiunea este un corp politic și civic(textul actualului art.1 alin.(2) va fi cupins în articolul 2 alin.(1);(3)România este stat de drept,democratic și liberal,social și laic,în care demnitatea omului,libertatea,dreptatea,drepturile și libertățile persoanelor și pluralismul reprezintă valori supreme,în spiritul valorilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate **Justificare**: Textul articolului 1,trebuie să cuprindă o definire a națiunii,care să evite transformarea problemei intr-o dispută naționalistă.Astfel,națiunea ar fi definită în ton cu filosofia ce a aplanat în 2003 naționalismele ca un corp social politic creând un viitor comun indiferent de rasă,etnie,limbă,religie și ca un corp social civic ce presupune reunirea comunităților infracționale într-un proiect ce are ca scop crearea unei societăți bazate pe valori comune.Alineatul III marchează diferența statul actual și cel anterior Revoluției.Caracterul laic ar trebui introdus pentru a pune capăt ideii că statul român încurajează Biserica Ortodoxă în România,afirmându-și astfel neutralitatea.În final,în art.1 alin (3) se dorește accentuarea libertăților fiecărui cetățean.	**Universitatea din Craiova (Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor, Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu, Conf.univ.dr.George Gârleșteanu, Lect.univ.dr.Mădălina Nica, Lect.univ.dr.Sonia Drăghici, Asist.univ.dr.Mădălina Putinei)**
(1)Forma de guvernământ a statului român este republica.(2)Regimul exercitării directe a suveranității va fi reglementat prin Codul electoral.(4)Orice putere sau majoritate este limitată.Este interzisă instituirea oricărui regim de iresponsabilitate absolută. **Justificare:** Art.1 alin.(2) explică mai bine consecințele acestei forme de guvernământ.Art.1 alin.(4),completează filosofia republicană afirmată deja parțial în dispozițiile care interzic grupurilor sau persoanelor să exercite suveranitatea în nume propriu și care fac dependentă orice putere de dreptul de vot.Am propus,de asemenea,modificarea referirii la exercitarea suveranității prin referendum, considerând că este mai potrivit ca textul să se refere la exercitarea directă a suveranității,lăsând loc introducerii tuturor formelor de exercitarea directă.	**Universitatea din Craiova (Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor, Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu, Conf.univ.dr.George Gârleșteanu, Lect.univ.dr.Mădălina Nica, Lect.univ.dr.Sonia Drăghici, Asist.univ.dr.Mădălina Putinei)**
(6) Statul asigură prin lege accesul egal al femeilor și bărbaților la mandate electorale și la funcții alese, precum și la responsabilități profesionale și sociale	**Mihaela Miroiu**

egale.	
(3)România este stat de drept,democartic și social, în care, demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor,libera dezvoltare a personalității umane,dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român conform principiilor Rezoluției de la Alba Iulia la 1 decembrie 1918 și idealurile Revoluției din decembrie 1989,și sunt garantate. **Justificare**: La baza României moderne stă Marea Unire,proclamată de Adunarea Națională,decizându-se după decembrie 1989 ca Marea Unire de la 1 decembrie 1918 să fie celebrată ca ziua națională a țării noastre.	**Paul-Jurgen Porr**
(2) Naţiunea este un corp politic şi civic. [textul actualului art. 1 alin. (2) va fi cuprins în art. 2 alin. (1)] (3)România este stat de drept, democratic şi liberal, social şi laic, în care demnitatea omului, libertatea, dreptatea, drepturile şi libertăţile persoanelor şi pluralismul reprezintă valori supreme, în spiritul tradiţiilor democratice ale poporului român şi idealurilor Revoluţiei din decembrie 1989, şi sunt garantate. **Justificare/Argumente** Prima modificare propusă este inserarea dispoziţiei privind forma republicană de guvernământ în art. 2 – „Suveranitatea”. Cred că locul prevederii unei opţiuni pentru o formă de guvernământ este în articolul privind suveranitatea, căci este vorba de modul exercitării acesteia. Voi arăta atunci cum ar trebui înţeleasă această prevedere. Caracterul naţional al statului român a stârnit vii dezbateri, atât în 1991, cât şi în 2003. Dar, de fapt, dezbaterile nu s-au referit la caracterul în sine, pe care nimeni nu îl contestă, căci practic toate statele actuale europene sunt naţionale, ci la înţelesul acestei noţiuni. O înţelegere naţionalistă a caracterului naţional al statului şi al conceptului corelativ de minoritate naţională a transformat problema într-una etnică. De aceea, am considerat util ca textul art. 1 C să cuprindă o definire a naţiunii, care să evite transformarea problemei într-o dispută naţionalistă. Astfel, naţiunea ar fi definită, în ton cu filosofia care a reuşit şi în 2003 să aplaneze naţionalismele, ca un corp social „politic”, adică bazat pe voinţa indivizilor de a construi un viitor comun indiferent de trăsăturile identitare care îi diferenţiază: rasă, etnie, limbă, religie, etc. şi ca un corp social civic, adică unul care are la bază spiritul civismului, care presupune reunirea tuturor comunităţilor infranaţionale într-un proiect de realizare a unei societăţi bazate pe valorile comune. Alineatul al treilea cred că ar trebui completat pentru a marca mai clar diferenţa dintre statul actual şi cel anterior Revoluţiei. Astfel, statul a fost declarat în 1991 ca fiind democratic, ceea ce îl opunea dictaturii comuniste, iar	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

acum cred că ar trebui să fie declarat liberal, pentru a-l opune în mod expres statului totalitar. Dispoziţia astfel formulată ar pune capăt disputelor create în jurul mişcării din 1989, căreia i s-a negat adesea caracterul revoluţionar, susţinându-se că a fost doar o mişcare contra lui Nicolae Ceauşescu şi dictaturii sale personale. Pe de altă parte, afirmarea expresă a caracterului laic al statului, după modelul francez care a inspirat decisiv şi Constituantul din 1991, cred că ar pune capăt ideii că statul român încurajează prioritar una dintre bisericile prezente în România, cea ortodoxă, afirmând clar neutralitatea acestuia în raport cu cultele religioase. Art. 1 alin. (3) afirmă unele valori ale statului român ca fiind valori supreme. Alegerea acestora s-a datorat universalităţii lor. Dar formularea unora dintre ele tinde să le restrângă universalitatea. De aceea, cred că ar fi mai nimerit ca în loc de drepturile şi libertăţile cetăţenilor, Constituţia să afirme ca valoare supremă drepturile şi libertăţile persoanelor, iar în loc de libera dezvoltare a personalităţii umane, care este doar un aspect al libertăţii, să afirme această libertate ca atare şi să valorizeze pluralismul în general şi nu doar pe cel politic, cum se întâmplă acum.	
()Statul este un sistem economico-social constituit în cadrul unui teritoriu apărat şi recunoscut internaţional. Statul cuprinde următoarele subsisteme interdependente: a) Subsistemul bogăţiilor (resurselor) naturale nebiologice (precum zăcăminte, apă, uscat, spaţiu aerian/cosmic) şi biologice (vegetale, animale şi celelate fiinţe cu excepţia oamenilor). Se prescurtează SSRN. b) Subsistemul populaţiei care cuprinde populaţia în sensul demografic precum şi gospodăriile şi locuinţele sale. Se prescurtează SSP. c) Subsistemul societal operaţional (prescurtat SSO) care cuprinde entităţile economico-sociale de stat sau private care desfăşoară activităţi economice şi comerciale non-financiare şi/sau financiare, şi organizaţiile neguvernamentale. d) Subsistemul societal al puterilor statului (prescurtat SSPS) respectiv autorităţile: executivă (la nivel central, sectorial şi teritorial), judecătorească, legislativă precum şi sistemul de furnizare a informaţiei coerente oficiale cu privire la stadiul şi tendinţele de evoluţie a naţiunii e) Subsistemul economiei subterane, care este înţeles în sensul fraudei fiscale şi corupţiei (prescurtat SSES). Acest subsistem este toxic şi deci trebuie minimizat până la eradicare de către SSPS ()Obiectivele principale ale dezvoltarii economico-sociale sunt: (i) Cresterea economică și a civilizației, precum și ocuparea forței de muncă ca	**AMCOR**

și securitatea socială,pentru a asigura cel puțin un nivel de trai decent în cadrul UE, respectiv al unei societăți informaționale europene, . (ii) Asigurarea accesului tuturor cetățenilor la educație, cultură și tehnologie (iii) Evitarea tensiunii sociale datorate unor diferențe excesive în distribuția statistică a veniturilor și averilor populatiei (iv) Interzicerea monopolurilor și oricăror alte forme de organizare și funcționare care contravin piețelor libere competiționale (v) Eradicarea: (1) birocrației; (2) fraudei fiscale; (3) corupției; (4) numirii în functii de conducere din cadrul instituțiilor publice a unor persoane lipsite de cunoștințele,experiența și moralitatea necesare (4) Statul se organizează şi funcţionează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale. Separaţia puterilor se asigura prin lege organică definind rolurile, misiunile sau grupele de activităţi, principalele atribuţii şi răspunderi, mijloacele şi resursele alocate pentru realizare, evitând lipsa autorităţii de decizie sau decizia multiplă pentru fiecare misiune . Echilibrul puterilor se asigură prin lege definind accesul internet sau intranet a fiecărei puteri la informatia deținuta de celelalte. (5) Orice prevedere dîntr-un act normativ național care contravine unei prevederi a Constituției este nulă de drept. Încălcarea oricarei prevederi a Constituției se judecă de ICCJ (6) Administraţia publică din unităţile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale şi deconcentrării serviciilor publice asigurându-se accesul la o bază de date comună (7) În unităţile administrativ-teritoriale în care cetăţenii aparţinând unei minorităţi naţionale au o pondere semnificativă se asigură folosirea limbii minorităţii naţionale respective în scris şi oral în relaţiile cu autorităţile administraţiei publice locale şi cu serviciile publice deconcentrate, în condiţiile prevăzute de lege organică	

Articolul 2 – Suveranitatea **Propus de/ Susţinători**

(1)Să se introducă tezele doi şi trei: Referendumul, naţional sau local, organizat potrivit legii, este valabil şi îşi produce efectele în sensul stabilit de majoritatea celor înscrişi pe listele permanente care au participat la referendum şi şi-au exprimat în mod valabil votul. La referendum pot participa şi cetăţenii care au	**SNSPA, Alexandra Hosszu**

domiciliul sau reşedinţa ori călătoresc în străinătate şi sunt înscrişi pe liste suplimentare, votul lor fiind evidenţiat în privinţa rezultatului referendumului. **Justficare/Argumente** Problemele supuse referendumului trebuie rezolvate de către cetăţenii care doresc să se implice în viaţa social-politică, iar rezultatele să nu fie stabilite de cei care, indiferent de motiv, nu doresc să participe la referendum. Este necesar să se stabilească chiar prin Constituţie că pentru referendum nu este necesar cvorum, dacă bineînţeles nu se va prevedea că prezentarea la vot este obligatorie. Sensul listelor, permanente şi suplimentare, este stabilit la art. 36 alin. (11) şi (12). **Obiective** Rezultatele referendumului să nu fie influenţate de neparticiparea celor neinteresaţi de implicareaîin viaţa politică şi socială a comunităţii.	
(1) Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum. (2) Nici un grup şi nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu. (3) Cei care sunt aleși au obligaţia de a respecta pe durata mandatului afilierea pe care au avut-o atunci când au solicitat votul alegătorilor, sau cel mult să devină independenţi în cazul apariţiei unor incompatibilităţi. (4)Schimbarea afilierii conduce la pierderea automată a mandatului, pentru că dreptul cetăţeanului de a fi corect reprezentat prevalează asupra dreptului de a fi ales. **Justificare/Argumente** Alin.l (1) al art. 2 devine litera moartă dacă aleşii îl pot ocoli, aşa cum s-a întâmplat deja înainte şi după alegerile din decembrie 2012. Cei care au fost puternici au intodus în Parlament persone aparţinând unor formaţiuni politice care ar fi obţinut sub 5 %, fapt care pune sub semnul întrebării principiul egalităţii în faţa legii. Unii au putut face asta alţii nu! După algeri, a apărut migraţia între partide, care nu mai poate fi o alegere "corectă". Cetăţeinii au ales într-un fel, politicienii fac altceva! Soluţia corectă este aceea în care cetăţeanul alege şi partidul şi îşi exprimă şi preferinţa pentru cei aleşi (alegeri preferenţiale pe listă). Parlamentarul care pleacă la altă formaţiune trebuie să-şi piardă automat mandatul pentru că nu-i mai reprezintă pe cei ce l-au ales. **Obiective** În acest fel se întăreşte legătura dintre ales şi alegător. Alesul este conştient de rolul său de a-i reprezenta corect pe alegătorii săi. Aleşii nu vor mai alerga după oportunităţi pentru ei ci se vor strădui să convingă buna lor credinţă faţă de electorat.	**Alianţa Civica, Constantin GEANGU**
(1)Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită de regulă prin referendum. Poporul român îşi poate delega suveranitatea către organele sale reprezentative constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, în situaţia în care nu sunt încălcate principiile constituţiei şi a hotărârilor adoptate prin referendum. **Obiective** Păstrarea suveranităţii poporului român şi stabilirea limitei deciziei reprezentanţilor săi. Fără stabilirea unor limite de decizie a reprezentanţilor poporului, suveranitatea ar fi doar o valoare pur teoretică şi nu un drept	

exercitat şi în practică.	
(1)Noi, poporul român, proclamăm aici că suveranitatea naţională emană de la popor şi aparţine poporului român pe care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum şi adoptăm această Constituţie. **Justificare/Argumente** Suveranitatea a fost un drept câştigat de popor de la care astfel şi emană deci trebuie ştiut şi accentuat. **Prevederi** Constituţia Japoniei.	**ONG INFANCY MARTA, Maier S.**
()Legea cooperației trebuie să fie completată cu "legea cooperativelor de credit".Ar trebui să fie în folosul micilor agricultori reprezentați de gospodăria românească tradițională. **Justificare/Argumente** Amintim că sistemul comunist și-a platit datoriile până în 1989 pe baza muncii gospodăriei țărănești tradiționale. Astăzi clasa politică distruge proprietatea mixtă, veche de peste 150 de ani avându-și rădăcinile în Europa, mai exact în Anglia, care în prezent ar trebui recondiționată.	**S.C Group Media Star Market S.R.L, Dumitru Boțilă**
Articolul 2 actual să devină articolul 3 cu titlul SUVERANITATEA şi să fie redacatat astfel : Suveranitatea naţională aparţine naţiunii române, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum. Niciun grup şi nicio persoană nu poate exercita suvernaitatea în nume propriu. În scopul protecţiei securităţii sale, al dezvoltării economice şi sociale şi al prosperităţii naţiunii române, statul român a devenit membru al Organizaţiei Tratatului Nord Atlantic şi al UE. Statul român aduce la îndeplinire cu bună credinţă obligaţiile care rezultă din Tratatul Nord Atlantic şi din tratatul UE. precum şi din actele şi deciziile obligatorii ale instituţiilor acestor organizaţii, adoptate conform tratatelor. Acceptarea de către statul român a tratetelor constitutive ale UE şi a modificărilor aduse acestora în scopul transferării exercitării unor atribuţii de către instituţiile UE şi al exercitării în comun cu celelalte state membre a competenţelor prevăzute în aceste tratate, precum şi a unor modificări ale Tratatului Nord Atlanic, se face prin lege adoptată în şedinţa comună a Camerei Deputaţilor şi a Senatului cu o majoritate de două treimi din numărul deputaţilor şi al senatorilor. Guvernul va transmite cu promptitudine Camerei Deputaţilor proiecţele de acte şi decizii adoptate cu privire la problema subsidiarităţii şi cu privire la conţinutul acestor proiecte o poziţie pe care reprezentanţii României în instituţiile UE o vor promova.	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**
()Fiind țară membră a U.E. și NATO, suveranitatea ne este limitată. Considerăm necesar a fi precizate domeniile în care nu suntem dispuși să o cedăm.	**S.C.M.D. FILIALA BISTRITA-NASAUD**
(2) Legea cooperației trebuie să fie completată cu "legea cooperativelor de credit".Ar trebui să fie în folosul micilor agricultori reprezentați de gospodăria românească tradițională. **Justificare/Argumente** Amintim că sistemul comunist și-a platit datoriile până în 1989 pe baza muncii gospodăriei țărănești tradiționale. Astăzi clasa politică distruge proprietatea mixtă, veche de peste 150 de ani avându-și rădăcinile în Europa, mai exact în Anglia, care în prezent ar trebui recondiționată.	**S.C Group Media Star Market S.R.L, Dumitru Boțilă**
(1) Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin referendum naţional şi local, la propunerea a cel puţin 0,5% din numărul persoanelor cu drept de vot, precum şi prin organele sale reprezentative,	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**

constituite prin alegeri libere. (2) Organizaţiile cetăţeneşti se constituie şi îşi desfăşoară activitatea în condiţiile legii. Ele contribuie la definirea şi la exprimarea voinţei cetăţenilor, respectând suveranitatea naţională, integritatea teritorială, ordinea de drept şi principiile democraţiei. **Justificare/Argumente** (1) Suveranitate înseamnă: „supremaţie a puterii de stat în interiorul ţării şi independenţă faţă de puterea altor state", în consecinţă, poporul decide cu privire la linia de urmat pentru fericirea sa, în primul rând, prin referendum, iar mandatarii săi, parlamentarii, pun în aplicare prevederile Constituţiei şi exercită controlul aplicării corecte şi coerente a legilor de către autorităţile publice. (2) Libertatea de asociere este un drept fundamental şi prin asociere nu se poate încălca prevederile art. 2 şi, în mod special, prevederile alin.(2) al aceluiaşi articol.	
(1) inaintea primului aliniat este necesară o formulare explicativă pentru noţiunea de „popor român". Circulă, sunt exprimate în media, numeroase utilizări şi semnificaţii diferite pentru termeni (popor, naţiune,cetăţenie) care ar trebui să fie clari, fermi. Mulţi oameni care trăiesc în România nu se consideră cetăţeni români, nu se consideră membri ai poporului român. De aceea este necesară o clarificare de termeni şi de sensuri. Poate că ar fi mai clar, mai liniştitor, pentru unii dacă „suveranitatea naţională aparţine cetăţenilor români".	**Nicolae Heredea**
3.Limba republicii sau limba oficiala de stat este limba romana. Emblema nationala este drapelul tricolor : albastru, galben, rosu dispuse în trei benzi verticale de dimensiuni egale, cu albastrul langa lance. Imnul national este « Ce-ti doresc eu tie, dulce Romanie ». Deviza republicii este « Onoare Patriei și Natiunii Romane ». Principiul republicii : guvernarea de catre popor și pentru popor, în interesul patriei și natiunii romane. 4.Votul poate fi direct sau indirect, în conditiile prevazute de Constituție.Votul este universal, egal și secret. Toti cetățenii români majori, indiferent de sex, care se bucura de toate drepturile civile și politice, sunt alegatori în conditiile prevazute de lege. 5.Partidele și gruparile politice incurajeaza exprimarea votului liber și democratic. Partidele se constituie pe criterii strict politice și nu criterii etnice, religioase sau de alta natura.Partidele isi exercita activitatea lor în mod liber și democratic.Partidele și gruparile politice trebuie sa respecte principiile suveranitatii, integritatii și demnitatii nationale precum și principiile democratiei. Ele contribuie la punerea în aplicare a principiului enunţat la alineatul trei din Preambul,în condiţiile stabilite de lege. Legea garantează exprimarea pluralistă a opiniilor şi participarea echitabilă a partidelor şi grupărilor politice la viaţa democratică a Naţiunii.	**Cojocariu**
(1) Forma de guvernământ a statului român este republica. (2) Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin reprezentare, precum şi în mod direct. Regimul exercitării directe a	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind**

suveranităţii va fi reglementat prin Codul electoral. (3) Organele reprezentative ale poporului român sunt constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte. (4) Orice putere sau majoritate este limitată. Este interzisă instituirea oricărui regim de iresponsabilitate absolută. (5) Niciun grup şi nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu. **Justificare/Argumente** Art. 2 ar trebui modificat, după părerea mea, pentru a cuprinde dispoziţia privind forma de guvernământ, prezentă acum în art. 1 alin. (2) şi pentru a explica mai bine care sunt consecinţele acestei forme de guvernământ. Opţiunea pentru republică şi interzicerea revizuirii acesteia pare să aibă în România, în opinia celor mai mulţi cetăţeni, doar înţelesul de interzicere a prezenţei unui monarh. Or, în Franţa, de unde este preluată această reglementare, ea are un înţeles mult mai complex. Fără această explicitare normativă, dispoziţia nu pare să aibă niciun sens în contextul istoriei României, căci în fond republica a fost pentru prima dată introdusă de comunişti. Ataşamentul sistemului pentru forma republicană trebuie să fie clar precizat la nivel constituţional pentru a nu crea impresia că dispoziţia este introdusă contra fostului rege al României. Este sensul propunerii de a introduce o nouă dispoziţie, alin. (4), care să completeze filozofia republicană afirmată deja parţial în dispoziţiile care interzic grupurilor sau persoanelor să exercite suveranitatea în nume propriu şi care fac dependentă orice putere de dreptul de vot. Republica este o formă de regim politic în care suveranitatea aparţine poporului, în care oricare formă de putere personală este prohibită, un regim în care puterile sunt temporale, limitate şi exercitate de persoane responsabile, în care demosul însuşi este limitat, în care libertatea înseamnă, pe lângă non-interferenţă, non-dominaţie, în care egalitatea este concepută în libertate şi ca un element constitutiv al acesteia, un regim care conjugă liberalismul cu comunitarismul într-o egalitate ca diferenţă. Transpunerea normativă completă a acestei filozofii presupune deci completarea dispoziţiilor existente cu afirmarea caracterului limitat al oricărei puteri, inclusiv a puterii majorităţii, care trebuie să fie respectuoasă cu drepturile opoziţiei, căci în democraţiile liberale opoziţia este un organ al guvernământului, şi cu interzicerea oricărui regim de iresponsabilitate absolută, care ar face ca un organ reprezentativ să scape oricărei forme de control. În ceea ce priveşte conjugarea republicană a libertăţii şi egalităţii într-un drept la diferenţă, am preferat să propun formalizarea acestuia într-o dispoziţie privind libertatea.	**revizuirea Constituţiei Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleşteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

Am propus, de asemenea, modificarea referirii la exercitarea suveranităţii prin referendum, considerând că este mai potrivit ca textul să se refere la exercitarea directă a suveranităţii, lăsând loc introducerii tuturor formelor de exercitare directă. De asemenea, cred că este mai potrivit să se facă referirea generică la exerciţiul suveranităţii prin reprezentare, fără să ne mai referim la organele reprezentative, pentru a clarifica unele confuzii privind superioritatea organelor executive care rezultă direct din vot faţă de celelalte.	

Articolul 3 - Teritoriul **Propus de/ Susţinători**

(3)Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în condiţiile legii organice. **Justificare/Argumente** Posibil ca administrarea regională să suporte şi alte modificări. Să se constate că sunt necesare forme administrative de nivel LAU 1 sau NUTS4 care acum nu există, sau să dispară judeţele, şi acest lucru ar putea fi rezolvat fără a implica modificarea constituţiei dacă formele adminstrative nu sunt nominalizate. **Obiective** Permite modificări de organizări adminstrativ-teritoriale fără a necesita votarea unei noi Constituţii.	
(3)Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, oraşe şi regiuni. În condiţiile legii, unele oraşe sunt declarate municipii. **Justificare/Argumente** Noutatea pe care o propun este ca nr. de regiuni să fie mai mare(2-3 judeţe/reg) pt: - a desfiinţa complet vechile judeţe încât să nu se adauge pe structura actuală şi a celor 7 regiuni + municiupiul Bucureşti aşa cum este azi. - să fie capitale de judeţe toate oraşele importante ale ţării fără să mai existe o luptă politică pentru aceasta(12-15). - fiecare regiune de dezvoltare poate avea 2-3 regiuni administrativ-teritoriale. - nu s-ar mai împărţi aiurea regiunile istorice; ex: Moldova se împarte în: 6 judeţe în nord iar 2 merg la Dobrogea şi NE Munteniei. **Obiective** Micşorarea birocraţiei, fără însă a crea cetăţenilor probleme de deplasare în capitalele regiunilor ca în cazul când s-ar înfiinţa megaregiuni. Exemplu: cetăţenii din nordul actualului jud. Vrancea până la Constanţa. Iar în cazul înfiinţării unor birouri orăşeneşti a dififeritelor instituţii în fiecare oraş nu ar rezolva problema birocraţiei şi a numărului funcţionarilor. Regionalizarea să devină o metodă mai elastică de administrare fără să se ajungă la polul opus adică la o rigidizare a acesteia(o soluţie de mijloc, echilibrată)	**Ciobanu Felix**
(1) Teritoriul României este inalienabil, este rezultatul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 și cuprinde următoarele regiuni istorice: Banat, Bucovina, Crișana, Dobrogea, Maramureș, Moldova, Muntenia, Oltenia și Transilvania. (2) Frontierele ţării sunt consfinţite prin lege organică, cu respectarea principiilor şi a celorlalte norme general admise ale dreptului internaţional.	**Emil Butnaru**

(3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, oraşe şi regiuni de dezvoltare economică. Regiunile de dezvoltare economică, numărul și denumirea acestora precum și subdiviziunile administrative se stabilesc prin lege organică. (4) Pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populaţii străine. **Justificare/Argumente** Adoptând modelul statelor occidentale ȘI legea fundamentală română nu trebuie să se sfiască în a menționa tradițiile, toponimia și reperele istorice. Referitor la proiectul regionalizării, propunerea creează cadrul constituțional necesar realizării acestei acțiuni, lăsând la latitudinea legii organice stabilirea detaliilor procedurale: nr. de regiuni, denumirea acestora, configurația lor teritorială sau subdiviziunile componente. **Obiective** Promovarea activă a conștiinței naționale prin menționarea expresă a reperelor istorice ale poporului român; Crearea cadrului constituțional permisiv reîntregirii teritoriale; Crearea premiselor constituționale necesare reorganizării administrativ-teritoriale. **Prevederi** Constituția Belgiei – Titlul I, Art. 2 ÷ 6 Constituția Franței – Preambul, Titlul XII Art. 72 ÷ 72-4 Constituția Italiei – Partea a II-a, Titlul V, Art.114 ÷ 116 Constituția Germaniei – Preambul și Titlul II, Art. 29	
(1) Teritoriul României este inalienabil. (2) Frontierele ţării sunt consfinţite prin lege organică, cu respectarea principiilor şi a celorlalte norme general admise ale dreptului internaţional. (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, oraşe şi judeţe. În condiţiile legii, unele oraşe sunt declarate municipii. (4) Prin lege se poate dispune înfiinţarea regiunilor ca unități administrativ - teritoriale aflate la nivel intermediar între județe şi administrația publică centrală. (5) Cu ocazia stabilirii limitelor teritoriale ale regiunilor se va avea în vedere și opinia cetățenilor care își au domiciliul sau reședința pe raza teritorială a județelor care vor intra în alcătuirea regiunilor, consultarea prealabilă în condițiile legii a cetățenilor din aceste județe fiind obligatorie. (6) Orice modificare a limitelor teritoriale ale unităților administrativ-teritoriale se poate efectua numai prin lege şi numai după consultarea prealabilă a cetățenilor care își au domiciliul sau reședința pe raza teritorială a unităților administrativ-teritoriale respective prin referendum, care se organizează potrivit legii. (7) Pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populaţii străine. **Justificare/Argumente** Pentru ca administrația publică locală să-și atingă scopul - satisfacerea intereselor unor comunități locale - este necesară instituirea unor garanții în acest sens, iar cei care cunosc interesele colectivităților locale sunt persoanele care au domiciliul sau reședința pe raza teritorială a unității adiministrativ-	**Tamas Bodi**

teritoriale. **Obiective** Ridicarea la rang constituțional al principiului înscris în art. 22 al Legii privind administrația publică locală 215 din 2001 în vederea protecției intereselor comunităților locale.	
(3)Teritoriul României este organizat, sub aspect administrativ, în comune, oraşe, judeţe, regiuni şi Stat. În condiţiile legii, unele oraşe sunt declarate Municipii şi Oraşe metropolitane. **Justificare/Argumente** România are proiecte de constituire şi de Regiuni şi de mari Metropole dar asta nu este de omis. România are şi o forma de organizare care este Statul care şi el este o entitate ce trebuie recunoscută cu drepturi şi obligaţii certe. **Obiective** Trebuie definit clar care este statul în acest articol pentru că întregeşte toate prerogativele celorlalte entităţi de la comună la regiune şi este şi arbitru şi jucător decident. **Prevederi** Constituţia Italiei	**ONG INFANCY MARTA, Maier S.**
(4)Nu pot fi strămutate sau colonizate populații străine. **Obiective** Eliminarea textului.	
()Regiunile se organizează şi funcţionează potrivit principiului descentralizării, a subsidiarităţii şi a autonomiei locale.	**Varga**
()Împărțirea administrativă. **Obiective** 7+1 regiuni; Comuna trebuie să devină un puternic centru administrativ și cultural (să se autofinanțeze și autoconducă), înființarea de asociații și cooperative pentru mediul rural.	**Dan Marin**
(1) Teritoriul României este inalienabil şi indivizibil. Este interzisă înstrăinarea, abandonarea ori pierderea prin prescripţie a unor părţi ale teritoriului, precum şi secesiunea acestora. (2) Statul unitar român se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale şi deconcentrării serviciilor publice. (3) Autonomia administrativă locală garantată este normativă, funcţională, financiară şi contractuală. (4) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, prin lege organică. (5) Pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populaţii străine. (6) Frontierele ţării sunt consfinţite prin lege organică, cu respectarea principiilor şi a celorlalte norme general admise ale dreptului internaţional. **Justificare/Argumente** Actuala reglementare referitoare la teritoriu nu afirmă caracterul său indivizibil. Deşi acesta poate fi dedus din caracterul unitar al statului, cred că o prevedere expresă nu ar fi redundantă. Prima consecinţă a indivizibilităţii teritoriului este că dreptul este şi se aplică uniform pe teritoriul naţional. Acest principiu de unificare nu mai este înţeles ca fiind absolut. Este acceptată o anumită teritorializare a dreptului, adică regimuri juridice aplicabile doar în anumite părţi ale teritoriului, dar această teritorializare are limite stricte. Prima	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei: Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor, Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu, Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu, Lect. univ. dr. Mădălina Nica, Lect. univ. dr. Sonia Drăghici , Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

limită este că teritorializarea dreptului nu poate avea semnificaţia constituirii mai multor ordini juridice care să coexiste pe teritoriu. Teritoriul nu poate fi împărţit la nivelul ordinii juridice. A doua limită a teritorializării dreptului este că ea nu poate privi libertăţile publice, căci ar fi afectat principiul egalităţii şi cel al universalităţii drepturilor omului. Nu pot fi introduse diferenţieri de tratament juridic între cetăţeni în funcţie de situarea lor într-o parte sau alta a teritoriului. Libertăţile trebuie să fie egale nu doar pentru toţi, ci şi peste tot (Decizia nr. 4/1992, M. Of. nr. 182 din 30.07.1992). Pe de altă parte, în baza principiului indivizibilităţii teritoriului, reglementarea condiţiilor de aplicare a legilor care garantează libertăţi fundamentale trebuie să fie uniformă pe teritoriu şi nu poate fi sub nicio formă transmisă comunităţilor teritoriale. Ea rămâne atributul exclusiv al statului. Fragmentarea teritorială a organizării aplicării reglementărilor privind drepturile şi libertăţile fundamentale este prohibită. Principiul indivizibilităţii se opune deci oricărui fel de federalism intern. Pe de altă parte, explicitarea caracterului inalienabil al teritoriului este făcută în conformitate cu Decizia Curţii Constituţionale nr. 73/1997 (M. Of. nr. 75 din 29.04.1997) potrivit căreia sunt incompatibile cu acest principiu practicile „de abandonare a unor teritorii, de pierdere a acestora prin prescripţie, precum şi înstrăinările de teritorii” şi completată cu interzicerea expresă a secesiunii. Esenţa acestor interdicţii este că teritoriul nu poate fi trecut sub nicio formă, în totalitate sau în parte, sub suveranitatea unui alt stat existent sau care s-ar constitui prin acest act însuşi. Pe de altă parte, cred că ar fi util ca în cadrul principiilor generale ale Constituţiei să fie cuprinse dispoziţiile de principiu privind raporturile dintre stat şi comunităţile locale, explicitând astfel caracterul unitar al statului. Alin. (2) din textul propus ar introduce în cadrul principiilor generale actuala dispoziţie din art. 120 privind descentralizarea, autonomia locală şi deconcentrarea serviciilor publice. Iar alin. (3) ar determina autonomia locală, ca fiind administrativă şi i-ar determina sfera de cuprindere. Propun, de asemenea, eliminarea actualei enumerări a unităţilor administrativ-teritoriale şi lăsarea reglementării lor în competenţa parlamentului, prin lege organică. Cred că astfel s-ar flexibiliza organizarea administrativă şi s-ar evita complicaţiile revizuirii Constituţiei când se vrea introducerea unor noi unităţi, cum este cazul actualei dezbateri privind regiunile.	
Modificarea Art. 3 prin reformularea alin. 2) şi eliminarea alin 3: (2) Frontierele ţării şi organizarea administrativă sunt consfinţite prin lege organică, cu respectarea principiilor şi a celorlalte norme general admise ale dreptului internaţional. Forma propusă a Art. 3 este: ARTICOLUL 3: Teritoriul (1) Teritoriul României este inalienabil. (2) Frontierele ţării şi organizarea administrativă sunt consfinţite prin lege organică, cu respectarea principiilor şi a celorlalte norme general admise ale dreptului internaţional. (3) Pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populaţii străine. **Justificare/Argumente** Modificarea este propusă pentru a permite operarea de modificări viitoare în structura administrativă a statului, fără a fi necesară o nouă revizuire a Constituţiei.	**Societatea civilă**

Articolul 4 - Unitatea poporului şi egalitatea între cetăţeni **Propus de/ Susţinători**

(4) Arestarea preventivă se dispune de judecător şi numai în cursul procesului penal. Toate măsurile judiciare trebuie să fie motivate. **Obiective** Libertăţi şi drepturi.	**ONG INFANCY MARTA, Maier S.**
(4)Exercitarea puterii statului de către autorităţile publice trebuie să fie proporţională şi nediscriminatorie.	**Varga**
Unitatea poporului şi egalitatea între cetăţeni (1) Statul are ca fundament unitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor săi. (2) România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi. Orice discriminare bazată pe sex, culoare, origine etnică sau socială, trăsătură genetică, limbă, credinţă sau religie, opinii politice sau de altă natură, calitatea de membru al unei minorităţi naţionale, proprietate, naştere, dizabilităţi, vârstă sau orientare sexuală va fi interzisă. **Justificare/Argumente** Pentru conformitate cu articolul 21 (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene care introduce această formulare exhaustivă a protecției împotriva discriminării: „Orice discriminare bazată pe sex, culoare, origine etnică sau socială, trăsătură genetică, limbă, credinţă sau religie, opinii politice sau de altă natură, calitatea de membru al unei minorităţi naţionale, proprietate, naştere, dizabilităţi, vârstă sau orientare sexuală va fi interzisă.” Această interdicţie este obligatorie pentru instituţiile comunitare și pentru statele membre atunci când implementează dreptul comunitar în baza art. 51 al Cartei și dată fiind încorporarea Cartei în dreptul național prin Legea 13/2008 pentru ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană şi a Tratatului de instituire a Comunităţii Europene, publicată în Monitorul Oficial nr. 107/12 februarie 2008. Modifiarea asigură conformitatea și cu interpretarea articolului 19 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene. Extinderea listei de criterii protejate împotriva discriminării e conformă articolului 14 din CEDO precum și articolului 1 din Protocolul Adițional 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului care prevede 1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţa la o minoritate naţională, avere, naştere sau oricare altă situaţie. Modificarea este de asemenea concordantă și cu prevederile legislative în vigoare așa cum sunt ele prevăzute de Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare republicată în temeiul art. IV din Legea nr. 324/2006 pentru modificarea şi completarea Ordonanței	**AntD**

Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancționarea tuturor formelor de discriminare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 626 din 20 iulie 2006 în articolul 2 (1) Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârsta, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenența la o categorie defavorizată, precum şi orice alt criteriu care are ca scop sau effect restrângerea, înlăturarea recunoaşterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului şi a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social şi cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.	
(1)Statul are ca fundament unitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor săi. (2) România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi. Este interzisă orice discriminare bazată pe orice criteriu precum sex, rasă, culoare, origine etnică sau socială, trăsături genetice, limbă, religie sau credinţă, opinie politică sau orice altă opinie, apartenenţă la o minoritate naţională, proprietate, naştere, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. **Obiective** Este necesară extinderea criteriilor ce definesc diversitatea şi care trebuie protejate. Extinderea propusă asigură conformitatea cu legislaţia UE.	**CRJ (Centru de resurse juridice)**
(1)Statul are ca fundament unitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor săi. **Obiective** Eliminarea textului.	**Diaspora**
(1)Să fi redactat astfel: Cetăţenia română se dobândeşte, se păstrează sau se pierde în condiţiile prevăzute de legea organică cu preocuparea de a preveni şi evita cazurile de apatridie.	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**
(1) Statul are ca fundament solidaritate cetăţenilor români (2) – nemodificat **Justificare** Această formulă exprimă mai potrivit caracterul civic al statului.	**Varga Attila**
(1)România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi.Statul are ca fundament indivizibilitatea poporului român și solidaritatea cetățenilor.(2)Statul român asigură egalitatea în drepturi fără deosebire de rasă,de naționalitate,de etnie,de limbă,de religie,de sex,de opinie,de apartenență politică,de avere,de origine socială,ori de alte criterii de natura acestora **Justificare:** Articolul 4 cuprinde o enumerare limitativă a criteriilor de	**Universitatea din Craiova (Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Rădulețu,Conf.univ.dr. George**

nediscriminare	**Gârleşteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei)**
(3)Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.	**Universitatea din Craiova (Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleşteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei)**
Indivizibilitatea poporului şi egalitatea persoanelor (1) România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi. Statul are ca fundament indivizibilitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor. (2) Statul român asigură egalitatea în drepturi fără deosebire de rasă, de naţionalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenenţă politică, de avere, de origine socială, ori de alte criterii de natura acestora. **Justificare/Argumente** Art. 4 este acum intitulat „Unitatea poporului şi egalitatea între cetăţeni”. Deşi poate părea doar o problemă de terminologie, cred că păstrarea nuanţei din Constituţia Franţei, care se referă la indivizibilitatea poporului, ar fi utilă. S-ar evita astfel interpretările naţionaliste ale unităţii. De fapt, este vorba doar de interzicerea creării de diviziuni ale poporului cărora să li se aplice regimuri juridice diferite în raport de criteriile de nediscriminare enumerate în art. 4 alin. (2) şi nu de unitatea culturală, etnică, lingvistică sau de altă natură a poporului. Pe de altă parte, referirea la cetăţeni şi nu la persoane în cadrul dispoziţiilor privind egalitatea a obligat Curtea Constituţională să recurgă la tot felul de procedee de interpretare extensivă pentru a corecta excluderea persoanelor juridice din sfera de protecţie a egalităţii, desigur când drepturile sau libertăţile sunt compatibile cu natura lor. Aşa că referirea la persoane ar da posibilitatea Curţii să ofere o protecţie sporită şi ar clarifica problemele de interpretare actuale. Art. 4 cuprinde aparent o enumerare limitativă a criteriilor de nediscriminare. Dar art. 20C ne obligă să interpretăm dispoziţia în conformitate cu tratatele internaţionale la care România este parte, care cuprind enumerări	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleşteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

exemplificative. Corectarea formulării pentru a fi clar că este vorba de orice criteriu de natura celor determinate ar pune de acord Constituţia cu tratatele. De altfel, atât jurisprudenţa Curţii Constituţionale, cât şi legile ulterioare Constituţiei interpretează enumerarea ca fiind exemplificativă.	
Modificarea Art. 4 prin introducerea formulării exhaustive a protecţiei împotriva discriminării în textul alin. 2). Forma propusă a Art. 4 este: (1)Statul are ca fundament unitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor săi. Orice discriminare bazată pe sex, culoare, origine etnică sau socială, trăsătură genetică, limbă, credinţă sau religie, opinii politice sau de altă natură, calitatea de membru al unei minorităţi naţionale, proprietate, naştere, dizabilităţi, vârstă sau orientare sexuală va fi interzisă. **Justificare/Argumente** Această modificare este necesară pentru asigurarea conformităţii articolul 21 (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene care introduce această formulare exhaustivă a protecţiei împotriva discriminării. Această interdicţie este obligatorie pentru instituţiile comunitare şi pentru statele membre atunci când implementează dreptul comunitar în baza art. 51 al Cartei şi dată fiind încorporarea Cartei în dreptul naţional prin Legea 13/2008 pentru ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană şi a Tratatului de instituire a Comunităţii Europene, publicată în Monitorul Oficial nr. 107/12 februarie 2008. Modificarea asigură conformitatea şi cu interpretarea articolului 19 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene. Extinderea listei de criterii protejate împotriva discriminării e conformă articolului 14 din CEDO precum şi articolului 1 din Protocolul Adiţional 12 la Convenţia Europeană a Drepturilor Omului care prevede "1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţa la o minoritate naţională, avere, naştere sau oricare altă situaţie." Modificarea este de asemenea concordantă şi cu prevederile legislative în vigoare aşa cum sunt ele prevăzute de Ordonanţa nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare republicată în temeiul art. IV din Legea nr. 324/2006 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 626 din 20 iulie 2006 în articolul 2 (1) Potrivit prezentei ordonanţe, prin discriminare se înţelege orice deosebire, excludere, restricţie sau preferinţă, pe bază de rasa, naţionalitate, etnie, limba, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârsta, handicap, boala cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenenţa la o categorie defavorizată, precum şi orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoaşterii, folosinţei sau	**Societatea civilă**

exercitării, în condiţii de egalitate, a drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social şi cultural sau în orice alte domenii ale vieţii publice.	
(2)România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi. Orice discriminare bazată pe sex, culoare, origine etnică sau socială, trăsătură genetică, limbă, credinţă sau religie, opinii politice sau de altă natură, calitatea de membru al unei minorităţi naţionale, proprietate, naştere, dizabilităţi, vârstă sau orientare sexuală va fi interzisă. **Justificare/Argumente** Pentru conformitate cu articolul 21 (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene care introduce această formulare exhaustivă a protecției împotriva discriminării: „Orice discriminare bazată pe sex, culoare, origine etnică sau socială, trăsătură genetică, limbă, credinţă sau religie, opinii politice sau de altă natură, calitatea de membru al unei minorităţi naţionale, proprietate, naştere, dizabilităţi, vârstă sau orientare sexuală va fi interzisă.” Această interdicţie este obligatorie pentru instituţiile comunitare și pentru statele membre atunci când implementează dreptul comunitar în baza art. 51 al Cartei și dată fiind încorporarea Cartei în dreptul național prin Legea 13/2008 pentru ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeana şi a Tratatului de instituire a Comunitatii Europene, publicată în Monitorul Oficial nr. 107/12 februarie 2008. Modifiarea asigură conformitatea și cu interpretarea articolului 19 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene. Extinderea listei de criterii protejate împotriva discriminării e conformă articolului 14 din CEDO precum și articolului 1 din Protocolul Adițional 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului care prevede 1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţa la o minoritate naţională, avere, naştere sau oricare altă situaţie. Modificarea este de asemenea concordantă și cu prevederile legislative în vigoare așa cum sunt ele prevăzute de Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sanctionarea tuturor formelor de discriminare republicată în temeiul art. IV din Legea nr. 324/2006 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 626 din 20 iulie 2006 în articolul 2 (1) Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasa, naționalitate, etnie, limba, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare	**ActiveWatch – Agenția de Monitorizare a Presei,** **Alianța Civică Democratică a Romilor,** **ANBCC – Asociația Națională a Birourilor de Consiliere pentru Cetățeni,** **APADOR-CH – Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki,** **Asociația Accept,** **Asociația EPAS,** **Asociația FRONT,** **Asociația Mame pentru Mame,** **Asociația pentru Educație Politică,** **Asociația Română Anti-SIDA,** **Asociația Secular Umanistă din România (ASUR),** **Asociația Solidaritate pentru Libertatea de Conștiință,** **Asociația Transcena,** **Centras – Centrul de Asistență pentru**

sexuală, vârsta, handicap, boala cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenența la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau effect restrangerea, înlăturarea recunoasterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.	**Organizații Nonguvernamentale,** **Centrul de Studii în Idei Politice,** **Centrul Educația 2000+,** **Centrul FILIA,** **Centrul Parteneriat pentru Egalitate,** **Centrul pentru Jurnalism Independent,** **CeRe – Centrul de Resurse pentru Participare Publică,** **ECPI – Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice,** **Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală,** **Fundația Soros,** **Fundația Tineri pentru Tineri,** **Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului – GRADO,** **Centrul Rațiu pentru Democrație,** **Roma Education Fund România,** **Societatea Academică din România,** **Societatea pentru Educație Contraceptivă**

	și Sexuală, **SoLib – Societatea pentru Libertate Individuală.**

Articolul 5 - Cetăţenia **Propus de/ Susţinători**

(3)Cetăţenii beneficiază de drepturile şi de libertăţile consacrate prin Constituţie şi prin alte legi şi au obligaţiile prevăzute de acestea. **Justificare/Argumente** Alin. (3) din propunerea de reformulare a textului este cuprins în prezent în art. 15 alin. (1). Părerea mea este că o dispoziţie privind cetăţenii nu îşi găseşte locul în norma care este intitulată „Universalitatea”, fiind mai nimerit plasată în art. 5 care reglementează cetăţenia.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Române**

Articolul 6 – Dreptul la identitate **Propus de/ Susţinători**

(1) Statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale şi sexuale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase. (2) Măsurile de protecţie luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale şi sexuale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate şi de nediscriminare în raport cu ceilalţi cetăţeni români. **Justificare/Argumente** România a dezincriminat formal homosexualitatea dar cetăţenii români aparţinând minorităţilor sexuale nu au în această ţară nici un drept şi nu le este recunoscută de statul român nici măcar căsătoria efectuată intr-o altă ţara din UE. **Obiective** îmbunataţirea situaţiei sociale a minorităţilor sexuale, prin recunoasterea căsătoriilor între persoanele de acelaş sex sau măcar a unor uniunii civile reprezinta pasul spre realaintegrare a acestora în cadrul societăţii. Statul român este unul laic asa ca opozitia BOR nu trebuie luată în seama. prin adoptarea acestei masuri are loc punerea în acord a legislaţiei româneşti cu cea europeană.	**Constantin Niculescu**

Prevederi Căsătoriile şi uniunile civile sunt în majoritatea statelor UE: Olanda (2001), Belgia (2003),Spania (2005), Suedia (2009), Portugalia (2010), Islandia (2010) ,Danemarca (2012), Franţa, Marea Britanie, Ungaria,Austria, Cehia, Slovenia, Finlanda, Germania, Liechtenstein,Luxembourg.	
(1) Dreptul la identitate naţională,etnică şi lingvistică este un dreptfundamental al omului. (2) Toţi cetăţenii au dreptul de a-şi alege în mod liber apartenenţa la una dintre comunităţile naţionale, etnice sau lingvistice. (3) Statul recunoaşte şi garantează tuturor persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale dreptul la păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor naţionale, etnice şi lingvistice. (4)Statul tratează minorităţile naţionale ca fiind comunităţi naţionale aflate în inferioritate numerică ce reprezintă,atât părţi constituante ale statului care în această calitate sunt totodată şi părţi ale societăţii româneşti caracterizate de o identitate naţională, etnică, lingvistică, culturală şi confesionalreligioasă proprie, cât şi o valoare incontestabilă. (5) Măsurile de protecţie luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii comunităţilornaţionale minoritare şi a persoanelor aparţinând acestora trebuie să fie conforme cu principiile de nediscriminare, precum şi cu cele de egalitate şi egalitate de şanse în raport cu ceilalţi cetăţeni români. (6) Comunităţile naţionale minoritare au dreptul la autonomie culturală. Prin urmare, acestea pot solicita garantarea prin lege a dreptului respectiv. (7) Comunităţile naţionale minoritare exercită dreptul lor la autonomie culturală pe baza unor norme specifice de drept public referitoare la sfera educaţiei, a culturii, a informării în masă şi a altor domenii ale vieţii comunitare prin intermediul unor reprezentaţi proprii, aleşi şi numiţi. (8) Statul sprijină întărirea legăturilor dintre comunităţile naţionale minoritare şi naţiunea-mamă. **Justificare/Argumente** Întrucât prin instituţiile statului şi procesele decizionale democratice majoritatea titulară a unui stat îşi poate asigura condiţiile reproducţiei culturale proprii, o posibilitate similară pentru comunităţile minoritare poate şi trebuie instituită prin soluţii de autonomie culturală. **Obiective** Modificarea propusă permite instituţionalizarea autonomiei culturale.	**Asociaţia POLITEIA – Cluj şi Consiliul Naţional Maghiar din Transilvania (CNMT), BAKK MIKLÓS**
()Constituţia României ar trebui să includă aserţiunea că minorităţile naţionale sunt părţi constitutive ale statului român. De asemenea, trebuie ca statul român să recunoască oficial rolul major şi contribuţia fundamentală a minorităţilor naţionale la evoluţia provinciilor istorice ale României, îndeosebi aportul decisiv al minorităţilor maghiară şi germană la dezvoltarea civilizaţiei urbane şi a culturii materiale şi spirituale a Transilvaniei. **Justificare/Argumente** Statul român, reprezentat prin clasa sa politică, nu ar fi dator decât să	**M. Ap.N.**

recunoască , să susţină şi să includă în Constituţie şi în alte legi adiacente, popularizând principii şi măsuri, care, cu timpul, ar schimba modul în care cetăţenii român aparţinând celor două etnii - românii şi maghiarii - s-ar raporta unii la ceilalţi. **Obiective** Enunţarea acestor principii pentru a se elimina orice ipoteză sau sentiment că minorităţile naţionale ar reprezenta fragmente etnice şi tolerate în România, oricând pasibile a fi eliminate. **Prevederi** Un model - care ar putea fi aplicat, cu unele modificări şi adaptări, şi în România - este cel al Finlandei. Aplicabilitatea acestuia la noi este justificată prin similitudinea evoluţiei istorice a etniilor din aceste două zone […] Finlanda a adoptat o serie de prevederi legale (Constituţia, legi privind folosirea limbilor vorbite în Finlanda) care asigură drepturile şi obligaţiile lingvistice ale oficialilor şi cetăţenilor majoritari şi minoritari, în diverse domenii (justiţie, administraţie, biserică, armată, servicii sociale).	
1)Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând grupurilor etnice dreptul la păstrarea, dezvoltarea și la exprimarea intentității lor culturale, lingvistice și religioase. 2) măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând grupurilor etnice trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români. **Obiective** Modificarea textului.	**Mlaion Ion**
(2)Din motivele legate de agitaţia produsă de minoritatea maghiară trebuie precizat faptul că toţi minoritarii sunt cetăţeni români. Aşadar, formularea „persoanelor……” este bine să fie înlocuită cu „cetăţenii români” aparţinând minorităţilor naţionale.	**Nicolae Heredea**
1.România are în mod prioritar ca stat suveran și ca tara independenta, dreptul la identitate nationala.Acest drept se exprima prin numele și hotarele tarii, limba nationala,drapelul national, imnul national, traditiile și credinta neamului romanesc (poporului român/gintei daco-latine) Toti cetățenii Romaniei se bucura de scest drept, unul și acelasi pentru toti. Statul garanteaza dreptul la identitate al Romaniei și al cetatenilor sai. 2.Atacul la demnitatea nationala. Exprimarile xenofobe, gesturile publice de profanare a insemnelor statului român sau manifestarile de acelasi gen organizate în locuri publice, se considera un afront adus statului român și se pedepseste conform legii penale. În România traieste poporul român iar cetățenii Romaniei sunt români indiferent de originea lor. Minoritatile lingvistice au datoria sa respecte demnitatea statului și poporului român în mijlocul căruia traiesc. În virtutea faptului ca toti cetățenii români au aceleasi drepturi și se supun acelorasi legi, nu se acorda drepturi suplimentare sau speciale minoritatilor lingvistice.În felul acesta statul asigura și garanteaza un echilibru al drepturilor cetățenești și descurajeaza discriminarile sociale și lingvistice.	**Cojocariu**

3.Statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparţinând minorităţilor lingvistice dreptul la păstrarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase fara a prejudicia în nici un fel interesele și demnitatea statului român. 4.Măsurile luate de stat pentru păstrarea, conservarea şi exprimarea pasnica și civilizata a identităţii persoanelor aparţinând minorităţilor lingvistice, trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate şi de nediscriminare în raport cu ceilalţi cetăţeni români. Masurile de garantare a drepturilor ce decurg din exprimarea identitati minoritatilor lingvistice nu trebuie sa aduca prejudicii sau sa discrimineze drepturile identitare ale statului și poporului român.	
(2)*Reprezentanţii legali ai minorităţilor naţionale pot înfiinţa potrivit legii privind statutul minorităţilor naţionale, organe proprii de decizie şi executare, cu competenţe în domeniile privind dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor. **Justificare** În logica recunoaşterii dreptului minorităţilor naţionale la păstratea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religoase, trebuie asigurate, garantate constituţional exercitarea eficientă şi efectivă a acestui drept fundamental deosebit de complex. Modul de realizare a alin. (1) actual al art. 6 din Constituţie nu se poate concepe decât prin posibilitate creării unui cadru legal (de autonomie culturală) de decizie, şi de executare a acestor decizii, în problemele ce privesc identitatea lor.	**Varga Attila**
(1)Apartenența la o minoritate națională este o problemă de obțiune individulă și niciun dezavantaj nu poate rezulta dintr-o astfel de alegere.În privința acestei apartenențe,nimeni nu poate fi obligat să facă declarație.	**Universitatea din Craiova (Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleșteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei)**
(1) Apartenenţa la o minoritate naţională este o problemă de opţiune individuală şi niciun dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere. În privinţa acestei apartenenţe, nimeni nu poate fi obligat să facă declaraţie. (2) Statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice, economice şi religioase. (3) Măsurile de protecţie luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate şi de nediscriminare în raport cu ceilalţi cetăţeni români. **Propus de/ Susţinători**	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei: Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,**

Am considerat necesară introducerea unui nou alineat care privește modul determinării apartenenței unei persoane la o minoritate națională. Constituţia noastră privilegiază varianta subiectivă de determinare, căci apartenenţa la o minoritate trebuie să fie de aceeaşi natură ca apartenenţa la naţiune: subiectiv determinată. Am optat pentru amendamentul propus de grupul parlamentar U.D.M.R cu ocazia lucrărilor Adunării Constituante din anul 1991. Este vorba de amendamentul 52 care, în mod regretabil, a fost respins de Comisie1, text care ar tranșa problema modului de determinare a apartenenţei persoanei la o minoritate şi ar institui interdicţii clare pentru stat de a proceda la o identificare obiectivă a persoanelor din punct de vedere etnic, cultural, lingvistic sau religios. Dreptul la identitate ar trebui, după părerea noastră, să cuprindă şi identitatea economică. Astfel ar fi protejate modurile tradiţionale de subzistenţă economică ale unor persoane aparţinând minorităţilor naţionale. De altfel, tezele proiectului de Constituţie din 1991 cuprindeau şi acest aspect al identităţii.	**Conf. univ. dr. Sebastian Rădulețu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

Articolul 7 - Românii din Străinătate **Propus de/ Susţinători**

Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor ţării şi acţionează pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase, cu respectarea legislaţiei statului ai cărui cetăţeni sunt. Dreptul la vot al cetăţenilor români din afara frontierelor este garantat, fără ca numărul lor să fie luat în considerare la calcularea cvorumului. **Justificarea/Argumente** Mulţi români plecaţi în străinătate manifestă un interes din ce în ce mai scăzut pentru viaţa concretă din ţară. Din acest motiv este firesc să aibă drept de vot pentru autorităţile centrale, dar nu este firesc sa fie luati în considerare atunci când se fixează un cvorum. **Obiective** Evitarea situaţiilor similare celor ocazionate de referendumul din 2012.	**Alianţa Civica, Constantin Geangu, Christian Mititelu, Marius Bazu**
(2) Românii din teritoriile situate în afara graniţelor statului român, dar care fac parte din spaţiul de etnogeneză a poporului român, beneficiază de o atenţie specială din partea statului pentru a fi protejaţi împotriva acţiunilor de deznaţionalizare, discriminare şi disoluţie etnică. **Justificare/Argumente** Art. 7, sub denumirea marginală „Românii din străinătate”, are în prezent un singur aliniat cu următorul conţinut: „Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor ţării şi acţionează pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase, cu respectarea legislaţiei statului ai cărui cetăţeni sunt.” În primul rând, considerăm că denumirea marginală nu este corectă. Românii din teritoriile desprinse de la România, teritorii care fac parte din vatra	**Conf. Univ. dr. Alexandru Amititeloaie Universitatea „George Bacovia” din Bacău, Catedra de drept constituţional şi instituţii politice**

strămoşească a poporului român nu pot fi consideraţi că sunt în străinătate. Pot fi consideraţi în străinătate sau diaspora românii din Franţa, Italia, Spania, Germania sau America dar nu românii din Bucovina, Ţinutul Herţa, Basarabia, Voievodina, Valea Timocului etc. Aceste teritorii, chiar dacă sunt desprinse de la vatra strămoşească şi acum se află sub o altă jurisdicţie, nu sunt teritorii străine pentru România. De aceea, ai include și pe românii de aici sub titulatură generică ”românii din străinătate” este o gravă eroare şi ea trebuie îndreptată. De aceea credem că mai bine s-ar potrivi denumirea de „Românii din afara graniţelor statului”, pentru că ceea ce interesează statul român este jurisdicţia sub care se află românii din afara graniţelor sale şi modul cum el îi poate sprijini pentru a-şi conserva identitatea. În al doilea rând, textul articolului este destul de vag şi nu dă naştere unor obligaţii concrete pentru statul român de a-i sprijini mai ales pe românii din jurul României. Dacă statul român se angajează să acţioneze pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii etnice, culturale şi religioase a acestor români cu respectarea legislaţiei statului ai cărui cetăţeni sunt, înseamnă că el nu-şi asumă nici o obligaţie pentru cazul în care aceste state duc o politică de deznaţionalizare, discriminare şi disoluţie etnică a românilor de pe teritoriul lor. De aceea propunem următorul format al acestui text: „Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor ţării şi acţionează pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase, cu respectarea normelor internaţionale privind drepturile omului.” Cel de-al doilea aliniat, propus de noi, este necesar pentru că românii din jurul României au trebuit să înfrunte în decursul timpului aspre privaţiuni pentru a-şi păstra limba, cultura, tradiţiile, religia şi obiceiurile, politică pe care statele unde trăiesc încă n-au abandonat-o. De aceea considerăm necesar instituirea unei obligaţii constituţionale pentru statul român pentru ca pe căi diplomatice şi alte modalităţi de sprijin să ajute mai concret comunităţile româneşti din teritoriile desprinse de la vatra strămoşească a poporului român şi, în primul rând, să le apere împotriva politicilor de deznaţionalizare şi discriminare etnică.	
România se poate reunifica pe căi paşnice, democratice şi liber consimţite de ambele părţi cu orice alt subiect de drept internaţional suveran şi independent rezultat în urma fragmentării poporului român în cursul evenimentelor traumatice ale celui de-al doilea război mondial şi, în general, petrecute în secolul XX. Asemenea Germaniei, naţiunea română a fost divizată în urma celui de-al doilea război mondial, în prezent existând două state româneşti, România şi Republica Moldova, şi are acelaşi drept să aspire la reun ificare. **Obiective** Deschiderea posibilităţii constituţionale pentru reunirea celor două state româeşti. **Prevederi** O prevedere similară a existat în Constituţia Republicii Federale Germania, fiind	**PLATFORMA CIVICA ACTIUNEA 2012**

eliminată numai după realizarea reunificării cu Republica Democrată Germană, la 2 decembrie 1990.	
România se poate reunifica pe cai pasnice, democratice și liber consimtite de ambele parti cu orice alt subiect de drept international suveran și independent rezultat în urma fragmentarii poporului român în cursul evenimentelor traumatice ale celui de-al doilea razboi mondial și, în general, petrecute în secolul XX. **Justificare/Argumente** Asemenea Germaniei, natiunea romana a fost divizata în urma celui de-al doilea razboi mondial, în prezent existand doua state romanesti, România și Republica Moldova, și are acelasi drept sa aspire la reun ificare.	**PLATFORMA CIVICA ACTIUNEA 2012** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
România se poate reunifica pe cai pasnice, democratice și liber consimtite de ambele parti cu orice alt subiect de drept international suveran și independent rezultat în urma fragmentarii poporului român în cursul evenimentelor traumatice ale celui de-al doilea razboi mondial și, în general, petrecute în secolul XX. **Justificare/Argumente** Asemenea Germaniei, natiunea romana a fost divizata în urma celui de-al doilea razboi mondial, în prezent existand doua state romanesti, România și Republica Moldova, și are acelasi drept sa aspire la reun ificare.semenea Germaniei, natiunea romana a fost divizata în urma celui de-al doilea razboi mondial, în prezent existand doua state romanesti, România și Republica Moldova, și are acelasi drept sa aspire la reun ificare.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
(2) Românii din teritoriile situate în afara graniţelor statului român, dar care fac parte din spaţiul de etnogeneză a poporului român, beneficiază de o atenţie specială din partea statului pentru a fi protejaţi împotriva acţiunilor de deznaţionalizare, discriminare şi disoluţie etnică. **Justificare** aliniat cu următorul conţinut: „Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor ţării şi acţionează pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase, cu respectarea legislaţiei statului ai cărui cetăţeni sunt.” În primul rând, considerăm că denumirea marginală nu este corectă. Românii din teritoriile desprinse de la România, teritorii care fac parte din vatra strămoşească a poporului român nu pot fi consideraţi că sunt în străinătate. Pot fi consideraţi în străinătate sau diaspora românii din Franţa, Italia, Spania, Germania sau America dar nu românii din Bucovina, Ţinutul Herţa, Basarabia, Voievodina, Valea Timocului etc. Aceste teritorii, chiar dacă sunt desprinse de la vatra strămoşească şi acum se află sub o altă jurisdicţie, nu sunt teritorii străine pentru România. De aceea, ai include și pe românii de aici sub titulatură generică ”românii din străinătate” este o gravă eroare şi ea trebuie îndreptată. De aceea credem că mai bine s-ar potrivi denumirea de „Românii din afara	**Alexandru Amititeloaie**

graniţelor statului”, pentru că ceea ce interesează statul român este jurisdicţia sub care se află românii din afara graniţelor sale şi modul cum el îi poate sprijini pentru a-şi conserva identitatea. În al doilea rând, textul articolului este destul de vag şi nu dă naştere unor obligaţii concrete pentru statul român de a-i sprijini mai ales pe românii din jurul României. Dacă statul român se angajează să acţioneze pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii etnice, culturale şi religioase a acestor români cu respectarea legislaţiei statului ai cărui cetăţeni sunt, înseamnă că el nu-şi asumă nici o obligaţie pentru cazul în care aceste state duc o politică de deznaţionalizare, discriminare şi disoluţie etnică a românilor de pe teritoriul lor. De aceea propunem următorul format al acestui text: „Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor ţării şi acţionează pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase, cu respectarea normelor internaţionale privind drepturile omului.” Cel de-al doilea aliniat, propus de noi, este necesar pentru că românii din jurul României au trebuit să înfrunte în decursul timpului aspre privaţiuni pentru a-şi păstra limba, cultura, tradiţiile, religia şi obiceiurile, politică pe care statele unde trăiesc încă n-au abandonat-o. De aceea considerăm necesar instituirea unei obligaţii constituţionale pentru statul român pentru ca pe căi diplomatice şi alte modalităţi de sprijin să ajute mai concret comunităţile româneşti din teritoriile desprinse de la vatra strămoşească a poporului român şi, în primul rând, să le apere împotriva politicilor de deznaţionalizare şi discriminare etnică. Alexandru Amititeloaie	

Articolul 8 - Pluralismul şi Partidele Politice **Propus de/ Susţinători**

(3)Partidele politice nu pot fi constituite pe criterii etnice. Justificare/Argumente Art. 4 – (1)Statul are ca fundament unitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor săi. (2) România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi, fără deosebire de rasă, de naţionalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenenţă politică, de avere sau de origine socială. **Obiective** Eliminarea discriminării.	**Bogdan CIRSTEA**
(3)Independenţa financiară a partidelor politice se asigură numai prin cotizaţii şi din resurse bugetare repartizate proporţional cu numărul membrilor cotizanţi din ultimele 12 luni. Se interzice sponsorizarea partideleor de către	**Gh. Candea**

firme. **Justificare/Argumente** Se constată că partidele politice nu mai reprezintă voinţa politică a cetăţenilor, prevăzută la alin. (2) din cauza dependenţei finaciare de "sponsori", şi au ajuns să reprezinte interesele marelui capital. Pentru a asigura independenţa partidelor se impune finatarea lor de la buget în raport de numărul membrilor cotizanţi din ultimele 6 luni şi interzicerea sponsorizărilor firmelor multinaţionale, cu interese în exploatarea zăcămintelor. **Obiective** Prevederea este o formă de garantare că partidele politice reprezintă interesele cetăţenilor, afirmaţie enunţată în alin. (2).	
(1)Pluralismul în societatea românească este o condiţie şi o garanţie a democraţiei constituţionale. **Obiective** Eliminarea sintagmei ,,și o garanţie”.	**Diaspora**
Singurele partide care nu pot fi acceptate în viata politica sunt cele care sustin idei de dezmembrare a Romaniei, de instaurare a unei ordini totalitare sau cele care instiga la ura de rasa, de clasa, nationala, religioasa, confesionala, impotriva minoritatilor sexuale ori culturale. **Argumentare:** Dupa o experienta totalitara de 51 de ani (1938-1989), România nu isi mai poate permite luxul unor derapaje antidemocratice, fie ele de stanga sau de dreapta.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
(2) Partidele politice se constituie şi îşi desfăşoară activitatea în condiţiile legii. Ele contribuie la definirea şi la exprimarea voinţei politice a cetăţenilor, femei și bărbați, respectând suveranitatea naţională, integritatea teritorială, ordinea de drept şi principiile democraţiei.	**Mihaela Miroiu**
(2)Statul român nu privilegiază nicio doctrină sau ideologie.(3)Asociațiile se constituie și își desfășoară activitatea în mod liber,potrivit statutelor lor,în condițiile legii **Justificare:** Propunerea afirmă neutralitatea statelor față de ideologiile și doctrinele prezente în societate ceea ce este esențial pentru prezervarea pluralismului și departajează democrațiile liberale de cele totalitare.Mai apoi este afirmat un principiu de libertate a constituirii și activității tuturor asociațiilor,care în formularea actuală a Constituției este afirmat de doua ori:odata cu privire la partide și a doua oară cu privire la sindicate,patronate și alte asociații profesionale.	**Universitatea din Craiova (Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleşteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei)**
(1) Pluralismul în societatea românească este o condiţie şi o garanţie a libertăţii	**Colectivul de Drept**

în cadrul democraţiei constituţionale. (2) Statul român nu privilegiază nicio doctrină sau ideologie. (3) Asociaţiile se constituie şi îşi desfăşoară activitatea în mod liber, potrivit statutelor lor, în condiţiile legii. **Justificare/Argumente** În ton cu art. 1 alin. (3) care declara valoare supremă pluralismul politic, art. 8 cuplează pluralismul cu reglementarea rolului şi libertăţii partidelor politice. Se creează astfel impresia că pluralismul politic este superior celorlalte forme de pluralism. Or, această confuzie poate fi dăunătoare, mai ales pentru o democraţie incipientă, rezultată dintr-o revoluţie contra unui totalitarism bazat pe egalitatea excesivă şi pe etatizarea economiei. De aceea, cred că ar trebui ca art. 8 să se refere la pluralism în general, iar art. 9 să cuprindă o dispoziţie privind specializarea rolurilor diferitelor tipuri de asociaţii. Primul alineat al art. 8 se referă la pluralism ca la garanţie a democraţiei. Eu cred că art. 8 garantează un drept la pluralism persoanelor, nu democraţiei, deci că ar trebui reformulat în sensul că pluralismul este o condiţie şi o garanţie a libertăţii în cadrul democraţiei constituţionale. Următoarele două alineate ar preciza înţelesul garanţiei. Mai întâi, propunerea afirmă neutralitatea statului faţă de ideologiile sau doctrinele prezente în societate, ceea ce este esenţial pentru prezervarea pluralismului şi departajează democraţiile liberale de statele totalitare, care impuneau o doctrină sau o ideologie ca fiind singurele adevărate. Mai apoi este afirmat un principiu general de libertate al constituirii şi activităţii tuturor asociaţiilor, care în formularea actuală a Constituţiei este afirmat de două ori: odată cu privire la partide şi a doua oară cu privire la sindicate, patronate şi alte asociaţii profesionale.	**constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Rădulețu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**
Reformularea alin. 2: 2) Partidele politice se constituie şi îşi desfăşoară activitatea, la nivel naţional sau local, în condiţiile legii. Ele contribuie la definirea şi la exprimarea voinţei politice a cetăţenilor, respectând suveranitatea naţională, integritatea teritorială, ordinea de drept şi principiile democraţiei. Forma propusă a Art. 8 este: ARTICOLUL 8: Pluralismul şi partidele politice (1) Pluralismul în societatea românească este o condiţie şi o garanţie a democraţiei constituţionale. 2) Partidele politice se constituie şi îşi desfăşoară activitatea, la nivel naţional sau local, în condiţiile legii. Ele contribuie la definirea şi la exprimarea voinţei politice a cetăţenilor, respectând suveranitatea naţională, integritatea teritorială, ordinea de drept şi principiile democraţiei.	**Societatea civilă**

Justificare/Argumente În acest moment, conform legii partidelor politice nr. 14 din 9.01.2003, nu pot fi înfiinţate partide politice la nivel local. Consideram ca aceasta este o piedica în calea pluralismului şi contrazice sensul acestui articol prin aceea ca vocaţia partidelor este de a defini şi exprima voinţa politica a cetăţenilor, ultimii ani arătând ca e nevoie/cerere şi de partide politice de nivel local. Acest lucru devine cu atât mai necesar în contextul procesului de regionalizare. În "Recomandările privind reglementarea partidelor politice" din 25 octombrie 2010 a Comisiei de la Veneţia - OSCE ODIHR, aceasta a precizat următoarele: „Dreptul persoanelor de a se asocia în/forma partide politice trebuie, cât mai mult cu putinţă, să fie liber de interferentă".	

Articolul 9 - Sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale **Propus de/ Susţinători**

(1[1])Partidele politice sunt persoane juridice de drept privat Justificare: Acest alineat tranșează problema controversată a personalității de drept public recunoscute partidelor politice de legislație actuală,statuând că partidele politice sunt persoane juridice de drept privat	**Universitatea din Craiova (Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleșteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei)**
Partidele politice, sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale (1) Partidele şi alianţele politice contribuie la definirea şi la exprimarea voinţei politice a cetăţenilor, respectând suveranitatea naţională, integritatea teritorială, principiile democraţiei şi statului de drept. (1´)Partidele politice sunt persoane juridice de drept privat. (2)Sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale contribuie la apărarea drepturilor şi la promovarea intereselor profesionale, economice şi sociale ale membrilor lor. **Justificare/Argumente** În conformitate cu modificarea art. 8, art. 9 nu ar mai cuprinde afirmarea libertăţii asociaţiilor, ci doar specializarea rolurilor. Rolul partidelor este definit de alin. (1), cu o completare care asigură alianţelor politice un statut constituţional. Am propus şi modificarea limitelor acţiunii partidelor şi alianţelor politice, pentru că, din punctul meu de vedere, este mai clară noţiunea de principii ale statului de drept decât actuala limită care se referă la ordinea de drept, concept care este predispus la interpretări extensive. S-ar evita astfel situaţiile de natura celor provocate de refuzul înregistrării Partidului Comuniştilor Nepecerişti care a atras condamnarea României de către Curtea de la Strasbourg.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu,**

De asemenea, propunem introducerea alin. (11) care tranșează problema controversată a personalității de drept public recunoscute partidelor politice de legislația actuală, statuând că partidele politice sunt persoane juridice de drept privat. Personalitatea juridică de drept public nu poate fi acordată partidelor politice căci aceasta, cum bine subliniază T. Drăganu2, cere îndeplinirea unor condiţii pe care partidele, ca expresie a liberei asocieri, nu le pot îndeplini. Tradiţia noastră legislativă este în acelaşi sens. Legea privind persoanele juridice (Asociaţiuni şi Fondaţiuni) din 6 februarie 19243 dispunea în art. 1 că „persoanele juridice de drept public se creează numai prin lege”. A contrario, toate persoanele juridice înfiinţate prin voinţa particularilor sunt de drept privat. Or partidele politice sunt, în conformitate cu dispoziţiile Constituţiei din 1991, create în baza dreptului la liberă asociere, la fel ca sindicatele, patronatele şi alte forme de asociere. Un alt criteriu de departajare a persoanelor juridice de drept public de cele de drept privat este că primele sunt înfiinţate pentru a gira un serviciu public. Or partidele politice, chiar dacă exercită o misiune de interes general, nu exercită o misiune de serviciu public. Persoanele juridice de drept public exercită suveranitatea. Sunt astfel de persoane statul şi unităţile administrativ teritoriale, de exemplu. Partidelor politice le este interzis, ca de altfel oricărui grup, să exercite suveranitatea, în baza art. 2 din Constituţie. Nici potrivit acestui criteriu ele nu pot fi calificate drept persoane juridice de drept public.	**Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**
Sindicatele, patronatele şi asociaţiile profesionale se constituie şi îşi desfăşoară activitatea potrivit statutelor lor, în condiţiile legii organice. Ele au misiunea apărării drepturilor şi a promovării intereselor profesionale, economice şi sociale ale membrilor lor	**AMCOR**

Articolul 10 - Relaţii Internaţionale **Propus de/ Susţinători**

România întreţine şi dezvoltă relaţii paşnice cu toate statele şi, în acest cadru, relaţii de bună vecinătate, întemeiate pe principiile şi pe celelalte norme general admise ale dreptului internaţional. **Obiective** Eliminarea sintagmei ,,şi pe celelalte norme”.	**Diaspora**

Articolul 11 - Dreptul internaţional şi Dreptul Intern **Propus de/ Susţinători**

La articolul 11 sub titlul DREPUTL INTERNAŢIONAL ŞI DREPTUL INTERN să fie reunite textele articolelor 11 şi 20 în redactarea următoare: Statul român se obligă să îndeplinească întocmai şi cu bună credinţa obligaţiile ce îi revin din tratatele la care este parte. Tratatele ratificate de către Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern prin intrarea lor în vigoare. În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziţii	Lector universitar doctor Ion Diaconu

contrare Constituţiei, ratificarea lui poate avea loc numai după modificare Constituiei. Dispoziţiile constituţionale şi ale legilor privind drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului vor fi interpretate şi aplicate în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului , cu pactele şi cu celelalte trarate la care România este parte. Dacă există neconcordanţe între tratatele internaţionale la care România este parte şi legile interne, au prioritate reglementările internaţionale.	
(1)Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credintț principiile generale și normele dreptului internațional, precum și obligațiile care îi revin din tratatele la care este parte. (2) Tratatul ratificat de Parlament au intrat în vigoare face parte din dreptul intern. (3) Dacă tradatul la care România ar urma să devina parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, nu poate fi ratificat decât după ce a avut loc revizuirea Constituției. **Obiective** Modificarea textului.	prof.univ.dr. Ion M. Anghel
(4) Statul Român este membru al NATO şi UE în baza tratatelor ratificate de Parlament şi are obligaţia de a adapta legislaţia naţională la cerinţele care decurg în tratatele mai sus menţionate	AMCOR

Articolul 12 - Simboluri Naţionale **Propus de/ Susţinători**

(2)Ziua naţională a României este 10 Mai. **Justificare/Argumente** 10 MAI 1877 – proclamarea Independenţei este ziua când românii şi-au câştigat libertatea şi demnitatea, cele mai înalte valori umane. Este o zi în care putem fi mândrii că suntem români. 10 Mai este plasată într-o perioadă a începuturilor, a speranţei, un anotimp al înfloririi naturii şi al bucuriei, pe când decembrie este într-un anotimp al tristeţii şi sugerează un sfârşit. **Obiective** Ridicarea libertăţii şi a deminităţii la rang de valori supreme şi cinstirea lor.	
(1)Drapelul României este tricolor; culorile sunt aşezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roşu. El se expune atât fără stemă, cât şi cu stemă (2) Zilele naţionale ale României sunt 10 Mai şi 1 Decembrie. (3) Imnul naţional al României este ,,Deşteaptă-te române”. (4) Stema ţării este alcătuită dîntr-un scut albastru, încărcat cu o acvilă cruciată de aur, încoronată, având ciocul şi ghearele roşii, precum şi un sceptru în gheara stângă şi o sabie în cea dreaptă. Pe pieptul acvilei figurează un alt scut scartelat cu insiţiune. În cartierul unu, pe fond albastru	**ASOCIATIA ALIANŢA NAŢIONALĂ PENTRU RESTAURAREA MONARHIEI, Răzvan-Mihail Ionescu**

se regăseşte o acvilă cruciată, având soarele şi semiluna de-o parte şi de alta, toate de aur. În cartierul doi este reprezentat pe fundal roşu un cap negru de bour, având o stea între coarne şi fiind flancat de un soare şi o semilună, toate trei de aur. În cartierul trei, pe fundal roşu, apar leul rampant, de aur şi podul de aur peste valuri naturale. Cartierul patru este tăiat de un brâu roşu. În partea superioară, pe albastru, se profilează o acvilă ieşindă, flancată de un soare şi o semilună. În partea inferioară, pe aur, sunt reprezentate şapte turnuri roşii, repartizate 4 ; 3. În insiţiune se regăsesc doi delfini de aur afrontaţi. Peste tot este suprapus ecusonul sfertuit, argint în cartierele unu şi patru şi negru în cartierele doi şi trei. Scutul este timbrat cu coroana de oţel a României şi este susţinut de către doi lei de aur. Toate aceste elemente sunt plasate sub un pavilion de purpură căptuşit cu hermină, având ciucuri şi franjuri de aur şi fiind prins într-o coroană închisă. În partea inferioară este plasat colanul ordinului Carol I precum şi deviza „NIHIL SINE DEO", ultima pe o panglică albastră. (5) Sigiliul statului este stabilit prin lege organice. **Justificare/Argumente** Problema simbolurilor de stat, controversate încă de la adoptarea primei forme a prezentei Constituţii în 1991 trebuie definitiv tranşată prin revenirea la tradiţia istorică la nivel de Constituţie şi nu de lege organică. Stema interbelică simbolizează momentul de apogeu cunoscut de statul român ăn toată existenţa sa de până acum. Cât priveşte data de 10 Mai, aceasta este Ziua Independenţei. **Obiective** Stingerea controversei de aproape un sfert de secol cu privire la simbolurile statului român şi revenirea la tradiţii istorice pozitive, aşa cum a fost democraţia interbelică, cu putere de exmplu şi în prezent.	
(3)Imn naţional cu text şi muzică noi. **Justificare/Argumente** Imnul actual nu are decât valoare istorică. A fost potrivit pentru decembrie 1989 şi iunie 1990. Este foarte modest din punct de vedere muzical, greu de interpretat, mai ales de vocile bărbăteşti. Provoacă distorsiunea pronunţării unor cuvinte din textul imnului. Are multe cuvinte arhaice, greu de înţeles pentru majoritatea românilor. Textul reflectă idei care nu mai au nici o legătură cu viaţa românilor şi cu contextul internaţional. **Obiective** Un imn reprezentativ pentru România, uşor de învăţat, ancorat în istoria ţării, dar şi în actualitate, înălţător pentru sufletul românesc.	**Radu GRIGORE**
(1)Drapelul României este tricolor; culorile sunt aşezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roşu. În centrul dreptunghiului este decupat un cerc care are diametrul egal cu lăţimea fâşiei galbene. **Justificare/Argumente** Existenţa în lume a încă două ţări cu drapel identic (Ciad şi Andorra). **Obiective** Drapelul nou va aminti mereu că românii au decis ruptura pentru totdaeuna de regimurile totalitare. În acelaşi timp, se păstrează culorile, poziţia verticală a fâşiilor şi ordinea lor pentru a nu se rupe tradiţia noastră.	**Radu GRIGORE**
()În fiecare clasă la început de program să se cânte imnul României. Elevii să	**Dumitru Neghină**

poarte la ore însemnele tricolorului,indiferent de rasă, naționalitate sau sex.	
(3)Imnul naţional al României este "Traiască Regele". **Propus de/ Susţinători** Toate ţările foste comuniste au revenit la stema tradiţională cu simbolul suveranităţii - Coroana Regală - inclusiv Rusia. Considerăm că problema simbolurilor de stat, subiect de controverse încă de la adoptarea primei forme a prezentei Constituţii, în 1991, trebuie definitiv tranşată prin revenirea la tradiţia istorică la nivel de Constituţie şi nu de lege organică. Stemă interbelică simbolizează momentul de apogeu cunoscut de statul român în toată existenţa sa de până acum. Cât priveşte dată de 10 Mai, aceasta este şi Ziua Independenţei României.	**INFORR (Asociaţia pentru Informare despre Regatul României)**
()Însemnele, drapelele şi simbolurile fiecărei mari regiuni, regiuni, ale fiecărui judeţ şi ale fiecărei comune, decise de consiliile locale şi teritoriale vor putea fi (şi este de dorit să fie) arborate liber, fără oprelişti, inclusiv pe instituţiile publice ale statului, obligatoriu alături de cele al României.	**M. Ap.N.**
(1) Drapelul Romaniei este tricolor; culorile sunt asezate vertical, în ordinea urmatoare incepand de la lance: albastru, galben, rosu. El se expune atat fara stema, cât și cu stema (2) Zilele nationale ale Romaniei sunt 10 Mai și 1 Decembrie. (3) Imnul national al Romaniei este "Desteapta-te romane". (4) Stema tarii este alcătuită dîntr-un scut albastru, încărcat cu o acvilă cruciată de aur, încoronată, având ciocul şi ghearele roşii, precum şi un sceptru în gheara stângă şi o sabie în cea dreaptă. Pe pieptul acvilei figurează un alt scut scartelat cu insiţiune. În cartierul unu, pe fond albastru se regăseşte o acvilă cruciată, având soarele şi semiluna de-o parte şi de alta, toate de aur. În cartierul doi este reprezentat pe fundal roşu un cap negru de bour, având o stea între coarne şi fiind flancat de un soare şi o semilună, toate trei de aur. În cartierul trei, pe fundal roşu, apar leul rampant, de aur şi podul de aur peste valuri naturale. Cartierul patru este tăiat de un brâu roşu. În partea superioară, pe albastru, se profilează o acvilă ieşindă, flancată de un soare şi o semilună. În partea inferioară, pe aur, sunt reprezentate şapte turnuri roşii, repartizate 4 ; 3. În insiţiune se regăsesc doi delfini de aur afrontaţi. Peste tot este suprapus ecusonul sfertuit, argint în cartierele unu şi patru şi negru în cartierele doi şi trei. Scutul este timbrat cu coroana de oţel a României şi este susţinut de către doi lei de aur. Toate aceste elemente sunt plasate sub un pavilion de purpură căptuşit cu hermină, având ciucuri şi franjuri de aur şi fiind prins într-o coroană închisă. În partea inferioară este plasat colanul ordinului Carol I precum şi deviza „NIHIL SINE DEO”, ultima pe o panglică albastră. (5) Stindardul Romaniei este compus din balaurul cu cap metalic de lup și corp serpentiform din material textil, franjuri de piele și solzi metalici, expus pe o lance care este fixata la baza capului de lup. (6) Sigiliul statului este stabilit prin lege organice. **Justificare:** Consideram ca problema simbolurilor de stat, controversate încă de la adoptarea primei forme a prezentei Constituții în 1991 trebuie definitiv transata prin revenirea la traditia istorica la nivel de Constituție și nu de lege organica. Stema interbelica simbolizeaza momentul de apogeu cunoscut de statul român în toata existenta sa de pana acum. Neobisnuita este propunerea adoptarii unui stindard, simbol de stat care nu se mai uziteaza în	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**

epoca moderna, dar trebuie tinut seama de faptul ca regatul antic al Daciei reprezinta prototipul Romaniei modern și ca intre dacii din vechime și români exista o legatura genetica și de civilizatie directa. În ce priveste data de 10 Mai, aceasta este totusi Ziua Independentei.	

Articolul 13 - Limba Oficială **Propus de/ Susţinători**

(2)În România, religia oficială este religia crestina de rit rasaritean, iar Biserica Ortodoxa Română este reprezentanta oficiala a acestei religii. **Propus de/ Susţinători** Având în vedere că limba oficială este limba română, în acelaşi fel consider că religia creştin-ortodoxă trebuie să aibă un statut special. De fapt, limba română literară şi şcoala s-au născut în Biserică. Ca şi limba română, Biserica are o existenţă bimilenară şi mi se pare firesc să nu fie pusă pe picior de egalitate cu alte confesiuni apărute mai recent şi mult mai slab reprezentate pe teritoriul României. Mai întâi, vreau să precizez că propunerea mea nu este îndreptată împotriva altor confesiuni, ci este de natură a proteja pe viitor Biserica de eventuale abuzuri (de genul scandalului privind prezenţa icoanelor în şcoli). În acelaşi timp, mesajul crestin va putea fi transmis liber în societatea românească.	**Ionuţ Vladescu**
()În învățământ să fie obligatorie limba și literatura română,istoria poporului român și geografia României,numarul de ore fiind 5.	**Dumitru Neghină**
(2) În ariile în care cetăţenii aparţinând unei minorităţi naţionale au o pondere semnificativă, limba acestora se va considera limbă regională, în condiţiile prevăzute de legea organică. **Justificare/Argumente** Bogăţia lingvistică a statului necesită respect şi protecţie specială. **Prevederi** Reglementarea nu ar aduce atingere caracterului oficial al limbii române conform art. 152 (prin urmare se poate modifica prin revizuire), ci ar aduce o contribuție semnificativă la promovarea principiului democraţiei şi diversităţii culturale, în cadrul suveranității naționale și al integrității teritoriale (a se vedea principiile enunţate în Carta Europeană a Limbilor Regionale şi Minoritare).	**CRJ (Centru de resurse juridice)**
()Comunele urbane şi rurale vor întocmi pe baza declaraţiilor sub semnătura ale cetăţenilor, statistici privind limba vorbită de fiecare dintre cetăţenii comunei respective. După centralizarea datelor statistice la nivel de mare regiune, comunele urbane şi rurale ale României vor fi împărţite în următoarele 4 categorii: comune monolingve româneşti, comune monolingve ale minorităţilor, comune bilingve cu majoritate romană,	**M. Ap.N.**

comune bilingve cu majoritate alta decât cea romană. Legi speciale vor prevedea drepturile şi obligaţiile autorităţilor şi locuitorilor fiecărei comune, în funcţie de statutul lingvistic al acesteia **Justificare/Argumente** Având în vedere rolul cultural şi ponderea populaţiei de etnie maghiară în unele regiuni din Transilvania, consiliile regionale vor putea declara limba maghiară drept limba oficială a regiunii respective, alături de limbă română. **Prevederi** Modelul Finlandei.	

Articolul 14 - Capitala **Propus de/ Susţinători**

Capitala ţării să fie mutată în centrul ţării, la Braşov. **Justificare/Argumente** Într-o perioadă de 3-4 ani pentru a fi mai aproape de toate zonele ţării şi de Europa.	**Plăcintă Lazăr**
(1) Președintele, Parlamentul şi Guvernul au sediul în capitală. **Justificare/Argumente** Dispoziţia privind capitala nu pare a fi de natură constituţională. Cel puţin atâta vreme cât nu se desprind anumite consecinţe normative din prezenţa ei în rândul principiilor generale ale Constituţiei. Dezbaterile din 1991 cu privire la mutarea capitalei nu au dus la desprinderea consecinţelor juridice ale prevederii constituţionale a capitalei, în afară, desigur, de îngreunarea procedurii de mutare a capitalei, chiar dacă atât punctele de vedere ale Comisiei cât şi unele intervenţii au sugerat o consecinţă: sediul instituţiilor puterii centrale trebuie să fie în capitală. Alte constituţii prevăd expres că sediul guvernului este în capitală (art. 194 din Constituţia Belgiei). Constituţia Luxemburgului prevede ca oraşul Luxemburg este capitala Marelui Ducat şi sediul Guvernului, dar acceptă că sediul guvernului poate fi deplasat provizoriu pentru motive grave (art. 109). A contrario, aceste constituţii admit că sediile altor instituţii ale puterii centrale pot fi stabilite în afara capitalei. Constituţia noastră nu prevede nimic în acest sens. Dacă ne raportăm la tradiţiile democratice ale poporului român, un lucru este sigur: art. 124 din Constituţia din 1866 declară Bucureştiul capitală şi reşedinţă a guvernului; art. 125 din Constituţia din 1923 nu mai determină capitala, dar dispune că „reşedinţa guvernului este în Capitala ţării”, dispoziţie reluată de art. 93 din Constituţia din 1938. Aşadar, interpretând istoric dispoziţia art. 14 din Constituţia din 1991, consecinţa obligatorie a declarării Bucureştiului ca fiind	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

capitala statului este că sediul Guvernului este la Bucureşti. A contrario, alte instituţii ale puterii centrale pot sa aibă sediul stabilit prin lege în alte oraşe ale ţării. Pe de altă parte, chiar dacă sediul guvernului este în capitală, nu însemnă că unele dintre şedinţele acestuia nu se pot desfăşura într-o altă localitate. Propunerea mea este determinarea consecinţei stabilirii capitalei prin introducerea unui nou alineat al art. 14, conform căruia Președintele, Parlamentul şi Guvernul au sediul în capitală.	

Articolul 15 – Universalitatea **Propus de/ Susţinători**

(2) nu este clar de ce „legea dispune numai pentru viitor….” şi nu şi pentru prezent? Pe de altă parte, toate articolele din titlul II, adică drepturile, libertăţile şi îndatoririle fundamentale trebuie să fie în concordanţă cu cele trei caracteristici ale statului, de drept, democratic şi social. Acest lucru trebuie spus într-un paragraf () separat.	**Heredea**
(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepţia legii penale sau contravenţionale mai favorabile, precum şi a legii referitoare la judecarea celor vinovaţi de dezastrul ţării. **Justificare/Argumente** Situaţia gravă în care a ajuns ţara, fiind de notorietate că în ultimii 24 de ani a existat o complicitate între oameni politici, managerii unor societăţi comerciale ori regii autonome sau companii de interes public şi alţi oameni de afaceri care au acumulat averi imense prin jefuirea în diverse modalităţi a avuţiei naţionale, nu trebuie să rămână nepedepsite şi, prin urmare, dacă va exista voinţa politică a unui parlament onest de a elabora o lege care să permită cercetarea şi sancţionarea celor vinovaţi de situaţia în care este ţara, acest lucru să se poată realiza, fără a se putea opune excepţia de neconstituţionalitate. Obiective 1. Refacerea avuţiei naţionale. 2. Realizarea dreptăţii sociale.	
(1)Cetăţenii beneficiază de drepturile şi de libertăţile fundamentale și inviolabile ale omului, cât și în grupurile sociale în care îsi exprima personalitatea sunt garantate poporului român prin această Constituţie şi sunt conferite generaţiilor actuale şi celor viitoare cu credinţa că ele vor fi respectate şi nu vor fi încălcate. **Propus de/ Susţinători** Statul nu oferă libertăţi şi drepturi mai puţine decât cele fundamentale şi universal recunoscute şi parafate deja la nivel internaţional deci nu face	**ONG INFANCY MARTA, Maier S.**

favoruri sau restrângeri de drepturi sau libertăţi general valabile prin legi iar despre grupuri în care îşi desfăşoară activitatea trebuie şi ele menţionate. **Prevederi** Constituţia Japoniei.	
(2)Legea dispune numai pentru viitor, cu excepţia legii penale sau contravenţionale mai favorabile. **Obiective** Eliminarea textului.	**Diaspora**
1.Patrimoniu Romaniei semnifica în fapt și de drept averea tarii.Este totalitatea bunurilor mostenite prin lege de la inaintasi. Patrimoniul Romaniei reprezinta totalitatea bunurilor și veniturilor materiale și spirituale, care apartin poporului și statului român și sunt administrate de catre organele statului. Patrimoniul Romaniei este un bun public inalienabil..Este o posesiune ereditara a poporului român. Patrimoniul Romaniei cuprinde toate bunurile spirituale care au fost transmise de stramosi și care apartin intregului popor.Patrimoniul spiritual reprezinta în fapt și de drept mostenirea culturala a Romaniei. Patrimoniul Romaniei cumuleaza totalitatea drepturilor și a obligațiilor cu valoare economică, precum și a bunurilor materiale și spirituale la care se referă aceste drepturi, care aparțin de drept statului român. 2.Patrimoniul statului este administrat de catre puterea executiva- Guvernul Romaniei, prin Autoritatea Patrimoniului de Stat.Modul de functionare al autoritatii,gestionarea, monitorizarea și actualizarea patrimoniului de stat sunt stabilite prin legi specifice. 3.Continutul patrimonial : Patrimoniul român cuprinde urmatoarele bunuri spirituale: -suveranitatea, independenta, demnitatea statului român; -libertatea și demnitatea cetatenilor Romaniei; -limba romana : limba nationala, limba oficiala de stat.Este tezaur emblematic al neamului. -drapelul national,tricolorul romanesc : albastru, galben, rosu. -imnul national : « Ce-ti doresc eu tie, dulce Romanie ». -deviza republicii :« Onoare patriei și natiunii Romane ». -principiul republicii : « Guvernarea de catre popor și pentru popor, în	**Cojocariu**

interesul patriei și natiunii romane ». -credinta crestin- ortodoxa ; -traditiile populare ; -traditiile istorice ; -productiile literare, muzicale, artistice (teatru, cinematografie, pictura, sculptura,etc.) ; -productiile stiintifice ; -neamul romanesc descendent din ginta daco- latina ; Patrimoniul Romaniei cuprinde urmatoarele bunuri materiale : -teritoriul ; -tezaurul national ; -bunuri materiale subterane, continute în litosfera ; -bunuri materiale supraterane, continute în biosfera ; -atmosfera ; -bunurile materiale marine și submarine ; -orice produs specific romanesc definit prin calitati traditionale și mestesugaresti ; -orice produs specific romanesc de natura tehnica, stiintifica sau culturala cu valoare nationala ; 4.Prevederi obligatorii. Statul garanteaza și apara Patrimoniul de Stat în toate componentele sale.Initiaza și stabileste pentru aceasta legi organice specifice. Patrimoniul istoric și geografic este inalienabil. Patrimoniul spiritual nu poate fi eludat, instrainat sau blamat. Tezaurul Romaniei este deasemenea inalienabil.	
Neretroactivitatea legii :Legile care restrâng exercițiul drepturilor și al libertăților se aplică numai pentru viitor ,cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile. **Justificare**: Potrivit dreptului actual nicio lege nu poate deroga de la principiul neretroactivității,singurele excepții aparente fiind cele prevăzute expres de Constituție.Legile penale sau contravenționale.	**Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleț,Conf.univ.dr.George Gârleșteanu,Lect.univ.dr. Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr.Mă**

	dălina Putinei
(1) Statul român recunoaşte tuturor oamenilor drepturile lor naturale, inalienabile şi imprescriptibile. (2) Orice persoană juridică se bucură de drepturile şi libertăţile compatibile cu natura sa. **Justificare/Argumente** Formularea actuală a textului art. 15C nu dă seama de principiul afirmat în denumirea articolului „Universalitatea”. Nu este logic ca într-un text privind universalitatea drepturilor omului să se facă referire la cetăţeni şi la aplicarea legii în timp. De aceea, propun ca textul art. 15 alin. (1) să figureze în art. 5, care priveşte cetăţenia, iar în locul lui să fie introdusă o dispoziţie care să afirme în mod real universalitatea drepturilor omului. În primul alineat, am optat pentru o combinare a dispoziţiilor Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului şi Declaraţiei Drepturilor Omului şi Cetăţeanului, rezultatul fiind afirmarea faptului că toţi oamenii se bucură de drepturi doar pentru că sunt oameni, că aceste drepturi sunt inalienabile şi imprescriptibile. Cred că astfel statul român ar afirma clar aderarea sa la valorile umanităţii. Cel de al doilea alineat afirmă universalitatea drepturilor şi libertăţilor din punctul de vedere al persoanelor juridice, evitând astfel restrângerile abuzive de drepturi ori libertăţi în funcţie de natura subiectului de drept. El este inspirat de dispoziţiile similare din constituţiile Germaniei şi Portugaliei.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleşteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

Articolul 16 - Egalitatea în drepturi **Propus de/ Susţinători**

Nimeni nu este mai presus de lege. Parlamentul și guvernul nu au voie sa dea legi prin care sa acorde drepturi sau imunităţi suplimentare anumitor categorii de cetăţeni. Orice lege dată în acest sens va fi valabilă pentru toţi cetăţenii, fără excepţie. **Justificare/Argumente** Toţi cetăţeni trebuie anchetaţi, arestaţi, judecaţi în aceleaşi condiţii, fără excepţii, indiferent dacă sunt parlamentari, preşedinţi ai statului sau numiţi în guvern. Legile date de guvern sau parlament pentru acordarea de drepturi sau imunităţi suplimentare anumitor categorii de cetăţeni trebuie să devină nule prin constituţie.	**Cătălin Chiorescu**
(1)Cetăţenii sunt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări, indiferent de originea etnică, apartenenta politică şi confesională,sex, origine socială, orientare sexuală. **Propus de/ Susţinători** Deşi actuala constituţie spune că Cetăţenii sunt egali în faţa legii şi a	**Laurenţiu Avram**

autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări, minorităţile sexuale sunt discriminate.	
(5) Toate recompensările pentru serviciile deosebite aduse societăţii se vor acorda sub formă de remuneraţii de merit, sporuri sau condiţii speciale de muncă DOAR pe durata prestării acestor servicii şi în corespondenţă cu importanţa serviciilor pentru societate în momentul prestării acestora. Notă: la renumerotare alineatul propus aci trebuie să ocupe poziţia a doua în Art. 16, adică (2) **Propus de/ Susţinători** Detalierea Art. 16 este necesară pentru ca să nu mai fie posibile interpretări diferite ale egalităţii cetăţenilor români în faţa legii, astfel încât să nu fie posibile nici un fel de discriminări negative sau pozitive. ,,Abuzarea" Art. 16 face ca din veniturile, să zicem, duble ale unui militar în activitate faţă de cele ale unui medic, să rezulte o pensie a militarului triplă faţă de pensia medicului. Ţinând seamă de durata vieţii după pensionare, militarul va ,,mânca" de 6 ORI mai multă pensie! **Obiective** Militarii, magistraţii, parlamentarii şi alte categorii care se bucură în prezent de pensii de serviciu (speciale, profesionale, ocupaţionale, etc) trebuie sa fie răsplătiţi corespunzător pentru dificultăţile muncii lor doar în perioada când sunt în activitate. Ei pot să-şi negocieze salariul, sporurile şi condiţiile de lucru şi trai astfel încât să fie mulţumiţi inclusiv în momentul aplicării legii care se aplică tuturor (referitoare la impozite, pensii, obligaţii în caz de necesitate etc.)	**Radu GRIGORE**
()La încetarea mandatului (cu excepţia decesului) activitatea persoanelor care au ocupat următoarele funcţii:consilier local,primar,consilier judeţean,preşedinte de consiliu judeţean,deputat,senator,preşedinte al României va fi apreciată de către alegători (fiecare la nivelul la care a fost ales -circumscriptie sau la nivel naţional) iar dacă 50%+1 din cei care îşi exprimă opinia consideră activitatea ca negativă persoana respectivă devine incompatibilă pentru un interval de 10 ani cu următoarele situaţii,demnităţi sau funcţii;consilier local,primar,consilier judeţean,preşedinte de consiliu judeţean,deputat,senator,preşedinte al României;funcţionar public,înalt funcţionar public,magistrat,membru al Curţii Constituţionale,membru al guvernului,ambasador,orice altă funcţie de demnitate publică numită. **Justificare/Argumente** Agentia Naţională de Integritate poate declara persoane ca incompatibile cu diverse funcţii pe interval de 3 ani. **Obiective** Responsabilizarea persoanelor alese în funcţii.	**Oprita Dan Horia**
(4) Cetateniii UE care indeplinesc cerintele legii organice au dreptul de a alege și de a fi alesi în organele autoritatilor publice locale și de a participa la	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**

alegerile pentru Parlamentul European. De asemenea, ei se bucura de orice alte drepturi care decurg din cetatenia UE	
(1)persoanele în loc de cetățenii,(4)Cetățenii UE **Justificare:** Inlocuirea noțiunii de cetățean cu persoană ar clarifica problema sferei de aplicare a principiului în conformitate cu jurisprudența Curții Constituționale.	**Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr.George Gârleşteanu,Lect.univ.dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr.Mădălina Putinei**
(1) Persoanele sunt egale în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări. (2) Nimeni nu este mai presus de lege. (3) Funcţiile şi demnităţile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condiţiile legii, de persoanele care au cetăţenia română şi domiciliul în ţară. Statul român garantează egalitatea de şanse între femei şi bărbaţi pentru ocuparea acestor funcţii şi demnităţi. (4) Cetăţenii Uniunii Europene care îndeplinesc cerinţele legii organice au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în autorităţile administraţiei publice locale. **Justificare/Argumente** Înlocuirea noţiunii de cetăţean cu cea de persoană ar clarifica problema sferei de aplicare a principiului în conformitate cu jurisprudenţa Curţii Constituţionale. Astfel, principiul egalităţii în drepturi ar proteja şi persoanele juridice, în ceea ce priveşte drepturile care pot aparţine acestora având în vedere natura lor şi cetăţenia nu ar mai putea fi interpretată ca un motiv posibil de discriminare în ceea ce priveşte drepturile civile, economice şi sociale.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleşteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**
Modificarea Art. 16 prin eliminarea, din textul alin. (4), a sintagmei "În condiţiile aderării României la Uniunea Europeană", astfel, alin (4) devine: (4) Cetăţenii Uniunii care îndeplinesc cerinţele legii organice au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în autorităţile administraţiei publice locale. Forma	**Societatea civilă**

propusă a Art. 16 este: ARTICOLUL 16: Egalitatea în drepturi (1) Cetăţenii sunt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări. (2) Nimeni nu este mai presus de lege. (3) Funcţiile şi demnităţile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condiţiile legii, de persoanele care au cetăţenia română şi domiciliul în ţară. Statul român garantează egalitatea de şanse între femei şi bărbaţi pentru ocuparea acestor funcţii şi demnităţi. (4)Cetăţenii Uniunii care îndeplinesc cerinţele legii organice au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în autorităţile administraţiei publice locale. **Justificare/Argumente** Formularea este depăşită întrucât viza momentul prealabil aderării la UE. În condiţiile aderării, aceasta este redundantă.	
(3) Funcţiile şi demnităţile publice, civile sau militare, pot fi ocupate conform cerinţelor de cunoştinţe şi de experienţă fiecărei funcţii sau demnităţi de persoanele care au cetăţenia romana, domiciliul în ţară şi în condiţiile legii. Statul român garantează egalitatea de şanse între femei şi bărbaţi pentru ocuparea acestor funcţii şi demnităţi	**AMCOR**

Articolul 17 - Cetăţenii români în străinătate **Propus de/ Susţinători**

Cetățenii români sa se bucure în strainatate de protectia statului român și trebuie sa isi indeplineasca obligatiile fata de statul român și fata de alti cetățeni români **Justificare**: Aceasta forumare are în vedere mai ales obligatiile fata de alti membri ai familiei , ramasi în tara.	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**
Eliminare text: în străinătate; trebuie să-și îndeplinească obligațiile	**Diaspora**

Articolul 18 - Cetăţenii străini şi apatrizii **Propus de/ Susţinători**

(3) Orice cetățean străîn are dreptul să ceară și să obțină, în condițiile legii, cetățenia română. (4) Persoanele cu dublă sau multiplă cetățenie: română și străină, se bucură de toate drepturile și au toate obligațiile prevăzute de legile României cu următoarele excepții: nu poate activa profesional în: posturi de conducere în unitățiile economice ale statului român, unități militare, poliție, jandarmerie, servicii secrete, justiție; nu poate activa profesional în administrația locală și centrală; nu poate ocupa funcții, posturi sau activități elective: primari, viceprimari, consilieri locali, consilieri județeni, președinți de consilii locale și județene sau funcții similare, deputații, senatori, parlamentari europeni ai României, etc. (5) Cetățenii cu dublă cetățenie pot accede la exceptarea prevederilor alineatului precedent numai cu condiția renunțării la cetățenia străină și numai după 5 ani de la devenirea efectivă a acestei renunțări.	**Popescu Pavel**
(3) Cetățeniilor cu dublă cetățenie le este interzisă candidarea în posturi publice. **Justificare**: Protejarea de acțiunea unora care au și cetățenie maghiară, conduc județe sau primării, răspund la comenzi din afară și nu sunt persoane loiale României.	**Petre Raluca**
(1) Strainii și apatrizii aflati pe teritoriul Romaniei se bucura de drepturile și de libertatile fundamentale ale omului conform tratatelor internationale la care statul român este parte și de protectia generala a persoanelor și averilor, garantata de Constituție și de alte legi. **Justificare**: Se foloseste formularea “aflati pe teritoriul Romaniei” pentru ca și cei veniti ca truristi sau în vizita, fara a locui în tara, se bucura de o serie de drepturi, confrom documntelor internationale.	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**
(3) eliminare text: azil	**Diaspora**

Articolul 19 - Extrădarea şi expulzarea	**Propus de/ Susţinători**
(2) Numai Camera Deputaţilor, Senatul şi Preşedintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage incetarea functiei. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. **Justificare**: Instituţia suspendarii din functie a unui ministru nu este bine definita, și nu a functionat bine în practica. Nu exista criterii obiective de terminare a suspendarii, este un act unilateral al președintelui, și nu este consistenta cu celelate prevederi constitutionale legate de componenta guvernului. Pana la trimitera în judecata, este decizia politica a primului ministru de a pastra sau revoca un membru al guvernului asupra căruia s-a	**Laura Vineberg**

cerut urmarirea penala	
Prin exceptia de la prevdereile alineatului 1, cetățenii români pot fi extradati pentru a executa o pedeapsa privativa de libertate sau a fi judecati în alta tara pe baza tratatelor internationale la care România este parte, în conditiile legii și pe baza de reciprocitate. Cetățenii UE pot fi predati altui stat membtu pentru a fi judecati pe baza unor acte adoptate conform normelor Uniunii. **Justificare**: Modificarea propusa precizeaza pentru ce ar putea fi extradati prin exceptie cetățenii români și tine seama de institutia mandatului european de arestare și predare catre alt stat membru.	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**
1. Cetăţenii străini şi apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecţia generală a persoanelor şi a averilor, garantată de Constituţie şi de alte legi. 2. Dreptul de azil se acordă şi se retrage în condiţiile legii, cu respectarea tratatelor şi a convenţiilor internaţionale la care România este parte.	**Cojocariu**

Articolul 20 - Tratatele internaţionale privind drepturile omului **Propus de/ Susţinători**

Dispoziţiile constituţionale privind drepturile şi libertăţile cetăţenilor vor fi garantate şi aplicate în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care România este parte. **Justificare:** Statul nu e translator sau academie ca sa interpreteze ci e o entitate care garantateaza respectarea tratatelor semnate	**ONG INFANCY MARTA; maier s**
(3) Deciziile Curtii Europene a Drepturilor Omului care contravin Constitutiei Romaniei sunt nule și fara nici un efect în România sau în jurisdictia ei. **Justificare:** În ultimii ani, Curtea Europeana a Drepturilor Omului tinde sa devina tot mai intrusiva la adresa suveranitatii nationale și sa emita decizii care contravin culturii, civilizatiei și traditiei nationale ale statelor membre. Un caz nefericit a fost cel din toamna anului 2009 cand CEDO a emis o decizie care cerea eliminarea crucifixelor din scolile publice italiene. Aceasta decizie a eliminat o traditie istorica italiaza veche de aproape 2000 de ani, și acceptata cvasi-unanim în cultura și civilizatia italiana și europeana, inclusiv cea romana. Din fericire, Marea Camera a CEDO a invalidat decizia în 2011.	**Alianta Familiilor din România; Avocat Petre Costea, Director Executiv Bogdan Mateciuc**
(2) În interpretarea dispozitiilor constituționale privind drepturile și obligațiile cetațenilor, se va ține seama și de reglementările internaţionale,	**prof.univ.dr. Ion M. Anghel**

cu excepţia cazului în care Constituţia sau legile interne conţin dispoziţii mai favorabile	
1. Cetăţeanul român nu poate fi extrădat sau expulzat din România. 2. Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetăţenii români pot fi extrădaţi în baza convenţiilor internaţionale la care România este parte, în condiţiile legii şi pe bază de reciprocitate. 3. Cetăţenii străini şi apatrizii pot fi extrădaţi numai în baza unei convenţii internaţionale sau în condiţii de reciprocitate. 4. Expulzarea sau extrădarea se hotărăşte de justiţie.	**Cojocariu**
Modificarea Art. 20 prin introducerea unui nou alin. 3): Convenţia Europeană a Drepturilor Omului va fi considerată parte a dreptului intern, cu excepţia cazului în care Constituţia sau legile interne conţin dispoziţii mai Forma propusă a Art. 20 este: ARTICOLUL 20: Tratatele internaţionale privind drepturile omului (1) Dispoziţiile constituţionale privind drepturile şi libertăţile cetăţenilor vor fi interpretate şi aplicate în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care România este parte. (2) Dacă există neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, şi legile interne, au prioritate reglementările internaţionale, cu excepţia cazului în care Constituţia sau legile interne conţin dispoziţii mai favorabile. (3)Convenţia Europeană a Drepturilor Omului va fi considerată parte a dreptului intern, cu excepţia cazului în care Constituţia sau legile interne conţin dispoziţii mai favorabile. **Justificare/Argumente** Adăugirea simplifică accesul cetăţenilor la drepturile garantate de Convenţia Europeană a Drepturilor Omului şi are potenţialul de scădea numărul proceselor pe care statul român le are la CEDO.	**Societatea civilă**

Articolul 21 - Accesul liber la justiţie	**Propus de/ Susţinători**
Orice persoana care se adreseaza justitie pentru apararea drepturilor are dreptul la taxa de timbru procentual cu veniturile lui	**Perianu Anca**

Justificare: Multi cetățeni nu se adreseaza justitiei datorita taxelor de timbru exorbitante acestia nu numai ca daca nu depui taxa se anuleaza procesul ceea ce duce la o ingradire a dreptului la judecata și libera justitie .Orice cetățean chiar și cu venituri mici trebuie sa-și permita procentual din veniturile detinute sa plateasca în cazul în care nu detine venituri sa suporte primaria	
(5) Cetățenii care au facut sesizari privind ilegalitatile și abuzurile for fi informati periodic de stadiul anchetei. **Justificare**: Masura este necesara pentru a asigura transparenta actului juridic și pentru a creste incredera în instituțiile statului.	**Gh. Candea**
3) Părţile au dreptul la un proces echitabil şi la soluţionarea cauzelor într-un termen optim şi previzibil. **Justificare**: În plan internaţional, din anul 2004 este folosită sintagma „termen optim şi previzibil”, receptată de altfel şi în legislaţia internă (a se vedea, spre exemplu, noul Cod de procedură civilă).	**Judecător Dan Lupașcu – Curtea de Apel București**
Dreptul la un proces echitabil (1)Părţile au dreptul la un proces echitabil, şi la soluţionarea cauzelor într-un termen rezonabil. Orice persoană se poate adresa justiţiei pentru apărarea drepturilor, a libertăţilor şi a intereselor sale legitime. Nici o lege nu poate îngrădi exercitarea acestor drepturi. (2) Judecata se realizează în temeiul unor legi clare și previzibile care respectă securitatea juridică, doar pe baza probelor din dosar și presupune cel puțin două grade de jurisdicție. (3) Jurisdicţiile speciale administrative sunt facultative şi gratuite. (4) În tot cursul procesului penal trebuie respectat principiul egalității armelor între apărare și acuzare. (5) Tehnicile speciale de investigație, precum interceptarea convorbirilor și comunicațiilor telefonice, ambientale sau de orice altă natură sau utilizarea investigatorilor cu identitate protejată, nu pot fi folosite decât în cursul procesului penal, pe o durată determinată, numai cu autorizarea judecătorului și sub stricta supraveghere a acestuia. (6) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti de condamnare, persoana este considerată nevinovată. Autoritățile judiciare au obligația respectării prezumției de nevinovăție atât în cursul procesului, cât și în raporturile pe care le au cu reprezentanții mass-media și cu publicul. (7) Infracțiunile și pedepsele nu pot fi stabilite decât prin lege, adoptată cu majoritate de 3/5 din numărul senatorilor și deputaților reuniți în ședință	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

comună. (8) Sancţiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală. **Justificare/Argumente** Forma propusă pentru acest articol este menită să asigure o mai bună protecție a drepturilor cu conținut procesual. Am propus mai întâi schimbarea denumirii marginale pentru că art. 21, chiar și în actuala formă, apără dreptul la un proces echitabil, în accepțiunea Convenției Europene a Drepturilor Omului, nu numai accesul la justiție, care constituie doar un aspect al dreptului la un proces echitabil. Alin. (2) vizează protecția siguranței juridice a persoanei care să poată astfel să-și adapteze comportamentul în raport de cerințele legii. De asemenea s-a prevăzut principiul dublului grad de jurisdicție pentru toate procesele în vedere asigurării de fiecare data a controlului instanțelor superioare. În fine, s-a prevăzut că judecata poate avea loc numai pe baza probelor din dosar pentru a se asigura echitatea procedurii și a se evita situații când instant își poate forma convingerea ținând cont și de alte elemente la care părțile nu au acces, precum informațiile clasificate. Al patrulea alineat consacră unul dintre aspectele dreptului la un proces echitabil, egalitatea armelor între acuzare și apărare, așa cum rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia art. 6 din Convenție. Alin. (5) stabilește regula autorizării doar de către judecător, în cursul procesului penal, a interceptării mijloacelor de comunicații sau a utilizării investigatorilor sub acoperire. Aceste tehnici speciale de investigare, utilizate în mod abuziv, pot afecta grav echitatea procedurii. Ele trebuie utilizate doar în cursul procesului penal, pentru că acesta oferă importante garanții părților implicate. În plus, deși în prezent procurorul autorizează utilizarea investigatorilor cu identitate protejată, ar trebui ca această activitate să fie autorizată numai de către judecător pentru un control mai adecvat, din partea unui magistrat neimplicat în ancheta propriu-zisă. Alin. (6), care consacră prezumția de nevinovăție, a fost preluat de la art. 23, referitor la libertatea și siguranța persoanei, întrucât această prezumție este tot un aspect al dreptului la un proces echitabil. De asemenea, au fost precizate obligațiile autorităților judiciare în sensul respectării acestei prezumții nu numai în procesul propriu-zis, cât și în pozițiile publice pe care reprezentații lor le adoptă. Motivul acestei precizări îl constituie condamnarea statului român de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru încălcarea prezumției de nevinovăție prin comunicările realizate în cadrul conferințelor de presă de către reprezentații organelor	

judiciare sau ai poliției. Alin. (7) și (8) au fost de asemenea preluate de la articolul 23, deoarece instituțiile la care se referă țin de dreptul la un proces echitabil, nu de dreptul la libertate și siguranță. Alin. (7) care consacră principiul legalității infracțiunilor și pedepselor mai prevede, în forma propusă, că actele cu caracter legislativ din acest domeniu pot fi adoptate numai de către parlament, cu o majoritate calificată. În acest mod se asigură o stabilitate a cadrului legislativ în acest domeniu deosebit de important pentru drepturile și libertățile persoanei, dar și evitarea stabilirii de infracțiuni și pedepse de către Guvern, așa cum se întâmplă în prezent.	
Articolul 21* (actual 53) (1) Exerciţiul unor drepturi sau al unor libertăţi poate fi restrâns numai prin lege şi numai dacă este absolut necesar pentru garantarea altor drepturi sau libertăți și pentru apărarea securităţii naţionale, a ordinii, a sănătăţii ori a moralei publice, buna desfășurare a procesului penal, prevenirea consecinţelor unei calamităţi naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. **Justificare/Argumente** Actualul articol 53 nu consacră un drept anume ci reglementează un aspect general, și anume cazurile când poate fi restrâns exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți. Prin urmare, el trebuie mutat la începutul Titlului II, în cadrul aspectelor comune. Alineatul întâi a fost ușor modificat pentru a sublinia că exercițiul unor drepturi sau libertăți poate fi restrâns numai când acest lucru este absolut necesar pentru garantarea valorilor la care acesta face referire.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
(2) Judecata se realizează în temeiul unor legi clare şi previzibile care respectă securitatea juridică, doar pe baza probelor din dosar şi presupune cel puţin două grade de jurisdicţie.(3) Jurisdicţiile speciale administrative sunt facultative şi gratuite.(4) în tot cursul procesului penal trebuie respectat principiul egalităţii armelor între apărare şi acuzare.(5) Tehnicile speciale de investigaţie, precum interceptarea convorbirilor şi comunicaţiilor telefonice, ambientale sau de orice altă natură sau utilizarea investigatorilor cu identitate protejată, nu pot fi folosite decât în cursul procesului penal, pe o durată determinată, numai cu autorizarea judecătorului şi sub stricta supraveghere a acestuia.(6) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti de condamnare, persoana este considerata nevinovată. Autorităţile judiciare au obligaţia respectării prezumţiei de nevinovăţie atât în cursul procesului, cât şi în raporturile pe care le au cu reprezentanţii mass-media şi cu publicul.(7) Infracţiunile şi pedepsele nu pot fi stabilite decât prin lege, adoptată cu majoritate de 3/5	**Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr.George Gârleșteanu,Lect.univ.dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr.Mădălina Putinei**

din numărul senatorilor şi deputaţilor reuniţi în şedinţă comună.(8) Sancţiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală **Justificare**: Forma propusă pentru acest articol este menită să asigure o mai bună protecţie a drepturilor cu conţinut procesual.Am propus mai întâi schimbarea denumirii marginale pentru că art. 21, chiar şi în actuala formă, apără dreptul la un proces echitabil, în accepţiunea Convenţiei Europene a Drepturilor Omului, nu numai accesul la justiţie, care constituie doar un aspect al dreptului la un proces echitabil.Alin. (2) vizează protecţia siguranţei juridice a persoanei care să poată astfel să-şi adapteze comportamentul în raport de cerinţele legii. De asemenea s-a prevăzut principiul dublului grad de jurisdicţie pentru toate procesele în vedere asigurării de fiecare data a controlului instanţelor superioare. în fine, s-a prevăzut că judecata poate avea loc numai pe baza probelor din dosar pentru a sc asigura echitatea procedurii şi a se evita situaţii când instant îşi poate forma convingerea ţinând cont şi de alte elemente ia care părţile nu au acces, precum informaţiile clasificate.Al patrulea alineat consacră unul dintre aspectele dreptului la un proces echitabil, egalitatea armelor între acuzare şi apărare, aşa cum rezultă din jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului în materia art. 6 din Convenţie.Alin. (5) stabileşte regula autorizării doar de către judecător, în cursul procesului penal, a interceptării mijloacelor de comunicaţii sau a utilizării investigatorilor sub acoperire. Aceste tehnici speciale de investigare, utilizate în mod abuziv, pot afecta grav echitatea procedurii. Ele trebuie utilizate doar în cursul procesului penal, pentru că acesta oferă importante garanţii părţilor implicate. În plus, deşi îh prezent procurorul autorizează utilizarea investigatorilor cu identitate protejată, ar trebui ca această activitate să fie autorizată numai de către judecător pentru un control mai adecvat, din partea unui magistrat neimplicat în ancheta propriu-zisă.Alin. (6), care consacră prezumţia de nevinovăţie, a fost preluat de la art. 23, referitor la libertatea şi siguranţa persoanei, întrucât această prezumţie este tot un aspect al dreptului la un proces echitabil. De asemenea, au fost precizate obligaţiile autorităţilor judiciare în sensul respectării acestei prezumţii nu numai în procesul propriu-zis, cât şi în poziţiile publice pe care reprezentaţii lor le adoptă. Motivul acestei precizări îl constituie condamnarea statului român de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului	
Eliminarea sau reformularea alin.(4) referitor la jurisdictiile administrative speciale – eventual trecute ca obligatorii pentru uniformitatea ; Legea contenciosului	**Ioniţa Cochinţu - Magistrat asistent CCR**
(2) Justiţia are obligaţia de a confirma primirea adresării şi de a comunica dacă se generează o cauză sau dacă solicitarea nu se aprobă cu motivarea aferenta în termen de cel mult 20 de zile. (5) Definiţiile termenelor „proces echitabil” şi „soluţionarea cauzelor într-un	**AMCOR**

termen rezonabil” se vor defini într-o lege organică. (sau „sunt definite în anexa 1”)	

Articolul 22 Dreptul la Viață și la integritate fizică și psihică **Propus de/ Susţinători**

(2*)Dreptul la integritate fizică și psihică nu poate fi restrâns în niciun mod, nici chiar în condițiile art.21*. **Justificare/Argumente** În forma propusă a fost introdus un nou alineat care stabilește în mod expres că dreptul la integritate fizică și psihică este un drept absolut, care nu poate fi limitat. Această reglementare este consacrată și de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului în art. 3 și este subliniată constant de Curtea europeană în jurisprudența sa în materie.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

Articolul 23 Libertatea Indiviuală **Propus de/ Susţinători**

(3) Reţinerea se poate dispune numai de către procuror sau judecător și nu poate depăşi 48 de ore. Din durata măsurii reţinerii se deduce timpul cât persoana a fost privată de libertate ca urmare a măsurii administrative a conducerii la sediul poliţiei, ca urmare a executării mandatului de aducere sau a oricărei alte asemenea situații. (6) În faza de judecată instanţa este obligată, în condiţiile legii, să verifice periodic, şi nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea şi temeinicia arestării preventive şi să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanţa constată că nu există temeiuri noi care să justifice menţinerea privării de libertate. În cursul judecății, arestarea preventivă nu poate depăși un termen rezonabil. (7) Încheierile instanţei privind măsura arestării preventive sunt supuse căilor de atac prevăzute de lege, cu respectarea principiului egalității armelor între acuzare și apărare. **Justificare/Argumente** Așa cum am arătat mai sus, actualele alienate 11, 12 și 13 au fost trecute la art. 21 deoarece ele se referă la aspecte ale dreptului la un proces echitabil, nu la libertatea și siguranța persoanei. Se propune prelungirea duratei maxime a arestului preventiv de la 24 la 48 de ore din rațiuni de ordin practic, pentru a se asigura timpul necesar organelor judiciare în cadrul cauzelor complexe. Se impune însă în mod expres deducerea din acest termen a timpului pentru care s-au luat anumite măsuri administrative sau procedurale care în fapt reprezintă o privare de libertate. De asemenea, se stabilește expres că această măsură privativă de libertate nu poate fi luată decât de către procuror sau judecător, pentru o mai bună	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

protecţie a libertății și siguranței persoanei. La alin. (6) s-a prevăzut expres că nici în cursul judecății arestarea preventivă nu poate depăși un termen rezonabil. Până în prezent, cerința termenului rezonabil al arestării preventive se referea numai la faza de urmărire penală. La alin. (7) s-a prevăzut necesitatea respectării egalității armelor în cadrul căilor de atac împotriva încheierilor privind măsurile preventive. În prezent, există un dezechilibru între acuzare și apărare în această materie.	
Modificarea Art. 23 prin introducerea, la alin. (8) şi (9) a categoriei de "condus administrativ", adiţional celei de reţinut sau arestat. Astfel, alin. (8) devine: (8) Celui condus administrativ, reţinut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştinţă, în limba pe care o înţelege, motivele conducerii administrative, ale reţinerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu. Alin. 9) devine: (9) Punerea în libertate a celui condus administrativ, reţinut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut, precum şi în alte situaţii prevăzute de lege. Introducerea, la finalul alin. 13) a sintagmei "cu excepţia muncii în folosul comunităţii. Astfel, alin. 13) devine: (13) Sancţiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală, cu excepţia muncii în folosul comunităţii. Justificare/Argumente Modificarea este necesară în vederea instituirii unor minime garanţii privind respectarea drepturilor persoanelor conduse administrativ la sediul poliţiei, potrivit art. 31 lit. b) din Legea nr. 218/2002 (privind organizarea şi funcţionarea Poliţiei Române). Aceste persoane conduse administrativ sunt, în sensul Protocolului Opţional la Convenţia Împotriva Torturii, ratificat de România prin Legea nr. 109/2009, persoane private de libertate la fel ca şi persoanele reţinute sau arestate. În acest sens, art. 4 al. 2 din Protocol prevede: "În sensul prezentului protocol, privarea de libertate înseamnă orice formă de detenţie sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public sau privat de reţinere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin ordinul oricărei autorităţi judiciare, administrative sau de altă natură." Pentru garantarea respectării Protocolului Opţional la Convenţia Împotriva Torturii, ratificat de România prin Legea nr. 109/2009, este absolut necesar ca orice referire constituţională la persoana reţinută sau arestată să fie completată şi cu referirea la persoana condusă administrativ. Excepţia privind munca în folosul comunităţii urmăreşte scoaterea sancţiunii cu munca în folosul comunităţii din domeniul strict al penalului şi introducerea posibilităţii folosirii acestei sancţiuni în alte ramuri de drept (civil, administrativ, etc.).	**Societatea Civilă**
(3) Durata reținerii nu poate depăși 48 de ore.	**Horatius Dumbravă – membru CSM** **Alexandru Şerban – membru CSM**

Articolul 24 Dreptul la apărare	**Propus de/ Susţinători**
(1)Libertatea individuală şi siguranţa persoanei sunt inviolabile. (2)Percheziţionarea, reţinerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile şi cu procedura prevăzute de lege. Nu este admisă nici o formă de reţinere, de inspecţie sau percheziţie individuală, nici alte restrângeri de libertate personală, decât în conditiile existentei unui act motivat din partea autorităţilor judiciare şi doar în cazurile şi modurile prevăzute de lege. (3) Reţinerea nu poate depăşi 24 de ore. (4) Arestarea preventivă se dispune de judecător şi numai în cursul procesului penal. În cazuri excepţionale de necesitate şi urgenţă, indicat în mod clar de lege, autorităţile publice de securitate pot adopta măsuri provizorii de prevedere, ce trebuie comunicate în timp de patruzeci şi opt de ore autorităţilor judiciare şi, dacă aceasta nu le validează în următoarele patruzeci şi opt de ore, se declară revocate şi rămân lipsite de orice efect. (5) În cursul urmăririi penale arestarea preventivă se poate dispune pentru cel mult 30 de zile şi se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fără ca durata totală să depăşească un termen rezonabil, şi nu mai mult de 180 de zile. (6) În faza de judecată instanţa este obligată, în condiţiile legii, să verifice periodic, şi nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea şi temeinicia arestării preventive şi să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanţa constată că nu există temeiuri noi care să justifice menţinerea privării de libertate. (7) Încheierile instanţei privind măsura arestării preventive sunt supuse căilor de atac prevăzute de lege. (8) Celui reţinut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştinţă, în limba pe care o înţelege, motivele reţinerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu. (9) Punerea în libertate a celui reţinut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut, precum şi în alte situaţii prevăzute de lege. (10) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauţiune. (11) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti de condamnare, persoana este considerată nevinovată.	**Cojocariu**

(12) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condiţiile şi în temeiul legii. (13) Sancţiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală. (14) Este pedepsită orice violenţă fizică sau morală asupra persoanelor supuse restricţiilor de liberate. Legea stabileşte limitele maxime de închisoare preventivă.	
(1) Dreptul la apărare *efectivă* este garantat. (2) În tot cursul procesului, părţile au dreptul *să se apere singure* ori să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. *(3) În cursul judecății, părțile și apărătorii lor au dreptul să cunoască întreg dosarul cauzei.* **Justificare/Argumente** În primul alineat se vorbește despre dreptul la apărare efectivă pentru a sublinia că apărarea nu trebuie să fie formală, ci reală, să se realizeze în mod concret. Termenul este preluat din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materie, unde este dezvoltat conceptul de apărare efectivă. În alin. (2) se prevede că apărarea presupune nu numai dreptul de a fi apărat de un avocat, dar și dreptul părții de a se apăra singură. În fine, s-a propus introducerea unui nou alineat, alin. (3), care stabilește expres că, în cursul judecății, părțile și apărătorii lor au dreptul să cunoască întreg dosarul cauzei. În acest mod dreptul la apărare devine efectiv și sunt evitate situații în care anumite acte sau date din dosar nu pot fi cunoscute de părți.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
Completarea alin. (2) prin introducerea dreptului avocatului la timpul necesar pregătirii apărării. Astfel, alin. (2) devine: (2)În tot cursul procesului, părţile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu şi de a dispune de timpul şi înlesnirile necesare pentru pregătirea apărării. Justificare/Argumente Prevederi în acest sens exista şi în art. 6 din CEDO, dar instanţele naţionale se rezuma de multe ori la asigurarea prezentei avocatului, fără a mai fi preocupate şi de acordarea timpului şi înlesnirilor necesare apărării.	**Societatea Civilă**
(1)Dreptul la apărare este garantat prin lege organică (2) În tot cursul procesului, părţile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. Avocatul nu are dreptul de a apăra persoana judecată prin acţiuni ce încalcă legea.	**AMCOR**

Articolul 25 Libera Circulație **Propus de/ Susţinători**

Dreptul la apărare este garantat. Toţi cetățenii pot acţiona în judecată pentru a-şi apăra drepturi şi interese legitime. Nimeni nu poate fi lipsit, din motive politice, de capacitatea juridică, de cetăţenie şi de nume. Statul garantează dreptul la capacitate juridică. (2) În tot cursul procesului, părţile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. Apărarea şi etapa de acţiune juridică este un drept inviolabil în orice Stat. Sunt asiguraţi cei nevoiaşi, cu sprijinul necesar, cu mijloace, pentru a acţiona în judecată şi a se apăra în faţa fiecărei autorităţi. (3)Legea determină condiţiile şi modurile de reparare a greşelilor judiciare. (4)Nimeni nu poate fi îndepărtat de judecătorul natural constituit prin lege. Nimeni nu poate fi pedepsit decât în baza unei legi intrate în vigoare înainte de comiterea delictului. Nimeni nu poate fi supus măsurilor de securitate, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege. (5) Justitia protejeaza propriile drepturi și interesele legitime ale cetatenilor. (6) Extrădarea cetăţeanului poate fi aprobată doar în baza unei convenţii internaţionale. Nu poate fi în nici un caz admisă pentru crime politice. (7) Responsabilitatea penală este personală. Acuzatul nu este considerat vinovat până la şedinţa definitivă. Pedepsele nu pot consta în maltratări, contrar sensului umanităţii şi trebuie să tindă spre reeducarea condamnatului. Nu este admisă pedeapsa cu moartea, cu excepţia cazurilor prevăzute de legile militare de război. (8) Funcţionarii şi angajaţii Statului şi ale instituţiilor publice, sunt direct responsabili, în conformitate cu legile penale, civile şi administrative, de actelor săvârşite cu încălcarea drepturilor cetățenești. În aceste cazuri responsabilitatea civilă se răsfrânge asupra Statului şi instituţiilor publice.	**Cojocariu**

Articolul 26 Viață Intimă, familială și provizorie **Propus de/ Susţinători**

(1) Dreptul la liberă circulaţie, în ţară şi în străinătate, este garantat. Legea	**Cojocariu**

stabileşte condiţiile exercitării acestui drept. (2) Fiecărui cetăţean îi este asigurat dreptul de a-şi stabili domiciliul sau reşedinţa în orice localitate din ţară, de a emigra, precum şi de a reveni în ţară. Fiecare cetăţean poate circula şi se poate stabili în orice localitate de pe teritoriul naţional, cu excepţia cazurilor în care legea stabileşte limitele din motive de sănătate sau securitate. (3) Nici o restricţie nu poate fi determinată de motive politice. Fiecare cetăţean are dreptul la libera circulaţie în ţară şi peste hotare, cu excepţia obligaţiilor stabilite de lege.	
(1) Autorităţile publice respectă şi ocrotesc viaţa intimă, familială şi privată și protejează membrii familiei de abuzuri și violențe.	**Mihaela Miroiu**
(3)Orice persoană are dreptul la protecţia datelor cu caracter personal care o privesc. Asemenea date trebuie tratate în mod corect, în scopurile precizate şi pe baza consimţământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege. Orice persoană are dreptul de acces la datele colectate care o privesc, precum şi dreptul de a obţine rectificarea acestora. Respectarea acestor norme se supune controlului unei autorităţi independente. **Justificare/Argumente** Dreptul la protecţia datelor personale este reglementat în art. 8 al Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (CDFUE). CDFUE are forţă obligatorie în statele membre ale Uniunii Europene începând cu 1 decembrie 2009, data la care a intrat în vigoare Tratatul de la Lisabona. Dreptul la protecţia datelor personale face parte din dreptul primar al UE, fiind prevăzut ca atare în art. 16 al Tratatului privind Funcţionarea Uniunii Europene (TFUE). Curtea Europeană a Drepturilor Omului a dezvoltat o jurisprudenţă bogată în materia dreptului la protecţia datelor personale sub art. 8 al Convenţiei, după adoptarea Convenţiei 108 a Consiliului Europei pentru protejarea persoanelor faţă de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal9. Dreptul la protecţia datelor personale face parte deja din tradiţia constituţională a unor state membre ale Uniunii Europene. Prima Constituţie europeană care a prevăzut un drept similar celui la protecţia datelor personale este Constituţia Portugaliei din 1977, care prevede la art. 35 dreptul cetăţenilor să fie informaţi despre existenţa şi scopurile unei prelucrări electronice de date personale, precum şi dreptul de a solicita amendarea sau actualizarea acestora. De asemenea, Constituţia Spaniei a prevăzut încă din 1978 la art. 18 alin. (4) faptul că „folosirea informaticii" va fi restricţionată de lege pentru a garanta viaţa privată şi onoarea persoanei. Constituţia Olandei reglementează şi ea prelucrarea datelor personale, din 1983, la alineatele 2 şi 3 ale art. 10 cu privire la protecţia vieţii private, prevăzând necesitatea limitării prin lege a prelucrărilor de date personale, precum şi garantarea drepturilor la informare şi la corectarea datelor în contextul acestor prelucrări. Prin reglementarea dreptului la protecţia datelor personale în Constituţie, România ar asigura un nivel ridicat de protecţie a unei valori considerate	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

fundamentale în Uniunea Europeană.	
(1) Autorităţile publice respectă şi ocrotesc viaţa intimă, familială şi privată. **(2)** Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăşi, dacă nu încalcă drepturile şi libertăţile altora **sau** ordinea publică. **(3)Orice măsură de supraveghere a unei persoane trebuie adusă la cunoştinţa acesteia în cel mult 180 de zile de la data încetării.** **Justificare/Argumente** Trimiterea la "bunele moravuri" din formula prezentă a textului constituţional permite interpretări largi şi poate fi folosită ca argument în favoarea unor acte sau măsuri care limitează libertatea individuală. Este necesară prevederea în Constituţie a unei garanţii pentru respectarea şi ocrotirea vieţii intime, familiale şi private. Cea mai eficientă garanţie este obligaţia autorităţilor publice de a aduce la cunoştinţă persoanei ca a fost supravegheată. Odată înştiinţată, persoana poate urma procedurile pe care le considera potrivite pentru repararea unor eventuale abuzuri. Obligaţia de încunoştinţare a persoanei vizate, într-un termen rezonabil de la data încetării supravegherii, termen care nu poate depăşi 180 zile de la data încetării supravegherii, reprezintă o măsură care va mai tempera abuzul de supraveghere.	**Societatea Civilă**

Articolul 27 Inviolabilitatea Domiciliului **Propus de/ Susţinători**

(1)Autorităţile publice respectă şi ocrotesc viaţa intimă, familială şi privată. (2)Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăşi, dacă nu încalcă drepturile şi libertăţile altora, ordinea publică sau bunele moravuri. (3)Republica recunoaste drepturile familiei intr-o societate naturala, bazata pe casatorie. Este datoria parintilor de a intretine, creste și educa copiii chiar și a acelora nascuti în afara casatoriei. (4) Statul sprijina formarea familiei și indeplinirea indatoririlor acesteia, cu o atentie speciala pentru familiile numeroase.	**Cojocariu**
Inviolabilitatea *spațiului privat* *(1)Domiciliul, reşedinţa, sediul sau orice alt spațiu în care se desfășoară aspecte ale vieții private sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde, prin orice mijloace, sau rămâne în aceste spații fără consimțământul persoanei îndreptățite.* Justificare/Argumente Prima propunere privește denumirea art. 27 care în forma actuală protejează doar domiciliul de actele și faptele care i-ar putea afecta inviolabilitatea. De	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

aceea, considerăm că inviolabilitatea trebuie să fie extinsă asupra spațiului privat, care cuprinde domiciliul persoanei și reședința acesteia, sediul persoanei juridice sau orice spațiu în care se desfășoară aspecte ale vieții private. De asemenea, propunem o întărire a protecției vieții private față de orice intruziune prin interzicerea, în alin. (1), a pătrunderii în sfera vieții private, prin orice mijloace.	
(4) Percheziţiile în timpul nopţii sunt interzise, în afară de cazul infracţiunilor flagrante specificate prin lege organică.	**AMCOR**

Articolul 28 Secretul Corespondenței **Propus de/ Susţinători**

Domiciliul şi reşedinţa sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reşedinţa unei persoane fără învoirea acesteia. Nu pot fi efectuate inspecţii, pecheziţii sau sechestre, cu excepţia cazurilor şi modurilor stabilie de lege în dependenţă cu garanţiile prevăzute pentru protejarea libertăţii individuale. (2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege pentru următoarele situaţii: a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătoreşti; b) înlăturarea unei primejdii privind viaţa, integritatea fizică sau bunurile unei persoane; c) apărarea securităţii naţionale sau a ordinii publice; d) prevenirea răspândirii unei epidemii. (3) Percheziţia se dispune de judecător şi se efectuează în condiţiile şi în formele prevăzute de lege. (4) Percheziţiile în timpul nopţii sunt interzise, în afară de cazul infracţiunilor flagrante. (5) Verificările şi inspecţiile pe motiv de sănatate şi protectia populatiei sau în scopuri economice şi fiscale sunt reglementate de legile speciale.	**Cojocariu**
Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace ~~legale~~ de comunicare este inviolabil.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
Modificarea Art. 28 prin introducerea trimiterii la mijloacele electronice de comunicaţii. Forma propusă a Art. 28 este:	**Societatea Civilă**

ARTICOLUL 28: Secretul corespondenţei Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace legale de comunicare electronica este inviolabil. **Justificare/Argumente** Pentru ca Legea Fundamentală să asigure secretul corespondenţei într-o manieră omogenă şi nediscriminatorie, în condiţiile dezvoltării tehnologice şi a utilizării la scară din ce în ce mai extinsă a mijloacelor electronice de comunicare, este necesară includerea acestor forme de corespondenţă în enumeraţia deja formulată în cadrul Art. 28. Conform Eurostat, în România, utilizarea Internetului este în continuă creştere (de la o medie de 22% dintre gospodării care deţineau conexiune la Internet în 2007, procentul a crescut la 54% în 2012), ceea ce face cu atât mai necesară adoptarea de măsuri care să asigure secretul corespondenţei în era Internetului.	
Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil cu excepţia cazurilor în care există o hotărâre judecătorească; nu pot constitui probe decât originalul .	**AMCOR**

Articolul 29 Libertatea Conștinței **Propus de/ Susţinători**

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil. Statul garanteaza libertatea și secretul corespondentei. Libertatea şi discreţia corespondenţei sau a oricarei alte forme de comunicare sunt inviolabile. Limitarea acestora se poate manifesta doar din actul motivat ale autorităţilor judiciare cu garanţiile stabilite de lege.	**Cojocariu**

Articolul 30 Libertatea de Exprimare **Propus de/ Susţinători**

(6*)Libertatea de exprimare nu poate prejudicia prezumția de nevinovăție și nici celelalte drepturi ale părților din proces. (9) Dreptul la replică este garantat. (10) Arestul preventiv în materie de presă este interzis. **Justificare/Argumente** În primul rând, am propus introducerea unui nou alineat care reprezintă o protecție a persoanei care beneficiază de prezumția de nevinovăție, ce nu poate fi prejudiciată prin exercitarea libertății de exprimare. De asemenea, se bucură de aceeași protecție celelalte drepturi ale părților din proces. Astfel, se impune mijloacelor de informare în masă o obligație de rezervă cu privire la	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

modul transmiterii informațiilor ce privesc persoanele față de care funcționează prezumția de nevinovăție. În al doilea rând, am optat pentru garantarea, prin alin. (9), a dreptului la replică. În fine, în considerarea tradiției constituționale românești, am introdus alin. (10) care interzice arestul preventiv în materie de presă, dispoziție care a fost reglementată de art. 26 al Constituției României din 1923.	
(7) Sunt interzise de lege defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, **de gen,** rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenţă publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.	**Mihaela Miroiu**
(2) Cenzura de orice fel este interzisa. Orice măsuri prin care se împiedică publicarea unei informaţii, idei sau opinii sunt interzise. (3)Libertatea presei implică şi libertatea de a înfiinţa mijloace de comunicare în masă. Statul garantează independenţa şi pluralismul mijloacelor de informare în masă. În exercitarea libertăţii de exprimare, atingerile aduse demnităţii, imaginii şi reputaţiei nu pot fi incriminate penal. (4) Niciun mijloc de comunicare în masă nu poate fi suspendat sau suprimat. (5) Mijloacele de comunicare în masă au obligaţia de a declara public sursa finanţării şi structura de proprietate. (6) Buna-credinţă şi interesul public protejează libertatea de exprimare împotriva oricăror restricţii. (7) Răspunderea civilă pentru informaţia sau pentru creaţia adusă la cunoştinţă publică revine, după caz, autorului, celui care exercită răspunderea editorială sau mijlocului de comunicare în masă, în condiţiile legii. **Justificare/Argumente** La alin. (3) şi (4) Se înlocuieşte „publicaţie” cu „mijloc de comunicare în masă”, pentru uniformitatea de tratament a tuturor mijloacelor de comunicare în masă, indiferent de platforma tehnologică. La alin. (3) se adaugă o noua frază, pentru a consacra principiul libertăţii, independenţei şi pluralismului mass-media. Alin. (3) - Incriminarea penală a derapajelor în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare şi libertatea presei este căzută în desuetudine în majoritatea statelor europene. Reprezentanţii Naţiunilor Unite, Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa şi Organizaţiei Statelor Americane au cerut încă de la începutul anilor 2000 ca sancţiunile penale pentru exprimare să fie definitiv eliminate, în favoarea celor civile, care reprezintă măsuri mult mai eficiente în sancţionarea acestor derapaje (http://www.oas.org/en/iachr/expression/showarticle.asp?artID=87&lID=1). Parlamentul României şi-a exprimat deja voinţa în acest sens şi a votat şi în 2006 şi în 2009 dezincriminarea insultei şi calomniei. Un astfel de amendament ar moderniza filozofia constituţională în protejarea libertăţilor fundamentale la	**Societatea Civilă**

libertatea de exprimare şi libertatea presei, în timp ce noul cod civil va garanta sancţionarea exercitării acestor libertăţi într-un mod lipsit de responsabilitate. Alin. (4) Se introduce interdicţia privind suspendarea – măsură temporară care poate împiedica activitatea mijloacelor de comunicare, violând astfel libertatea de exprimare. Alin. (5) Obligaţia de a face publică structura de acţionariat apare deja în Directiva Serviciilor Media Audiovizuale, preluată de legea română. Se extinde la toate mijloacele de informare în masă, pentru egalitate de tratament. Aliniatele (6) şi (7) în forma actuală se elimină. Restricţiile sunt prevăzute, la fel, ca şi pentru restul drepturilor fundamentale garantate de Constituţie, în articolul 53. Se armonizează cu jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, introducându-se criteriile obligatorii pe baza cărora judecă această instanţă: interesul public şi buna-credinţă. Alin. (8) devine, prin renumerotare, Alin. (7). Se restrânge sfera răspunderii civile la persoanele/entităţile care au control direct asupra conţinutului. Se elimină referinţele la „delictele de presă”, pentru motivele prezentate la aliniatul (3).	

Articolul 31 Dreptul la informare **Propus de/ Susţinători**

(7)Toti au dreptul de a practica în mod liber propria credinţă religioasă sub orice formă, individuală sau colectivă, să facă propaganda şi să exercite în mod privat sau public religia, cu condiţia de a nu se desfăşura ritualuri contrare bunelor maniere. (8)Caracterul religios şi scopul religiei sau cultului unei asociaţii sau instituţii nu pot fi cauza unor limitări legislative speciale, nici ale unor obligaţii fiscal speciale cu scopul de a contribui la formarea sa, capacitatea sa juridică şi orice formă de activitate.	**Cojocariu**
(2/1) – Orice persoana juridica este obligata sa facă public, din oficiu, toate bunurile, lucrările sau serviciile achiziționate prin folosirea de fonduri sau resurse publice, inclusiv procedura urmata și costurile pentru fiecare achiziție (3/1) - Nici o excepție nu va putea fi opusa dreptului de acces la o informație de interes public, daca exista un interes public major care depaseste interesul ocrotit pe cale de excepție.” Justificare: Prevederea din al. 2 care instituie obligația autorităților de a asigura informarea corecta a cetățenilor asupra treburilor publice trebui completata, pentru ca aceasta sa devina și eficienta cu obligația constituționala de declarare, din oficiu, a tuturor achizițiilor din fonduri/resurse publice. Creșterea gradului de transparență privitor la folosirea banului public va contribui substanțial la informarea corecta a cetățenilor asupra treburilor publice.	**APADOR-CH**

De asemenea, Constituția trebuie sa prevadă o situație în care nicio excepție nu poate fi opusa dreptul de acces la informații. Atunci când exista un interes public major de a cunoaște o informație, acea informatie trebuie făcuta public, indiferent de interesul care este ocrotit prin interdicția de difuzare a acelei informații. Spre exemplu, atunci cind o informație privește un pericol important la adresa sanatatii publice, nicio excepție de la liberul acces la acea informație (nici protejarea secretului de stat) nu poate fi opusa dreptul de acces la acea informație.	
(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit. Orice persoană poate primi şi distribui informaţii fără ingerinţa autorităţilor publice. (2) Autorităţile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corecta şi consultarea cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal. Informaţiile privind treburile publice se publica gratuit în cel mai uşor prelucrabil format ori suport, indiferent de modul de exprimare. (2^1) Informaţiile referitoare la veniturile şi cheltuielile autorităţilor şi instituţiilor publice se publică, din oficiu, într-un format care permite identificarea unică a fiecărei informaţii. (3) Orice restrângere a dreptul de a accesa informaţii de interes public trebuie să fie de strictă interpretare, prevăzută de lege şi necesară într-o societate democratică. În exercitarea atribuţiilor de serviciu, Avocatul poporului şi magistraţii au acces la toate informaţiile deţinute de autorităţile şi instituţiile publice, indiferent de nivelul lor de clasificare.[1] (4) Mijloacele de informare în masă, publice şi private, sunt obligate să asigure informarea corectă a **publicului**. (5)Serviciile publice de radio şi de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze tuturor grupurilor sociale şi politice acces la antenă. Organizarea acestor servicii şi controlul parlamentar asupra activităţii lor se reglementează prin lege organică. **Justificare/Argumente** Articolul 19 – Libertatea de exprimare din Declarația Universală a Drepturilor Omului statuează că dreptul de a căuta, primi și distribui informații, opinii și idei este un drept fundamental care nu poate fi îngrădit. Completarea adusă Alin. (1) se corelează cu modificarea Alin. (3) și se întemeiază pe evoluția acestui drept, mai cu seamă în perioada 1998-2005, prin contribuția Curții InterAmericane a Drepturilor Omului în cazul Reyes vs. Chile. Progresul înregistrat în jurisprudența Curții InterAmericane a fost în egală măsură susținut și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cel mai recent în cazul T -233/2009 Access Info Europe vs. Council of the European Union. Tot Curtea InterAmericană a statuat în cazul Reyes că accesul la informații este crucial pentru capacitatea persoanelor de a participa în cunoștință de cauză la	**Societatea Civilă**

[1] Adăugire în urma discuţiilor din 16 mai; sugestie făcută de http://semanticu.wordpress.com/, http://apador.org/ şi http://crj.ro/

mecanismele de luare a deciziilor în sectorul public. Astfel, coroborând jurisprudența Curții InterAmericane cu prevederile Art. 41 – Dreptul la bună administrare din Carta drepturilor Fundamentale ale Cetățenilor Uniunii Europene, accesul la informații devine un drept instrumental pentru consultarea publicului cu privire la treburile publice. O prevedere similară se găsește în Art. 61 din Constituția Poloniei și în mai multe constituții recent adoptate în Nordul Africii, după "Primăvara Arabă". Obligațiile asumate de România în cadrul Parteneriatului pentru o Guvernare Deschisă, prin Memorandumul Guvernului României nr. 20/6971/05.04.2012, ridică ștacheta accesului la informații și transparenței decizionale cu privire la publicarea din oficiu, în format deschis, a seturilor de date care rezultă din și care privesc activitatea tuturor instituțiilor care utilizează bani publici. Astfel, completările din Alin. (2) și Alin (2^1) reintegrează în textul constituțional, la un nivel adecvat noilor evoluții internaționale, prevederile legislației în vigoare (Legea 16/1996, Legea 544/2001, Legea 52/2003, Legea 49/2007, Legea 109/2007, Legea 135/2007, Legea 194/2007).	
(6)Orice persoană are dreptul, în condiţiile şi limitele definite de lege, să aibă acces la informaţiile privind mediul natural deţinute de autorităţile publice şi să participe la elaborarea deciziilor publice cu incidenţă asupra mediului natural. **Justificare/Argumente** Având în vedere dezvoltarea tot mai accelerată a proiectelor cu impact asupra mediului la nivel regional, naţional sau transfrontalier, considerăm că asigurarea acestui drept prin Constituţie întăreşte transparenţa decizională în cazul acestor tipuri de proiecte, şi nu numai. **Obiective** Garantarea prin Constituţie a accesului la informaţia privind mediul şi a participării la elaborarea deciziilor publice cu incidenţă asupra mediului natural. **Prevederi** Prevederi similare, referitoare la accesul la informaţia de mediu, se regăsesc în Constituţia Franţei.	**Coaliţia Natura 2000 România**
Articolul nr. 31 – adăugare punct (6)Orice persoană are dreptul să participe la elaborarea deciziilor publice în mod direct sau prin intermediul organizatiilor neguvernamentale; **Justificare:** Având în vedere importanta crescândă a participării publice la luarea deciziilor, prin modalităţi suplimentare celor clasice indirecte prin alegeri, referendum şi exercitarea dreptului de petiţionare şi de acces la justiţie, dat fiind faptul că premisa în acest sens - accesul la informaţiile de interes public - este consacrat constituţional de peste două decenii şi reglementat legal de peste un deceniu, în general, precum şi în legislaţii sectoriale ca cea de mediu, de urbanism şi funciară, şi că participarea publică la luarea deciziilor în general este reglementată legal de un deceniu, prin Legea 52 / 2003, iar în unele sectoare,	**Coaliţia pentru Mediu**

cum este cel de mediu, chiar de mai demult (prin ratificarea Convenţiei de la Aarhus prin Legea 86 / 2000), dar nu este consacrată încă şi constituţional, considerăm că asigurarea acestui drept prin Constituţie este necesară şi oportună. **Obiective vizate de propunere:** Garantarea prin Constituţie a participării la elaborarea deciziilor publice cu incidenţă asupra mediului natural.	

Articolul 32 Dreptul la Învățătură **Propus de/ Susţinători**

Trebuie eliminat ultimul paragraf al aliniatului care prevede organizarea învăţământului religios în şcolile de stat. Educaţia religioasă se face în familie iar pentru cei care doresc aprofundare există unităţile de învăţământ confesionale prevăzute la aliniatul (5).	**Heredea**
Dreptul la educație (1) Dreptul la educație este asigurat prin învăţământul general obligatoriu, prin învăţământul liceal şi prin cel profesional, prin învăţământul superior, precum şi prin alte forme de instrucţie şi de perfecţionare. (2) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în limba română. În condiţiile legii, învăţământul se poate desfăşura şi într-o limbă de circulaţie internaţională. (3) Dreptul persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale de a învăţa limba lor maternă şi dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalităţile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege. (4) Învăţământul de stat este ideologic neutru și gratuit, în condițiile legii. Statul acordă burse sociale de studii copiilor şi tinerilor proveniţi din familii defavorizate şi celor instituţionalizaţi, în condiţiile legii. (5) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în unităţi de stat, particulare şi confesionale, în condiţiile legii. (51) Libertatea învățământului și a cercetării științifice este garantată. (6) Autonomia universităților și drepturile lor patrimoniale sunt garantate. (7) Statul asigură libertatea învăţământului religios, potrivit cerinţelor specifice fiecărui cult. În şcolile de stat, învăţământul religios este opțional și organizat în condițiile legii. **Justificare/Argumente** Considerăm că forma actuală a art. 32 trebuie să fie modificată din cel puțin două perspective. Prima privește caracterul ideologic neutru al educației, iar cea de-a doua, autonomia universitară. În vederea sistematizării ansamblului dispozițiilor constituționale, în concordanță cu principiile generale de constituire a statului, în speță propunerea de modificare a alin. (3) al art. (1),	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

considerăm că este necesară regândirea caracterelor învățământului. Astfel, alături de caracterul public și gratuit, învățământul trebuie să fie ideologic neutru, fie că este vorba de ideologiile politice, filosofice, morale, religioase ori comprehensive. În forma actuală a alin. (6), autonomia este recunoscută doar învățământului universitar. Propunem introducerea unui nou alineat, care să garanteze libertatea învățământului și a cercetării științifice. Nu trebuie să uităm faptul că avem o tradiție democratică în garantarea libertății învățământului, care a avut ca punct de plecare Constituția de la 1866, ce consacra această libertate în art. 23, și care a fost continuată de Constituția din 1923, ce prevedea la art. 24: „Învățământul este liber în condițiunile stabilite prin legile speciale". În plus, numeroase constituții europene reglementează expres libertatea învățământului. Astfel, aducem ca exemplu articolul 20 din Constituția Confederației Elvețiene din anul 1999. De asemenea, considerăm necesar ca universitățile, pentru a se bucura de autonomie, să aibă garantate drepturile lor patrimoniale. Astfel, propunem ca autonomia garantată să fie a universităților. Alin. (7) recunoaște libertatea învățământului religios și impune statului să asigure această libertate. Dispoziția este suficientă pentru a garanta libertatea organizării învățământului religios potrivit legii. În formularea actuală, teza a doua a alin. (7) pare să transforme libertatea învățământului religios într-o obligație pentru stat și mai ales pentru Legiuitor, de a veghea la organizarea efectivă, în școlile publice, a acestui tip de învățământ, el fiind garantat prin lege. Astfel, propunem ca în şcolile de stat învăţământul religios, organizat în condițiile legii, să fie opțional. Învățământul confesional se bucură în continuare de libertatea organizării și funcționării, în condițiile legii.	
1) Orice persoană are dreptul la educație, precum și la accesul la formare profesională și formare continuă. Dreptul la educație este asigurat pe tot parcursul vieții prin structuri educaționale organizate conform legii. Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale. (2) Învățământul general de minim zece clase este gratuit, universal și obligatoriu. Statul este obligat să asigure accesul tuturor persoanelor la învățământul general. (3) Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. În condițiile legii, învățământul se poate desfășura și într-o limbă de circulație internațională <u>sau în alte limbi ale Uniunii Europene</u>. (4) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege. (5) <u>Educația în instituțiile de stat, de toate gradele, este gratuită</u>, potrivit legii. <u>Statul trebuie să asigure, în condițiile legii, accesul egal la educație tuturor persoanelor, ținând cont de nevoile și abilitățile lor speciale, precum și de situația lor materială</u>. Statul acordă burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați, în condițiile legii.	**Fundatia Soros**

(6) Învățământul de toate gradele se desfășoară în unități de stat, particulare și confesionale, în condițiile legii. Statul stabilește standarde de calitate în educație pentru fiecare nivel și formă de învățământ și monitorizează respectarea acestora. (7) Autonomia universitară este garantată. (8) Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege. Părinții vor avea dreptul neîngrădit de a alege între cursuri despre una din religiile recunoscute și cursuri generale de istoria culturii / religiilor. Justificare: Denumirea articolului se modifică pentru actualizarea terminologiei în linie cu formulările curente din domeniul științelor educației, formulările din tratatele internaționale (spre exemplu, Cartea Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene) și practica legislației interne (vezi, spre exemplu, Legea Educației Naționale, Ministerul Educației etc.). Reformularea alineatului are două componente: - afirmarea dreptului la educație pe tot parcursul vieții, așa cum apare în Cartea Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Este o formulare care în același timp lărgește sfera dreptului la educație și permite legislativului să organizeze sistemul public de educație într-o manieră adecvată timpurilor moderne. Formularea anterioară, prin enumerarea structurilor de învățământ, crea o limitare. Spre exemplu, în practică învățământul general obligatoriu se suprapune parțial cu învățământul liceal, deși în textul Constituției sunt enumerate separat. - explicare dreptul la educație prin obiectivul său, așa cum apare în Declarația Universală a Drepturilor Omului. Această explicare pune accent pe obligația statului de a educa cetățenii în spiritul drepturilor fundamentale Introduce un standard minim de zece clase pentru învățământul general și afirmă principiile gratuității, universalității și obligativității acesteia. Afirmă explicit obligația statului de a asigura accesul nediscriminatoriu la educație. Introducerea posibilității de a avea educație în limbi ale Uniunii Europene ce nu sunt neapărat de circulație internațională. Acest lucru permite o deschidere mai mare și o integrare culturală mai bună a României în Uniune.	
(8) Statul asigură educaţia ecologică prin sistemul de învăţământ. **Justificare/Argumente** Asigurarea educaţiei ecologice prin sistemul de învăţământ presupune educaţia şi responsabilizarea generaţiilor următoare, aceasta fiind o premiză a unei dezvoltări durabile a societăţii. **Obiective** Includerea în curicula şcolară a educaţiei ecologice, ca materie principală. **Prevederi**	**Coaliţia Natura 2000 România**

Prevederi similare referitoare la asigurarea educaţiei ecologice, se regăsesc în Constituţia Portugaliei.	
Introducerea dreptului la educaţie în locul dreptului la învăţământ, formularea dreptului la educaţie conform Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului, introducerea explicită a obligaţiei statului de a asigura accesul egal al tuturor persoanelor la educaţie, introducerea posibilităţii de a organiza educaţia în toate limbile Uniunii Europene, garantarea dreptului părinţilor de a alege forma de educaţie religioasă pentru copiii lor. Astfel, art. 32 devine: **Art. 32 Dreptul la educaţie** (1)Orice persoană are dreptul la educaţie, precum şi la accesul la formare profesională şi formare continuă. Dreptul la educaţie este asigurat pe tot parcursul vieţii prin structuri educaţionale organizate conform legii. Educaţia trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalităţii umane şi întărirea respectului faţă de drepturile omului şi libertăţile fundamentale. (2) Învăţământul general de minim zece clase este gratuit, universal şi obligatoriu. Statul este obligat să asigure accesul tuturor persoanelor la învăţământul general. (3) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în limba română. În condiţiile legii, învăţământul se poate desfăşura şi într-o limbă de circulaţie internaţională sau în alte limbi ale Uniunii Europene. (4) Dreptul persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale de a învăţa limba lor maternă şi dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalităţile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege. (5) Educaţia în instituţiile de stat, de toate gradele, este gratuită, potrivit legii. Statul trebuie să asigure, în condiţiile legii, accesul egal la educaţie tuturor persoanelor, ţinând cont de nevoile şi abilităţile lor speciale, precum şi de situaţia lor materială. Statul acordă burse sociale de studii copiilor şi tinerilor proveniţi din familii defavorizate şi celor instituţionalizaţi, în condiţiile legii. (6) Învăţământul de toate gradele se desfăşoară în unităţi de stat, particulare şi confesionale, în condiţiile legii. Statul stabileşte standarde de calitate în educaţie pentru fiecare nivel şi formă de învăţământ şi monitorizează respectarea acestora. (7)Autonomia universitară este garantată. **Justificare/Argumente** Denumirea articolului se modifică pentru actualizarea terminologiei în linie cu formulările curente din domeniul ştiinţelor educaţiei, formulările din tratatele internaţionale (spre exemplu, Cartea Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene) şi practica legislaţiei interne (vezi, spre exemplu, Legea Educaţiei Naţionale, Ministerul Educaţiei etc.). Reformularea alineatului are două componente:	**Societatea Civilă**

- afirmarea dreptului la educaţie pe tot parcursul vieţii, aşa cum apare în Cartea Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Este o formulare care în acelaşi timp lărgeşte sfera dreptului la educaţie şi permite legislativului să organizeze sistemul public de educaţie într-o manieră adecvată timpurilor moderne. Formularea anterioară, prin enumerarea structurilor de învăţământ, crea o limitare. Spre exemplu, în practică învăţământul general obligatoriu se suprapune parţial cu învăţământul liceal, deşi în textul Constituţiei sunt enumerate separat. - explicare dreptul la educaţie prin obiectivul său, aşa cum apare în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului. Această explicare pune accent pe obligaţia statului de a educa cetăţenii în spiritul drepturilor fundamentale Introduce un standard minim de zece clase pentru învăţământul general şi afirmă principiile gratuităţii, universalităţii şi obligativităţii acesteia. Afirmă explicit obligaţia statului de a asigura accesul nediscriminatoriu la educaţie. Introducerea posibilităţii de a avea educaţie în limbi ale Uniunii Europene ce nu sunt neapărat de circulaţie internaţională. Acest lucru permite o deschidere mai mare şi o integrare culturală mai bună a României în Uniune. Actualizarea terminologiei. Introduce principiul accesului egal la educaţie al persoanelor cu nevoi speciale (formularea este adaptată din Constituţia Finlandei). Introduce obligaţia statului de a defini şi asigura calitatea în educaţie.	
(6) Autonomia universitară este garantată prin legea organică a învăţământului. (8) Învățământul privat se autorizează şi supraveghează conform legii organice a învăţământului.	**AMCOR**
Articolul nr. 32 – adăugare punct (8)Statul asigură educaţia ecologică, culturală, științifică, sportivă, socială, civică și economică prin sistemul de învățământ. **Justificare:** Nominalizarea concretă a unor arii specifice care trebuie acoperite de sectorul formal de educaţie la nivel educaţional este necesară pentru a se asigura că nu vor rămâne în afara curriculelor domenii importante precum educaţia ecologică, ce a fost doar cu caracter opţional sau tratată superficial sau inadecvat. Asigurarea educaţiei în aceste domenii prin sistemul de învăţământ presupune educaţia şi responsabilizarea generaţiilor următoare, aceasta fiind o premiză a unei dezvoltări durabile a societăţii. **Obiective vizate de propunere:** Includerea în curicula şcolară a educaţiei ecologice, ca materie principală. Prevederi similare referitoare la asigurarea educaţiei ecologice, se regăsesc în	**Coaliţia pentru Mediu**

Constituţia Portugaliei.	

Articolul 33 Accesul la cultură **Propus de/ Susţinători**

(3) Persoanele aparţinând minorităţilor naţionale au dreptul la studiul limbii materne .Statul garanteaza și protejeaza dreptul acestora de se instrui în limba oficiala, dupa principiul egalitatii tuturor cetatenilor în fata legii. (8) Statul stabileşte normele generale ale învăţământului şi fondează scoli pentru toate ordinele şi gradele. (9) Instituţiile private au dreptul de a fonda şcoli sau instituţii de educaţie, fără cheltuieli din partea Statului. Legea, stabileste drepturile şi obligaţiile şcolilor private care cer egalitatea cu scolile de stat. În acest sens Statul trebuie să le asigure lor deplină libertate.Aceste scoli au obligatia de a asigura elevilor lor o întreţinere şcolară echivalentă cu cea a elevilor şcolilor de stat. În sistemul de educatie este stabilit un examen de Stat pentru admiterea la diferite grade şi ordine de invatamant.În functie de rezultatele obtinute de catre aspiranti, acestia se abiliteaza la exercitarea profesională. Instituţiile de cultură superioară, universităţile şi academiile, au dreptul de a stabili regulamente autonome în limitele stabilite de legele Statului. (10) Şcoala aste deschisă pentru toţi. Statul garanteaza și asigura dreptul la educatie. Învăţământul elementar, este împărţit în cel puţin opt ani, este obligatoriu şi gratuit. Cei dotaţi şi cei meritorii, chiar dacă lipsiţi de mijloace, au dreptul de a ajunge la cele mai înalte trepte de învăţătură. Statul contribuie la eficacitatea acestui drept prin acordarea burselor de studiu, alocaţii famliilor şi alte înlesniri, ce trebuie să fie conferite pe bază de concurs.	**Cojocariu**
Dreptul la cultură / Drepturi culturale (1) Statut garantează dreptul la cultură ca drept fundamental într-o societate democratică și recunoaște importanța culturii ca factor de dezvoltare umană, de incluziune și coeziune socială, de dezvoltare economică. (2) Statul garantează accesul la cultură și <u>dreptul tuturor persoanelor de a participa neîngrădit la viața culturală și de a-și manifesta propriile practici culturale</u>, cu condiția respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale. (3) Statul trebuie să asigure protecția patrimoniului natural și cultural construit și să adopte măsuri preventive și represive particulare, în cadrul principiului durabilității, pentru a-i asigura conservarea și punerea în valoare. Protecția patrimoniului natural și cultural construit este parte integrantă din obiectivul	**Fundaţia Soros**

de apărare a siguranței naționale. (4) Libertatea persoanei de a-și dezvolta personalitatea prin cultură și de a accede la patrimoniul culturii naționale și universale nu poate fi îngrădită. (5) Statul trebuie să asigure păstrarea identității culturale, să protejeze și să promoveze diversitatea expresiilor culturale la nivel național și să încurajeze dialogul intercultural. Totodată, statul are obligația să încurajeze artele, să asigure libertatea de exprimare și dezvoltare a creativității contemporane, să protejeze și să pună în valoare patrimoniul cultural și artistic al României în lume. Justificare: Este mai cuprinzător formulat, ținând cont de completările aduse mai jos. Totodată, formularea este în acord cu reglementările internaționale care au impus cultura ca drept fundamental al omului, determinând includerea acesteia în multe constituții naționale, în „Declarația universală a drepturilor omului" (1948), „Convenția internațională cu privire la drepturile civile și politice" și „Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale" (1966). Introduce dreptul la cultură. Introduce o subliniere necesară despre recunoașterea importanței culturii pentru dezvoltarea persoanei și a societății, ce fundamentează celelalte puncte ale articolului. Renumerotare. A nu împiedica accesul la cultură nu este suficient; e nevoie și de asigurarea accesibilității propriu-zise, de oferirea și încurajarea unor căi de participare la diversitatea vieții culturale. În lipsa recunoașterii dreptului la participare, accesul pur și simplu poate rămâne o formă fără fond, un element static. *Accesul* trimite la idea de a permite persoanei să acceadă la oferta / identitatea / practicile culturală/e deja existentă/e, în timp ce *participarea* (la procesul creator, la construirea semnificațiilor, la procesul de luare a deciziilor etc.) recunoaște persoana ca fiind un interlocutor activ, care își poate dezvolta propriile practici culturale și care poate contribui la crearea ofertei / identității culturale. Alături de acces la cultură, dreptul de a lua parte la viața culturală este inclus și în Declarația Universală a Drepturilor Omului (articolul 27) și în Convenția UNESCO pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale din 2005: *„all persons have the right to participate în the cultural life of their choice and conduct their own cultural practices, subject to respect for human rights and fundamental freedoms*".	
Modificarea Art. 33 prin redenumirea articolului în „Dreptul la cultură" sau „Drepturi culturale", introducerea unui articol de început care să recunoască dreptul la cultură ca drept fundamental, introducerea unui articol despre protejarea şi punerea în valoare a patrimoniului natural şi cultural construit, introducerea dreptului de participare la viaţa culturală, introducerea unei menţiuni despre protejarea şi promovarea diversităţii expresiilor culturale, introducerea unei menţiuni despre libertatea de exprimare a creativităţii contemporane, modificări de terminologie (din "moştenire culturală" şi "valori culturale" în "patrimoniu cultural", din "identitate spirituală" în identitate culturală"). Astfel, art. 33 devine:	**Societatea Civilă**

ARTICOLUL 33 Dreptul la cultură / Drepturi culturale (1) Statut garantează dreptul la cultură ca drept fundamental într-o societate democratică şi recunoaşte importanţa culturii ca factor de dezvoltare umană, de incluziune şi coeziune socială, de dezvoltare economică. (2) Statul garantează accesul la cultură şi dreptul tuturor persoanelor de a participa neîngrădit la viaţa culturală şi de a-şi manifesta propriile practici culturale, cu condiţia respectării drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale. (3) Statul trebuie să asigure protecţia patrimoniului natural şi cultural construit şi să adopte măsuri preventive şi represive particulare, în cadrul principiului durabilităţii, pentru a-i asigura conservarea şi punerea în valoare. Protecţia patrimoniului natural şi cultural construit este parte integrantă din obiectivul de apărare a siguranţei naţionale. (4) Libertatea persoanei de a-şi dezvolta personalitatea prin cultură şi de a accede la patrimoniul culturii naţionale şi universale nu poate fi îngrădită. (5)Statul trebuie să asigure păstrarea identităţii culturale, să protejeze şi să promoveze diversitatea expresiilor culturale la nivel naţional şi să încurajeze dialogul intercultural. Totodată, statul are obligaţia să încurajeze artele, să asigure libertatea de exprimare şi dezvoltare a creativităţii contemporane, să protejeze şi să pună în valoare patrimoniul cultural şi artistic al României în lume. **Justificare/Argumente** Este mai cuprinzător formulat, ţinând cont de completările aduse mai jos. Totodată, formularea este în acord cu reglementările internaţionale care au impus cultura ca drept fundamental al omului, determinând includerea acesteia în multe constituţii naţionale, în Declaraţia universală a drepturilor omului (1948), Convenţia internaţională cu privire la drepturile civile şi politice şi Convenţia internaţională cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale(1966). A nu împiedica accesul la cultură nu este suficient; e nevoie şi de asigurarea accesibilităţii propriu-zise, de oferirea şi încurajarea unor căi de participare la diversitatea vieţii culturale. În lipsa recunoaşterii dreptului la participare, accesul pur şi simplu poate rămâne o formă fără fond, un element static. *Accesul* trimite la idea de a permite persoanei să acceadă la oferta / identitatea / practicile culturală/e deja existentă/e, în timp ce *participarea* (la procesul creator, la construirea semnificaţiilor, la procesul de luare a deciziilor etc.) recunoaşte persoana ca fiind un interlocutor activ, care îşi poate dezvolta propriile practici culturale şi care poate contribui la crearea ofertei / identităţii culturale. Alături de acces la cultură, dreptul de a lua parte la viaţa culturală este inclus şi în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (articolul 27) şi în Convenţia UNESCO pentru protecţia şi promovarea diversităţii expresiilor culturale din 2005: ”*all persons have the right to participate în the cultural life of their choice and conduct their own cultural practices, subject to respect for human rights and fundamental freedoms*.“ Introduce dreptul la cultură. Introduce o subliniere necesară despre	

recunoaşterea importanţei culturii pentru dezvoltarea persoanei şi a societăţii, ce fundamentează celelalte puncte ale articolului. Datorită fragilităţii legislaţiei în vigoare şi absenţei unei politici a statului român clar definită şi orientată în acest domeniu, patrimoniul cultural naţional construit este în permanent pericol de distrugere. Urmând modelul unor state precum Franţa sau Grecia, propunem crearea unui principiu cu valoare constituţională al protejării patrimoniului. Dacă acest principiu va dobândi valoare constituţională, orice atingere adusă patrimoniului cultural sau natural ar putea fi susceptibilă de a fi calificată drept neconstituţională. Este important ca acest principiu să fie clar stipulat într-un punct aparte al articolului 33. *Modele de urmat*: - *Grecia* : Constituţia din 1975 (revizuită în 2001) stipulează în articolul 24: „Protecţia mediului natural şi cultural este o obligaţie a statului şi un drept al fiecăruia. Statul este obligat să adopte măsuri preventive şi represive particulare, în cadrul principiului durabilităţii, pentru a-i asigura prezervarea”. Se face o menţiune specială pentru protejarea pădurilor şi întinderilor forestiere, precum şi pentru protejarea mediului înconjurător construit şi a mediului cultural. - *Franţa*: a introdus, în preambulul la Constituţie, Carta asupra mediului. Carta proclamă dreptul de a trăi într-un mediu echilibrat, care respectă sănătatea cetăţenilor. Conform unei părţi a doctrinei, noţiunea de mediu echilibrat nu înglobează numai echilibrul natural ci şi cel care rezultă din impactul omului asupra mediului înconjurător, implicând astfel şi impactul omului asupra patrimoniului cultural. Doctrina franceză susţine că înaltul Consiliu constituţional, referindu-se la un drept constituţional la cultură sau la un principiu fundamental al protejării patrimoniului naţional, poate să declare că o lege contrară unui astfel de drept sau principiu este neconstituţională. - înlocuire sintagmei „a-şi dezvolta spiritualitatea” cu „a-şi dezvolta personalitatea prin cultură” pentru o exprimare mai cuprinzătoare - înlocuirea „valorilor” cu „patrimoniu”: elimină orice considerente de natură axiologică şi pune accentul pe ansamblul elementelor materiale şi imateriale ce ţin de identitatea naţională şi universală. Totodată propune o terminologie actuală, întâlnită în documente oficiale la nivel internaţional (UNESCO, COE, UE). - înlocuirea „identităţii spirituale” cu „identităţii culturale” pentru o exprimare mai cuprinzătoare - înlocuirea sintagmei „cultura naţională” cu „diversitatea expresiilor culturale” şi introducerea dialogului intercultural. Protejarea şi promovarea diversităţii expresiilor culturale la nivel naţional şi încurajarea dialogului intercultural sunt aspecte fundamentale pentru afirmarea şi dezvoltarea valorilor unei societăţi democratice (libertate, egalitate, acces, participare) - înlocuire „moştenire culturală” şi „valori culturale” cu „patrimoniu cultural” (terminologie mai potrivită, mai dinamică, lipsită de accente axiologice - în cazul „valori” - şi în ton cu terminologia folosită în documente internaţionale) - adăugarea menţiunii importante despre libertatea de exprimare a creativităţii	

contemporane, ca libertate fundamentală.	

Articolul 34 Dreptul la ocrotirea sănătății **Propus de/ Susţinători**

4.Arta şi ştiinţa sunt libere şi liber este şi învăţământul. Statul garanteaza și asigura dreptul la cultura.	**Cojocariu**

Articolul 35 Dreptul la mediu sănătos **Propus de/ Susţinători**

(3) este greşit complet să pui în sarcina unei persoane fizice şi chiar juridice îndatorirea de a ameliora mediul. Da, protecţia mediului se face şi prin acţiuni individuale, punctuale; de aceea persoanele fizice şi juridice trebuie să îl protejeze. Ameliorarea însă este un proces global, de durată pe care nu-l pot face persoanele fizice. Nu este însă nicio referire la autorităţile de specialitate ale statului. Pentru ele este mai potrivită sarcina de ameliorare şi de determinare prin mijloace adecvate a persoanelor fizice şi juridice să protejeze mediu.	**Heredea**
Dreptul la mediu sănătos și la dezvoltare durabilă (1) Statul recunoaște oricărei persoane dreptul la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic. (2) Orice activitate cu impact asupra mediului înconjurător trebuie desfășurată cu respectarea principiului dezvoltării durabile. (3) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestor drepturi. (4) Statul trebuie să acționeze la nivel internațional pentru conservarea, protejarea și ameliorarea mediului înconjurător. (5) Persoanele fizice și juridice au obligația de a proteja și a ameliora mediul înconjurător. (6) Statul asigură educația și instruirea populației în spiritul respectării mediului înconjurător, îndeosebi prin sistemul public de învățământ. **Justificare/Argumente** Este potrivită completarea acestui articol, având în vedere importanța crucială pe care protecția mediului înconjurător a căpătat-o deja. Prevederea unui drept distinct „la dezvoltare durabilă” impune responsabilizarea generațiilor actuale față de cele viitoare, obligativitatea cântăririi atente a oricărei activități cu impact asupra mediului, nu doar în ce privește consecințele imediate ci mai ales în ce privește urmările pe termen mediu și lung. Principiul dezvoltării durabile a fost deja consacrat pe plan internațional cu ocazia Summit-ului Mondial asupra Dezvoltării Durabile, desfășurat sub egida Națiunilor Unite la Johannesburg în septembrie 2002, în urma căruia a fost adoptată Declarația de la Johannesburg asupra Dezvoltării Durabile. Necesitatea luării unor măsuri de protecție (și în perspectivă de ameliorare) la	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

nivel internațional, în mod concertat, este mai mult decât evidentă. În lipsa acestora, multe din demersurile intra-naționale vor fi sortite invariabil eșecului. Mai mult decât în alte materii, Constituția trebuie să impună în sarcina statului obligația unor demersuri energice și a unui efort constant în plan extern, către protejarea întregului mediu înconjurător planetar, patrimoniu al întregii omeniri.	
(1) Statul recunoaşte **şi garantează** dreptul oricărei persoane la un mediu **natural** sănătos şi ecologic funcţional, **prin:** **a) asigurarea cadrului legislativ, instituţional şi educaţional;** **b) protecţia, utilizarea durabilă şi refacerea mediului natural, conservarea naturii vii şi celorlalte resurse naturale;** **c) păstrarea peisajului natural şi cultural, cu valoare de conservare;** **d) tragerea la răspundere a persoanelor fizice şi juridice pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi avutului unei persoane ca urmare a unor contravenţii şi infracţiuni ecologice.** (2) Persoanele fizice şi juridice au **obligaţia** de a **proteja** mediul **natural**. **(3)Cetăţenii au drept de acces la natură.** **Justificare/Argumente** Deficienţa cadrului instituţional pentru domeniul protecţia mediului este o problemă constantă în ultimii ani, acestă problemă ajungând subiect de discuţie în cadrul Comisiei Europene. Astfel, includerea prevederii de asigurare a *cadrului instituţional şi educaţional*, pe lângă cel legislativ, reprezintă o atitudine responsabilă de tratare a problemelor de mediu. Prevedereile referitoare la *protecţia, utilizarea durabilă şi refacerea mediului natural, conservarea naturii vii şi celorlalte resurse naturale* precum şi la *păstrarea peisajului natural şi cultural, cu valoare de conservare*, se încadrează în obligaţiile asumate de România prin Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană, această formulare fiind una generală care include, din punct de vedere tehnic, numeroase demersuri prevăzute în legislaţia europeană şi naţională. În ceea ce priveşte *tragerea la răspundere a persoanelor fizice şi juridice pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi avutului unei persoane ca urmare a unor contravenţii şi infracţiuni ecologice*, considerăm că această prevedere reprezintă cheia respectării acestui drept fundamental, dreptul la mediu sănătos. Aceasta implică o mai bună cuantificare a prejudiciului de mediu, astfel încât aceasta să vină în sprijinul sistemului judiciar în stabilirea sancţiunilor. Referitor la *dreptul de acces în natură*, considerăm că această prevedere vine în completarea formulării actuale a art. nr 35 din Constituţie, deoarece dreptul la mediu sănătos nu presupune doar respectarea unor parametrii optimi pentru sănătatea oamenilor şi pentru biodiversitate, ci şi posibilitatea de a explora componentele mediului natural.	**Coaliţia Natura 2000 România**

Obiective Garantarea dreptului la mediu sănătos prin acţiuni concrete şi verificabile atât prin prevederile legislative, cât şi prin aplicarea lor. **Prevederi** -Prevederi similare referitoare la dreptul accesului în natură, se regăsesc în Constituţiile Portugaliei Suediei, Norvegiei, Finlandei, Angliei. -Prevederi similare referitoare la răspunderea pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi avutului unei persoane, se regăsesc în Constituţia Republicii Moldova. -Prevederi similare referitoare la asigurarea protecţiei, utilizării durabile şi refacerii mediului natural, conservării naturii vii şi celorlalte resurse naturale, se regăsesc în Constituţia Bulgariei.	
Introducerea unui nou alineat care să garanteze dreptul la apă potabilă şi aer curat. Astfel, art. 35 devine: (1) Statul recunoaşte dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos şi echilibrat ecologic. (1/1)Statul garantează dreptul oricărei persoane la aer curat şi apă potabilă. Alineatul (2) se modifica pentru a acorda substantivul “drept” la plural. (2) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestor drepturi. (3)Persoanele fizice şi juridice au îndatorirea de a proteja şi a ameliora mediul înconjurător. Justificare/Argumente Consiliul pentru Drepturile Omului al Naţiunilor Unite a adoptat o rezoluţie obligatorie în septembrie 2010 ce recunoaşte ca dreptul la apă şi sistematizare este parte a dreptului la un nivel de trai decent. Recunoaşterea dreptului la apă potabilă pune responsabilităţi asupra guvernului României de a adopta politici pentru a evita contaminarea surselor de apă şi de a se asigura că nu există discriminare în ceea ce priveşte accesul cetăţenilor la apă. În ceea ce priveşte dreptul la aer curat, acesta este complementar dreptului la apă potabilă.	**Societatea Civilă**
Articolul nr. 35 – modificare și adaugare noi puncte (1) Statul recunoaşte şi garantează dreptul oricărei persoane la un mediu natural sănătos şi ecologic funcţional, prin: a) asigurarea cadrului legislativ, instituţional şi educaţional; b) protecţia, utilizarea durabilă şi refacerea mediului natural, conservarea naturii vii şi celorlalte resurse naturale; c) păstrarea peisajului natural şi cultural, cu valoare de conservare;	**Coaliţia pentru Mediu**

d) planificarea teritoriala adecvata, avand în vedere atat respectul fata de mediu, peisaj și patrimoniul cultural, cât și dezvoltarea sustenabila a comunitatilor e) tragerea la răspundere a persoanelor fizice şi juridice pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi patrimoniului unei persoane ca urmare a unor contravenţii şi infracţiuni ecologice. (2) Persoanele fizice şi juridice au obligaţia de a proteja mediul natural şi de a contribui la reconstrucţia ecologică a mediului afectat. (3) Cetăţenii au drept de acces în natură. Justificare: Deficienţa cadrului instituţional pentru domeniul protecţia mediului este o problemă constantă în ultimii ani, acestă problemă ajungând subiect de discuţie în cadrul Comisiei Europene. Astfel, includerea prevederii de asigurare a cadrului instituţional şi educaţional, pe lângă cel legislativ, reprezintă o atitudine responsabilă de tratare a problemelor de mediu. Prevedereile referitoare la protecţia, utilizarea durabilă şi refacerea mediului natural, conservarea naturii vii şi celorlalte resurse naturale precum şi la păstrarea peisajului natural şi cultural, cu valoare de conservare, se încadrează în obligaţiile asumate de România prin Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană, această formulare fiind una generală care include, din punct de vedere tehnic, numeroase demersuri prevăzute în legislaţia europeană şi naţională. În ceea ce priveşte tragerea la răspundere a persoanelor fizice şi juridice pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi avutului unei persoane ca urmare a unor contravenţii şi infracţiuni ecologice, considerăm că această prevedere reprezintă cheia respectării acestui drept fundamental, dreptul la mediu sănătos. Aceasta implică o mai bună cuantificare a prejudiciului de mediu, astfel încât aceasta să vină în sprijinul sistemului judiciar în stabilirea sancţiunilor. Referitor la dreptul de acces în natură, considerăm că această prevedere vine în completarea formulării actuale a art. nr 35 din Constituţie, deoarece dreptul la mediu sănătos nu presupune doar respectarea unor parametrii optimi pentru sănătatea oamenilor şi pentru biodiversitate, ci şi posibilitatea de a explora componentele mediului natural. Obiective vizate de propunere: Garantarea dreptului la mediu sănătos prin acţiuni concrete şi verificabile atât prin prevederile legislative, cât şi prin aplicarea lor. -Prevederi similare referitoare la dreptul accesului în natură, se regăsesc în Constituţiile Portugaliei Suediei, Norvegiei, Finlandei, Angliei. -Prevederi similare referitoare la răspunderea pentru daunele pricinuite mediului natural, sănătăţii şi avutului unei persoane, se regăsesc în Constituţia Republicii Moldova.	

-Prevederi similare referitoare la asigurarea protecţiei, utilizării durabile şi refacerii mediului natural, conservării naturii vii şi celorlalte resurse naturale, se regăsesc în Constituţia Bulgariei.	

Articolul 36 Dreptul la Vot **Propus de/ Susţinători**

(1) Cetăţenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniţi până în ziua alegerilor inclusiv. (2)Nu au drept de vot **persoanele puse sub interdicţie din raţiuni medicale** şi nici persoanele condamnate la pierderea drepturilor electorale, prin hotărâre judecătorească definitivă. **Justificare/Argumente** Formula "debilii sau alienaţii mintal" poate fi considerată ofensatoare de către unii şi este bine a fi înlocuită în conformitate cu *Convenţia privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilităţi*, ratificată prin *Legea nr. 221/2010.*	**Societatea Civilă**

Articolul 37 Dreptul de a fi ales **Propus de/ Susţinători**

(3)Sunt alegători toţi cetaţenii, femei şi barbaţi, care au împlinit vârsta majoratului. Votul este personal, egal, şi secret. Exprimarea votului este drept civic. Legea stabileşte capacitaţile şi modalitaţile în exercitarea dreptului de a vota a cetăţenilor rezidenţi în strainatate şi asigură un caracter efectiv. În acest scop Statul asigura o circumspecţie electotala căreia îi sunt acordate sedii cu numar stabilit de norma constituţională şi conform criteriilor determinate de Lege. Dreptul la vot nu poate fi limitat decât doar din incapacitatea civilă sau motiv de sentinţă penală irevocabilă sau în caz de incapacitate morală indicată de lege.	**Cojocariu**
(1) Au dreptul de a fi aleşi cetăţenii cu drept de vot, **femei și bărbați,** care îndeplinesc condiţiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).	**Mihaela Miroiu**
(2)Candidaţii pentru funcția de Preşedinte al României trebuie să fi împlinit vârsta de 35 de ani până în ziua alegerilor inclusiv. **Justificare/Argumente** În forma actuală, articolul 37 impune anumite condiții de vârstă pentru exercitarea dreptului de a fi ales în Parlament. În primul rând, consideram că nu se justifică diferențierea candidaturilor pentru Senat și Camera Deputaților în funcție de vârsta minimă a candidaților, și de aceea propunem eliminarea acestei condiții. În al doilea rând, propunem menținerea condiției de vârstă pentru candidații pentru funcția de Președinte, în considerarea caracterului	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

unipersonal al acestei funcții, prin raportare la caracterul colegial al Parlamentului.	

Articolul 38 Dreptul de a fi ales în Parlamentul Eurpean **Propus de/ Susţinători**

Cetăţenii români au dreptul de a alege şi de a fi aleşi în Parlamentul European. **Justificare/Argumente** În opera de revizuire a unei Constituții este necesară reformularea unor dispoziții, în scopul adaptării la noua realitate. Este cazul art. 38 care reglementa dreptul de a fi ales în Parlamentul European în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană. Astfel, trebuie suprimată sintagma „în condițiile aderării României la Uniunea Europeană”.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 39 Libertatea Întrunirilor **Propus de/ Susţinători**

Completarea art. prin introducerea alin. 2): Organizarea şi desfăşurarea de întruniri publice nu pot fi condiţionate de existenţa unei notificări sau aprobări prealabile. 3)Nimeni nu poate fi evacuat de pe domeniul public fără un motiv întemeiat. **Justificare/Argumente** Noul alineat întăreşte garanţia constituţională a libertăţii întrunirilor. Actuala reglementare constituţională este eliptică şi permite ca libertatea întrunirilor să fie grav şi substanţial diminuată prin lege, care instituţie un parcurs birocratic foarte complicat şi greu de urmat, în cazul în care se doreşte participarea la o adunare publică. Constituţia trebuie să conţină o prevedere clară în sensul interzicerii piedicilor birocratice pentru organizarea şi desfăşurarea unei adunări publice. De asemenea, e nevoie de o prevedere constituţională care sa împiedice abuzurile autorităţilor împotriva celor ce doresc sa protesteze paşnic sau doresc sa organizeze adunări publice.	**Societatea Civilă**

Articolul 40 Dreptul la asociere **Propus de/ Susţinători**

Cetăţenii au dreptul de a se reuni în mod paşnic şi fără arme. (2) Pentru întruniri, organizate chiar într-un loc accesibil publicului, nu este cerut nici un fel de preavizare. (3) Întrunirile în locurile publice pot fi aduse la cunoştinţa autorităţilor, ce le-ar putea interzice doar din serioase motive de securitate sau de protectie a populatiei.	**Cojocariu**

Libertatea de asociere (1) Libertatea de asociere în partide politice, în sindicate, în patronate şi în alte forme de asociere este garantată. (2) Partidele sau organizaţiile ale căror scopuri ori activităţi concrete sunt îndreptate împotriva pluralismului, a principiilor statului de drept, a drepturilor și libertăților fundamentale ori a suveranităţii, a integrităţii sau a independenţei României sunt neconstituţionale. (3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curţii Constituţionale, avocatul poporului și adjuncții acestuia, magistraţii, cadrele militare în activitate, poliţiştii şi alte categorii de funcţionari publici stabilite prin lege organică. (4) Asociaţiile cu caracter secret sunt interzise. Justificare/Argumente În primul rând, considerăm necesară modificarea denumirii art. 40, care ar reglementa în noua formă libertatea de asociere. Alegerea are efecte asupra persoanelor și a raportului lor cu statul. Astfel, dacă vorbim de libertatea de asociere, atunci aceasta aparține în mod natural persoanelor, statul având obligația să o respecte și să o garanteze. Dacă este vorba de dreptul de asociere, trebuie mai întâi ca statul să îl recunoască și abia apoi persoanele pot să se bucure de exercițiul său, ceea ce ar presupune și corolarul, posibilitatea de a-l retragere sau de a-l interzicere. De asemenea, propunem ca alin. (2) să aibă o exprimare mult mai clară decât cea actuală, pentru a nu lăsa loc la interpretări. În formularea actuală nu este clar ce se înțelege prin sintagma „militează”, fapt ce poate duce la o extindere nejustificată a declarării neconstituționalității unor asociații. Fiind vorba de o sancțiune drastică, ar trebui determinate precis condițiile în care o formă asociativă poate fi declarată neconstituțională. În acest sens, propunem ca sancțiunea să fie susceptibilă de aplicare doar în situațiile în care un partid sau o organizație desfășoară acțiuni concrete împotriva valorilor apărate de acest articol. În plus, pentru a continua logica expusă în motivarea propunerii de revizuire a art. 1 alin. (3), propunem ca valoarea protejată față de acțiunile concrete ale asociațiilor să fie pluralismul în genere, și nu doar pluralismul politic, ca în reglementarea actuală. Considerăm că propunerea care se regăsește în Proiectul de lege de revizuire inițiat de Președintele României și care introduce și alte categorii de funcționari ce nu pot face parte din partidele politice este justificată și se regăsește în alineatul 3 al articolului 40.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
Modificarea alin 1, în: (1) Dreptul cetăţenilor de a se asocia liber, la nivel local sau naţional, în partide politice, în sindicate, în patronate şi în alte forme de asociere nu poate fi îngrădit. Eliminarea alin. (4)	**Societatea Civilă**

Justificare/Argumente Modificarea propusa este necesara deoarece actuala legislaţie românească privind înfiinţarea şi organizarea partidelor politice în România a stabilit o serie de condiţii ce acţionează ca obstacole în calea înfiinţări de noi formaţiuni politice, deci de obstacole în calea exercitării acestui drept. Ba mai mult, conform acestei legi, nu este posibila înfiinţarea de partide politice la nivel local. Aceasta lege este una dintre cele mai restrictive din Uniunea Europeana, asa cum o arata numeroase analize comparative (luând în calcul numărul de semnături/membri necesar la înscrierea unui partid nou, infrastructura şi resurse financiare necesare, etc.). - prevederea constituţională include o contradicţie logică şi trebuie eliminată.	

Articolul 41 - Munca şi protecţia socială a muncii **Propus de/Sustinatori**

Dreptul la muncă al cetăţenilor români este garantat, în condiţiile legii. Justificare: În D.U.D.O. şi C.E.D.Oa. este consacrat dreptul la muncă: din textul constituţional lipsesc elementele materiale, esenţiale şi fundamentale ale dreptului la muncă, respectiv modalităţile prin care statul se obligă să creeze condiţiile necesare dezvoltării economico-sociale pentru ca cetăţenii să-şi exercite efectiv dreptul la muncă. Prin formularea actuală, statul român nu consacră DREPTUL LA MUNCĂ, nu garantează şi nici nu se obligă să respecte acest drept fundamental.	**MEREUŢĂ MIHAI**
(2) Persoanele care își desfășoară activitatea în temeiul unui raport de muncă au drepturi la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea în muncă, regimul de muncă al femeilor și tinerilor, instituirea salariului minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege. **Justificare** conceptul de "salariați" este limitativ și, prin urmare, îi exclude pe funcționarii publici, pe cooperatori, magistrați, demnitari și militari. Așadar sfera persoanelor cărora li se aplică art. 41 este mult mai largă decât cea care rezultă din utilizarea exclusivă a conceptului de salariați.	**Ion Traian Ștefănescu, dr. Șerban Beligrădeanu, Alexandru Țiclea, Raluca Dimitriu, Ovidiu Ținca, Magda Volonciu, Aurelian Gabriel Uluitu**
(4) La muncă egală sau de valoare egală, femeile au aceiași renumerație cu bărbații. Justificare: a) în plus față de munca propriu-zis egală, se impune reținut și faptul că felul muncii poate fi diferit, dar valoarea muncii să fie egală. b) Utilizarea termenului "renumerație" în loc de "salariu" înlătură limitarea efectelor textului numai cu privire la salariați, funcționari	**Ion Traian Ștefănescu, dr. Șerban Beligrădeanu, Alexandru Țiclea, Raluca Dimitriu, Ovidiu Ținca, Magda Volonciu, Aurelian Gabriel Uluitu**

publici și cooperatori (cuprinzându-i astfel și pe magistrați, militari și demnitari)	
(5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă și caracterul obligatoriu al contractelor și acordurilor colective de muncă sunt garantate, în condițiile legiii. **Justificare** a) termenul "convenții", împrumutat eronat încă din1991din legislația franceză, trebuie înlocuit cu formularea "contracte", existentă în legislația română a muncii încă din 1929, când a fost adoptată Legea asupra contractelor de muncă; concomitent este necesară adăugarea termenului de "acorduri", care sunt instituții similare specifice funcționarilor publici potrivit legii nr 188/1999 privind statutul funcționarilor publici. b) b) Precizarea din finalul alineatului -"potrivit legii" - se impune pt a-i permite legiuitorului ca, în situații deosebite , de factură temporară, să poată reveni cu privire la contractele și acordurile colective de muncă, în sensul, spre exemplu, al suspendării efectelor lor.	Ion Traian Ștefănescu, dr. Șerban Beligrădeanu, Alexandru Țiclea, Raluca **Dimitriu, Ovidiu Ținca, Magda Volonciu, Aurelian Gabriel Uluitu**
(6) Persoanele care îșî desfășoară activitatea în temeiul unui raport de muncă au dreptul la egalitate de tratament și la respectarea demnității lor în muncă **Justificare** Asigurarea demnității și a egalității de tratament în muncă reprezintă o preocupare centrală a Uniunii europene, care se regăseste frecvent și în practica -obligatorie- a Curții de justiție a Uniunii Europene.	**Ion Traian Ștefănescu, dr. Șerban Beligrădeanu, Alexandru Țiclea, Raluca Dimitriu, Ovidiu Ținca, Magda Volonciu, Aurelian Gabriel Uluitu**
(4) La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbaţii. Discriminarea de gen privind accesul la funcții de conducere este interzisă.	**Mihaela Miroiu**
(3) Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore. Depăşirea duratei normale trebuie remunerată cu un salariu majorat sau o compensare reprezentând orele care depăşesc durata normală a zilei de lucru. (5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă şi caracterul obligatoriu al convenţiilor colective sunt garantate prin lege organică.	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**
(4) Asociaţiile politice sau nepolitice,cu caracter exclusivist, etnic sau secret sunt interzise. (5) Cetăţenii au dreptul de a se uni în mod liber, fără autorizaţie, exceptie cazul în care le este interzis acest lucru, fiecaruia în mod individual, din motive prevazute de catre legea penala. (6) Sunt interzise de asemenea, asociaţiile secrete şi cele ce urmăresc, chiar şi în mod indirect, scopuri politice prin intermediul organizatiilor	**Cojocariu**

cu caracter militar. (7) Organizaţia sindicală este liberă. Sindicatelor nu le poate fi impusă altă obligaţie decât înregistrarea lor pe lângă instituţiile locale sau centrale, conform normelor stabilite de lege. Este o condiţie faptul că la înregistrarea statutului, sindicatul stabileşte un regulament intern pe bază democratică. Sindicatele înregistrate, au personalitate juridică. Pot, să stipuleze contracte colective de muncă, cu o eficacitate obligatorie pentru toţi cei ce aparţin categoriilor la care contractul se referă. (8) Toţi cetăţenii au dreptul de a se asocia liber în partide pentru a contribui cu metode democratice la determinarea politicii naţionale.	

Articolul 43 - Dreptul la grevă	**Propus de/Sustinatori**
(1) Persoanele care își desfășoară activitatea în temeiul unui raport de muncă au dreptul la grevă pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale, potrivit legii **Justificare** Modificarea este nedesara deoarece în prezent nu numai salariații au dreptul la grevă, ci și funcționarii publici. Legea va fi aceea care va stabili concret, ca și în prezent, categoriile de personal care vor putea sau nu vor putea să exercite dreptul la grevă.	**Ion Traian Ștefănescu, dr. Șerban Beligrădeanu, Alexandru Țiclea, Raluca Dimitriu, Ovidiu Ținca, Magda Volonciu, Aurelian Gabriel Uluitu**
(2) Legea stabilește categoriile de personal, situațiile, condițiile și limitele exercitării acestui drept, precum și garanțiile necesare asigurării seviciilor esențiale pentru societate. Justificare: Completarea este necesara pentru ca legiuitorul să poată determina prin lege categoriile de personal și situațiile în care exercitarea dreptului la grevă este posibil (când angajatorul nu dorește să negocieze cu reprezentanții angajaților - lideri sindicali sau doar reprezenanți- , când nu acceptă, total sau parțial, revendicările angajaților ș.a)	**Ion Traian Ștefănescu, dr. Șerban Beligrădeanu, Alexandru Țiclea, Raluca Dimitriu, Ovidiu Ținca, Magda Volonciu, Aurelian Gabriel Uluitu**

Articolul 44 - Dreptul de proprietate privată	**Propus de/Susţinători**
(1)Dreptul de proprietate, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate. Conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege. **Justificare**	**Ordinul Cavalerilor Echităţii/Constantin TOPALĂ, Atena TOPALĂ, Cristian TOPALĂ, Nicoleta**

Această prevedere este de natură să evite situațiile în care instanțele de judecată - din lipsa unor probe inexistente la dosarul cauzei deoarece au fost imposibil de administrat de către cei în drept - nu au putut hotărî confiscarea averilor care n-au putut fi justificate de de către proprietarii lor și nici pedepsirea acestora pentru dobandirea lor ilegală.	**VAMAN/Asociația Pro Democrația - Club Bacău**
(1) Proprietarii de teren au obligatia sa asigure mentinerea și refacerea functiilor ecologice și sociale ale proprietatii în beneficiul societatii	**Coalitia Natura 2000 România/Erika Stanciu**
(2) Statul asigura compensarea pierderilor economice ce deriva din respectarea masurilor impuse pentru protectia și conservarea naturii, precum și din prejudicii din exploatarea resurselor.	**Coalitia Natura 2000/Erika Stanciu**
La articolul 44, dupa paragraful 7 sa se adauge un nou paragraf redactat astfel : „În temeiul suveranitatii sale asupra teritoriului, statul român reglementeaza prin lege conditiile folosirii terenurilor și al altor bunuri imobile în concordanta cu interesle generale ale societatii.”	**Lector universitar doctor Ion Diaconu**
(1) Proprietatea şi dreptul la moştenire, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate. Funcţia socială a acestor drepturi va delimita conţinutul lor prin lege organică. **Justificare/Argumente** Art. 17 din DUDO obliga la respectarea dreptului oricărei persoane să aibă dreptul la proprietate. Statul trebuie să protejeze, prin lege organică.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**
(2) Proprietatea privată obţinută licit este garantată şi ocrotita în mod egal de legea organică , indiferent de titular. Cetăţenii străini şi apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condiţiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană şi din alte tratate internaţionale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, în condiţiile prevăzute prin lege organică, precum şi prin moştenire legală. (3) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică definită prin lege organică, cu dreapta şi prealabilă despăgubire. (4) Sunt interzise naţionalizarea sau orice alte măsuri de trecere silită în proprietate publică a unor bunuri pe baza apartenenţei sociale, etnice,	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**

religioase, politice sau de altă natură discriminatorie a titularilor. Proprietatea privată dobândită ilicit sau prin privatizare fără a respecta contractul de privatizare poate fi confiscată de stat numai prin hotărâre judecătorească definitivă şi irevocabilă (9) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracţiuni ori contravenţii pot fi confiscate numai în condiţiile legii organice.	
(9)Orice persoană are dreptul de a deţine în proprietate, de a folosi, de a dispune şi de a lăsa moştenire bunurile pe care le-a dobândit în mod legal. Nimeni nu poate fi lipsit de bunurile sale decât pentru o cauză de utilitate publică, în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege şi în schimbul unei despăgubiri juste acordate în timp util pentru pierderea pe care a suferit-o. Folosinţa bunurilor poate fi reglementată prin lege în limitele impuse de interesul general. (art 17 din Carta Drepturilor Fundamentale ale Cetățeanului Uniunii Europene)	**Avram Toma**
La (1) nu cred ca este potrivită formularea „creanţe asupra statului”. Nu este clar la ce se referă, creanţele au legătură cu titlul capitolului? Pun această întrebare pentru că în contextul frazei prime, folosirea prepoziţiei „precum şi” arată că dreptul de proprietate nu are legătură cu creanţele. Aliniatul (2) este ambiguu Prima frază se doreşte să fie generală. Cu toate acestea, formularea, „indiferent de titular” nu este clară, potrivită pentru constituţie. În continuare, fără nicio referire la cetăţenii români se trece direct la o particularizare, la cetăţenii români şi la apatrizi. Imediat în continuare se face referire la terenuri. Sunt de părere că textul articolului trebuie structurat astfel, prin aliniate diferite: - dreptul la proprietate privată asupra terenurilor de orice utilitate este numai al cetăţenilor români; - dreptul de proprietate privată al cetăţenilor străini este numai asupra terenurilor pe care sunt construite obiective de orice natură, intrate în proprietatea acestora (terenuri de tip intravilan); - dreptul de proprietate privată al cetăţenilor români şi străini se manifestă asupra oricăror bunuri construite sau dobândite, produse de om, pe suprafaţa terenului. - dreptul de proprietate privată al cetăţenilor români sau străini nu se manifestă asupra subsolului, apelor subterane şi a apelor de suprafaţă; proprietatea publică asupra terenurilor, subsolului, apelor şi biodiversităţii sălbatice nu poate fi trecută în proprietate privată.	**Heredea**

Articolul 45- Libertate economică	**Propus de/ Susţinători**
Accesul liber al persoanei la o activitate economică şi libera iniţiativă şi	**AMCOR**

exercitarea acestora în condițiile legii organice este apărată de administraţia publică prin minimizarea sarcinii administrative ca efect al informatizării. Totodata,adminstrația publică trebue să asigure accesul online la informaţia publică.	**ncp.costake@gmail.com alexandra.pusca@amcor.ro teodora.buga@amcor.ro**
8. Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.Averea sau bunurile dobandite ilicit se confisca în folosul statului, potrivit legilor specifice. 9. Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracţiuni ori contravenţii pot fi confiscate numai în condiţiile legii. 10.Proprietatea poate fi publică sau privată. Bunurile economice aparţin Statului, instituţiilor sau societatilor private. Proprietatea privată e recunoscută și garantată de lege.Legea determină modurile de cumpărare, de beneficiu şi limitele, cu scopul asigurării funcţiei sociale și accesibilitatii. Proprietatea privată poate fi, în cazurile prevăzute de lege, cu excepţia indemnizaţiei, expropriată din motive de interes general. Legea stabileşte normele şi limitele succesiunii legitime şi testamentare şi drepturile Statului despre ereditate. 11. Legea poate rezerva în mod original sau transfera, prin expropiere şi cu drept de despagubiri, catre Stat, instituţiile publice sau comunităţilor de muncitori sau de utilizatori, anumite intreprinderi sau categorii de înterprinderi, care au ca obiect servicii publice esenţiale sau sursele de energie sau situaţii de monopol şi care au caracter proeminent de interes general, servind scopului de utilitate generala. 12. Cu scopul de a obţine o exploatare raţională a solului şi de a stabili raporturi sociale proporţionale, legea impune obligaţii şi angajamente proprietaţii funciare private, fixează limitele extinderii sale în funcţie de regiuni şi zone agrare, sprijină şi impune îmbunătaţirea solurilor, transformarea latifundiului şi reconstituirea unei unităţi productive; Statul sprijină proprietatea mică și medie. Legea dispune măsuri de prevedere în favoarea zonelor de munte.	**Cojocariu**

Articolul 46 – Dreptul la moştenire **Propus de/ Susţinători**

2.Iniţiativa economică privată este liberă. Initiativa economica u se poate desfăşura în contradictoriu cu utilitatea social, cauzand daune securităţii, libertăţii şi demnităţii umane. Legea determină programele şi controalele oportune, ca activitatea economică publică şi privată să fie îndreptată şi coordonată în scopuri sociale. 3. Statul recunoaşte funcţia socială a cooperării cu caracter de reciprocitate fără scopuri de speculaţie privată. Legea promovează şi favorizează creşterea mijloacelor	**Cojocariu**

speciale şi asigură, prin controale necesare, caracterul şi scopurile. Legea prevede protejarea şi dezvoltarea artizanatului. 4. În scopul creşterii economice şi sociale a muncii în armonie cu exigenţele productiei de bunuri, Statul recunoaşte drepturile muncitorilor de a colabora, în condiţiile şi în limitele stabilite de lege, la administrarea întreprinderilor. 5. Statul încurajeăza şi sprijină economiile sub toate formele. Disciplinează, coordonează şi controlează exercitarea creditului. Facilitează accesul economiilor populare la proprietatea de domiciliu, la proprietatea direct cultivatoare şi la investiţiile acţionare directe şi indirecte în marile complexe productive ale tării.	

Articolul 47 - **Nivelul de trai** **Propus de/ Susţinători**

(1)"Parlamentul şi Guvernul României sunt obligate să ia măsuri de dezvoltare economică şi de protecţie socială de natură să asigure cetăţenilor un nivel de trai decent". **Justificare** În situaţia în care statul nu îşi îndeplineşte obligaţia prevăzută în Constituţie, nu i se poate impune nici-o măsură coercitivă. Menţiunea "... este obligat ..." este superfluă !	**Valy Rosca**
Orice persoană are dreptul la un nivel de viaţă corespunzător asigurării sănătăţii sale, bunăstării proprii şi a familiei, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare, are dreptul la asigurare în caz de şomaj, de boală, de invaliditate, văduvie, bătrâneţe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă ca urmare a unor împrejurări independente de voinţa sa. **Justificare/Argumente** Dreptul fundamental cu privire la un trai corespunzător este prevăzut concret la art. 25 din DUDO, prin care se explicitează clar ceea ce înseamnă un trai de viaţă decent, nicidecum să depinzi de capacitatea statului aşa cum prevedea alin. (1) al articolului propus spre modificare.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22"**
(1) Statul este obligat sa ia măsuri de dezvoltare economică şi de protecţie socială, de natură să asigure cetăţenilor un nivel de trai decent.(2) Persoanele au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistenţă medicală în	**Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian**

unităţile sanitare de stat, la ajutor de şomaj şi la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege; Persoanele au dreptul şi la măsuri de asistenţă socială, potrivit legii	**Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleşteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei**
(1) Administraţia publică are misiunea să asigure realizarea ob iectivelor enumerate în art. 1 al. b (2) Cetăţenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistenta medicală în unităţile sanitare de stat, la ajutor de şomaj şi la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege organică. Cetăţenii au dreptul şi la măsuri de asistenţă socială, potrivit legii organice	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**
(1) Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică şi de protecţie socială, de natură să asigure ~~cetăţenilor~~ un nivel de trai decent. (2) *Persoanele* au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistenţă medicală în unităţile sanitare de stat, la ajutor de şomaj şi la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege. *Persoanele* au dreptul şi la măsuri de asistenţă socială, potrivit legii.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei.**

Articolul 48– Familia **Propus de/ Susţinători**

Familia se intemeiaza pe casatoria liber consimtita intre barbat și femeie, pe egalitatea acestora și pe dreptul și indatorirea parintilor de a asigura cresterea, educatia și instruirea copiilor **Justificare** Barbatul și femeia devin soti DUPA casatorie. În DEX avem (prima) definitie parinti; - tata și mama.	**Eliad Gheorghe**
(1) Familia se întemeiaza pe casatoria liber consimtita între soti indiferent de sexul acestora, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea parintilor de a asigura cresterea, educatia și instruirea copiilor. **Justificare**	**Liga LGBT Iasi/ Constantin Niculescu**

Aceasta modificare permite minoritatilor sexuale o reala integrare în societate. în momentul de fata acestea, chiar daca homosexualitatea a fost dezincriminata, nu au nici un drept în statul român, și nici nu sunt recunoscte casatoriile sau parteneriatele civile realizate în strainatate	
Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimţită între soţi sau pe parteneriatul domestic încheiat între persoane de sex diferit sau de acelaş sex, pe egalitatea acesestora şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea, educaţia şi instruirea copiilor. **Justificare** Acordarea unor drepturi monorităţilor sexuale	**Partidul Verde/ Laurentiu Dan**
Dreptul la mostenire este stabilit de proprietarul bunurilor mobile și imobile prîntr-un act sau oral în prezenta a cel putin doi martori. **Justificare** În prezent, ridica pretentii la mostenire persoane care nu au avut nicio contributie la realizarea bunurilor. Exemplu: doi soti fara copii isi constuiesc în timpul vietii numai prin forte proprii o casa iar la decesul unuia dintre cei doi soti, vin la mostenire și fratii decedatului iar sotul ramas în viata este obligat sa imparta casa cu fratii decedatului; - copii care nu au grija de parinti la batranete dar au aceleasi drepturi la mostenire la fel ca și cei care se ocupa de parinti.	**Ghimpu Vasile**
(1)Casatoria, definita ca uniunea liber consimtita dintre un barbat și o femeie, precum și familia, maternitatea și paternitatea sunt plasate sub ocrotirea și protectia Republicii România. **Justificare** Relatiile de parteneriat, de uniune a doua persoane de acelasi sex sau de sex diferit, sunt reglementate și stabilite în legislatia romaneasca acestea putand fi imbunatatite. Se evita astfel conflictul ce poate aparea în privinta drepturilor și libertatilor credintelor religioase precum și faptul ca procreerea unei fiinte	**SZOKE ADRIAN**

omenesti, a unui copil, poate avea loc doar din combinarea cromozomilor X și Y.	
(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimţită între un bărbat şi o femeie, pe egalitatea acestora precum şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea, educarea şi instruirea copiilor. (2) Dreptul părintilor de a asigura creşterea, educarea şi instruirea propriilor copii este un drept fundamental. (3) Familia constituie elementul natural şi fundamental al societăţii și are dreptul la octrotire din partea societăţii şi a statului. (4) Fiecare copil are dreptul la o mamă şi la un tată. (5) Condiţiile de încheiere, de desfacere şi de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă. (6) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în faţa legii cu cei din căsătorie. **Justificare** (1)(2)(3) Amendamentul propus urmărește recunoașterea rolului primordial al familiei întemeiată pe căsătoria între un bărbat și o femeie, în conformitate cu tradiția românească și după standardele universal recunoscute, ca instituție esențială pentru societate și civilizație. Considerăm că se impune această mențiune mai ales având în vedere evoluția societății românești din ultimii ani, creșterea ratei divorțului, reducerea natalității, înmulțirea familiilor destrămate, monoparentale sau sărace, toate acestea afectând copiii într-un mod ce pune în pericol viitorul României. Amendamentul este în conformitate cu angajamentele internaţionale ale României. În virtutea principiului subsidiarității, legislaţia UE și Tratatul de la Lisabona lasă la latitudinea statelor membre formularea politicilor privind căsătoria şi familia. De asemenea, amendamentul este în conformitate cu art. 16 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, care prevede că familia naturală întemeiată pe căsătoria între un bărbat și o femeie este elementul social fundamental al societăţii, care are dreptul să fie protejat de stat. Formularea propusă ține cont și de definițiile căsătoriei și a familiei, adoptate în noul Cod Civil al României. Alte state europene care menționează în Constituţia proprie o definiție similară a familiei sunt: Lituania, Polonia, Bulgaria, Serbia, Ucraina, Ungaria, Republica Moldova,	**Alina Dida**

Germania. De asemenea, experiența civilizației umane demonstrează că exercitarea drepturilor parentale și limitarea intervenției statului au un efect benefic și rezultă în dezvoltarea unor generații succesive sănătoase. De aceea, considerăm că este necesară protejarea acestui drept fundamental, pentru a se evita derapajele precum cele întâmplate sub regimul comunist, când statul a eliminat dreptul părinților de a decide creșterea și educarea propriilor copii, în scopul îndoctrinării cu ideologia oficială. (4) Considerăm necesară stipularea expresă a aceastui drept acordat copilului prin chiar Convenția Drepturilor Copilului (Art. 7.1: „ Copilul […] are […] dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi crescut de aceștia.”) Conform ultimelor cercetări ştiiinţifice, dezvoltarea fizică, mentală, emoțională și spirituală a copilului se petrece optim doar într-o familie în care sunt prezenți părinții săi naturali sau, atunci când acest lucru nu mai este posibil, adoptivi. De asemenea, amendamentul are scopul de a proteja copilul de tehnologizarea tot mai accentuată a procesului reproducerii umane, care tinde să separe și elimine unele dintre obligațiile parentale (ex. reproducerea asistată sau „gestația pentru altul”).	
(1) Familia se intemeiaza pe casatoria liber consimtita intre un barbat și o femeie, pe egalitatea acestora precum și pe dreptul și indatorira parintilor de a asigura cesterea, educarea și instruirea copiilor lor. (2) Dreptul parintilor de a asigura cresterea, educarea și instruirea propriilor copii este un drept fundamental. (3) Familia constituie elementul natural și fundamental al societatii și are dreptul la ocrotire din partea societatii și a statului. (4) Fiecare copil are dreptul la o mama și la un tata. (5) Consitiile de incheiere, de desfacere și de nulitate a casatoriei se stabilesc prin lege. Casatoria religioasa poate fi celebrata numai dupa casatoria civila. (6) Copiii din afara casatoriei sunt egali în fata legii cu cei din casatorie." **Justificare** (1) Alocarea unui loc primordial familiei și casatoriei intre institutiile tarii și protejarea casatoriei și a familiei ca institutii sociale supreme în societate și în România în conformitate cu Articolul 16 al Declaratiei Universale a Drepturilor	**Alianta Familiilor din România/ Avocat Petre Costea**

Omului. (2) Definirea casatoriei și a familiei în conformitate cu traditia și civilizatia romana, dupa standardele universal recunoscute, cât și protejarea casatoriei și a familiei în conformitate cu articolul 16 al Declaratiei Universale a Drepturilor Omului care afirma ca: "Cu incepere de la implinirea varstei legale, barbatul și femeia... au dreptul de a se casatori și de a intemeia o familie. ... Familia constituie elementul natural și fundamental al societatii și are dreptul la ocrotire din partea societatii și a statului." (3) Conformarea doctrinelor privind casatoria și familia în Constituție cu notiunile și definitiile privind aceste instituții incorporate și adoptate în noul Cod Civil al Romaniei în 2011. (4) Experimentarea cu structuri sociale paralele familiei și casatoriei în câteva tari occidentale în ultima decada indica ca aceste structuri submineaza familia și casatoria, sunt daunatoare copiilor, prejudiciaza societatea în ansamblul ei și favorizeaza decliul social. O societate și tara sanatoase și cu viitor depind în primul rand de familii și casatorii stabile, sanatoase și copii a caror identitate se dezvolta normal de la o varsta frageda. (5) Clarificarea și solidificarea unui aspect esential al drepturilor parentale. Tendinta actuala este spre erodarea acestui drept fundamental în favoarea statutului. Tribunalele europene și ele tind în directia subminarii autoritatii parintilor asupra copilor lor, consecinta fiind nationalizarea copiilor de catre stat. România deja a trecut printr-o experienta nefasta în aceasta perivinta, sub regimul comunist, cand statul totalitar a eliminat dreptul parintilor de a dispune și directiona cresterea și educatia morala a propriilor copii, în scopul indoctrinarii tinerei generatii cu ideologiile comuniste. Dimpotriva, experienta multiseculara la români dovedeste ca exercitarea drepturilor parentale a avut un efect benefic de-a lungul istoriei și a asigurat cresterea și promovarea unor generatii succesive de copii sanatosi din punct de vedere moral, civic și valoric. (6) Reviziurile propuse clarifica, pe langa definirea familiei și casatoriei, menirea familiei și a casatoriei naturale ca fundament social esential perpetuarii speciei umane și a civilizatiei prin procreare responsabila. (7) Stipularea în Constitutia Romaniei a acestui drept fundamental acordat copilului de catre Conventia Universala a Drepturilor Copilului care afirma, în Articolul 7.1: "Copilul (...) are (...) dreptul de a-și cunoaste parintii și de a fi crescut de acestia.". (8) Evitarea situatiilor arbitrare, intalnite tot mai des, în care dreptul copilului de a-și cunoaste parintii biologici și de a fi crescut de ei este subminat, iar copiii ajung sa fie crescuti în camine unde	

lipsesc patintii de sex opus. Studii frecvent emise arata intotdeauna și unanim importanta și relevanta necesitatii unui camin, constituit dîntr-un barbat și o femeie, pentru bunastarea morala, fizica, emotionala și pentru dezvoltarea armonioasa a copilului. (9) Tehnologizarea tot mai accentuata a reproducerii umane tinde sa separe și sa rupa aspectele biologice ale acestui proces de aspectele parentale, unde parintii biologici sunt de multe ori despartiti de copiii pe care i-au creat.	
(2) Condiţiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. **Justificare/Argumente** Este impardonabil să impui prin Constituţie un rit religios, cel de căsătorie religioasă, cu încălcarea prevederilor de la art. 29 din Constituţie.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**
Eliminarea, din textul alineatului 2) a trimiterii la căsătoria religioasă. Alin. 2) va suna astfel: (2) Condiţiile de încheiere, de desfacere şi de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. **Justificare/Argumente** Trimiterea la căsătoria religioasă este superfluă deoarece aceasta nu este obligatorie prin lege. Astfel, ca efecte pe care această modificare le produce, căsătoria religioasa este încă posibila ca o manifestare a garanţiei libertăţii de conştiinţă (art. 29 (1) - Libertatea gândirii şi a opiniilor, precum şi libertatea credinţelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o forma.) Menţinând în Constituţie referinţa la căsătoria religioasă poate deveni limitativă specificând ordinea în care acestea pot fi realizate şi prin consecinţă, devine obligatorie realizarea şi a căsătoriei civile şi a celei religioase. Ba mai mult, nici Declaraţia Universala a Drepturilor Omului şi nici Carta Fundamentală a Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene nu fac referire la căsătoria religioasă, un domeniu în care libertatea credinţei religioase instituie premisele necesare pentru exercitarea acestui tip de căsătorie dacă este conform cu practicile religiei în cauză.	**Societatea civilă**

Articoul 49- Protecția copiilor și a tinerilor	**Propus de/ Susţinători**
(1) Copiii şi tinerii se bucură de un regim special de protecţie şi de asistenţă în realizarea drepturilor lor conform legii organice. (4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajaţi ca salariaţi. Angajarea ca salariaţi ai minorilor cu vârsta egală sau mai mare de 15 ani este condiţionată de acordul legalizat al tutorelui legal	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**

(2) Statul acorda alocaţii pentru copii şi ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecţie socială a copiilor şi a tinerilor se stabilesc prin lege organică	
Modificarea Art. 49 prin înlocuirea, în titlu şi în întreg conţinutul articolului, a sintagmei “copiii şi tinerii” cu termenul de “minori” şi prin eliminarea alin. 5. Forma propusă a Art. 49 este: ARTICOLUL 49: Protecţia minorilor (1) Minorii se bucură de un regim special de protecţie şi de asistenţă în realizarea drepturilor lor. (2) Statul acordă alocaţii pentru minori şi ajutoare pentru îngrijirea minorului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecţie socială a minorilor se stabilesc prin lege. (3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activităţi care le-ar dăuna sănătăţii, moralităţii sau care le-ar pune în primejdie viaţa ori dezvoltarea normală sunt interzise. (4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajaţi ca salariaţi. **Justificare/Argumente** Folosirea termenului de “minor”, ca substitut al expresiei “copiii şi tinerii” conferă claritate articolului constituţional şi prevederilor subsecvente. Termenul de “minor”, ca termen legal, stabileşte obiectiv limita superioară de vârstă şi categoria ale cărei drepturi sunt protejate prin prevederile Art. 49. În mod similar, Constituţia Olandei face distincţia între minori şi copii, referindu-se la aceştia din urmă numai în contextul raporturilor familiale. Prin introducerea termenului de “minori” se realizează distincţia clară între copiii şi tinerii aflaţi sub tutela unui gardian legal şi cetăţenii care beneficiază de drepturi depline. Astfel, alin. 5 trebuie eliminat pentru că, în virtutea celorlalte articole constituţionale, autorităţile asigură condiţiile pentru participarea liberă a tuturor cetăţenilor la viaţa politică, socială, economică, culturală şi sportivă a ţării.	**Societatea civilă**
1.Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimţită între soţi heterosexuali, pe egalitatea acestora şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea, educaţia şi instruirea copiilor. Republica recunoaste drepturile familiei intr-o societate naturala, bazata pe casatorie. Statul sprijina formarea familiei și indeplinirea indatoririlor acesteia, cu o atentie speciala pentru familiile numeroase. 2.Republica sprijină prin măsuri economice şi alte ajutoare, formarea familiei şi îndeplinirea sarcinilor respective, cu deosebit atentie faţă de familiile numeroase. Protejează maternitatea, copilăria şi tinereţea, sprijină instituţiile care activează în acest scop. 3. Condiţiile de încheiere, de desfacere şi de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă. Căsătoria este constituită pe baza egalităţii morale şi juridice a soţilor, cu limitile stabilite de lege, ca garant al unităţii familiare.	**Cojocariu**

4. Copiii din afara căsătoriei sunt egali în faţa legii cu cei din căsătorie. Este datoria parintilor de a intretine, creste și educa copiii chiar și a acelora nascuti în afara casatoriei. 5.Este obligaţia şi dreptul fiecărui părinte să intreţină, să instruiască şi să educe copii, netinand cont de faptul că sunt născuţi în afara căsătoriei. În caz de incapacitatae a părinţilor, legea decide masurile ca să fie îndeplinite sarcinile acestora. Legea asigură copiilor născuţi în afara căsătoriei orice tip de sprijin juridic şi social, compatibil cu drepturile celor născuţi în căsătorie. Legea stabileşte normele şi limitele la cercetarea paternităţii.	

Articolul 50- Protecţia persoanelor cu handicap **Propus de /Susţinători**

Protecția persoanelor cu dizabilități Persoanele cu dizabilități se bucură de protecție specială. Statul asigură realizarea unei politici naţionale de egalitate a şanselor și de incluziune, de prevenire şi de tratament, în vederea participării efective a persoanelor cu dizabilități în viaţa comunităţii, respectând drepturile şi îndatoririle ce revin părinţilor şi tutorilor. **Justificare** Ratificarea de către România a Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități la 11.11.2010 a determinat modificarea cadrului legislativ pentru a asigura armonizarea cu spiritual și litera Convenției. Acest demers a fost realizat parțial prin adoptarea OUG 84/2010 din 20.09.2010 pentru modificarea Legii 448/2006 privind protecția persoanelor cu dizabilități. Deși OUG 84/2010 a introdus o nouă definiție a dizabilității, din perspectiva socio-medicală, în concordanță cu standardele stabilite de Convenția ONU, textul constituțional folosește din păcate încă termenul incorect “handicap,” o armonizare în acest sens fiind necesară pentru coerență dar și la nivel simbolic.	**AntD**
(1)Persoanele cu dizabilităţi se bucură de protecţie specială. Statul asigură realizarea unei politici naţionale de egalitate a şanselor, de prevenire, abilitare şi reabilitare a dizabilităţii, inclusiv la asistenţă personală necesară vieţii şi integrării în comunitate, cu şanse egale cu ale celorlalţi, cu	**Centrul de resurse juridice**

respectarea demnităţii inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertăţii de a face propriile alegeri, şi a independenţei persoanelor. **Justificare** Ţinând cont de obligaţiile pe care şi le-a asumat România în calitate de stat parte la Convenţia privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilităţi ratificată prin Legea nr. 221 din 2010, este necesară înlocuirea termenului de „handicap" cu cel de „dizabilitate" (articolele 34, 49 şi 50 din Constituţie).	
(2)Statul promovează, protejează şi asigură exercitarea deplină şi în condiţii de egalitate a tuturor drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilităţi şi promovează respectul pentru demnitatea lor intrinsecă. **Justificare** Ţinând cont de obligaţiile pe care şi le-a asumat România în calitate de stat parte la Convenţia privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilităţi ratificată prin Legea nr. 221 din 2010, este necesară înlocuirea termenului de „handicap" cu cel de „dizabilitate" (articolele 34, 49 şi 50 din Constituţie).	**Centrul de resurse juridice**
Reformularea articolului, astfel: ARTICOLUL 50: Protecţia persoanelor cu dizabilităţi Persoanele cu dizabilităţi se bucură de protecţie specială. Statul asigură realizarea unei politici naţionale de egalitate a şanselor şi de incluziune, de prevenire şi de tratament, în vederea participării efective a persoanelor cu dizabilităţi în viaţa comunităţii, respectând drepturile şi îndatoririle ce revin părinţilor şi tutorilor. **Justificare** Ratificarea de către România a Convenţiei ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilităţi la 11.11.2010 a determinat modificarea cadrului legislativ pentru a asigura armonizarea cu spiritual şi litera Convenţiei. Acest demers a fost realizat parţial prin adoptarea OUG 84/2010 din 20.09.2010	**Societatea civilă**

pentru modificarea Legii 448/2006 privind protecţia persoanelor cu dizabilităţi. Deşi OUG 84/2010 a introdus o nouă definiţie a dizabilităţii, din perspectivă socio-medicală, în concordanţă cu standardele stabilite de Convenţia ONU, textul constituţional foloseşte din păcate încă termenul incorect “handicap”, o armonizare în acest sens fiind necesară pentru coerenţă dar şi la nivel simbolic.	

Articolul 51 - Dreptul de petiţionare **Propus de /Susţinători**

(1) Cetățeni în numar de cel putin 50, au dreptul sa se adreseze direct, în scris, Primului-Ministrul pentru a crea în regim de urgenta o Audiere Publica cu o comisie de 10 membri formata din reprezentanti ai Parlamentului, Avocatul Poporului, Guvernului, Primul-ministru, Președintelui, oricare din cei 50 de cetățeni, și alti cetateani interesati. (2) Accesul presei este garantat. (3) Concluziile sunt folosite în elaborarea sau modificarea unei legi în termen maxim de 90 zile. **Justificare** Cred ca un astfel de sistem ar da cetatenilor posibilitatea de a participa în mod activ la formarea unui stat unitar, mai puternic, mai democratic. Astfel de Audieri publice parlamentare ar avea mai multe tipuri: legislative (inainte de elaborarea unei/unor legi), supraveghetoare (pentru modificarea legeislatiei active), investigative (atunci cand exista suspiciuni uc privire la activitarile unor instituții publice și/sau functionari publici).	**Ivan V.**

Articolul 52- Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică **Propus de /Susţinători**

(1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, prîntr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului şi repararea pagubei.	**Gheorghe Candea**

(2)Fiecare lege care stabileste obligatii sau drepturi ale cetatenilor și autoritatilor, trebuie sa prevada termene și sanctiuni pentru incalcarea și tergiversarea aplicarii prevederilor, și reparatii pentru daunele provocate. Reparatiile acordate cetatenilor au prioritate fata de investitiile publice. (3)Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condiţiile legii şi nu înlătură răspunderea magistraţilor care şi-au exercitat funcţia cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă. **Justificare** S-a constatat ca daunele obtinute în instanta au fost amanate ani de zile sub pretextul ca nu sunt fonduri, deși pentru investitii nerentabile au existat fonduri.	
(3) Pagubele cauzate prin erorile judiciare şi cele care sunt consecinţa funcţionării anormale a administrării justiţiei dau dreptul la despăgubire, care este în sarcina statului, în condiţiile legii. Răspunderea patrimonială a statului pentru pagubele cauzate prin erorile judiciare nu înlătură răspunderea magistraţilor care şi-au exercitat funcţia cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă. Asigurarea de răspundere patrimonială a magistraţilor este obligatorie, în condiţiile legii. **Justificare** Este necesară lărgirea cadrului constituţional al răspunderii statului şi la pagubele cauzate prin funcţionarea anormală a justiţiei în idea asigurării unor garanţii suficiente realizării drepturilor şi libertăţilor persoanelor. Pe de altă parte, asigurarea de răspundere patrimonială a magistraţilor este de natură să contribuie la creşterea responsabilităţii şi consolidarea independenţei acestora.	**Curtea de Apel Bucuresti/Dan Lupascu**
(3)Pagubele cauzate prin erorile judiciare şi cele care sunt consecinţa funcţionării anormale a administrării justiţiei dau dreptul la despăgubire, care este în sarcina statului, în condiţiile legii. Răspunderea patrimonială a statului pentru pagubele cauzate prin erorile judiciare implică răspunderea magistraţilor care au comis erorile judiciare. Asigurarea de răspundere patrimonială a magistraţilor este obligatorie, în condiţiile legii.	**Asociația CIVICUS România**

Justificare Trebuie eliminata sintagma rea-credința și grava neglijenta care nu inseamna nimic. Totodată trebuie subliniata răspunderea pentru erori, mai ales ca daca asigurarea devine obligatorie va plăti asiguratorul, care poate institui sisteme de „bonus malus” Este anormal sa plătească statul din impozitele cetățenilor erorile judiciare sau erorile din sistem. Răspunderea trebuie individualizata.	
(3) Pagubele cauzate prin erorile judiciare şi cele care sunt consecinţa funcţionării anormale a administrării justiţiei dau dreptul la despăgubire, care este în sarcina statului, în condiţiile legii. Răspunderea patrimonială a statului pentru pagubele cauzate prin erorile judiciare nu înlătură răspunderea magistraţilor care şi-au exercitat funcţia cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă. Asigurarea de răspundere patrimonială a magistraţilor este obligatorie, în condiţiile legii. Justificare: Este necesară lărgirea cadrului constituţional al răspunderii statului şi la pagubele cauzate prin funcţionarea anormală a justiţiei în idea asigurării unor garanţii suficiente realizării drepturilor şi libertăţilor persoanelor. Pe de altă parte, asigurarea de răspundere patrimonială a magistraţilor este de natură să contribuie la creşterea responsabilităţii şi consolidarea independenţei acestora.	**Asociația CIVICUS România**
(1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, prîntr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului şi repararea pagubei. (2) Condiţiile "i limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică. (3)Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare şi administrative. Răspunderea statului este stabilită în condiţiile legii şi nu înlătură răspunderea demnitarilor, magistraţilor şi funcţionarilor din autorităţile	**Societatea civilă**

şi instituţiile publice care şi-au exercitat funcţia cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă. **Justificare** Modificările sunt necesare pentru corelarea acestui articol cu propunerea de art. 21 nou, 21^1- Dreptul la buna administrare.	
(3) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condiţiile legii şi nu înlătură răspunderea judecătorilor sau procurorilor, pentru erorile judiciare săvârşite cu rea credinţă sau prin gravă neglijenţă, respectiv prin gravă incompetenţă profesională. **Justificare** Judecătorii şi procurorii trebuie să răspundă pentru erorile judiciare săvârşite în atare condiţii şi situaţii. Această dispoziţie constituţională are menirea de a responsabiliza activitatea magistraţilor şi nu afectează inamoviblitatea lor.	**Varga Attila**

Articolul 53- Restrangerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi	**Propus de/ Susţinători**
(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu şi fără a aduce atingere existenţei dreptului sau a libertăţii. Restrangerea se dispune numai pe o perioada limitata, ce nu poate depasi 3 ani. **Justificare**	**Laura Vineberg**

Restrangerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi este o masura exceptionala, care poate fi luata într-un anumit context și anumite circumstante speciale, cand alte masuri nu pot fi efective. Fara o limitare expresa în timp a unor astfel de masuri, restrangerea dreptului poate ramane în vigoare sine die. Mai mult, daca masura exceptionala a avut success, nu mai exista nici un fel de motivare pentu gasirea unei solutii alternative "normale" care sa nu restranga drepturi și libertati	
Modificarea alin. (1) prin eliminarea sintagmei “moralei publice” Completarea alin. (2) cu propoziţia: "Restrângerea nu poate include sancţiuni penale". Astfel, art. 53 devine: (1) Exerciţiul unor drepturi sau al unor libertăţi poate fi restrâns numai prin lege şi numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securităţii naţionale, a ordinii ori a sănătăţii publice, a drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor; desfăşurarea instrucţiei penale; prevenirea consecinţelor unei calamitaţi naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. (2)Restrângerea poate fi dispusa numai dacă este necesara într-o societate democratica. Măsura trebuie sa fie proporţională cu situaţia care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu şi fără a aduce atingere existentei dreptului sau a libertăţii. Restrângerea nu poate include sancţiuni penale. Justificare/Argumente În cazul alin. (1), eliminarea este propusă deoarece “morala publică” este un concept vag ce lasă loc de interpretări şi abuzuri. Prin introducerea propoziţiei ce interzice sancţiuni penale în cazul restrângerilor unor drepturi şi libertăţi în alin. (2) se previne situaţia la care a revenit România în cazul deciziei Curtici Constituţionale din aprilie 2013 prin care, de fapt, se re-criminalizează insulta şi calomnia, situaţie incompatibilă cu un stat modern şi cu ultimul Cod Penal al României.	**Societatea civilă**

Articolul 54- Loialitatea față de țară **Propus de/ Susţinători**

(1) Fidelitatea faţă de ţară este sacră. (2) Cetăţenii cărora le sunt încredinţate funcţii publice, precum şi militarii, răspund de îndeplinirea cu credinţă a obligaţiilor ce le revin şi, în acest scop, vor depune jurământul cerut de lege. (3) Încălcarea deliberată a jurământului duce la pierderea mandatului. **Justificare** Unii demnitari consideră jurământul de credinţă ca pe o simplă formalitate ce poate fi neglijată imediat ce aspectul formal a fost depăşit.	**Alianta Civica/Constantin Geangu, Christian Mititelu, Marius Bazu**
(1) Toţi cetăţenii au obligaţia de a fi loiali faţă de patrie.Lipsa deloialitate faţă depatrie este infracţiune conform legii organice (2) Pentru anumite funcţii publice vor fi depuse jurăminte faţă de ţară conform legii organice	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**
(1) Cetăţenii cărora le sunt încredinţate funcţii publice, precum şi militarii, răspund de îndeplinirea cu credinţă a obligaţiilor ce le revin şi, în acest scop, vor depune jurământul cerut de lege. (2) Cetăţenii altor ţări ale Uniunii Europene pot fi aleşi sau numiţi în funcţii de demnitate publică şi pot fi angajaţi angajaţi în instituţiile şi autorităţile statului român, cu excepţia demnităţilor de parlamentar, ministru sau preşedinte şi a altor situaţii ce pot fi stabilite prin lege organică. (3)Cetăţenii menţionaţi la alineatul doi au aceleaşi obligaţi de fidelitate în exercitarea demnităţii sau funcţiei ca şi cetăţenii români. **Justificare/Argumente**	**Societatea civilă**

1) - şters. Sacralitatea unei obligaţii laice este lipsită de sens din perspectivă laică şi blasfemiatoare din perspectivă religioasă. (2) - nou. Permite României să folosească resurse umane din întreaga Uniune Europeană. De asemenea oferă noi oportunităţi în cazurile când este necesară o persoană care să nu fie influenţată de certurile politice interne. (3) Asigură obligaţiile de loialitate ale cetăţenilor străini selectaţi cf. alineatului (2).	

Articolul 55 - Apărarea ţării **Propus de/ Susţinători**

(1) Cetăţenii au dreptul şi îndatorirea să apere România. **Justificare/Argumente** Cetăţenii nu pot fi obligaţi de autorităţile statului, a căror reprezentanţi sunt în slujba acestora, a cetăţenilor.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**
Modificarea Art. 55 prin eliminarea alin. 3. Forma propusă a Art. 55 este: **ARTICOLUL 55: Apărarea ţării** (1) Cetăţenii au dreptul şi obligaţia să apere România. (2)Condiţiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organică. **Justificare/Argumente** Având în vedere trimiterea la prevederile legii organice din textul alin. 2 “Condiţiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organică”, coroborată cu prevederile Legii Nr. 395 din 16 decembrie 2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu şi trecerea la serviciul militar pe baza de voluntariat, alin. 3 devine caduc. Într-o manieră similară cu forma propusă a Art. 55, Constituţia Belgiei prevede, la Art. 182, că “Metodele de recrutare în armată sunt stabilite prin lege. De asemenea, legea stipulează condiţiile de promovare, drepturile şi obligaţiile personalului militar.”	**Societatea civilă**

Articolul 56 – Contribuţii financiare **Propus de/ Susţinători**

(4) Este interzisa adoptarea de obligatii fiscale prin care proprietarii sunt determinati sa renunte la proprietati. (5) Sunt scutite de impozitare proprietatile a caror regim juridic nu a fost integral finalizat din culpa autoritatiilor, (6) Autoritatile locale și centrale sunt obligate sa despagubeasca pe proprietarii a caror bunuri au fost distruse sau furate din cauza serviciilor defectuoase sau inexistente, servici care sunt în sarcina autoritatiilor, a regiilor sau companiilor de stat. **Justificare** (4) Supraimpozitarea terenurilor parloaga este o masura politica, neeconomica, cu intentie de deposedare a proprietarilro de teren. (5) Pentru stimularea autoritatiilor locale sa elibereze titlurilor de proprietate, actiune tergiversata nejustificat. (6) Masura ar responsabiliza autoritatile, ar stimula angajarea de paznici de camp și pentru paduri pentru a impiedica furturile.	**Gh. Candea**
(1) Cetăţenii au obligaţia să contribuie, prin impozite şi prin taxe, la cheltuielile publice. (2) Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure aşezarea justă a sarcinilor fiscale. (3) Orice alte prestaţii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situaţii excepţionale. (4) Introducerea de obligatii fiscale prin care proprietarii sunt determinati sa renunte la proprietati este interzisa. (5) Este interzisa impozitarea proprietatilor a caror regim juridic nu a fost integral finalizat din culpa autoritatilor, (6) Autoritatile locale și centrale sunt obligate sa despagubeasca pe proprietarii a caror bunuri au fost distruse sau furate din cauza serviciilor defectuoase sau inexistente, servici care sunt în sarcina autoritatilor, a regiilor sau companiilor de stat. **Justificare**	**Gh. Candea**

Impiedicarea introducerii de obligatii pentru proprietari cu scopul de ai determina sa renunte la proprietate. - Responsabilizarea autoritatiilor sa elibere titluri de proprietate, actiune tergiversata de 20 de ani. - Responsabilizarea autoritatilor sa apere proprietatile de distrugere și furturi prin angajarea de paznici sau sisteme electronice de supraveghere.	
(1) Cetăţenii au îndatorirea să contribuie, prin impozite şi prin taxe, la cheltuielile publice, statul având obligaţia de a nu face aceste contribuţii fiscale împovărătoare ce pot conduce la scăderea nivelului de trai. Justificare/Argumente Cetăţenii nu pot fi obligaţi de autorităţile statului, deoarece statul este un mecanism prin care poporul îşi gestionează interesele sale pentru a prospera.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**
(2) Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure aşezarea justă a sarcinilor fiscaleconform legii organice.Termenul” aşezare justă” se definestein legea organică menţionată (3) Orice alte prestaţii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege organică în situaţii excepţionale.	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**
Completarea alin. 3: (3) Orice alte prestaţii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situaţii excepţionale, bine fundamentate. Justificare/Argumente Introducerea atributului suplimentar „bine fundamentate” are ca scop evitarea deciziilor arbitrare sau a abuzurilor comise de stat prin invocarea circumstanţelor excepţionale. Mai ales în aria contribuţiilor financiare, politicile fiscale recente impuse sub auspiciile crizei financiare au dus la decizii care au fost ulterior declarate neconstituţionale de către Curtea Constituţională (i.e. Deciziile Curţii Constituţionale 873/2010, 223/2012, 224/2012). Aceste măsuri nu au subliniat doar conflictul dintre deciziile guvernamentale de impunere a unor măsuri de austeritate şi unele drepturi fundamentale asigurate de Constituţie, ci a dus şi la prejudicii pe termen lung pentru resursele	**Societatea civilă**

publice, drepturile câştigate ducând la creşterea datoriei publice a României. Drept consecinţă, impunerea unui proces de luare a deciziilor bine fundamentat în ceea ce priveşte contribuţiile financiare impuse cetăţenilor oferă o plasă de siguranţă suplimentară pentru a evita conflictul dintre necesitatea de a aduce mai multe resurse la bugetul de stat şi principii constituţionale precum cel al egalităţii în drepturi.	

Articolul 57- Protecţia persoanelor cu handicap **Propus de /Susţinători**

Cetățenii au dreptul la vot, dar trebuie sa aiba și o paticipare minim activa la treburile tarii. **Justificare** Legimitate deplina a tuturor structurilor alese sau ca urmare numite : parlament, președinte , guvern, etc. Asigurarea rezulatatelor oricaror alegeri sau referendumuri cu o votul majoritar absolut al cetatenilor .	
(1) CUNOAȘTEREA CONSTITUȚIEI ESTE O ÎNDATORIRE FUNDAMENTALĂ. PENTRU ACEASTA ESTE OBLIGATORIE STUDIEREA ACESTEIA, CA DISCIPLINĂ, ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL OGLIGATORIU.	
Cetăţenii români, cetăţenii străini şi apatrizii trebuie să-şi exercite drepturile şi libertăţile constituționale cu bună-credinţă, fără să încalce drepturile şi libertăţile celorlalţi.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 58 – Numirea şi Rolul **Propus de/ Susţinători**

(2) Avocatul Poporului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată. **Justificare/Argumente** Nici un reprezentant al autorităţilor publice nu are dreptul să aibă altă funcţie decât aceea/prima pentru care a optat.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**
(1) Avocatul Poporului este ales prin vot universal, ca și candidat independent, cunoscut din societatea civila, pe o durata de 5 ani pentru apararea drepturilor și libertatilor persoanelor fizice. El are dreptul de a convoca referendumuri nationale sau locale și de a se adresa oricarei instante, în orice pricina cu care este sesizat sau se autosesizeaza. Adjunctii Avocatului Poporului sunt specializati pe domenii de activitate. (2) Avocatul Poporului și adjunctii sai nu pot indeplini nici o alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din invatamantul superior. (3) Organizarea și functionarea institutiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organica. **Argumentare/Justificare:** Pana acum, institutia Avocatului Poporului s-a dovedit mai mult o instituție inutila, astfel incat Constitutia trebuie detaliata astfel incat în mod real Avocatul Poporului sa poata reprezenta persoanele fizice, fiind ales de acestea și bucurandu-se de niste prerogative reale	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** Autor: **Alexandru Cristian Surcel**
(1) Avocatul Poporului este instituția independentă cu rol în protejarea și promovarea drepturilor omului în raport cu autoritățile publice. **Justificare:** Modificarea propusă este justificată de nevoia prevederii explicite a independenței Avocatului Poporului și a mandatului instituției în conformitate cu Principiile ONU de la Paris din 1993 privind Instituțiile Naționale cu Rol în Protejarea și Promovarea Drepturilor Omului.	**Fundaţia Soros**
(2) Mandatul de protejare a drepturilor omului de către Avocatul Poporului constă în principal în primirea, investigarea și soluționarea de plângeri, inclusiv prin monitorizarea activităților autorităților publice centrale și locale din perspectiva respectării drepturilor omului, elaborarea de recomandări și medierea de conflicte.	**Fundatia Soros**
3) Mandatul de promovare a drepturilor omului se realizează în colaborarea cu societatea civilă și cu organizațiile internaționale de profil, inclusivprin asistarea Guvernului în elaborarea de acte normative și politici publice cu impact în domeniul drepturilor omului.	**Fundatia Soros**
(3) Numirile,organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului inclusiv condiţiile care trebuie îndeplinite pentru numirea Avocatului Poporului şi adjunctiilor săi se stabilesc prin lege organică.	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**
(1)Avocatul Poporului este numit *de către Parlament* pe o durată de 5 ani	**Colectivul de Drept**

pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor persoanelor. Adjuncţii Avocatului Poporului sunt specializaţi pe domenii de activitate. **Justificare/Argumente** Propunem prevederea expresă a competenței Parlamentului de numire a Avocatului Poporului, în alin. (1), ținând cont de obligația Avocatului Poporului, prevăzută în articolul 60, de a prezenta Parlamentului rapoarte asupra activității acestuia	**constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
(1) Avocatul Poporului este instituţia independentă cu rol în protejarea şi promovarea drepturilor omului în raport cu autorităţile publice. (2) Avocatul Poporului primeşte, investighează şi soluţionează plângeri, inclusiv prin monitorizarea activităţilor autorităţilor publice centrale şi locale din perspectiva respectării drepturilor omului, elaborarea de recomandări şi medierea de conflicte. (3)Avocatul poporului colaborează cu societatea civilă şi cu organizaţiile internaţionale de profil, inclusiv prin asistarea Guvernului în elaborarea de acte normative şi politici publice cu impact în domeniul drepturilor omului. **Justificare/Argumente** Modificarea propusă este justificată de nevoia prevederii explicite a independenţei Avocatului Poporului şi a mandatului instituţiei în conformitate cu Principiile ONU de la Pariş din 1993 privind Instituţiile Naţionale cu Rol în Protejarea şi Promovarea Drepturilor Omului.[2] Excluderea sintagmei persoanelor fizice din formularea Art. 58(1) ţine de asigurarea coerenţei textului.	**Societatea civilă**
(1) Avocatul Poporului este numit de Parlament prin vot pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor. Al doilea clasat, în ordinea voturilor devine prim adjunct. Alţi adjuncţi sunt specializaţi pe domenii de activitate. (2)1 Mandatul Avocatului Poporului şi al adjuncţilor săi încetează în urma demisiei, decesului, a pierderii drepturilor electorale sau a stării de incompatibilitate. (2) Avocatul Poporului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. (3) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică. **Justificare/Argumente** Modificările în ceea ce priveşte numirea, respectiv încetarea mandatului Avocatului Poporului, sunt menite să clarifice la nivel constituţional aceste aspecte pentru coroborarea lor ulterioară cu Legea 35/1997. Alternativ acestea pot face obiectul amendării Legii 35/1997.	**Societatea civilă**

Articolul 59- Exercitarea atribuţiilor **Propus de/ Susţinători**

(1) Avocatul Poporului îşi exercită atribuţiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile şi în libertăţile lor, în limitele stabilite de lege. (2) Autorităţile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuţiilor sale. (3) Avocatul poporului este obligat sa informeze periodic pe cel lezat în drepturile şi în libertăţile sale, despre stadiul demesului sau **Justificare** Este o masura prin care se asigura ca activitatea Avocatului Poporului este transparenta.	**Gh. Candea**
1) Avocatul Poporului își exercită atribuțiile în mod independent și autonom, din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile și în libertățile lor sau a persoanelor interesate, în limitele stabilite de lege. (2)1 Avocatul Poporului are obligația de a sesiza Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor în cazurile în care este sesizat prin petiții că actele normative respective duc la încălcarea drepturilor sau a libertăților fundamentale, în măsura în care petițiile au fost temeinic motivate (2) Autoritățile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuțiilor sale și să analizeze și să răspundă în mod prioritar recomandărilor sale. **Justificare:** Pentru a clarifica modalitatea de realizare a mandatului, recunoașterea rolului de protejarea a drepturilor omului prin sesizarea instituției Avocatului Poporului inclusiv de către organizații cu activități în domeniu.	**Fundatia Soros**

Articolul 60 - Raportul în fata Parlamentului **Propus de/ Susţinători**

(1) Apărătorul Drepturilor Copilului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea și promovarea drepturilor şi libertăţilor copiilor. Adjuncţii	**Asociația Centrul de Studii Politice și Relații Internaționale (CESPRI)**

Apărătorului Drepturilor Copilului sunt specializaţi pe domenii de activitate. (2) Apărătorul Drepturilor Copilului şi adjuncţii săi nu pot îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. (3) Organizarea şi funcţionarea instituţiei Apărătorului Drepturilor Copilului se stabilesc prin lege organică. (4) Apărătorul Drepturilor Copilului îşi exercită atribuţiile din oficiu sau la cererea persoanelor care constată lezarea drepturilor şi în libertăţilor copiilor, în limitele stabilite de lege. (5) Autorităţile publice sunt obligate să asigure Apărătorul Drepturilor Copilului sprijinul necesar în exercitarea atribuţiilor sale. (6) Apărătorul Drepturilor Copilului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conţine recomandări privind legislaţia sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor. **Justificare/Argumente** În România, practica de după 1989 a dovedit o slabă preocupare la nivel instituțional și legislativ pentru drepturile copilului, așa cum arată și marea majoritate a rapoartelor internaționale. Puține sunt cazurile în care drepturile copilului au fost puse pe același palier cu celelalte tipuri de drepturi, autoritățile din domeniu fiind lipsite de o argumentație juridică suficient de puternică pentru a putea combate abuzurile private și instituționale împotriva copiilor. În condițiile înmulțirii geometrice a situațiilor de monoparantalitate și de abandon parental, copiii constituie un grup vulnerabil aflat din ce în ce mai mult în situația de a fi necesita intervenția instituțiilor public pentru salvgardarea drepturilor, iar acestea au nevoie în actvitatea lor de o garanție constituțională operaționalizată sub forma unei agenții aflate sub controlul Parlamentului.	Autor: **Conf. univ. dr. habil. Sergiu MIȘCOIU**
Avocatul Poporului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conţine recomandări privind legislaţia sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor şi a libertăţilor ~~cetăţenilor~~.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 62 Alegerea Camerelor **Propus de/ Susţinători**

(2) Organizaţiile cetăţenilor au dreptul să participe la alegerile parlamentare, în condiţiile legii electorale. **Justificare/Argumente** Nimeni nu poate fi discriminat cu privire la dreptul de a fi ales, deoarece s-ar încălca prevederile art. 4 alin. (2) şi ale art. 37 din Constituţie.	**Organizaţia „Radio-ibertateaL-22”**

(1) Camera Deputatilor și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în baza unui sistem electoral bazat pe candidaturi uninominale, cu doua tururi de scrutin acolo unde primul clasat obtine mai putin de 50% plus unu din voturile valabil exprimate și fara redistribuiri, potrivit legii electorale. (2) Numarul deputatilor și al senatorilor se stabileste prin legea electorala, în raport cu populatia tarii, dar fara sa depasească cifra de trei sute. **Justificare/Argumente** Nu trebuie facut abstractie de rezultatele referendumului din 2009, asa ca se cere reducerea numarului de parlamentari la cel mult trei sute. Totusi, avand în vedere ca un parlament unicameral este mult mai usor de aservit unei puteri cu tendinte dictatoriale și luand în considerare și argumentul traditiei parlamentului bicameral, precum și pe cel al traditiei istorice a Romaniei, suntem pentru mentinerea structurii bicamerale a Parlamentului Romaniei; atributiile celor doua Camere urmeaza a fi nuantate astfel incat acestea sa nu incetineasca nepermist ritmul adoptarii legilor. Se mai impune renuntarea la numirea obligatorie a deputatilor din randul minoritatilor nationale, chiar daca acestia nu sunt votati de membrii propriilor minoritati, intrucat se creaza astfel un grup de deputati total nereprezentativ, nevotati sau reprezentand grupuri de cetățeni cu o pondere totala de sub 1% din populatia tarii, dar care ajung sa joace un rol cheie în construirea majoritatilor parlamentare, vanzandu-și sustinerea pentru diverse avantaje pur materiale.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE/Alexandru Cristian Surcel**
Interzicerea membrilor de partid de a candida pentru un mandat de parlamentar, în alte colegii decât cele în care isi au resedinta/domiciliul permanent.	**Adrian Stasek - PNL**
(1)Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese *potrivit unui sistem electoral proporţional* prin vot universal, egal, direct secret ţi liber exprimat în condiţiile legii electorale. **Justificare/Argumente** Sistemul electoral actual majoritar s-a dovedit a fi un eşec total, care nu reflectă, ci mai degrabă denaturează voinţa politică a electoratului, şi considerăm necesitatea garantării la nivelul Constituţiei, caracterul proproţional al sistemului electoral, urmând ca modalitatea de scrutin şi celelalte reguli privind stabilirea mandatelor să fie reglementată de legea organică.	**Varga Attila**
(1) Deputaţii sunt aleşi prin vot universal, direct, secret, egal şi liber exprimat. Numărul deputaţilor nu poate fi mai mare de 250. (2) Cetăţenii români stabiliţi în afara ţării sunt reprezentaţi în Camera Deputaţilor, în condiţii de proporţionalitate în raport de populaţia României. (3) Organizaţiile cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament,	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:**

au dreptul la câte un loc de deputat, în condiţiile legii electorale. Cetăţenii unei minorităţi naţionale pot fi reprezentaţi numai de o singură organizaţie. (4) Senatul asigură reprezentarea colectivităţilor locale, a intereselor economice, sociale, profesionale şi culturale. (5)Membrii aleşi în consiliile ce reprezintă colectivităţile locale, întruniţi într-un singur colegiu electoral, aleg, prin vot egal, direct, secret şi liber exprimat, un număr de senatori pentru fiecare judeţ, proporţional cu populaţia acestuia, în condiţiile legii electorale. Numărul acestor senatori nu poate depăşi 100. (6) Membrii patronatelor, sindicatelor şi asociaţiilor profesionale, constituiţi în colegii separate, aleg, din sânul lor, prin vot egal, direct, secret şi liber exprimat, câte un senator pentru fiecare categorie asociativă şi pentru fiecare circumscripţie electorală. Circumscripţiile electorale se stabilesc prin lege electorală, numărul lor neputând fi mai mare de opt. (7) Membrii universităţilor aleg, prin vot egal, direct, secret şi liber exprimat, câte un senator, din rândul cadrelor lor didactice, pentru fiecare circumscripţie electorală. Circumscripţiile electorale se stabilesc prin lege electorală, numărul lor neputând fi mai mare de opt. (8) Membrii Academiei Române aleg, prin vot egal, direct, secret şi liber exprimat, un senator din rândul membrilor săi. (9) Numărul senatorilor nu poate depăşi 133. **Justificare/Argumente** Modalitatea de alegere a Senatului propusă este inspirată de tradiţiile democratice ale poporului român, la care trebuie raportat ansamblul prevederilor constituţionale, conform art. 1 alin. (3) din Constituţie. În concret, este vorba despre art. 67-71 din Constituţia din 1923, ce reglementau constituirea Senatului. Conform acestor prevederi, pe lângă senatorii aleşi şi senatorii de drept, Senatul avea în componenţa sa şi senatori ce reprezentau colectivităţile locale (aleşi de membrii aleşi în consiliile judeţene şi membrii aleşi în consiliile comunale urbane şi rurale – art. 69), senatori ce reprezentau interesele economice, sociale şi profesionale (aleşi de membrii camerelor de comerţ, de industrie, de muncă şi de agricultură – art. 70), precum şi senatori ce reprezentau universităţile (aleşi, din sânul acestora, prin votul profesorilor fiecăreia dintre ele – art. 71). Soluţia reprezentării în Senat a intereselor colectivităţilor locale se regăseşte, în dreptul comparat, nu doar în state unitare regionalizate (precum, de pildă, Spania), ci şi în state unitare descentralizate, precum cel francez. Conform art. 24 alin. (3) din Constituţia Franţei, Senatul este ales prin vot indirect şi asigură reprezentarea colectivităţilor teritoriale ale Republicii. O asemenea diferenţiere a Camerelor din punctul de vedere al modalităţii de constituire asigură o reprezentare mai nuanţată a interesului general, în sensul în care este mai fidelă unităţii în diversitate, pluralismului în unitate. Totodată, ea se coroborează cu specializarea funcţională a Camerelor sub aspectul legiferării.	**Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleşteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**
(3) Numărul deputaţilor şi al senatorilor se stabileşte prin legea electorală, în	**AMCOR**

raport cu ţării. Legea electorală este o lege organică	

Articolul 63 Durata Mandatului **Propus de/ Susţinători**

(1) România este republica parlamentara.Politica externa și interna, strategiile politice, economice și sociale ale Statului,sunt dezbatute și aprobate în parlament. Parlamentul Romaniei este autoritatea legislativă unica autoritate legiuitoare a tarii. (2)Parlamentul este o instituție bicamerala compusa din Camera deputatilor și Senat. (3)Parlamentul voteaza legile.Controleaza actiunile Guvernului.Evalueaza politicile publice în plan intern și extern. (4)Deputatii al caror numar nu poate depasi(42 x 3) 126 sunt alesi prin vot direct.Camera deputatilor asigura reprezentarea colectivitatilor teritoriale judetene ale Republicii. (5)Senatul care nu poate avea mai mult de (7 x 10) 70 de membri, este ales prin vot indirect de reprezentantii provenind din Consiliile regionale.Senatul asigura reprezentarea colectivitatilor teritoriale regionale ale Republicii. (6)Cetățenii români stabiliti în afara Romaniei sunt reprezentanti în cadrul Camerei deputatilor și a Senatului. (7)Durata functionarii fiecărei camere, numărul membrilor fiecăreia, indemnizaţia acestora, condiţiile de eligibilitate, regimul ineligibilităţilor şi al incompatibilităţilor sunt stabilite prin lege organică. Prin această lege sunt stabilite şi condiţiile în care sunt alese persoanele chemate să asigure ocuparea locurilor vacante de deputat sau senator, până la reînnoirea generală sau parţială a camerei din care făceau parte respectivii parlamentari, sau înlocuirea temporară a acestora, în cazul în care au acceptat funcţii guvernamentale. (8)O comisie independentă, ale cărei componenţă şi reguli de organizare şi funcţionare sunt stabilite prin lege, se pronunţă, prîntr-un aviz public, asupra proiectelor de text şi a propunerilor de lege privind delimitarea circumscripţiilor electorale în vederea alegerii deputaţilor sau modificarea repartizării mandatelor de deputaţi sau de senatori. (9)Parlamentului are autoritatea de a cere Guvernului programul de guvernare pe termen lung care se supune dezbaterii în plen și devine Planul Strategic National pentru Dezvoltare,pe linie sociala, economica, administrativa, de politica externa și culturala.Planul Strategic National este trimis spre aprobare președintelui Romaniei și din acest moment devine document programmatic de dezvoltare pe termen mediu și lung al Romaniei, intrand în obligatiile guvernelor urmatoare de a le asigura continuitatea. (10)Parlamentarii nu mai pot ocupa alte functii în Stat pe toata perioada mandatului.	**Cojocariu**

Parlamentul României, prin lege organică, va stabili data-reper a alegerilor parlamentare, prezidenţiale şi locale. Această dată este valabilă pentru toate ciclurile electorale(cu excepţia celor europene). Data reală a alegerilor va fi stabilita prin hotărâre de guvern cu maxim 8 zile înainte sau după data-reper, cu excepţia unor cazuri de forţă majora.	**Societatea Civila**

Articolul 64 Organizarea Internă **Propus de/ Susţinători**

(2) Camerele îşi desfăşoară lucrările în şedinţe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, pentru: a) alegerea Preşedintelui Republicii, b) primirea mesajului Preşedintelui, c) aprobarea bugetului de stat şi a bugetului asigurărilor sociale de stat, d) declararea mobilizării totale sau parţiale, e) declararea stării de război, f) suspendarea sau încetarea ostilităţilor militare, g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Ţării, h) numirea a şase judecători la Curţii Constituţionale, i) numirea Avocatului Poporului, j) stabilirea statutului deputaţilor şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora, k) îndeplinirea altor atribuţii care, potrivit Constituţiei, sau regulamentului, se exercită în şedinţă comună. **Justificare/Argumente** Prin aceasta reglementare a şedinţelor comune care reia în mare parte textul iniţial, am întrodus o singură completare şi anume că Parlamentul, în şedinţa comună a celor două Camere, alege Preşedintele Republicii.	**Varga Attila**
(3)Deputaţii şi senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere, cu respectarea configuraţiei politice a acesteia, *rezultate din alegeri.* (5)Birourile permanente şi comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configuraţiei politice a fiecărei Camere, *rezultate din alegeri.* **Justificare/Argumente** Necesitatea precizării noţiunii de configuraţie politică drept configuraţia politică rezultată din alegeri se impune pentru respectarea suveranităţii poporului, exprimată prin vot. În cadrul democraţiei constituţionale, votul exprimat în alegeri este cel ce stabileşte care sunt formaţiunile ce au acces în Parlament şi în ce proporţii, cu alte cuvinte care este „coloratura politică" a Parlamentului, ce reprezintă algoritmul politic cu respectarea căruia se constituie structurile interne ale Camerelor – grupuri parlamentare, birouri permanente, comisii.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

De asemenea, referirea expresă la configuraţia politică rezultată din alegeri împiedică interpretarea fluctuantă a noţiunii de configuraţie politică în jurisprudenţa constituţională, astfel cum s-a întâmplat în practică. Fluctuaţiile s-au datorat unei înţelegeri eronate a caracterului neimperativ al mandatului, în virtutea căreia nu a fost cenzurată migraţia politică, ajungându-se până la admiterea existenţei unui grup parlamentar al unui partid care nu participase în alegeri.	

Articolul 65 Ședințele Camerelor **Propus de/ Susţinători**

(2) Camerele îşi desfăşoară lucrările şi în şedinţe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, pentru: a) primirea mesajului Preşedintelui României; b) aprobarea bugetului de stat şi a bugetului asigurărilor sociale de stat; *c) dezbaterea şi adoptarea codurilor;* d) declararea mobilizării totale sau parţiale; e) declararea stării de război; f) suspendarea sau încetarea ostiităţilor millitare; g) aprobarea strategiei naţionale de apărare a ţării; h) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Ţării; i) numirea, la propunerea Preşedintelui României, a directorilor serviciilor de informaţii şi exercitarea controlului asupra activităţii acestor servicii; j) numirea Avocatului Poporului; k) stabilirea statutului deputaților şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora; l) îndeplinirea altor atribuţii care, potrivit Constituţiei sau regulamentului, se exercită în şedinţă comună. **Justificare/Argumente** Propunerea de adăugare în cuprinsul art. 65 a literei c) se datorează necesităţii de corelare cu propunerea de modificare a art. 73 alin. (1), conform căreia Parlamentul adoptă şi coduri, precum şi cu propunerea de modificare a art. 76 alin. (1), referitoare la majoritatea necesară adoptării codurilor.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei: Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor, Conf. univ. dr. Sebastian Răduleţu, Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu, Lect. univ. dr. Mădălina Nica, Lect. univ. dr. Sonia Drăghici , Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

Articolul 69 Mandatul reprezentativ **Propus de/ Susţinători**

(3) Votul deputaţilor sau senatorilor este personal şi nu se poate delega.” **Justificare/Argumente** Pentru evitarea numeroaselor situaţii în care alte persoane, parlamentari sau nu, votează în locul parlamentarilor absenţi. Conform principiului reprezentării, poporul îşi deleagă suveranitatea aleşilor, pentru a fi exercitată doar de aceştia, nu de terţe persoane care nu sunt reprezentative sau de colegi.	**Vaida**

(1) În exercitarea mandatului, deputaţii şi senatorii sunt în serviciul poporului şi vor acţiona pentru îndeplinirea angajamentelor asumate faţă de electorat şi a programului politic pe care acesta l-a votat. (2) Dacă pe timpul mandatului deputaţii şi senatorii renunţă la calitatea de membru al partidului pe al cărui program politic au candidat, pierd mandatul, iar partidul respectiv îl va atribui altui membru, potrivit legii organice. **Justificare/Argumente** Denumirea marginală a acestui articol este în contradicţie cu conţinutul său. Mandatul reprezentativ impune celui care a fost împuternicit cu anumite sarcini, să acţioneze în numele şi interesul celui de la care a primit însărcinarea. După conţinut însă, textul acestui articol nu le creează nici o răspundere deputaţilor şi senatorilor de a acţiona în numele şi interesul celor de la care au primit mandatul, respectiv alegătorii. Pentru a câştiga capital politic, respectiv cât mai multe voturi, fiecare candidat îşi concepe mesajul, pornind de la nevoile reale ale alegătorilor din circumscripţia sau colegiul unde candidează. Dacă mesajul ar fi unul general, axat, exclusiv, pe un interes naţional abstract, el n-ar avea niciun efect asupra celor cărora le este adresat. Însă, după ce este ales şi i se atribuie mandatul, candidatul devenind deputat sau senator, el nu mai este ţinut de angajamentele pe care şi le-a asumat faţă de alegători, pentru că el nu se află în serviciul celor care l-au votat ci în „serviciul poporului”. Prin interdicţia constituţională a mandatului imperativ, deputatul sau senatorul devine independent faţă de cei care l-au votat. Prin urmare, indiferent dacă prestaţia le este sau nu eficientă, alegătorii n-au nicio cale de a-i trage la răspundere. Mai mult decât atât, ei pot părăsi partidul pe al cărui program politic alegătorii şi-au dat votul şi se pot înscrie într-un alt partid, modificând structura politică a Parlamentului, independent de voinţa electoratului. În acest caz mandatul reprezentativ devine lipsit de conţinut.	**Amititleoaiei**

Articolul 70 Mandatul Deputaților și al Senatorilor **Propus de/ Susţinători**

(2) Calitatea de deputat sau de senator încetează la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de revocare, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces. (3) Derularea procedurii de revocare nu poate fi condiționata decât de întrunirea unui număr de solicitări din partea cetățenilor din circumscripția electorala respectiva, reprezentând minimum 2/3 din numărul voturilor cu care a fost ales parlamentarul, și se va finaliza prîntr-un referendum, care nu necesita cvorum.” Justificare: Este necesara prevederea în Constituție a posibilității revocării parlamentarilor de către cetățeni, precum și câteva repere ale unei proceduri simple și eficiente de revocare. Asa cum cetățeanul, când alege un parlamentar, nu trebuie sa-și justifice opțiunea sa, ci este suficient sa-și	**APADOR-CH**

exprime votul, tot așa și atunci cind apreciază ca parlamentarul pe care l-a ales nu-l mai reprezintă, cetățeanul trebuie sa-l poată revoca, fără alte justificări, motivări, explicații, în afara votului pe care și-l exprima pentru revocare. Consecința directa este ca parlamentarul va trebui sa redevină atent la interesele și nevoile cetățeanului care l-a votat și ca aceasta atenție va trebui sa și-o păstreze pe durata întregului mandat, nu doar în pragul alegerilor. Constituia ar trebui sa prevadă ca revocarea parlamentarului poate fi ceruta de un anumit număr de alegatori (de exemplu, număr egal cu 2/3 din numărul voturilor cu care a fost ales parlamentarul) din circumscripția electorală respectiva și ca se va finaliza prîntr-un referendum care nu necesita cvorum. De asemenea, Constituția trebuie sa prevadă ca daca numărul de semnături pentru inițierea referendumului de revocare a parlamentarului este îndeplinit, nici o alta condiție nu mai este necesara pentru declanșarea referendumului.	
(2)Calitatea de deputat sau de senator încetează la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, incompatibilitate, pierdere a drepturilor electorale, deces, *precum şi la data demisiei din formaţiunea politică din partea căreia a candidat în alegeri, în situaţia în care aceasta din urmă nu a nesocotit caracterul neimperativ al mandatului.* **Justificare/Argumente** Caracterul neimperativ al mandatului presupune independenţa deputaţilor şi senatorilor în exprimarea voturilor şi opiniilor politice în exercitarea mandatului, atât faţă de alegători, cât şi faţă de formaţiunile din partea cărora au candidat în alegeri. Nici alegătorii, nici aceste formaţiuni nu îi pot ordona parlamentarului ce voturi şi opinii politice să exprime în exercitarea mandatului. Pe de altă parte, caracterul neimperativ al mandatului nu permite, ci interzice migraţia politică în timpul mandatului. Formaţiunile ce susţin candidaţi în alegeri au dreptul ca – atunci când voturile şi opiniile politice exprimate de membrii lor ce sunt în acelaşi timp deputaţi şi senatori, sunt discordante în raport cu doctrina respectivelor formaţiuni – să decidă, ca sancţiune disciplinară, excluderea din acea formaţiune a respectivului membru. Această excludere nu trebuie să afecteze mandatul de deputat sau senator al membrului în cauză, întrucât mandatul nu este obţinut din partea formaţiunii respective, ci din partea poporului, prin intermediul corpului electoral. În această ipoteză, parlamentarul în cauză îşi va continua mandatul ca independent. Dacă însă deputatul sau senatorul, fără ca formaţiunea din partea căreia a candidat în alegeri să fi exercitat presiuni sau constrângeri asupra voturilor sau opiniilor politice exprimate în exercitarea mandatului, aşadar fără să fi nesocotit caracterul neimperativ al acestuia, părăseşte voluntar respectiva formaţiune, atunci practic renunţă la legitimitatea obţinută prin alegeri, câtă vreme a fost votat pentru tendinţa politică pe care o încarnează. În ipoteza în care parlamentarul are iniţiativa părăsirii formaţiunii politice din partea căreia a candidat în alegeri, nu poate invoca în apărarea sa caracterul neimperativ al mandatului. Parlamentarul în cauză poate deci vota cu grupul parlamentar al altui partid, căci nimeni nu îi poate impune cum să voteze, însă nu poate, în timpul exercitării mandatului, să treacă oficial la un alt partid şi nici să constituie un partid nou. Renunţarea la calitatea de membru al formaţiunii politice din partea căreia a candidat în alegeri echivalează cu	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor….**

renunţarea la acordul electorilor. Migraţia politică, traseimul politic în timpul exercitării mandatului poate provoca modificarea configuraţiei politice a Parlamentului, astfel cum a rezultat din vot, putându-se ajunge până la reprezentarea în Parlament a unor formaţiuni care fie nu au candidat în alegeri, fie, dacă au candidat, nu au obţinut mandate. Modul de reprezentare în Parlament a formaţiunilor politice este decis de către corpul electoral în alegeri şi nu trebuie să poată fi modificat prin voinţa parlamentarului de a-şi schimba, în timpul mandatului, apartenenţa politică.	
(1) Deputaţii şi senatorii intră în exerciţiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub condiţia validării alegerii şi a depunerii jurământului. Jurământul se stabileşte prin lege organică. (2) Calitatea de deputat sau de senator încetează la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces. (3) Calitatea de deputat sau de senator se poate suspenda temporar pentru conflict de interese în condiţiile stabilite prin regulamentele celor două Camere.	**Societatea Civila**

Articolul 72 Imunitatea Parlamentară **Propus de/ Susţinători**

(1)Membrii Guvernului au acces la cele două camere. Membrii Guvernului sunt audiaţi atunci când se solicită acest lucru. Membrii Guvernului pot fi asistaţi de consilieri ai Guvernului. (2)Presedintii celor doua Camere sunt alesi pe durata legislaturii.	**Cojocariu**
(3)În caz de infracţiune flagrantă, deputaţii sau senatorii pot fi reţinuţi şi supuşi percheziţiei. *Procurorul General al României* îl va informa neîntârziat pe preşedintele Camerei asupra reţinerii şi a percheziţiei. În cazul în care Camera sesizată constată că nu există temei pentru reţinere, va dispune imediat revocarea acestei măsuri. **Justificare/Argumente** În cazul art. 72(3) propunem ca obligația de informare a președintelui Camerei asupra reținerii și a percheziției unui parlamentar să fie dată în sarcina Procurorului General al României. Potrivit propunerii de modificare a art. 132 privind statutul procurorilor, care consacră principiul independenței acestora prin eliminarea subordonării ierarhice și față de ministrul justiției, considerăm că, în forma actuală, competența ministrului justiției de informare a Camerei din care provine parlamentarul vizat de măsura constrângătoare reprezintă o imixtiune a executivului în activitatea procurorilor.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei: Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor…**

(2) Deputaţii şi senatorii pot fi urmăriţi şi trimişi în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului. Urmărirea şi trimiterea în judecată penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie [Parchetului General]. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.	**Societatea Civila**
(1) Imunitatea de care se bucură deputaţii şi senatorili constă în aceea că nu pot fi traşi la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului. (3) În caz de infracţiune flagrantă, deputaţii sau senatorii pot fi reţinuţi şi supuşi percheziţiei. Ministrul justiţiei îl va informa neîntârziat pe preşedintele Camerei asupra reţinerii şi a percheziţiei.	**AMCOR** **ncp.costake@gmail.com** **alexandra.pusca@amcor.ro** **teodora.buga@amcor.ro**

Articolul 73 Categorii de Legi **Propus de/ Susţinători**

Remuneratia, diurnele și celelalte forme de recompensare materiala a parlamentarilor se aproba numai prin referendum. **Justificare/Argumente** Este un loc comun faptul ca parlamentarii din ultimele doua decenii și-au stabilit privilegii exagerate.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** Autor: **Alexandru Cristian Surcel**

Articolul 74 Inițiativa Legislativă **Propus de/ Susţinători**

(1)Iniţiativa legislativă aparţine, după caz, Guvernului, deputaţilor, senatorilor sau unui număr de 75.000 de cetăţeni cu drept de vot. **Justificare/Argumente** Eliminarea condiţionării exercitării iniţiativei legislative cetăţeneşti de provenienţa teritorială a cetăţenilor vine în sprijinul efectivizării democraţiei semi-directe, prin înlesnirea exerciţiului unuia dintre mijloacele de intervenţie directă a cetăţenilor în funcţia normativă. Caracterul serios şi reprezentativitatea iniţiativei legislative ce aparţine cetăţenilor nu se mai verifică *a priori*, ci *a posteriori*, prin celelalte etape ale legiferării însele,	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

derulate la nivelul Parlamentului.	
(1)Iniţiativa legislativă aparţine, după caz, Guvernului, deputaţilor, senatorilor, Consiliului Superior al Magistraturii sau unui număr de cel puţin 100.000 de cetăţeni cu drept de vot. **Justificare/Argumente** În mod frecvent, în procesul aplicării legii sunt puse în evidenţă imperfecţiuni legislative, care reclamă intervenţii ale legiuitorului. De lege lata, instanţa supremă are atribuţia de a identifica aceste cazuri în care este necesară iniţierea adoptării unor reglementări noi, modificarea sau abrogarea celor existente, situaţii în care se adresează ministrului justiţiei, care apreciază dacă dă ori nu curs unor astfel de propuneri. O adresare directă către puterea legislativă ar fi benefică procesului normativ.	**Judecător Dan Lupașcu – Curtea de Apel București**

Articolul 75 Sesizarea Camerelor **Propus de/ Susţinători**

(1)Se supun spre dezbatere şi adoptare Camerei Deputaţilor, ca primă Cameră sesizată, proiectele de legi şi propunerile legislative pentru ratificarea tratelor sau a altor acorduri internaţionale şi a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum şi proiectele de legi organice prevăzute la articolul 3 alineatul (3), 55 alineatul (2), articolul 73 alineatul (3) literele e), f), g), şi o), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatul (2) şi (3), articolul 120 alineatul (2). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii şi adoptării, ca primă Cameră sesizată Senatului. **Justificare/Argumente** Din această modificare a articolului 75 rezultă că Senatul îşi păstrează calitatea de cameră decizională doar pentru tratatele şi acordurile internaţionale, respectiv pentru acele legi organice din domeniul apărării, a siguranţei naţionale şi a administraţiei publice locale, potrivit atribuţiilor sale prevăzute ala articolul 65 alin (2) nou. Pentru restul categoriilor de legi, camera decizională va fi Camera Deputaţilor, urmând ca pentru toate acestea din urmă, Senatul să fie prima cameră sesizată. Această soluţie oferă a departajare mai bună şi mai corectă a celor două Camere ale Parlamentului şi poate asigura o activitate legislativă mai eficientă.	**Varga Attila**

Articolul 76 Adoptarea legilor și a hotărârilor **Propus de/ Susţinători**

(4) Alternativ activitatii Parlamentului, legile cu text mai putin complicat, de câteva articole, și cu subiect de interes general pot fi adoptate și direct prin referendum. Legile astfel adoptate nu pot fi modificate sau abrogate prin adoptarea unei alte legi ori act normativ cel putin 4 ani, decât tot prin referendum. (5) Legile se publica în Monitorul Oficial numai impreuna cu normele metodologice, ce urmeaza a fi redactate de Consiliul Legislativ și avizate obligatoriu de comisiile de specialitate ale Camerelor Parlamentului. **Justificare/Argumente** Se cere o mai mare implicare a cetățeanului în procesul decizional și largirea democratiei. De asemenea, este necesara renuntarea la obiceiul emiterii unui intreg sir de acte normative subsecvente de detaliere.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** Autor: **Alexandru Cristian Surcel**

Articolul 78 Intrarea în vigoare a legii **Propus de/ Susţinători**

Legea se publică în Monitorul Oficial al României şi intră în vigoare *la 7 zile libere* de la data publicării sau la o altă dată ulterioară prevăzută în textul ei. **Justificare/Argumente** Creşterea termenului la capătului căruia legea intră în vigoare contribuie la efectivizarea dreptului subiecţilor destinatari la siguranţă juridică, în sensul în care aceştia nu trebuie să fie luaţi prin surprindere de apariţia unei legi. Totodată, acest termen, mai lung în comparaţie cu cel actual, permite o mai bună cunoaştere a legii de către destinatarii săi, în condiţiile în care aceştia nu se pot apăra, în caz de încălcare a legii, invocând necunoaşterea acesteia (principiul *nemo censitur ignorare legem*).	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 79 Consiliul Legislativ **Propus de/ Susţinători**

(1) Consiliul Legislativ este organ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea asigurării conformităţii cu Constituţia şi a sistematizarii, unificării şi coordonării întregii legislaţii. El ţine evidenţa oficială a legislaţiei României. Avizul tehnic şi de coerentă legislativă este obligatoriu	**AMCOR**

CAPITOLUL II - Preşedintele Romaniei

Articolul 80 - Rolul Preşedintelui

Formulare **Propus de/Susținători**

(1) Preşedintele României reprezintă statul român în activitatlile diplomatice la nivelul sefilor de state. (2) Preşedintele României are indatoriri de reprezentare și protocol.	**Bogdan CIRSTEA**

Obiective Eliminarea unor disfunctionalităţi ca cele înregistrate în prezent. **Prevederi** Germania.	
(1) Preşedintele României reprezintă statul român în raport cu omologii săi străini de acelaşi rang (preşedinţi, regi, emiri, sultani etc.) semnând în numele României acordurile internaţionale convenite de Parlament sau Guvern. (2) Preşedintele României primeşte jurământul de credinţă al membrilor Guvernului rezultat din alegeri sau din remanierile guvernamentale. (3)Preşedintele României semnează legile emise de Parlament şi Ordonanţele emise de Guvern în vederea publicării lor în monitorul oficial. **Justificare/Argumente** Practica ultimilor ani a dovedit că este necesară precizarea atribuţiilor Preşedintelui. **Obiective** Se stabileşte mai clar rolul Preşedintelui şi se creează condiţii pentru evitarea conflictelor contraproductive dintre Guvern şi Preşedinte.	**Alianta Civica, Constantin Geangu, Christian Mititelu, Marius Bazu**
Funcţia de preşedinte are atribuţii care impiedică luarea de decizii eficiente. În sistemul actual preşedintele ajunge să fie dîntr-un partid şi premierul din alt partid. Executivul bicefal eşuează în cele din urmă datorită faptului că atribuţiile nu sunt complementare ci contradictorii. De exemplu, reprezentarea externă revine preşedintelui, dar obligaţiile asumate de acesta în numele ţării trebuie implentate de Guvern care se poate să fie de altă orientare. Preşedinţia trebuie eliminată.	**Victor Draghicescu**
(1). Să fie completat, cu sintagma: "ținând seama și de dispozițiile din alin. (1). Al art. 91, precum și de alte dispoziții relevante din Constituție." **Justificare** În determinarea conținutului sintagmei de "reprezentare a statului român" trebuie să fie reținut acel înțeles, care decurge din ansamblul tuturor prevederilor constituționale și în raport de aceasta, să fie stabilită sfera de aplicare.	**Ion M. Anghel**
(2) Preşedintele României asigură funcţionarea ordonată a autorităţilor publice, conform Constituţiei şi legilor în vigoare. Preşedintele mediază (şi nu arbitrează !) între puterile statului, precum şi între stat şi societate, în legătură cu probleme politice inter-instituţionale majore, ori cu comflicte sociale grave care ameninţă sau tulbură funcţionarea ordonată a autorităţilor publice.	**Gabriela Tanasescu**
(2) Preşedintele exercită funcţia de mediere între puterile statului, precum şi între stat şi societate. (3) Preşedintele îşi exercită mandatul în spiritul echidistanţei politice şi al	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice**

garantării echilibrului între puterile statului, precum şi între stat şi societatea civilă. **Justificare/Argumente** Textul modificat al articolului 80 păstrează pentru Preşedintele României funcţiile de reprezentare a statului, de garant al independenţei naţionale şi a integrităţii teritoriale a ţării, specifice oricărui şef de stat. Modificarea vizează sublinierea funcţiei de mediere a Preşedintelui între forţele sociale şi politice, care devine, în spiritul restului propunerilor de revizuire avansate, principala atribuţie a Preşedintelui României. Stabilirea fără echivoc a rolului Preşedintelui, cerută în tezele Constituţiei, face necesară conturarea mult mai clară a rolului de mediator al Preşedintelui între toate forţele sociale şi politice implicate în guvernarea statului. Alegerea Preşedintelui României de către cetăţeni prin vot direct, care determină acestuia o legitimitate democratică ce nu poate fi concurată decât de cea a Parlamentului, îi permite să intervină constructiv în conducerea statului pentru realizarea intersului general, posibilă numai printr-o abordare echidistantă în raport de opţiunile partizane ale diferitelor forţe politice. Principiul instituit de art. 80 este că rolul de mediator al Preşedintelui trebuie să se manifeste în amontele oricăror divergenţe sau disfuncţionalităţi tocmai pentru a contribui la întărirea dialogului democratic, la transparenţa problemelor politice precum şi a modalităţilor de negociere care conduc la rezolvarea acestora. Preşedintele, în exercitarea acestei funcţii, de o importanţă deosebită pentru desfăşurarea politicii interne, urmăreşte în egală măsură responsabilizarea societăţii civile şi a electoratului prin implicarea acestor actori în cunoaşterea şi dezbaterea realelor probleme sociale şi politice ale României, cu implicaţii directe asupra rezultatelor electorale de orice nivel.	**al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei:** **Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănişor,** **Conf. univ. dr. Sebastian Rădulețu,** **Conf. univ. dr. George Gîrleșteanu,** **Lect. univ. dr. Mădălina Nica,** **Lect. univ. dr. Sonia Drăghici ,** **Asist. univ. dr. Mădălina Putinei.**

Articolul 81 - Alegerea Preşedintelui **Propus de/Susținători**

Numirea președintelui de catre Parlament **Justificare** Numirea unui președinte care sa reprezinte cu adevarat populatia, prin crearea unui sistem concurential real, de calitate, care sa descurajeze grupurile oculte în insusirea functiei prezidentiale..Este de presupus ca numirea unui președinte de catre Parlament va facilita destituirea acestuia mult mai usor în caz de abuz...	**Stanica Ionel**
(4) Nicio persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea nu pot fi succesive, între cele două mandate trebuind să fie o diferență de cel puțin un mandat. **Justificare** Unii se obișnuiesc prea mult cu funcția și devin prea familiari cu unele autorități publice. De aici imixtiuni în treburile altora, conflicte, și altele.	**Vasile Nastase**
(1) Președintele Romaniei este ales prin vot universal, direct, secret, liber exprimat și ponderat diferit (cu valoare diferita) pentru fiecare cetățean în parte, în functie de capacitatile sale intelectuale, stabilite o data la 15 ani prin	**Dan Munteanu**

intermediul unui examen psihologic, de cultură generală și de stabilire a coeficientului de inteligentă. (2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrişi în listele electorale. (3) În cazul în care nici unul dintre candidaţi nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidaţi stabiliţi în ordinea numărului de voturi obţinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obţinut cel mai mare număr de voturi. (3) Nici o persoană nu poate îndeplini funcţia de Preşedinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi şi succesive. **Justificare** Chiar daca, la prima vedere, propunerea contravine principiilor democratiei, nu cred ca este corect ca votul pentru alegerea celor care conduc statul sa valoreze la fel pentru toti cetățenii. Un vot de la o persoana fara educatie sau inteligenta, usor de manipulat, anuleaza un vot venit de la cineva care ar avea sanse mai mari sa voteze în cunostinta de cauza.	
(1) Președintele tarii este ales de catre parlament prin votul secret al parlamentarilor intruniti în sedinta comuna. (2) Este declarat ales candidatul care a intrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea voturilor parlamentarilor. **Justificare** Se inlatura riscul ca un președinte (asa cum s-a intamplat cu Traian Basescu) sa faca abuzurile de toate felurile și în orice imprejurare. Se scutesc cheltuieli substantiale din bugetul statului nemai fiin necesare organizarea de alegeri sau referendumuri . Prin stabilirea unor atributii limitate și clar exprimate în constituție, se poate inlatura implicarea nepermisa în guvernarea tariisi amestecul în alte structuri de putere ale tarii.	**Tudor Anghel**
(1) Preşedintele României este ales de plenul camerelor reunite, prin vot egal, secret cu urne şi liber exprimat. Pot candida paralmentari sau neparlamentari, care au sustinerea a cel putin 25% din numarul parlamentarilor. (2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale parlamentarilor. (3) În cazul în care nici unul dintre candidaţi nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidaţi stabiliţi în ordinea numărului de voturi obţinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obţinut cel mai mare număr de voturi. (4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcţia de Preşedinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi şi succesive. **Justificare** Eliminarea alegerii președintelui direct de catre cetățeni are ca efect eliminarea unei campanii electorale, cu consecinta economie la bugetul de stat și a bugetelor partidelor politice.	**Gh. Candea**

Prin alegerea președintelui de catre Parlament și prin atributiile pe care le are președintele, România adopta forma de republica parlamentara.	
(1) Preşedintele României este ales de către camerele reunite ale Parlamentului cu 50% + 1 voturi din numărul total al parlamentarilor. (2) Poate fi preşedinte al României orice cetăţean român care are un prestigiu profesional şi abilităţi deosebite în comunicarea cu omologii săi străini, fiind capabil să promoveze relaţii internaţionale folositoare României. (3) Alegerea Preşedintelui va avea loc în mai multe tururi de scrutin, până când unul dintre candidaţi va întruni numărul de voturi menţionat la aliniatul (1). (4) După fiecare tur de scrutin va fi eliminat candidatul care a întrunit cel mai mic număr de voturi, sau mai mulţi candidaţi care nu au reuşit să obţină un număr de voturi egal cu media voturilor exprimate minus 15 % din respectiva medie în primul tur, sau minus 10 % din medie în tururile următoare. (1)Numărul de mandate nu este limitat **Justificare** Chiar şi în condiţiile actualei Constituţii nu există noţiunea de Preşedinte jucător. Cu toate acestea, pretextându-se numărul mare de voturi cu care a fost ales Preşedintele, fără temei legal, ba chiar contrar prevederilor legale, am avut un Preşedinte jucător. Evitarea acestei situaţii în viitor presupune alegerea Preşedintelui de către Parlament, devenind clar în acest fel rolul fiecărei instituţii. În condiţiile limitării puterii Preşedintelui, nu mai este necesară limitarea numărului de mandate.	**Alianta Civica/Constantin Geangu**
(1) Preşedintele Republicii este ales de Parlament în şedinţa comună a celor două Camere.	**Varga**
(2)Președintele României să fie ales prin vot universal în două tururi,din rândul cetățenilor români fără apartenență politică.Să aibă atribuții precum:să numească și să revoce ambasadori,să promoveze politica externă a României,să numească Premierul României la propunerea partidului sau alianței,având majoritate în Parlament,să acorde diplome,medalii celor merituoși,să grațieze pe cei cu probleme deosebite. **Justificare** Pentru a îndeplini rolul de arbitru între partidele politice.	**Gh. Bobulesc**
Preşedintele să fie ales de cele două camere, în şedinţă comună.	**Sima Marin**
PREŞEDINTELE ţării, ales de către Parlament.	**Neculoiu Ioan**
(1) Preşedintele Republicii este ales de Parlament în şedinţa comună a celor două Camere. (2) Pentru alegerea Preşedintelui este nevoie de o majoritate de două treimi din numărul total al deputaţilor şi senatorilor. Votul se exprimă prin scrutin secret în cel mult trei tururi. În cazul în care nici unul dintre candidaţi nu a	**Varga Attila**

întrunit majoritatea de două treimi se organizează cel de al doilea tur de scrutin. La al treilea tur de scrutin este suficient votul majorităţii din numărul total al membrilor celor două Camere. Candidaţii pentru funcţia de Preşedintele Republicii trebuie să fie cetăţean român, în deplinătatea exerciţiului drepturilor civile şi politice şi să fi împlinit la momentul propunerii sale vârsta de 45, (50) de ani. Funcţia de Preşedinte al Repiblicii este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată. **Justificare** Această reglementare consacră una din regulile, chiar condiţia regimului parlamentar, şi anume alegerea Preşedintelui Republicii, de Parlament. Se prevede şi procedura alegerii. Vârsta mai mare se justifică prin faptul că fiind ales în mod indirect, trebuie să fie o persoană cu un prestigiu corespunzător, întrucât reprezintă întreaga naţiune (şi nu doar statul).	

Articolul 82 - Validarea mandatului și depunerea juramantului **Propus de/Sustinatori**

(1) Rezultatul alegerii Preşedintelui României de către Parlament este validat de Curtea Constituţională.	**Varga Attila**
(1)Primul-ministru, miniştrii şi ceilalţi membri ai Guvernului vor depune individual, în faţa celor două Camere reunite ale Parlamentului României jurământul de la articolul 82. **Justificare** În logica regimului politic parlamentar guvernul răspunde direct faţă de Parlament şi depunerea jurământului trebuie să se facă în faţa corpurilor legiuitoare reunite.	**Varga Attila**

Articolul 83 - Durata mandatului **Propus de/Sustinatori**

(1)Mandatul președintelui ste de de 4 ani și se exercita de la data depunerii juramantului. **Justificare** Corelarea cu modificarea propusa la 1, alin. (2).	**Tudor Anghel**
(1) Mandatul Preşedintelui României este în principiu de 4 ani şi se exercită de la data depunerii jurământului. (2) Preşedintele este ales de regula la doi ani după alegerile parlamentare. Mandatul său se termină, de regulă, la doi ani după următoarele alegeri parlamentare, cu ocazia depunerii jurământului de către noul preşedinte. În	**Alianta Civica**

cazul unor alegeri parlamentare anticipate, mandatul Preşedintelui se prelungeşte automat în mod corespunzător. (3) Mandatul Preşedintelui României poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă. **Justificare** Corelare cu alegerile parlamentare.	
(1) Mandatul Preşedintelui României este de 6 ani. Preşedintele României nu poate avea decât un singur mandat. (2) Preşedintele României îşi exercită mandatul de la data depunerii jurământului până la depunerea jurământului de Preşedintele nou ales, în limitele şi potrivit principiilor constituţionale. (3) Mandatul Preşedintelui României poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război. **Justificare/Argumente** Articolul 83 completează viziunea asupra Preşedintelui instituită de articolul 80. Echidistanţa politică a Preşedintelui este întărită prin creşterea duratei mandatului acestuia la 6 ani, concomitent cu limitarea la unul singur a numărului de mandate ce pot fi exercitate de aceeaşi persoană. O astfel de prevedere are rolul de a elimina preocuparea pentru permanentizarea campaniei electorale în scopul câştigării unui nou mandat şi concentrarea celui care exercită funcţia prezidenţială către realizarea interesului general. Alin. (2) al textului propus subliniază caracterul imperativ al exercitării oricăror atribuţii ce ţin de mandatul Preşedintelui numai în spiritul limitelor şi al principiilor constituţionale.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 84 - Incompatibilitati și imunitati **Propus de/Sustinatori**

(1) În timpul mandatului, Președintele Romaniei nu poate fi membru unui partid sau formatiune politica și nu poate indeplini nici o alta functie publica sau privata. Președintele Romaniei nu poate participa sau implica la nici o intrunire a oricarui partid sau formatiuna politica, precum și la sedintele guvernului sau a oricarei alte structuri guvernamentale sau ale justitiei. **Justificare** Una dintre atributiile Președintelui Romaniei, deosebit de importanta, este aceea de mediere (nu de arbitrare, deoarece un arbitru și decide) intre puterile statului și intre puterile statului și societate. Președintele nu poate avea nici drepturi și nici indatoriri ca orice cetățean al tarii, acesta find constrans de rigorile impuse de functie în conformitate cu constitutia și legile tarii.	**Tudor Anghel**
(1) În timpul mandatului, Preşedintele României nu poate fi membru al unui partid şi nu poate acţiona în mod partizan în favoarea unui partid. De asemenea, nu poate îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată.	**Alianta Civica**

(2) Preşedintele României se bucură de aceeaşi imunitate ca cea a parlamentarilor **Justificare** Deși formularea actuala a aliniatului (2) din Art. 84 precizeaza ca Președintele are aceeasi imunitate cu parlamentarii, deci numai pentru declaratiile politice, în ultimii 9 ani, printr-o interpretare abuziva Constitutiei, s-a considerat ca Președintele are o imunitate absoluta (interpretandu-se abuziv prima propozitie a Art. 84 aliniatul (2)), inclusiv pentru delictele de drept comun savarsite inainte de dobandirea functiei de Președinte. De aceea, este nevoie de o formulare clara, care sa nu lase loc unor ambiguitati.	
(1) În timpul mandatului, Preşedintele României nu poate fi membru al unui partid, sau să ia parte sub orice formă la reuniuni şi congrese de partid în ţară şi în străinătate, şi nu poate îndeplini nici o altă funcţie publică sau privată. (1') Sunt incompatibile cu rolul constituţional al Preşedintelui comportamentele politice constând în dirijarea afacerilor interne ale unui partid, sau provocarea ori încurajarea de acţiuni cu scopul de a submina unitatea şi autonomia proprie partidelor, alianţelor politice şi electorale, coaliţiilor guvernamentale sau altor organizaţii politice şi sociale. (2) Preşedintele României se bucură de imunitate, exceptând cazul săvârşirii infracţiunii de înaltă trădare. Prevederile articolului 72 alineatul (1) se aplică în mod corespunzător.	**Gabriela Tanasescu**
(3)Schema de conducere și administrare a statului român prevede functia de președinte al statului.Acesta are atributii strict reprezentative în relatiile de prietenie și cooperare cu alte state, participarea la evenimente comemorative și ceremonii nationale și internationale. Se preocupa pentru afirmarea demnitatii, culturii, istoriei, traditiilor, spiritualitatii și valorilor perene ale poporului român, pe plan intern și extern.Se preocupa de starea educatiei, și sanatatii populatiei, armatei și culturii.Promoveaza actiuni în tara și în plan extern pentru dezvoltarea acestor aspecte.	**Cojocariu**

Articolul 85 - Numirea Guvernului **Propus de/Sustinatori**

(1) Decizia de numire și cea de revocare a unui membru al guvernului să aparțină exclusiv PREMIERULUI.	**S.C.M.D. FILIALA BISTRITA-NASAUD**
Președintele Romaniei imputerniceste cu formarea Guvernului pe candidatul pentru functia de prim-ministru propus de majoritatea parlamentara și numeste Guvernul pe baza votului de incredere acordat de Parlament	**Costea Florea**

Puterile Președintelui trebuie diminuate pentru a se inceta conflictul constitutional dintre Președinte și Primul Ministru. Primul Ministru poate avea mai multe atributii, intrucat el este mai usor de controlat de Parlament. **Justificare** Incetarea conflictului constitutional și realizarea unei vieti de stat mai functionale.	**Asociatia România Vie/Alexandru Surcel**
(1) Președintele Romaniei il desemneaza candidat pentru functia de prim-ministru pe cel recomandat de partidul sau coalitia majoritara în Parlament. **Propus de/ Susţinători:** Puterile Președintelui trebuie diminuate pentru a se inceta conflictul constitutional dintre Președinte și Primul Ministru. Primul Ministru poate avea mai multe atributii, intrucat el este mai usor de controlat de Parlament.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** Autor: **Alexandru Cristian Surcel**
(1) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanţă a postului, Preşedintele revocă şi numeşte, pe baza votului de încredere al Parlamentului, acordat la propunerea Primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului şi programul politic al acestora. **Justificare/Argumente** Modificarea articolului 85 constă în introducerea obligaţiei de a obţine un vot de încredere al Parlamentului pentru orice modificare a componenţei Guvernului, nu numai pentru remanierile guvernamentale prin care este afectată strucura politică a acestuia, aşa cum prevede textul constituţional în vigoare. Justificarea pentru o astfel de propunere constă în garantarea legitimităţii democratice a Guvernului, cerută de constituant la momentul formării acestuia, legitimitate care trebuie păstrată pe întreaga durată a activităţii sale. În aceeaşi logică se înscrie şi introducerea obligaţiei prezentării de către persoana propusă de Primul-ministru să ocupe funcţia de ministru a unui program politic pentru ministerul pe care doreşte să-l conducă. Printr-o astfel de configurare a remanierii guvernamentale este asigurată transparenţa şi dezbaterea oricărei modificări a componenţei şi a politicii Guvernului. Este vorba pe de altă parte şi de un control parlamentar asupra considerentelor avute în vedere de primul-ministru pentru declanşarea remanierii guvernamentale.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 86 - Consultarea Guvernului	**Justificare/Argumente**
Propunem eliminarea articolului **Justificare** Într-un regim parlamentar în care Preşedintele nu are răspunderi guvernamentale, prin urmare nu se impune o asemenea reglementare.	**Varga Attila**

Articolul 87 - Participarea la sedintele Guvernului **Propus de/Sustinatori**

(1) Președintele Romaniei poate lua parte la sedintele Guvernului în care se dezbat probleme de interes national privind politica externa și asigurarea ordinei publice și la cererea primului ministru. **Justificare** În timpul perioadei cât a fost președinte domnul Traian Basescu a abuzat excesiv în amestecul intelui în treburile de guvernare. Președintele nu trebuie sa intervina în problemele de guvernare decât numai în masura în care constitutia ii permite. În prezent puterea executiva are un caracter dual - președinte și guvern	**Tudor Anghel**
Preşedintele României poate lua parte la şedinţele Guvernului în care se dezbat probleme de interes naţional privind politica externă, şi, la cererea primului-ministru, în alte situaţii. **Justificare** Punere de acord cu statutul de ales al Parlamentului.	**Alianta Civica**
(1) Președintele Romaniei poate lua parte la sedintele Guvernului în care se dezbat probleme de interes national privind politica externa, apararea tarii, și, la cererea primului-ministru, în alte situatii. (2) Președintele Romaniei prezideaza sedintele Guvernului la care participa. **Propus de/ Susţinători:** Puterile Președintelui trebuie diminuate pentru a se inceta conflictul constitutional dintre Președinte și Primul Ministru. Primul Ministru poate avea mai multe atributii, intrucat el este mai usor de controlat de Parlament.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** Autor: **Alexandru Cristian Surcel**
Propunem eliminarea articolului **Justificare** Nu se justifică o asemenea reglementare în regim parlamentar	**Varga Attila**
(1) Preşedintele României poate lua parte la şedinţele Guvernului în care se dezbat probleme de interes naţional privind politica externă, apărarea ţării şi asigurarea ordinii publice la cererea primului-ministru, în alte situaţii. **Justificare/Argumente** Eliminarea cazului de participare a Preşedintelui la şedinţele Guvernului în care se dezbat probleme de interes naţional privind asigurarea ordinii publice este justificată dintr-o dublă perspectivă: mai întâi având în vedere rolul constituţional al şefului statului normat la nivelul art. 80 din Constituţie, de reprezentare a statului, de garant al integrităţii statale şi de mediator, pe de o	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

parte, între elementele societăţii civile, iar pe de altă parte între aceasta şi stat, apoi având în vedere că această competenţă de asigurare a ordinii publice este una ce ţine de realizarea politicii interne, acordată potrivit art. 102 alin. (1) din Constituţie Guvernului.	

Articolul 89 - Dizolvarea Parlamentului **Propus de/Sustinatori**

(1) După consultarea preşedinţilor celor două Camere şi a liderilor grupurilor parlamentare, Preşedintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a cel puţin două solicitări de învestitură. Parlamentul este dizolvat de drept în situația respingerii prin votul popular a referendumului național privind demiterea președintelui, propus și organizat în condițiile articolului 95. Parlamentul se consideră a fi dizolvat din momentul confirmării de Curtea Constituțională a rezultatelor referendumului și publicarea acestora în Monitorul Oficial. (2) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată. (3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Preşedintelui României şi nici în timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgenţă. **Justificare** Joaca irațională de-a demiterea Președintelui trebuie să înceteze iar această procedură democratică să-și recapete caracterul excepțional. În al doilea rând, dizolvarea de drept a Parlamentului, în condițiile noului alineat propus, constituie o conexiune reversibilă logică (feed-back): Dacă cetățenii interpelați plebiscitar s-a pronunțat împotriva hotărârii adoptate în forum, pe cale de consecință - „Senatul” discreditat nu mai reprezintă interesele „Urbei”.	**Emil Butnaru**
Dacă Parlamentul suspendă pe Președinte și la referendum acesta nu este demis,Președintele trebuie să suspende Parlamentul pentru eroarea facută	**Mazilu Victor**
(1) După consultarea preşedinţilor celor două Camere şi a liderilor grupurilor parlamentare, Preşedintele României poate dizolva Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere solicitat de candidatul la funcţia de prim-ministru desemnat în condiţiile prevăzute la articolul 103 alineatul (1’) revizuit, sau repetării procedurii prevăzute la articolul 103 alineatele (1) şi(1’) revizuite, după demiterea guvernului prin moţiune de cenzură adoptată în condiţiile prevăzute la articolele 113 şi 114 revizuite.	**Gabriela Tanasescu**
(1) Preşedintele României dizolvă Parlamentul, dacă acesta nu acordă votul de	**Colectivul de Drept**

încredere pentru formarea Guvernului în condiţiile cerute de art. 103 alin. (2), în termen de 60 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a cel puţin două solicitări de învestitură. (2) Parlamentul se dizolvă de drept în situaţia în care Preşedintele suspendat în condiţiile art. 95 nu este demis prin referendum cu majoritatea voturilor valabil exprimate. (3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgenţă. **Justificare/Argumenre** Modificarea procedurii de dizolvare a Parlamentului se impune prin prisma faptului că în actuala reglementare această procedură este aproape imposibil de aplicat, neapărând astfel ca un mijloc de presiune funcţional dinspre executiv către legislativ capabil să contrabalanseze competenţa Parlamentului de a suspenda din funcţie Preşedintele sau de a demite Guvernul prin adoptarea unei moţiuni de cenzură. Introducerea unui nou caz de dizolvare a Parlamentului prin modificarea totală a alin. (2) are această menire, exercitarea competenţei Parlamentului de suspendare a Preşedintele în cazul încălcării Constituţiei în contextul art. 95 putând avea drept efect dizolvarea acestuia ca urmare a votului popular contrar. Astfel, se elimină posibilitatea de utilizare abuzivă a competenţei de suspendare din partea Parlamentului. În acelaşi timp, modificarea propusă în alin. (1) este corelată cu modul de formare a Guvernului în condiţiile noului art. 103 alin. (2), modalitate care obligă partidele sau alianţele politice parlamentare să degaje o majoritate şi un candidat la funcţia de prim-ministru în urma negocierilor purtate cu Preşedintele, în caz contrar, în condiţiile alin. (1) riscând dizolvarea de drept a Parlamentului. Eliminarea alin. (2) din actuala reglementare se impune în contextul modificării propuse a alin. (1), dizolvarea Parlamentului intervenind de drept dacă sunt întrunite condiţiile stabilite. În acelaşi mod se justifică şi eliminarea interdicţiei Preşedintelui de a dizolva Parlamentul în ultimele 6 luni de mandat.	**constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
ARTICOLUL 89: Dizolvarea Parlamentului (1) După consultarea preşedinţilor celor două Camere şi a liderilor grupurilor parlamentare, Preşedintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a cel puţin două solicitări de investitură. Ultima solicitare de investitura se face în considerarea preferinţei Parlamentului pentru desemnarea unui nou Prim Ministru.	**Societatea civilă**

Articolul 90 – Referendumul	**Propus de/Sustinatori**
Președintele Romaniei, cu avizul parlamentului poate cere poporului sa-și exprime, prin referendum, vointa cu privire la probleme de interes national. **Justificare** În timpul perioadei cât a fost președinte domnul Traian Basescu cand a trebuit sa organizeze referendum a spus parlamentarilor v-am consulta; fara sa le dea posibilitatea sa-și spuna punctul de vedere. Doar a informat parlamentul.	**Tudor Anghel**

Preşedintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-şi exprime, prin referendum, voinţa cu privire la probleme de interes naţional. Voința exprimată de alegatori prin referendum, validat ca fiind legal, este obligatorie pentru toate autoritățile și instituțiile statului. **Justificare/Argumente** Această prevedere este în concordanță cu instituția suveranității poporului sancționată de art. nr. 2 din Constituția Romaniei: "Suveranitatea (1) Suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice şi corecte, precum şi prin referendum. (2) Nici un grup şi nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu." **Obiective** 1. Creșerea gradului de democratizare reală a vieții politice din România. 2. Evitarea abuzurilor posibile din partea unei majorități parlamentare reieșită din alegeri sau formată conjunctural de către partidele politice în funcție de interesele lor, ale liderilor acestora sau ale unor grupuri de oameni de afaceri care susțin financiar partidele de la putere. **Prevederi** Avem în vedere prevederile din legislația Elvetiei, chiar dacă nu face parte din UE. Credem că o astfel de prevedere se regăsețte și în legislatia altor state din UE, iar dacă nu, considerăm că ar fi necesară, indiferent de situația concretă actuală, cât timp aceasta nu intră în contradictie cu tratatul constituțional european.	**Ordinul Cavalerilor Echităţii, Constantin TOPALĂ, Atena TOPALĂ, Cristian TOPALĂ, Nicoleta VAMAN**
Președintele Romaniei, dupa consultarea Parlamentului, poate cere poporului sa-și exprime, prin referendum, vointa cu privire la probleme de interes national. Referendumul mai pote fi convocat de parlament, la nivel national, și consiliile judetene și cele locale și primari, la nivel local, dar și de catre avocatul poporului, precum și de catre cel putin 100.000 de cetățeni la nivel central și 5% din populatia cu drept de vot a fiecarui judet/localitati la nivel local. Referendumul popular nu poate privi chestiuni privind politica externa, apararea, siguranta nationala, integritatea și caracterul national și unitar al statului, fiscalitatea. **Justificare:** Referendumul este o forma de democratie directa care trebuie largita.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** Autor: **Alexandru Cristian Surcel**
(3)Problemele care se supun referendumului şi data desfăşurării acestuia se stabilesc de Preşedintele Republicii, prin decret. (4)Punctul de vedere al Parlamentului asupra iniţierii referendumului de către Preşedintele republicii se exprimă, printr-o hotărâre adptată de Parlament cu votul majorităţii membrilor prezenţi, în termen de cel mult 30 de zile calendaristice de la solicitare Preşedintelui. (5)Dacă hotărârea Parlamentului nu este adoptată în termenul prevăzut la alineatul (3), procedura de consultare a Parlamentului se consideră îndeplinită,	**Varga Attila**

iar Preşedintele poate emite decretul privind organizarea referendumului. **Justificare** Reglementările propuse sunt preluate din proiectul prezidenţial cu care suntem de acord. Este necesară o reglementară mai detaliată şi precizarea modului de consultare a Parlamentului pentru a nu deveni această procedură doar o simplă informare.	
Preşedintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-şi exprime, prin referendum, voinţa cu privire la probleme de interes naţional, numai în domeniile care fac obiectul legii organice. **Justificare/Argumente** Forma de guvernământ a statului român este republica. În logica teoriei republicane, toate puterile sunt limitate, fiind interzis ca un organ reprezentativ să scape oricărei forme de control. În materia referendumului consultativ cu privire la probleme de interes național în actuala reglementare, actele Președintelui de declanșare a consultării populare par să înfrângă această logică. Astfel, atât în privința domeniilor ce pot face obiectul acestei consultări, cât și a actului de declanșare a referendumului, nu există nicio formă de control real al atribuției Președintelui. Delimitarea sferei domeniilor care pot face obiectul unei inițiative de consultare populară nu este incompatibilă cu dreptul Președintelui de a supune referendumului anumite probleme de interes național. De aceea, propunem limitarea posibilității Președintelui de consultare a poporului la domeniile care fac obiectul legii organice.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 91 - Atributii în domeniul politicii externe **Propus de/Sustinatori**

Inlocuirea, în alin. (1) a cuvântului "încheie", cu acela de "semnează" și eliminarea sintagmei "într-un termen rezonabil"	**Ion M. Anghel**
(1) Preşedintele cooperează în domeniul politicii externe şi al reprezenării României la reuniunile Consiliului European cu primul-ministru şi ministrul competent.	**Gabriela Tanasescu**
(1) Înlocuirea cuvântului "încheie" cu acela de "semnează" și eliminarea sintagmei "într-un termen rezonabil". **Justificare/Argumente** Textul este și contradictoriu, un non sens, pentru că deși este încheiat de Președinte, tratatul trebuie supus pentru ratificare Parlamentului, ceea ce tradeaza faptul că nu se cunosc regulile Dreptului internațional.	**prof.univ.dr. Ion M. Anghel**

Articolul 95 - Suspendarea din functie **Propus de/Sustinatori**

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcţie este aprobată, în cel mult 30 de zile Parlamentul procedează la alegerea unui nou preşedinte.	**Tudor Anghel**

Justificare/Argumente În condiţiile în care Constituţia va prevedea că ţara noastră va deveni republică parlamentara, preşedinntele va fi ales şi demis de către Parlament.	
Inlocuirea cu „fapte prin care se încalcă prevederile Constituţiei”. **Justificare/Argumente** Formularea actuală lasă o marjă largă neserioasă de interpretare atât Preşedintelui cât şi CCR.	**Mihai Ietter și cunoscutii**
(1) În cazul savârsirii unor fapte grave prin care încalca prevederile Constituţiei, Preşedintele României poate fi suspendat din funcţie de Camera Deputaţilor și de Senat, în şedinţa comună, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, după consultarea Curţii Constituţionale. Preşedintele poate da Parlamentului explicaţii cu privire la faptele ce i se impută. (2) Propunerea de suspendare din funcţie poate fi iniţiată de cel puţin o treime din numărul deputaţilor şi senatorilor şi se aduce, neîntârziat, la cunoştintă Preşedintelui. (3) Dacă propunerea de suspendare din funcţie este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Preşedintelui. (4) Dacă propunerea de suspendare din funcţie a fost invalidată prin referendum, Parlamentul va fi dizolvat, urmând ca în termen de 30 de zile calendaristice sa se organizeze alegeri parlamentare, perioadă în care Guvernul nu va avea dreptul să iniţieze nici o masură legislativă, respectiv, ordonanţe de urgenţă, cu excepţia cazurilor de forţă majoră. **Justificare/Argumente** Experienţa ne arată că în afară de costurile materiale aferente organizării referendumului, România a platit pe plan politic şi economic în urma celor două referndumuri invalidate de alegători iar în condiţiile actualelor prevederi, aceştia îşi pot permite oricand joaca de-a suspendarea Preşedintelui, fară a plăti, măcar în plan politic, prejudiciile aduse prin iniţierea suspendării.	**Aurelian Alexandru Teodoru**
Suspendarea din funcţie a Preşedintelui să fie stabilită de o majoritate de 2/3 nu cum este în prezent de jumatate plus unu, proporţional, deoarece are voturi mai multe rezultate din alegeri.	**Ioniţa Cochinţu - Magistrat asistent CCR**
Constituţia nu defineşte ce înseamnă „fapte grave”, ceea ce lipseşte de eficienţă această prevedere. Insăşi simpla îincalcare a Constituţiei de către garantul său, Preşedintele, e un fapt grav. **Justificare/Argumente** Clarificarea situaţiilor în care se impune suspendarea Preşedintelui.	**Alexandru Cristian Surcel**
(1) În cazul săvârşirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituţiei, sau al manifestării repetate a unor comportamente incompatibile cu rolul atribuit de Constituţie, prin care alterează exercitatea funcţiei de mediere şi provoacă sau întreţine conflicte inter-instituţionale, Preşedintele României poate fi suspendat din funcţie de Camera Deputaţilor şi de Senat, în sedinţă comună, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, după consultarea Curţii Constituţionale. Preşedintele poate da Parlamentului explicaţii cu privira la faptele şi comportamentul ce i se impută.	**Gabriela Tanasescu**

Propunem eliminarea. **Justificare** Într-un regim parlamentar de regulă Preşedintele nu răspunde, pentru faptele sale săvârsite în timpul esercitării funcţiei, motiv pentru care nu se impune această procedură. Preşedintele are prerogative decizionale reduse, nu are atribuţii şi responsabilităţi de guvernare, majoritatea (sau chiar toate actele sale cu caracter normativ) sunt supuse procedurii contrasemnării de către primul-ministru. În acelaşi timp Preşedintele răspunde juridic pentru înaltă trădare. Propunerea eliminării art. 95 o menţinem, numai în situaţia adoptării unui regim parlamentar!	**Varga Attila**
Suspendarea din funcţie a Preşedintelui să fie stabilita de o majoritate de 2/3 nu cum este în prezent de jumatate plus unu, proportional /deoarece are voturi mai multe rezultate din alegeri.	**Ioniţa Cochinţu - Magistrat asistent CCR**
(1) În cazul săvârşirii unor fapte prin care încalcă prevederile Constituţiei, Preşedintele României poate fi suspendat din funcţie de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, după consultarea Curţii Constituţionale. Preşedintele poate da Parlamentului explicaţii cu privire la faptele ce i se impută. **Justificare/Argumente** Eliminarea sintagmei „grave" din cuprinsul alin. (1) se impune având în vedere că orice încălcare a prevederilor Constituţiei de către Preşedinte, în considerarea rolului constituţional deosebit de important stabilit acestuia prin art. 80, are un caracter grav. Menţinerea termenului ar putea introduce interpretări în ceea ce priveşte caracterul mai grav sau mai puţin grav al unor anumite încălcări ale prevederilor Constituţiei de către Preşedinte, fapt demonstrat în practică prin jurisprudenţa Curţii Constituţionale cu ocazia emiterii avizelor consultative privind suspendarea din funcţie a Preşedintelui.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 96 - Punerea sub acuzare **Propus de/Sustinatori**

(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, cu votul a cel puţin două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor, pot hotărî punerea sub acuzare a Preşedintelui României pentru înaltă trădare. (2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi iniţiată de majoritatea deputaţilor şi senatorilor şi se aduce, neîntârziat, la cunoştinţă Preşedintelui României pentru a putea da explicaţii cu privire la faptele ce i se impută. (3) De la data punerii sub acuzare şi până la data demiterii Preşedintele este suspendat de drept. (4) Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. Preşedintele este demis de drept la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare. (5) Dacă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie respinge acţiunea de punere sub acuzare a Președintelui, Parlamentul este dizolvat de drept, urmând ca Guvernul să organizeze alegeri anticipate, în condițiile legii. **Justificare/Argumente** Această prevedere este de natură să evite situații de instabilitate politic	**Ordinul Cavalerilor Echităţii** Autori: **Constantin Topolă, Atena Topolă, Cristian Topolă, Nicoleta Vaman** Susţinători: **Asociația Pro Democrația - Club Bacău,** **Alianța Civică – filiala jud. Bacău**

nejustificate.	
(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, cu votul a cel puţin două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor, pot hotărî punerea sub acuzare a Preşedintelui României pentru trădare. **Justificare/Argumente** Textul actual se referă la înalta trădare, infracţiune care nu există şi prin urmare este lipsit de eficienţă. Şi cum nu se poate legifera o infracţiune care poate fi comisă de un singur om, mai eficient ar fi ca, deşi are imunitate pentru orice altă infracţiune, pentru trădare să răspundă şi Preşedintele României.	**Năstase Ioan**
(1) Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, cu votul a cel puţin doua treimi din numărul deputaților și senatorilor, pot încuviința urmărirea penală, trimiterea în judecată penală, percheziționarea, reținerea sau arestarea Președintelui României pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului. (2) Propunerea de urmărirea penală, trimiterea în judecată penală, percheziționarea, reținerea sau arestare se aduc, neîntârziat, la cunoștința Președintelui României pentru a putea da explicații cu privire la faptele ce i se impută. **Justificare/Argumente** Art. 96 al. 1 trebuie modificat în sensul că trebuie prevăzut pentru preşedinte un regim similar cu cel al parlamentarilor: preşedintele să poată fi pus sub acuzare (mai precis, urmărit penal), percheziţionat, reţinut sau arestat în conditiile art. 96 al 1, dar cu înlocuirea expresiei "înaltă tradare" cu "fapte care nu au legătura cu voturile sau opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului".	**APADOR-CH**
Eliminarea tezei I de la art. 96 alin. (4) care prevede competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a judeca infracţiuni săvârşite de Preşedintele României. **Justificare/Argumente** Această propunere dă eficienţă deplină principiului egalităţii în drepturi, consacrat de art. 16 din Constituţie. Măsura ar urma să se aplice oricărei persoane, indiferent de funcţia deţinută. În acest mod, s-ar elimina şi competenţa instanţei supreme de a judeca în fond, creându-se premisele transformării acesteia într-o veritabilă curte de casaţie, aptă să-şi îndeplinească rolul constituţional de asigurare a interpretării şi aplicării unitare a legii.	**Curtea de Apel Bucuresti** Autor: **Judecător Dan Lupașcu**
(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, cu votul a cel puţin două treimi din numărul deputaţilor şi senatorilor, pot hotărî punerea sub acuzare a Preşedintelui României pentru trădare. **Justificare/Argumente** Eliminarea sintagmei „înaltă" utilizată de către constituant se justifică în primul rând prin faptul că aceasta nu are un corespondent expres nominalizat la nivelul prevederilor Codului Penal. Legislaţia penală incriminează doar infracţiunea de trădare (art. 155 din Codul Penal), infracţiunea de trădare prin ajutarea inamicului (art. 156 din Codul Penal) şi infracţiunea de trădare prin transmitere de secrete (art. 157 din Codul Penal). Astfel, în contextul actual, instanţa competentă să judece o astfel de faptă ca formă a răspunderii juridice a Preşedintelui, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, nu dispune de drept pozitiv pentru individualizarea acesteia ca infracţiune.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 97 - Vacanta functiei

(5)Preşedintele are obligatia de a revizui conceptul de « aparare a tarii » și de a monitoriza cu atentie toti factorii care o conditioneaza, propunand sau primind propuneri de masuri în Consiliul Superior de Aparare al Tarii în urmatoarele directii :aparare, armata, jandarmerie, situatii de urgenta, sanatate, educatie, sport, cultura, securitate nationala, politica externa.	**Cojocariu**

Articolul 100 - Actele Preşedintelui **Propus de/Sustinatori**

(2) Decretele emise de Preşedintele României în exercitarea atribuţiilor sale prevăzute în 85 alineatele (2) și (3), 90, 91 alineatele (1) şi (2), 92 alineatele (2) şi (3), 93 alineatul (1), 94 și 107 alin (4) se contrasemnează de primul-ministru. Decretele emise de Preşedintele României în exercitarea atribuţiilor sale prevăzute în 85 alineatele (1) și (3), 89, și 107 alin (3) se contrasemneaza de Preşedintele Senatului. **Justificare/Argumente** Rolul Preşedintelui în desemnarea primului ministru sau în schimbări în componenţa cabinetului trebuie să fie mai degrabă procedural/consensual decât activ. Astfel, contra-semnătura preşedintelui Senatului (sau, alternativ, a ambilor preşedinţi de cameră) pe decretul de desemnare a primului ministru indică o corelaţie între decizia preşedintelui şi situaţia politică din parlament. La fel, referendumul şi dizolvarea parlamentului necesită consensul mai multor actori politici.	**Laura Vineberg**

Articolul 101 – Indemnizatia și celelalte drepturi **Propus de/Sustinatori**

1. Funcţia de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcţii publice de autoritate. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcţii de reprezentare profesională salarizata în cadrul organizaţiilor cu scop financiar,economic sau comercial. 2.Functia de prim ministru sau de membru al Guvernului este incompatibila cu precedente juridice de ordin penal : condamnari din varii motive. 3.Cazurile de punere sub acuzare şi condamnare pentru trădare, corupţie şi alte crime şi delicte majore chiar daca au fost comise în afara mandatului public se considera incompatibilitati și atrag dupa ele destituirea din functia ocupata. 4. Alte incompatibilităţi se stabilesc prin lege organică.	**Cojocariu**

Articolul 102 Rolul și structura **Propus de/Sustinatori**

(1) Se instituie funcţia de vicepreşedinte al României, funcţie care să se preocupe exclusiv, direct şi nemijlocit de românii din afara graniţelor României și de pregătirea Unirii cu Basarabia, Bucovina şi cu celelalte teritorii româneşti. (2) Această funcție de vicepreşedinte urmează să fie ocupată numai de cetăţeni români născuti în Basarabia sau Bucovina. (3) Prevederile art. 80-84, 88,95-98 şi 101 din Constituţie se aplică corespunzător şi vicepreşedintelui. **Justificare/Argumente** Câștigăm astfel și încrederea deplină a politicienilor de la Chișinău, pentru că astfel ei vor fi asiguraţi că nu vor fi marginalizați după Unire.	**Popa-Gavrilovici Gioni**
(1) Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice. (2) În îndeplinirea atribuțiilor sale, Guvernul cooperează cu organismele sociale interesate. (3) Guvernul este alcătuit din prim-ministru, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică.	**Alianța Civică**
(1) Guvernul, în realizarea programului său de guvernare acceptat de Parlament, exercită conducerea generală a politicii interne şi externe a ţării, coordonează administraţia publică centrală şi controlează, în condiţiile legii, administraţia publică locală.	**Gabriela Tănăsescu**

Articolul 103 Investitura **Propus de/Sustinatori**

1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru şi anume candidatul propus de partidul sau coaliţia care a obţinut majoritatea absolută, ori, dacă nu există o asemenea majoritate, o persoană din partidele reprezentate în Parlament. **Justificare/Argumente** Eliminarea riscului ca un preşedinte să nu ţină seamă de majoritatea absolută obtinută de un partid sau coaliţie.	**Tudor Anghel**
(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, în urma consultării partidului său coaliţiei care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament. (2) Candidatul pentru funcţia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului şi a întregii liste a Guvernului. (3) Programul şi lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor.	**Alianța Civică**
(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, în urma consultării partidului sau coaliţiei care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.	**Tudor Anghel**

Justificare/Argumente Preşedintele Traian Băsescu n-a recunoscut şi nu recunoaşte că o alianţă politică sau o coaliţie politică este egală, conform legii partidelor politice şi a cutumelor, cu un partid politic.	
(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, propus de partidul care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament. (2) Candidatul pentru funcţia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului şi a întregii liste a Guvernului. (3) Programul şi lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. **Justificare/Argumente** Formularea elegantă şi interpretabilă a desemnării candidatului partidelor majoritare a fost denaturată şi interpretată ca pe un drept al preşedintelui. Această interpretare a unei decizii cu doi decidenţi, a făcut să existe un conflict între preşedinte şi majoritatea parlamentară. Nu poate fi acceptată în Constituţie decizia cu doi decidenţi şi nici articolele cu reglementări conflictuale.	**Gh.Candea**
(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament. (2) Candidatul pentru funcţia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului şi a întregii liste a Guvernului. (3) Programul şi lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună în termen de 5 zile calendaristice de la data solicitării. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. **Justificare/Argumente** În 2009 guvernul Boc a fost demis prin moţiune de cenzură. Guvernul Croitoru n-a fost investit, iar guvernul Negoiţă nu a fost discutat. Conform unui principiu că dacă nu e interzis este permis, pentru mine guvernul Negoiţă ar fi trebuit să fie în funcţie şi nu guvernul Boc. Sau prin neluarea în discuţie a guvernului Negoiţă Parlamentul trebuia demis.	**Stelian Cristea**
Actualul text are marele defect de a fi interpretabil, lucru care s-a văzut şi în practică. **Justificare/Argumente** Evitarea unor viitoare crize politice pe fondul interpretării forţate a textului constituţional.	**Asociația România Vie**
(1)Președintele României desemnează drept prim-ministru pe candidatul nominalizat de partidul politic sau alianța electorală care are cel mai mare număr de mandate parlamentare. (2)Primul-ministru desemnat are la dispoziție 10 zile pentru a forma o majoritate necesară acceptării cabinetului de către Parlament. În cazul în care primul ministru desemnat nu este capabil să formeze o majoritate parlamentară, președintele va desemna drept prim-ministru pe candidatul nominalizat de către următorul partid sau alianță electorală după numărul de mandate parlamentare.	**Marius Ghincea**

Justificare/Argumente Actuala organizare instituțională, bazată pe un sistem constituțional francez semi-prezidențial, oarecum amputat prin impunerea unei valențe parlamentare sistemului politic (reminescență a sistemului constituțional de dinainte de 2003) afectează buna funcționare a statului și va duce la o amplificare continuă a tensiunilor politice. Consider că pentru România, soluția perfectă constă într-un sistem constituțional parlamentar emancipat, cu președinte ales de către cetățeni. **Obiective** Eliminarea neclarităţilor existente în forma actuală a art. 103 prin prezentarea explicită a modului de desemnare a primului ministru și eliminarea posibilităţilor de evitare a spiritului legii.	
(1)Preşedintele României desemnează drept candidat pentru funcţia de prim-ministru persoana propusă de majoritatea parlamentarp. Dacă nu există o asemenea majoritate, partidele parlamentare prezintă spre desemnare o persoană sustinută de majoritatea plenului reunit. **Justificare/Argumente** Ea evită astfel imixtiunea graăa a preşedintelui în NUMIREA premierului; preşedintele doar DESEMNEAZĂ, parlamentul NUMEŞTE. **Obiective** Respectarea voinţei politice exprimate de popor în alegerile parlamentare; Preşedintele trebuie să ramână mediator între puterile statului, nu decident politic.	**Dumitrescu Dan**
(1) Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, în urma consultării partidului său coaliţiei care are majoritatea în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament. (2) Candidatul pentru funcţia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului şi a întregii liste a Guvernului. (3) Programul şi lista Guvernului se dezbat de Cameră Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună. Parlamentul acorda încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. **Justificare/Argumente:** Actualul text are marele defect a fi prea interpretabil, lucru care s-a văzut şi în practică	**Asociația România Vie**
(1)Preşedintele Republicii, în urma consultării partidului politic, a unuinii de partide politice sau a coaliţiei politice electorale care are majoritatea absolută în Parlament desemnează candidatul pentru funcţia de prim-ministru propus de această majoritate. (1)*Dacă nu există o asemenea majoritate Preşedintele se va consulta cu toate partidele politice reprezentate în Parlament şi va desemna candidatul pentru funcţia de prim-ministru propus de partidele politice (1)**Dacă partidele politice nu pot conveni asupra unui candidat pentru funcţa de prim-ministru, Preşedintele va desemna această persoană. **Justificare** Chiar şi în sistemul actual Preşedintele nu are sau nu ar trebui să aibă putere discreţionară în desemnarea candidatului pentru funcţia de prim-ministru.	**Varga Attila**

Textele propuse prevâd trei situaţii: a) există o majoritate absolută care a câştigat alegerile şi prin urmarea Preşedintele va desemna candidatul propusde această majoritate; b) neiximtând o asemenea majoritate Preşedinte se consultă cu toate partidele reprezentate în parlament şi în urma aceastor consultări se formează o majoritate parlamentară pentru un candidat şi Preşedintele va desemna această persoană; c) partidele nu se înţeleg asupra nici unei persoane care să formeze noul Guvern astfel Preşedintele (şi numai în această situaţie) în mod discreţionar va desemna un candidat pentru funcţia de prim-ministru. Rolul principal şi determinant în formarea noului Guvern dup alegeri au partidele politice şi nu Preşedintele. Aceasta cu atţt mai mult în regim politic parlamentar.	
(1)Preşedintele României desemnează oficial candidatul pentru funcţia de prim-ministru propus de partidul, ori alianţa politică sau electorală înregistrată oficial, care are majoritatea absolută în Parlament, sau de către majoritatea constituită de partide prin hotărâre parlamentară. (3')Dacă primul-ministru a cărui candidatură a fost propusă din iniţiativa parlamentară prevăzută la alineatul (1) nu obţine votul de încredere solicitat Parlamentului, Preşedintele României iniţiază consultarea pertidelor parlamentare şi propune un candidat la funcţia de prim-ministru. Neacordarea votului de încredere asupra programului şi listei Guvernului solicitat de candidatul la funcţia de prim-ministru desemnat din iniţiativa Preşedintelui, poate atrage dizolvarea Parlamentului, după consultatrea preşedinţilor celor două Camere şi a liderilor grupurilor parlamentare. (3'') După demiterea Guvernului prin moţiune de cenzură, sau neacordarea votului de încredere cerut de către primul-ministru în condiţiile angajării răspunderii din iniţiativa Guvernului, ori a imposibilităţii primului-ministru de a-şi îndeplini atribuţiile pentru o perioadă mai mare de 45 de zile, procedura învestirii noului Guvern prevăzută la alineatele(1)—(3') este reluată.	**Gabriela Tănăsescu**

Articolul 104 Jurământul de credință **Propus de/Sustinatori**

(1) Primul-ministru, miniștrii și ceilalti membri ai Guvernului vor depune individual, în fața Președintelui României, jurământul de la articolul 82. (2) Guvernul în întregul său și fiecare membru în parte își exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului.	**Alianța Civică**
(1)Primul-ministru, miniştrii şi ceilalţi membri ai Guvernului vor depune individual, în faţa celor două Camere reunite ale Parlamentului României jurământul de la articolul 82. **Justificare** În logica regimului politic parlamentar guvernul răspunde direct faţă de Parlament şi depunerea jurământului trebuie să se facă în faţa corpurilor legiuitoare reunite.	**Varga Attila**

Articolul 105 Incompatibilități **Propus de/Sustinatori**

(1) Funcţia de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcţii, cu excepţia celei de deputat sau de senator. **Justificare/Argumente** Este simplu, clar şi fară echivoc.	**Stelian Cristea**
(1) Funcţia de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcţii publice de autoritate, cu excepţia celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcţii de reprezentare profesională salarizate în cadrul organizaţiilor cu scop comercial. (2) Alte incompatibilităţi se stabilesc prin lege organică.	**Alianța Civică**
1) Funcţia de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcţii publice de autoritate. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcţii de reprezentare profesională salarizate în cadrul organizaţiilor cu scop comercial. (2) Alte incompatibilităţi se stabilesc prin lege organică. **Justificare/Argumente** Membrii guvernului nu pot exercita simultan şi funcţia de parlamentar şi pe cea de ministru. Nu este România în criză de oameni politici ca să justifice asemenea cumul de funcţii. **Obiective** Parlamentarii să-și exercite mandatul încredinţat.	**Gh.Candea**

Articolul 106 Încetarea funcției de membru **Propus de/Sustinatori**

Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei sau al revocarii Guvernului, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.	**Alianța Civică**

Articolul 107 Primul-ministru **Propus de/Sustinatori**

(1) Primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuţiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaţilor sau Senatului rapoarte şi declaraţii cu privire la politica Guvernului, care se dezbat cu prioritate. (2) Preşedintele României nu îl poate revoca pe primul-ministru. (3) Dacă primul-ministru se află în una dintre situaţiile prevăzute la articolul 106, cu excepţia revocării, sau este în imposibilitate de a-şi exercita atribuţiile, Preşedintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuţiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilităţii exercitării atribuţiilor, încetează dacă primul-ministru îşi reia activitatea în Guvern. (4) Prevederile alineatului (3) se aplică în mod corespunzător şi celorlalţi	**Alianța Civică**

Articolul 108 Actele Guvernului **Propus de/Sustinatori**

(1) Guvernul adoptă hotărâri. (2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor.	**Stelian Cristea**

(4) Hotărârile adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii sau a ordonanţei. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituţiilor interesate. **Justificare/Argumente** Guvernele României au abuzat de ordonanţe de urgenţă. Este absolut necesar ca atunci când votează o lege Parlamentul să voteze şi normele de aplicare a legii. Au fost cazuri când Guvernul a dat o ordonanţă care apoi fie a fost modificată, fie a fost respinsă de Parlament, dar ea a produs efecte.	
(1) Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe. (2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor. (3) Ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele şi în condiţiile prevăzute de aceasta. (4) Hotărârile şi ordonanţele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii sau a ordonanţei. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituţiilor interesate. (5)Primul ministru încheie tratate internaţionale în numele României, şi le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate şi acorduri internaţionale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege. (6) numeşte în funcţii publice, în condiţiile prevăzute de lege;	**Alianța Civică**
(1) Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe. (2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor. (3) Ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele şi în condiţiile prevăzute de aceasta, însă strict pentru situaţiile de urgenţă care intervin în timpul vacantelor parlamentare, ce nu suferă amânare şi pot avea consecinţe grave în cazul nereglementarii. (4) Hotărârile şi ordonanţele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenta hotărârii sau a ordonanţei. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituţiilor interesate. **Propus de/ Susţinători:** Actualul text are marele defect a fi prea interpretabil, lucru care s-a văzut şi în practică .	**Asociația România Vie**

Articolul 109 Răspunderea membrilor Guvernului **Propus de/Sustinatori**

Eliminarea tezei finale care prevede competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a judeca infracţiuni săvârşite de membrii Guvernului. **Justificare/Argumente** Această propunere dă eficienţă deplină principiului egalităţii în drepturi, consacrat de art. 16 din Constituţie. Măsura ar urma să se aplice oricărei persoane, indiferent de funcţia deţinută. În acest mod, s-ar elimina şi	**Curtea de Apel București**

competenţa instanţei supreme de a judeca în fond, creându-se premisele transformării acesteia într-o veritabilă Curte de Casaţie, aptă să-şi îndeplinească rolul constituţional de asigurare a interpretării şi aplicării unitare a legii.	
(1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalţi membri pentru activitatea Guvernului şi pentru actele acestuia. (2) Numai Camera Deputaţilor, Senatul şi Preşedintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Preşedintele României poate dispune suspendarea acestora din funcţie. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcţie. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. (3) Cazurile de răspundere şi pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.	**Alianța Civică**
(2) Numai Camera Deputaţilor, Senatul şi Preşedintele României pot încuviința percheziționarea, reținerea sau arestarea şi pot dispune, pe parcursul urmăririi penale, suspendarea din funcție a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor. Prevederile art. 72 al. (3) se aplică în mod corespunzător. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcţie. Competenţa de judecată aparţine Curţii Supreme de Justiţie. **Justificare/Argumente** Miniștrii ar trebui sa aibă același regim cu parlamentarii. Nu se justifică restricționarea anchetării (urmăririi penale) a miniștrilor pentru faptele săvârsite în exercițiul funcției lor. De aceea, prevederile de la imunitatatea parlamentară trebuie aplicate, în mod corespunzător, și miniștrilor. De asemenea, atributul suspendării din funcție nu ar trebui să aparțină exclusiv președintelui, ci exact entităților care încuviințează celelalte masuri împotriva miniștrilor. Totodată, Constituția trebuie să conțină o prevedere în legătură cu regimul infracțiunii flagrante comisă de un membru al Guvernului, prevedere care există, în cazul deputaților și senatorilor, în art. 72 al. (3).	**APADOR-CH**
Actualul text protejează membrii Guvernului şi crează condiţiile unor complicităţi inacceptabile la nivelul clasei politice. **Justificare/Argumente** Eliminarea corupţiei la nivel de Guvern.	**Asociația România Vie**
(2) Numai Camera Deputaţilor şi Senatul, are dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiei lor, aceştia fiind în acelaşi timp deputaţi sau senatori. În cazul acelor membrii ai Guvernului care nu au funcţia de deputat sau senator Preşedintele României are dreptul de a cere urmărirea penală pentru faptele săvârşite în exerciţiul funcţiilor lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, primul-ministru va înainta motivat propunerea de suspendare a acestora Preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului. Suspendarea din funcţie a acestora se va decide în şedinţa comună a celor două Camere. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui de drept din funcţie. Competenţa de judecată aparţine Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. (3) Cazurile de răspundere şi pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege organică privind responsabilitatea ministerială. **Justificare**	**Varga Attila**

Acest text prevede explicit autoritate care are dreptul de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului, făcând distincţia între statutul diferit al memrilor Guvernului (deputat, senator sau nici unul) pentru a evita interpretări eronate, şi conflictele de competenţă. Textul mai prevede că dreptul de suspendare din funcţie a membrilor Guvernului îi revine Parlamentului. Aceasta şi în contextului regimului parlamentar.	
Eliminarea tezei finale de la art. 109 alin. (2) care prevede competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a judeca infracţiuni săvârşite de membrii Guvernului. **Justificare:** Eliminarea tezei finale de la art. 109 alin. (2) care prevede competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie de a judeca infracţiuni săvârşite de membrii Guvernului.	**Judecător Dan Lupașcu Curtea de Apel București**
(1) Guvernul răspunde *conform unei legi organice*, pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde solidar cu ceilalţi membri pentru activitatea Guvernului *precum şi* pentru actele sale.	**AMCOR**

Articolul 110 Încetarea mandatului **Propus de/Sustinatori**

(1) Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică şi de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent. Dintre cele trei puteri ale statului aceste cerințe intră în obligaţiile Parlamentului , prin legiferarea unui cadru legal ce trebuie să genereze efectiv creșterea economică şi un nivel de trai decent al populaţiei, dar şi al Guvernului prin promavarea unor măsuri adecvate. **Justificare/Argumente** Introducerea unei sancţiuni, dacă cei care au răspunderea dezvoltării economice şi a traiului decent al populaţiei nu este realizat deşi este o obligaţie constituţională a Parlamentului şi a Guvernului Propunerea va genera: - selectarea unei clase politice pe criteriul eficienţei; - se vor introduce criterii obiective în evaluarea eficienţei guvernării. Prin leg. organică se vor reglementa procedurile de calcul al PIB-lui și a venitului net pe decile ale populaţiei (sunt norme bine reglementate în UE).	**Staicu Constantin Dan Dorin**
Art.47- NIVELUL DE TRAI , la alin 1 se precizează: “ Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică şi de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent.” Dintre cele trei puteri ale statului aceste cerințe intră în obligaţiile Parlamentului şi, Guvernului care sunt obligate să respecte această cerință constituțională comensurată obiectiv prin PIB şi venitul net al celor mai sărace 20% din gospodăriile ţării (decila I şi II conform normerlor U.E.) **Justificare/Argumente** Dezvoltarea economică poate fi sintetizată , dacă alegem un singur indicator, prin creşterea Produsului Intern Brut (PIB) al economiei naţionale. Un PIB ridicat nu garantează şi un trai decent al populaţie deoarece acesta poate conduce numai la îmbogăţirea a câtorva şi menţinerea unei mari părţi a populaţiei la un nivel mare de sărăcie. Traiul decent al populaţiei unei țări este măsurat de evoluția venitului mediu net al celor mai sărace 10% din gospodăriile ţării.	**Staicu Constantin Dan Dorin**

Articolul 113 Moțiunea de cenzură **Propus de/Sustinatori**

(1) sau a unui proiect de lege; (2) sau a proiectului de lege; (3) proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, după caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se consideră adoptat; (4) eliminat.	**Diaspora**
(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în sedinţă comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moţiuni de cenzură constructive, şi alegerea unui candidat la funcţia de prim-ministru, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. (2) Moţiunea de cenzură constructivă poate fi iniţiată de cel puţin o pătrime din numărul total al deputaţilor şi senatorilor şi se comunică Guvernului la data depunerii, împreună cu propunerea de candidat la funcţia de prim-ministru. (3) IDENTIC (3') Dacă moţiunea de cenzură constructivă a fost adoptată cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor, Guvernul este demis, iar candidatul la funcţia de prim-ministru al noii majorităţi parlamentare este desemnat oficial de Preşedintele României să formeze noul Guvern, reluându-se procedura prevăzută de articolul 103 alineatele (1)—(3'). (4) IDENTIC—articolul 114 revizuit, în loc de „articolul 114"	**Gabriela Tănăsescu**
(1)Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţa comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moţiuni de cenzura cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. Moţiunea de cenzură iniţiată va indica şi candidatul pentru funcţia de prim ministru în caz de retragerea încrederii acordate Guvernului.	**Varga Attila**
(1) Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului doar prin adoptarea unei moţiuni de cenzură care va cuprinde numele noului candidat la funcţia de prim-ministru. Preşedintele va desemna drept candidat la funcţia de prim-ministru persoana nominalizată de iniţiatorii moţiunii de cenzură adoptate. Prevederile dispoziţiilor art. 103 alin. (3) şi (4) se aplică în mod corespunzător. (2) Dacă moţiunea de cenzură a fost respinsă, deputaţii şi senatorii care au semnat-o nu mai pot iniţia, în aceeaşi sesiune, o nouă moţiune de cenzură, cu excepţia cazului în care Guvernul îşi angajează răspunderea potrivit articolului 114. (3) Moţiunea de cenzură poate fi iniţiată de cel puţin o pătrime din numărul total al deputaţilor şi senatorilor şi se comunică Guvernului la data depunerii. (4) Moţiunea de cenzură se dezbate după 3 zile de la data când a fost prezentată în şedinţa comună a celor două Camere şi poate fi adoptată numai cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. **Justificare/Argumente** Propunerea de revizuire a articolului 113 aduce modificări importante instituţiei moţiunii de cenzură. Exercitarea competenţei Parlamentului de a retrage încrederea acordată Guvernului este condiţionată de propunerea unei noi variante pentru funcţia de Prim-ministru. Neîncrederea Parlamentului în Guvernul în exerciţiu şi în politica acestuia trebuie să fie dublate de oferirea unei alternative pentru guvernare; finalitatea adoptării unei moţiuni de cenzură nu este atât aceea de a demite un Guvern, cât oferirea de către Parlament a unei şanse la o nouă guvernare. Această modificare	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

responsabilizează partidele reprezentate în Parlament, şi în special opoziţia, care trebuie să urmărească, prin tehnicile controlului parlamentar, atât desfăşurarea activităţii de către Guvern, cât şi căutarea constantă a unor soluţii proprii la problemele guvernării. Modificarea propusă, odată devenită dispoziţie normativă, contribuie la stabilizarea vieţii politice, la clarificarea consecinţelor adoptării unei moţiuni de cenzură, şi a actorilor politici cu putere de decizie implicaţi în desfăşurarea acestei proceduri. Desemnarea noului candidat la funcţia de prim-ministru se face automat de către Preşedinte, care nu poate decât să dea curs voinţei majorităţii politice ce se formează în jurul unei astfel de propuneri. Această variantă a moţiunii de cenzură are pe de altă parte meritul de a cantona desfăşurarea dezbaterilor şi a căutărilor unui nou prim-ministru înaintea vidului produs de demiterea Guvernului prin adoptarea moţiunii de cenzură.	

Articolul 114 Angajarea răspunderii Guvernului **Propus de/Sustinatori**

Eliminarea art. 114 **Justificare/Argumente** Angajarea răspunderii Guvernului permite legiferare în grabă, superficială. Procedeul e cu atât mai dăunător, cu cât, de regulă, angajarea s-a facut pe reglementări foarte importante (noile coduri, legea învățământulu și, acum, legea restitutirii imobileleor). Legile importante trebuie dezbătute în Parlament și, în acest scop, parlamentarii trebuie să dea dovadă de diligență și să-și programeze din timp dezbaterile în chestiuni importante. Dacă nu pot să urmărească astfel de priorități, trebuie revocați și, în acest scop, trebuie prevăzută o procedură simpla și rapidă de revocare a parlamentarilor de către alegători.	**APADOR-CH**
(3) dacă legea de abilitare o cere.	**Diaspora**
Actualul text permite abuzul legislativ din partea Guvernului. **Justificare/Argumente** Întărirea rolului Parlamentului şi transparenţa procesului legislativ.	**Asociația România Vie**
(1) Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului, în şedinţă comună, asupra unui program, a unei declaraţii de politică generală sau a unui proiect de lege, dar numai o dată pe an. **Argumentare:** Actualul text permite abuzul legislativ din partea Guvernului	**Asociația România Vie**
(1) Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului, în şedinţă comună, asupra unui program , a unei declaraţii de politică generală sau a unui proiect de lege o singură dată în cursul unei sesiuni parlamentare, precum şi în situaţia în care primul-ministru refuză demisia cerută de Prşedintele României. (2) Guvernul este demis dacă o moţiune de cenzură constructivă depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaraţiei de politică generală sau a unui proiect de lege a fost votată în condiţiile articolului 113 revizuit, ori solicitarea votului de încredere de către primul ministru căruia Preşedintele României i-a cerut demisia în condiţiile prevăzute la articolul 107 alineatul (2') revizuit a fost respinsă . (3) Dacă guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2) revizuit, proiectul de	**Gabriela Tănăsescu**

lege prezentat, modificat după caz, cu amendamentele acceptate de Guvern, se consideră adoptat, iar aplicarea programului sau declaraţiei de politică generală devine obligatorie pentru Guvern. De asemenea, primului-ministru aflat în situaţia prevăzută de articolul 107 alineatul (2) revizuit, nu i se mai poate cere demisia în următorul an calensaristic.	
(1) Guvernul îşi poate angaja răspunderea politică în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului în şedinţă comună, asupra unui program sau a unei declaraţii de politică generală. (2) Guvernul este demis dacă o moţiune de cenzură depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului sau a declaraţiei de politică generală a fost votată în condiţiile articolului 113. (3) Dacă Guvernul nu a fost demis potrivit alienatului (2), aplicarea programului sau a declaraţiei de politică generală devine obligatorie pentru Guvern. (4) se elimină **Justificare** Guvernele practic începând din 2000 au exercitat această posibilitate constituţională de angajare a răspunderii Guvernului pentru un proiect de lege în mod abuziv, forţând şi încălcând litera şi spriritul reglementării constituţionale. Guvernele adesea au angajat răspunderea pentru un pachet de lege, pentru acte normative ce nu aveau legătură între ei, repectiv adese au utilizat această procedură a în mod nejustificat, doar pentru a elimina Parlamentul din procesul legislativ.	**Varga Attila**
(2) Guvernul este demis dacă o moţiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaraţiei de politică generală sau a proiectului de lege, este adoptată în şedinţă comună, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. (2*) Formarea noului Guvern are loc în condiţiile art. 103 alin. (1) dacă adoptarea moţiunii de cenzură este însoţită de propunerea unui nou candidat la funcţia de prim-ministru. Dacă nu există o astfel de propunere, noul Guvern se formează în condiţiile art. 103 alin. (2). (5) Guvernul nu-şi poate angaja răspunderea decât o singură dată pe sesiune. (6) Guvernul nu-și poate angaja răspunderea în domeniile care sunt reglementate prin Coduri. **Justificare/Argumente** Propunerea de revizuire pentru articolului 114 stabileşte efectele angajării răspunderii Guvernului în direcţia modificărilor propuse în materia învestirii Guvernului reglementată de articolul 103 şi a moţiunii de cenzură reglementată de articolul 113. Angajarea răspunderii de către Guvern urmată de adoptarea unei moţiuni de cenzură poate avea două consecinţe, în funcţie de tipul de moţiune depusă şi adoptată de Parlament. Atunci când moţiunea depusă este însoţită de propunerea unui nou candidat la funcţia de prim-ministru, Preşedintele va desemna în această funcţie persoana aleasă de majoritatea parlamentară, cu respectarea art. 103 alin. (1); aceasta este moţiunea de cenzură în varianta de revizuire propusă la art. 113 alin. (1). În a doua variantă, în care în Parlament este depusă şi adoptată o moţiune care nu cuprinde o astfel de propunere, atunci formarea noului Guvern urmează procedura instituită la art. 113 alin. (2), potrivit căreia Preşedintele intervine în dezbaterile pentru obţinerea unei majorităţi parlamentare care să susţină un nou candidat la funcţia de prim-ministru. În această a doua variantă a moţiunii de cenzură, neatingerea unui consens între partidele reprezentate în cele două Camere ale Parlamentului cu privire la un nou candiat la funcţia de prim-	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

ministru nu poate decât să atragă dizolvarea acestora de Preşedinte, în condiţiile art. 89 alin. (1). Modificările propuse în art. 114 dau astfel posibilitatea primului ministru să provoace dizolvarea Parlamentului prin angajarea răspunderii. În acelaşi timp, propunerea de revizuire stabileşte că primul-ministru poate, într-o sesiune parlamentară, angaja răspunderea numai o singură dată. Această prevedere răspunde folosirii abuzive a instituţiei angajării răspunderii de către Guvern, ca un mijloc de presiune asupra Parlamentului. Varianta propusă a constituit obiectul unor dezbateri anterioare referitoare la revizuirea Constituţiei, regăsindu-se în aceeaşi formulă şi în raportul întocmit de Comisia prezidenţială pentru revizuirea Constituţiei	
(1) Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Camerei Deputaţilor şi a Senatului, în şedinţă comună, *maxim o dată pe sesiune*, asupra unui program, a unei declaraţii de politica generală sau a unui proiect de lege.	AMCOR

Articolul 115 Delegarea legislativă **Propus de/Sustinatori**

(4) Guvernul poate adopta ordonanțe de urgentă numai pentru prevenirea sau înlăturarea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru sau ale unui sinistru deosebit de grav, precum şi stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgenţă. **Justificare/Argumente** Este necesară reducerea drastică a tendinţei Guvernului (indiferent de perioada în care a funcţionat) de a se substitui Parlamentului în procesul de legiferare. Actualul text al art. 115 al. 4 este ambiguu, evaziv şi permite, în practică emiterea unui număr inacceptabil de mare de ordonanţe de urgenţă, care transformă executivul în legislativ.	**APADOR-CH**
(4) Guvernul poate adopta ordonanţe de urgenţă numai în situaţii excepţionale precum starea de mobilizare generală, de război, de asediu sau de catastrofă. (5) Ordonanţa de urgenţă intră în vigoare numai după depunerea sa spre dezabatere în procedură de urgenţă la Parlament şi după publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Dacă în termen de cel mult 60 de zile de la sesizare, Parlamentul nu se pronunţă asupra ordonanţei, aceasta devine nulă, iar efectele acesteia încetează. **Justificare/Argumente** Având astfel de reglementări la îndemână, în mod evident Guvernul nu a restricţionat în mod semnificativ folosirea mecanismului ordonanţelor. Per total, în următorii trei ani, 2004-2006, au fost emis 696 de ordonanţe, de urgenţă sau simple. A scăzut ceva mai evident numărul ordonanţelor de guvern, 213 vs 256, dar nu şi al ordonaţelor de urgenţă, 483 vs 531. Ce s-a redus cu adevărat dramatic în perioada menţionată, este numărul legilor adoptate de Parlament, 1534 (2004-2006), faţă de peste 2000, în ultimii trei ani ai Constituţiei din 1991. În aceste condiţii, un cercetător neavizat al fenomenului politic românesc îşi poate închipui că între 2004 şi 2006 au fost 483 de "situaţii extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată", cu un vârf în 2005, când au fost emise 205 ordonanţe de urgenţă.	**Universitatea Babeş-Bolyai**
Această delegare nu include totuși, ordonanțe de ratificare a tratatelor internaționale. **Justificare/Argumente** Propunerea ca art.115 să includă anterioarele.	**Universitatea Babeş-Bolyai**

"(4) Guvernul poate adopta ordonanţe de urgenţă numai în situaţii excepţionale precum starea de mobilizare generală, de război, de asediu sau de catastrofă." Alineatul (5) se modifică şi va avea următorul cuprins: "(5) Ordonanţa de urgenţă intră în vigoare numai după depunerea sa spre dezabatere în procedură de urgenţă la Parlament şi după publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Dacă în termen de cel mult 60 de zile de la sesizare, Parlamentul nu se pronunţă asupra ordonanţei, aceasta devine nulă, iar efectele acesteia încetează **Justificare** Având astfel de reglementări la îndemână, în mod evident Guvernul nu a restricţionat în mod semnificativ folosirea mecanismului ordonanţelor. Per total, în următorii trei ani, 2004-2006, au fost emis 696 de ordonanţe, de urgenţă sau simple. A scăzut ceva mai evident numărul ordonanţelor de guvern, 213 vs 256, dar nu şi al ordonaţelor de urgenţă, 483 vs 531. Ce s-a redus cu adevărat dramatic în perioada menţionată, este numărul legilor adoptate de Parlament, 1534 (2004-2006), faţă de peste 2000, în ultimii trei ani ai Constituţiei din 1991. În aceste condiţii, un cercetător neavizat al fenomenului politic românesc îşi poate închipui că între 2004 şi 2006 au fost 483 de "situaţii extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată", cu un vârf în 2005, când au fost emise 205 ordonanţe de urgenţă. Daca asta a fost situaţia imediat după adoptarea Constituţiei din 2003, în anii din urmă abuzul de ordonanţe a constinuat. În 2012, Parlamentul Româniaie a adoptat 222 de legi, iar guvernul a adoptat 26 OG și 96 OUG. Din cele 222 de legi, 168 au fost pentru adoptarea unor ordonanţe!	**Vaida**
alin (4), (5) şi (6) – Eliminarea. Propunem eliminarea posibilităţii de a adopta ordonanţe de urgenţă. **Justificare** Practic începând din 1996 toate guvernele au folosit instituţia delegării legislative şi în special a ordonanţelor de urgenţă în mod abuziv. Chiar şi după modificarea Constituţiei din 2003, când s-a adoptat o reglementare mai strictă şi mai restrictivă a ordonanţelor de urgenţă, abundenţa, inflaţia de adoptare a acestor categorii de acte normative s-a menţinut în continuare, prin urmare noi restricţii nu ar oferi nici o garanţie de restrţngere a folosirii acestei proceduri prin urmare propunem eliminarea doar a posibilităţii adoptării de ordonanţe de urgenţă. Reglementarea privind ordonanţele simple, emise în baza unei legi de abilitare ar rămâne neschimbată.	**Varga Attila**
*(*1) Parlamentul poate adopta o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanţe în domenii care nu fac obiectul codurilor şi al legilor organice. (2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul şi data până la care se pot emite ordonanţe. (3) Ordonanţele se supun aprobării Parlamentului, potrivit procedurii legislative, până la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage ieşirea din vigoare a ordonanţei. (4) Guvernul poate adopta ordonanţe de urgenţă numai în situaţii extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, având obligaţia de a proba urgenţa în cuprinsul acestora. (5) Ordonanţa de urgenţă intră în vigoare numai după depunerea sa spre dezbatere în procedură de urgenţă la Camera competentă să fie sesizată şi după trecerea unui termen de 3 zile libere de la publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, dacă nu se află în sesiune, se convoacă în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, după caz, de la trimitere. Dacă în	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

termen de cel mult 30 de zile de la depunere Camera sesizată nu se pronunţă asupra ordonanţei, aceasta este considerată respinsă şi se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea în procedură de urgenţă. Ordonanţa de urgenţă cuprinzând norme de natura legii organice se aprobă cu majoritatea prevăzută la articolul 76 alineatul (2). (5*) Până la data aprobării de către Parlament a ordonanţelor, acestea sunt acte administrative cu caracter normativ şi pot fi controlate de către instanţele ordinare. (6) Ordonanţele de urgenţă nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituţionale şi al codurilor, şi nu pot restrânge exerciţiul drepturilor şi libertăţilor fundamentale. (7) Ordonanţele cu care Parlamentul a fost sesizat se aprobă sau se resping printr-o lege în care vor fi cuprinse şi ordonanţele care au ieşit din vigoare potrivit alineatului (3). (8) Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, dacă este cazul, măsurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonanţei. **Justificare/Argumente** Completarea alin. (1) al dispoziţiei constituţionale privind ordonanţele Guvernului are în vedere corelarea acestuia cu dispoziţiile constituţionale ale art. 73 alin. (1) din noua redactare propusă, ordonanţele simple neputând viza pe lângă domeniul legilor organice şi pe cel al codurilor. În acelaşi timp, modificarea alin. (3) are drept efect supunerea obligatorie spre aprobare Parlamentului a tuturor ordonanţelor emise de Guvern, chiar şi în situaţia în care legea de abilitare nu stabileşte acest lucru. În plus, partea finală a alin. (3), care în redactarea actuală are un conţinut neclar prin referirea la „încetarea efectelor ordonanţei” în ceea ce priveşte aspectul rămânerii sau nu formal în vigoare a acestora, a fost propus a fi înlocuită printr-o sintagmă ce normează clar efectul ieşirii din vigoare a acestora din momentul depăşirii termenului de abilitare dacă nu au fost supuse spre aprobare Parlamentului. În ceea ce priveşte cauzele şi condiţiile reglementării prin ordonanţă de urgenţă s-a propus înlocuirea obligaţiei Guvernului de a motiva urgenţa în cuprinsul ordonanţelor, din partea finală a alin. (4), cu obligaţia de proba urgenţa acestora. Modificarea are în vedere evitarea în practică a transformării condiţiei constituţionale într-o simplă operaţiune tehnică de motivare a urgenţei prin orice argument de către Guvern. Guvernul este astfel obligat să probeze urgenţa ce a determinat adoptarea unei ordonanţe de urgenţă. Modificarea alin. (5) vizează stabilirea unui nou termen de intrare în vigoare a ordonanţei de urgenţă, după trecerea unui termen de 3 zile libere de la publicarea ei în Monitorul Oficial al României, extinderea termenului fiind justificată de necesitatea existenţei unui termen rezonabil în care norma juridică să fie cunoscută de către destinatarul acesteia. În acelaşi timp, în acord cu noua reglementare constituţională cuprinsă în cadrul art. 75 alin. (2) din Constituţie, s-a propus ca dacă în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizată nu se pronunţă asupra ordonanţei, aceasta să fie considerată respinsă, şi nu adoptată ca în actuala reglementare. Introducerea unui nou alineat în cadrul art. 115, alin. (51), are drept scop pe de o parte calificarea naturii juridice a acestora ca acte administrative normative în acord cu dispoziţiile constituţionale privind competenţa generală de legiferare acordată Parlamentului şi cu cele privind locul Guvernului în cadrul separaţiei puterilor în stat, iar pe de altă parte, instituirea controlului jurisdicţional al legalităţii acestora în perioada de până la aprobarea sau	

respingerea lor de către Parlament. Alin. (6) al dispoziţiei constituţionale a fost propus a fi modificat prin stabilirea clară a limitelor posibilităţii de reglementare prin ordonanţă de urgenţă, acestea neputând fi adoptate în domeniul legilor constituţionale şi al codurilor, şi neputând restrânge exerciţiul drepturilor şi libertăţilor fundamentale. Dispoziţia constituţională actuală este neclară, utilizând sintagme şi termeni fluizi din punct de vedere juridic precum „nu pot afecta", „nu pot viza", „instituţii fundamentale ale statului", dificultatea calificării corecte din punct de vedere juridic rezultând chiar din bogata jurisprudenţă a Curţii Constituţionale în acest domeniu. Modificarea alin. (7) al actualului art. 115 prin înlocuirea sintagmei „şi-au încetat efectele" cu „au ieşit din vigoare" a fost determinată de corelarea acesteia cu dispoziţiile alin. (3) propus a fi modificat.	
(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul şi data până la care se pot emite ordonanţe, precum şi numărul maxim de ordonanţe de urgenţă, respectiv ordonanţe simple în intervalul de timp specificat. (6) Ordonanţele de urgenţă nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituţionale, nu pot afecta regimul instituţiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertăţile şi îndatoririle prevăzute de Constituţie, drepturile electorale şi nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică sau de transfer a proprietăţii publice în proprietate privată	**AMCOR**

Articolul 116 Structura

(1)Autorităţile administrative autonome se organizează sub coordonarea Senatului, în condiţiile legii organice. **Justificare/Argumente** Modificarea operată la nivelul alin. (2) a vizat două aspecte: pe de o partea, eliminarea competenţei Guvernului şi a ministerelor de creare a unor structuri administrative subordonate acestora în contextul inexistenţei actuale a unor limite clare a exercitării acestei competenţe, iar pe de altă parte, determinarea clară a instituţiei juridice a autorităţilor administrative autonome ca structuri administrative nesubordonate Guvernului, dar plasate sub coordonarea Senatului conform repartiţiei de competenţe între cele două Camere propusă prin intermediul art. 75 alin. (1)	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
(2) Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autorităţi administrative în subordinea unei alte instituţii publice.	**AMCOR**

Articolul 117 Înființarea	**Propus de/Sustinatori**
2)Parlamentul poate înfiinţa autorităţi administrative autonome prin lege organică. Acestea îşi desfăşoară activitatea în condiţii de autonomie organică, funcţională şi bugetară. **Justificare/Argumente** În acord cu dispoziţiile propuse a fi modificate din cuprinsul alin. (2) al art. 116 conţinutul alin. (2) al dispoziţiei constituţionale privind crearea organelor de specialitate subordonate Guvernului sau ministerelor a fost eliminat. În acelaşi timp, alin. (3) s-a propus a fi modificat prin stabilirea clară a autorităţii competente să creeze prin lege organică o autoritate administrativă	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

autonomă. Actuala reglementare a competenţei de creare a acestei instituţii juridice poate conduce la o interpretare largă a termenului de „lege organică”, astfel încât şi Guvernul, prin intermediul ordonanţelor de urgenţă, putând fi considerat competent să le creeze sau să le modifice regimul juridic. Orice intervenţie a Guvernului în reglementarea regimului juridic al acestor instituţii are ca efect diminuarea caracterului general de autonomie al acestora. De aceea, propunem ca autonomia autorităților administrative să fie concretizată pe plan organic – privind structura, regulile statutare și trăsăturile mandatului membrilor, pe plan funcțional – care presupune absența unui control ierarhic, și pe plan bugetar – care se raportează la autonomia financiară, ce vizează resursele instituției și execuția bugetară și la autonomia de gestiune bugetară, care desemnează capacitatea autorității administrative de a face cheltuielile stabilite în bugetul propriu	
(1) Ministerele se înfiinţează, se organizează şi funcţionează potrivit legii. (2) Guvernul şi ministerele, cu avizul Curţii de Conturi, pot înfiinţa organe de specialitate, în subordinea lor, numai dacă legea le recunoaşte această competenţă. (3) Autorităţi administrative autonome se pot înfiinţa prin lege organică. (4) Funcţiile de şefi ai serviciilor de informaţii aflate în coordonarea CSAT vor fi deţinute de înalţi funcţionari publici şi vor fi atribuite prin concurs. Candidaţii nu trebuie să fie ofiţeri activi ai acestor servicii sau să fi fost membrii de partid. (5)Autorităţile şi instituţiile asigură gestionarea informatizată a administraţiei şi a relaţiei cu cetăţeanul respectând principiul accesului cât mai larg, al uşurinţei de folosire al standardizării şi scalabilităţii, al documentării procedurilor de implementare şi a codului-sursă, al transparenţei, precum şi al realizării de economii financiare, de personal şi de timp de execuţie. **Justificare/Argumente** (4) Având în vedere acuzele de politizare a serviciilor de informaţii de fiecare dată când are loc o schimbare de putere, precum şi miza controlării politice acestora, ar fi indicat ca în fruntea acestora să se afle înalţi funcţionari publici iar posturile să fie atribuite în urma unui concurs. Legea de funcţiarea a fiecarui serviciu de informaţii va prevede condiţiile de concurs. Este indicat ca niciunul din viitorii şefi ai serviciilor de informaţii să fi fost ofiţer activ al acestora, însă să fie expert în domeniul securităţii naţionale. (5) Propunerea schiţează câteva propuneri de e-government. Am folosit limbaj destul de specific deoarece poate exista o diferenţă culturală datorită căreia „gestionare informatizată” să însemne ceva pentru un informatician şi cu totul altceva pentru un birocrat guvernamental. Sunt cunoscute. dealtfel, cazuri în care Guvernul a deviat de la bunele practici cuprinse în această sugestie, crescând costurile şi orele-muncă odată cu informatizarea. Această propunere este complementară cu practicile indicate la articolul 31 (Dreptul la informaţie)	**Societatea Civilă**

Articolul 119 Consiliul Suprem de Apărare al Țării	**Propus de/Sustinatori**
Eliminarea/modificarea art. 119: 1 - În principal, eliminarea din Constituție, întrucât reprezintă un mini-guvern paralel cu guvernul existent, care adoptă hotărâri secrete. Rolul actualului CSAT poate fi jucat de Guvern care, atunci când consideră necesar, îl poate invita pe președinte să participe la ședință, situație în care condiția consensului pentru adoptarea hotărârilor trebuie să-l includă şi pe acesta. 2 - În subsidiar, dacă se dorește menținerea CSAT în Constituție, este necesar ca acesta să funcționeze doar în situații excepționale: calamitați naturale,	**APADOR-CH**

dezastru sau sinistru deosebit de grav, stare de urgenţă, de necesitate, mobilizare sau război.	
Eliminare **Justificare** În regim parlamentar nu se justifică un CSAT care este practic un cabinet paralel pe lângă Guvern condus de Preşedintele Republicii.	**Varga Attila**
(1) Consiliul Suprem de Apărare a Ţării propune Parlamentului strategia privind apărarea ţării şi securitatea naţională, participarea la menţinerea securităţii internaţionale şi la apărarea colectivă în sistemele de alianţă militară, precum şi la acţiuni de menţinere sau de restabilire a păcii. (2) Convocarea Consiliului Suprem de Apărare a Ţării se face de către Preşedintele României numai în caz de agresiune armată la adresa României ori de decretare a mobilizării forţelor armate, a stării de asediu sau a stării de urgenţă. **Propus de/ Susţinători** Modificarea operată privind regimul constituţional al instituţiei Consiliului Suprem de Apărare a Ţării a vizat două aspecte majore. Mai întâi, reglementarea prin alin. (1) propus a activităţii limitate desfăşurate de către Consiliu în afara existenţei unor situaţii excepţionale, rolul său constând în propunerea către Parlament a strategiei privind apărarea ţării şi securitatea naţională, participarea la menţinerea securităţii internaţionale şi la apărarea colectivă în sistemele de alianţă militară, precum şi la acţiuni de menţinere sau de restabilire a păcii. Apoi, normarea prin alin. (2) a situaţiilor excepţionale în care Consiliul îşi poate exercitata competenţele stabilite prin lege în domeniul apărării şi securităţii naţionale: în caz de agresiune armată la adresa României ori de decretare a mobilizării forţelor armate, a stării de asediu sau a stării de urgenţă.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
Consiliul Suprem de Apărare a Ţării (CSAT) organizează şi coordonează unitar activităţile care privesc apărarea ţării şi securitatea naţională, participarea la menţinerea securităţii internaţionale şi la apărarea colectivă în sistemele de alianţă militară, precum şi la acţiuni de menţinere sau de restabilire a păcii. Deciziile CSAT se supun aprobării Parlamentului	**AM**COR

Articolul 120 Principii de bază **Propus de/Sustinatori**

Cred că 8, 10 ani de zile sunt suficienţi pentru ca cel ales să-şi îndeplinească obiectivele pentru care s-a angajat în faţa cetăţenilor. Măsura ar permite o dinamizare a activităţii de gestiune a problemelor locale, ar elimina încregătura de interese care inevitabil se formează în exercitarea puterii. Nimeni nu poate fi veşnic la putere şi trebuie acordată o şansă şi altora pentru a-şi duce la îndeplinire ideile în folosul comunităţii. Justificare/Argumente - dinamizarea activităţilor de gestiune a problemelor locale; - eliminarea încrengăturilor de interese; - combaterea baronilor locali. A fi politician înseamnă că ocupi o funcţie în slujba cetăţenilor şi nu în interesele proprii sau ale unei clici de partid.	**Sperlea Adrian**
(1) Comunele, oraşele şi regiunile ca forme de organizare a comunităţilor teritoriale sunt unităţi autonome care se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei, subsidiarităţii și deconcentrării serviciilor publice. Ele funcţionează pe baza statutului propriu cu atribuţiuni şi competenţe	**Asociaţia POLITEIA – Cluj şi Consiliul Naţional Maghiar din Transilvania (CNMT)**

stabilite prin dispoziţiile şi principiile Constituţiei şi a legii organice. (2) Comunele, oraşele şi regiunile au însemne proprii stabilite prin statutul propriu. (3) Administraţia publică locală se înfăptuieşte prin organele şi serviciile publice ale comunelor, oraşelor şi regiunilor. Statul poate înfiinţa servicii publice deconcentrate numai pentru atribuţiuni ce decurg din competenţele sale exclusive, iar în privinţa celorlalte atribuţiuni şi competenţe exercită funcţia de control al legalităţii prin proceduri juridice specializate. (4)Limbile naţionalităţilor pot avea statut de limbă oficială regională,de asemenea, naţionalităţile pot avea autonomie culturală conform statutului regiunii. (5) În comunele, oraşele şi regiunile în care cetăţenii aparţinând unei minorităţi naționale au o pondere semnificativă se asigură folosirea limbii minorităţii nationale respective în scris și oral în relațiile cu autorităţile care înfăptuiesc acte ale administratiei publice **Justificare/Argumente** Reorganizarea României ca stat puternic regionalizat a intrat pe agenda discuţiilor publice în ultimul deceniu. O soluţie posibilă este modificarea articolelor 120-123 privind administraţia locală. Modificarea propusă a articolului 120 introduce un nou nivel de administraţie teritorială: regiunea. Regiunile au o autonomie locală/regională sporită, consolidată prîntr-un statut propriu cu valoare de lege, dar şi identitate proprie recunoscută. Regiunea poate deveni cadrul de reglementare a folosirii limbii materne în administraţie, prin acordarea statului de limbă oficială regională unor limbi ale minorităţilor, în sensul Cartei limbilor regionale şi minoritare, adoptată şi de România. Totodată, regiunile pot deveni cadru de instituţionalizare a autonomiei culturale, conform unei legi cadru adoptat în Parlamentul României.	
Realizarea concordanţei cu o realitate istorică şi culturală, care,în ciuda eforturilor, nu a putut fi schimbată şi s-a menţinut până astăzi în mentalitatea colectivă ar impune ca România să fie reorganizată teritorial-adminsitrativ după principiul descentralizării, cel al alterităţii şi cel al subsidiarităţi, pe trei mari regiuni, provincii istorice: cu rol exclusiv cultural-istoric, macroeconomic, precum şi de supraveghere guvernamentală asupra regiunilor, conduse de către un preşedinte numit de Guvernul central, eventual cu titlul de prefect sau guvernator, şi de un consiliu consultativ ales de popor - Moldova (care cu timpul va include şi teritoriul de dincolo de Prut), Transilvania (inclusiv Banatul, Bihorul şi Maramureşul), Muntenia (inclusiv Dobrogea şi Oltenia). **Justificare/Argumente** Statul român nu își pierde caracterul unitar prin organizarea sa pe mari regiuni cultural-istorice şi regiuni cu administraţie autonomă.	**M.A.P.N**
În altă ordine de idei, calitatea de cetăţean român, indiferent de ce naţionalitate este, presupune şi cunoaşterea limbii române. De fapt, aceasta este şi o condiţie pentru acordarea cetăţeniei, când ea se dobândeşte la cerere. Apoi, ne putem întreba, ce valoare ar mai avea îndatorirea de „fidelitatea faţă de ţară”, impusă cetăţenilor români de art. 54 din Constituţie, dacă aceştia nu cunosc nici măcar limba ţării şi mulţi dintre ei n-o cunosc pentru că nu vor, sau, şi mai grav, li se impune o atitudine ostilă de către liderii lor. În aceste condiţii de ce statul se mai obligă să asigure în instituţiile sale folosirea de către cetăţenii români, aparţinând unei minorităţi naţionale, a limbii lor materne, aşa cum cere art. 120, alin. (2) din actuala constituţie? **Justificare/Argumente**	**Conf. Univ. dr. Alexandru Amititeloaie**

Art. 13 din Constituţie, în forma actuală, precizează că „În România, limba oficială este limba română”. Se înţelege din economia textului că limba română, pe lângă funcţiile pe care le are oricare altă limbă, ea reprezintă un element definitoriu pentru statul român, care, aşa după cum precizează art.1, alin. (1), este „stat naţional”. Această caracteristică, pentru a nu fi una pur formală, impune ca, în instituţiile statului, să fie folosită exclusiv limba română.	
(1)Administraţia publică din unităţile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale, subsidiarităţii şi deconcentrării serviciilor publice. **Justificare** Considerăm necesar consacrarea constituţională a principiului subsidiarităţii mai ales în perspectiva regionalizării	**Varga Attila**
Comunităţile locale se administrează liber, în condiţiile legii. (1) Competenţele normative pe care organele administraţiei publice locale le exercită în mod autonom vor fi reglementate prin lege.(2) Legea determină domeniile în care competenţa de a adopta acte administrative normative aparţine exclusiv organelor administraţiilor publice locale **Justificare:** Autonomia comunităţilor locale nu înseamnă practic nimic dacă acestea nu pot reglementa relativ autonom faţă de puterea centrală în domeniile care privesc comunităţile locale respective. De aceea, propunem ca legiuitorului să îi fie impusă reglementarea sferei normative proprii a organelor comunităţilor locale, o sferă care trebuie să cuprindă determinarea unor domenii în care doar comunităţile locale, prin organele lor alese, pot să reglementeze. Altfel spus, domeniile care privesc comunităţile locale trebuie reglementate de cei care cunosc cel mai bine nevoile acestor comunităţi, aleşii comunităţilor respective	**Prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleșteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei**
Libera administrare Comunităţile locale se administrează liber, în condiţiile legii. **Justificare/Argumente** Autonomia comunităţilor locale nu înseamnă practic nimic dacă acestea nu pot reglementa relativ autonom faţă de puterea centrală în domeniile care privesc comunităţile locale respective. De aceea, propunem ca legiuitorului să îi fie impusă reglementarea sferei normative proprii a organelor comunităţilor locale, o sferă care trebuie să cuprindă determinarea unor domenii în care doar comunităţile locale, prin organele lor alese, pot să reglementeze. Altfel spus, domeniile care privesc comunităţile locale trebuie reglementate de cei care cunosc cel mai bine nevoile acestor comunităţi, aleşii comunităţilor respective.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 120 BIS Garantarea autonomiei locale **Propus de/Sustinatori**

(1)Parlamentul este singura autoritate legislativă în domeniul autonomiei locale. Domeniile autonomiei locale pot fi reglementate numai prin legi organice. Guvernul nu poate adopta acte prin care să reglementeze autonomia locală sau să îi restrângă exerciţiul(2) Autorităţile administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală pot sesiza Curtea Constituţională pentru a se pronunţa asupra constituţionalităţii legilor prin care este reglementată autonomia locală sau a celor prin care consideră că este restrâns exerciţiul acesteia.(3) Soluţionarea conflictelor de competenţe dintre Guvern sau administraţia publică centrală de specialitate şi organele administraţiei publice	**Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleșteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr.**

prin care se realizează autonomia locală este de competenţa înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie **Justificare:** Toate principiile de organizare a statului unitar descentralizat în care autonomia locală este garantată constituţional rămân ineficiente în lipsa unui control al respectării sferelor de competenţe repartizate comunităţilor teritoriale şi puterii centrale. De fapt, în starea actuală a sistemului constituţional românesc, acest regulator de competenţe lipseşte, de cele mai multe ori, sau este insuficient conturat din punct de vedere normativ.Autonomia locală trebuie mai întâi, odată ce ea este garantată constituţional, să fie apărată contra abuzurilor posibile ale puterii legislative. Legiuitorul trebuie să respecte el însuşi principiul constituţional al autonomiei locale. Dar, pentru ca acest principiu să devină efectiv trebuie ca un organ independent să poată soluţiona conflictele juridice dintre legiuitor şi comunităţile teritoriale. Logic ar fi ca acest organ să fie cel care controlează constituţionalitatea legilor, adică, în sistemul nostru constituţional actual, Curtea Constituţională. Numai că în acest moment Curtea soluţionează conflictele juridice de natură constituţională doar între puterile centrale, nu şi între acestea şi comunităţile teritoriale. Sesizarea Curţii poate fi făcută, conform art. 146 lit. e) din Constituţie, de către Preşedintelui României, preşedinţii cclor două Camere, Primul-ministru sau Preşedintele Consiliului Superior al Magistraturii. Organele care reprezintă comunităţile teritoriale autonome nu pot utiliza acest mijloc constituţional pentru a obţine o apărare a autonomiei locale contra încălcărilor eventuale ale acesteia prin acte ale puterii legislative.În ceea ce priveşte controlul respectării partajului sferelor de competenţă dintre executiv şi administraţiile locale, competenţa ar trebui să aparţină instanţelor ordinare, căci aceasta este o problemă de legalitate, odată ce competenţele administraţilor locale sunt delegate prin lege. Desigur, pe calea contenciosului administrativ actual se poate obţine o anulare a actelor administrative ale administraţiei centrale la cererea administraţilor locale, dar mijloacele sunt indirecte. Ele ar trebui făcute directe	**Mădălina Putinei**

Articolul 121 Autorități comunale și orășenești	**Propus de/Sustinatori**
Obținerea unui profil uman mai de calitate pentru funcţia de primar. **Justificare/Argumente** Creşte calitatea celor care au şanse să ajungă primari. După numire orice abuz poate fi stopat de către consilieri, deci scade corupţia sau proasta guvernare	**Ionel Stănică**
Limitarea timpului de acces la fondurile publice poate conduce la diminuarea jafului actual al fondurilor publice. **Justificare/Argumente** Interesului cetăţenilor a fost lăsat în ultimul plan de actuala clasă politică care este mult prea interesată de propriile avantaje. Partidele susţinând acei membrii care aduc cel mai mare profit membrilor ei fără a fi interesaţi, în mod real ci doar declarativ de interesul naţional. Aceasta situaţie se datorează, în foarte mare măsură, aceloraşi cetăţeni, membrii ai unor partide, care au pus bazale unei cooperative transpartinice menită doar a satisface setea lor inepuizabilă de bani.	**Petre Sandu**
(1) Autorităţile administraţiei publice, prin care se realizează autonomia locală în comune şi în oraşe, sunt consiliile locale alese şi primarii aleşi, în condiţiile legii. (2) Consiliile locale şi primarii funcţionează, în condiţiile legii, ca autorităţi	**Partidul Verde Vraneca**

administrative autonome şi rezolvă treburile publice din comune şi din oraşe. (3) Autorităţile prevăzute la alineatul (1) se pot constitui şi în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor. (4) Orice mandat imperativ este nul. (5) Alesul local este responsabil doar în fata celor care l-au ales și nu isi poate pierde mandatul prin retragerea sprijinului politic. **Justificare/Argumente** Propun extinderea Art. 69 din Constituţie referitor la mandatul neimperativ al senatorilor şi deputaţilor şi asupra consilierilor locali şi judeţeni, în cadrul Art.121, Art.122 Constituţia României. Consider că prin actualul mecanism numit retragerea sprijinului politic votul consilierilor locali şi judeţeni este controlat de preşedinţii filialelor judeţene ale partidelor şi mai departe de şefii naţionali ai partidelor, devenind mandat imperativ.	
(1) Organele regiunii sunt: adunarea generală regională, comisia regională şi preşedintele regiunii. Aceste organe sunt alese pentru un mandat de 4 ani, conform legilor electorale. (2) Adunarea generală regională adoptă propunerea pentru statutul regiunii. Propunerea devine lege organică prin hotărârea parlamentului şi nu poate fi modificată unilateral nici de regiune, nici de parlament. (3) Pe baza dispoziţiilor cuprinse în statut organele regiunii pot purta denumiri istorice, tradiţionale. (4) Adunarea generală regională este aleasă pe baza sufragiului universal şi egal, în sistem de reprezentare proporţională, prin vot direct şi secret. (5) Comisia regională este aleasă de adunarea generală regională prin vot secret şi cu majoritate absolută din rîndul consilierilor regionali. (6) Preşedintele regiunii este ales de adunarea generală regională prin votul majorităţii membrilor acesteia. (7)Legile regionale şi acte administrative emise de regiune sunt cele definite de Constituţie şi de statutul regiunii. (8) Aparţine de competenţa legislativă exclusivă a statului: politica externă,relaţia statului cu Uniunea Europeană,cu excepţia sistemului de relaţii al regiunii în interiorul UE, apărarea,regimul armelor şi al muniţiei,gestionarea acestora, securitatea naţională, imigraţia, statutul juridic al persoanelor care au altă cetăţenie decât cetăţenia Uniunii Europene, dreptul de azil, elaborarea sistemului general al bugetului statutul, reglementări ale sistemului financiar, sistemului valutar, sistemului de colectare a impozitelor, politica monetară, sistemul vămilor, reglementarea şi organizarea alegerilor parlamentare naţionale, reglementări cadru în transporturi şi comunicaţii, reglementări generale privind ordinea publică, mai puţin poliţia locală şi comunitară, legi privind justiţia; instanţele, codurile de procedură civilă şi penală, legea cetăţeniei, legi privind evidenţa populaţiei, legi cadru privind învăţământul, sistemul securităţii sociale, legile electorale privind alegerea preşedintelui, parlamentului, adunării generale regionale, a consiliilor locale şi a primarului, legi privind asigurarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale, garantate de Constituţie şi prevăzute în tratate internaţionale. (9) În funcţie de particularităţile economice şi geografice ale regiunii pot fi create competenţe împărţite sau paralele în rmătoarele domenii: protecţia mediului, expropriere în interes public, crearea şi punerea în funcţiune a reţelelor rutiere şi de căi ferate, alte competenţe împărţite sau paralele, definite prin statutul regiunii. (10) Regiunea are competenţă legislativă în toate domeniile care n-au fost trecute în competenţa exclusivă a statului. Îndeplinirea la nivel regional a unor	**Asociaţia POLITEIA – Cluj şi Consiliul Naţional Maghiar din Transilvania (CNMT)**

atribuţii aflate în competenţa guvernului poate fi transmisă organelor regionale. În aceste cazuri guvernul furnizează regiunii resursele financiare şi logistice necesare. (11) Adunarea generală regională, Comisia regională emit hotărâri referitoare la organele şi instituţiile proprii, hotărâri care sînt acte administrative. (12) Regiunile sunt: Moldova Superioară, Moldova Inferioară, Bucovina, Regiunea metropolitană Galaţi-Brăila, Muntenia Superioară, Muntenia Inferioară, Oltenia, Regiunea metropolitană Bucureşti, Dobrogea, Banat, Ţara Crişurilor, Transilvania de Nord, Transilvania de Sud, Regiuneacu statut special Ţinutul Secuiesc şi Regiunea metropolitană Braşov. (13) Statutul juridic special de care pot dispune unele regiuni, este aprobat de parlament. În cursul procedurii de aprobare, parlamentul nu modifică statutul propus de adunarea generală a regiunii, ci doar îl aprobă sau îl retrimite adunării generale regionale, semnalînd obiecţiile, pentru a fi dezbătut din nou. **Justificare/Argumente** Reorganizarea României ca stat puternic regionalizat a intrat pe agenda discuţiilor publice în ultimul deceniu. O soluţie posibilă este modificarea articolelor 120-123 privind administraţia locală. Modificarea propusă a articolului 121 defineşte statutul regiunilor, autorităţile acestora, competenţele aferente	
(1)Autorităţile administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală sunt stabilite printr-o lege adoptată cu majoritate de 2/3 din numărul membrilor Parlamentului şi sunt alese de către cetăţenii comunităţilor locale respective. (2) Competenţa de reglementare în materia alegerilor locale aparţine Senatului. Este interzis Guvernului să adopte ordonanţe în domeniul alegerilor locale. (3) Dizolvarea sau revocarea din funcţie a autorităţilor administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală poate fi cerută de către Guvern, prin hotărâre motivată, comunităţilor locale care le-au ales, dacă acesta constată încălcări grave ale legii, care au determinat anularea repetată de către instanţele de contencios administrativ a actelor autorităţii respective. Hotărârea Guvernului poate fi atacată în faţa instanţei de contencios administrativ.	**prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleşteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei**
(1) Autorităţile administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală sunt stabilite printr-o lege adoptată cu majoritate de 2/3 din numărul membrilor Parlamentului şi sunt alese de către cetăţenii comunităţilor locale respective. *(2) Competenţa de reglementare în materia alegerilor locale aparţine Senatului. Este interzis Guvernului să adopte ordonanţe în domeniul alegerilor locale.* *(3) Dizolvarea sau revocarea din funcţie a autorităţilor administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală poate fi cerută de către Guvern, prin hotărâre motivată, comunităţilor locale care le-au ales, dacă acesta constată încălcări grave ale legii, care au determinat anularea repetată de către instanţele de contencios administrativ a actelor autorităţii respective. Hotărârea Guvernului poate fi atacată în faţa instanţei de contencios administrativ.* **Justificare/Argumente** Actuala reglementare constituţională este aparent detaliată în domeniul autorităţilor administraţiei publice locale, dar credem că este excesiv să	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

determini constituţional care sunt autorităţile, cum am considerat că este excesiv să determini constituţional care sunt unităţile administrativ-teritoriale. Reglementarea ar fi mai flexibilă dacă s-ar prevedea în Constituţie doar principiile, care în opinia noastră ar fi: stabilirea autorităţilor locale prin care se realizează autonomia locală printr-o lege adoptată cu majoritate calificată de camerele reunite ale Parlamentului, alegerea autorităţilor de către comunităţile locale, implicarea acestora în reglementarea sistemului electoral al alegerilor locale prin intermediul reprezentanţilor lor în Senat şi interzicerea intervenţiilor Guvernului în materia sistemului electoral şi încadrarea strictă a posibilităţii Guvernului de a afecta existenţa organelor prin care se realizează autonoma locală.	

Articolul 121 BIS Funcționarii administrației publice locale **Propus de/Sustinatori**

(1) Competenţa reglementării statutului funcţionarilor publici din administraţia publică locală aparţine Senatului. (2) Ocuparea posturilor de funcţionar în administraţia publică locală se va face conform principiilor meritului şi competenţei. (3) Statutul va reglementa condiţiile în care funcţionarii pot să se asocieze în sindicate, sistemul de incompatibilităţi şi garanţiile de independenţă şi imparţialitate în exercitarea funcţiei publice.	**prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleşteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei**

Articolul 122 Consiliul Județean **Propus de/Sustinatori**

Interesele comunităţilor locale sunt cunoscute cel mai bine de cetăţenii care fac parte din acele comunităţi şi ei, prin intermediul aleşilor locali şi judeţeni sunt cel mai în măsură să decidă cu privire modalităţile de satisfacere şi realizare a acestor interese. De aceea, dacă leguitorul decide înfiinţarea unor regiuni, nu ar fi indicat să se transfere atribuţii de la nivel judeţean sau local. **Justificare/Argumente** Garantarea principiului subsidiarităţii raportat la atribuţiile autorităţilor publice judeţene şi locale.	**Tamaș Bodi**
(1) Consiliul judeţean este autoritatea administraţiei publice pentru coordonarea activităţii consiliilor comunale şi orăşeneşti, în vederea realizării serviciilor publice de interes judeţean. (2) Consiliul judeţean este ales şi funcţionează în condiţiile legi. (3) Orice mandat imperativ este nul. (4) Alesul local este responsabil doar în fața celor care l-au ales și nu își poate pierde mandatul prin retragerea sprijinului politic. **Justificare/Argumente** Propun extinderea Art. 69 din Constituție referitor la mandatul neimperativ al senatorilor și deputatilor și asupra consilierilor locali și judeteni, în cadrul Art.121, Art.122 Constituția României. Consider că prin actualul mecanism numit retragerea sprijinului politic votul consilierilor locali și judeteni este	**Partidul Verde Vraneca**

controlat de președinții filialelor județene ale partidelor și mai departe de șefii naționali ai partidelor, devenind mandat imperativ.	
Posibil ca reforma adminstrativ-teritorială să prevadă desființarea județelor și menținerea art. 122 ar face imposibilă eliminarea lor fără modificarea Constituției.	**Gh.Candea**
(2) Consiliul Judeţean şi preşedintele Consiliului Judeţean sunt aleşi şi funcţionează în condiţiile legii. **Justificare/Argumente** Apreciem că din modificarea textului alin. 4 al art. 123, prin revizuirea Constituţiei din 2003, nu rezultă cu claritate dacă preşedintele consiliului judeţean a fost consacrat ca autoritate publică. Dacă s-ar fi dorit acest lucru, ar fi trebuit să fi fost modificat art. 122 care constituie sediul reglementării pentru consiliul judeţean, în sensul de a cuprinde o referire şi la preşedintele consiliului judeţean. De aceea, considerăm că se impune inserarea unui text constituţional ce trebuie să cuprindă precizări atât despre consiliul judeţean cât şi despre preşedintele acestuia în cadrul art. 122, care reprezintă sediul reglementării de ordin constituţional pentru autorităţile judeţene. În acest mod, preşedintele consiliului judeţean devine o autoritate publică de ordin este constituţional, iar, diferitele textele din legile organice, prin care preşedintelui consiliului judeţean îi este atribuită calitatea de autoritate executivă vor avea suportul constituţional necesar.	**Prof. univ. dr. Rodica Narcisa Petrescu**
(1) Organele, prin care se realizeaza autonomia locală în comune şi în oraşe, sunt consiliile locale alese și primarii aleși, în condițiile legii.Consiliile locale și primarii rezolvă treburile publice din comune și din orașe. (2) Judeţele sunt unităţi ale administraţiei locale teritoriale. Judeţele au organe şi competenţe pe baza legii organice. **Justificare/Argumente** Reorganizarea României ca stat puternic regionalizat a intrat pe agenda discuţiilor publice în ultimul deceniu. O soluţie posibilă este modificarea articolelor 120-123 privind administraţia locală. Modificarea propusă a articolului 122 vizează reglementările privind autorităţile locale, altele decât autorităţile regionale	**Asociaţia POLITEIA – Cluj şi Consiliul Naţional Maghiar din Transilvania (CNMT)**
Consiliile Judeţene vor fi desfiinţate, iar atribuţiile acestora vor fi preluate de prefecturi.	**Sima Marin**
(1) Consiliul judeţean şi preşedintele consiliului judeţean sunt aleşi şi funcţionează în condiţiile legii". **Justificare** Apreciem că din modificarea textului alin. 4 al art. 123, prin revizuirea Constituţiei din 2003*, nu rezultă cu claritate dacă preşedintele consiliului judeţean a fost consacrat ca autoritate publică.* Dacă s-ar fi dorit acest lucru, ar fi trebuit să fi fost modificat art. 122, care constituie sediul reglementării pentru consiliul judeţean, în sensul *de a cuprinde o referire şi la preşedintele consiliului judeţean.* De aceea, considerăm că *se impune inserarea unui text constituţional ce trebuie să cuprindă* precizări *atât despre consiliul judeţean cât şi despre preşedintele acestuia*. în cadrul art. 122, care reprezintă sediul reglementării de ordin constituţional pentru autorităţile judeţene. În acest mod, *preşedintele consiliului judeţean devine o autoritate publică de ordin este constituţional,* iar, diferitele textele din legile organice, prin care	**Rodica Petrescu**

preşedintelui consiliului judeţean îi este atribuită calitatea de autoritate executivă *vor avea suportul constituţional necesar.*	
Consiliul Județean (1) Consiliul Județean este autoritatea administrației publice pentru coordonarea activităților consiliilor comunale și orășenești, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean. **Justificare/Argumente** Considerăm că aceste text ar trebui eliminat, pentru că nu are nicio consistenţă normativă reală.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 122 Consiliul Județean **Propus de/Sustinatori**

(1) Guvernul numeşte un prefect în unităţile administrativ-ieritoriale stabilite prin lege organică.(2) Prefectul este reprezentantul statului în raporturile cu comunităţile teritoriale şi are sarcina apărării interesului general, controlului administrativ şi al respectării legilor.(3) Mandatul prefectului este de 4 ani. Guvernul poate cere instanţei de contencios administrativ revocarea din funcţie a prefectului, dacă acesta îşi exercită necorespunzător misiunea stabilită la alin. (2). (4) Prefectul conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ-teritoriale,(5) înfiinţarea serviciilor deconcentrate nu trebuie să afecteze autonomia locală. (6) Atribuţiile prefectului se stabilesc prin lege organică.(4) între prefecţi şi organele administraţiei publice locale nu există raporturi de subordonare. (5) Prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, un act al organelor administraţiei publice locale, în cazul în care consideră actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.	**prof.universitar dr.Dan Claudiu Dănișor,Conf.univ.dr.Sebastian Răduleţu,Conf.univ.dr. George Gârleşteanu,Lect.univ. dr.Mădălina Nica,Lect.univ.dr.Sonia Drăghici,Asist.univ.dr. Mădălina Putinei**

Articolul 123 Prefectul **Propus de/Susținători**

Garantarea principiului subsidiarităţii raportat la atribuţiile autorităţilor publice judeţene şi locale. **Justificare/Argumente** Interesele comunităţilor locale sunt cunoscute cel mai bine de cetăţenii care fac parte din acele comunităţi și ei, prin intermediul aleşilor locali şi judeţeni sunt cel mai în măsură să decidă cu privire modalităţile de satisfacere şi realizare a acestor interese. De aceea, dacă leguitorul decide înfiinţarea unor regiuni, nu ar fi indicat să se transfere atribuţii de la nivel judeţean sau local.	**Tamaș Bodi**
(1) Guvernul numeşte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti. (2) În situaţia în care legea prevede înfiinţarea regiunilor ca unităţi administrativ-teritoriale, prin lege organică se poate deroga de la prevederile art. 123 (1). (3) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local şi conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ-teritoriale. (4) Atribuţiile prefectului se stabilesc prin lege organică. (5) Între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare.	**Tamaș Bodi**

(6) Prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, un act al consiliului judeţean, al celui local sau al primarului, sau, după caz, în condiţiile legii, al autorităţilor aduministraţiei publice regionale, în cazul în care consideră actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept. **Justificare/Argumente** Este necesară corelarea dispoziţiilor constituţionale privind prefectul cu dispoziţiile privind autorităţile administraţiei publice regionale pentru eventualitatea în care Leguitorul decide înfiinţarea regiunilor ca unităţi ale administraţiei publice.	
(1) Guvernul numeşte un prefect în fiecare judeţ şi în fiecare regiune.Prefectul de judeţ functionează sub autoritatea prefectului de regiune (2) Prefectul este reprezentantul statului , al Guvernului , organ al administrației publice centrale în teritoriu şi conduce entitățile publice deconcentrate din unităţile administrativ-teritoriale.Între prefect și conducătorii entităţilor deconcentrate există raporturi de subordonare. (3)În calitate de reprezentant al statului prefectul are dreptul să solicite structurilor teritoriale ale Curtii de Conturi efectuarea unor controale la entităţile ce intră în sfera de activitate a acestora şi are dreptul să ceară date și informații rezultate din activitatea acestor structuri. (4) Între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, consiliile regionale şi preşedinții acestora, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare. (5) Prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, un act al consiliului regional, al consiliului judeţean, al celui local sau al preşedintelui consiliului regional, al preşedintelui consiliului judeţean şi al primarului, în cazul în care consideră actul ilegal. 6)Actele emise de prefectul de judeţ pot fi anulate prin control ierarhic exercitat de prefectul de regiune. 7) Actele emise de prefectul de regiune pot fi anulate prin control ierarhic exercitat de Guvern. **Justificare** Reconsiderarea rolului prefectului în contextul regionalizării, deconcentrării şi descentralizării.	**Bujor Ștefan Cristinel**
(1) Guvernul numeşte un prefect în fiecare regiune. (2) Atribuţiile şi competenţele prefectului: a) în cazul unui conflict de interese între guvern şi regiune,prefectul reprezintă guvernul în iniţierea şi conducerea medierii; b)avizează constituţionalitatea legilor adoptate de adunarea generală regională, şi trimite avizul – împreună cu legea regională avizată –Preşedintelui României; c) în cazul unui veto al Preşedintelui României prefectul reprezintă în adunarea generală regională obiecţiile exprimate de Preşedintele României în legătură cu legea sau unele articole de lege; d) în cazul în care obiecţiile se referă la legalitate, iniţiază procedura de control a legalităţii a hotărârilor adunării generale regionale sau a dispoziţiilor preşedintelui regiunii la contenciosul administrativ; e) iniţiază dizolvarea adunării generale regionale în cazul în care condiţiile legale din statutul regiunii impun aceasta. (3) Prefectul nu are alte atribuţii de stat sau administrative în afara celor notate în paragraful (2). (4) Medierea dintre regiune şi stat are loc conform unei proceduri reglementată prin lege şi cade în sarcina preşedintelui şi prefectului regiunii. **Justificare** Reorganizarea României ca stat puternic regionalizat a intrat pe agenda	**Asociaţia POLITEIA – Cluj şi Consiliul Naţional Maghiar din Transilvania (CNMT)**

discuţiilor publice în ultimul deceniu. O soluţie posibilă este modificarea articolelor 120-123 privind administraţia locală. Modificarea propusă a articolului 123 reformulează atribuţinile prefectului faţă de autorităţile regionale	
Resposabilizarea consilierilor judeţeni şi locali faţă de cetăţeni şi controlul cheltuielilor publice. **Justificare/Argumente** Prin simetrie cu situaţia parlamentarilor.	**Asociația România Vie**
propunem eliminarea **Justificare** Pentru realizarea unei descentralizări mai profunde considerăm că nu este necesar un reprezentant al Guvernului peste autorităţile locale alese. **Propunem un nou text** Legalitatea actelor autorităţilor administraţiei publice locale vor fi verificate, în baza unor contestaţii din partea celor interesaţi, de către instanţele de contencios administrativ în condiţiile legii. **Justificare** Controlul legalităţii actelor ale administraţiei publice locale poate exercita direct instanţa de contencios administrativ, potrivit unei proceduri stabilite de lege	**Varga Attila**

Articolul 124 Înfăptuirea Justiției **Propus de/Susținători**

Articolul 124 - Infaptuirea justitiei (1)Justiţia se înfăptuieşte de către instanţele judecătoreşti în numele legii. **Justificare**: Precizarea este necesară pentru a înlătura orice dubiu privitor la organele care înfăptuiesc justiţia.	**Judecător Dan Lupașcu – Curtea de Apel București**
(1)Justiţia se înfăptuieşte în numele legii, numai de către instanțele de judecată. **Justificare/Argumente** Primul alineat a fost completat pentru a se sublinia că justiția poate fi realizată decât de către instanțele judecătorești, şi nu de către alte organe. Prin urmare, accesul la justiție, spre exemplu, înseamnă accesul la o instanţă de judecată. În acest mod se aplică jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
2) Justitia este unica, independenta, impartiala și egala pentru toti (3) Judecătorii sunt independenţi, imparţiali, responsabili şi se supun numai legii. **Justificare** Concomitent cu procesul de consolidare a statutului magistraţilor, trebuie întărită şi responsabilitatea acestora, prin conferirea de valoare constituţională.	
Articolul 125 Statutul judecătorilor (1) Judecatorii sunt recrutati prin concurs dintre practicantii de alte profesii juridice cu o vechime de cel putin 8 ani, indiferent daca au absolvit Institutul Superior de	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE**

Magistratura sau nu, și sunt inamovibili, în conditiile legii. (2) Organizarea concursurilor, precum și numirea, promovarea, transferarea și sanctionarea judecatorilor sunt de competenta Consiliului Superior al Magistraturii, în conditiile legii sale organice. (3) Functia de judecator este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din invatamantul superior. (4) Judecatorii Inaltei Curti de Casatie și Justitie și Procurorul General al Romaniei se aleg prin vot universal, de catre electorat, în urma unor campanii electorale cu fonduri provenind exclusiv din bugetul Ministerului Justitiei și fara implicarea partidelor politice, dintre judecatorii sau procurorii cu minim 15 ani vechime ca magistrati. (5) Atat la nivelul procurorilor, cât și al judecatorilor promovarea se face pe baza de concurs national; în functie de rezultatele la concurs și de nivelul acestuia se distribuie locurile vacante în ierarhia parchetelor și a instantelor judecatoresti. **Justificare**: Puterea judecatoreasca nu va fi cu adevarat separata cât timp nu va avea o functionare autonoma fata de orice alta autoritate în stat.	**Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
(1) Judecătorii sunt inamovibili. (2)Numirea, promovarea, transferarea şi sancţionarea judecătorilor sunt de competenţa Consiliului Superior al Magistraturii. (3) Funcţia de judecător este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. **Justificare/Argumente** În forma propusă, pentru a se asigura o deplină independență a judecătorilor, chiar și la nivel simbolic, judecătorii sunt numiți de către Consiliul Superior al Magistraturii. De asemenea, ei sunt inamovibili, fiind eliminată sintagma „în condițiile legii”, care putea conduce la relativizarea acestei reguli.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
Articolul 126 Instanțele judecătorești (5) Este interzisă înfiinţarea de instanţe extraordinare şi de instanţe militare. Prin lege organică pot fi înfiinţate instanţe specializate în anumite materii, cu posibilitatea participării, după caz, a unor persoane din afara magistraturii. Justificare: Participarea la solutionarea anumitor cauze a persoanelor care nu sunt magistrați incalcă principiul independenței și garanțiile pe care părţile le au.	**Judecator Ion Popa**
Articolul 126 Instanțele judecătorești (2)Competenţa instanţelor judecătoreşti şi procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege, adoptată cu majoritate de 3/5 din numărul senatorilor și deputaților reuniți în ședință comună. (4) Compunerea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi regulile de funcţionare a acesteia se stabilesc prin lege adoptată cu majoritate de 3/5 din numărul senatorilor și deputaților reuniți în ședință comună. **Justificare/Argumente** Alin. (2) a fost completat în sensul că actele cu caracter legislativ referitoare la competența instanțelor judecătorești și la procedura de judecată pot fi adoptate numai de către parlament, cu o majoritate calificată. În acest mod se asigură o stabilitate a cadrului legislativ în acest domeniu deosebit de important. În același sens a fost completat și alin. (4) referitor la compunerea instanței supreme și la regulile de funcționare a acesteia. Alin. (5) stabilește de o manieră absolută că nu pot fi înființate instanțe extraordinare. În acest fel în compunerea completelor de judecată vor intra numai judecători, nu și alte persoane care nu se bucură de aceleași garanții de independent și de imparțialitate.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Articolul 129 Folosirea Căilor de Atac Hotărârile judecătoreşti pot fi atacate, în condiţiile legii. **Justificare**: Reglementarea constituţională actuală prevede posibilitatea atacării hotărârilor judecătoreşti doar de către părţile interesate şi Ministerul Public, fără să acopere integral sfera celor îndrituiţi să exercite căile de atac. Dispoziţiile Codului de procedură penală se referă, spre exemplu, şi la „persoane ale căror interese legitime au fost vătămate”.	
Articolul 129 – Folosirea căilor de atac Împotriva hotărârilor judecătoreşti, părţile interesate şi Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condiţiile legii, cu respectarea egalității de arme. **Justificare/Argumente** Articolul a fost completat pentru a se sublinia necesitatea respectării regulii egalității de arme în exercitarea căilor de atac, acesta constituind un aspect esențial al dreptului la un proces echitabil.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
ARTICOLUL 129: Folosirea căilor de atac Împotriva hotărârilor judecătoreşti, părţile interesate şi Parchetul General pot exercita căile de atac, în condiţiile legii.	**Societatea civilă**
Articolul 131 Rolul Ministerului Public (2) Parchetul General îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete, în condiţiile legii organice. Rolul Ministerului Public	
Articolul 131 Rolul Ministerului Public (1) În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesul general și este obligat să apere statul de drept, precum şi drepturile şi libertăţile persoanelor. (2) Ministerul Public îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete, în condiţiile legii. (3) Parchetele funcţionează pe lângă instanţele de judecată. Poliția judiciară își desfășoară activitatea în subordinea exclusivă a Ministerului Public. **Propus de/ Susţinători** Primul alineat a fost modificat pentru a se preciza mai bine rolul Ministerului Public. Spre exemplu, sintagma vagă „apără ordinea de drept” a fost înlocuită cu expresia „este obligat să apere statul de drept”. Ultimul alineat a fost modificat pentru a se asigura subordonarea poliției judiciare doar Ministerului Public astfel încât activitatea de cercetare și urmărire penală să fie cât mai eficientă și ferită de eventualele intruziuni ale puterii executive.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
ARTICOLUL 131: Rolul Ministerului Public (1) În activitatea judiciară, Parchetul General reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor. (2) Parchetul General îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete, în condiţiile legii. (3) Parchetele funcţionează autonom fata de instanţele de judecată, conduc şi supraveghează activitatea de cercetare penală a poliţiei judiciare, în condiţiile legii.	**Societatea civilă**
Articolul 132 Statutul procurorilor Procurorii, principiul legalităţii. Sub autoritatea ministrului de justitie sau procurorul general sa fie şi ministrul justitiei pt a fi controlul ierarhic	
Articolul 132 Statutul procurorilor (1)Procurorii îşi desfăşoară activitatea potrivit principiului independenței,	**Colectivul de Drept**

inamovibilităţii, legalităţii și imparţialităţii. (2) Numirea, promovarea, transferarea şi sancţionarea procurorilor sunt de competenţa Consiliului Superior al Magistraturii. (3) Funcţia de procuror este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior. **Justificare/Argumente** În forma propusă se elimină subordonarea ierarhică a procurorilor, precum și subordonarea acestora față de ministrul justiției, reprezentant al puterii executive. În schimb este consacrat principiul independenței procurorului. De asemenea, pentru asigurarea acestei independențe s-a prevăzut, ca și în cazul judecătorilor, că numirea, promovarea, transferarea și sancționarea procurorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii.	**constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
ARTICOLUL 132: Statutul procurorilor (1)Procurorii îşi desfăşoară activitatea potrivit principiului legalităţii, al imparţialităţii şi al controlului ierarhic. **Justificare/Argumente** Organizaţiile semnatare cred că este esenţial să avem o clarificare a rolului procurorilor (magistraţi vs. agenţi ai guvernului). Articolele de faţă sunt scrise urmând o viziune conform căreia procurorul este un magistrat.	**Societatea civilă**
Articolul 133 Rolul și structura 1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției. (2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcatuit din 19 membri, din care: a) 14 sunt alesi în adunarile generale ale magistratilor, din randurile lor, prin vot secret și dupa efectuarea unor campanii electorale cu fonduri provenind exclusiv din bugetul Ministerului Justitiei; acestia fac parte din doua sectii, una pentru judecatori și una pentru procurori; prima sectie este compusa din 9 judecatori, iar cea de-a doua din 5 procurori; b) 2 reprezentanti ai societatii civile, specialisti în domeniul dreptului, care se bucura de inalta reputatie profesionala și morala, alesi de Senat; acestia participa numai la lucrarile în plen; c) președintele Inaltei Curti de Casatie și Justitie și procurorul general al Parchetului de pe langa Inalta Curte de Casatie și Justitie. (3) Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reinnoit, dintre magistratii prevazuti la alineatul (2) litera a). (4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani. (5) Hotararile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret. (6) Hotararile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive și irevocabile. **Justificare:** Puterea judecatoreasca nu va fi cu adevarat separata cât timp nu va avea o functionare autonoma fata de orice alta autoritate în stat.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
Articolul 133 Rolul și structura 1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenţei justiţiei. (2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care: a) 14 sunt aleşi în adunările generale ale magistraţilor şi validaţi de Senat; aceştia fac parte din două secţii, una pentru judecători şi una pentru procurori; prima secţie este	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova**

compusă din 9 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori; b) 2 reprezentanţi ai societăţii civile, specialişti în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputaţie profesională şi morală, aleşi de Senat; aceştia participă numai la lucrările în plen; c) ministrul justiţiei, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. (3) Preşedintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistraţii prevăzuţi la alineatul (2) litera a). (4) Membrii Consiliului Superior al Magistraturii nu pot avea decât un singur mandat. Acesta este de 9 ani. (5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret. (6) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive şi irevocabile, cu excepţia celor prevăzute la articolul 134 alineatul (1). **Justificare/Argumente** Forma actuală a articolului a fost păstrată în cea mai mare parte, fiind aduse doar două modificări. În primul rând, a fost modificat alin. (4) în sensul că s-a precizat că membrii Consiliului Superior al Magistraturii nu pot avea decât un singur mandat. Acest mandat a fost prelungit la 9 ani, ca și în cazul judecătorilor Curții Constituționale, pentru a se asigura o cât mai mare stabilitate a Consiliului. În al doilea rând, a fost eliminat actualul alin. (6) întrucât, în forma propusă, judecătorii sunt numiți de către Consiliul Superior al Magistraturii.	**privind revizuirea Constituției României**
(2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care: a) 14 sunt aleşi în adunările generale ale magistraţilor şi validaţi de Senat; aceştia fac parte din două secţii, una pentru judecători şi una pentru procurori; prima secţie este compusă din 9 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori; b) 2 reprezentanţi ai societăţii civile, specialişti în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputaţie profesională şi morală, aleşi de Senat; aceştia participă numai la lucrările în plen; c) ministrul justiţiei, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. (3) Preşedintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistraţii prevăzuţi la alineatul (2) litera a). **Justificare/Argumente** Dacă se adoptă viziunea propusă, în care procurorul este un magistrat, structura CSM va trebui construită astfel încât să nu creeze interpretări conform cărora procurorii sunt „magistraţi de rangul doi”. Sugerăm consultarea puterii judecătoreşti pentru a găsi formularea potrivită.	**Societatea civilă**
Articolul 134 Atributii (4) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineşte şi alte atribuţii stabilite prin lege, în realizarea rolului său constituţional.	**Judecător Dan Lupascu**

Justificare Constituţia nu poate epuiza inventarul atribuţiilor Consiliului Superior al Magistraturii. Aceste atribuţii trebuie limitate strict doar la rolul său constituţional, eliminându-se orice alte atribuţii (ca, de exemplu, cele în materia magistraţilor asistenţi, personalului auxiliar de specialitate ori altor categorii de personal).	
(2) Consiliul Superior al Magistraturii numește în funcții de conducere judecătorii şi procurorii, în condiţiile legii.	
(1) Consiliul Procurorilor îndeplineşte rolul de instanţă de judecată, prin secţiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situaţii, ministrul justiţiei, şi procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu au drept de vot. (2) Hotărârile Consiliului Procurorilor în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. (4) Consiliul Superior al Judecătorilor îndeplineşte şi alte atribuţii stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenţei justiţiei. SECŢIUNEA a 4-a Inspecția Judiciară	
ARTICOLUL 134 (1) Inspecţia Judiciară este formată din inspectori judiciari, judecători sau procurori, numiţi în condiţiile legii, pentru un mandat de 6 ani. (2) Inspecţia Judiciară este formată din Departamentul pentru judecători şi Departamentul pentru procurori. (3) Inspecţia judiciară este condusă de un inspector şef, judecător, ajutat de 2 adjuncţi. (4) Inspecţia Judiciară exercită acţiunea disciplinară în cazul judecătorilor şi procurorilor. **Justificare** Pentru asigurarea autonomiei Inspecţiei Judiciare este necesară reglementarea sa distinctă, ca o componentă a autorităţii judecătoreşti.	
Articolul 134 Atributii 1) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineşte rolul de instanţă de judecată, prin secţiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor şi a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situaţii, ministrul justiţiei, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu au drept de vot. (2) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie. (3) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineşte şi alte atribuţii stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenţei justiţiei. **Justificare/Argumente** Singura modificare adusă constă în eliminarea primului alineat pentru a se corobora articolul cu modificările anterioare care prevăd numirea judecătorilor de către Consiliul Superior al Magistraturii.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

ARTICOLUL 134: Atribuţii (2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineşte rolul de instantă de judecată, prin secţiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor şi a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea să organică. În aceste situaţii, ministrul justiţiei, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi procurorul general al Parchetului General nu au drept de vot.	**Societatea civilă**
TITLUL IV Economia şi finanţele publice Articolul nr. 135 – modificare (1) Economia României este economie de piaţă, bazată pe libera iniţiativă şi concurenţă. (2) Statul are obligaţia să asigure: a) libertatea comerţului, protecţia concurenţei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producţie; b) protejarea intereselor naţionale în activitatea economică, financiară şi valutară; c) stimularea cercetării ştiinţifice şi tehnologice naţionale, a artei şi protecţia dreptului de autor; d) gospodărirea şi exploatarea durabilă a resurselor naturale, în concordanţă cu interesul naţional cu respectarea dreptului la un mediu sănătos; e) protecţia şi menţinerea echilibrului ecologic, precum şi refacerea mediului natural după caz, cu compensarea prejudiciului de mediu; Justificare/Argumente Având în vedere că legislaţia privind protecţia mediului se aplică la nivel orizontal şi intervine în toate domeniile cheie ale economiei, modificările propuse pentru acest articol din Constituţie reprezintă o reconfirmare a dreptului fundamental la mediu sănătos, fără a aduce o împovărare suplimentară. Obiective Posibilitatea de a monitoriza gestionarea şi exploatarea durabilă a resurselor naturale, precum şi ocrotirea şi refacerea mediului natural, cu compensarea prejudiciului de mediu, astfel încât să nu se aducă atingere dreptului fundamental la mediu sănătos.	**Coaliția pentru Mediu**
Articolul 135 Economia c) stimularea cercetării ştiinţifice şi tehnologice naţionale, a antreprenoriatului inovativ, a artei şi protecţia dreptului de autor; Justificare/Argumente Consolidarea cunoașterii și inovării reprezinta elemente motrice ale viitoareicreșteri. Pentru aceasta este necesar să se îmbunătățeasca calitatea sistemelor de învățământ, să se întăreasca performanța în cercetare, să se promoveze inovarea și transferul de cunoștințe și să ne asigurăm că ideile inovatoare pot fi transpuse în noi produse și servicii care generează creștere economica. Însă, pentru a reuși, toate acestea trebuie corelate cu spiritul antreprenorial.	**Academia de Studii Economice din Bucuresti** **Autori:** **prof. univ. dr. Robert Sova, prof. univ. dr. Pavel Nastase**
Articolul 135 Economia Introducerea unui nou alineat (3): (3)Infracţiunile legate de corupţie economică, asimilate corupţiei şi toate infracţiunile legate de ordinea financiară sunt sancţionate de lege. Autorităţile şi instituţiile publice au obligaţia să prevină şi combată, în conformitate cu legea, toate formele de delincvenţă ce apar în activitatea administraţiei şi a organelor publice, în utilizarea fondurilor pe care le controlează şi în transferurile sau managementul resurselor publice. Abuzul poziţiei dominante sau monopolul, precum şi toate celelalte practici contrare	**Societatea civilă**

principiilor competiţiei libere şi corecte în relaţiile economice, sunt sancţionate de lege.

Justificare/Argumente

Deşi infracţiunile legate de corupţie, de practici anticoncurenţiale sau de utilizarea nelegală a resurselor publice sunt acoperite de legislaţia secundară sau terţiară, dar şi de tratate internaţionale la care România este parte (Convenţia ONU împotriva Corupţiei, Convenţiile Civilă şi Penală împotriva Corupţiei ale Consiliului Europei), transpunerea acestora ar da o greutate suplimentară unei lupte pe care România o duce de ani de zile. De altfel, includerea acestui nou alineat în Art. 135 legat de economia României este justificată mai ales de evaluările care arată că practicile neconcurenţiale şi corupţia sunt principalele obstacole în atingerea obiectivului constituţional al acestui articol. De exemplu, Global Competitiveness Report al World Economic Forum, clasează România pe locul 115 din 144 de ţări la indicatorul „Diversion of public funds" şi pe locul 114 în ceea ce priveşte „Wastefulness of government spending" (http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf).

De asemenea, la nivelul percepţiei oamenilor de afaceri, evaluările arată că 57% dintre aceştia sunt îngrijoraţi de mită şi corupţie, potrivit PWC (http://www.pwc.ro/en_RO/ro/publications/assets/assets_2012/ceo_survey_România_2012_eng_web.pdf).

Din această perspectivă, introducerea unor prevederi cu privire la integritatea în managementul public, în achiziţiile publice şi în administrarea contractelor publice pot fi o urmare firească a asumării dezvoltării economice în condiţii de cheltuire responsabilă a resurselor publice, prîntr-un angajament constituţional specific, urmând ca transpunerile procedurale ale acestui principiu ce ţine de dreptul la bună administrare să fie dezvoltate prin legi organice.

Obiective

Art. 135 (3) face parte, alături de celelalte propuneri de revizuire legate de Titlul IV. Economia şi finanţelor publice şi de Art. 56, dîntr-un ansamblu de măsuri menite a racorda Constituţia României la tendinţele şi evoluţiile de la nivel european şi internaţional în ceea ce priveşte sistemul fiscal-bugetar, astfel încât deficienţele observate odată cu criza economică să poată fi corectate printr-o politică mai responsabilă. Astfel, obiectivele urmărite sunt acelea de:

Asigurare a coerenţei politicii fiscale a României cu mecanismele de stabilitate şi de responsabilitate dezvoltate la nivelul Uniunii Europene ca urmare a crizei economice, dar şi de reducere a decalajelor de dezvoltare economică generate de corupţie (obiectiv general)

Conturare a unei politici de administrare a fondurilor publice bazate pe responsabilitate, răspundere, transparenţă şi predictibilitate (obiectiv specific)

Asigurare a unui cadru de responsabilitate socială şi fiscală a Statului în ceea ce priveşte administrarea resurselor publice (obiectiv specific).

Prevederi

Deşi în spaţiul UE sau OECD nu există prevederi similare, acest lucru nu este neapărat un argument pentru a lăsa acest spaţiu în afara cadrului instituţional. De altfel, dincolo de faptul că România are una dintre cele mai recente Constituţii revizuite din spaţiul UE, nici problemele identificate la nivelul celorlalte state în ceea ce priveşte corupţia nu au mai generat, cu excepţia noastră şi a Bulgariei, evaluări de tipul celui din cadrul

Mecanismului de Cooperare şi Verificare. De asemenea, studii recente ale Băncii Mondiale, precum şi exemplele unor constituţii progresive noi (i.e. Maroc, Africa de Sud) arată o tendinţă în creştere către garantarea unui statut constituţional principiului gestionării resurselor publice în condiţii de responsabilitate şi răspundere. Până în anii recenţi, acest domeniu a fost considerat a fi mai curând unul tehnic, fiind de obicei subiect al legilor ordinare. Dar ca urmare a Primăverii Arabe (la nivel internaţional) şi a tulburărilor generate de criza din zona euro (la nivelul UE), doctrina tinde să ofere mai mult spaţiu pentru o nouă abordare constituţională în care transparenţa, integritatea şi răspunderea în gestionarea resurselor publice se conturează într-o nouă dimensiune a cadrului prin care se reglementează o bună administrare şi o răspundere socială a guvernării. Un exemplu relevant al acestei tendinţe este Pactul Euro Plus (din care România face parte) care se asumă transpunerea obligaţiei de a transpune "regula privind un buget echilibrat" în sistemele lor juridice naţionale prin intermediul unor dispoziţii obligatorii, permanente şi de preferinţă constituţionale.	
(3) Bogăţiile de interes public ale subsolului, spaţiul aerian, apele cu potenţial energetic valorificabil, de interes naţional, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice şi ale platoului continental, precum şi alte bunuri de natura acestora stabilite prin lege organică, fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice.	
Articolul nr. 136 – modificare (1) Proprietatea este publică sau privată. (2) Proprietatea publică este garantată şi ocrotită prin lege şi aparţine statului sau unităţilor administrativ-teritoriale. (3) Bogăţiile de interes public ale subsolului, bunurile patrimoniului speologic, fauna sălbatică de interes conservativ, spaţiul aerian, apele valorificabil, de interes naţional, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice şi ale platoului continental, precum şi alte bunuri stabilite de legea organică, fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice. **Justificare:** Bunurile patrimoniului speologic sunt o componentă a subsolului, dar cu identitate separată, justificându-se astfel menţionarea explicită, iar fauna sălbatică de interes conservativ reprezintă o componentă a mediului natural.	**Coaliția pentru Mediu**
Articolul 138- Bugetul public național (6) Autoritatile statului și ale unitatilor administrativ teritoriale nu au dreptul sa semneze clauze și contracte secrete, decât daca privesc siguranta nationala. (7) Deturnarea contributiilor fiscale catre bugetul de stat sau incarcarea fondurilor de pensii cu ajutoarele sociale este strict interzisa. **Justificare**: Combaterea coruptiei și a afacerilor în defavoarea statului român, precum și a deturnarilor de fonduri.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
Articolul 138- Bugetul public național (1)Bugetul public naţional cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat şi bugetele locale. **Justificare/Argumente** Modificarea alin. (1) al acestui articol se impune ca urmare a corelării acesteia cu propunerea de revizuire a art. 3, şi anume eliminarea actualei enumerări a unităţilor administrativ-teritoriale şi lăsarea reglementării lor în competenţa parlamentului, prin lege organică.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind**

	revizuirea Constituției României
Modificarea art (5) şi introducerea unor noi alineate (6) şi (7): (5)Nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanţare, detalierea transparentă a destinaţiei acesteia şi respectarea principiului responsabilităţii fiscal bugetare. (6) Programele de bugetare multianuală se elaborează de către Guvern şi se supun aprobării Parlamentului o dată la cinci ani. Acestea vor avea ca obiectiv implementarea unor politici fiscale şi de dezvoltare economică sustenabile şi responsabile pe termen mediu şi lung. (7) Bugetul public naţional şi programele de bugetare multianuală urmăresc obiectivul unor finanţe publice sustenabile şi solide, cu respectarea regulii privind un buget echilibrat, conform legii. **Justificare/Argumente** Dincolo de angajamentele luate de România prin Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în cadrul uniunii economice şi monetare, dar şi a altor mecanisme de guvernanţă economică responsabilă ale UE, modificările propun un cadru bugetar sustenabil şi responsabil menit a asigura premisele unei dezvoltări economice şi sociale pe termen mediu şi lung. Criza financiară a dat dovada măsurii în care dezechilibrele macroeconomice (şi mai ales deficitul de cont curent şi deficitul bugetar) pot provoca o contracţie economică semnificativă precum în România anilor 2009-2011. Evaluările unor instituţii precum Consiliul Fiscal arată că politica fiscal-bugetară în România a fost caracterizată de decizii politice pe termen scurt, fără a acorda prea multă atenţie consecinţelor asupra sustenabilităţii finanţelor publice pe termen mediu şi lung. De aceea, lecţiile crizei financiare ar trebui învăţate nu doar prin aplicarea automată a regulilor europene de responsabilitate fiscală, ci şi prin consacrarea în context constituţional a angajamentului privind crearea condiţiilor structurale pentru creştere economică sustenabilă. Astfel, modificările propuse iau în calcul nevoia de restructurare şi responsabilizare a cheltuielilor publice, de creare a premiselor pentru programarea bugetară şi investiţională pe termen mediu şi de întărire a disciplinei fiscale astfel încât cerinţele datoria publică şi deficitul public să ofere un spaţiu suficient de manevră pentru revenirea la o creştere economică sănătoasă. Astfel, se are în vedere pentru: Modificarea Alin. (5): introducerea unor elemente de transparenţă şi responsabilitate în cheltuirea banilor publici, în concordanţă cu angajamentele luate de România atât în ceea ce priveşte alocarea resurselor publice, cât şi în execuţia bugetară şi monitorizarea ţintelor fiscal-bugetare. De altfel, introducerea în textul constituţional a angajamentului de asigurare a transparenţei şi responsabilităţii nu face decât să sublinieze importanţa cadrului deja existent şi detaliat prin măsuri legislative precum cele din Legea 69/2010 a responsabilităţii fiscal-bugetare. Introducerea Alin (6): stabilirea elementelor de constituţionalitate necesare pentru alinierea României la modalitatea europeană de planificare bugetară multianuală, astfel încât gestionarea resurselor publice să fie eficientizată şi să încurajeze implementarea unor măsuri de creştere şi dezvoltare pe termen mediu şi lung. De asemenea, planificarea bugetară multianuală vine în întâmpinarea altor principii de politică fiscală	**Societatea civilă**

responsabilă: predictibilitatea şi stabilitatea, echitatea şi impactul deciziilor asupra generaţiilor viitoare, precum şi utilizarea eficientă a unor resurse publice limitate astfel încât acestea să genereze dezvoltare durabilă. Introducerea Alin (7): stabilirea cadrului necesar pentru respectarea angajamentelor asumate de România în cadrul Pactului Europlus în ceea ce priveşte limitele datoriei publice şi ale deficitului bugetar. Deşi aceste măsuri sunt menite în principal zonei euro şi deşi acestea nu au fost asumate de toate statele membre, introducerea posibilităţii de a da o valoare constituţională unor astfel de angajamente duce la evitarea situaţiei în care acest angajament ar deveni imperativ şi ar fi necesară o nouă revizuire doar pentru introducerea acesteor prevederi. De asemenea, formula propusă pentru Alin (7) oferă suficientă flexibilitate în stabilirea ţintelor pentru implementarea principiului bugetului echilibrat, detalierea acestora putându-se realiza prin lege organică. Obiective Art. 138 face parte, alături de celelalte propuneri de revizuire legate de Titlul IV. Economia şi finanţelor publice şi de Art. 56, dîntr-un ansamblu de măsuri menite a racorda Constituţia României la tendinţele şi evoluţiile de la nivel european şi internaţional în ceea ce priveşte sistemul fiscal-bugetar, astfel încât deficienţele observate odată cu criza economică să poată fi corectate printr-o politică mai responsabilă. Astfel, obiectivele urmărite sunt acelea de: Asigurare a coerenţei politicii fiscale a României cu mecanismele de stabilitate şi de responsabilitate dezvoltate la nivelul Uniunii Europene ca urmare a crizei economice, dar şi de reducere a decalajelor de dezvoltare economică (obiectiv general) Conturare a unei politici de administrare a fondurilor publice bazate pe responsabilitate, răspundere, transparenţă şi predictibilitate (obiectiv specific) Asigurare a unui cadru de responsabilitate socială şi fiscală a Statului în ceea ce priveşte administrarea resurselor publice pe termen mediu şi lung (obiectiv specific). Prevederi Principalele prevederi care trebuie avute în vedere sunt cele impuse de Pactul Euro Plus la care România este parte şi prin care este încurajată transpunerea în legislaţia naţională (prin constituţie sau printr-o lege-cadru) a regulilor fiscale cuprinse în Pactul pentru Stabilitate şi Creştere (dar şi a articolelor 121 şi 126 şi 136 din Tratatul UE pe care acesta este bazat). Din acest Pact, ratificat în legislaţia naţională prin Legea 83/2012, prevederile relevante pentru modificările aduse sunt mai ales cele definite de Art. 1 (1) „Prin prezentul tratat, părţile contractante convin, în calitate de state membre ale Uniunii Europene, să consolideze pilonul economic al uniunii economice şi monetare prin adoptarea unui set de reguli care au ca scop promovarea disciplinei bugetare prin intermediul unui pact bugetar, consolidarea coordonării politicilor lor economice şi îmbunătăţirea guvernanţei în zona euro, sprijinind astfel atingerea obiectivelor Uniunii Europene privind creşterea economică durabilă, ocuparea forţei de muncă, competitivitatea şi coeziunea socială”. Prevederi similare cu modificările privind transparenţa şi responsabilitatea în cheltuirea resurselor bugetare propuse la alin. (5) pot fi întâlnite în: Constituţia Franţei, Art. 47-2 „The accounts of public administrations shall be lawful and faithful. They shall provide a true and fair view of the result of the management, assets	

and financial situation of the said public administrations” Constituţia Portugaliei, Art. 105 (3) „The Budget shall be a single budget and shall set out expenditure în accordance with the organisational and functional classification thereof, în such a way as to preclude the existence of secret appropriations and funds. It may also be structured by programmes” Constituţia Sloveniei, Art. 146 (2) „The State and local government bodies shall demonstrate the extent of their assets and liabilities by appropriate financial statements” şi Art. 148 (1) „All revenues raised, and all monies expended, for public purposes by the State and by local government bodies shall be accounted for în their respective budgets.” Constituţia Finlandei, Sec. 84 „Estimates of the annual revenues and appropriations for the annual expenditures of the State, the reasons for the appropriations and other justifications of the budget shall be included în the State budget. It may be provided by an Act that, for certain revenues and expenditures immediately linked one to another, a revenue forecast or appropriation corresponding to their difference may be included în the budget.” Prevederi similare cu alin. (6) introdus pentru a reglementa programarea bugetară multianuală pot fi întâlnite în: Constituţia Franţei, Art. 34 „The multiannual guidelines for public finances shall be established by Programming Acts. They shall be part of the objective of balanced accounts for public administrations.” Constituţia Portugaliei, Art. 105 (2) „The Budget shall be drawn up în accordance with the major planning options and în the light of legal and contractual obligations.” Constituţia Finlandei, Sec. 84 „The revenue forecasts în the budget shall cover the appropriations included în it. When covering the appropriations, the surplus or deficit în the State's final accounts may be taken into account, as provided by an Act. The revenue forecasts or appropriations pertaining to linked revenues and expenditures may be included în the budget for several budgetary years, as provided by an Act.” Prevederi similare cu alin. (7) introdus pentru a reglementa principiul bugetului echilibrat (limitarea deficitului şi nivelului datoriei publice) pot fi întâlnite în: Constituţia Portugaliei, Art. 105 (4) „The Budget shall provide for the income needed to cover expenditure, and the law shall define the rules governing the Budget’s execution, the terms and conditions governing the use of public credit, and the criteria for governing such alterations as the Government may make during the Budget’s execution în the organisational headings of each budget programme passed by the Assembly of the Republic, all with a view to the Budget’s full implementation.” Constituţia Germaniei, Art. 115 (2) „Revenues and expenditures shall în principle be balanced without revenue from credits. This principle shall be satis-fi ed when revenue obtained by the borrowing of funds does not exceed 0.35 percent în relation to the nominal gross domestic product. În addition, when economic developments deviate from normal conditions, effects on the budget în periods of upswing and downswing must be taken into account symmetrically. […] The regulation of details, especially the adjustment of revenue and expenditures with regard to financial transactions and the procedure for the calculation of the yearly limit on net borrowing, taking into account	

the economic cycle on the basis of a procedure for adjusting the cycle together with the control and balancing of deviations of actual borrowing from the credit limit, requires a federal law." Constituţia Poloniei, Art. 216 (5) „It shall be neither permissible to contract loans nor provide guarantees and financial sureties which would engender a national public debt exceeding three-fifths of the value of the annual gross domestic product. The method for calculating the value of the annual gross domestic product and national public debt shall be specified by statute." Constituţia Finlandei, Sec. 82 „The incurrence of State debt shall be based on the consent of the Parliament, which indicates the maximum level of new debt or the total level of State debt."	
(1) Dispozitiile prezentei Constituții privind caracterul national, independent, democratic, unitar și indivizibil al statului român, integritatea teritoriului, independenta justitiei, pluralismul politic și limba oficiala nu pot forma obiectul revizuirii. **Justificare:** Nu este normal ca forma de guvernamant sa nu poata niciodata face obiectul revizuirii, fiind în fond o decizie a poporului suveran.	**ASOCIATIA ROMÂNIA VIE** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
Articolul 139- Impozite,taxe și alte contribuții (2)Impozitele şi taxele locale se stabilesc de către autorităţile administraţiei locale prin care se realizează autonomia locală. **Justificare/Argumente:** Modificarea alin. (2) al art. 139 se impune ca urmare a corelării acesteia cu revizuirea art. 3, precum şi cu noile articole propus a fi introduse, 1202 şi 1203, dispoziţii constituţionale care se referă la unităţile administrativ-teritoriale generic determinate, revenind legiuitorului organic sarcina reglementării acestora.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
Articolul 141 – Consiliul Economic şi Social Consiliul Economic şi Social este organ consultativ al Parlamentului şi al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare. **Justificare/Argumente:** În condiţiile în care interesele economice, sociale şi profesionale sunt reprezentate în Senat, nu se mai justifică existenţa Consiliului Economic şi Social. În practica din ultimii ani, s-a remarcat, inclusiv de către Curtea Constituţională, înţelegerea greşită a Consiliului Economic şi Social asupra rolului său legal şi constituţional, mai ales în privinţa actelor normative cu impact social major, pentru care Consiliul nu şi-a exprimat avizele solicitate, întrucât nu reuşea să întrunească cvorumul legal de şedinţă, ceea ce echivalează cu transformarea rolului acetui organ într-unul pur decorativ	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**
Redenumirea Consiliului Economic şi Social în Consiliul Economic, Social şi de Mediu. Art. 141 va arăta astfel: Consiliul Economic, Social şi de Mediu este organ consultativ al Parlamentului şi al	**Societatea civilă**

Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înfiinţare, organizare şi funcţionare. **Justificare/Argumente** Evoluţiile de la nivel internaţional şi european arată o inter-dependenţă din ce în ce mai mare între factorii economici, sociali şi de mediu. De altfel, chiar drepturile consfinţite prin Constituţia României pun accent pe o necesitate din ce în ce mai mare a gândirii politicilor publice (şi) în raport de impactul acestora asupra mediului. Din această perspectivă, lărgirea atribuţiilor Consiliului Economic şi Social prin reconfirmarea importanţei acordate problemelor de mediu nu face decât să ofere acestui organ consultativ o valoare adăugată în îndeplinirea rolului său de a asigura dialogul tripartit dintre organizaţiile patronale, organizaţiile sindicale şi reprezentanţi ai societăţii civile organizate. Obiective Consacrarea importanţei dimensiunii de mediu în actele normative şi politicile publice iniţiate Crearea cadrului prin care consultările structurilor reprezentative pentru dialogul social să contribuie la o dezvoltare economică şi socială, dar şi durabilă din perspectivă de mediu. Prevederi Art. 69-71 din Constituţia Franţei propun atât existenţa unui Consiliul Economic, Social şi de Mediu, posibilitatea de sesizare a acestuia prin petiţie, cât şi obligativitatea opiniei acestuia pentru orice act legislativ din domeniul economic, social sau de mediu.	
Articolul 142- Curtea Constituțională (2) Curtea Constituţională se compune din cincisprezece judecători, numiţi pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. (3) Cinci judecători sunt numiţi de Camera Deputaţilor, patru de Senat, trei de Președinte și trei de Înalta Curte de Casație și Justiție dintre membri săi. **Justificare/Argumente** În considerarea creșterii exponențiale a cauzelor cu care Curtea Constituțională este sesizată, considerăm că este necesară creșterea numărului judecătorilor Curții la 15. Astfel, propunem ca cinci judecători să fie numiți de Camera Deputaților, în considerarea modificării propuse, patru judecători să fie numiți de Senat, trei de către Președinte. În plus, considerăm că trebuie ca și corpul magistraților să fie reprezentat în acest proces de numire. De aceea, trei dintre judecătorii Curții vor fi propuși de Înalta Curte de Casație și de Justiție, dintre membri săi.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**
ARTICOLUL 142: Structura (3)Trei judecători sunt numiţi de puterea legislativă prin acordul camerei Deputaţilor şi Senatului, trei de puterea executivă prin acordul Preşedintelui României şi Primului Ministru iar trei de puterea judecătorească prin acordul Consiliului Superior al	**Societatea civilă**

Magistraturii şi Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. **Justificare/Argumente** Propunerea este o consecinţă a egalităţii celor trei puteri şi în acelaşi timp întăreşte plasarea CCR în afara puterii judecătoreşti.	
Articolul 146 – Atribuţii a1) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgare, la sesizarea Consiliului legislativ, în cazul unui aviz negativ al acestui Consiliu de care Parlamentul nu a ținut cont la adoptarea legii; a2) se pronunță asupra constituționalității legilor prin care este reglementată autonomia locală, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea autorităților administrației publice prin care se realizează această autonomie; b1) se pronunță asupra constituționalității decretului Preşedintelui adoptat în baza art. 90, înainte de referendum, la sesizarea unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puţin 50 de deputaţi sau de cel puţin 25 de senatori; f) veghează la respectarea se pronunță asupra constituționalității procedurii pentru alegerea Preşedintelui României şi confirmă rezultatele sufragiului; k) hotărăşte asupra contestaţiilor care au ca obiect constituţionalitatea unui partid politic, a sindicatelor, a patronatelor și a altor organizații. l) îndeplineşte şi alte atribuţii prevăzute de legea organică a Curţii. **Justifcare/Argumente** Propunerile de revizuire a dispozițiilor privind atribuțiile Curții Constituționale se sprijină fie pe modificările care au fost aduse legii de organizare și funcționare a acestei instanței, fie pe alte propuneri de revizuire a Constituției care fac vorbire de aceste atribuții, fie pe anumite lacune ale formei actuale a Legii fundamentale. Astfel, ca urmare a modificării legii organice a Curții, propunem ca la litera a) să fie introdusă competența instanței constituționale de a se pronunța din oficiu asupra legii de revizuire a Constituției, potrivit modificării Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale. Considerăm că autoritățile administrației publice locale trebuie să aibă dreptul de a sesiza Curtea în controlul a priori, în privința legilor care reglementează autonomia locală. Propunem introducerea lit. a1) care prevede competența Curții de a controla constituționalitatea legilor, înainte de promulgare, dacă au primit un aviz negativ din partea Consiliului legislativ, aviz de care Parlamentul nu a ținut cont. În acest mod, avizul negativ al Consiliului legislativ produce consecințe juridice. Pe de-o parte, competența de sesizare a Curții este dată Consiliului legislativ, iar pe de altă parte, controlul de constituționalitate al legii se realizează în baza acestui aviz. De asemenea, ca urmare a propunerii de revizuire a art. 120 prin introducerea art. 1207, este necesară introducerea lit. a2) care să acorde autorităților administrației publice competența de sesizare a Curții în controlul a priori, cu privire la constituționalitatea	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

legilor care reglementează autonomia locală. Prin raportare la propunerea de revizuire și completare a art. 90, propunem introducerea lit. b1) potrivit căreia Curtea ar căpăta atribuția de a se pronunţa asupra constituţionalităţii decretului Preşedintelui de consultare a poporului prin referendum privind probleme de interes național, la sesizarea unuia dintre preşedinţii celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puţin 50 de deputaţi sau de cel puţin 25 de senatori. În forma actuală, Curtea Constituțională are printre atribuții să vegheze la respectarea procedurii pentru alegerea Preşedintelui României şi să confirme rezultatele sufragiului. Sintagma „să vegheze la respectarea" este extrem de vagă în condițiile în care este vorba de o procedură extrem de concretă, cu reguli clare și etape bine delimitate, aceea de alegere a Preşedintelui României. Din considerăm că este mai apropriat ca instanța constituțională să se pronunțe asupra constituționalității procedurii pentru alegerea Preşedintelui României. O altă propunere de revizuire privește lit. k). Deoarece art. 40 din Constituție privind dreptul de asociere prevede ca sancțiune neconstituționalitatea pentru partidele sau organizațiile care au scopuri sau desfășoară activități contrare valorilor acolo enumerate, atunci lit. k) a art. 146 ar trebui completată pentru a da Curții atribuția de a se pronunța și asupra contestaţiilor care au ca obiect constituţionalitatea sindicatelor, a patronatelor și a altor organizații, alături de contestațiile ce privesc partidele politice. În fine, considerăm că trebuie eliminată lit. l) care, în forma actuală, dă posibilitatea Parlamentului ca printr-o lege organică să adauge la Constituție. În condițiile în care atribuțiile Curții Constituționale sunt enumerate în art. 146 din Constituție, nu este de competența puterii legiuitoare să prevadă o altă atribuție, ci de competența puterii constituante, prin referendum.	
ARTICOLUL 146: Atribuţii (1) Curtea Constituţională are următoarele atribuţii (…) (2) Şefii opoziţiei din cele două Camere pot sesiza Curtea Constituţională în condiţiile alin 1 lit. a) - e) (3)Pentru actele normative adoptate în regim de urgenţă Curtea Constituţională adoptă termene de urgenţă în acord cu articolele 76 şi 115. **Justificare/Argumente** Pe de o parte propunerea noastră dă Opoziţiei o posibilitate de a apela la CCR, evitând astfel posibile derapaje anti-democratice. Pe de altă parte, recunoaştem că menţinerea unei OUG la CCR pe perioade lungi de timp poate dăuna predictibilităţii legii. Astfel: (1) OUG vor fi judecate în regim de urgenţă pentru a creşte predictibilitatea legii. (2) Legile produse în regim de urgenţă vor fi judecate la CCR tot în regim de urgenţă. Astfel se creează o alternativă rezonabilă legiferării prin OUG, care nu sacrifică dezbaterea parlamentară.	**Societatea civilă**
Articolul 147	**Costescu**

În cazul în care Curtea Constitutionala retrimite Parlamentului sau Guvernului un articol de lege pt a fi pus de acord cu prevederile constitutionale, iar acesta din urma nu respecta termenul de 45 de zile, prevazut de lege, sa nu fie nedreptatit, în nici un caz, acela care urma sa beneficieze de vre-un drept ca urmare a solutionarii în timpul prevazut de lege.	**Stefan**
Articolul 147- Deciziile Curții Constituționale (1) Dispozițiile declarate neconstituționale în baza art. 146 lit. a), a1), a2) și c) nu pot fi nici promulgate și nici puse în aplicare. (2) Inițiativele de revizuire și legile de revizuire a Constituției declarate neconstituționale nu pot fi supuse referendumului. (3) În cazul unei decizii de neconstituționalitate adoptate în baza art. 146 lit. b1), propunerea Președintelui nu poate fi supusă referendumului. (4) Dispozițiile declarate neconstituționale în baza art. 146 lit. d) sunt abrogate de drept de la data publicării deciziei Curții Constituționale sau de la o dată ulterioară fixată de această decizie. Curtea Constituțională determină condițiile și limitele în care efectele pe care dispozițiile le-au produs sunt susceptibile de a fi puse în cauză. (5) În cazul în care constituţionalitatea tratatului sau acordului internaţional a fost constatată potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei excepţii de neconstituţionalitate. Tratatul sau acordul internaţional constatat ca fiind neconstituţional nu poate fi ratificat. (6) Deciziile Curţii Constituţionale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii şi au putere numai pentru viitor. (7) Aplicarea deciziilor Curții Constituționale este în sarcina instanțelor ordinare. **Justificare/Argumente** În urma revizuirii Constituției din anul 2003, deciziilor Curții Constituționale le-au fost recunoscute efecte care pot fi calificate ca dramatice în privința actelor a căror neconstituționalitate o constată. Însă, o analiză mai atentă demonstrează că esența acestei revizuiri, caracterul general obligatoriu al deciziilor, este o simplă iluzie în lipsa unui control al respectării obligațiilor pe care Constituția le instituie în sarcina organelor care au emis actele declarate neconstituționale10. Astfel, pentru a evita situațiile în care o normă declarată neconstituțională, fie în controlul a priori, fie în cel a posteriori pe cale de excepție, subzistă în sistemul normativ ca urmare a neîndeplinirii obligației de punere de acord a dispoziției controlate fie cu decizia Curții, fie cu Constituția, soluția propusă este atât simplă cât și logică. Astfel, alin. (1) ar stabili că o dispoziție declarată neconstituțională ca urmare a controlului înainte de promulgare și a controlului regulamentelor Parlamentului, nu poate fi nici promulgată și nici pusă în aplicare. Alin. (2) ar prevede că inițiativele de revizuire și legile de revizuire a Constituției declarate neconstituționale nu pot fi supuse referendumului. Alin. (3) ar prevede că în cazul unei decizii de neconstituționalitate ce privește propunerea Președintelui de consultare a poporului cu privire la probleme de interes național, propunerea nu poate fi supusă referendumului. Alin. (4) ar prevede că o dispoziție dintr-o lege sau o ordonanță, declarată neconstituțională în cadrul controlului a posteriori, este abrogată de drept de la data	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției României**

publicării deciziei Curții Constituționale sau de la o dată ulterioară fixată de această decizie. De asemenea, considerăm că trebuie ca instanța constituțională să poată decide dacă efectele pe care dispoziția neconstituțională le-a produs pot fi puse în cauză. Pe de altă parte, pentru ca deciziile Curții Constituționale să fie efectiv obligatorii, propunem introducerea alin. (7) care ar stabili în sarcina instanțelor ordinare obligația aplicării acestor decizii.	
Articolul 147- Deciziile Curţii Constituţionale (1)Dispozoţiile din legile şi ordonanţe din vigoare, precum şi cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituţionale, îşi încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curţii Constituţionale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul după caz, nu pun de acord prevederile neconstituţionale cu dispoziţiile Constituţiei şi cu decizia Curţii. Pe durata acestui termen, dispoziţiile constatate ca fiind neconstituţionale sunt suspendate de drept. alin (2) – completare (2) În cazurile de neconstituţionalitate care privesc legile înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze prevederile respective pentru punerea lor de acord cu dispoziţiile Constituţiei şi cu decizia Curţii Constituţionale **Motivare:** Corelare de text, în sensul că „punerea de acord" cu textul constituţional trebuie să fie deopotrivă cu dispoziţiile Constituţiei şi cu decizia Curţii. După alin (2) un nou alin. (2)*În cazul în care Parlamentul nu va pune de acord prevederile considerate neconstituţionale cu dispoziţiile Constituţiei şi cu decizia Curţii Constituţionale, în condiţiile alin (1) şi (2), Parlamentul este obligat să adopte o lege de abrogare a textelor menţionate. **Motivare:** Având în veder pe de o parte că justiţia constituţională nu poate fi decât un legiuitor negativ, pe de altă parte că trebuie să exite o „sancţiune" în caz de nerespectare a caracterului obligatoriu a deciziilor Curţii, prin însăşi textul constituţiei trebuie obligat Parlamentul, ca în caz de nepunere de acord a textelor legale constatate neconstituţionale în termenele şi în condiţiile stabilite de Constituţie să adopte o lege de abrogare, fiind singura autoritate care poate abroga, de a scoate din vigoare o dispoziţie legală.	**Varga Attila**
Articolul 148- Integrarea în Uniunea Europeană 1) România este stat membru al Uniunii Europene şi exercită în comun cu celelalte state membre competenţele stabilite de tratatele Uniunii. (1*) Ratificarea actelor de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene se face prin lege adoptată de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi. (2) Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană, prevederile tratatelor constitutive sau de revizuire, precum şi celelalte acte juridice ale Uniunii Europene cu caracter obligatoriu au prioritate faţă de dispoziţiile contrare din legile interne. (2*) Ratificarea tratatului privind aderarea unui stat la Uniunea Europeană se face prin lege adoptată de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi. **Justificare/Argumente**	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**

Modificarea propusă a alin. (1) consacră formal statutul actual al României de stat membru al Uniunii Europene, actualizând prevederile constituţionale adoptate în perioada de preaderare. Noul text al alin. (11) reia soluţia constituţională referitoare la ratificarea, de această dată a actelor de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene şi a tratatelor privind aderarea unor state la Uniunea Europeană, prin legi adoptate de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi. De asemenea, propunerea de revizuire a alin. (2) reia soluţia care consacră prioritatea de aplicare a prevederilor tratatelor constitutive, precum şi a celorlalte acte juridice cu caracter obligatoriu faţă de dispoziţiile contrare din legile interne. De altfel, în urma aderării la Uniunea Europeană, statele membre trebuie să respecte un principiu fundamental al ordinii juridice comunitare, şi anume efectul direct al normelor adoptate de instituţiile Uniunii. Eliminarea alin. (3) şi (4) din actualul text constituţional se impune pe de o parte, prin receptarea primului dintre aceste două aliniate în cuprinsul nou introdusului alin. (11), iar pe de altă parte, datorită lipsei de actualitate a celui de-al doilea aliniat eliminat care se referă în principal la aducerea la îndeplinire a obligaţiilor rezultate din actul aderării. În plus, suprimarea alin. (5), care cuprinde obligaţia Guvernului de a transmite Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea să fie supuse aprobării instituţiilor Uniunii Europene, se are în vedere faptul că în domeniile care impun aplicarea principiului subsidiarităţii, dispoziţiile art. 4 din Protocolul nr. 2 privind aplicarea principiilor subsidiarităţii şi proporţionalităţii, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C83 din 30 martie 2010, prevăd expres obligaţia instituţiilor Uniunii Europene de a transmite parlamentelor naţionale proiectele legislative: „Comisia transmite parlamentelor naţionale proiectele sale legislative şi proiectele sale modificate, în acelaşi timp în care le transmite organului legislativ al Uniunii. Parlamentul European transmite parlamentelor naţionale proiectele sale de acte legislative, precum şi proiectele sale modificate. Consiliul transmite parlamentelor naţionale proiectele de acte legislative emise de un grup de state membre, de Curtea de Justiţie, Banca Centrală Europeană sau Banca Europeană de Investiţii, precum şi proiectele modificate”. Modificările propuse sunt, de altfel, în acord cu prevederile Proiectului de Lege privind revizuirea Constituţiei României transmis spre dezbatere de către Preşedintele României în luna iunie 2011 Parlamentului şi declarate constituţionale de către Curtea Constituţională prin Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în M. Of. nr. 440 din 23 iunie 2011.	
Articolul 149 – Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord Participarea la Tratatul Atlanticului de Nord România este parte la Tratatul Atlanticului de Nord. Obligaţiile care decurg din această calitate a României vor fi aduse la îndeplinire de către Parlament, Preşedintele României şi Guvern. **Justificare/Argumente** Propunerea de revizuire consacră formal statutul de parte la Tratatul Atlanticului de Nord, atât prin modificarea denumirii marginale a dispoziţiei constituţionale, cât şi prin conţinutul acesteia, şi menţionează expres autorităţile care au obligaţia de a îndeplini	

sarcinile care decurg din această calitate: Parlamentul, Preşedintele şi Guvernul. Modificările propuse sunt, de altfel, în acord cu prevederile Proiectului de Lege privind revizuirea Constituţiei României transmis spre dezbatere de către Preşedintele României în luna iunie 2011 Parlamentului şi declarate constituţionale de către Curtea Constituţională prin Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în M. Of. nr. 440 din 23 iunie 2011.	
Articolul 152- Limitele revizuirii (1) Dispozitiile prezentei Constituții privind caracterul national, independent, democratic, unitar și indivizibil al statului român, integritatea teritoriului, independenta justitiei, pluralismul politic și limba oficiala nu pot forma obiectul revizuirii. **Justificare:** Nu este normal ca forma de guvernamant sa nu poata niciodata face obiectul revizuirii, fiind în fond o decizie a poporului suveran.	**ASOCIATIA ALIANTA NATIONALA PENTRU RESTAURAREA MONARHIEI** **Autor:** **Alexandru Cristian Surcel**
Articolul 152- Limitele revizuirii 1) Dispoziţiile prezentei Constituţii privind caracterul naţional, independent, unitar, indivizibil şi democratic al statului român, forma republicană de guvernământ, statul de drept, separaţia puterilor, integritatea teritoriului, independenţa justiţiei, pluralismul şi limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii. (2) De asemenea, nicio revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor şi a libertăţilor fundamentale ale persoanelor, a garanţiilor și a procedurilor de protecție a acestora. (3) Constituţia nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgenţă şi nici în timp de război. **Justificare/Argumente** Propunem introducerea unor noi limite ale revizuirii – caracterul democratic al statului român, statul de drept și separația puterilor, care au aceeași natură ca și cele deja prevăzute de dispoziția în vigoare. De asemenea, în logica acestui proiect, este limită a revizuirii pluralismul în general, nu doar pluralismul politic. La cel de-al doilea alineat propunem o nouă limită a revizuirii, conform căreia revizuirea nu 7 face obiectul revizuirii. Se asigură astfel o apărare mai accentuată a drepturilor și a libertăților persoanelor.	**Colectivul de Drept constituțional și instituții politice** **al Universității din Craiova privind revizuirea Constituției Românei**